Meetjeslandse Toponiemen tot 1600

bijeengezant door
Achiel De Vos en Luc Stockman
verklaard en aangevuld door
lic. Kris Mattheeuws
en dr. Magda Devos

Deel IV
Het Ambacht Zomergem

Band 3

ZOMERGEM

Wettelijk depot D/1997/6156/1

© 1997
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande toestemming van de Stichting Achiel De Vos.

WOORD VOORAF

Toen wijlen Achiel De Vos zowat 50 jaar geleden begon met het noteren van Meetjeslandse toponiemen, zweefde hem het plan voor ogen, ooit eens een *Toponymisch Woordenboek van het Meetjesland* te publiceren. Hij wist wel dat het een monnikenwerk zou worden, maar dat schrikte hem niet af. Dat hij zich bij het excerperen van de bronnen tot ca. 1625 beperkte, had zijn reden: zo goed als alle taalkundig belangrijke plaatsnamen zijn vóór de 17e eeuw ontstaan. Weliswaar is ook de naamgeving in de Moderne en Hedendaagse Tijd interessant genoeg voor de geschiedenis van een dorpsgemeenschap (denk maar aan de herbergnamen in de 19e en 20e eeuw), maar dat zou zijn werk zo oeverloos uitgebreid hebben, dat zelfs twee mensenlevens daarvoor niet volstaan.
Voor zijn aanvankelijke eenmanswerk kreeg hij in de loop der jaren gewaardeerde hulp van ir. Luc Stockman, die ook al door de microbe van de geschiedenis gebeten was en o.a. in Brusselse, Brugse, Doornikse en Rijselse archiefdepots talloze waardevolle gegevens wist op te sporen.

Achiel De Vos kende het Meetjesland als zijn broekzak en had het allemaal helder in zijn hoofd. Maar toen hij - veel te vroeg - overleed, bleef daar alleen die massa steekkaarten met honderdduizenden excerpten over, netjes geordend, maar ongepubliceerd en zeker niet geschikt om zomaar gedrukt te worden. Wat betekenden b.v. de vele codes die hij had gebruikt?

Intussen waren ook de toponymische inzichten veranderd. In plaats van een alfabetisch woordenboek met uitsluitend bewijsplaatsen en summiere lokaliseringen, opteerde men nu meer voor monografieën per gemeente met niet alleen een alfabetisch glossarium, maar ook met een verklarend gedeelte, dat de geïnteresseerde leek een geordend beeld van het plaatsnamenbestand zou geven. Daarenboven wenste men een wetenschappelijk verantwoorde en toch vlot leesbare tekst over het ontstaan, de ligging en de betekenis van de toponiemen.

Een eerste monografie (*Adegem*) verscheen in 1989, nog tijdens het leven van Achiel De Vos, na zijn overlijden gevolgd door meer delen (*Maldegem & Sint-Laureins* en *Aalter*), resp. in 1990 en 1991, telkens gestencild en op A4-formaat. Het wetenschappelijke aspect werd verzorgd door prof. dr. Johan Taeldeman en dr. Magda Devos. Vanaf het deel over *Bellem* werd overgeschakeld op een gedrukt boek in handiger formaat. Met vrij grote regelmaat volgden delen over *Lovendegem*, *Eeklo* en *Hansbeke*.

Het deel over *Zomergem* dat u nu in handen krijgt, heeft een wat moeilijker bevalling gekend. Net als dat over Lovendegem is het een bijgewerkte versie

van een licentiaatsverhandeling. Maar er waren moeilijkheden. Door privé-omstandigheden kon de auteur zijn scriptie niet direct voor publicatie geschikt maken en het bleek ook noodzakelijk, voor de lokalisering nog meer bronnen aan te boren. Bovendien is het toponymisch materiaal voor Zomergem zeer uitgebreid, maar de bronnen zijn van zeer verschillende kwaliteit; sommige zijn zeer slordig, bijna onleesbaar geschreven, andere zitten vol schrijf- en spelfouten. Van veel namen werden overigens maar één of twee vermeldingen gevonden. Dat alles verklaart waarom het meer dan twee jaar heeft geduurd, eer dit deel klaarkwam.

Intussen staat dat over *Merendree* al op het getouw en ook *Sleidinge* komt weldra aan de beurt. Als over enkele jaren ook Ursel, Knesselare, Lembeke, Kaprijke en de noordwestelijke poldergemeenten (Middelburg, Sint-Jan-in-Eremo, Sint-Margriete, Waterland-Oudeman en Watervliet) afgewerkt zijn, zullen we over een overzicht van de plaatsnamen in westelijk Meetjesland beschikken.
Maar daarna wachten ook de oostelijke gemeenten (tot aan en zelfs over het kanaal Gent-Terneuzen) op bestudering. Er is dus werk aan de winkel. Laten we hopen dat er binnenkort nog meer studenten gevonden worden die het materiaal van Achiel De Vos en Luc Stockman voor een toponymische monografie willen gebruiken. De *Stichting Achiel De Vos*, die enkele jaren geleden met het oog op de publicatie van dat enorm rijke materiaal is opgericht, zal daarbij graag hulp verlenen.

Jozef Vandeveire

INHOUD

Woord vooraf 3

Inhoud 5

Inleiding 7

Landschapsgeschiedenis 9

Verklaring van de belangrijkste plaatsnamen 11
1 De naam Zomergem 11
2 Wijken en gehuchten 12
3 Grote landschappelijke complexen 26
4 Straatnamen 40
4.0 De belangrijkste Zomergemse wegen 40
4.1 Kernbestanddelen in straatnamen 41
4.2 Benoemingsmotieven voor straatnamen 42
5 Hoeven, woningen en gebouwen 55
5.1 Kernbestanddelen in hoevenamen 55
5.2 Benoemingsmotieven voor hoeven 57
5.3 Molens 61
5.4 Herberg- en huisnamen 62
6 Terreinnamen 64
6.0 Inleiding 64
6.1 Belangrijkste kernbestanddelen in terreintnamen 66
6.2 Benoemingsmotieven voor onderdelen van het terrein 80
6.2.1 Benoemingsmotieven voor akkerland en grasland 81
6.2.2 Benoemingsmotieven voor bossen 126
6.2.3 Namen voor onontgonnen grond 129
7 Heuvels en hoogten 133
7.1 Kernbestanddelen in hoogtenamen 133
7.2 Benoemingsmotieven voor hoogtenamen 133
8 Stromend en stilstaand water 136
8.1 Kanalen en rivieren 136
8.2 Beken en sloten 138
8.2.1 Kernbestanddelen in beek- en slootnamen 138
8.2.2 Enkele beek- en slootnamen 139
8.3 Vijvers, poelen en putten 141
8.3.1 Kernbestanddelen 141
8.3.2 Enkele namen van vijvers en putten 141

Bibliografie 143
Kleine verklarende woordenlijst 147
Index 149

Glossarium 157

Losse kaart

INLEIDING

De geschiedenis van het deel "Zomergem" in de reeks *Meetjeslandse Toponiemen tot 1600* begint in de herfst van 1990, als de eerste auteur, op dat ogenblik licentiestudent in de richting Germaanse Talen aan de Gentse Universiteit, ingaat op een suggestie van prof. dr. Johan Taeldeman en dr. Magda Devos, om als licentiaatsverhandeling een monografie over de Zomergemse plaatsnamen te schrijven aan de hand van de citatencollectie van de Stichting Achiel De Vos. Daarmee treedt Kris Mattheeuws in de voetsporen van Geert Andries, die datzelfde academiejaar afstudeerde met een toponymische scriptie over Lovendegem, waarvan de omgewerkte versie in 1993 door de Stichting werd uitgegeven.
Het scriptieonderzoek van beide aankomende toponymisten werd begeleid door Magda Devos, die in de jaren '90-92 druk bezig was met het Meetjeslandse project, in het bijzonder met de voorbereiding van de publicaties over Aalter en Bellem. Die gemeenschappelijkheid van belangstelling en praktijk leidde tot een intense samenwerking, die na het afstuderen van Kris Mattheeuws werd voortgezet bij de bewerking van zijn scriptietekst tot een monografie naar het model van de reeks *Meetjeslandse Toponiemen*.

Zomergem is een van de grootste gemeenten in het Meetjesland en dat blijkt uit de omvang van zijn plaatsnamenbestand. Wat Achiel De Vos en Luc Stockman uit de archiefbronnen bijeen hadden gegaard, lag in het archief van de Stichting opgeslagen als een dik pak van vele honderden fiches met duizenden excerpten. Alleen al de classificatie van die welhaast eindeloze reeks toponiemen volgens de werkwijze van de reeks *Meetjeslandse Toponiemen*, d.w.z. naar de aard van de benoemde werkelijkheid, bleek allesbehalve eenvoudig. Maar zoals bij elke historische plaatsnamenstudie bestond ook nu weer het ingewikkeldste deel van de opdracht in de verklaring en de interpretatie van de namen.
Een goede toponymische verklaring veronderstelt dat op verscheidene vragen een afdoend antwoord wordt gegeven. Een eerste is die naar de betekenis. De meeste plaatsnamen zijn immers ooit ontstaan als beschrijvende uitdrukkingen, gevormd met taalmiddelen - woorden en woordvormingsregels - die op dat ogenblik eigen waren aan de streektaal van de onderzochte plaats. Als we nagaan welke woorden uit de oudere taal in het toponiem versteend zijn en wat die woorden aanduidden, doen we aan *taalkundige* of *etymologische* verklaring.
Vervolgens moet de onderzoeker trachten te achterhalen waarom een bepaalde plaats heet zoals ze heet, m.a.w. welke eigenschappen van de benoemde werkelijkheid ertoe geleid hebben, dat de naamgevers een verband legden tussen naam en plaats. Dat aspect van het onderzoek heeft betrekking op de *benoemingsmotieven* en veronderstelt een situering van het toponiem in zijn bredere historische en landschappelijke context.

Beide benaderingswijzen, de taalkundige en de historische, zijn in de praktijk van het naamkundig onderzoek innig met elkaar vervlochten. Naamkundig onderzoek is met andere woorden per definitie multidisciplinair. Om echter aan de hand van die gecombineerde benadering succes te boeken bij het verklaren van toponiemen, moeten ten minste twee voorwaarden vervuld zijn. Eerst moet de oorspronkelijke vorm van de naam worden vastgesteld. Hoe ouder de attestaties, hoe groter de kans dat men de juiste

etymologische gedaante op het spoor komt. Vervolgens is kennis vereist over de ligging van het benoemde. Zolang we een toponiem niet kunnen lokaliseren, hebben we geen zekerheid over het benoemingsmotief en ontbreekt het ons aan topografische elementen ter ondersteuning van een eventuele hypothese over de etymologische betekenis.

Juist wat die twee vereisten betreft - etymologisch correcte vorm van de naam en informatie over de ligging van de toponiemen - zagen wij ons vaak voor grote problemen geplaatst. Ten eerste bevatte de verzameling De Vos-Stockman tal van volstrekt ondoorzichtige, zelfs onmogelijke vormen. In de tweede plaats bleek er over Zomergem geen enkele bron voorhanden, waarin de historische plaatsnamen op overzichtelijke wijze topografisch worden gesitueerd. Onze speurtochten naar een *ommeloper*, eventueel van na 1600, en naar oud kaartmateriaal bleven zonder succes.
Als we die twee leemtes toch tot op grote hoogte hebben kunnen opvullen, dan is dat enkel te danken aan de inbreng van Jozef Vandeveire, de eindredacteur van *Meetjeslandse Toponiemen* en de drijvende kracht achter het hele project. Vele uren heeft hij in de archiefdepots doorgebracht met het controleren en vergelijken van de Zomergemse bronnen en het opzoeken van bijkomende bewijsplaatsen voor toponiemen waarvan de vorm ondoorzichtig was of die moeilijkheden opleverden bij de situering. Op die manier slaagde hij erin, tientallen vormen als corrupt te identificeren en heel wat nuttige topografische informatie bijeen te sprokkelen. Zonder zijn niet aflatende speurzin was dit werk nooit kunnen worden tot wat het nu is.

Voor het taalkundige en historische commentaar bij de Zomergemse toponiemen stonden ons een hele reeks hulpmiddelen ter beschikking. Onze etymologische reconstructies berusten goeddeels op de informatie uit de historische woordenboeken van het Nederlands, vooral het *Middelnederlandsch Woordenboek (MWB)* en het *Woordenboek der Nederlandsche Taal (WNT)*, en op de publicaties van notoire toponymisten, waaronder vooral het werk van de onlangs overleden M. Gysseling en van L. Van Durme. Om toponiemen en hun bestanddelen in een ruimer geografisch kader te plaatsen, maakten we herhaaldelijk gebruik van het *Toponymisch Woordenboek* van K. De Flou. Ten slotte hebben de artikelen van plaatselijke vorsers uit het Meetjesland (o.a. M. Ryckaert en D. Verstraete) onze kennis omtrent de ontwikkeling van Zomergem en de genese van zijn cultuurlandschap aanzienlijk verrijkt.

Ondanks al die bronnen schoot onze kennis op heel wat plaatsen tekort om alle problemen van de Zomergemse plaatsnaamgeving tot een bevredigende oplossing te brengen. Wij hopen niettemin met dit werk een voldoende solide basis gelegd te hebben voor toekomstige vorsers die het onderzoeksterrein via diepgravender archiefwerk en topografisch onderzoek verder willen exploreren.

Zomergem / Gent, december 1997

Kris Mattheeuws
Magda Devos

LANDSCHAPSGESCHIEDENIS

Het vroegmiddeleeuwse uitzicht van het Zomergemse landschap werd bepaald door de prehistorische Durme en de oostelijke uitlopers van de noordelijke Oost-Vlaamse heuvelkam waarop het huidige centrum van *Zomergem* is ontstaan. In tegenstelling tot de meeste gemeenten in de buurt vertoont het reliëf aanzienlijke hoogteverschillen. Het was dan ook bepalend voor de vestiging van nederzettingen.
De oostelijke helft van de gemeente is relatief laag (gemiddeld 7,5 m) en omvat de wijken *Korteboeken, Langeboeken, Meirlare, Stoktevijver, Beke, Voorde, Overdam* en *Durmen*. Ze zijn van nature vrij drassig en beperkt vruchtbaar. *Hoetsel, Ro* en *Spinhout*, de drie belangrijkste wijken in het zuidwesten, variëren in hoogte tussen 7,5 en 10 meter en kunnen ook tot het lagere, vrij moerassige deel van Zomergem gerekend worden. Het gehucht *Ro* duikt nochtans al vroeg in de bronnen op, nl. in het derde kwart van de 8e eeuw. Vermoedelijk is daar een van de oudste ontginningen te situeren.
Het noordelijke deel van Zomergem daarentegen ligt vrij hoog met een piek van 28, 75 meter op de zogenaamde *Berg* in de wijk *Bauwerwaan*. Die heuvel daalt naar ongeveer 20 meter op de grens met Ursel en 15 meter op de grens met Oostwinkel. In Ronsele loopt die kam nog even verder met een tweede top van 26,25 meter, de Steenberg. De hele hoogterug bestaat voor een groot deel uit tertiaire klei en was vroeger bebost. Naar het zuiden toe daalt hij sterk; de wijk *Nekke-Hage* ligt amper op 13,5 m. Een derde uitloper van de heuvelkam is het centrum van Zomergem, dat ongeveer 25 meter hoog ligt.

De oorspronkelijke nederzetting Zomergem was wellicht het huidige dorp, dat strategisch op een heuvel lag. Waarschijnlijk was er al een soort dorpsgemeenschap in de Gallo-Romeinse periode.
Grote verkeerswegen hebben vaak een belangrijke rol gespeeld bij het ontstaan van nieuwe nederzettingen. In het geval Zomergem liggen de zaken echter andersom. Het dorp ligt wel aan de oude heerweg Brugge-Gent-Brussel-Keulen, maar de nederzetting bestond al, eer die weg werd aangelegd. De archeologische vondsten bewijzen dat. Ze bestaan niet alleen uit Romeinse overblijfselen (in *Schipdonk* en *Molenstraat*), maar ook uit metaalschuim uit het bronstijdperk (2000-800 voor Christus).
De naam *Zomergem* is echter van jongere datum. Dat blijkt niet alleen uit de aard van die naam zelf, maar ook uit het feit dat de patroonheilige van de kerk Sint-Martinus is. Veel kerken met die patroon werden immers in de tijd van Karel de Grote gebouwd. De eerste vermelding van de gemeentenaam komt voor in een akte uit 814, waarin een zekere Wulfried een deel van zijn goederen (in Zomergem) aan de Gentse Sint-Pietersabdij schenkt. We mogen daaruit besluiten dat de naam *Zomergem* uit de 7e-8e eeuw stamt.

Vanuit die kern op de heuvel (nu *Dorp* genoemd, vroeger *Boven* of *Ter Straten*) hebben de bewoners de omliggende gebieden in cultuur gebracht. Eerst *Nekke* en *Hage* (zoals de verklaring van de naam aantoont), maar ook *Hoetsel*, dat al in 1038 wordt genoemd. De minder vruchtbare gebieden op de noordelijke heuvelrug en de zompige terreinen in het zuiden werden pas later bewerkt.

Daar in het zuiden stroomde de *Durme*, later als *Oude Kale* bekend, waarnaar ook de wijk *Durmen* is genoemd. Ze vormt de grens tussen Zomergem in het noorden, Bellem, Hansbeke en Merendree in het zuiden. Toen de Doornikse bisschop Walter van Marvis in 1242 de de parochies definitief afpaalde, nam hij vaak de loop van rivieren en beken als grenzen. In de bedding van die Durme werd in het begin van de 17e eeuw het kanaal Gent-Brugge gegraven.

Ook de *Lieve* was van groot economisch belang, vooral voor de scheepvaart tussen Gent en Damme, de voorhaven van Brugge. Die waterweg werd eveneens voor een deel in de bedding van natuurlijke waterloopjes aangelegd. Eén ervan was een (naamloze) beek, waaraan de latere wijk *Beke* haar naam ontleende.

De meeste andere wijken zijn van recenter oorsprong (13e-15e eeuw). Ze zijn vaak ontstaan rondom een grote landbouwuitbating zoals *Schouwbroek*. Pas in de laatste eeuwen zijn ook de minst vruchtbare delen van het Zomergemse grondgebied door de mens voor landbouw en veeteelt (en in de 20e eeuw ook voor bewoning) in gebruik genomen. Van het oorspronkelijke bosbestand blijft maar weinig over en het woeste veld is al helemaal verdwenen. Nieuwe wegen, kanalen, industriecomplexen en woonwijken hebben het landschap aanzienlijk gewijzigd. Ook het oude straatbeeld met zijn los van elkaar staande huizen en hoeven is niet meer. Alleen de toponiemen vertellen ons nog iets over het middeleeuwse verleden. Ze zijn een stuk cultureel erfgoed dat wij met deze studie voor het nageslacht willen bewaren.

Kris Mattheeuws

VERKLARING VAN DE BELANGRIJKSTE PLAATSNAMEN

1 DE NAAM ZOMERGEM

Zomergem behoort tot de groep Germaanse nederzettingsnamen op *-ingaheem*, een plaatsnaamtype dat vanaf de zesde eeuw in onze streken verschijnt en vooral in de loop van de zevende eeuw een opmerkelijk succes kent. We vinden er in het Meetjesland verscheidene voorbeelden van: Maldegem, Adegem, Lovendegem, Evergem.

Ingaheem-namen zijn opgebouwd uit vier bestanddelen. In het eerste deel schuilt doorgaans een persoonsnaam, namelijk van het hoofd van de boerenclan of -familie die de nederzetting stichtte. In het toponiem Zomergem is dat *Sumar(i)os*, een persoonsnaam die in het Germaans werd overgenomen uit de taal van het volk dat onze streken bewoonde vóór de Germaanse kolonisatie. De toponymist M. Gysseling noemt die taal het *Belgisch*, wat geen Keltisch zou zijn geweest, maar een zustertaal daarvan en van het Germaans. Die persoonsnaam, aldus Gysseling (1960: 1103), is afgeleid van het bijvoeglijk naamwoord *sumaro*, wat 'zeer groot' betekende. Het tweede element van de inga-heemnamen is het achtervoegsel *-ing*, dat persoonsnamen omvormt tot clan-namen, en dus zoveel betekent als 'de lieden van'. Als derde bestanddeel verschijnt de uitgang *-a* van de genitief meervoud. Het laatste deel, *heem*, betekent 'woonplaats'.

De vier verschillende componenten zijn nog goed herkenbaar in de oudst geattesteerde vorm van het toponiem Zomergem, nl. *Sumaringahem* (9e eeuw), te omschrijven als 'woonplaats van de lieden van Sumar(i)os / Sumar'.

Voordat de wetenschappelijke studie van de Germaanse nederzettingsnamen ver genoeg gevorderd was om uitsluitsel te verschaffen over de etymologie van de ingaheem-namen, hadden al verscheidene auteurs gepoogd de herkomst van het toponiem te achterhalen. Zo meende de Eeklose schrijver K.L. Ledeganck (1878: 127) dat Zomergem niets anders betekende dan 'zomerheim, zomerverblijf'. De Potter en Broeckaert (1967: 933) brengen het eerste deel van de naam terug op een Keltisch woord voor 'vergaderen', wat leidt tot een verklaring van Zomergem als 'vergaderplaats'. Volgens de Brusselse naamkundige A. Carnoy (1948: 776) betekent het eerste deel wel degelijk 'zomer' en was Zomergem oorspronkelijk een plek waar men 's zomers het vee liet grazen, een zomerweide dus. Dat strookt ongeveer met de verklaring van de Duitse naamkundige E. Förstemann (1967: 933).
Deze voorstellen, het ene al fantasierijker dan het andere, houden wetenschappelijk geen steek en worden vandaag door niemand nog verdedigd.

2 WIJKEN EN GEHUCHTEN

BAUWERWAAN

De wijk *Bauwerwaan* strekt zich uit ten noorden van Nekke en grenst ten westen aan Ursel.

De enige die zich tot dusver aan een verklaring van dit Zomergemse toponiem heeft gewaagd, is M. Ryckaert (1969: 265). Hij vat *bauwerwaan* op als een samenstelling van *bauwer* + *waan*, waarvan het tweede deel het Middelnederlandse woord *waene* zou zijn, dat 'weg' zou betekenen. Voor het eerste element geeft Ryckaert twee mogelijkheden: ofwel is het een vorm van de persoonsnaam *Boudin, Bouden*, ofwel gaat het terug op *bruyère*, het Franse woord voor 'heide'. Het geheel zou dus verklaard moeten worden als 'weg naar het erf van Bouden, alias Bauwen', of als 'weg door de heide'.

De verklaring van Ryckaert is op meer dan één punt problematisch. Ten eerste, van een oude benaming *waene* voor 'weg' is er in de historische woordenboeken geen spoor terug te vinden. Ten tweede blijft de vraag onbeantwoord, waar de *r* in *bauwer* vandaan komt.Aan de ene kant kan die bezwaarlijk als genitiefuitgang van de eigennaam Bauwen worden beschouwd, aan de andere kant is een overgang bauwe*n* > bauwe*r* klankwettig nogal onwaarschijnlijk.

Voor een alternatieve verklaring zou men kunnen vertrekken van de veronderstelling dat de wisselvorm *bruwaen*, geattesteerd vanaf 1483, etymologisch de meest oorspronkelijke is. Theoretisch valt dat niet uit te sluiten: de etymologisch "juiste" vorm van een naam is niet noodzakelijk ook de vroegst geregistreerde. Bruwaan komt meer voor in de toponymie, o.m. voor gehuchten in Meulebeke, Tielt, Rumbeke, Ruiselede en Bevere bij Oudenaarde. De plaatsnaam is ook bewaard in de familienamen *Bru(w)aene, Van den Bru(w)aene* en varianten.

Volgens de Oudenaardse taalkundige M. Hoebeke (1956: 431-36) stamt de plaatsnaam *Bruwaan* onder Bevere af van *bebronna*, het Keltische woord voor 'bever'. De plaatsnamen Bruwaan en Bevere(n) zouden dus precies hetzelfde betekenen, nl. 'plaats waar bevers voorkomen', alleen is het eerste Keltisch en het tweede Germaans van oorsprong. Aangezien de bever bij ons ooit een inheems dier was - getuige ook de vele *bevere(n)*-toponiemen - is het in principe geoorloofd, de verklaring van Hoebeke uit te breiden naar de andere *bruwaan*-toponiemen in onze streken, waaronder ook het Zomergemse *Bruwaan*, alias *Bauwerwaan*.
Om de overgang van *bruwaan* naar *bauwerwaan, bederwaan, beyerwaan* en andere varianten te verklaren, moeten we bedenken dat *bruwaan* een leenvorm

is uit een niet-Germaanse taal. Voor onze Germaanssprekende voorouders klonk die naam ongetwijfeld vreemd, temeer daar hij alleen als toponiem voorkwam en niet als soortnaam in de gewone woordenschat. Zulke ondoorzichtige namen staan in de volksmond bloot aan allerhande verbasteringen. Dat *bauwerwaan* zijn oorsprong vindt in zo'n volkse vervorming, is geen loze veronderstelling, zeker niet als we zien tot welke resem varianten de plaatsnaam *bruwaan* heeft geleid toen die eenmaal persoonsnaam was geworden. Zo vinden we in het familienamenwoordenboek van F. Debrabandere o.m. de vormen *bedruwaen, berewane, bederwane, brouane, bedruane*. Ongeveer onder dezelfde wisselvormen verschijnt ook ons toponiem *Bauwerwaan*.

Een toponymische verklaring moet echter niet alleen taalkundig aannemelijk zijn, ze moet ook overeenstemmen met de fysisch-geografische aard van de benoemde plaats. En daar wringt nu juist het schoentje. Als we *bauwerwane* via volksetymologie terugvoeren op een ouder *bruwane* en dat vervolgens op dezelfde manier verklaren als Hoebeke voorstelt voor *Bruwaan* onder Bevere, dan moet het Zomergemse gehucht ooit een plaats zijn geweest waar bevers huisden. Nu vinden we dat voor Bauwerwaan vrij onwaarschijnlijk, want bevers leven in het water; dus verwacht je ze in lage, waterrijke gebieden. Maar Bauwerwaan is juist één van de hoogste wijken van Zomergem. Het ligt niet voor de hand dat die plaats ooit naar bevers zou genoemd zijn.

Daarom gaat onze voorkeur voorlopig uit naar een derde hypothese, die al in de jaren '50 door M. Gysseling (1956: 17) werd geopperd, nl. dat *Bauwerwaan* in Zomergem op een persoonsnaam teruggaat en verwijst naar iemand die in het gehucht belangrijke bezittingen had verworven. In ieder geval is de naam al vroeg in de streek als familienaam geattesteerd, b.v. te Zomergem in 1282 *Ghiselin de Bederwane* en 1295 *Boidin de Boderwan*; ook in Waarschoot vond Gysseling in 1370 ene *Segher van Bederwaen*. Die persoonsnaam kan op zijn beurt weer van een plaatsnaam zijn afgeleid, bij voorbeeld van een *Bruwaan*-toponiem elders in Oost- of West-Vlaanderen of - zoals Gysseling suggereert - van *Beiderwaan* onder Groede in Zeeuws-Vlaanderen. Dat laatste toponiem duikt al op in de 12e eeuw en staat qua klankvorm duidelijk dichter bij onze oudste én frequentst geattesteerde Zomergemse varianten (*Bederwane, Beyerwaan*) dan *Bruwaan*, dat overigens vóór 1600 maar één keer voorkomt. Dat dit Zeeuwse *Beiderwaan* etymologisch met Hoebekes *Bruwaan* te vereenzelvigen zou zijn, en dus een vervormde gedaante van de Keltische benaming voor de bever bevat, is om twee redenen uiterst twijfelachtig. Ten eerste verschijnt *Beiderwaan* al in 1163 in geschrifte, nl. als *Beitheruuane*. We kunnen moeilijk aannemen dat het toponiem op zo'n vroeg moment al zo ver van zijn oorspronkelijke gedaante zou zijn weggeëvolueerd. In de tweede plaats laat de *th*-spelling van de intervocalische dentaal vermoeden dat die in oorsprong

stemloos was, en dat valt fonetisch nog moeilijk te rijmen met een afstamming uit *bruwaan*.

Op het einde van onze zoektocht naar de wortels van *Bauwerwaan* moeten we ootmoedig bekennen dat onze conclusie weinig verder gaat dan wat Gysseling al meer dan 40 jaar geleden voorzichtig suggereerde: ons Zomergems toponiem is in oorsprong een persoonsnaam naar de herkomst van de naamdrager. Over het achterliggende toponiem hebben we geen zekerheid, maar in het licht van allerlei oude attestaties komt *bederwaan, beiderwaan* hiervoor het beste in aanmerking, beter dan *bruwaan*. Op de vraag naar de etymologische verklaring van dat *beiderwaan* blijven ook wij het antwoord schuldig.

BEKE

Het gehucht *Beke* ligt in het uiterste oosten van Zomergem. Het is verdeeld in twee delen, waarvan er één tot Waarschoot behoort. Het Zomergemse deel omvat de huidige straten Oude Staatsbaan, Bekestraat, Lievestraat, Bosstraat, Grote Baan, De Stijne, Paterstraat, Priemwegel en de wijken De Vijf Eiken en Voorde.

Beke is vanouds de plaatselijke vorm van het woord beek. Zijn Germaanse voorganger *baki* was de meest voorkomende benaming voor een natuurlijke waterloop buiten het poldergebied.

Van de beek die aan de oorsprong ligt van de Zomergemse gehuchtnaam, is na het graven van de Lieve niet veel meer overgebleven. Toch kunnen we de loop ervan reconstrueren uit de textuur en het reliëf van het landschap. Ze ontsprong in Ronsele, vloeide langs Stoktevijver, maakte dan een grote bocht tussen Rapenburg en Waarschoot en liep van daar verder oostwaarts.

BOEKHOUT

Zo luidt de thans verdwenen naam voor het gehucht dat later in twee bewoningskernen uiteenviel, die elk een aparte naam kregen: *Lange* en *Korte Boekhout* (zie verder bij ***Korte-*** en ***Langeboeken***).

Het alombekende toponiem *boekhout* betekent 'beukenbos': *hout* was in het Middelnederlands de gewone benaming voor een hoogstammig bos, en *boek* is de westelijke, nu nog in West-Vlaanderen gebruikelijke dialectvorm van *beuk*.

Op de plaats waar zich nu de *Lange-* en de *Korteboeken* bevinden, moet er dus ooit een beukenbos gestaan hebben.

(ZOMERGEM-) BOVEN

Boven is thans een korte straatwijk aan het knooppunt van verscheidene wegen: de Kapellestraat, de Blauwerstraat, de Hendrik Claeysstraat, de Molenstraat en de Durmstraat. Vroeger was het gehucht mogelijk uitgestrekter dan vandaag en omvatte het de hele heuvel waarop naast het huidige Boven ook het tegenwoordige Dorp gelegen is.

De naam van de wijk is zonder meer duidelijk. Het dorp van Zomergem ligt immers op een heuvel en op de steilste helling daarvan bevindt zich (Zomergem-)*Boven*. Ons toponiem is dus een verzelfstandigd bijwoord dat verwijst naar de hoge ligging van het gehucht.

DAALMEN

De wijk *Daalmen* ligt in het noorden van de gemeente tussen de wijken Rijvers en Stoktevijve/Meirlare en strekt zich verder uit over de grens met Ronsele.

De vorm *daalmen* gaat terug op *dalem*, een samenstelling van de woorden *dal* 'laagte, vallei' en *hem*, uit *heem* 'woonplaats'. Het toponiem betekent dus 'woonplaats in een dal', m.a.w. 'laaggelegen woongebied'. *Daalmen* ligt inderdaad in een soort dal tussen Zomergem-Boven (en het Dorp) en het eveneens hoger gelegen Ronsele.

DURMEN

Durmen is een wijk in het zuiden van Zomergem, iets ten zuidoosten van het dorp, die zich uitstrekt tot aan het kanaal Gent-Brugge.

De vorm *durmen* is ontstaan door verkorting van de plaatsaanduidende uitdrukking *ter Durmen* 'aan de Durme'; op dezelfde manier ontstonden *Hage* uit *ter Hage* en *Nekke* uit *ten Hekke*.

Aanvankelijk was *(ter) Durmen* een onbewoond meersgebied aan de oevers van het nu verdwenen riviertje de Durme. Het vormde de bovenloop van de thans nog bestaande Durme in het Waasland, die vanaf de samenvloeiing van Moervaart en Zuidlede te Daknam naar Tielrode vloeit, waar ze in de Schelde uitmondt. De oorsprong van de historische Durme lag evenwel een flink stuk westelijker: ze ontsprong op het gehucht Reigerlo in Beernem, vormde over een zekere afstand de grens tussen Beernem en Sint-Joris-ten-Distel, stroomde door het noordelijke deel van Aalter en Bellem en vandaar verder oostwaarts via de grens tussen Zomergem en Hansbeke naar Lovendegem, Vinderhoute en

Evergem. Van de Zomergemse Durme is niets meer te merken, want vrijwel haar hele loop tussen Aalterbrug en Vinderhoute is opgenomen in de bedding van het kanaal Gent-Brugge, dat daar in het begin van de 17e eeuw werd gegraven.

Toen de Doornikse bisschop Walter de Marvis in 1242 in onze streek de parochiegrenzen kwam vastleggen, bepaalde hij dat de Durme de scheiding vormde tussen Zomergem en Hansbeke. Nu nog vormt het kanaal de grens tussen beide gemeenten.

De etymologie van de riviernaam *Durme* blijft tot op vandaag onopgelost. We weten alleen dat het een voor-Germaans woord is, maar over de betekenis ervan tasten we in het duister.

HAGE

Hage duidde eertijds een buurt aan ten westen van het dorp en ten zuiden van van het huidige Nekke. De naam is nu enkel nog overgebleven in het toponiem *Haagstraat.*
Nekke en Hage werden vroeger soms als één en hetzelfde gehucht beschouwd, getuige het citaat *den wyck van haghe ende necke* (1571). In een andere bron uit diezelfde periode blijkt Hage een onderdeel te zijn van Nekke, dat dus vroeger uitgestrekter moet zijn geweest dan vandaag. Dat document uit 1575 situeert een *"Veldeken"* nabij de Haagstraat en de Spinhoutstraat, dus duidelijk in Hage, maar vermeldt daarbij wél de gehuchtnaam *Nekke*.

Net als Durmen en Nekke, is *Hage* verzelfstandigd uit een plaatsaanduidende verbinding met het voorzetsel *te*: '*Ter Hage*', d.w.z. '(plaats) bij de haag'. In het Middelnederlands bezat het woord *haag* twee betekenissen die voor de verklaring van onze gehuchtnaam in aanmerking komen: 'bosje' en 'afzomend houtgewas'. Anders dan M. Ryckaert (1969: 263 i.v. *Nekke*), die de o.i. nogal fantaisistische verklaring 'spookbosje' voorstelt, vinden wij de tweede betekenis 'haag' het meest geschikt als uitgangspunt. Aangezien de wijken Hage en Nekke historisch als één geheel te beschouwen zijn, lijkt het ons vrij aannemelijk dat *Hage* zijn naam dankt aan een haag die daar ooit een landerij omzoomde, en *Nekke* aan het hek waarlangs men door die haag kon komen.

Dat er op het grondgebied van Hage en Nekke al heel vroeg akkerland voorkwam, hoeft niet te worden betwijfeld: dank zij de hoogteligging en de bodemgesteldheid was de grond er beter geschikt om te worden bebouwd dan op vele andere plaatsen in Zomergem, die te laag gelegen waren en in de Middeleeuwen niet afdoende gedraineerd konden worden. Waar vroeger akker-

land voorkwam, waren ook afsluitingen te vinden, levenloze afrasteringen of heiningen van struikgewas. Tot na de Middeleeuwen was alle bouwland omheind om het rondlopende vee uit de vruchten te houden.

HOEK 1

Plaats in het huidige Zomergem-Boven, op de hoek van de Durmstraat en de Schipdonkstraat (= nu de Molenstraat).

Zowel in de toponymie als in de gewone woordenschat heeft *hoek* een heel ruime betekenis en kunnen er uiteenlopende zaken mee aangeduid worden. Zo is *hoek* tot op vandaag een courant woord voor 'wijk, gehucht, buurt' (b.v. *Er wonen nogal wat bejaarden in onze hoek.*), maar ook onbewoonde plaatsen kunnen *hoek* genoemd worden (b.v. *In die hoek zijn er veel weiden, maar haast geen akkerland.*). Verder verstaan we onder *hoek* ook de plaats waar twee wegen elkaar kruisen, d.w.z. een hoek vormen. Al deze toepassingen vinden we ook terug in de toponymie, waar *hoek* bovendien nog de betekenis van 'uithoek, plaats ver van de dorpskern' kan hebben.

Waar het hier bedoelde toponiem *Hoek* op zinspeelt, valt gemakkelijk af te leiden uit de ligging ervan: het gaat om de plaats gelegen op de hoek van twee elkaar kruisende straten.

HOETSEL

Het gehucht *Hoetsel* ligt in het westen van Zomergem en strekt zich uit tot aan de grens met Ursel en die met Bellem.

In de oudste attestatie laat het toponiem zich herkennen als een samenstelling van *Hudes* en *lo*. Het eerste deel is de genitiefvorm van de Germaanse persoonsnaam *Hudo*, het tweede gaat terug op het Germaanse *lauha* en betekent 'bosje op hoger gelegen zandgrond'. *Hoetsel* was dus in oorsprong een bosje, toebehorend aan een zekere Hudo. Die verklaring stemt goed overeen met de topografische situatie, want het gehucht ligt inderdaad op een zandige verhevenheid.

HULSEM

De wijk *Hulsem* ligt aan beide kanten van de Hulsemstraat tussen de gehuchten Durmen en Overdam.

Weer hebben we te maken met een *-heem*-samenstelling, waarvan het eerste deel, *huls*, een oudere vorm is van de bekende plantnaam *hulst* (uit het

Germaanse *hulisa*). *Hulsem*, te omschrijven als 'woonplaats in of bij een hulstbos', behoort tot de groep nederzettingsnamen op *-he(e)m* met de naam van een plant of een gewas als bepaling, zoals ook *Biesem* (o.m. een gehucht in Aalter) en het ruim verspreide *Houtem*.

KORTEBOEKEN

Korteboeken is een gehucht in het oosten van Zomergem tussen de gehuchten Lindeken en Beke. Het is een van de lager gelegen wijken van de gemeente.

Te oordelen naar de oudste attestatie is *korteboeken* een jongere vervorming van *korte boekhout*. In de oudste attestatie, *Curteboechaut* (1456), wordt de lokale uitspraak van *kort* (*kurt*) in de spelling weergegeven. Door zwakke articulatie verdofte de (onbeklemtoonde) eindlettergreep tot *-ent* (1548 *Cortebouckent*), waarna het etymologisch ondoorzichtige *kurteboekent* in de volksmond verder werd vervormd tot *kurteboeken*.

Korte boekhout moet niet begrepen worden als 'kort beukenbos', want het bijvoeglijk naamwoord *korte* is pas aan de naam *Boekhout* toegevoegd, nadat het bostoponiem overgegaan was op een nederzetting waarin zich twee afzonderlijke kernen aftekenden. Elk van die woonkernen ontwikkelde zich langs een weg, maar het ene straatgehucht was langgerekter dan het andere. Vandaar dat men in de naamgeving een onderscheid maakte tussen *Korte* en *Lange Boekhout*. De straten waarlangs die twee gehuchten zich uitstrekten, heetten logisch genoeg *Korte-* en *Langeboekenstraat*. Te oordelen naar de chronologie van de oude bewijsplaatsen, moet de splitsing van het voordien onverdeelde gehucht *Boekhout* tussen ca. 1350 en ca. 1450 plaatsgegrepen hebben.

KRUISSTRAAT

De wijk *Kruisstraat* ligt langs de oude weg naar Gent, tussen de centra van Zomergem en Lovendegem. Vroeger was het een heerlijkheid, die van het leenhof van Lovendegem afhing.

Kruisstraat is een oude benaming voor een kruispunt van wegen. Het kruispunt waarop ons toponiem zinspeelt, is dat van Langeboeken-Moerstraat en de oude weg naar Gent.

LANGEBOEKEN

Het straatgehucht *Langeboeken* ligt ten zuiden van Korteboeken en verbindt de wijken Kruisstraat en Beke. Net zoals in *korteboeken* gaat het tweede deel van

de naam terug op *boekhout*, oorspronkelijk de naam voor een beukenbos, maar al kort na 1300 als gehuchtnaam geattesteerd. *Lange Boekhout*, alias *Langeboeken*, ontstond als tegenhanger van *Korte Boekhout*, toen de nederzetting *Boekhout* in twee straatgehuchten uiteenviel.

MEIRLARE

Meirlare is de wijk ten noorden van Korteboeken en strekt zich uit tot Beke en Stoktevijver.

Meir, hetzelfde woord als het Nederlandse woord *meer*, stamt af van het Germaanse *mari* 'meer, plas, vijver, moeras'. Het grondwoord *laar* (Vlaams *lare* uit het Germaanse *hlaeri*) komt in de toponymie overvloedig voor en heeft altijd betrekking op onbebouwde grond in een beboste, moerassige of woeste omgeving, waar de bewoners van een nederzetting hun vee mochten laten grazen, hout sprokkelen, turf steken, hooi oogsten, enz.

Het toponiem *Meirlare* kan dus het best worden omschreven als 'gemeenschapsgrond nabij een waterplas, in een moerassig gebied en/of een waterziek bos'. Met de dialectnaam voor de merel *(meirelare)* heeft het niets te maken.

NEKKE

Het huidige gehucht *Nekke* ligt ten westen van het dorp benoorden het vroegere Hage en gaat verder westwaarts over in Hoetsel. Zoals we al zagen, werd *Nekke* vroeger ook wel ruimer opgevat, want ook het thans verdwenen *Hage* kon tot zijn grondgebied gerekend worden.

Zoals al gezegd bij de verklaring van de wijknaam *Hage*, nemen we aan dat *Nekke* zijn naam ontleende aan een hek in de levende heining of "hage" rondom een bouwlandcomplex, dat wellicht tot het oudste cultuurland van Zomergem behoort. Die verklaring wordt bevestigd door verscheidene oude attestaties, waarin het toponiem als *ten hekke* verschijnt.
De vorm *nekke* is dus net zoals *hage* ontstaan door samentrekking van een plaatsaanduidende uitdrukking, in dit geval *ten hekke* 'aan het hek'. Daar in de streektaal de *h* niet wordt aangeblazen, luidde de uitspraak *ten ekke*, wat trouwens weerspiegeld wordt in de spelling *ten ecke* in 1483. In die verbinding ging men de *n* van het verbogen lidwoord mettertijd ten onrechte beschouwen als de beginklank van het zelfstandig naamwoord, vandaar *ten Nekke* en ten slotte kortweg *Nekke*. Vervorming van namen door herinterpretatie van woordgrenzen zoals in het geval *ten hekke* > *ten nekke* is in de toponymie een alom bekend verschijnsel.

OVERDAM

De naam van dit gehucht tussen Durmen en Kruisstraat betekent letterlijk '*over*, d.i. aan de andere kant van de *dam*'. Wat we ons bij het grondwoord *dam* moeten voorstellen, is niet helemaal duidelijk, want in de oudere taal kon *dam* verscheidene dingen aanduiden: 1) een dijk of verhoging om een waterloop in zijn bedding te houden, 2) een afdamming of waterkering dwars over een waterloop, 3) een verhoogde doorgangsweg in een moerassig gebied.

Over de aard van de "dam" waarop het toponiem zinspeelt, geven onze bronnen geen informatie, maar aangezien we bij Overdam noch oude dijken aantreffen, noch een waterloop waarin men een afdamming zou hebben aangebracht, lijkt de derde verklaring ons de beste. Het gehucht ligt inderdaad laag, op een drassige bodem, waar men wegen op een verhoogde bedding moest aanleggen, wilde men ze begaanbaar houden.

RIJVERS

Rijvers ligt ten noordwesten van het dorp en strekt zich uit tot Ronsele en de uiterste oostgrens van Ursel. Ten zuiden wordt de wijk begrensd door Nekke en Bauwerwaan.

Rijvers is een vroegere heerlijkheid, genoemd naar haar heren, de familie *Rijnvis*. Die familienaam evolueerde tot plaatsnaam en werd in de volksmond vervormd tot *Rijvers*.

RO

Het gehucht *Ro*, in het zuidwesten van de gemeente, wordt ten noordwesten begrensd door Hoetsel, Nekke en Hage, ten oosten door Durmen en Uitgem en strekt zich in zuidwestelijke richting tot Bellem uit.

De vorm *ro* is een verkorting van *rode* (vergelijk *bo* uit *bode)*, een zelfstandig naamwoord afkomstig van het werkwoord *roden* of rooien, d.i. 'bos of struikgewas verwijderen'. De talloze *rode*-toponiemen in ons taalgebied (Schelderode, Gontrode, Baasrode, Gelrode, Sint-Genesius-Rode, enz.) hebben betrekking op plaatsen die tijdens de middeleeuwse ontginningsgolf werden ontbost om er cultuurland van te maken.

SCHIPDONK

De wijk *Schipdonk* ligt in het zuidwesten van Zomergem, ten zuiden van Ro en

ten zuidwesten van Durmen tot aan de grens met Hansbeke en Merendree.

Een *donk* is in onze streek doorgaans een zandige hoogte in moerassig terrein. *Schipdonk* was zo'n droge plek aan de oever van het riviertje de Durme, waar kleine schepen konden aanleggen.

SCHOUWBROEK

Schouwbroek, waaraan vandaag nog enkel een straatnaam herinnert, lag tussen Meirlare en Beke.

Broek moet hier begrepen worden in zijn oorspronkelijke betekenis, nl. 'moeras'. *Schouw* komt van het Germaanse *skaldu*, een naam voor de gele iris en aanverwante lissoorten; een *schouwbroek* was dus een moeras waar lis groeide. De plantnaam leeft thans nog voort in het Engelse *shalder* 'gele iris', maar in ons taalgebied vallen er in de gewone woordenschat geen nazaten van te bespeuren: het woord is hier alleen dankzij plaatsnamen bekend.

SPENHOUT

De wijk *Spenhout*, nu *Spinhout*, ligt thans volledig op Zomergems grondgebied in het zuidwesten van de gemeente en grenst aan Nekke, Ro en Bellem. Tot omstreeks 1600 bestreek Spenhout ook het aangrenzende deel van Bellem (tussen de tegenwoordige Spenningstraat en de Kouterloop).

In de volksmond heet het gehucht *Spennink*, een vorm die we ook in de Bellemse straatnaam aantreffen en die zeker van na 1600 dateert, aangezien geen van onze bronnen er al gewag van maakt.

Het eerste deel van de samenstelling *spinhout* werd al heel vroeg ontleend aan het Latijnse *spinetum*, dat 'doornbos' betekent. *Spenhout* moet dus ooit een doornbos geweest zijn. Aan datzelfde Latijnse grondwoord herinnert overigens ook *spinse*, de Oost-Vlaamse benaming voor een takkenbos, vroeger bepaaldelijk een bussel doornhout, waarmee de oven werd gestookt.

STOKTEVIJVER

Stoktevijver ligt in het noordoosten van Zomergem ten noorden van Meirlare en grenst aan Ronsele en Waarschoot.

Stoktevijver, vandaag de officiële naam, is niets anders dan de Zomergemse dialectvorm van *staaktevijver*. Dat het eerste deel etymologisch een lange *a*

bevat, blijkt voldoende duidelijk uit de vele oude attestaties. Daarmee is echter nog geen antwoord gegeven op de vraag naar de juiste oorspronkelijke gedaante van het toponiem. De excerpten laten immers een bonte verzameling van afwijkende varianten zien.

De meerderheid van de attestaties, waaronder ook de alleroudste vermelding (1324 *Staectenvivere*), wijzen in de richting van een grondvorm *staakte(n)vijver*. Die valt op twee manieren taalkundig te ontleden en te verklaren. Een eerste mogelijkheid is dat de samenstelling werd gevormd met een toen bestaande, maar nu verdwenen plaatsnaam *Staakte*. In die optiek betekent *Staakte(n)vijver* 'de vijver gelegen op de plaats (eventueel het gehucht) genaamd Staakte'. Als plaatsnaam komt *Staakte* wel meer voor in Vlaanderen (b.v. *Staakte* bij Lokeren); het is een afleiding van het bekende woord *staak* 'in de grond gestoken paal' met een oud suffix *-t*, dat verzamelnamen vormde met de betekenis 'veelheid van wat in het grondwoord wordt genoemd', wat in de plaatsnaamgeving leidde tot de toepassing 'plaats waar zich zo'n veelheid bevindt'. Met andere woorden, *Staakt(e)* noemt een plaats waar veel staken staan.

Om welke staken zou het in het geval van *Stoktevijver* kunnen gaan? Welnu, toen in het midden van de 13e eeuw de Lieve werd gegraven, gebeurde dat door uitdieping van een bestaande beek, waarin ter hoogte van Stoktevijver een afdamming van staken was aangebracht, zodat zich daar een verbreding, een soort vijver dus, gevormd had. Het is dan ook een aannemelijke veronderstelling dat men de plaats van die afdamming *Staakte* noemde en de daardoor gevormde vijver de *Staakte(n)vijver*.

Het probleem met die verklaring is wel dat we in geen enkele bron een afzonderlijk *Staakte* als plaatsnaam hebben aangetroffen. Dat is zonderling, want onze archieven reiken toch behoorlijk ver in het verleden terug. Daarom valt nog een tweede verklaring te overwegen, die weliswaar in taalkundig opzicht aanzienlijk van de eerste verschilt, maar die tot ongeveer dezelfde historisch-materiële conclusie leidt.

Staakte hoeft namelijk niet per se een plaatsnaam te zijn geweest; taalkundig-etymologisch kunnen we het evengoed opvatten als een woord uit de gewone woordenschat van het toenmalige Zomergemse dialect, t.w. *(ge)staakte(n)*, het als bijvoeglijk naamwoord gebruikte voltooid deelwoord van het werkwoord *staken* 'met staken bezetten'. Binnen die veronderstelling brengen de attestaties van het type *gestaakte(n) vijver* (al in 1359 *ten ghestaecten vivere*) de etymologisch oorspronkelijke vorm aan het licht. Vanuit ons huidig taalgevoel doet de vorm *staakte(n)*, zonder het voorvoegsel *ge-*, nogal vreemd aan als deelwoord-

vorm, maar beschouwd in het licht van de taalgeschiedenis is zo'n verkorting geen onoverkomelijk probleem. In de westelijke dialecten immers werd dat voorvoegsel zo zwak gearticuleerd dat het, zeker in plaatsnamen, gemakkelijk weg kon vallen. Nu nog worden deelwoorden in de West-Vlaamse Westhoek zonder begin-*g* uitgesproken, b.v. *edaan* (gedaan), *ezien* (gezien), enz. Dat ook van *staakte(n)vijver* de *ge-* is weggevallen, klinkt best geloofwaardig; het gaat hier immers om een middeleeuws toponiem, dat ongetwijfeld opklimt tot de tijd toen het Zomergemse dialect nog een uitgesproken West-Vlaams karakter had.

Hoe moeten we ons de "*gestaakte vijver*" voorstellen die aan de grondslag ligt van Stoktevijver? Gysseling (1956: 15) denkt aan een vijver die ontstond doordat men een uit staken vervaardigde afdamming had aangebracht dwars over de beek waarin later de Lieve werd gegraven. Daarnaast kan *gestaakt* ook verwijzen naar een oeververstevigingen van paalwerk of "staken".
Hoe dan ook, of *staakte* nu wordt opgevat als toponiem of als een eigenschapswoord uit de gewone taalschat, met beide verklaringen komen we tot ongeveer dezelfde visie op de achterliggende realiteit: Stoktevijver was ooit een vijver met de een of andere constructie - afdamming, versteviging - vervaardigd uit houten staken.

TER STRATEN

De verklaring van *Ter Straten* heeft weinig voeten in de aarde: het is een versteende plaatsaanduidende uitdrukking met de betekenis 'aan de straat'.

Minder duidelijk is de precieze ligging van het historische gehucht *Ter Straten*. M. Ryckaert (1969: 128) situeert het iets ten noorden van het huidige dorp, waar zich nu de Kleitstraat en de K.L. Ledeganckstraat bevinden. Daar lag vroeger de heerlijkheid Ter Straten, ongeveer 850 gemeten groot.

Wellicht heeft Ryckaert in zoverre gelijk, dat de door hem aangeduide plaats tot het gebied van Ter Straten behoorde; onze historische bevindingen laten echter vermoeden dat Ter Straten een groter gebied bestreek, waartoe zowel Zomergem-Boven als het huidige dorpscentrum behoorden.

Blijkens een attestatie uit 1525 *up Strate(n) daer ment heet Boven*, was Zomergem-Boven toen inderdaad een deel van Ter Straten of omgekeerd. Aan de andere kant vermelden onze bronnen vóór 1600 geen enkel toponiem dat specifiek betrekking heeft op het huidige dorpscentrum en de markt. Vermoedelijk was in die tijd Boven het eigenlijke centrum, een veronderstelling die aan geloofwaardigheid wint, als we constateren dat alle belangrijke herbergen daar gevestigd waren. De plaats waar thans de markt ligt, had toen klaarblijkelijk nog

geen aparte naam, maar was gewoon een onderdeel van Ter Straten, getuige het excerpt uit 1572 *ter Straten ... zuudt de Kerckstrate*. Daarbij valt niet uit te sluiten dat het territorium van het tegenwoordige dorpscentrum ook tot Boven werd gerekend; beide wijken liggen immers op dezelfde heuvel.

Welke Zomergemse straat gaat schuil achter het toponiem *Ter Straten*? Waarschijnlijk de Dreef (vroeger Kasteeldreef), de huidige hoofdstraat. Het valt namelijk op dat de archiefstukken tot in de 17e eeuw geen straatnaam bevatten die zich met enige zekerheid als voorloper van de huidige Dreef laat identificeren, hoewel de weg zelf toen hoogstwaarschijnlijk al bestond. Vandaar onze veronderstelling dat de straat waarop *Ter Straten* zinspeelt, geen andere is dan die eigenste hoofdweg.

UITGEM

Gehucht ten zuiden van de dorpskern, dat ingesloten wordt door de wijken Boven, Durmen, Ro en Nekke.

Uitgem bestaat uit twee delen, waarvan we het tweede naar aanleiding van de verklaring van *Zomergem* al leerden kennen als een afleiding van *-ingaheem*.

Over de etymologie van de bepaling *uit-* bestaat minder zekerheid. Aan het voorzetsel (vroeger ook bijwoord) *uit* valt niet te denken, want dan zouden we vóór de 16e eeuw alleen de spellingvorm *uut* mogen aantreffen; de diftongering van *uu* tot *ui* was toen in het Zomergemse dialect nog niet opgetreden.
De 15e-eeuwse grafieën wijzen op een uitspraak *huit* of *uit*, maar een Middelnederlands woord van die gedaante is ons in de historische Vlaamse woordenschat niet bekend. Daarom vermoeden we achter dat *uit* een persoonsnaam, b.v. een afleiding van de Germaanse voornaam *Haito*, die vandaag nog als familienaam voortleeft in een brede waaier van varianten, o.m. Huyttens, Heuten, Huijts, Heit(s), Haijt,... Als die theorie klopt, beantwoordt *Uitgem* bovendien aan de algemene regel dat namen op *-gem* (uit *-ingaheem*) met persoonsnamen zijn samengesteld.

VELLARE

Vellare ligt ten zuiden van de Kruisstraat langs de oude weg naar Gent en strekt zich in zuidelijke richting tot over de grens met Lovendegem uit.

Net zoals het eerder behandelde Meirlare is *Vellare* een *-laar*-toponiem; het verwijst naar een stuk voormalige gemeenschapsgrond op woest terrein in het grensgebied tussen de parochies Zomergem en Lovendegem. In *vel-* moeten we

wellicht een oude benaming voor de wilg herkennen, afstammend van het Germaanse *fel(a)we*.

Het gehucht *Vellare* was dus ooit een met wilgen begroeid "laar".

VIJF EIKEN

Wijk in het gehucht Beke tussen de Korteboekenstraat (nu Paterstraat-Bekestraat) en de weg Gent-Brugge (nu Oude Staatsbaan). Het Zomergemse *Vijf Eiken* mag niet verward worden met de gelijknamige plaats die Ryckaert (1969: 261 en 269) situeert ten noorden van het Goed van Rapenburg in de gemeente Waarschoot.

Het toponiem herinnert aan vijf eikenbomen, die in het landschap wellicht een belangrijk oriëntatiepunt vormden. Mogelijk was *De Vijf Eiken* eerst de naam van een herberg en ging die later op de omgeving over.

VOORDE

Het wijkje *Voorde* in het uiterste oosten van de gemeente is het enige stukje Zomergem ten oosten van de hoofdweg Gent-Brugge.

De plaats is genoemd naar een *voorde* (uit het Germaanse *furdu*), d.i. een doorwaadbare plaats in een waterloop, waar men te voet, te paard of met een gespan het water over kon steken. De voorde in kwestie bevond zich in de beek die later haar naam zou geven aan het gehucht Beke.

TEN WALLE

Ten Walle is de wijk tussen Bauwerwaan en Rijvers langs de Wallestraat.

De naam betekent letterlijk 'plaats aan de wal'. *Wal*, uit het Germaanse *walla*, is een woord dat in de Vlaamse dialecten twee totaal verschillende betekenissen heeft: het kan een ringgracht aanduiden, b.v. rond een kasteel of een grote hoeve, maar ook een ophoping van aarde, een kunstmatig heuveltje waarop een gebouw staat. Hoe de tweede toepassing zich uit de eerste kon ontwikkelen, ligt voor de hand als we bedenken hoezeer beide benoemde verschijnselen met elkaar verbonden zijn: wie een gracht delft en de uitgegraven aarde op een hoop gooit, doet een heuvel ontstaan.

Gehuchten die *Ten Walle* heten (zo zijn er talloze in Vlaanderen), hebben hun naam meestal geërfd van een daar gelegen boerderij die *(goed/hof) ten walle*

heette. Dat zal in Zomergem niet anders zijn geweest, want ook hier wordt een hofstede met die naam vermeld: het *Goed ten Walle*.

3 GROTE LANDSCHAPPELIJKE COMPLEXEN

In dit hoofdstuk behandelen we een aantal namen van plaatsen of terreincomplexen in landelijke omgeving, die echter niet als (voormalige) gehuchten beschouwd kunnen worden, omdat er geen sporen gevonden zijn van collectieve bewoning. Het gaat om min of meer uitgestrekte gebieden, genoemd naar een of ander opvallend oriëntatiepunt (b.v. *Doorntje, Overdurmen*), naar de voormalige natuurlandschappelijke aard (b.v. *Bulare, Most*), naar een reliëf- of een bodemkenmerk (b.v. *Roost, Kleit*) en dergelijke.

Voor de meeste hier volgende toponiemen valt uit de archiefstukken af te leiden dat ze al vóór 1600 als echte gebiedsnamen in gebruik waren. Een aanwijzing daarvoor vormen o.a. de excerpten waar deze toponiemen verschijnen in hetzelfde type lokaliserende uitdrukking als nederzettingsnamen, b.v. *te Bulaer* 1378, *ten Doorenkin* 1572. *Bullare* en *Doorntje* schijnen dus een soort wijken te zijn geweest, maar dan zonder collectieve woonkern. Dat de benoemde plaatsen groter zijn dan een afzonderlijk perceel, blijkt uit citaten waarin het toponiem de ruimere omgeving aanduidt waarbinnen een of ander stuk land wordt gesitueerd.
Op grond van dergelijke gegevens uit het bronnenmateriaal lag het voor de hand, die namen in een aparte rubriek te behandelen, los van de nederzettings- en de terreinnamen. De grens met de terreinnamen, in het bijzonder met de namen voor perceelsgroepen, valt echter niet scherp te trekken.

BEERKEN

Het *Beerken* is een plaats op Spinhout, waar in onze bronnen cultuurland gesitueerd wordt, b.v. *upt Beerkin; up Spennout ten Beerkine*. Voor de verklaring van de naam, duidelijk een verkleinvorm, vallen verscheidene mogelijkheden te overwegen.

Het grondwoord is misschien het nog bekende *beer*, dat tegenwoordig 'vloeibare mest' of 'drek' betekent, maar vroeger ook 'modder' of 'slijk' (zie ook ***Baarstraatje)***. In dat geval zou het toponiem een slijkerige landerij met betrekkelijk kleine omvang aangeduid hebben. In de tweede plaats kan achter *Beer* een persoonsnaam schuilen, en dan weten we niet of de verkleinvorm op de persoon of op het land slaat, m.a.w. of het gaat om land van iemand die in de volksmond *Beerken* werd genoemd, ofwel om een klein stuk land toebehorend

aan ene *[de] Beer*. Ten slotte kan de naam geërfd zijn van een nabij gelegen herberg met de naam *Beerken*.

BERGGAVER

De *Berggaver* is een plaats aan de Spinhoutstraat nabij de *Berg*. De oude moerasnaam *gaver* wordt verder behandeld. Het element *berg* verwijst hier dus niet naar de hoge ligging van de "gaver", want dat zou ongerijmd zijn, maar wel naar een nabijgelegen oriëntatiepunt, de *Berg*.

BULARE

De plaats *Bulare* strekt zich uit om het punt waar de gemeentegrenzen van Zomergem, Lovendegem en Waarschoot bij elkaar komen. Het Lovendegemse gedeelte van *Bulare* heeft de status van gehucht (Andries 1993: 14), maar in Zomergem is het een akker- en weilandcomplex zonder oude bewoning.

Ongetwijfeld gaat het om een *-laar-* naam (zie ***Meirlare***), waarvan het eerste deel vergelijkbaar is met dat van de nederzettingsnaam *Boelare* en vermoedelijk afstamt van het Germaanse woord *bon*, ook bewaard in het Oudengelse *bune*, dat 'riet' betekent. *Bulare* is dan een 'laar, d.w.z. een plek gemeenschapsgrond in een woeste omgeving, waar riet groeit'. Een dergelijke omschrijving valt alvast te verzoenen met de topografische aard van Bulare, want het is een laaggelegen, moerassig gebied.

DOORNTJE

De plaats *Doorntje* ligt ten zuiden van Overdam, tussen de Overdamstraat en de Moerstraat.

Het toponiem herinnert aan een doornstruik of doornbosje, dat daar ooit een richtpunt vormde in het landschap. Ofwel gaat de vorm *doorntje* direct op de plantnaam terug en zinspeelt de naam wellicht op een afzonderlijke doornstruik, ofwel op het verkleinwoord van *dorent*, een afleiding van *doorn* met het collectiefsuffix *-t*, dat vaak plaatsnamen vormde uit plantnamen. In dat geval valt eerder te denken aan een "veelheid van doornen", concreet een doornbosje.

DURMELARE

Op deze plaats in het gehucht Durmen moet zich ooit een *laar* bevonden hebben, een stuk gemeenschapsgrond op onontgonnen terrein, waar de bewoners van Durmen hun voordeel mee mochten doen, b.v. door er hun vee te laten grazen,

hooi te winnen, turf te steken, enz. Zie ook ***Meirlare***. Of achter het eerste deel de wijknaam *Durmen* schuilgaat dan wel de waternaam *Durme*, valt niet met zekerheid te zeggen.

EEKT

Deze naam voor een plaats met onbekende ligging, is afgeleid uit de dialectvorm *eek* van de boomnaam *eik* met het collectiefsuffix *-t* en betekent: 'plaats waar (veel) eiken staan'. Vermoedelijk gaat het dus om een voormalig eikenbos.

De *h* in de spellingvorm *heect* is hypercorrect; doordat in de westelijke dialecten de *h* niet wordt aangeblazen, wist men vaak niet of de juiste woordvorm met *h* begon of met een klinker, en schreef men de *h* ook waar die etymologisch niet thuishoort.

TEN ESSE

Twee verschillende plaatsen in Zomergem heten *Ten Esse*, wat letterlijk 'bij de es' betekent. De naam verwijst in beide gevallen naar een esboom die ter plaatse een opvallend merkteken in het landschap vormde. Het ene *Ten Esse* lag in Ro aan de Schipdonkdreef, het andere op Ten Walle, waar de naam later overging op een afzonderlijke akker: *een paertye lans genaempt de Hesch*, 1606. Het toponiem *[ten] Voorste(n) Esse* slaat wellicht op een onderverdeling van één van beide *"essen"*, meer bepaald op een stuk dat het *voorst* of verst verwijderd lag van een bepaald beschouwingspunt (Zie ook ***Voorste bilk***).

HAMMEVOORDE

De plaats die in de Zomergemse bronnen wordt aangeduid als *bi hamme de voert* (1478), *tamme voort* (1560), ligt *"lancxt de oude calene"* aan de Spinhoutstraat vlak bij de grensscheiding met Hansbeke. Het eerste deel is dan ook niets anders dan de naam van het Hansbeekse gehucht *Hamme*, dat men vanuit Zomergem kon bereiken via de genoemde *"voorde"*, een doorwaadbare plaats in de Oude Kale. De eigenlijke *Hammevoorde* lag dus pal op de grens Zomergem-Hansbeke, maar de naam is enkel in Zomergemse bronnen overgeleverd.

'T HARDE

't Harde is een deel van de Keurs in Maartselare, ten zuiden van de Rostraat.

Waarschijnlijk is *harde* de gesubstantiveerde vorm van het adjectief *hard*, dat hier wellicht zinspeelt op de hardheid, de vastheid van de bodem. *'t Harde* lijkt

ons de tegenhanger te zijn van *'t Hole*, een plaats in de buurt, die trouwens vaak met *'t Harde* in één adem genoemd wordt en waar de bodem moerassig, dus onvast was.

HELLINGDONK

Zo heet in 1447 een niet te lokaliseren landerijencomplex, waarvan ongeveer een eeuw later een aantal kavels met een afzonderlijke naam worden aangeduid: *Grote* en *Kleine Hellingdonk*, *Eerste, Tweede* en *Derde Hellingdonk*. Bij die jongere attestaties is *helling* vaak vervormd tot *hellen*, wat gemakkelijk kon gebeuren gezien het onbeklemtoonde karakter van de tweede lettergreep.

Achter het eerste deel kunnen twee heel verschillende Middelnederlandse woorden schuil gaan. Als het gaat om het nu nog bekende woord *helling*, dan vertoonde de donk een afhellend reliëf. *Helling* zou echter ook een variant kunnen zijn van *halling*, waaronder een Middeleeuws muntstukje van heel geringe waarde wordt verstaan. In dat geval moet de *Hellingdonk* een minderwaardig stuk land zijn geweest, waarvan de pacht niet meer bedroeg dan enkele *hellingen* of dat nauwelijks een *helling* opbracht. In de door ons onderzochte archiefstukken komt het woord halling echter niet voor.

HOEK(SKEN)

Naast het toponiem *Hoek 1*, dat bij de wijknamen werd behandeld, kent Zomergem nog twee *hoek-* en twee *hoeksken*-namen.

Eén *hoek* ligt op Meirlare en verwijst naar de hoek gevormd door de Meirlaerestraat en Stoktevijver. Een andere bevindt zich in Korteboeken; het betreft daar een cultuurlandcomplex, dat uitloopt in de hoek die door het Hoekstraatje en de Korteboekenstraat gevormd wordt.

Hoeksken heet zowel de hoek van de Kruisstraat en de Langeboekenstraat als de hoek van de Hulsemstraat en het latere Waterstraatje (verbinding met Overdam) te Hulsem.

HOETSELLINDE

Plaats die thans Hoetselkruis wordt genoemd, op het einde van de Hoetselstraat.

Het toponiem herinnert aan een eenzame linde, die in het landschap een belangrijk baken vormde, want zij markeerde het einde van het gehucht *Hoetsel* en de parochiegrens tussen Zomergem en Ursel. Die grens werd in 1241

vastgelegd door Walter de Marvis, bisschop van Doornik, die dat jaar naar onze streek was gekomen om er een aantal parochies van elkaar af te bakenen. Zoals op tal van andere plaatsen in het Meetjesland, liet de bisschop bij de Hoetsellinde een grenskruis zetten om de scheiding te bezegelen. Naar dat kruis, dat er nog steeds staat, werd de bewuste plaats na 1600 vernoemd.

'T HOLE

Plaats nabij 't Harde in de Keurs op Maartselare, ten zuiden van de Rostraat.

Net zoals in *harde* moeten we in *hole* wellicht een gesubstantiveerd adjectief herkennen: 't *hole*, uit de verbogen vorm van *hol*, dat in het Middelnederlands met gerekte *oo* werd uitgesproken. Het *hole* (= het holle) zal een plaats zijn geweest waar de bodem hol was, d.w.z. ingezonken, laag, dus wellicht moerassig. De tegenhanger van *'t Hole* is *'t Harde*, een nabijgelegen deel van de Keurs, waar de bodem aanmerkelijk vaster was.

HURST

De *Hurst* is een cultuurlandcomplex ten zuiden van de Lijkstraat.

Het vrij courante toponymische bestanddeel *hurst*, elders *horst*, stamt af van het Germaanse *hursti* en verwijst naar een met struikgewas begroeide opduiking in moerassig terrein.

KEURS

De *Keurs* is een cultuurlandcomplex op Maartselare langs de Durme, ten zuiden van de Rostraat. Verscheidene afzonderlijke percelen van datzelfde complex dragen eveneens een *keurs*-naam: *het Keurzeken / de Keurzekens, Achtere Keurs, Grootvrouwenkeurzeken, Grote Keurs, Klein Keurzeken, Lange Keurs, Ronde Keurs, Voordere Keurs.*

Keurs is wellicht hetzelfde als de *r*-loze vormen *keus en keuze*, die dichter bij de dialectuitspraak staan (vgl. de Vlaamse uitspraak *ges/gas* voor *gers, gars* 'gras') en wel meer voorkomen in de Oostvlaamse toponymie als namen voor waterzieke meersgebieden, b.v. *Keuze* te Drongen, Sint-Denijs-Westrem, Merendree en Lokeren. Gysseling (1980: 181-182) denkt dat het woord een voor-Germaanse kleurnaam is, afstammend van de Indo-europese wortel **ker*, die 'grijs' zou hebben betekend en waarvan in onze taal geen andere nazaten te vinden zijn. Landerijen die *keurs* of *keuze* heten, zouden zo genoemd zijn naar de grijsachtige kleur van hun bodem of van de begroeiing.

KLEIT

Kleit heet het bouwlandcomplex naast de Kleitstraat in de wijk Nekke. Een hoek ervan grenst aan de overgang van de Lijkstraat in de Nekkestraat.

De vorm *kleit* is afgeleid van *klei* door middel van het al bekende collectiefsuffix *-t* en betekent 'plaats waar zich klei bevindt'. Op die plek is de bodem inderdaad opvallend kleiig.

LAMBEKE

Op het "grensoverschrijdende" gehucht Vellare strekte zich aan weerskanten van de scheiding tussen Zomergem en Lovendegem het landerijencomplex *Lambeke* uit, dat genoemd is naar de beek die er dwars doorheen vloeit (zie ***Lambeek***).

LANDONK

Landonk maakt deel uit van de huidige Kerkhoek en strekte zich eertijds over de gehuchten Meirlare en Langeboeken uit. Het grondwoord is hetzelfde als in *Schipdonk*, het bestanddeel *lan* is niets anders dan het adjectief *lang*, zoals verscheidene oude attestaties bevestigen (1359 *Jan van Lancdonc*, 1473 *derriere lanc donc*). De naam had dus in oorsprong betrekking op een langwerpige hoogte in moerassig gebied, maar blijkt al bij de oudste attestaties een hele buurt of "jegenode" aan te duiden.

LANGELARE

Langelare is een akkercomplex in de wijk Ro, ten zuidwesten van de Boonakker en naast het Goed ter Heie. De naam komt ook voor als grondwoord in een aantal samengestelde toponiemen, nl. *'s Graven -, Lepelare -, Schrenes/Scheers - en Tussenste Langelare.* Hoewel geen daarvan met behulp van onze bronnengegevens te lokaliseren valt, nemen we aan dat het om kavels gaat op het bedoelde complex.

Het *laar*, d.i. het stuk gemeenschapsgrond (zie ***Meirlare***) waarop het toponiem zinspeelt, is genoemd naar zijn langwerpige vorm.

MAARTSELARE

In deze *laar*-naam (zie ***Meirlare***) voor een cultuurlandcomplex in Ro blijft het eerste element duister. Mogelijk gaat er een persoonsnaam achter schuil,

waarbij misschien te denken valt aan *Maarse* (thans nog als familienaam, zie Debrabandere 1993 : 915) of aan een of andere vorm van *Maarten*. Als het inderdaad om een persoonsnaam gaat, kan het toponiem pas ontstaan zijn, toen de grond in kwestie geen gemeenschapsbezit meer was, maar een privé geëxploiteerd deel van het voormalige laar.

MOLENGAT

Oorspronkelijk was het *molengat* de toegang of de toegangsweg naar de molen op Zomergem-Boven, tussen het Molenstraatje en de Schipdonkstraat (nu Molenstraat). De naam ging over op de omgeving en uit de citaten blijkt dat *Molengat* al in 1554 een akkernaam was geworden.

TER MOST

In de periode waaruit onze bronnen stammen (15e-16e eeuw), was *Ter Most* een leengoed in het gehucht Schipdonk tussen de Schipdonkdreef en de Durme. Later werd dit domein ook *Matteneye* geheten.

Ter Most betekent letterlijk 'aan of bij de *most*', waarin *most* een afleiding is van het woord *mos* in zijn Middelnederlandse betekenis 'moeras, poel, zomp'. De huidige toepassing van *mos* op allerlei schimmelachtige plantjes die op moerassige bodem gedijen, is een jongere ontwikkeling. Aan het oude moeraswoord herinneren de dialectwoorden *moos, moze* en *moeze* voor modder en slijk.

Naar analogie van plaatsnamen die uit plantnamen zijn afgeleid (b.v. *bunt, biest*), kreeg *mos* in toponiemen dikwijls een *-t*-suffix toegevoegd, dat hier echter vrij betekenisloos is, aangezien het grondwoord zelf al een landschappelijk verschijnsel noemt, t.w. een moeras of een moerassige poel.

MULARE

Bouwlandcomplex ten noordoosten van de wijk Ro bij Zomergem-Boven.

Als *Mulare* in oorsprong een *-laar*-naam is, zoals b.v. *Meirlare* en *Vellare*, dan blijft het gissen naar de betekenis van het eerste deel. Als het om een persoonsnaam gaat, moet het toponiem, zoals al gezegd is bij *Maartselare*, jonger zijn dan het "laar" zelf, want gronden die aan een gemeenschap toebehoren, kunnen bezwaarlijk naar een privé-persoon genoemd worden. Pas wanneer gemene gronden verkaveld en geprivatiseerd worden, is het zinvol de afzonderlijke kavels naar hun eigenaar of pachter te benoemen. Zo zouden *Mulare* en *Maartselare* twee individueel geëxploiteerde kavels kunnen zijn van wat in

oorsprong één en hetzelfde "laar" was in het gehucht Ro. Maar ook als het zo in zijn werk is gegaan, blijft het een open vraag welke persoonsnaam dan wel in het element *mul* verborgen zit.

NAAKT

Cultuurlandcomplex in de wijk Nekke en mogelijk ten dele op Hoetsel.

Als dit toponiem de gesubstantiveerde vorm is van het adjectief *naakt*, dan berust de naamgeving op het blote, naakte uitzicht van het complex. Al in het Middelnederlands werd *naakt* immers gebruikt voor 'bloot, kaal, zonder plantengroei of althans zonder bomen' (WNT IX: 1354). Hetzelfde motief ligt ten grondslag aan de benaming *'t Blote*, die in de Westhoek wordt gebruikt voor het open polderlandschap in tegenstelling tot het naburige houtland.

Er zijn echter argumenten die tegen het adjectief *naakt* als etymologisch uitgangspunt pleiten. Ten eerste ontbreekt in de oudste attestaties de eind-*t* (1470 *boven der Naec*), wat er misschien op wijst dat die pas later werd aangehecht, b.v. onder invloed van de talrijke toponiemen met het bekende collectiefsuffix -*t*. Ten tweede, als *naakt* de historische grondvorm is, verwachten we een gesubstantiveerde vorm op -*e*, met bovendien een onzijdig genus: *'t naakte*, zoals *'t harde* en *'t hole*. Ten derde, voor zover bekend komt *naakt* nergens anders in de Oost-Vlaamse toponymie voor met betekenissen als 'onbegroeide plaats' of 'open vlakte'. Het valt te betwijfelen of het adjectief *naakt* in de Vlaamse volkstaal ooit in dergelijke toepassingen verspreid was.

Een woord dat wel veelvuldig toponymisch wordt geattesteerd, is *haak*; de dialecten kennen het vandaag nog voor een haakvormig stuk grond of een akker of weide met een uitsteeksel. In verbinding met het oude verbogen lidwoord *den* kan *haak* tot *naak* worden: *den (h)aak*, waarin de *h* niet wordt aangeblazen en op de duur als *den naak* opgevat wordt. Ook deze veronderstelling valt echter moeilijk te bewijzen, want *haak* is een mannelijk woord, terwijl *naec* blijkens de citaten vrouwelijk is en in de datief-naamval gecombineerd wordt met *der* in plaats van *den*. Dat het lidwoord de vrouwelijke verbuiging vertoont, maakt de theorie van de woordgrensverlegging betwistbaar. De oorsprong van *Naakt* blijft dus tot nader order duister.

NESTEVOORDE

Nestevoorde is niet precies te lokaliseren, maar uit de attestaties blijkt dat het dicht bij Landonk ligt en centraal tussen Hulsem en Daalmen. Op die plaats ligt vandaag het Motje.

Het grondwoord van *Nestevoorde* is het alom verspreide *voorde* 'doorwaadbare plaats in een beek of andere waterloop'. Het eerste deel gaat waarschijnlijk terug op de plaatsaanduidende verbinding *ten este*, waarin *este* de verbogen vorm is van *est*, zelf een afleiding van de boomnaam *es* met het inmiddels al bekende collectiefsuffix *-t*. Zoals in vaste verbindingen vaak gebeurt, verlegde men na verloop van tijd de woordgrens door de buigins-*n* van het lidwoord tot het naamwoord te rekenen: *ten este* 'aan het essenbos' werd *ten neste* en de voorde die zich daar bevond, kreeg de naam *Nestevoorde*. Dezelfde woordgrensverschuiving valt waar te nemen in de courante familienaam die van het toponiem *est* is afgeleid: *Van den Neste*, ook samengetrokken tot *Vanneste*.

OVERDURMEN

Aangezien het riviertje de *Durme* zeker tot 1600 de zuidgrens van Zomergem markeerde, is het enigszins bevreemdend dat we in onze bronnen een toponiem *Overdurmen* aantreffen. Vanuit Zomergem beschouwd lag er immers geen Zomergems grondgebied *"over durmen"*, d.w.z. over, aan de andere kant van de Durme! We zouden dit toponiem dan ook op Hansbeke situeren, ware het niet dat geen enkele Hansbeekse bron er melding van maakt. We kunnen dan ook niet uitsluiten dat *Overdurmen* toch op Zomergem lag, maar zijn naam vanuit Hansbeke heeft gekregen.

PANTHAGE

Twee landerijen in Zomergem heten *de Panthage*; de ene was een akkercomplex naast het Goed ter Heie in Ro, de andere lag op Ten Walle in de Kattenbroek.

Vermoedelijk verwijst het eerste deel van de naam naar het zogenaamde pandrecht, d.i. het recht dat een schuldeiser heeft om op het *pand*, meestal een onroerend goed, van zijn schuldenaar beslag te leggen of uit de opbrengst van dat pand vóór de andere schuldeisers betaald te worden. Als die verklaring de juiste is, ligt voor het grondwoord *hage* eerder de betekenis 'bos' dan 'haag' voor de hand. Beide panthagen zouden dan oorspronkelijk bossen zijn geweest, waarop een pandrecht rustte. Bij dit alles blijft één zaak bevreemding wekken, namelijk dat het toponiem in Zomergem op twee verschillende plaatsen wordt geattesteerd, terwijl we het nergens anders in het Meetjesland aantreffen, evenmin als andere namen met *pant* of *pand*.

RAPENBURG

Rapenburg is een plaats in de noordoosthoek van de gemeente, in het gehucht Beke, en grenst aan Waarschoot. Daar ligt de hofstede *'t Goed te Rapenburg*.

Het toponiem komt veelvuldig voor in Vlaanderen, onder meer in Maldegem, Ruddervoorde, Moorslede, Bredene, Oostkerke en Harelbeke. De naam lijkt een doorzichtige samenstelling van het woord *burg*, dat hetzelfde betekent als *burcht*, namelijk 'versterkte plaats, versterkt kasteel' en *rapen*, de benaming voor de bekende veldvrucht die hier zeker al in de late Middeleeuwen vrij intensief werd gekweekt. Maar hoe valt een versterkte plaats op een zinnige manier in verband te brengen met de rapenteelt?

Volgens sommigen moet *burg* verklaard worden als 'versterkte, d.w.z. omwalde hoeve' en verwijst het toponiem naar zo'n hoeve waar veel rapen werden geteeld. Die verklaring bevredigt ons niet, want versterkte hofsteden worden naar ons weten niet met *burg* aangeduid; wel met namen die een bestanddeel als *wal(le)* of *mote* bevatten. Bovendien is het optreden van gewasnamen in hoevetoponiemen zoniet onmogelijk, dan toch erg ongewoon. Benoeming naar één bepaald gewas werkte vroeger wellicht niet onderscheidend, omdat op alle boerderijen een hele waaier van veldvruchten werd verbouwd.

Vooral vanwege het grondwoord *burg*, dat in zijn gewone betekenis een eerbiedwaardig bouwwerk aanduidt, zijn we geneigd de oorsprong van *rapenburg* te zoeken in de sfeer van de volkshumor. Het lijkt ons niet onaannemelijk dat *burg* een spottende aanduiding was voor een armetierige hoeve, waar weinig te winnen viel, die dus in werkelijkheid allerminst beantwoordde aan het respectabele beeld van een "burg". Een dergelijke ludieke naamgeving, waarbij men iets benoemt als het tegenovergestelde van wat het in werkelijkheid is, komt tot op onze dagen courant voor. Zo kun je je nederige woonst op het platteland spottend je "landgoed" noemen en een chique villa een "nederig optrekje".

Rest nog de interpretatie van het eerste deel. Dat het kweken van *rapen* meewarig bekeken werd, lijkt ons onwaarschijnlijk. De raap was in de Middeleeuwen en ook nog later een gewaardeerd gewas, dat voornamelijk werd verbouwd om het zaad, waaruit men olie perste. Al vroeg werd het raaploof ingekuild als groenvoer voor het vee tijdens de winter. Maar als *rapenburg* dan niet begrepen moet worden als "onooglijk boerderijtje waar alleen minderwaardige dingen als rapen worden gekweekt", welk ironisch effect kan men dan met *rapen* beoogd hebben?

Misschien brengt een vergelijking met andere *burg*-toponiemen ons dichter bij de waarheid. Zo is *rapenburg* mogelijk op een vergelijkbare manier gemotiveerd als de naam *Mispelburg*, ons bekend in het West-Vlaamse Klemskerke. Bij dat toponiem is het vrijwel zeker dat *burg* als spotnaam is bedoeld voor een keuterboerderijtje, terwijl *mispel* verwijst naar de minderwaardige kwaliteit van

de bodem op die plaats; de grond was er waterziek, *zo rot als een mispel*, heet het in de volksmond. Welnu, een ander volks gezegde luidt *zo voos als een* ***raap***. Zoals de mispel symbool staat voor rotheid, zou de raapknol ooit wel eens het symbool geweest kunnen zijn voor voosheid, meer in het bijzonder sponsachtigheid en drassigheid van de bodem. In die veronderstelling moet *rapenburg* begrepen worden als "armoedig boerderijtje op minderwaardige, waterzieke grond".
Onze verklaring, we moeten het toegeven, berust op nogal wat speculatie, maar ze is alvast te verzoenen met de aard van de bodem in de omgeving van *Rapenburg*. Dat het daar erg drassig was, wordt duidelijk genoeg bevestigd door de moerastoponiemen *Zompel* en *Zompelinge* in diezelfde buurt.

RIJVERSLINDE

Plaats op het gehucht Rijvers nabij een linde die de grens markeerde met Ronsele. Bij die linde stond een grenskruis, het *Rijvers-* of *Daalmenkruis*.

Voor de verklaring: zie ***Rijvers*** en vergelijk verder met ***Hoetsellinde***.

ROOST

Laaggelegen akker- en weidecomplex tussen de Korteboekenstraat en de Langeboekenstraat.

De naam *roost* is een afleiding van *roos*, een oude 'riet'-benaming uit het Germaanse *rausa* met het bekende achtervoegsel *-t*, dat plantnamen tot plaatsnamen omvormt. Het toponiem betekent dus 'plaats waar veel riet groeit', iets wat volkomen overeenstemt met de lage ligging van het betreffende complex.

SCHOONDONK

Naam voor een cultuurlandcomplex in Ro. Kort na 1600 attesteren we *Schoondonk* en *Schoondonksken* ook als namen voor individuele percelen op die plaats.

Het grondwoord is hetzelfde als in *Schipdonk, Landonk,* enz. en verwijst dus naar een hoger gelegen plek in een waterzieke omgeving. Het adjectief *schoon* betekent niet alleen 'mooi, aantrekkelijk', maar duidt ook een reeks daarmee verwante kwaliteiten aan: helder, licht, proper, zuiver. Toegepast op het landschap betekent *schoon* dan meer in het bijzonder 'open, gerooid, gezuiverd van wilde begroeiing en in cultuur gebracht'. De *Schoondonk* was dus een gerooide donk in het middeleeuwse ontginningsgebied *Ro*. Het hoogste en het laagste gedeelte ervan heten resp. *Hoge* en *Neder Schoondonk*.

SIKKEL

Niet nader te lokaliseren plaats in de wijk Langeboeken.

Met *sikkel* zal wel het bekende snijwerktuig bedoeld zijn, maar waarom het complex zo heet, is niet meteen duidelijk. Misschien zinspeelt de naam op de vorm van het bedoelde stuk land: krom als een sikkel. Daarnaast valt ook te denken aan een sikkel op het uithangbord van een herberg in die buurt. In dat geval zou het om een oorspronkelijke huisnaam gaan, die overging op de belendende landerijen.

SLAAKT

Landerij in het westen van de wijk Spinhout. Ook het verkleinwoord *Slaaktje* komt voor als toponiem, zij het met onbekende ligging.

Slaak is een oude benaming voor stilstaand water. Het woord is verwant met het nu nog in West-Vlaanderen bekende adjectief *slak* 'slap, los, niet gespannen', dat in het Middelnederlands ook 'traag' betekende. Een *slaak* was dus een "traag" water, zonder felle stroming, met andere woorden, een stilstaand water. De eind *-t* is het oude collectiefsuffix dat vaak aan plantnamen werd gehecht, maar ook aan andere substantieven, zoals we al zagen bij *Kleit* en *(ter) Most*. Letterlijk betekent *slaakt* 'plaats waar veel water staat'.
De *Slaakt* zal ooit een erg drassig gebied zijn geweest, dat 's winters geheel of gedeeltelijk blank stond.

STANDAERTS

Standaerts is een akker- en meersgebied tussen Korteboeken en Meirlare-Schouwbroek, genoemd naar een voormalige bezitter, een familie *Standaert*.

VIERSCHAAR

Aan de Hoek op Zomergem-Boven, waar de Durmstraat, de Uitgemstraat en de weg naar de kerk samenkomen, bevindt zich de *Vierschaar*.

Vierschaar was tijdens het Ancien Regime de naam voor een rechtscollege of rechtbank, alsook voor de plaats - veelal in open lucht - waar de vonnissen publiekelijk werden uitgesproken en voorgelezen. Aangezien dat dikwijls op het kruispunt van wegen gebeurde, werd het woord later ook gebruikt voor 'viersprong van wegen'. In die betekenis is het tot op vandaag in het Zomergemse dialect bekend. De Zomergemse *Vierschaar* ligt inderdaad aan een viersprong,

wat niet uitsluit dat daar de eigenlijke Vierschaar (het rechtscollege, dat in Zomergem uit twaalf leden bestond) bijeenkwam om recht te spreken.

VIERWEEGSCHEDE

Vierweegschee en *Vierweegse* zijn veel voorkomende Oost-Vlaamse toponiemen voor een kruispunt, een viersprong van wegen. Een eerste *Vierweegschee*, in de citaten ook *Vierweegsche* genoemd, slaat op het kruispunt van de Uitgemstraat, het Kouterstraatje en het Molenstraatje. Een tweede duidt de plaats aan waar de Rostraat en de Bellemstraat gekruist worden door de Spinhoutstraat.

VLAAKT

Cultuurlandcomplex tussen de wijken Ro en Hage.

Vlaakt is net zoals het eerder besproken *Slaakt* door middel van het collectiefsuffix *-t* afgeleid uit het adjectief *vlak*, hier met gerekte klinker. Het toponiem duidt op een opmerkelijk vlak stuk land, meestal van vrij aanzienlijke grootte.

VOSSENHOLE(N)

Vossenhole(n) is een bouwlandcomplex in de wijken Ro en Spinhout.

Oorspronkelijk had het toponiem de enkelvoudsvorm: *biden Vossenhole*, 1478. Vanwege de gerekte klinker in de verbogen vorm vatte men de naam naderhand als een meervoud op. De vele *vossenhol*-toponiemen herinneren eraan hoe sterk de vos eertijds vertegenwoordigd was in de fauna van onze streken. Ook de hier bedoelde Zomergemse plaats zal zo genoemd zijn, omdat er vossen huisden.

WEDAGE

Niet nader te situeren cultuurlandcomplex.

Stellig is dit een samenstelling van *wede*, een oude benaming voor de teenwilg, en *haag*. *Wede* is een wisselvorm van *wide*, bewaard in het Vlaamse dialectwoord *wiedauw* voor de teenwilg. Zoals vaak gebeurt, is de naam van het omringende gewas, hier een wilgenhaag, overgegaan op de landerijen.

WESTERLING

Vandaag nog als straatnaam bekend, verwees *Westerling* eertijds naar een landerij ten westen van het dorp, tussen de Kerkstraat en de Lijkstraat.

Gezien de ligging ten opzichte van het dorp zijn we geneigd de naam op te vatten als een personifiërende aanduiding, afgeleid van de windstreekbenaming *westen* met het achtervoegsel *-ling*. *Westerling* betekent oorspronkelijk 'persoon, afkomstig uit het westen'; overgedragen op landerijen wijst de naam op een westelijke ligging. Een andere mogelijkheid is dat het complex genoemd is naar een vroegere bezitter, een zekere *Westerling*. In dat geval zou het een opmerkelijk toeval zijn dat het land in kwestie juist ten westen van het dorp gelegen is.

WINKELARE

Plaats tussen de Hoetselstraat en het Bellemstraatje.

Veeleer dan als een samenstelling met *-laar* 'gemeenschapsgrond' (zie o.m. ***Meirlare***) valt bij dit toponiem te denken aan een afleiding van *winkel* in de betekenis 'hoek', met het personifiërend achtervoegsel *-aar*. *Winkelaar* zinspeelt wellicht op de ligging van het complex op een hoek, b.v. van twee wegen, of in een uithoek, ver verwijderd van het centrum. Dat laatste klopt in ieder geval met de afgelegen ligging van het Zomergemse Winkelaar aan de grens met Bellem. Niettemin blijft het mogelijk dat het toponiem op een persoonsnaam teruggaat: de familienaam *Winkelaar*, die stamt van de Middelnederlandse beroepsnaam voor de winkelier.

WULLOCHT

Cultuurlandcomplex in de wijk Ro.

De naam, die terugkeert in de Zomergemse toponiemen *Gemene Wullocht, Wullocht-Etting* en *Wullochtmeers*, moet al heel vroeg ondoorzichtig zijn geworden, want hij verschijnt in de bronnen onder tal van verschillende gedaanten, o.m. ook *vullocht, vulluch, wullok, willok, wulhocht, willebocht*. Wat voor de vroegere scribenten klaarblijkelijk een duistere naamsvorm was, is dat vandaag nog altijd; wij zijn er alvast niet in geslaagd, het toponiem met bekende woorden te verbinden en er een zinnige interpretatie aan te geven. Een verband met de boomnaam *wilg*, dialectisch *wulg*, vroeger ook *wulf*, achten wij fonetisch onwaarschijnlijk en alle andere alternatieven zijn louter speculatie.

ZOMPEL

Twee plaatsen in Zomergem worden in de archiefstukken *Zompel* genoemd. De eerste ligt ten westen van Stoktevijver, waar zich het *Goed te Zompel*, de *Zompelingen* en iets verder het Goed te Rapenburg bevinden. De tweede is een deel van het Roost-complex tussen de Korteboeken- en de Langeboekenstraat.

Zomp (etymologisch verwant met het Duitse *Sumpf* en het Engelse *swamp*) en afleidingen ervan als *zompel* en *zompeling* zijn nog levende Vlaamse dialectwoorden voor moeras, drassige grond.

4 STRAATNAMEN

4.0 DE BELANGRIJKSTE ZOMERGEMSE WEGEN

Wegen spelen een belangrijke rol in de geschiedenis van onze nederzettingen. Ze ontstaan als verbinding tussen dorpen en volgen daarbij het gunstigste tracé. Zomergem ligt aan de weg Brugge-Gent, destijds een Europese handelsweg die naar Keulen doorliep. En omdat Gent toen de belangrijkste stad in het graafschap Vlaanderen was (de graaf resideerde er), werd die weg in bijna alle dorpen tussen beide steden *Gentweg, Oude Gentweg* genoemd. Ook *Rechte Gentweg*, omdat hij de kortste verbinding tussen Gent en Brugge vormde. Zo ook in Zomergem. Soms heetten bepaalde stukken ook *Heerweg* of *Gentse Heerweg*. Of met *Gentse Voetweg* dezelfde straat bedoeld is, hebben we niet kunnen nagaan.

Een andere belangrijke weg tussen Gent en Brugge liep over de heuvelkammen en werd in Ursel, Knesselare, Oedelem en Assebroek *(Oude) Brugse Heerweg* genoemd, later ook *Brug(ge)straat* en *Oude Bruggeweg*. Hij is wellicht ouder dan de Gentweg (Verstraete: 1949 & 1950), loopt niet door de dorpen, maar wel over de hoogtekammen, vormt op sommige plaatsen de grens tussen twee gemeenten en is in Knesselare en Ursel onder de naam *(Oude) Brugstraat* bekend tot op het Keigat, waar hij overgaat in de Bauwerwaanstraat. Of de namen *Brugse Heerweg* en *Bruggeweg* in de Zomergemse excerpten op die weg betrekking hebben, is onzeker; het kunnen ook andere benamingen voor de *Gentweg* zijn.

Een derde belangrijke verbindingsweg loopt een stukje door het noordoosten van Zomergem en heette *Grote Straat*. Hij komt van Waarschoot-Centrum, heet nu Beke en Oude Staatsbaan en was eertijds een onderdeel van de weg Eeklo-Gent via Lembeke en Waarschoot. Een directe verbinding voor voertuigen tussen Eeklo en Waarschoot is pas vrij laat ontstaan door de aanleg van de Eeklose Dam (Van de Woestijne 1994: 30).

Kleiner dan de interregionale verkeersassen en meestal onverhard waren in het middeleeuwse stratennet de verbindingswegen met de aangrenzende dorpen (zoals de *Kruisstraat* naar Lovendegem), de wegen tussen het dorp en de gehuchten en die tussen de gehuchten onderling.

Een opmerkelijke vaststelling, die we al signaleerden naar aanleiding van de wijknamen *Zomergem-Boven* en *Ter Straten*, is dat de archieven vóór 1600 geen specifieke naam vermelden voor wat nu in het Dorp de hoofdstraat is en evenmin voor de huidige dorpskern zelf. Vandaar ons vermoeden dat het eigenlijke centrum tijdens de Middeleeuwen Zomergem-Boven was, en dat de plaats waar later de markt zou ontstaan, toen *Ter Straten* werd genoemd. Dat toponiem, zo komt het ons voor, is zowel de voorloper van het huidige Dorp als van de straatnaam Dreef.

4.1 KERNBESTANDDELEN IN STRAATNAMEN

DAM

Dam, van het Germaanse *damma*, betekent oorspronkelijk 'waterkering dwars door een waterloop'. Daarvan afgeleid zijn de betekenissen van *dam* als straatnaam, t.w. 'verhoogde weg in moerassig gebied' en 'opgehoogd pad door laaggelegen terrein'.

DREEF

Dreef is gevormd uit het werkwoord *drijven* en duidt in oorsprong op een weg waarover het vee naar de graasplaatsen werd gedreven. Al vroeg werd het woord in ruimere zin gebruikt voor vrij brede, onverharde landwegen, meestal aan beide kanten met bomen afgezet. Dikwijls vormden zulke dreven de toegangsweg tot een kasteel of een belangrijke boerderij. De tegenwoordige *Dreef* in het centrum van Zomergem kreeg haar naam pas na 1650, toen het kasteel gebouwd werd, waaraan de voormalige naam *Kasteeldreef* herinnert.

STRAAT

In zijn oorspronkelijke, aan het Latijnse *strata* ontleende betekenis duidde straat geplaveide wegen aan; men vermoedt dan ook dat de oudste *straat*-toponiemen verwijzen naar verharde wegen uit de Romeinse tijd. Al in het Middelnederlands verruimde de betekenis, zodat het woord kon worden toegepast op allerlei al dan niet verharde wegen.

WEG - WEGEL

Vanouds is *weg*, uit het Germaanse *wega*, het ruimst toepasbare woord onder de straatnamen. *Weg*-toponiemen noemen zowel smalle als brede wegen, verhard of onverhard, door- of doodlopend.
Met het oude diminutiefsuffix *-el* (zoals in *bundel, druppel, eikel*) werd in het

Middelnederlands het verkleinwoord *wegel* gevormd, de gewone benaming voor onverharde voetwegen door de velden.

4.2 BENOEMINGSMOTIEVEN VOOR STRATEN

(a) Naar de ligging, het begin- of eindpunt van het traject

Veel straatnamen hebben als voorbepaling een ander, op zichzelf bestaand toponiem, dat een plaats of een punt noemt waar de weg vandaan komt, naartoe loopt of langs passeert. Het kan gaan om de naam van een wijk, een gebouw, een landerij, een water(loop) of enig ander belangrijk oriëntatiepunt.

Bauwerwaanstraat. Weg door de wijk *Bauwerwaan*, van de Nekkestraat noordwestwaarts via de grens met Ursel tot aan het Keigat.

Bekestraat. Vermoedelijk het deel van de Korteboekenstraat in de wijk Beke dat vandaag nog altijd Bekestraat heet.

Bellemstraat. Vormt het verlengde van de Rostraat vanaf het kruispunt met de Spinhoutstraat, loopt een eindje op de grens met Bellem en vervolgt haar traject op Bellems grondgebied.

Bellemstraatje. Verbinding tussen de Hoetselstraat (vanaf Hoetselkruis) en de Bellemstraat.

Boekenstraat. Andere naam voor de Korteboeken- of de Langeboekenstraat ofwel de oude benaming voor het gezamenlijke traject van die twee, dat vóór de splitsing van de wijk Boekhout, alias Boeken, mogelijk nog als één geheel werd gezien en aangeduid. Zie ook ***Boekhout***, ***Korteboeken*** en ***Langeboeken***.

Bogaertbroekstraatje. Niet nader te situeren zijstraatje van de Stoktevijverstraat. Het eerste deel van de drieledige samenstelling is stellig de familienaam *Bogaert(s)*, maar of die moet worden opgevat als een bepaling bij *broek* (zodat het geheel 'straatje aan of naar Bogaertsbroek' betekent) dan wel bij *Broekstraatje* (wat de interpretatie 'het broekstraatje van ene Bogaert(s)' oplevert) valt niet uit te maken. Indien dit laatste juist is, heeft de aangelande het benoemingsmotief voor de straatnaam geleverd en hoort het toponiem thuis in de hierna volgende categorie.

Broekstraat(je). Aan Stoktevijver, mogelijk identiek met het Bogaertbroekstraatje. In ieder geval komt verkorting van drieledige tot tweeledige samenstellingen overvloedig voor in de toponymie.

Bruggestraatje. Straatje met onbekende ligging, waarvan bovendien het eerste deel niet ondubbelzinnig te verklaren valt. Gaat het om een onderdeel van een van de door Zomergem lopende Brugge- of Gentwegen, of om een straatje dat naar een brug leidt, b.v. naar de Bekebrug?

Brugse Heerweg. Deel van de oude verbindingsweg Brugge-Gent die vanuit de Gentpoort in Brugge via de heuvelkammen in Knesselare en Ursel naar Zomergem en verder naar Gent loopt en ter hoogte van het Keigat overgaat in de Bauwerwaanstraat en verder voorbij Nekke passeert.

Daalmstraat. Straat in het verlengde van de Kruisstraat, die naar het gehucht Daalmen loopt en er de oostelijke grens van vormt tot aan de Geetdamstraat.

Durmelarestraat. Niet nader te situeren weg in de wijk Durmen, leidend naar het complex *Durmelare*.

Durmstraat. Ook in de 16e eeuw liep de *Durmstraat* in zuidelijke richting verder naar Merendree, maar haar noordelijk traject was langer dan vandaag, want het omvatte ook de huidige Zomergem-Bovenstraat en de Kapellestraat.

Dwarsstraatje. Zijstraatje van de Langeboekenstraat, dat naar de Huizegaver loopt. *Dwarsstraat*-toponiemen hebben doorgaans betrekking op een verbinding tussen twee grotere wegen of tussen twee wijken, zoals hier tussen Langeboeken en Huizegaver.

Geetdamstraat. Het traject van deze straat is moeilijk exact te situeren, maar vermoedelijk omvatte het de huidige Daalmstraat en Daalmen.
In de meest voor de hand liggende interpretatie is het eerste deel van het toponiem op zichzelf ook een straatnaam: *geetdam*, wat wijst op een verhoogde, betrekkelijk smalle weg, breed genoeg voor de geitenhoeder en zijn dieren, maar te smal voor een gespan. De *geetdam* in kwestie kan een weg zijn geweest waar het *Geetdamstraatje* naartoe leidde, maar mogelijk ook gaat het om één en dezelfde weg, die oorspronkelijk *geetdam* heette en het bestanddeel *straatje* pas later toegevoegd kreeg, toen het woord *dam* in de toepasselijke betekenis uit de gewone woordenschat verdwenen was.
Theoretisch valt ook een andere verklaring te overwegen, namelijk dat achter het bepalend bestanddeel het woord *geet-(h)am* schuilt, met *(h)am* in de betekenis 'weide in de bocht van een waterloop'. Die visie lijkt ons echter een beetje gezocht, omdat weilanden die *(h)am* heten, meestal vrij ver van de bewoning verwijderd liggen, en het niet de gewoonte was geiten te houden op verafgelegen graasland. Geiten trof je vooral in de huisweide aan, ofwel werden ze langs de graskanten gedreven door geitenhoeders.

Blijkens de excerpten was de naam *Geetdam* kort na 1600 overgegaan op een *paertye* land op die plaats.

Gentse Voetweg. Mogelijk maakte deze niet te lokaliseren weg deel uit van de hierna genoemde *Gentweg*.

Gentweg. Oude naam voor het hele traject op Zomergems grondgebied van de verbindingsweg Brugge-Gent, die verder doorliep tot Keulen. Hij begon aan de grens met Ursel, waar hij nog altijd zo heet, liep via de wijk Nekke en de Lijkstraat (nu Guido Gezellestraat, Alfons Sifferstraat en Dorpsstraat) naar de kerk en vandaar verder naar de Kruisstraat (nu Dreef, Motje en Grote Steenweg) en naar Vellare op de grens met Lovendegem.

Hagestraat. Weg door het gehucht Hage, van de Uitgemstraat tot de Spinhoutstraat. Nu *Haagstraat*.

Hoekstraat. Nog bestaand verbindingsstraatje tussen de Korteboekenstraat en de Langeboekenstraat aan het cultuurlandcomplex *Hoek*.

Hoetselstraat. Verlengde van de Nekkestraat in de wijk Hoetsel vanaf de Spinhoutstraat. Vroeger liep deze straat door tot aan de grens met Ursel en omvatte dus ook de huidige Berkenstraat.

Hoeveldstraatje. Weg naar of door het *Hoeveld*, dat bij het Goed te Rapenburg lag en zich ook ten dele op Waarschoot uitstrekte.

Hulsemstraat. Vroeger zowel als nu de hoofdstraat van het gehucht Hulsem; ze verbond eertijds het Durmenkruis met het (nu verdwenen) Waterstraatje.

Kalangedreef. Ligging onbekend. Wellicht moet het element *Kalange* - dat we nader toelichten bij ***Kalangebos*** - hier niet worden opgevat als een betekenisdragende soortnaam ter beschrijving van de bedoelde dreef, maar als een toponymisch bestanddeel, ontleend aan de naam van het bos. We veronderstellen dan ook dat de *Kalangedreef* gewoon een dreef was die toegang verschafte tot het Kalangebos.

Kerkstraat. Vanaf de kerk tot aan het begin van de wijk Rijvers volgde de historische *Kerkstraat* hetzelfde traject als de huidige, maar eertijds liep deze straat verder door tot aan het kruispunt met de Geetdamstraat (thans het kruispunt Daalmstraat-Rijvers).

Kerkweg. In het dialect is *kerkweg* nog de gewone naam voor de voetwegen die

de gehuchten met de kerk verbinden. De hier bedoelde weg liep van de kerk naar Zomergem-Boven (nu Dekenijstraat).

Kleitgatsweg. Niet precies te lokaliseren weg in de buurt van de gehuchten Rijvers en/of Ten Walle, lopend naar de landerij *Kleitgat* aan de Wallestraat.

Kleitstraat. In de bronnen ook *Kleiestraat* genoemd, is een andere naam voor de Bauwerwaanstraat. *Kleit* verwijst naar het cultuurlandcomplex met die naam, waarlangs de Bauwerwaanstraat alias Kleitstraat passeerde.

Korteboekenstraat. Vroeger zag het traject van de Korteboekenstraat er iets anders uit dan nu; het begon aan het kruispunt met de Landonkstraat en omvatte ook de huidige Bekestraat tot aan de hoek met de Grote Straat.

Kouterstraatje. Zijstraatje van de Durmstraat, naast Zomergem-Kouter en leidend naar de molen van Zomergem. Het traject bestaat nog altijd.

Kukelbergstraat. Niet te lokaliseren straatje, vermoedelijk naar of langs de *Kukelberg*, een van de heuvels van het Steenberg-gebied in de buurt van de wijken Rijvers en Bauwerwaan.

Landonkstraat. Verbindingsstraatje tussen de Schouwbroekstraat en Korteboeken ter hoogte van het complex *Landonk*.

Langeboekenstraat. Deze weg liep van de Kruisstraat-Moerstraat tot aan de Korteboekenstraat en omvatte ook de huidige Paterstraat.

Meersstraatje. Verbindingsweg tussen de Durmstraat aan de Durmenkapel en het complex *Meers* in de wijk Ro. Het straatje omvatte ook de huidige Peperhoek.

Meirlarekerkweg. Voetweg waarlangs de bewoners van het gehucht Meirlare ter kerke gingen.

Meirlarestraat(je). Weg die het Schouwbroekstraatje verbond met het punt waar de Geetdamstraat overging in de Stoktevijverstraat. Die weg heet nog altijd Meirlarestraat.

Moerstraat. Verbindingsweg tussen de gehuchten Kruisstraat en Durmen. In de Vlaamse toponymie slaat *moer* doorgaans op veengrond of uitgeveende grond. In de omgeving van de *Moerstraat* werd vroeger wellicht op kleine schaal turf gestoken.

Molenstraat. De molen waarop de naam zinspeelt, stond in de wijk Ten Walle of op Daalmen; de exacte ligging van de weg is niet bekend.

Molenstraatje. Naam die in de bronnen soms gebruikt wordt voor de zojuist vermelde *Molenstraat* en waarmee bovendien nog twee andere Zomergemse straten aangeduid worden. Een van die *Molenstraatjes* verbond Zomergem-Molen met de Durmstraat, een ander liep langs de Lieve naar de molen van Beke. Dit laatste mag niet worden verward met het jongere Molenstraatje in de wijk Beke, dat van de Langeboekenstraat naar de Grote Straat aftakte en waarlangs de tweede molen van Beke stond.

Molenweg. Vermoedelijk een zijwegje van de *Molenstraat* in de wijk Ten Walle.

Nekkestraat. Deel van de weg die van de kerk via Nekke naar het gehucht Hoetsel liep. De Nekkestraat vormt het verlengde van de Lijkstraat en de Hoetselstraat.

Overdamstraat. Verbinding van de Kruisstraat met het Doorntje en het Donkerstraatje in de wijk Overdam.

Rechte Gentweg / Rechte Heerweg. Andere namen voor de eerder besproken *Gentweg* of voor delen van zijn traject.

Rijstraatje. Dit straatje, vermoedelijk hetzelfde als de *Rijweg*, moet een zijweg geweest zijn van de Wallestraat, in de buurt van de molen van Ten Walle en de Steenbergwaterloop op de grens met Ronsele.
Het element *rij* is waarschijnlijk een variant van het Middelnederlandse woord *rijt*, een benaming voor natuurlijke waterlopen die in heel wat middeleeuwse toponiemen is bewaard en teruggaat op een Indo-europees werkwoord met de betekenis 'stromen'. De interpretatie van *rij* als waternaam sluit mooi aan bij de ligging van het straatje nabij de Steenbergwaterloop.
Dat belet niet dat nog een heel andere verklaring overweging verdient. *Rijweg*, met de stam van het werkwoord *rijden* als eerste deel, is immers een courant Oost-Vlaams dialectwoord voor een onverharde veldweg, breed genoeg voor landbouwvoertuigen. *Rijstraat* komt, naar ons weten, niet in die betekenis voor, maar het grondwoord *straat* kan een latere vervanging zijn van het kernbestanddeel in een oorspronkelijker, aan de gewone woordenschat ontleende naam *Rijweg*.

Rijversdreef. Weg in de wijk Rijvers tussen de vroegere Kerkstraat (nu Rijvers) en de Bauwerwaanstraat.

Rijweg. Waarschijnlijk identiek met *Rijstraat*.

Rostraat. Verbindingsweg van de wijken Ro en Schipdonk met Durmen. De Rostraat liep van het kruispunt van de Spinhoutstraat en de Bellemstraat naar het punt waar het Meersstraatje samenkomt met de Uitgemstraat en de Durmstraat.

Schaaphannekenstraatje. Straatje naast het *Schaaphanneken* in de Spinhoutstraat. Zie ***Schaaphannekenstuksken***.

Schipdonkdreef. Ofwel de dreef naar het Schipdonkgoed, ofwel de weg die later Schipdonkstraat werd genoemd.

Schoondonkstraatje. Zijstraatje van de Rostraat, leidend naar Schoondonk.

Schouwbroekdam. Verhoogde weg of *dam* in het Schouwbroek.

Schouwbroekstraatje. Verbinding van de wijk Beke met de Kruisstraat.

Slaaktstraatje. Zijstraatje van de Spinhoutstraat aan het Slaakt-complex.

Spinhoutstraat. Weg die de wijken Hoetsel, Hage en Nekke via Spinhout verbindt met de wijk Ro, waar hij doorheen loopt tot aan de Oude Kale of Durme. Eén enkele keer komt als variant *Spenningstraat* voor.

Spitaaldreef. Verbinding tussen de Rapenburghoeve en de wijk Beke, tegenwoordig Bosstraat genoemd. De dreef en de eraan palende landerijen moeten toebehoord hebben aan een "spitaal" of hospitaal, waarschijnlijk het Gentse Wenemaershospitaal, dat inderdaad gronden bezat in Zomergem en een grote hoeve in Waarschoot.

Streepstraat. Straat in Spinhout, ongetwijfeld genoemd naar een aanpalende landerij die *de Streep* werd genoemd vanwege haar vorm (lang en smal).

Uitgemstraat. De oorspronkelijke Uitgemstraat liep van de wijk Nekke tot aan de Rostraat en de wijk Uitgem.

Vellarestraat. Zijstraatje van de Kruisstraat op de grens met Lovendegem; het vormt de scheiding tussen het Zomergemse en het Lovendegemse Vellare.

Vissendonkstraatje. Niet exact te lokaliseren weg tussen Beke en Meirlare in de wijk Schouwbroek aan de Vissendonk.

Voorstraat. Zijstraat van de Uitgemstraat. In het Middelnederlands slaat het woord op een centrale weg of op een straat die aan de voorkant van iets is gelegen, o.m. van huizen, een boerderij, een akkercomplex.

Vuilbekestraat. Vermoedelijk een zijstraat van de Uitgemstraat nabij de Vuilbeke.

Wallestraat. Weg in het verlengde van de vroegere Kerkstraat, die van het kruispunt met de Geetdamstraat dwars door de wijk Ten Walle naar de grens met Oostwinkel liep. Dat traject komt vandaag overeen met het deel van Rijvers tussen de Daalmstraat en Diepenbeek.

Wedagestraatje. Niet lokaliseerbare straat naar of langs het cultuurlandcomplex Wedage, eveneens met onbekende ligging.

Woestijnstraat. Zijstraatje van de Hoetselstraat langs het cultuurlandcomplex de Woestijne.

Zompelsdreef. Dreef naar het Goed te Zompel.

(b) Naar de bezitter, een aangelande of een andere persoon

De hier behandelde namen zijn samengesteld uit een van de in 4.1 besproken grondwoorden en een persoonsnaam, die veelal een genitiefuitgang *-s* of *-en* vertoont. De genoemde persoon is meestal iemand die de weg en de aanpalende landerijen in bezit had of in pacht hield, die aan die weg woonde of tot wiens erf hij toegang verschafte. Enkele namen herinneren aan heiligen die ter plaatse werden vereerd. Aangezien het meestal om kleine, dikwijls doodlopende wegen gaat, is de juiste ligging moeilijk te achterhalen.

Keizerstraat. Ligging onbekend; genoemd naar ene (De) Keyser.

's Conincx Auweg. Straatje in de buurt van het kruispunt Kruisstraat-Moerstraat, langs of naar het goed van een familie De Koning of Konings.
Naar de betekenis van het element *au* in *auweg* blijft het voorlopig gissen, temeer daar het toponiem maar één keer geattesteerd is. Misschien gaat het terug op het verbogen adjectief *oude*, dat in de plaatselijke uitspraak zijn *-d-* verliest en daardoor samengetrokken kan worden tot *ou*: *ou(w)e weg* > *ouwweg* > *ouweg*, in de spelling ook *auweg*.
Men kan in *au* echter ook het woord *houw* herkennen, dat een deel van een hakbos aanduidde. Dan zou niet 'de oude weg naar het goed van Konings' maar 'de weg naar Konings' hakbos' de juiste omschrijving zijn.

Crauwelsdam. Verhoogde weg in Beke nabij de Lieve, leidend naar het goed van een familie Crauwels.

Crauwels Straatje. De familienaam in het eerste deel is dezelfde als in Crauwelsdam, maar of het ook om dezelfde weg gaat, valt bij gebrek aan indicaties over de ligging niet uit te maken.

Marieënstraatje. Straatje met onbekende ligging, genoemd naar ene Maria. Misschien betreft het de Moeder Gods, wier naam vaak in middeleeuwse straatnamen opduikt (getuige het hierna volgende toponiem), maar verwijzing naar een adellijke eigenares is evenmin uit te sluiten.

Onze (Lieve) Vrouwenweg. Dat dit niet te situeren straatje hetzelfde is als het Marieënstraatje, behoort tot de mogelijkheden, maar valt op geen enkele manier te controleren.

Roelefsstraatje. Weg naar het goed van iemand die Roelef (= Rudolf) heette bij zijn voornaam of zijn achternaam.

Schoufiersstraatje. Wegje niet ver van de Lieve, genoemd naar ene Schoufier(s).

Sint-Amandsweg. Weg genoemd naar Sint-Amandus, de belangrijkste apostel van Vlaanderen tijdens de kerstening. Zijn grote bewondering voor de heilige Martinus (Sint-Maarten) verklaart waarom zovele door Amandus gestichte kerken aan deze heilige zijn toegewijd. Rechtstreekse gegevens over de ligging van de Zomergemse *Sint-Amandsweg* zijn niet beschikbaar, maar via onze *burst*-terreinnamen, waarvan er één aan dit straatje wordt gelokaliseerd, komen we na enig puzzelwerk terecht op het gehucht Ter Straten. Zie ook ***Burst & Bursland***.

Sint-Martensstraatje. Verbindingsweg van de Gentweg met de Hoetselstraat, genoemd naar Sint-Maarten, bisschop van Tours in de 4e eeuw en patroonheilige van talloze Vlaamse parochies, waaronder Zomergem.

Sint-Martensweg. Andere naam voor het Sint-Martensstraatje?

Varvewijsstraatje. Genoemd naar ene Varvewijs.

(c) Naar de bodemgesteldheid of de bodemsoort

Baarstraatje. Niet exact te lokaliseren zijstraatje van de Bauwerwaanstraat. Het toponymische element *baar* wordt soms teruggevoerd op het Germaanse

baza, dat 'open' of 'bar' betekent. Op die manier verklaart b.v. Gysseling (1960: 90) het eerste deel van de naam *Baardonk*. Het *Baarstraatje* zou dan een weg zijn geweest door een opvallend open gebied. Bij zijn verklaring van een ander toponiem, *Barenbroek*, geeft Gysseling (1960: 99) een heel andere etymologie voor het eerste deel: hij stelt het gelijk met het woord *beer*, uit het Germaanse *birni*, een benaming voor drek, beer, op beer gelijkende modder. Voor ons *Baarstraatje* zou zo'n verklaring, waarbij *baar* dus verwijst naar de modderige bedding, topografisch kunnen kloppen, gesteld dat het wegje zich in de buurt van het complex *Kleit* afsplitste van de Bauwerwaanstraat, die overigens ook Kleitstraat werd genoemd. Fonetisch daarentegen ligt de theorie *baar* = *beer* iets minder voor de hand, want een *aa*-spelling voor de zachtlange *ee* van *beer* is in het Vlaams op zijn minst ongewoon. Veeleer verwachten we een *ee*, zoals in *Beervelde*.

Boldreef. Zijstraatje van de Moerstraat, vermoedelijk leidend naar het perceel *'t Bol*.

Drapstraat(je). Vermoedelijk het straatje van de Durmenkapel naar de landerij Lambeke nabij de grens met Lovendegem.
Drab, hier door assimilatie *drap* geworden, betekent 'bezinksel, draf' en vandaar ook 'modder, slijk'; de *Drapstraat* was dus een slijkerige weg.

(d) Naar de functie of de bestemming

Dosweg. Ligging onbekend.
De veel voorkomende naam *dosweg* ontstond door samentrekking van de verbinding *d(e) orsweg*, waarin *ors* een Middelnederlands synoniem is van *paard*, door klankverwisseling ontstaan uit *ros*. Zoals vaak gebeurt bij toponiemen, groeide het lidwoord mettertijd aan de naam vast. Een *"orsweg"* of *dosweg* was een pad dat maar breed genoeg was voor een paard zonder gespan.

Lijkweg / Lijkstraat. Straat vanaf de kerk tot aan de wijk Nekke, waarvan het tracé vandaag overeenstemt met dat van het Maarten Steyaertsplein, de Alfons Sifferstraat en de Guido Gezellestraat.
Een *lijkweg* of *lijkstraat* is een weg waarlangs men vanuit een gehucht buiten de dorpskern de overledenen ten grave draagt.

Paardendreef. Ligging onbekend; het toponiem is enkel overgeleverd in een excerpt uit 1626, waar het al tot perceelsnaam blijkt te zijn geëvolueerd. Een *paardendreef* was ongeveer hetzelfde als een "dosweg": een wegje voor ruiters of paarden zonder gespan.

Zoutweg. Deze weg liep ten noorden van en evenwijdig met de Durme, niet ver van de grens met Waarschoot en de Grote Straat / Oude Staatsbaan van Gent naar Brugge. Vermoedelijk sloot de Zoutweg in het westen aan op de Stoktevijverstraat en in het oosten op de Spitaaldreef. Langs zijn tracé lagen o.m. het Goed te Rapenburg en het Goed te Zompel.
De naam *Zoutweg* herinnert aan het zouttransport van weleer. Misschien kwam dat zout van een losplaats aan de nabijgelegen Lieve en diende het voor de bevoorrading van de Zomergemnaren. Het is echter niet ondenkbaar dat de Zoutweg deel uitmaakte van een langere transportroute, die in verbinding stond met het grote moergebied in het noorden van het Meetjesland en het aangrenzende Zeeuws-Vlaanderen. Tijdens de Middeleeuwen, toen daar op grote schaal turf werd gewonnen, telde die streek heel wat zoutziederijen, waar door middel van kook- en verdampingsprocédés zout werd onttrokken aan stukken grond uit de zilte veenlaag. Via verscheidene "zoutwegen" werd dat zout tot diep in het binnenland gevoerd.

(e) Andere benoemingsmotieven

Groene Weg. Verbindingsweg tussen Zomergem-Boven en de omgeving van de molen.
Een *groene weg* is een met gras begroeide weg. Veel van de *groeneweg*-namen in onze toponymie houden een verwijzing in naar het wegenpatroon ten tijde van het drieslagstelsel. Onder *groene weg* verstond men dan meer in het bijzonder een tijdelijke weg over het rustende land, die weer werd omgeploegd zodra de braakperiode voorbij was. Toen het drieslagstelsel minder strict werd toegepast, kregen die wegen soms een permanent karakter en kon de benaming *groene weg* tot vaste plaatsnaam evolueren. Dat ook de Zomergemse *Groene Weg* op het drieslagstelsel teruggaat, is heel goed mogelijk, want hij loopt over de Kouter, een complex dat eertijds volgens de techniek van de driejaarlijkse wisselbouw werd bewerkt. Vergelijk met ***Donkerstraatje***.

Grote straat. Gedeelte van de grote weg van Gent naar Brugge, dat de grens vormde met Waarschoot (nu Oude Staatsbaan).

Heerstraat/Heerweg. Andere naam voor de *Brugse Heerweg*, misschien ook voor de *Gentweg*.
Het element *heer*, dat in de Vlaamse toponymie vertegenwoordigd is in een onoverzienbare reeks "heerbanen", "heerstraten" en "heerwegen", is de klankwettige opvolger van twee etymologisch geheel verschillende woorden.
Het ene *heer* is een wisselvorm van *heir* en *her* (zoals in *her*berg) en gaat terug op *harja*, het Germaanse woord voor 'leger'. Zoals een herberg in oorsprong onderdak bood aan soldaten van een voorbijtrekkend leger of "heir", sloeg

heirweg / heerweg op wegen waarlangs dat "heir" zich verplaatste. Nadien verruimde het woord zijn gebruiksdomein tot verharde wegen in het algemeen, ongeacht of die bij troepenverplaatsingen gebruikt werden.
Het tweede *heer* is niets anders dan het tegenwoordige substantief in de betekenis 'heerser, machthebber'. In die optiek betekent *heerweg* strikt genomen 'straat, toebehorend aan een (feodale) heer', maar al in de Middeleeuwen paste men het woord toe op elke openbare weg van meer dan lokale betekenis. Zulke wegen waren soms verhard. Vermoedelijk is die tweede interpretatie van *heerweg* van toepassing op het Zomergemse toponiem.

Holleweg. Zijstraat van de Durmstraat, nu Weldadigheidsstraat.
Holle, of ouder *(h)ole*, is de verbogen vorm van het adjectief *hol*. De *Holleweg* is dus niets anders dan een holle weg, een weg tussen verhoogde bermen. Dat het eerste deel het zelfstandig naamwoord *hole,* een wisselvorm van *heule* 'kleine brug', zou bevatten, lijkt ons onwaarschijnlijk omdat dit woord in het westen van ons taalgebied normaal verschijnt onder de gedaante *heule*, zoals ook *veugel* voor vogel en *zeune* voor zoon.

(f) Benoemingsmotief onzeker

In deze restrubriek behandelen we enkele straatnamen waarvan het benoemingsmotief bij gebrek aan een sluitende etymologische verklaring niet eenduidig te reconstrueren valt.

Donkerstraatje. Verbindingsstraatje tussen het Doorntje en de Moerstraat, een traject dat nu in het verlengde van de Overdamstraat ligt.
Aan de vele *donkerstraatjes* in onze toponymie lijken verschillende benoemingsmotieven ten grondslag te liggen. In de eerste plaats kan *donker* wijzen op duisternis, veroorzaakt door de afzomende beplanting van b.v. weelderige elzen houtkanten, die vroeger een vertrouwd beeld vormden in ons landschap.
In de tweede plaats houdt *donker* mogelijk verband met het wegenpatroon ten tijde van het drieslagstelsel. Een *donkerstraatje*, aldus Lindemans (1936: 16), was een tijdelijke weg over het rustende land, die naderhand tezamen met de braak werd omgeploegd. Zo'n weg werd niet bij elke nieuwe braakperiode op precies dezelfde plaats heraangelegd; zijn traject was dus "donker", d.w.z. onvast, onzeker, duister. Op dezelfde manier wordt het toponiem *Groene Weg* verklaard.
Ten slotte is het element *donker* ook wel in verband gebracht met *donk* 'zandige opduiking in moerassig terrein'. Het element *-er* zou dan (o.m. volgens Van Passen 1962: 173) een oude genitiefuitgang zijn (wat wij voor de Meetjeslandse streektaal onwaarschijnlijk achten), ofwel op volksetymologie berusten. In die visie is *donk(er)straatje* een benaming naar de ligging nabij een donk.

Nauverstraat. Gaat achter het eerste deel van dit (niet gelokaliseerde) toponiem een persoonsnaam schuil, of is het een verschrijving of vervorming van *nauwer*? Dat laatste kan de verbogen vorm zijn van het adjectief *nauw*, maar ook een oud, westelijk woord voor 'nergens', etymologisch hetzelfde als Engels *nowhere*, verwant met huidig Vlaams *nievers* en de West-Vlaamse vorm *nommers*. In die laatste, o.i. wat vergezochte veronderstelling zou het *Nauwersstraatje* of "nergens-straatje" een wegje geweest zijn naar 'the middle of nowhere', dus naar een afgelegen hoek, ofwel gewoon een doodlopend wegje.

Paradijsstraat. Ligging onbekend.
Voor het toponymische bestanddeel *paradijs* zijn heel wat verschillende verklaringen voorgesteld. De meeste toponymisten nemen aan dat men vroeger om uiteenlopende redenen een plaats *paradijs* kon noemen. Zo kon een landerij of een buurt de naam erven van een nabijgelegen herberg die zo heette. In de tweede plaats kunnen we *paradijs* vergelijken met namen als *hemel* en *hemelrijk*, die in de bouwlandtoponymie goed vertegenwoordigd zijn. Zo'n naam drukt mogelijk de waardering van de naamgevers uit voor de opvallend goede kwaliteit van de bodem, maar het kan ook een spottende aanduiding zijn voor juist het tegenovergestelde: minderwaardige grond, waar niets te winnen valt. Verder blijken veel *hemel(rijk)*-toponiemen in de buurt te liggen van landerijen die *hel(le)* heten. Het bestanddeel *hel(le)* nu is hetzelfde als in *helling* en in het werkwoord *hellen*; het verwijst naar een lage, waterzieke plek in het landschap. Nadat dit *hel(le)* uit de gewone woordenschat was verdwenen, vereenzelvigde men het toponymisch bestanddeel met *de hel*, het oord der verdoemden. Dat zulke *hel(le)*-toponiemen onze voorouders ertoe inspireerden om percelen in diezelfde omgeving dan maar *hemel(rijk)* of misschien ook *paradijs* te gaan noemen, is een aannemelijk denkspoor.

De naamkundige Van Durme (1986-91: 542) voegt nog twee mogelijke verklaringen aan het rijtje toe. In de eerste plaats was het Middelnederlandse *paradijs*, ontleend aan het Latijnse *paradisus*, een benaming voor het voorhof of voorplein van een kerk, vandaar ook voor het kerkhof en vermoedelijk ook voor een openbare bidplaats. Aanvankelijk zou het woord, net zoals in het Frans en het Duits, betrekking hebben gehad op het portaal van het kerkgebouw, waar veelal taferelen uit het Aardse Paradijs afgebeeld stonden. Van dat onderdeel van de kerk ging de benaming dan over op de open ruimte binnen de omheining rondom het kerkgebouw. Die verklaring is alleen aannemelijk voor *paradijs*-toponiemen op plaatsen waar een voormalige kerk of een bidplaats kan worden verondersteld, m.a.w. in of vlak bij nederzettingen. Of dat kan gelden voor het Zomergemse *paradijs*, valt niet uit te maken; elke lokaliserende indicatie ontbreekt. In de tweede plaats, zo meldt Van Durme, verstond men onder *paradijs* in de Middeleeuwen een lusthof of boomgaard, waarbij opgemerkt moet worden dat

toentertijd niet alle boomgaarden en soortgelijke tuinen zoals "waranden" en "priëlen" aan privé-eigenaars toebehoorden. Toponymisch is vastgesteld (b.v. Van Durme 1986-91: 296) dat menig gehucht over een gemeenschappelijke vruchtentuin beschikte ten behoeve van de minder gegoede bewoners.
Ten slotte verdient voor het Zomergemse *paradijs* nog een laatste mogelijkheid overwogen te worden. Het toponiem zou namelijk een verwijzing kunnen inhouden naar het Gentse *Paradijsgasthuis*, d.i. een onderdeel van het Wenemaerhospitaal, dat landerijen bezat in Zomergem. Naar datzelfde hospitaal verwijst de eerder besproken *Spitaaldreef*, maar dat die weg met de *Paradijsstraat* te vereenzelvigen zou zijn, valt op geen enkele manier uit de bronnen op te maken.

Weerdam. Waar deze straat gelegen was, weten we niet, maar als het element *weer* op dezelfde werkelijkheid zinspeelt als in het toponiem *Weerbek*, dan moeten we de *Weerdam* gaan zoeken aan de Lieve, op de wijken Stoktevijver en/of Beke. Is *weer* daarentegen ontleend aan het toponiem *Were*, dan komt veeleer Langeboeken in aanmerking.
In de Zomergemse toponymie is *dam* doorgaans een straatnaam, en mogelijk was ook de *Weerdam* een weg (al dan niet identiek met de *Were*), maar zekerheid hieromtrent hebben we niet. Het enige excerpt waarin de naam voorkomt, laat twijfel bestaan over de ware materiële aard van het genoemde en het woord *weerdam* zelf geeft daarover al evenmin uitsluitsel. De samenstelling valt immers op meer dan één manier te interpreteren en aan elk van die verklaringen beantwoordt een andere voorstelling van de achterliggende werkelijkheid. Zowel *dam* als *weer* hebben verscheidene betekenissen waarmee *weerdam* in verband gebracht kan worden.
Weer is als een zelfstandig naamwoord gevormd uit het werkwoord *weren* 'afweren, beschutten' en heeft als grondbetekenis 'beschutting, versterking'. Daardoor werd het een woord tot benaming van diverse zaken die dienen om iets anders te beschutten, te vrijwaren, te beschermen. Zo kan *were* in het Middelnederlands betrekking hebben op een aarden wal of dijk langs een waterloop om het water in zijn bedding te houden, maar ook op een haag, een heining van levend houtgewas. Verder was een *were* ook een vlechtwerk dat dwars over de loop van een beek werd geplaatst om de vis tegen te houden, een soort van fuik dus. Alledrie deze toepassingen bieden een mogelijk aanknopingspunt voor de verklaring van *weerdam*.
In de veronderstelling dat *weer* hier 'aarden wal' betekent, slaat het toponiem in oorsprong op een verhoogde weg, wellicht langs een waterloop, waarbij te denken valt aan de Lieve of aan de beek waar de *Were / Werre* zich bevond, nl. de Vlietgracht. De samenstelling doet dan wel tautologisch aan, want ook het grondwoord *dam* slaat op een verhoogd tracé, zij het niet per se langs een waterloop. Verwijst *weer* naar een haag, dan was de *weerdam* een hoge weg die

ten dele of geheel met een haag was afgezoomd. Met *weer* als vlechtwerk voor de visvangst ten slotte is de oudste betekenis van *dam* het best te verzoenen, nl. 'afdamming dwars door een waterloop'. In die veronderstelling duidt het toponiem geen straat aan, maar een constructie in een beek, bestaande uit een afdamming met een vlechtwerk ten behoeve van de visvangst.
Ten slotte mogen we niet uitsluiten dat *weer* bij het ontstaan van de naam *weerdam* geen gewone soortnaam was, maar het al bestaande toponiem *Were*, zodat de betekenis omschreven moet worden als 'verhoogde weg leidend naar de weg (of de plaats) met de naam *Were*'.

Were / Werre. Zijstraatje van Langeboeken. Voor de mogelijke verklaringen van het woord *weer* verwijzen we naar de toelichting bij *Weerdam* (zie hiervoren). Niet uit te sluiten valt dat het toponiem pas in tweede instantie straatnaam is geworden, en eerst een complex of een buurt aanduidde nabij een *"weer"*, waarbij het gissen blijft naar de materiële aard daarvan en dus naar het oorspronkelijke benoemingsmotief.

5 HOEVEN, WONINGEN EN GEBOUWEN

5.1 KERNBESTANDDELEN IN HOEVENAMEN

In de Zomergemse boerderijnamen vinden we als kernbestanddelen *goed, hof, hofstede en stede*. Al die namen werden zowel gebruikt voor het boerenerf in enge zin, d.w.z. de hoevegebouwen met de vrije ruimte ertussen en errond, als voor het ruimere geheel van gebouwen, erf en bijhorende landerijen.

GOED en HOF

Goed en *hof* wijzen meestal op een landbouwbedrijf van aanzienlijke omvang. Een aantal van de boerderijen met die grondwoorden in hun naam heeft ongetwijfeld een belangrijke rol gespeeld bij de ontginning van Zomergem. De Germaanse voorloper van het woord *hof*, nl. *hofa*, was de meest algemene benaming voor een boerderij. In het domaniale tijdvak echter (9e - 11e/12e eeuw) ging men onder *hof* vooral de centrale domeinhoeve verstaan en raakte het woord verbonden met de gedachte 'groot, belangrijk', een associatie die het domaniale stelsel of *hof*stelsel eeuwenlang heeft overleefd, zelfs tot vandaag.

Het woord *goed* wordt behalve als hoevebenaming van oudsher ook gebruikt in de ruime betekenis van 'eigendom, bepaaldelijk grondbezit in het algemeen'. Het zou dus onjuist zijn achter elk *goed*-toponiem een voormalig exploitatie-centrum te zoeken.

STEDE en HOFSTEDE

Stede en het in Zomergem zeldzame *hofstede* hebben als boerderijnamen over het algemeen betrekking op bescheidener bedrijven dan *goed* en *hof*. In die toepassingsbeperking klinkt nog iets door van hun oorspronkelijke betekenis in onze taal. *Stede*, uit het Germaanse *stadi* (ook de voorloper van *stad*), betekent etymologisch gewoon 'plaats, plek' en wordt van oudsher in het bijzonder gebruikt voor de plaats waar iemand woont. Vandaar dat naast allerhande boerderijen - van middelgroot tot keuterbedrijf - ook gewone huizen met medegaande grond, in of buiten het dorp of gehucht, *stede* genoemd kunnen worden.

In de domaniale tijd verstond men onder *hofstede* het perceel met de daarop staande woning, bestemd voor de onvrije of halfvrije boer die op een "hof" of centrale domeinhoeve tot karweien verplicht was. Met de afbrokkeling van het domaniale systeem en de horigheid verruimde *hofstede* gestaag zijn betekenis. In de late Middeleeuwen en de vroege Nieuwe Tijd, de periode dus die door onze attestaties wordt bestreken, kon het woord al betrekking hebben op elk landbouwbedrijf dat niet als "hof" bestempeld werd. Later verdween ook het betekenisonderscheid tussen *hofstede* en *hof* en in de tegenwoordige dialecten zijn beide woorden inderdaad synoniem geworden.

Opvallend is wel dat heel wat *stede*-toponiemen in onze verzameling eerder cultuurland dan hoevegebouwen lijken aan te duiden; ook van de vier *hofstede*-vermeldingen is niet bewijsbaar dat ze in de betrokken excerpten (nog) als boerderijnaam op te vatten zijn. Die bevinding geldt niet alleen voor Zomergem; ook elders in Vlaanderen valt te constateren dat *stede* en *hofstede* lang niet altijd boerenwoonsten aanduiden, maar percelen land, dikwijls op plaatsen waar geen vroegere bewoning aan te wijzen valt. Niettemin mogen we aannemen dat plaatsen die een naam met *stede* dragen, oorspronkelijk wel bewoond waren en dat de persoonsnaam waarmee dergelijke toponiemen meestal zijn gevormd, naar een vroegere bewoner verwijst. Dat er van die bewoning dikwijls geen enkel spoor meer te bekennen valt, hoeft ons niet te verwonderen: kleine boeren woonden eertijds in weinig degelijke huisjes, bestaande uit een houten geraamte, lemen wanden en een dak van stro, riet of zoden. Als zo'n bouwsel verlaten werd, kwam het spoedig te vervallen en na korte tijd was aan niets nog te merken dat daar ooit een huis had gestaan. Bovendien was het vroeger geen zeldzaamheid dat kleine lieden die elders gingen wonen, hun huisje gewoon meenamen om het op hun nieuwe plek weer in gebruik te nemen.

Dat veel bouw- en weilandpercelen met een *stede*-naam voordien bewoonde plaatsen waren, vindt J. Luyssaert (1995: 29) voor Hansbeke bevestigd door

gegevens over de heffing van zogenaamde novaaltienden, d.w.z. belastingen op "novale" of nieuw ontgonnen grond. Hij vindt dergelijke tienden niet alleen terug op pas gerooid bos of andere nieuwe ontginningen van voorheen tiendvrije grond; ook blijken nogal wat percelen die als "oude stede" omschreven worden of die een *stede*-naam dragen, met novaaltienden belast te zijn. "Novaaltienden", aldus Luyssaert, "slaan vaak op zeer kleine oppervlakten. Dat doet ons besluiten dat men alleen op het plekje waar het huis(je) en de stallen hadden gestaan en dat weer in bouwland was gelegd, novaaltiende moest betalen. Het toponiem *stede* slaat in Hansbeke dus op een bewoonde plaats die na verloop van tijd werd verlaten en (weer) als bouwland werd gebruikt." Diezelfde historische ontwikkeling lijkt ons ook voor Zomergem aannemelijk.

Na wat voorafgaat zal het duidelijk zijn dat niet alle toponiemen met een oorspronkelijke hoeve- of woningnaam als kernbestanddeel in de betreffende bronnenexcerpten (nog) een bewoonde plaats aanduiden; sommige zijn bij hun oudste attestatie al duidelijk tot terreinnaam geëvolueerd. Uit de ons beschikbare citaten is echter meestal niet met zekerheid uit te maken welke werkelijkheid achter de naam schuilde op het moment van zijn registratie. Daarom hebben wij ervoor gekozen alle toponiemen met de hierboven besproken kernbestanddelen, waarvan aannemelijk is dat ze in oorsprong een erf met behuizing hebben aangeduid, binnen deze rubriek te behandelen. Daarmee wordt dan wel afgeweken van het gebruikelijke indelingsprincipe, dat immers niet op etymologische overwegingen berust, maar vertrekt van de historische werkelijkheid in de periode waaruit onze gegevens dateren.

5.2 BENOEMINGSMOTIEVEN VOOR HOEVEN

(a) Naar de eigenaar, de pachter of de gebruiker

De meeste namen voor hoeven en andere woningen zijn samenstellingen van *stede*, soms ook *hof/hove* of *hofstede*, met als eerste deel een persoonsnaam, veelal met genitiefverbuiging. Voorbeelden daarvan zijn:

Biermans Hofstede (Meirlare), **Bogaerts Stede** (Ro), **Bultincx Stede**, **Donderstede** (Meirlare; vermoedelijk is *Dondersteen* hiervan een volkse vervorming), **Gijs' Stede**, **Gillestede** (Ro), **Grootkens Stede** (met de verkleinvorm van de persoonsnaam *[de] Groote*), **'s Graven Stedeken** (Nekke), **Heindricx Stede**, **Causmeets Stedeken** (Slaakt), **'s Keizers Stede** (Nekke), **Clercx Stede**, **'s Conincx Stede**, **Craenstede** (Ro), **Meeus Stede** (Bauwerwaan), **Ooricx Stede** (Bauwerwaan), **Piereins Stede** (Hage), **Sanderijnen Hofstede** (Ro), **Schoutkens Stede** (Nekke), **Slocx Stede** (Ro), **Spijkers Stede**, **Stijlkens Stede** (Kruisstraat; cfr. de achternaam **Steel**), **Ysenbaerts Stede**, **Zomeren Hofstede**.

Soms worden zowel de voor- als de achternaam of bijnaam van de bezitter of pachter vermeld, b.v. **Gloriens 's Wielmakers Hofstede**, **Grietken Smets Stedeken**, **Hendrik Grangeras Stede**, **Maaiken Bogaerts Stede**, **Pauwels Wilst Stee** (Overdam), **Pieter Wijns Stede**, **Trisen Moenen Stedeken** (*Trisen* is een verkorting van *Beatrijs* met genitiefuitgang *-en*), **Wouter Bultinc Hof**. In **Schaper Jans Stedeken** en **Meester Jans Stede** (Bauwerwaan) gaat het beroep van de bewoner aan zijn naam vooraf. **Onze Moeyen Stedeken** is genoemd naar de tante of moeie van de naamgevers.

Slechts één Zomergemse woningnaam heeft *kamer* als grondwoord: **Heerzekenskamer**. Het woord *kamer* komt vrij veel voor in de Vlaamse toponymie ter aanduiding van een klein huisje van één verdieping, bestaande uit één vertrek. Waarschijnlijk moeten we in het eerste deel een dialectvorm zien van de familienaam *Heurzelins*, waarin de *eu* tot *ee* werd en de laatste lettergreep volksetymologisch werd aangepast aan het bekende verkleinsuffix *-ken*.

(b) Naar de ligging

Heel wat boerderijnamen verwijzen naar het gehucht waarin het genoemde goed gelegen is. De meeste dergelijke namen zijn gevormd uit het bestanddeel *goed* met de wijknaam in een nageplaatste datiefconstructie: **Goed ten Hekke**, **Goed te Hoetsel**, **Goed te Meirlare**, **Goed te Rapenburg**, **Goed te Rijvis**, **Goed van Schipdonk**, **Goed te Schouwbroek**, **Goed te Staaktevijver**, **Goed ten Walle**. Met de verbogen vorm van *hof*: **Durmenhove**.

Een aantal van de zojuist genoemde hoeven wordt ook onder een andere naam vermeld. Zo heet het **Goed te Staaktevijver** ook **Goed te Hertsberge**, wat waarschijnlijk wijst op een feodale band tussen dit goed en een grondbezitters-familie met de naam *Hertsberge*, misschien wel de heren van *Hertsberge*, het West-Vlaamse dorp tussen Brugge en Tielt.
Een andere naam voor het **Goed te Hoetsel** is **Goed ter Meers**, een verwijzing naar het meersgebied in de nabijheid van dit goed.

Hoeveld, dat maar één keer als boerderijnaam wordt vermeld en wel behoorlijk vroeg (1327 *tgoet dat men heet hoevelt*), zou wel eens de voorloper kunnen zijn van het **Goed te Rapenburg**. Beide namen zijn overigens grenstoponiemen: zowel de landerijen van het *Goed te Rapenburg* als het veldcomplex dat zijn naam gaf aan de boerderij *Hoeveld*, lagen ook ten dele op Waarschoot.

Goed ter Biest en **Biestgoed**, twee namen voor dezelfde hoeve tussen Spinhout en Ro, zijn gevormd met het bestanddeel *biest*, dat stellig zelf een vaste plaatsnaam was, al vinden we die niet als zodanig terug in onze excerpten. *Biest*

betekent oorspronkelijk 'biesbos', maar kan toponymisch ook wijzen op land waar tijdens de braakperiode biezen opschieten.

De hoevenaam **Goed van Diepenborre** zal eveneens ontleend zijn aan een bestaand toponiem, gevormd uit het adjectief *diep* en de regionale vorm *borre* voor 'bron, waterput'. Daar lag dus een diepe bron of een diepe waterput.

Ook het **Goed te Vaarnewijk** (Daalmen) heeft een toponiem in zijn naam, maar of Zomergem vóór de stichting van dat "goed" al een plaatsnaam *Vaarnewijk* bezat, is niet zeker. Misschien gaat het hier om een hoeve toebehorend aan de Gentse patriciërsfamilie *[van] Vaernewyc*, die in de 13e-14e eeuw in Zomergem bezittingen had. Als het klopt dat *Vaarnewijk* geen product is van inheemse plaatsnaamvorming, maar in Zomergem geïmporteerd werd als geslachtsnaam, dan hoeft het ons niet te verwonderen dat het toponiem niet als zodanig in onze excerpten voorkomt.

Twee Zomergemse boerderijen heten **Goed ter Heie**, weer een naam die naar alle waarschijnlijkheid gevormd is met een bestaand toponiem, waarvan we overigens geen historische vermeldingen aantreffen. Het ene Goed ter Heie lag in Meirlare; het andere, in Ro, is naar alle waarschijnlijkheid hetzelfde als het **Jacopsgoed** en het **Huthof**. Dat die laatste naam het woord *hut* 'nederige woning' zou bevatten, valt moeilijk te verzoenen met de gedachte aan een aanzienlijke boerderij, die door het woord *hof* wordt opgeroepen. Twee andere mogelijkheden lijken ons plausibeler. Ten eerste kan *hut* door assimilatie ontstaan zijn uit *hucht*, een Middelnederlands woord voor struikgewas of kreupelhout. In die veronderstelling zinspeelt de naam op de begroeiing in de buurt van het bewuste hof. Evenzeer te overwegen valt dat achter *hut* een persoonsnaam schuilgaat, eventueel dezelfde als in *Uitgem*, een toponiem dat in 1613 *Hutgem* wordt gespeld.

Het **Kapelhof** in Nekke zal wel genoemd zijn naar een kapel in de buurt.

In de naam **Hauwenhof** voor een hoeve in de Molenstraat is het eerste deel waarschijnlijk het meervoud van *houw*, dat in de Meetjeslandse toponymie veelvuldig is overgeleverd met de betekenis 'perceel hakhout'. De boerderij moet aan een hakbos hebben gelegen, ofwel stond ze op de plaats van verdwenen houwen. Gezien de attestaties van het type *houdenhof* kan voor dit toponiem nog aan een andere etymologische interpretatie worden gedacht, nl. *oud hof* 'de oude (eventueel in de zin van 'voormalige') hofstede', met een niet oorspronkelijke (hypercorrecte) *h* aan het woordbegin. Even aannemelijk is echter dat *houdenhof* en consoorten hypercorrecte spellingen zijn van *hauwenhof*, te verklaren vanuit het wegvallen van de *d* tussen klinkers in de Meetjeslandse dialecten

(hou[d]en, lei[d]en, ra[d]en), waardoor men niet goed wist waar er een *d* hoorde te staan en waar niet.

In de naam van het **Goed ten Drogen Boom** op Stoktevijver, letterlijk "goed op de droge bodem", kan de bepaling een beschrijvende uitdrukking zijn voor de aard van de bodem op die plek, ofwel een al bestaand toponiem voor een plaats met opvallend droge bodem, mogelijk het niet gelokaliseerde bos de *Droge Boom*. In het eerste geval berust de naamgeving op de bodemgesteldheid, in het tweede geval op de ligging van het goed.

De naam **Verloren Kost** voor een hofstede (in het citaat *erfve* geheten) met onbekende ligging, is mogelijk ontleend aan de hoek of het gehucht waar het "erf" gelegen was. *Verloren Kost* komt in Vlaanderen veel voor als naam voor armetierige gehuchten, afgelegen plaatsen bij veld, bos en moeras, en voor hofsteden en landerijen van zo'n slechte kwaliteit dat je er niets fatsoenlijks kon winnen, dat je er je kost niet kon verdienen. Of het toponiem al bestond vóór de hoeve die naam kreeg, valt niet uit te maken; in ieder geval is *Verloren Kost* niet apart als gehuchtnaam geattesteerd.

Ten slotte heette in Woestijne (Hoetsel) een hofstede de **Oostbilk**, een naam die ze overerfde van het land waarop ze zich bevond of waaraan ze grensde.

(c) Naar de functie

Of het zogenaamde **Schuthof** in Rijvers een boerderij was, valt niet met zekerheid te zeggen. Misschien slaat de naam in 1476 nog op een echt schuthof, d.i. een omheinde plek, al dan niet met een stal erop, waar verdwaalde beesten naartoe werden gedreven door de zogenaamde schutter, de voorloper van onze veldwachter. In de Middeleeuwen, toen het vee nog niet in afgeheinde weiden graasde, maar vrij rondliep tussen de omsloten akkers, had zowat elk dorp of belangrijke nederzetting zo'n schuthof. Ook het vee dat door de heining van de akkers was gebroken en daar schade aanrichtte, kwam in het schuthof terecht. De gevangen dieren bleven er opgesloten tot de eigenaar ze kwam afhalen, niet zelden tegen een fikse boete.

Ook **Bleekstede** duidt niet noodzakelijk een boerderij aan, maar mogelijk een plaats, eventueel met bedrijfsgebouwen, waar het vlas te bleken werd gelegd.

(d) Andere (en onzekere) benoemingsmotieven

Van de naam **Duifhuis** in Nekke behoeft de betekenis weinig toelichting: een duifhuis is niets anders dan een duiventil in de vorm van een toren, gewestelijk

ook *duivenkeet* genoemd. Veel minder duidelijk is de aard van de werkelijkheid waarop het Zomergemse toponiem anno 1560 betrekking had. Was het zogenaamde *Duifhuis* toen nog gewoon een duiventoren of sloeg de naam op een hoeve, een huis of een herberg waar zo'n duifhuis stond of ooit gestaan had?

Het toponiem **Oudegoede** is een datiefvorm die oorspronkelijk ongetwijfeld in de lokaliserende uitdrukking *ten ouden goede* stond. Op de bewuste plaats, in Beke aan de Lieve, stond mogelijk al geen hoeve meer, toen de naam in 1574 werd opgetekend; in dat geval moet *oud* begrepen worden als 'voormalig'. De naam kan echter ook aan een bestaande, oude hoeve zijn toegekend om die te onderscheiden van een nieuwe boerderij in dezelfde omgeving of van dezelfde eigenaar. Die laatste heeft dan wel geen sporen nagelaten in de toponymie, want *nieuwengoede* of iets dergelijks treffen we in de bronnen niet aan.

De naam **Vrijlatengoed** voor een hofstede in Daalmen verwijst naar de sociale geleding van de middeleeuwse, feodale maatschappij. Een deel van de agrarische bevolking toentertijd bestond uit onvrije of halfvrije boeren, de zogenaamde horigen, lijfeigenen of *laten*. Al in de volle Middeleeuwen was het systeem van de horigheid aan het afbrokkelen en werden de herendiensten vervangen door een belasting in geld of in natura. Op die manier traden steeds meer lijfeigenen tot de vrije boerenstand toe; ze waren nu niet langer *laten*, maar vrijgelaten lijfeigenen of *vrijlaten*.

De hoeve **Wittenhuize** in Nekke is vermoedelijk genoemd naar de kleur van haar muren of gevels.

5.3 MOLENS

De bekendste molen van Zomergem stond op Zomergem-Boven aan de Molenstraat. Of waren het er twee? In onze excerpten vinden we een slag- of oliemolen, die diende om olie te slaan uit lijnzaad, raapzaad en koolzaad. In de bronnen heet deze molen zowel **Zomergem-Molen** als **Oliemolen** (1554 *aen de oliemuelene tzomerghem boven*). Aan zijn bestaan herinneren vandaag nog de namen Molenstraat en Molenpark. Maar daarnaast vinden we in dezelfde bron *aen de coorenmuelene ... lancxst den wech naer heutghem*, en in 1564 *pachters vande coorne wintmuelene staende tzomerghem upde coutre*, wat er duidelijk op wijst dat daar ook graan gemalen werd en dat in elk geval in een windmolen.

Daarnaast stond op Zomergems grondgebied nog een andere molen, de **Bekemolen** in het gehucht Beke dicht bij de Lieve. Later, in 1624, werd er in die buurt nog een tweede molen gebouwd in de Langeboekenstraat.

Verder stond er ook een molen in de wijk Ten Walle nabij Daalmen (*de meullen te daelmen*, 1606 kop.1682) waar een Molenstraat lag, en een andere op Kruisstraat (*neven den muelen wal byder cruustraten*, ca.1470).

5.4 HERBERG- EN HUISNAMEN

Zoals eerder gezegd, liggen alle toponiemen die met zekerheid als Zomergemse herbergnamen te identificeren zijn, in de wijk Zomergem-Boven, ongetwijfeld het oorspronkelijke centrum van het dorp.

De Drie Koningen. Zowel in de Nederlanden als in Duitsland was *Drie Koningen* in de Middeleeuwen en ook nog daarna een erg populaire herbergnaam. De drie Wijzen uit het kerstverhaal, die vanuit het oosten op aanwijzing van de kerstster naar de stal van Bethlehem reisden, vormen in de christelijke wereld het symbool bij uitstek van reizigers en pelgrims, van diegenen dus die in een herberg onderkomen zoeken voor de nacht. Het is dan ook niet te verwonderen dat veel herbergen met die naam aan drukke verkeersknooppunten lagen, zoals ook in Zomergem-Boven, waar onze *Drie Koningen* zich bevond.

De Engel. Ook deze naam was vroeger erg geliefd voor herbergen. De engel in kwestie, die meestal ook op het uithangbord van de herberg afgebeeld stond, is de hulpvaardige Rafaël, die in het bijbelse verhaal de jonge Tobias op zijn tocht vergezelde en daardoor de faam verwierf van beschermer van de reizigers.

De Guldestede (van Onze-Lieve-Vrouw). De gilde of *gulde* van Onze-Lieve-Vrouw was een devoot genootschap, dat in de parochiekerk van Zomergem over een altaar beschikte voor de verering van de Moeder Gods. Dankzij de offergaven van vrome parochianen beschikte zo'n gilde over wereldlijke goederen, waaronder huizen en landerijen, waar rente van uitging. Daartoe behoorde in Zomergem ook een "stede", d.i. een woonhuis met meegaande grond, die misschien tot woonplaats diende van de kapelaan van de gilde. Het is echter ook mogelijk dat de Guldestede een naam van een perceel land is, dat aan dat "gulde" toebehoorde.

De Huik. Dit niet nader te lokaliseren pand is genoemd naar een Middeleeuws kledingstuk, de *huik*, een mouwloze mantel voor zowel mannen als vrouwen. Wat er precies achter de naam schuilgaat op het moment van zijn attestatie in 1341, wordt door de bron niet onthuld, maar wellicht betreft het hier in oorsprong een kleermakerswoning met een afgebeelde huik als kenteken. Dat het pand tegelijk ook drankhuis was, valt zeker niet uit te sluiten, want nog tot in het begin van deze eeuw waren tal van ambachtslui - waaronder barbiers, kuipers, wagenmakers en smeden - tegelijk ook herbergier.

De Klok. In het citaat uit 1611 wordt *de Clocke* omschreven als een *"hofstede tsomerghem boven"*, maar dat sluit de mogelijkheid niet uit dat het om een herberg gaat, want veel herbergen waren terzelfdertijd ook boerenbedrijfjes en bovendien ligt het pand midden in het dorpscentrum. Herbergen die *de Klok* heten (en dat zijn er nogal wat in Vlaanderen), danken hun naam aan hun uithangbord of gevelteken, waarop een klok stond afgebeeld, die mogelijk verwees naar de nabijheid van de kerk. Misschien stond de Zomergemse *Klok* wel vlak onder de toren.

De Kroon. Ook deze naam is ontleend aan een afbeelding op het uithangbord van de herberg. De kroon als kenteken voor drankhuizen is erg verspreid in West- en Zuid-Europa en zou teruggaan op een oud Romeins gebruik om drankhuizen herkenbaar te maken door middel van een groene tak of krans aan hun gevel, die de wijnrank symboliseerde en een typisch attribuut van de drankgod Bacchus was. In de 16e eeuw, zo meldt Van Passen (1962: 377), was zo'n krans zelfs bij wet verplicht voor de wijnhuizen in Holland. Dat oeroude gebruik is tot op onze dagen bewaard gebleven in herbergnamen en uithangborden; alleen werd de krans van Bacchus in de loop van de eeuwen vervangen door een kroon, zoals koningen en keizers die dragen.

De Lelie. Onder de vele bloemen waar herbergen naar genoemd zijn, neemt de lelie een belangrijke plaats in, naast de roos, de meibloem, de vlasbloem, de goudbloem en de violier (Rutgeers 1934: 25). De populariteit van de lelie als benoemingsmotief voor huizen en herbergen ligt vooral in haar hoge symboolwaarde. Niet alleen herinnerde zij onze devote voorouders aan de zuiverheid van de Moeder Gods, ook baadde de lelie in een sfeer van aristocratische waardigheid, want niet zelden prijkte zij in het wapenschild van voorname heren. Zo is het goed mogelijk dat de Zomergemse herbergnaam een verwijzing inhoudt naar het wapen van het adellijke geslacht der Bourgognes, waarvan de telg Charles de Bourgogne rond 1530 heer van Zomergem was.

De Merte. Voor deze herbergnaam zien we voorlopig geen andere oorsprong dan *Martijn*, de vernederlandste naam van de heilige Martinus, patroon van Zomergem. Klankwettig is die etymologie niet zonder problemen, want de variant *Merte(n)*, met zijn heldere klinker, doet veeleer Brabants aan dan Vlaams (vergelijk ook Brabants *zwert* naast Vlaams *zwart* of zelfs *zwort*). Toch lijkt de fonetische ontwikkeling *a* > *e* in het Vlaams niet geheel uitgesloten, getuige de Oost-Vlaamse familienaam *Smetrijns*, die ook van *Martijn* is afgeleid.

Het Schaak. Ook deze herbergnaam is geen onbekende in onze gewesten. *Schaak* betekent hetzelfde als schaakbord; het woord is aan het perzische *sjah*

'koning' ontleend en het voorwerp zelf zou door de kruisvaarders zijn meegebracht uit het Oosten. Tijdens de Middeleeuwen was het schaakspel erg geliefd, tot het enigszins in onbruik raakte door de opkomst van het damspel. Zowel het schaakbord als het dambord inspireerden de naamgeving van herbergen, die dan ook een afbeelding van zo'n bord als kenteken hadden.

De Wijngaard. Van dit toponiem, gesitueerd in Nekke, weten we niet welke werkelijkheid erachter schuilt. Misschien gaat het om een boerderij, maar *wijngaard* is in Vlaanderen niet ongewoon als herbergnaam. In ieder geval herinnert de naam aan de vroegere wijnbouw in onze streken. In de Middeleeuwen immers behoorde ons land tot de West-Europese zone waar wijn werd vervaardigd als een dagelijkse drank, die volgens sommige auteurs zelfs goedkoper was dan bier. De inheemse druiventeelt, waarvan de vele *wijngaard*-toponiemen getuigenis afleggen, raakte tegen het einde van de Middeleeuwen in verval en verdween in de loop van de 16e eeuw, toen door de toenemende handelsbetrekkingen met het buitenland en betere transportmogelijkheden op grote schaal goedkopere vreemde wijn kon worden geïmporteerd. Ook een klimaatverandering in die eeuwen zou de teloorgang van de wijnbouw kunnen verklaren.

De Zwaan. Zoals in vrijwel alle Vlaamse gemeenten heet ook in Zomergem een herberg *de Zwaan*, eertijds de meest voorkomende naam voor drankgelegenheden in Vlaanderen. Stellig heeft die populariteit verscheidene achtergronden. Net zoals de roos en de lelie bezat de zwaan een grote symboolwaarde: de sierlijke zwemvogel stond voor leven en vruchtbaarheid (Rutgeers 1934: 17), wat hem wellicht zijn plaats bezorgde onder de heraldische dieren. Bovendien speelde de zwaan een rol in tal van legenden, volksboeken en vertellingen. Volgens Billiet (1973: 403) kan de naamgeving ook geïnspireerd zijn op een aspect van de Middeleeuwse realiteit, nl. dat veel hoeders van burchtzwanen tegelijk ook herbergier waren.

6 TERREINNAMEN

6.0 INLEIDING

Tot de terreinnamen rekenen we alle toponiemen voor onderdelen van het cultuur- en het natuurlandschap: akkerland, grasland, bos, moeras en heide. De meeste dergelijke namen zijn gevormd met een grondwoord dat in de gewone woordenschat als soortnaam voorkwam (en eventueel nog altijd voorkomt) voor een of ander terreintype, b.v. *akker, bilk, meers, broek, donk, veld*. Uit de betekenis van dat grondwoord kunnen we met een hoge mate van zekerheid

afleiden op welke werkelijkheid het toponiem bij zijn ontstaan betrekking had, maar niets garandeert dat die werkelijkheid nog altijd dezelfde was op het ogenblik dat de naam werd geregistreerd.

Door allerlei menselijke activiteiten verandert het landschap voortdurend van uitzicht: bos en heide worden gerooid en tot cultuurland gemaakt, akkerland wordt in weiland omgezet, moerassen en vijvers worden drooggelegd. Daarnaast kan door natuurlijke en, meer nog, door maatschappelijke factoren een deel van het vroeger gewonnen cultuurland weer worden prijsgegeven. Zo zag Vlaanderen, en zeker ook het Meetjesland, heel wat landbouwland verloren gaan tijdens de Tachtigjarige Oorlog; niet alleen richtten de legers van de strijdende partijen ware ravages aan op het platteland, maar ook het strijdgewoel en de bloedige repressie door de Inquisitie brachten een emigratiestroom en dus een ontvolking van onze dorpen op gang.

Het blijft natuurlijk zo, dat de landschapsgeschiedenis in onze streken sinds de vroege Middeleeuwen in de eerste plaats gekenmerkt is door een uitbreiding van het cultuurlandareaal. Daarbij vallen sommige periodes op door een intense ontginningsactiviteit, waardoor in betrekkelijk korte tijd de aanblik van het agrarische landschap grondig verandert. Zo'n scharniermoment, voor het Meetjesland en de hele Noord-Vlaamse zandstreek wellicht het belangrijkste uit de hele geschiedenis van de traditionele landbouw, is de laatmiddeleeuwse ontginningsgolf van de late 11e tot het midden van de 14e eeuw. De groei van de bevolking en de ontwikkeling van de steden noodzaakten een uitbreiding van de bebouwbare oppervlakte en een diversificatie van de teelten. Nieuwe werktuigen en bebouwingstechnieken deden hun intrede en dat had op zijn beurt een weerslag op kavelstructuur. In die periode kreeg het Meetjeslandse landschap zijn typisch patroon van overwegend besloten percelen, hier en daar afwisselend met een open landerij of "kouter".

Toen de Middeleeuwse ontginningsactiviteit in de loop van de 14e eeuw tot stilstand kwam, bleef er in Zomergem nog maar weinig natuurland over; op enkele kleine stukjes heide en moeras na, her en der verspreid tussen akkers, weiden en aangeplant bos, was ongeveer het hele grondgebied tot de agrarisch nuttige oppervlakte gaan behoren. Veel landerijen die in de Middeleeuwen of later ontgonnen zijn, dragen echter in hun naam nog de herinnering aan hun oorspronkelijke, natuurlijke staat. Dat doen b.v. cultuurlanden die toponymisch met *veld, broek, moer* of *woestijn* worden aangeduid.

Niet alle terreinnamen bevatten een woordbestanddeel uit de landschappelijke betekenissfeer. Veel percelen zijn genoemd naar een of andere kenmerkende omstandigheid, die als identificerend werd ervaren, zoals een vormkenmerk

(b.v. *Geer*), de bodemgesteldheid (b.v. *Boterpot*), de uitgestrektheid (b.v. *Honderd Roeden*). Vaak erfde een stuk grond zijn naam van een verschijnsel in de onmiddellijke nabijheid, dat de rol van oriëntatiepunt vervulde, b.v. *Dammeken* (perceel genoemd naar een dam in de buurt), *Uitgang* (naar een aanpalende uitweg).

In wat volgt geven we eerst een overzicht van de belangrijkste terreinwoorden waaruit of waarmee de Zomergemse toponiemen zijn gevormd (6.1). Daarna gaan we wat dieper in op de motieven die ten grondslag liggen aan de naamgeving van cultuur- en natuurland.

6.1 BELANGRIJKSTE KERNBESTANDDELEN IN TERREINNAMEN

AKKER

Akker, van het Germaanse *akra*, is in de Vlaamse dialecten de oudste benaming voor bebouwd land. Het woord is meegekomen met de Germaanse kolonisatoren tussen de 5e en de 7e eeuw en raakte op die manier algemeen verspreid in onze streken.

In de vroege Middeleeuwen, d.w.z. vóór de grote ontginningsbeweging waarover sprake in par. 6.0, duidde *akker* de vrij uitgestrekte complexen aan waarop het hele bouwland van een dorp of nederzetting bijeenlag, en dat naar alle waarschijnlijkheid gemeenschappelijk werd bewerkt. Het lijdt geen twijfel dat de toenmalige "akkers" fel contrasteerden met de uitgestrekte natuurlanden, bossen en woestenijen, die eromheen lagen.
Die oude betekenis van *akker*, nl. 'het gezamenlijke, bijeenliggende bouwland van een boerengemeenschap', is vaak bewaard in *akker*-toponiemen met een nederzettingsnaam als eerste deel, zoals we er in Zomergem verscheidene aantreffen: **Boekenakker** (bij het gehucht Boeken alias Boekhout), **Hoekakker** (vermoedelijk bij de wijk Hoek op Zomergem-Boven), **Hoetselakker**, **Meirlareakker**, **Schipdonkakker**, **Spenhoutakker** en **Voordakker**.

Met de agrarische expansie van de 11e tot de 14e eeuw verandert het landschap grondig van uitzicht. Om te beginnen wordt het beschikbare cultuurland aanzienlijk uitgebreid. Die landaanwinst gaat bovendien gepaard met allerlei landbouwtechnische vernieuwingen, zoals de introductie van nieuwe gewassen, nieuwe bebouwingsmethodes en nieuwe bedrijfsstelsels. Het sociale kader waarbinnen die ommekeer in het landbouwbedrijf zijn beslag kreeg, verschilde sterk naargelang van de streek. Op de vruchtbare leem- en zandleembodems van b.v. Zuid-Oost-Vlaanderen ging het initiatief meestal uit van grootgrondbezitters, zowel geestelijke als wereldlijke. Daar overheersten dan ook de gemeen-

schappelijke bedrijfsstelsels. In de zandstreken daarentegen is de ontginning grotendeels het werk geweest van kleinere, particuliere ondernemers. Met hun activiteiten werd de individuele exploitatie ook in het Meetjesland de regel en dat bleef zo tot op onze dagen, nu we de zwanenzang van de traditionele landbouw beleven.
Al die ontwikkelingen hadden niet alleen een weerslag op de structuur van het landschap en de parcellering, maar ook op de woordenschat om over het cultuurland te spreken, en vandaar ook op de cultuurlandtoponymie.

Een nieuwsoortig bouwlandcomplex dat tijdens de middeleeuwse ontginningsgolf in zwang komt, is de zogenaamde kouter: een homogeen blok van aanzienlijke grootte - soms vele hectaren - waarop het drieslagstelsel wordt toegepast en het werk gemeenschappelijk geregeld. Veel van die "kouters" werden aangelegd op het territorium van vroegere dorps-, hof- of gehuchtakkers en ruilden hun oorspronkelijke *akker*-naam vaak in voor een *kouter*-naam. Die naamswisseling heeft zich uiteraard het intensiefst voorgedaan in streken waar de kouterstructuur het grootste succes heeft gekend, t.w. in Zuid-Oost-Vlaanderen en West-Brabant, waar inderdaad een hele laag vroegmiddeleeuwse *akker*-toponiemen door jongere *kouter*-namen is verdrongen.

Om een aantal redenen waar we verder op in gaan, heeft het koutersysteem in het Meetjesland nooit op zo'n grote schaal ingang gevonden als in de vruchtbare Zuid-Oost-Vlaamse zandleemstreek. Bij ons is het woord *akker* dan ook niet door *kouter* verdrongen, noch in de toponymie, noch in de gewone woordenschat. Tot op vandaag trouwens spreken oude boeren nog over "den akker", als zij het bebouwde land bedoelen (b.v. *Ze zijn aan 't ploegen op den akker*). Zoals te zien in onze materiaalverzameling, hebben de meeste Zomergemse gehuchtakkers hun *akker*-naam zeker tot na 1600 behouden, ook al dragen sommige daarvan eveneens een *kouter*-naam, b.v. **Hoetselakker - Hoetselkouter**. Op dergelijke doubletten komen we terug bij de bespreking van het bestanddeel *kouter*. Slechts één vroegmiddeleeuws cultuurlandcomplex schijnt zijn oorspronkelijke *akker*-naam al vroeg en definitief te hebben ingeruild voor een *kouter*-naam, t.w. de **Zomergemkouter**. Hiervoor hebben we geen variant op *-akker* aangetroffen, hoewel niet te betwijfelen valt dat de ontginning van het bouwland in kwestie verder teruggaat in de geschiedenis dan de kouterstructuur en dus ook ouder is dan het woord *kouter* in de Vlaamse dialecten.

Het Zomergemse bouwland dat in de late Middeleeuwen en ook nog nadien werd gewonnen en dat buiten de kouterstructuur bleef, draagt veelal namen op *-akker*, *-bilk* en *-stuk*. Terwijl de laatste twee altijd betrekking hebben op afzonderlijke percelen, verwijst *akker* meestal naar grotere gehelen, complexen van bijeenliggende, vaak apart omheinde, individueel bewerkte kavels. Zo'n

"akker" kon aan één hoeve toebehoren, maar dikwijls ook hadden verscheidene boeren er een perceel. In tegenstelling tot de kouters werden deze "akkers" niet gemeenschappelijk bewerkt. Op de privé-exploitatie ervan wijst de persoonsnaam als eerste bestanddeel in veel van die laatmiddeleeuwse of jongere *akker*-toponiemen, zoals in Zomergem **Fiers Akker, Sals Akker, Schiers Akker, Suucaertakker** en **Wauters Akker**.

BILK

Bilk is een zeer oude afleiding uit de stam van het Germaanse werkwoord *bilûkan*, de voorloper van het Nederlandse *beluiken*, dat 'omheinen' betekent. Vanaf de 15e eeuw begint het woord te verschijnen onder de gedaante *bulk*, de typische Oostvlaamse vorm met geronde klinker, die tot op vandaag gebruikelijk is in de streektaal. Een "bilk" of "bulk" is dus in oorsprong een perceel omgeven door een heining, in de praktijk altijd van levend houtgewas.
Waarschijnlijk behoorde het woord *bilk* in westelijk Vlaanderen al tot de vroegmiddeleeuwse bouwlandterminologie. Het moet dan betrekking hebben gehad op kleine, omsloten perceeltjes bouw- of grasland in de onmiddellijke buurt van de bewoning, die geheel individueel geëxploiteerd werden, b.v. als moestuin of als huisweide.

In de late Middeleeuwen, d.w.z. vanaf de tijd van de grote ontginningen, valt een ware toevloed op van *bilk*-namen in de toponymie van westelijk Vlaanderen, waaronder het Meetjesland. Daarin zien we de verveelvuldiging weerspiegeld van individueel bebouwde, omheinde privé-kavels, waardoor het Noord-Vlaamse cultuurlandschap in de nasleep van de grote ontginningen definitief zijn gesloten karakter verkreeg. Veel van de nieuw gerooide gronden werden meteen met een levende heining omplant, terwijl naar alle waarschijnlijkheid ook een aantal oude akkers op dezelfde wijze heringedeeld werden. Alleen de schaarse kouters behielden hun open structuur, soms zelfs tot vandaag.

De werkelijkheid achter de laatmiddeleeuwse *bilk*-toponiemen is nogal divers en omvat zowel akkerland als grasland. Veel akkerpercelen die *bilk* heten, dienden voor de teelt van allerhande gewassen die voordien in onze streken niet of nauwelijks werden verbouwd, maar die nu goed in de markt kwamen te liggen, onder meer dank zij de bevolkingsaangroei in de steden. Die nieuwe gewassen waren niet onderworpen aan de driejaarlijkse vruchtwisseling die gold voor het broodgraan; ze werden vaak jaren na elkaar op dezelfde "bilk" gekweekt, die dan ook dikwijls naar dat gewas werd genoemd: **Evenbilk** (*evene* is een oude benaming voor haver), **Gerstbilk**, **Klaverbilksken**, **Loofbilk** (*loof* is nog altijd een dialectwoord voor rapen), **Raapbilksken**, **Tarwebilk** (eertijds was bij ons niet tarwe, maar rogge het gewone broodgraan), **Vitsenbilksken**.

De *bilk*-namen die grasland benoemden, sloegen zowel op graasweiden voor paarden en jong- of kleinvee in de buurt van de bewoning, als op particuliere hooi- en weilanden in verder afgelegen, vochtiger gebieden, die weinig geschikt waren voor akkerland. In onze verzameling vinden we maar twee *bilk*-toponiemen die zeker op weiland slaan: **Kalverbilksken** en **Paardenbilksken**.

Op het privé-karakter van de betrokken percelen wijzen de talloze *bilk*-toponiemen met een persoonsnaam als bepaling, b.v. **Bauwens Bilk, Brandins Bilk, Deckers Bilk, Fierens Bilksken, Hendrik Valke Bilksken**, enz.

BOS

In zijn oudste betekenis verwees *bos*, een afleiding van het Germaanse *busku*, naar struikgewas of kreupelhout, zoals nu nog wordt verstaan onder het Engelse zusterwoord *bush*. Waarschijnlijk onder invloed van het Franse *bois* werd *bos* in de late Middeleeuwen de gewone benaming voor een (meestal aangeplant) hoogstammig bos. Daarmee was *bos* synoniem geworden van het oude woord *hout*, dat geleidelijk in onbruik raakte.

BRIEL

Briel, hetzelfde woord als *broel*, *bruul*, *bruil* en *breugel/brogel*, is van voor-Germaanse oorsprong. Volgens verscheidene etymologen gaan al die wisselvormen, al dan niet via het Romaans, terug op het Keltische *brogilos*, een verkleinwoord van *brogi*, dat 'veld' betekent (Van Durme 1998). Gysseling daarentegen gaat uit van een (gereconstrueerd) woord uit de Belgische substraattaal: *bhroghilos*, het verkleinwoord van *bheraghos* 'omheining' (Gysseling 1984: 15).

In de oudste, d.w.z. vroegmiddeleeuwse, attestaties lijkt *briel* betrekking te hebben op domaniale gronden, meer bepaald op omheinde bossen en graslanden die tot de heerlijke gronden van het domein behoren. Zo was de Gentse Briel klaarblijkelijk een weiland, gereserveerd voor de paarden van de graaf, later van de burggraaf. Naderhand schijnt het woord te zijn overgegaan op laaggelegen graslanden in collectief gebruik. Wellicht is die evolutie te verklaren, doordat ook de vroegere domaniale graasweiden doorgaans op waterzieke gronden lagen.
Vanuit de toepassing op gemeenschappelijke weiden blijkt *briel* in de Oost-Vlaamse toponymie ook tot een benaming te zijn geworden van openbare pleintjes in gehuchten (Van Durme 1998). Dergelijke pleintjes deden immers onder meer dienst als gemeenschappelijk weiland voor de omwonende boeren. Die overdracht van 'gemene weidegrond' naar 'gehuchtplein' heeft zich ook

voorgedaan bij een toponiem uit dezelfde landschappelijke sfeer, nl. *dries*, waarover verder meer.

In Zomergem vonden we een **Briel** in de Daalmstraat en een langs de Oude Kale. Aangezien het hier in beide gevallen om laaggelegen plaatsen gaat, komt de verklaring 'laaggelegen, collectieve (graas)weide' voor beide "brielen" in aanmerking. Tenzij het eerstgenoemde toponiem ooit een pleintje van de wijk Daalmen zou hebben aangeduid. De niet te lokaliseren **Achterste** en **Vorenste Brielkens** zijn ongetwijfeld onderverdelingen van één van beide complexen die in onverdeelde toestand nog gewoon *briel* werden genoemd.

BROEK

Broek is van oorsprong een natuurlandnaam, want het stamt af van het Germaanse *brôka*, dat 'moeras' betekent. *Broek*-toponiemen liggen doorgaans op vochtige laaglanden bij beken en rivieren.

Tot aan de tijd van de grote ontginningen moeten de broeken zich zowat in de overgangsfase tussen cultuurland en natuurland hebben bevonden. Ongetwijfeld waren sommige broeken vanuit hun natuurlijke staat geschikt om tijdens het zomerseizoen te worden gemaaid, iets wat ook het geval was met vijvers die een deel van het jaar droog stonden. Al heel vroeg echter hebben onze voorouders getracht de bodem van de waterzieke broekgronden te verbeteren met allerlei elementaire draineringstechnieken, zodat ze niet alleen hooi opleverden, maar ook dienst konden doen als nagrasweide voor het vee. Op erg drassige broeken plantte men dikwijls ook bos aan, om de bodem te ontwateren en tegelijk een humuslaag te laten ontstaan als toekomstige bouwnerf.
Tot in de late Middeleeuwen waren de meeste "broeken", net zoals de "velden", gemeenschapsgrond; ze werden gebruikt voor collectieve hooiwinning en gemeenschappelijke beweiding. Met de veralgemening van de individuele landbouw echter werden ook de meeste broeken verkaveld in privé-percelen, waarrond een omheining van levend houtgewas werd geplant.

Broek-toponiemen zijn in Zomergem tamelijk schaars. Voor zover de bronnen ons daarover inlichten, duiden ze op het moment van hun oudste attestatie vrijwel allemaal ontgonnen land aan, wat echter niet belet dat in een aantal gevallen het toponiem zelf nog kan teruggaan tot de oude, onontgonnen toestand. Zo stammen namen voor uitgestrekte, waterzieke complexen als **Broek**, **Wallenbroek** en **Kattenbroek** hoogstwaarschijnlijk nog uit de natuurlandfase, al zijn onze archivalische gegevens te jong om dat te kunnen bewijzen. Van na de privatisering dateren de namen waarin de eigenaar is meebenoemd, b.v. **Donderbroek**, **Beyens Broek** en **Herremans Broek**.

DONK

Over de oorspronkelijke betekenis van *donk*, een Germaans erfwoord dat in ontelbare plaatsnamen is neergeslagen, doen verscheidene theorieën de ronde. Sommigen denken dat het een moeraswoord was, volgens anderen - waaronder Gysseling (1954: 100) - duidde het juist een hogere, zandige plek aan in een moerassig terrein. Voor de Meetjeslandse *donk*-namen is die laatste verklaring ongetwijfeld de juiste; ze sluit het best aan bij de topografische aard van de "donken" in onze streek.
Uit reliëfkaarten blijkt dat ook de Zomergemse "donken" als zandige opduikingen boven hun moerassige omgeving uitsteken. Dat geldt b.v. voor de drie grote *donk*-complexen die later in bouwland werden herschapen: **Schoondonk** in Ro, **Landonk** tussen Korteboeken en Meirlare en **Vissendonk** in Schouwbroek.

DRIES

Dries is een zeer oud en ruim verbreid toponymisch bestanddeel, dat in de loop van zijn ingewikkelde betekenisgeschiedenis op uiteenlopende verschijnselen is toegepast. Het kan de naam zijn van een openbaar plein in een dorp of een gehucht, maar ook van akker- en weilanden, collectief of privé. Bij zo'n waaier van gebruikswijzen, die overigens ook allemaal in de Meetjeslandse toponymie zijn neergeslagen, hoeft het niet te verwonderen dat *dries* al generaties lang de aandacht van naamkundigen gaande houdt; dat vindt zijn neerslag in een omvangrijke reeks studies en artikelen. Vooral Gentse toponymisten (M. Gysseling en L. Van Durme) en historici (o.m. A. Verhulst, J. Boon en E. Thoen) hebben met hun origineel onderzoek het *dries*-probleem nader tot een oplossing gebracht. Bij de huidige stand van de kennis, waarvan L. Van Durme in een eerlang te verschijnen bijdrage een kritisch overzicht geeft (Van Durme 1998), kan de evolutie van *dries* als volgt worden gereconstrueerd.

In de vroege Middeleeuwen waren "driesen" uitgestrekte gemeenschapsgronden buiten het vaste bouwlandareaal van de dorpsbewoners. Op die driesen werd ook aan akkerbouw gedaan, zij het niet permanent zoals op de akkers, maar tijdelijk, volgens een apart systeem van wisselbouw. Nadat men er een aantal jaren na elkaar gewassen op had geteeld, was de grond uitgeput en liet men die weer op krachten komen door er gras te laten opschieten, zodat de dries nu een tijdlang als gemeenschappelijke weide dienst kon doen. Uit allerlei historische documenten maakt Van Durme op dat de gemene (d.w.z. gemeenschappelijk gebruikte) driesen hun bouwlandfunctie al vroeg, ten laatste in de 11e eeuw, hebben verloren. Het schijnen dan permanente graaslanden te zijn, ten dele begroeid met laagstammig bos en struikgewas, waar de dorpelingen hun beesten mochten drijven en "staken" snijden voor afrasteringen rond hun akker.

Het oude systeem van afwisselende bodembestemming ging echter als zodanig niet teloor, want het werd vanaf de late Middeleeuwen vrij courant door privé-boeren toegepast op percelen van geringe kwaliteit, om in tijden van gunstige conjunctuur wat extra gewassen te verbouwen. De Zomergemse *dries*-namen met bepalende persoonsnaam (**Willaerts Dries**, misschien ook **Biesekens Dries** en **Witte Dries**) herinneren mogelijk aan dat wisselsysteem akkerland-bouwland op privé-kavels.

De derde toepassing van *dries,* nl. 'dorpsplein' en vooral 'gehuchtplein', is te verklaren vanuit de overeenkomst in uitzicht en functie tussen de oude, gemene driesen en de pleintjes waarrond zich in dorpen en gehuchten de bewoning concentreerde. Deze openbare plaatsen waren zowat miniatuurversies van de oude driesen: ze omvatten graasland, houtgewas en wellicht af en toe ook een stukje akkerland, en de omwonenden hadden er weiderecht en houwrecht. De meeste Meetjeslandse "driesen" die als voormalige gehuchtpleintjes geïdentificeerd konden worden, dateren uit de tijd van de ontginningen (11e-13e eeuw), toen er nieuwe woonkernen werden opgericht in voorheen onontgonnen gebied. Tot die groep valt wellicht ook het enkelvoudige **Dries** uit onze verzameling te rekenen, want die blijkt zich op het gehucht Schoondonk te bevinden: *up driesch ende mersch an Scoendonck* (1452).

ETTING

Etting is afgeleid van het werkwoord *etten*, dat 'beweiden, laten afgrazen' betekent en zich tot *eten* verhoudt zoals *zetten* tot *zitten* en *drenken* tot *drinken*. In het Middelnederlands werd onder *etting* zowel het recht op beweiding verstaan als de weide waarop men het vee "ette" of weidde, in tegenstelling tot broeken en meersen, die zowel voor de hooiwinning als voor de weidegang dienst deden. Vanaf ongeveer de 17e eeuw werd het woord *etting* verdrongen door *weide*.

Hoewel dat laatste in de Middeleeuwen nog niet in gebruik was in de thans gangbare betekenis, maakt een bron van 1435 toch gewag van een **Weideken** in Ro en een **Zomerwee** in het Sint-Martensstraatje. We moeten echter bedenken dat onder *weide* wel al heel vroeg het weiderecht werd verstaan. Wellicht moet van hieruit ons *Weideken* worden verklaard; het was een perceel grond waarop de boeren van Ro het recht hadden, hun vee te laten grazen.

De Oost-Vlaamse weilanden die *etting* heten, zijn alle van middeleeuwse oorsprong en schijnen meestal tot het privé-bezit van grote boerderijen te hebben behoord. In Zomergem troffen we niet ver van elkaar twee **Ettingen** aan: de ene in de Durmstraat en de andere in de Hulsemstraat.

GAVER

Het woord *gaver*, dat vrij veel voorkomt in de toponymie van het Meetjesland en de aangrenzende gebieden, zou een 'moeras'-woord zijn van voor-Germaanse oorsprong: het is een relict uit het Keltisch of, volgens M. Gysseling (1960: 383), uit de Belgische substraattaal.
Gaver duidde dus ongeveer dezelfde werkelijkheid aan als het Germaanse *broek*, een overeenkomst die duidelijk weerspiegeld wordt in de toponymie: zowel *gaver-* als *broek*-namen bevinden zich zonder uitzondering op lage, drassige bodems. Waarom hebben de Germaanse kolonisatoren het dan nodig geacht om naast hun eigen term nog het woord *gaver* te ontlenen aan de taal van de inheemse bevolking van toen? Op die vraag is maar één antwoord mogelijk: omdat in hun waarneming de toenmalige "gavers" niet volledig overeenstemden met wat zij onder het woord *broek* verstonden. Is het misschien zo, dat "broeken", hoe drassig ook, al vanaf de landname enig economisch nut hadden (b.v. als hooiland), terwijl "gavers" zó moerassig en ontoegankelijk waren dat er gewoon niets te rapen viel?

Dat "gavers" in de vroege Middeleeuwen inderdaad nog echte moerassen waren, lijkt te worden bevestigd door de topografische positie van de meeste *gaver*-complexen. Die liggen namelijk erg ver van de dorpskernen; niet zelden strekken ze zich over het grondgebied van twee gemeenten uit. Zo worden de landerijen die in ons materiaal **Gavers** en **Berggaver** heten, in tweeën gedeeld door de gemeentegrens tussen Zomergem en Bellem en loopt de grens Zomergem-Lovendegem dwars door de **Huizegaver**. Die afgelegen oorden vormden wellicht ooit de kern van het woeste niemandsland tussen de cultuurgronden rondom de (vroeg)middeleeuwse nederzettingen.

In die tijden was er uiteraard nog geen sprake van administratieve grenzen; met de kerstening waren in de belangrijkste collectieve nederzettingen weliswaar parochies gesticht, maar een nauwkeurige territoriale afbakening ervan was aanvankelijk niet aan de orde. Wie zou zich immers bekreund hebben om de ontoegankelijke wildernissen waar toch geen mens woonde? Pas toen vanuit de bestaande dorpen en gehuchten meer en meer stukken woestenij een agrarische bestemming kregen, groeide de kans op territoriale betwistingen tussen de parochies en drong een precieze begrenzing zich op. Het ligt dan ook voor de hand dat de grenzen tussen de parochies getrokken werden dwars door de nog resterende stukken woestenij, en dat zullen logischerwijze de moeilijkst te ontginnen, dus ook de zompigste gronden geweest zijn. Daartoe moeten ook de "gavers" hebben behoord die we vandaag aantreffen in de buurt van gemeentegrenzen, die immers tot vóór de fusies grotendeels overeenstemden met de (laat)middeleeuwse parochiegrenzen.

HEIDE

Tot in de late 15e eeuw verschijnt het woord *heide* in westelijk Vlaanderen enkel onder de oude gedaante *heet* met scherplange *ee*. De vorm met *ei* die wij nu kennen, is van oorsprong Brabants en verhoudt zich tot het Vlaamse *heet* zoals Brabants *geit* en *klein* tot Vlaams *geete* en *kleene*. *Heide* heeft in onze streken zijn intrede gedaan met de Brabantse taalexpansie, die tegen het einde van de Middeleeuwen op gang kwam.

De geïmporteerde vorm heeft de inheemse echter niet meteen doen verdwijnen: *heet* en *heide* bestonden een tijdlang naast elkaar en waarschijnlijk ging met het vormverschil ook een betekenisverschil gepaard. Uit allerlei historische bronnen kunnen we opmaken dat het jongere woord *heide* in de Vlaamse dialecten van meet af aan synoniem is geweest met *veld*, vanouds de inheemse benaming voor de onbebouwde, met heidegewas en kreupelhout begoeide en plaatselijk moerassige vlakte buiten de cultuurlandzones. De jongste eeuwen zien we hoe *veld* in zijn oude 'natuurland'-betekenis geleidelijk aan door *heide* wordt overvleugeld, zowel in de gewone woordenschat als in de plaatsnaamgeving. Vandaag is enkel nog *heide* toepasbaar op natuurland.

Dat vóór de introductie van *heide* ook de vorm *heet* in (westelijk) Vlaanderen synoniem was van *veld*, lijkt ons weinig waarschijnlijk. Beide benamingen hebben immers eeuwenlang naast elkaar bestaan en zoiets doet zich normaal niet voor bij woorden met een identieke betekenis. Wellicht had *heet* betrekking op de drogere plekken van het "veld" waar heide-vegetatie opschoot, terwijl *veld* (en naderhand ook *heide*) in ruime zin de hele onbebouwde vlakte buiten de bewoning aanduidde, ongeacht de aard en de gesteldheid ervan. De veronderstelling dat *heet* als terreinbenaming een soort begroeiing meebenoemde, sluit aan bij een andere traditionele gebruikswijze van dat woord: tot het begin van deze eeuw was het de gewone West-Vlaamse benaming voor heidekruid.

In Zomergem zijn beide vormen, *heet* en *heide,* tot toponiem versteend, maar alletwee duiden ze in onze bronnen al cultuurland aan. Het land met de naam **Heide** ligt aan de Spinhoutstraat. Of het zogenaamde **Heet** op diezelfde plaats betrekking heeft, valt uit de bronnen niet op te maken.

KOUTER

Kouter gaat terug op het Latijnse *cultura* 'bebouwde grond', zelf een afleiding van het werkwoord *colere* 'het land bewerken'. Datzelfde werkwoord ligt aan de oorsprong van het gelijkluidende, maar eerder in het Nederlands ontleende woord *kouter* 'ploegmes'.

Staat de etymologische afstamming boven elke twijfel, over de historische achtergronden van onze *kouter*-toponiemen wordt al vele jaren gediscussieerd onder specialisten. Dat debat, dat in detail uit de doeken wordt gedaan in Devos 1991 (blz. 118-154), gaat over de periode en de omstandigheden van de ontlening en de ontwikkelingen die zowel het woord als het verschijnsel *"kouter"* naderhand op Nederlandse bodem hebben doorgemaakt.

Gedurende een hele tijd overheerste in naamkundige kringen de opvatting van de Leuvense toponymist Jan Lindemans, als zou *kouter* in de Romeinse tijd uit het Latijn overgenomen zijn door de hier wonende "Keltische" bevolking, die het op haar beurt doorgaf aan de Germaanse kolonisatoren in de 5e eeuw. Tegen die theorie zijn zoveel bezwaren ingebracht, dat niemand er vandaag nog achter staat. Bij de huidige stand van het onderzoek mogen we er wel met zekerheid van uitgaan dat *kouter* pas eeuwen na de Germaanse landname over de zuidelijke Nederlanden verspreid raakte. De vraag wanneer dat is gebeurd, valt niet eenduidig te beantwoorden. Er zijn immers goede redenen om te geloven dat de intrede van *kouter* in Vlaanderen niet overal tegelijk heeft plaatsgevonden en dat zijn geografische expansie afhankelijk is geweest van belangrijke wijzigingen van de *zaak* "kouter". Zo komen twee van de voornaamste tenoren van het *kouter*-debat, de toponymist L. Van Durme en de historicus A. Verhulst, in hun respectieve onderzoeksgebieden tot verschillende bevindingen. Van Durme vermoedt dat in de door hem onderzochte streek, Zuid-Oost-Vlaanderen even benoorden de taalgrens, *kouter* al sinds de Merovingische tijd (7e eeuw) aanwezig is in de volkstaal. Meer noordwaarts in Vlaanderen daarentegen lijkt het woord een paar eeuwen jonger te zijn.

Voor de omgeving van Gent, waartoe ook Zomergem nog behoort, verbindt Verhulst de intrede van *kouter* met de opkomst van een nieuw type bouwlandcomplex ten tijde van de grote ontginningen, bepaaldelijk in de 11e-12e eeuw. In die periode zag men zich door de bevolkingsaangroei genoodzaakt, nieuw bouwland onder de ploeg te leggen en over te gaan tot een rationele herverkaveling van het vroegmiddeleeuwse akkerareaal. Waar de bodemgesteldheid dat toeliet, werden bestaande "akkers" uitgebreid en eventueel samengevoegd tot uitgestrekte, open bouwlanden. Dikwijls waren die vele hectaren groot en werden ze gemeenschappelijk bewerkt volgens een verplichte driejaarlijkse vruchtafwisseling (het zgn. drieslagstelsel).

Niet overal heeft de kouterstructuur een even groot succes gekend. In Zuid-Oost-Vlaanderen, waar de vruchtbare zandleemgronden zich uitstekend leenden voor de aanleg van reuzenblokken en waar bovendien al een lange traditie van gemeenschappelijke bebouwing bestond, vond het stelsel algemeen ingang en bepaalden de "kouters" voorgoed het landschapspatroon.

In de Noord-Vlaamse zandstreek daarentegen zijn de kouters minder talrijk, wat zowel fysische als sociale oorzaken heeft. Aan de ene kant leende de bodem zich hier niet zo goed als in de (zand)leemstreken tot de aanleg van koutercomplexen, waarvoor immers uitgestrekte terreinen van gelijke hoedanigheid en met een goede natuurlijke afwatering nodig waren. Aan de andere kant stonden de collectieve organisatievormen, die althans in den beginne typisch waren voor de kouterstructuur, een beetje haaks op de individualistische mentaliteit van de Noord-Vlaamse ontginners en landbouwers.

De omgeving van Gent, met inbegrip van de streek Nevele-Deinze en de zuidrand van het Meetjesland, vormt een overgangszone tussen het typische open kouterlandschap van de Zuid-Oost-Vlaamse zandleemstreek en het overwegend gesloten landschap van de zandstreek. Daar bleef tot op vandaag een gemengd landschapstype bestaan, waarin relatief hoog gelegen, open blokken kouterland nog duidelijk contrasteren met de kleinere, omsloten percelen, de "bulken" of "bilken", die op de lagere, vochtiger bodems gegroepeerd liggen.

Het oudst geattesteerde Zomergemse *kouter*-toponiem in onze verzameling is het enkelvoudige **Kouter** (1450) als naam voor het koutercomplex dat eertijds behoorde bij Zomergem-Boven en dat zich tot Durmen, Uitgem en Ro uitstrekte. Jongere namen voor dezelfde kouter zijn **Zomergemkouter** en **Molenkouter** (beide voor het eerst vermeld in 1554). Bovendien wordt op het territorium van die eigenste kouter ook de naam **Molenakkers** geattesteerd. Aangezien het hier om bouwland gaat dat bij de oorspronkelijke nederzetting Zomergem behoort, lijdt het weinig twijfel dat aan de *Kouter* een vroegmiddeleeuwse "akker" vooraf is gegaan. Of we echter ook (het grondwoord van) de naam *Molenakker(s)* mogen beschouwen als een toponymisch overblijfsel uit de tijd vóór de introductie van het koutersysteem, is heel wat minder zeker. Zoiets behoort weliswaar tot de mogelijkheden, maar aangezien het woord *akker* zich hier door de eeuwen heen in de volkstaal heeft weten te handhaven, zou het best kunnen dat *Molenakker(s)* juist een jongere benaming is, die pas in gebruik kwam, nadat het bouwland in kwestie zijn karakter van homogeen, collectief geëxploiteerd complex had verloren en onder individuele boeren was verdeeld. *Molenakker(s)* zou dan b.v. een perceelsgroep aangeduid hebben op het terrein van de voormalige, onverkavelde "kouter", wat meteen een verklaring kan bieden voor de late vermelding van de *akker*-naam (1602) en voor de meervoudsvorm waarin hij is overgeleverd.

Een andere centraal gelegen kouter is de **Raechtingkouter** (1546), in latere bronnen ook **Dorpskouter** genoemd. Hij strekt zich uit ten oosten van de kerk, naast het Schaapstuk. Daarnaast telt de gemeente ook nog verscheidene wijkkouters, o.m. in Hage, Durmen, Schipdonk, Spinhout en Hoetsel. Slechts twee

daarvan verschijnen in onze bronnen van vóór 1600, nl. de **Hoetselkouter** (1532) en de **Spenhoutkouter** (1560); de andere worden pas later vermeld (Ryckaert 1969: 270). Beide dragen in de 15e eeuw ook een *akker*-naam: **Hoetselakker** (1448) en **Spenhoutakker** (1478). Ook hier is de naam op *-akker* mogelijk die van het oorspronkelijke bouwlandcomplex waarop later een "kouter" werd aangelegd. Hetzelfde kan gelden voor het doublet **Schipdonkakker - Schipdonkkouter**, waarvan enkel de *akker*-naam geattesteerd is. Maar net als bij het doublet **Molenkouter - Molenakker(s)** zijn we daar niet zeker van. Onze attestaties van de *kouter*-namen zijn te recent om enige bewijswaarde te hebben omtrent de naamgevingsevolutie in de middeleeuwse werkelijkheid. M.a.w. de chronologie van de *akker*- en *kouter*-vermeldingen kan bezwaarlijk een afspiegeling zijn van een reële historische opeenvolging.

LAAR: zie ***Meirlare***.

LAND

Land, uit het Germaanse *landa* 'grond', heeft van alle terreinwoorden de ruimste betekenis. Het kan in principe zowel natuur- als cultuurland aanduiden, maar het wordt vanouds al bij voorkeur toegepast op ontgonnen land en sinds de Middeleeuwen bepaaldelijk op akkerland.

MEERS

Meers stamt van het Germaanse *mari* 'waterplas' (waaruit ook Ndl. *meer* en het inheemse toponymische bestanddeel *mere/meir* zoals in *Meirlare*) en duidde oorspronkelijk aangeslibde grond langs beken en rivieren aan. Al vroeg werd het woord toegepast op vochtig grasland op alluviale grond.

Meersen hadden een dubbele functie: 's zomers werden ze gemaaid en na de hooioogst, als het nagras begon op te schieten, dienden ze als graasweide. Die vorm van nagrasbeweiding, die tot op vandaag plaatselijk in ere wordt gehouden, bleef tot lang na de Middeleeuwen veruit de belangrijkste beweidingsvorm in onze streken. Blijvende graaslanden waren een zeldzaamheid. Met uitzondering van de schaarse "ettingen" (zie hiervoren) trof men alleen in de onmiddellijke buurt van de bewoning wat kleine stukjes omheind grasland voor paarden of kleinvee aan; die werden doorgaans *bilk* geheten (in Zomergem o.m. **Paardenbilk** en **Schaapbilksken**). Die historische toedracht verklaart meteen de late intrede van het woord *wei* in onze toponymie.

In de vroege Middeleeuwen behoorden de grote meerscomplexen net als de "broeken" aan de boerengemeenschap van een dorp of gehucht toe. Daaraan

herinneren in Zomergem o.m. **Durmenmeers** (1450), **Rijversmeers** (1470), **Hulsemmeers** (1502) en **Romeers** (1525). Ten tijde van de grote ontginningen, en volgens sommigen zelfs al eerder, werden ze in toenemende mate verkaveld en geprivatiseerd; vandaar de talrijke *meers*-namen die aan hun voormalige eigenaar, pachter of gebruiker herinneren.

STUK

Stuk heeft van huize uit de erg ruime betekenis 'deel van een groter geheel' en werd ongetwijfeld al vanaf zijn vroegste bestaan af en toe gebruikt om onderdelen van het landschap te benoemen. Het is echter pas tijdens de laatmiddeleeuwse ontginningsgolf dat *stuk* - onder de dialectische gedaante *stik* - in de Meetjeslandse volkstaal evolueert tot perceelsbenaming met een welomschreven betekenis, nl. 'perceel bouwland, bestemd om er een gewas op te telen'.

De oorsprong van *stuk* als specifieke perceelsbenaming ligt in de kuststreek, waar het woord omstreeks het jaar 1000 in gebruik kwam als benaming voor de nieuw ontgonnen akkers op ontzoute schorrengrond. Vanuit de polders, toen een toonaangevend landbouwgebied in volle expansie, verspreidde *stuk* zich geleidelijk over de West-Vlaamse zandstreek en het Meetjesland. Zijn succes als benaming voor het afzonderlijke bouwlandperceel is zeker in de hand gewerkt door het sterk individuele karakter van de laatmiddeleeuwse ontginningen in noordelijk Vlaanderen, waardoor het leeuwendeel van het akkerland in met houtgewas omzoomde privé-percelen verkaveld werd. *Stuk* is dan ook tot op onze dagen in de meeste Vlaamse dialecten de gebruikelijkste benaming voor de individuele akker, al ondervindt het tegenwoordig nogal wat concurrentie van het jongere woord *partij*.

VANG

Vang is als zelfstandig naamwoord afgeleid van het werkwoord *vangen* 'grijpen, vatten, opsluiten', dat in het Middelnederlands ook als ontginningsterm gebruikt werd. Een stuk grond *vangen* betekende toen: het in bezit nemen, het zich toe-eigenen en het daartoe met een omheining afsluiten. Etymologisch gezien verhoudt *vang* zich dus tot *vangen* zoals *bilk* tot *beluiken (< bilukan)*.

Naast de vorm *vang*, die ofwel op zichzelf toponiem is ofwel als grondwoord in samengestelde namen optreedt, kennen we in Zomergem ook twee stukken land die **Uitvang** heten, het ene tussen de Kruisstraat en Langeboeken, het andere in Durmen. Verder spreken de bronnen van een **Heidenuitvang**, zij het zonder lokaliserende aanduiding. Elders in het Meetjesland vonden we nog de vormen *bijvang* en, voorlopig alleen in Hansbeke, *ivang* (Luyssaert 1995: 25). Al deze

namen duiden ongeveer hetzelfde aan, namelijk percelen die door individuele ontginners op het veld, de gemene broeken of andere gemeenschapsgronden werden ingepalmd en afgesloten, met de bedoeling er cultuurland van te maken.

Nergens in het Meetjesland zijn de *vang*-toponiemen zo talrijk als in Zomergem, waar ze bij tientallen worden aangetroffen. Dat bevestigt ons inziens de ver gevorderde stand van de veldrooiing vóór 1600, alsook de belangrijke rol van privé-ontginners in de creatie van het Zomergemse cultuurlandschap.

VELD

Anders dan in de Nederlandse standaardtaal of in de centrale en oostelijke dialectgebieden, heeft *veld* in de volkstaal van westelijk Vlaanderen nooit iets anders aangeduid dan onontgonnen grond. Die toepassing sluit aan bij de betekenis van zijn Germaanse voorloper *feldu*, nl. 'woest land, heide'.

In de Middeleeuwen duidde men met *veld* de onontgonnen gebieden tussen dorpen en gehuchten aan, waar kreupelhout en heidevegetatie afwisselden met zure, moerassige plekken, poelen en vijvers. Met de grote ontginningen werden hele stukken van dat rauwe veld onder de ploeg gelegd, maar op de zandige bodems van het West-Vlaamse Houtland en het Meetjesland heeft het tot in de 18e eeuw geduurd, vooraleer de laatste "veld"-complexen in cultuurland werden omgezet. Al die tijd bleef het woord *veld* in de gewone woordenschat van de plaatselijke dialecten voortleven als natuurland-benaming. Pas onlangs is het in die traditionele betekenis voorgoed verdwenen.

Op Zomergems grondgebied lijkt de ontginning van de "velden" relatief vroeg te zijn gebeurd, vroeger dan b.v. in de aangrenzende gemeenten Bellem, Ursel, Ronsele en Oostwinkel. Als we onze bronnen mogen geloven, was er in de 14e eeuw al geen sprake meer van uitgestrekte "velden", maar hooguit van enkele bescheiden overblijfselen daarvan. Zo waren wellicht het **Veld** in Overdam (1409), het **Veld** aan de Bauwerwaanstraat (1470) en het **Veldeken** aan de Haagstraat (1478) op het ogenblik van hun eerste vermelding of kort daarvoor nog onontgonnen. Heel wat andere *veld*-toponiemen hebben in de oudste ons bekende documenten al betrekking op cultuurland (akkers, weiden of aangeplante bossen), maar alle liggen ze op het grondgebied van voormalige "velden". Dergelijke namen getuigen ervan dat men bij de rooiing van het natuurland vaak het bestanddeel *veld* behield in de eigennaam van de nieuw gewonnen cultuurlandpercelen of -complexen. Een akkernaam als **Dox Veld** (1478) b.v. moet dan begrepen worden als "deel van een gerooid veld, toebehorend aan ene Dox". Van heel wat *veld*-toponiemen ten slotte kunnen we uit de archivalia niet opmaken of ze in de betreffende passage al dan niet ontgonnen grond aanduiden.

WOESTIJN

Woestijn stamt af van Germaans *wostumnjo* 'wild, onontgonnen gebied' en is tevens verwant met het Latijnse *vastus* 'eenzaam, verlaten, woest'. Naast de vormen *wostine* en *woestijne* attesteren we in oude bronnen ook varianten als *(h)ostine* en *rostijne*. Het type *ostine*, waar soms een hypercorrecte *h* voor wordt gezet (*hostine*), vertoont een klankverandering die typisch is voor de oude, westelijke dialecten, nl. het wegvallen van de *w* aan het woordbegin, als er een geronde achterklinker (een *o, oo* of *oe*) op volgde. Relicten daarvan in het huidige West-Vlaams zijn o.m. *oord* voor *woord*, *onder/oender* voor *wonder* (in de uitdrukking *'k weets onder* = ik weet des wonder 'ik vraag me af'), *oensdag* voor *woensdag*. In verbinding met het verbogen lidwoord van de datief, nl. *[tot/van] der ostine* evolueerde die *w*-loze vorm tot *rostine*.

Onder *woestijn* en al zijn Middelnederlandse varianten werd ongeveer hetzelfde verstaan als onder *veld*, t.w. ongecultiveerd, moeilijk toegankelijk land met heidebegroeiing en kreupelhout en met zure, drassige plekken. De juiste verhouding tussen de woorden *veld* en *woestijn* in de Middelnederlandse volkstaal is nog niet helemaal geklaard. Sommige toponymisten zijn de mening toegedaan dat *woestijn* bij uitstek betrekking had op bodems die door de een of andere menselijke ingreep, zoals roofbouw op het oorspronkelijke, prehistorische bos of ontginning van veenlagen op geringe diepte, gedegenereerd waren tot vrijwel waardeloos heideland. De toponymie leert evenwel dat zulke woestenijen evengoed, en zelfs vaker, *veld* werden genoemd. Misschien lag het onderscheid tussen beide woorden hierin, dat ze een verschillende visie op één en dezelfde topografische werkelijkheid tot uitdrukking brachten. Wij vermoeden dat *veld* vooral verbonden was met het topografisch-landschappelijk begrip 'al het ongecultiveerde buiten het agrarische areaal rondom de nederzettingen', terwijl met *woestijn* directer naar de slechte hoedanigheid van de bodem werd verwezen.

In het Zomergemse toponiemenbestand komen twee lokaliseerbare "**Woestijnen**" voor, de ene in Hoetsel (1452) en de andere op het Molenveld aan het Molenstraatje (1615). Beide blijken bij hun oudste vermelding al in cultuurland te zijn omgezet.

6.2 BENOEMINGSMOTIEVEN VOOR ONDERDELEN VAN HET TERREIN

Veel percelen kunnen niet gelokaliseerd worden, omdat onze bronnen daarover onvoldoende aanwijzingen bevatten en er helaas geen "ommeloper" van Zomergem bewaard is gebleven. Bovendien valt dikwijls moeilijk uit te maken welke agrarische werkelijkheid achter een toponiem schuilgaat op het ogenblik van

zijn vermelding in een bron. De hier volgende classificatie naar de aard van het benoemde berust dan ook vaak eerder op vermoedens dan op harde feiten. Zo'n indeling in zakelijke categorieën wordt overigens nog extra bemoeilijkt, doordat de bestemming van cultuurlandpercelen door de eeuwen heen aan verandering onderhevig is. Wat in de 14e eeuw bij voorbeeld drassig grasland was, kan twee eeuwen later in bouwland of bos zijn omgezet.

6.2.1 BENOEMINGSMOTIEVEN VOOR AKKERLAND EN GRASLAND

(a) Naar de eigenaar, de pachter of de gebruiker

Veel cultuurlandnamen herinneren aan een persoon of een instantie (b.v. de kerk of een klooster) die het genoemde perceel ooit in eigendom, in pacht of in vruchtgebruik heeft gehad. Meestal gaat het om samengestelde toponiemen met een of andere terreinbenaming als grondwoord. Maar zoals onze verzameling aantoont, kon een persoonsnaam - voornaam, bijnaam of achternaam - ook op zichzelf tot toponiem evolueren.

Akkerland

Heel wat toponymisch overgeleverde persoonsnamen zijn zo doorzichtig dat ze nauwelijks toelichting behoeven: **Allaerts Stuk, Arents Stuk, Baes' Bilksken, Bette Fierens Stuksken, Bette Verdoncks Bilk, Bauwens Bilk, Bogaerts Stuk, Bogaerts Vang, Bouschaert** (uit de voor- of achternaam *Bouchard*), **Brandins Stuk** (vermoedelijk uit een Germaanse voornaam met *brand*, b.v. *Hildebrand, Ingebrand*), **Brants Vang, Bultincx Stuk, Daelmans Vang, Daneels Bilk, Deckers Bilk, Dox' Veld, Ermentrudenstuk** (vrouwennaam *Ermentrude*), **Errelbouts Broek, Everaerts Bunder, Fiers Akker, Filips Stuk, Franskijns Stuk** (verkleinvorm van *Frans*), **Grijpstuk, Gjanis Stuk, Hannenbilk** (uit *Hanne*, verkorting van *Johannes*), **Haricx' Stuk** (vergelijk de familienaam *Arickx*, maar mogelijk een verschrijving van *Hooricx*), **Hebbestuk** (uit de voor- of familienaam *Hebbin*), **Heimans Stuk, Herbouts, Hermans Stuk, Herremans Broek, Huissijns Bilk** (uit *Huussin*, variant van *Huso*, waaruit ook de huidige familienaam *Huys*), **Jacob, Jannijns Stuk** (vleivorm van *Jan*), **Joos Alaerts Hoek, Joos Bosschaerts Stuk, Joris' Bilk, Calle Heyndrickx Stuk** (de voornaam is een verkorting van *Kateline*), **Callens Bilksken** (voornaam *Calle* of familienaam *Callens*), **Kandelarenstuk** (oorspronkelijk bijnaam voor de maker van kandelaars), **Kardinaal, Keizers Bilkskens, Keizers Stuk, Claeys Bilk, Clercx Stuk, Kraps Stuksken** (familienaam *Krabbe* of *Craps*) **Kruisenvang** (familienaam *Cruysse* of een variant ervan), **Laeyaerts Stuk, Langaerts Bilk, Lauwers Vriesen Stuksken** (voornaam *Lauwer* uit *Laurentius* + familienaam *[de] Vrieze*, beide met genitiefver-

buiging), **Martens Stuk, Mattestuk, Moenens Vang** (voor- of familienaam *Moenin* uit *Simoen*), **Pauws Stuk, Piermans Put, Pieter Van Laere Stuk, Pieter Willem Gemet, Praetland, Raeskens Stuk, Rijckaerts Vang, Rutsaerts Vang, Schaapstuk** (familie- of bijnaam *Schaap)*, **Scheers Bunder, Schiers Akker, Schreiwaters Bilk, Simoen Teirlincks Stuk, Slocx Stuk, Steghelarenstuk, Steppelarenstuk, Stevens Stuk, Stockarts Land, Suucaerts Akker, Taelmans Land, Tierens Bilk, Torekens Meerselken** (verkleinvorm van de voornaam *Toor*, afkorting van *Victor*, of familienaam *Tor[r]rekens*), **Vereecke, Vermaelestuk, Vermengelken** (klein partijtje, genoemd naar ene *Vermengel*), **Vosveldekens, Wauters Akker, Wemaers Winkel, Werkmans Stuksken, Willaerts Bilk, Willem Plasschaerts Stuk, Willem Raes Gemet.**

Tot slot nog enkele namen die wat meer uitleg verdienen:

Baeyaerts Stuk, Grote en **Kleine Baeyaert**. Het element *baeyaert* en zijn spellingvariant *beyaert* zijn goed vertegenwoordigd in de Meetjeslandse toponymie. In de Zomergemse bronnen overweegt de schrijfwijze met *baey-*, de Lovendegemse namen van dit type daarentegen worden, op één enkele uitzondering na, altijd *bey-/bei-* gespeld (Lovendegem: 107-108). Met diezelfde lettercombinaties wordt ook de eerste klinker weergegeven in het Hansbeekse *Beiaard* (Hansbeke: 98) en het Aalterse *Beyaardsstede* (Aalter: 87). Toch veronderstellen we dat achter beide schrijfwijzen hetzelfde woord schuilgaat. We steunen daarbij zowel op de spellingvariatie die we in Zomergem en één enkele keer in Lovendegem aantreffen, als op de bevinding van Debrabandere dat ook de persoonsnaam *Bayard* wisselt met *Beyard*. De vraag blijft dan nog welke van beide vormen de etymologisch juiste is en wat die betekende.
De vrijwel uitzonderingsloze *ey*-spelling in de bewijsplaatsen van alle zes de Lovendegemse *beiaert*-toponiemen zette Andries op het spoor van Gysselings verklaring voor de plaatsnaam *Beiaard* in het West-Vlaamse Oudenburg. Die zou teruggaan op een Middelnederlandse samenstelling *bi-gaard* (met als grondwoord hetzelfde *gaard* als in *boomgaard*) en een voorbepalend bijwoord *bi* (de oude westelijke vorm van *bij*) in de betekenis 'in de onmiddellijke omgeving van'. Een *bigaard* of *bijgaard* was dus een omheind stuk grond, dicht bij de bewoning of bij ander cultuurland. Het woord is ook bewaard in de bekende Brabantse plaatsnaam *Groot-Bijgaarden*. In de westelijke dialecten, aldus Gysseling, kon *bigaard* klankwettig tot *beiaard* evolueren, doordat de *g* tot *j* werd onder invloed van de *i*, waarna de oorspronkelijk lange *i* tot een tweeklank *ij* evolueerde (Gysseling 1950: 157 & Andries 1993: 12).

Wat in het licht van de Lovendegemse attestaties aannemelijk lijkt, wordt echter door het Zomergemse materiaal in twijfel getrokken. Immers, het hier veelvuldig geattesteerde *baeyaert* kan geen rechtstreekse afstammeling zijn van het

bewuste *bigaard* en bovendien is de secundaire afleiding van een vorm *baey-* uit een oorspronkelijker *bei-* klankwettig veel onwaarschijnlijker dan de omgekeerde ontwikkeling, nl. *baey-* > *bei-*. In de middeleeuwse streektaal van het Meetjesland, waar de lange *aa* nog niet verdonkerd was tot *òò*, kon de tweeklank *aai* wellicht gemakkelijk verward worden met *ei*, zeker als een alom bekend woord als *beiaard* voor volksetymologische aantrekking zorgde. Daarom verkiezen we te vertrekken van een primaire vorm *baeyaerd*, waar o.i. niets anders achter gezocht moet worden dan de persoonsnaam die vandaag nog altijd voorkomt onder een veelheid van varianten en spellingvormen, waaronder *baeyaert* en *beijaert*. Het **Baeyaerts Stuk**, de **Kleine** en de **Grote Baeyaert** zijn dus genoemd naar een voormalige eigenaar of pachter.

Gjains Stuk. Misschien hetzelfde als de nog bestaande familienaam *Gain, Ghin*, die volgens Debrabandere (1993: 547) teruggaat op een Oudfranse bijnaam voor de landbouwer, gevormd met het woord *gain* 'gewin, winning' en vandaar 'landbouwgrond'. Deze tot familienaam geëvolueerde toenaam, die overigens ook in Brugge is geattesteerd in de 16e eeuw, is dus een Franse tegenhanger van Nederlands *De Winne*.

's Graven Kinderland. Betekent letterlijk 'land van de kinderen van *[De] Grave*, waarin dit laatste als bij- of familienaam moet worden opgevat.

's Graven Langelare. Deel van het bouwland *de Langelare*, dat toebehoort aan ene *[De] Grave*. We nemen aan dat de schrijfwijze *langhe**n**aere* in het excerpt van 1606 corrupt is. Aangezien het om een unieke en bovendien vrij jonge vermelding gaat (1606), geloven we niet dat er een andere naam in het grondwoord schuilt dan het veelvuldig en eerder geattesteerde *langelare*, dat trouwens meermaals op analoge wijze met een persoonsnaam is samengesteld (zie ***Lepelare Langelare*** en ***Schrenes / Scheers Langelare***).

Grootvrouwenkeurzeken. Perceel in het complex *De Keurs*, toebehorend aan ene "grootvrouwe". Wat voor iemand achter die naam schuilgaat, valt niet met zekerheid te zeggen, aangezien het woord in de oudere taal verscheidene betekenissen bezat. In het Middelnederlands werd met *grootvrouw* of *grotevrouw* een vrouw van aanzien bedoeld, doorgaans van adellijken bloede en, naar wij vermoeden, bepaaldelijk de overste van een kloostergemeenschap (vergelijk het nog bekende *grootjuffrouw* voor de overste van een begijnengemeenschap). Het woord blijkt echter al in de Middeleeuwen gangbaar als synoniem van grootmoeder, een toepassing die in het West-Vlaams nog niet zo heel lang is uitgestorven. Het "keurzeke" in kwestie moet dus ofwel hebben toebehoord aan de een of andere hooggeplaatste dame, misschien de priores van een klooster, ofwel was het de eigendom van iemands grootmoeder.

Heilige-Geeststuk. Stuk land dat toebehoorde of renteplichtig was aan de Armentafel of Heilige-Geesttafel.

Heiling. Op grond van de oudste attestatie (1497 *te Heylins*) vermoeden we dat de naam een vervorming is van *Heilens*, zelf de genitief van de voornaam *Heil* of de familienaam *Heilen[s]*.

(Te) Heins van Adegem. Deze naam voor een stuk land op Stoktevijver herinnert wellicht aan Heinric van Adegem, een 14e-eeuwse telg van een vooraanstaande Gentse patriciërsfamilie, die ooit erg invloedrijk was in Zomergem. (Zie Vandermaesen e.a. 1979).

Jonkherenstuk. Perceel in het bezit van een familie *Jonckheere* of van een adellijke "jonkheer".

Lepelare Langelare. Misschien een perceel uit het akkercomplex *Langelare*, toebehorend aan iemand met de achternaam of de bijnaam *[de] Lepelare*. In die visie gaat het om hetzelfde naamtype als *Scheers Langelare*, maar het bevreemdt wel dat de eerste naam in geen van de attestaties de genitiefverbuiging vertoont.

Maagdenland. Stuk land in Stoktevijver, toebehorend aan ene *[de] Maeghe* of *[de] Maegd* of aan een gemeenschap van "maagden" of kloosterzusters.

Papenbilk, -broek, -stuk. Genoemd naar de *"pape"* of dorpspriester ofwel naar iemand met de achter- of bijnaam *[de] Paepe*.

Pier Oomsbilk. Ofwel genoemd naar ene *Pier Ooms*, ofwel naar iemands oom, die *Pier* heette. In de Vlaamse dialecten werden de verwantschapsnamen *oom* en *moeie* na de eigennaam geplaatst (b.v. *Jan oom, Mietje moeie*), in tegenstelling tot wat tegenwoordig het geval is met *nonkel* en *tante*. De traditionele combinaties overleefden in het West-Vlaams tot na de Eerste Wereldoorlog.

Schrenes / Scheers Langelare. Vermoedelijk gaat achter de bonte verzameling geattesteerde wisselvormen (*screnels, screms, sceeris, screnes, schers*) één enkele persoonsnaam schuil. Die moet wellicht ondergebracht worden in dezelfde etymologische categorie als de nog bestaande familienamen *[de] Scheerder, Scheers* (zie ook de akkernaam ***Scheers Bunder***), *Scherens*, die ook nog vandaag onder een brede waaier van vormvarianten verschijnen.

Ser Beuwijns Broek. Akker of complex in Stoktevijver, genoemd naar een zekere *heer Bou(de)wijn*, naar een persoon met de familienaam *Bauwens* of naar

iemand met de (thans verdwenen) bij- of familienaam *Serbouwens*, een patroniem of vadersnaam met als letterlijke betekenis 'zoon van heer Bouwen' (vgl. *Serclaes, Serjacobs, Serpieters*).

Grasland

In de volgende toponiemen is de persoonsnaam (vrij) doorzichtig: **Goesins Meers** (voornaam *Goossen* of familienaam *Goossens*), **'s Graven Meers(elken)**, **Heil Fierens Meers** (voornaam *Heil* + achternaam *Fierens*), **Hoevels Gaver, Houvers Meers, Jagers Meers, Jans Meers, Crauwels Meers, Martens Meers, sNeskins Meers** (verkleinvorm van de voornaam *Nees* of achternaam *Neesken[s]*), **Papenmeers** (zie ook ***Papenbilk***), **Pootmeers, Raeskens Meers** (Ro), **Somers Meers, Standaerts Meers, Willaerts Dries**.

Verder vonden we binnen deze categorie nog de volgende namen:

Asserixmeers. Aanvankelijk de naam voor een groot meerscomplex in Ro, later ook voor een afzonderlijk (bouw- of weiland)perceel op die plaats. De persoonsnaam in dit toponiem wordt onder tal van gedaanten geattesteerd, maar stellig gaat het om het - nog altijd als familienaam bestaande - patroniem afgeleid van de Germaanse voornaam *Asserik*.

Ammansmeers. Ook deze meers in Hoetsel moet ooit aanzienlijk uitgestrekt geweest zijn. Het eerste deel is de genitiefvorm van *amman*, oorspronkelijk een beroepsnaam, die op de samenstelling van *ambt* + *man* teruggaat. Een *amman* was in de feodale tijd een soort politiecommissaris onder het bevel van de baljuw. De persoon op wie het toponiem zinspeelt, was mogelijk amman van beroep, ofwel heette hij zo bij zijn achternaam of bijnaam.

Beertelarenmeers. Andere naam voor het perceel **Bachten Neese Moeyen**. Bij gebrek aan een zinnige interpretatie van *Beertelare* als *laar*-toponiem, vermoeden we achter dit bestanddeel een verdwenen persoonsnaam. Mogelijk is die verwant met de nog bestaande familienamen *Bertels* (van *Bartholomeus*).

Biezekens Dries. Perceel in het Molenstraatje, vermoedelijk genoemd naar iemand met de naam *Bieze(n)* of *Van der Biezen*, al wordt dat enigszins problematisch in het licht van de vroegst geattesteerde variant, nl. 1502 *Byesijnghe Dries*.

Busermeers. In de oudste attestaties heet het bedoelde perceel kortweg *de B(u)sere*, waarschijnlijk dezelfde persoonsnaam als *De Buyser(e)* en varianten. In het Middelnederlands was *buser* een beroepsnaam voor de hoornblazer.

Deebinsmeers. Misschien is de naam identiek met de huidige familienaam *Debens*, maar het kan ook één van de ontelbare varianten zijn van *Thiboud*.

Harijsmeers, Herricxmeers. Mogelijk één en hetzelfde toponiem; in beide is de eigennaam een variant van de voornaam (of familienaam) *Henri*.

Heidenuitvang. Omheind perceel of *vang*, ontgonnen of geëxploiteerd door ene *Van der Heyden*.

Jonkvrouwenmeers. Meers in de Spinhoutstraat, ooit in het bezit van een adellijke jonkvrouw of van iemand met de familienaam *Jonkvrouwe*.

Munksmeers. In het Middelnederlands betekent *munk* 'monnik'. Het toponiem kan verwijzen naar een monnikengemeenschap, b.v. een van de grote Gentse abdijen, als voormalige eigenaar. Daarnaast kan het ook gaan om de erg courante familienaam *De Muynck*.

Akker- of grasland

Doorzichtige namen zijn **Bollaerts Bilk** (Kouterstraatje), **Braems Hoek, Brandins Bilk, Bulaerts Bilk, Bultincx Bilk** (Boven), **Fierens Bilksken, Gheenens Bilk** (Hulsemstraat), **Gjanis Bilksken, Gravenbilksken, Heilenbilk** (voornaam *Heil* of achternaam *Heylen*), **Hamers Broek** (familienaam *Hamers, d'Hamer*), **Heninbilk** (afleiding van de voornaam *Hendrik*), **Jans van der Donkbilk** (Meirlare), **Joorken/Joris Babbaerts Bilksken, Joos Gheenens Bilksken** (Vissendonkstraatje), **Joseps Keurs, 's Keizers Hul** (Stoktevijver-Rapenburg), **'s Keizers Bilkskens, Cleynaerts Bilksken, Clinckaert, Colins Bilk** (Nekke), **Coppin Maesbilk** (de voornaam is een afkorting van *Jacob*), **Meyers Bilk, 's Mesdaechs Bilksken, Moenens Bilk** (vóór of achternaam, afleiding van *Simoen*), **Moyaerts Bilken** (Schaaphannekenstraatje), **Neckaerts Hoek** (de naam is thans als familienaam onbekend; wél overgeleverd zijn *Neck[e], [de] Necker*), **Pauws Bilk(sken), Pieters Bilk** (Hoetsel), **Pieter Pauws, Poorters Bilk** (Bauwerwaan), **Potters Bilk, Pyferoens Meers** (Meirlare), **Rutsaerts Bilk** (Uitgemstraat), **Sarens Bilk, Schachtbilk**.

Bets Oos Bilk. De voornaam is een verkorting van *Elisabeth*, met genitief *-s*, de familienaam is *(van) Oost* of *Hooze* (afgeleid van Mnl. *hose* 'kous'; in oorsprong een bijnaam voor de drager of vervaardiger van kousen).

Donderbroek. Naam voor een complex bouw- en weiland, op de plaats genaamd *Vierweegschede* aan het kruispunt Bellemstraat-Rostraat en Spinhoutstraat. Het moet ooit in het bezit zijn gekomen van ene *[de] Donder*.

Grielen Hoose. De voornaam, die de vrouwelijke genitiefverbuiging vertoont, is een verkorting van *Margriete*; de familienaam is het al behandelde *Hooze*.

Hameldonk. Landerij in Beke, genoemd naar iemand met de familienaam *Hameldonk(s)*, die al in de 15e eeuw in Zomergem geattesteerd wordt, b.v. 1452 *gherolf hameldoncx*, 1478 *mergrieten ameldoncx*.

Heils Loeten Bilk. De familienaam, met voorgeplaatste genitief-*s*, is ofwel het nog bestaande *Loete*, of de daaruit ontstane vrouwelijke genitiefvorm *Loeten*, nu nog bewaard in *Loetens, Lootens*. Het is een metroniem of moedersnaam van *Lote*, zelf een verkorting van een vrouwennaam als *Heilote, Jaquelote, Carlote* e.d.

Mortierkens. Bij persoonsnamen die in hun verkleinvorm tot toponiem verstenen, is meestal niet uit te maken of de verkleining op de persoon dan wel op het land moet worden betrokken. Ook dit toponiem is vatbaar voor twee interpretaties: "percelen van ene *Mortierken*" of "kleine perceeltjes van ene *Mortier*".

Neesenveldbilk. De familienaam *Nees[e], Neesen* is van oorsprong een metroniem of moedersnaam uit *Agnes*; zie ook ***Bachten Neese Moeien***. Met *"veldbilk"* is een omheind stuk cultuurland bedoeld, ofwel gewonnen uit voormalig veld ofwel nabij een veld gelegen.

Sangelken. De thans niet meer bekende familienaam *Sangel(ken)* is mogelijk verwant met *Sangeleer* en/of de persoonsnaam die aanleiding gaf tot de Lovendegemse gehuchtnaam *Sangelbiers*.

Scheenseinde. De persoonsnaam in het eerste deel zou wel eens een variant kunnen zijn van de achternaam die we bespraken bij het toponiem *Schrenes / Scheers Langelare*, maar ook de familienaam *Scheen* komt in aanmerking, daar die al in middeleeuwse bronnen uit westelijk Vlaanderen voorkomt. Het grondwoord *einde* verwijst naar de ligging aan het uiteinde van een complex.

Schoonvrouwenbilk. *Schoonvrouwe* betekende in het Middelnederlands 'schoonmoeder' (vergelijk *grootvrouwe* 'grootmoeder'). De bilk in kwestie was dus eigendom van iemands schoonmoeder.

(b) Naar de ligging

Akkerland

Achterste Bilk, **Achterste Stuk**. Percelen die achteraan liggen in een of ander akkercomplex.

Beek, Beeksken. Stukken land nabij een beek.

Boekenakker. Een veld gelegen tussen Korteboeken en Overdam, genoemd naar het gehucht *Boeken* (uit *Boekhout*).

Boordeken. Perceeltje aan de rand of boord van een complex.

Boven Bultincxstede. Akker die vanuit een bepaald beschouwingspunt voorbij de genoemde hofstede ligt.

Bruggestuk. Perceel in het zuiden van Zomergem aan de *Durmenbrugge* d.i. de brug over de Durme aan de grens met Merendree.

Burne. *Burne* en de eveneens geattesteerde variant *burre* zijn vermoedelijk wisselvormen van Mnl. *borne* en *borre*, etymologisch hetzelfde als *bron*.

Dammeken. Akker aan of nabij een dam (zie ook ***Overdam***).

Doorgang. Perceel genoemd naar een *doorgang*, d.i. een weg of toegang waarlangs men van de ene plaats naar de andere kan gaan. Wellicht een perceel dat via zo'n doorgang bereikbaar was, dat aan een doorgangsweg paalde of waar een weg dwars over heen liep.

Draaiboomstuk. Perceel nabij een *draaiboom*, d.i. een afsluithek aan een weiland of een boerenerf, vroeger ook aan een akker. De draaiboom bestond doorgaans uit houten balken en latwerk.

Durmenbilk. Perceel gelegen te Durmen en genoemd naar dit gehucht.

Dwarsbunder. Stuk land, oorspronkelijk ter grootte van één bunder (d.i. 900 roeden of 1 ha 33 a 67 ca), dat zich haaks op andere percelen uitstrekte.

Eeklobilk. Waarschijnlijk een perceel aan of langs de weg naar Eeklo of eigendom van iemand uit Eeklo of met de familienaam *Eeklo*.

Eerste Driebilk, Tweede Driebilk, Eerste Keysersstuk, Tweede Keysersstuk. Percelen die ontstaan zijn door verdeling van een groter stuk land, dragen dikwijls dezelfde naam, maar worden van elkaar onderscheiden met een voorgeplaatst rangtelwoord: *eerste, tweede, derde....* Waar het woord *drie* in *Driebilk* op zinspeelt, is niet helemaal duidelijk: mogelijk had de landerij waarvan de *eerste Driebilk* deel uitmaakte, een driehoekige vorm, ofwel is de *Driebilk* ooit ontstaan door samenvoeging van drie kleinere percelen.

Galgenstuk. Akker op of nabij de plaats waar een galg stond of ooit gestaan had.

Hageveld. Stuk land gelegen in de wijk Hage.

Heerstmeerskouter. Kouter aan de *Heerstmeers* (zie aldaar).

Hoekakker, Hoekbilk. Percelen op de hoek van een complex, aan een kruispunt van wegen of op een van de plaatsen met de naam *Hoek*. Zie ***Hoek(sken).***

Hoetselakker, Hoetselkouter. Landerijen in het gehucht Hoetsel.

Hofakker, Hofstuk. Percelen dicht bij een boerderij of *hof*.

Hulsembilk. Perceel in Hulsem langs de Hulsemstraat.

Kalendonk. Perceel genoemd naar zijn ligging op een zandige hoogte of *donk* aan de Kale? Waarschijnlijk een verschrijving van *Colendonk*.

Kerkweg. Perceel aan het Schaaphannekenstraatje, genoemd naar een *kerkweg* of voetpad voor kerkgangers die erlangs of erdoor liep.

Kruisstuk. Akker op Meirlare, gelegen aan een veldkruis.

Lapschure. Net als het West-Vlaamse dorp *Lapscheure* ontleent het Zomergemse stuk zijn naam aan een *gelapte* of herstelde schuur in de omgeving.

Leibilk. Bilk aan het *Leiken*.

Lieve. Naam voor een landerij bestaande uit drie kleine bilkjes aan de *Lieve*.

Meersbilk, Meersbilksken. Bilken in het complex *"Meers"* (zie aldaar) of naast een van de vele meersen die Zomergem rijk is.

Meersgat. Stuk land nabij een (voormalig) "meersgat", d.i. een toegangsweg tot een meers of meersencomplex.

Hoge Meerlaar. Waarschijnlijk gaat het om een akker op het gehucht *Meirlare*.

Meirlareakker. Akker op de wijk Meirlare.

Middelakker, Middelstringen. De middelste akker, resp. de middelste repelpercelen of *"stringen"* van een complex.

Molenakkers, Molenkouter. Akkers, resp. kouter gelegen aan de oliemolen op Zomergem-Boven. Het **Molenstuk** en het **Oliemolenstuksken** zijn percelen op de Molenkouter.

Molenbilk(en). Bilken in het Molenstraatje in Beke.

Molenwal. Een *molenwal* is een kunstmatige hoogte of *wal* (zie ook ***Ten Walle***), waarop een windmolen staat. In 1554 was de naam overgegaan op een stuk land nabij de oliemolen op Zomergem-Boven.

Motje. Perceel in Rijvers, dat ook het **Walleken** genoemd wordt. *Mot(t)e* en *wal*, waarvan resp. *motje* en *walleken* de verkleinvormen zijn, duiden beide een kunstmatige hoogte aan waarop een gebouw staat, meestal een boerderij (zie ook ***Ten Walle***). Het perceel bevond zich mogelijk op zo'n heuveltje waarvan de bebouwing al was verdwenen, toen de naam ontstond, ofwel lag het in de onmiddellijke nabijheid van een hofstede op een "mot(t)e" of "wal".

Nekkebilk. Perceel op het gehucht Nekke.

Oostakker. Landerij ergens langs de Gentweg ten oosten van een of ander beschouwingspunt.

Pas(bilksken). Perceel dat in de bronnen ook **Hammevoorde** wordt genoemd en dus op de grens met Hansbeke moet hebben gelegen.
Pas komt van het Latijnse *pascuum* dat 'weide' betekent. Dat ons *Pas* aan een voorde, dus aan een waterloop lag, laat veronderstellen dat het oorspronkelijk inderdaad grasland was. In de 16e eeuw echter blijkt het echter al bouwland te zijn geworden.

Scheetskouter. Als ons vermoeden klopt dat het eerste deel van dit toponiem de stam is van het werkwoord *scheeden*, d.i. *scheiden*, dan verwijst de naam naar de ligging van deze kouter op het *"gescheed"* of de grens van de gehuchten Overdam en Durmen. Samenstellingen van hetzelfde type zijn vandaag nog gangbaar in de westelijke dialecten, b.v. *scheedsgracht* en *scheedshaag*.

Schipdonkakker. Akker in de wijk Schipdonk.

Schuurbilk. Perceel bij de schuur van een boerderij die blijkens het citaat ooit toebehoorde aan ene Martijn (de) Potter.

Spenhoutakker, Spenhoutkouter, Spenhoutstraatbilken. Stukken land gelegen op de wijk Spinhout.

Stuk met de dreef. Als onze identificatie van *Ter Straten* als het vroegere dorp juist is, dan zou de *dreef* waarvan hier sprake wel eens de voorloper kunnen zijn van de latere *Kasteeldreef*, tegenwoordig kortweg de *Dreef* genaamd. Oorspronkelijk zou die dreef dan een onverharde weg geweest zijn langs het bedoelde stuk land. Maar ook een andere - banaler - verklaring is mogelijk: het stuk langs de dreef die naar een hoeve leidt.

Veenakkerken. *Veen* en zijn variant *ven* hebben betrekking op moerasachtige grond met veenlagen op geringe diepte. Omdat zulke bodems weinig geschikt zijn als akkerland, achten we het weinig waarschijnlijk dat het element *veen* hier op de bodemsoort van de akker slaat. De naamgeving lijkt ons veeleer te berusten op de ligging van het perceel nabij een "veen" of "ven", d.i. een moeras of een drassig gebied.

Veldakkerken. Mogelijk heeft dit niet nader te lokaliseren toponiem betrekking op een perceel van het grotere complex *Veldakker* (zie verder), maar zeker is dat niet, want elk perceel, gewonnen uit vroeger veld of gelegen aan een (voormalig) veld, kon *Veldakker* genoemd worden.

Vestende. Deze perceelsnaam is een samenstelling van *Veste*, d.i. de naam van een sloot (zie verder) en *ende*, hetzelfde woord als *einde*, dat in de toponymie 'rand, zoom, grens, zijde, kant' kan betekenen. Vermoedelijk gaat het om de uitkant van een akkercomplex die grenst aan de genoemde sloot.

Vestje. Klein partijtje land aan de bovengenoemde *Veste*.

Voordakker. Akker in de wijk Voorde.

Voor den Houw. Dit stuk akkerland *dat men heet voor den Hau* (1478), ligt op de wijk Spinhout bij een hakbos genaamd *de Houw*.

Voordeken. Klein perceeltje gelegen aan een "voorde" of doorwaadbare plaats in een beek.

Voordere bilk, Voorste bilk(ske). In de Meetjeslandse toponymie blijken *voordere* en *voorste* twee verschillende betekenissen te hebben. Ten eerste komen ze voor, zoals vandaag nog in de streektaal van westelijk Vlaanderen, als respectievelijk de vergrotende en de overtreffende trap van het adjectief *ver*. In een tweede toepassing correspondeert hun betekenis met die van het bijwoord *voor, voren* en verstaat men onder *voordere* 'vooraan gelegen', terwijl *voorste* dan synoniem is met *vorenste*, d.w.z. 'het meest vooraan'. In die laatste betekenis vormt het tweetal de tegenhanger van *achter(e)* en *achterste*. Nu

vinden we in Zomergem inderdaad ook een *Achterste Bilk*, maar dat bewijst niet veel, aangezien we niet weten waar die bilken zich bevonden en dus ook niet of ze tot hetzelfde complex behoorden. Als onze voorkeur toch uitgaat naar de interpretatie 'vooraan', dan is dat veeleer vanwege de afwisseling van *voorste* met *voorenste* in de attestaties van *Voorste Bilk* en van andere toponiemen met datzelfde bepalende bestanddeel.

Wallebilk(en). Percelen in de wijk *Ten Walle*, oorspronkelijk wellicht behorend bij het *Goed ten Walle*.

Walleken(s). *Walleken* is ten eerste een andere naam voor het perceel *het Motje* in Rijvers (zie ***Motje***). In 1600 verschijnt *Wallekens* voor een stuk land in de wijk Korteboeken, dat uit verscheidene kleine partijtjes bestaat (vandaar de meervoudsvorm) en aan een hofstede *"het Walleken"* grenst, vanwaar de naam. Wellicht betreft het hier een bescheidener boerderij dan het aanzienlijke *Goed ten Walle*, dat zijn naam aan een hele wijk gaf.

Watergang, Watergangsken. Percelen die hun naam erfden van de *"watergang"*, d.i. de beek of sloot waaraan zij paalden.

Weststraat. Perceel land op Hage, genoemd naar een straat die wij nergens in onze bronnen zijn tegengekomen. Ons is wel een *Weststraat* in Ronsele bekend, niet ver van de grens met Zomergem zelfs, maar die lag hoe dan ook te ver van de wijk Hage om het benoemingsmotief voor dit stuk land geleverd te kunnen hebben.

Zompelstuk. Perceel land gelegen op het voormalige moeras de *"Zompel"* in het *Roost*-complex tussen de Korteboeken- en de Langeboekenstraat.

Grasland

Achterste Asselingmeers. Een meers achteraan gelegen op het complex *Asserixmeers*. De vorm *Asseling* is een van de vele varianten waaronder onze *Asserix*-toponiemen verschijnen.

Bachten Hoeke. Naam voor een meerscomplex achter of *bachten* (uit *be* + *achten*, zoals *binnen* uit *be* + *innen*) het complex *de Hoek* tussen Korteboeken en Langeboeken.

Bachten Neese Moeien. Perceel, ook *Beertelarenmeers* genoemd, achter het huis of het goed van iemands tante of *moeie*, die *Neese* heette, d.i. een verkorting van *Agnes*.

Barme. Perceel in de Heerstmeers, dat zijn naam erfde van een berm, dialectisch *barm*, waardoor het werd begrensd.

Durmenmeers. Meers in de wijk Durmen.

Galgenmeers. Meers nabij een galg of op een plaats waar ooit een galg stond.

Hoekmeers. Stuk grasland op de hoek van een meerscomplex, op een kruispunt van wegen of op een van de complexen met de naam *Hoek*.

Hulsemmeers. Meers op het gehucht Hulsem.

Keursmeers. Het eerste deel komt ook als afzonderlijk toponiem voor, nl. *Keurs*, voor een complex in Maartselare aan de Durme. Waarschijnlijk gaat het hier om een meers op dat *Keurs*-complex.

Lompenbeke(meers). Niet gelokaliseerd grasland (ca. 1470 *"een meersch"* en in 1606 *"een paertye ettijnghe"*) nabij de *Lompenbeek*.

Maalmeers. Het eerste deel is hetzelfde als in *Maalakkers*, nl. het woord *male* 'zak', dat hier naar een laagte, een depressie verwijst. De bedoelde meers lag in de Haagstraat.

Meersdam. Meers met onbekende ligging, genoemd naar de verhoogde weg of *"dam"* die erlangs liep (zie ***dam***). De straatnaam *Meersdam*, die we als zodanig niet in onze verzameling aantreffen, herinnert zelf al aan het meersgebied waar de weg doorheen liep.

Meerselken aan 't Hof. Kleine weide nabij een hofstede.

Middelmeers. Meers in het midden van een complex of tussen twee andere percelen in gelegen.

Oostmeers. Meers in Hoetsel, oostelijk gelegen ten opzichte van het beschouwingspunt van de naamgevers.

Oostwinkelmeers. Vermoedelijk een meers in het gehucht Ten Walle, grenzend aan Oostwinkel, of eigendom van de kerk van Oostwinkel?

Rijmeers. Het eerste deel is hetzelfde als in *Rijstraatje*, nl. het Middelnederlandse *rij(t)* met betekenis 'natuurlijke waterloop'. Aangezien de meers niet zo ver van het Rijstraatje gelokaliseerd wordt, nl. aan de Bauwerwaanstraat,

is het goed mogelijk dat beide toponiemen op dezelfde waterloop zinspelen. En indien het *Rijstraatje* doorliep bezuiden de Bauwerwaanstraat, wat niet uit te sluiten valt, kan het ene toponiem zijn bepalend bestanddeel van het andere geërfd hebben.

Rijversmeers(en). Meers op het gehucht *Rijvers*, die in 1606 klaarblijkelijk in twee stukken bouwland was omgezet.

Romeers(en), Roostmeers. Grasland resp. op het gehucht *Ro* en op het complex *Roost*.

Schurremeers. Een van de meersen op het complex *Schurre* in Ro.

Slagmeers. Een meers in Ro, vermoedelijk gelegen aan een *"slag"*, d.i. een onverharde landweg, breed genoeg voor een gespan. Het woord stamt af van het werkwoord *slaan* en heeft in het westelijke Vlaams ook nog de oudere betekenis bewaard van waaruit het zich tot wegbenaming ontwikkelde, nl. 'indruk, spoor dat door karren- of wagenwielen in de bodem wordt nagelaten'.

Vorenste Achtelingenmeers. Deel van de *Asserixmeers*, dat vanuit het beschouwingspunt van de naamgevers vooraan lag in het complex.

Vuilbeeksken. Partijtje weiland op Spinhout, genoemd naar de daar stromende *Vuilbeke*.

Wallenbroek. Vermoedelijk een meers op de wijk Ten Walle.

Westmeers. Naam voor een meers in het westelijke deel van de (niet te lokaliseren) *Papenmeers*.

Akker- of grasland

Achtere Keurs. Deel van het *Keurs*-complex dat, gezien vanuit een bepaald beschouwingspunt, achteraan lag .

Achterste Bunder. Perceel dat achteraan lag op de landerij *Bunder* op Beke.

Achterste Hul. Vermoedelijk lag dit perceel achter het stuk land op Bauwerwaan dat *de hul* heet, of was het er een kavel van.

Achterste Panthage. Perceel dat achteraan lag op een van de twee Zomergemse *Panthage*-complexen.

Bachten der Blauwerie. Een *"blauwerij"* was een blauwververij, een bedrijfsgebouw waar het geweven laken blauw geverfd werd. Het bedoelde land lag dus oorspronkelijk *bachten* of achter zo'n blauwververij, die wellicht in verband staat met de huisweverij in vroeger tijden.

Beesbosbilk. Voor zover het eerste deel geen verschrijving is van *biesbos*, herkennen we er het woord *beze* in, de dialectbenaming voor de bes. Een *"biesbos"* is waterziek bos, waar tussen het kreupelhout opvallend veel biezen opschieten. Onder een *beesbos* kunnen we moeilijk iets anders verstaan dan een bos met bessenstruiken. De bilk dankt zijn naam aan zijn ligging nabij of op het gerooide terrein van het bedoelde bos.

Bunderdammeken. Stuk land gelegen in het *Donderbroek*, dat zelf gesitueerd wordt in de buurt van het kruispunt van de Bellemstraat-Rostraat en de Spinhoutstraat. Oorspronkelijk moet de naam een verhoogde weg of *dam* door dat moerassige broek hebben aangeduid. Het eerste deel, *bunder*, zal toen al een bestaand toponiem zijn geweest voor een landerij ter grootte van een bunder. Zoals dikwijls gebeurt, werd de naam van de weg overgedragen op het aanpalende land. Of de verkleining *dammeken* op de primaire naamdrager (de weg) of de secundaire (het perceel) betrekking heeft, valt niet uit te maken.

Fonteinbilken. Land op Ten Walle, waarschijnlijk genoemd naar een bron, in het Middelnederlands ook *fontein*, die op die plaats of in die buurt ontsprong. Maar het eerste deel zou ook de persoonsnaam *Fonteine* kunnen zijn.

Langelarebilk. Perceel op Langelare in het gehucht Ro.

Molenpasbilk. Perceel op Zomergem-Kouter - en vandaar vermoedelijk akkerland - genoemd naar zijn ligging bij het zogenaamde *Meulenpas*. Wat onder dit laatste verstaan moet worden, ontgaat ons echter. Uit de unieke passage waarin deze naam voorkomt, nl. 1611 *an Somerghem Cautere bij het Muelepas*, valt niet eens op te maken of het bewuste *Meulenpas*, zo het al een vaste plaatsnaam was, een stuk land aanduidde, of een oriëntatiepunt, een weg of doorgang of nog iets anders. In de Vlaamse molenaarstaal is *meulenpas* tot vandaag bekend als benaming voor een onderdeel van het molenwerk, meer bepaald de constructie waarin de lopende molensteen hangt en draait. De landschappelijke toepassing van het woord zoals in het citaat kan echter onmogelijk uit die technische betekenis zijn ontstaan, want iets wat binnen in de molen zit, komt niet in aanmerking als baken in de ruimte daarbuiten. Theoretisch plausibeler als uitgangspunt is de familienaam *Meulepas*, oorspronkelijk een beroepsnaam voor de molenbouwer of, eerder nog, de molensteenscherper. Maar ook die verklaring lijkt ons betwistbaar, nl. vanwege het onzijdige genus. Mogelijk

moeten we *meulenpas* zelf als samenstelling ontleden en betekent het grondwoord *pas* er hetzelfde als in *Pasbilk*, nl. 'weide'. Het *Meulenpas* zou dan een stuk weiland zijn geweest bij de molen op Zomergem-Kouter.

Molenwalbilksken. Perceel nabij een molenwal, of gelegen op of nabij een stuk land dat de naam *Molenwal* had geërfd.

Nederschoondonkdries. Dries op de *Nedere Schoondonk* in Ro.

Neven Alaerts Slocx. Plaats naast de woning van ene Alaert Slock of Slocx.

Paardenstal. Perceel genoemd naar een paardenstal die erop of erbij stond of gestaan had.

Steenvoordeken. Partijtje gelegen bij de **Steenvoorde**, d.i. een met stenen verhard wad in een beek aan de Spinhoutstraat.

Tussenste Langelare. Kavel van het complex *Langelare* in Ro, genoemd naar zijn centrale ligging tussen andere kavels. Op hetzelfde motief steunt de naamgeving bij de niet gelokaliseerde percelen **Tussenste Bilk, Tussenste Veldeken** en **Tussenste Woestijn**.

Vangenesbilk. Stuk land op Nekke nabij (of eigendom van?) de *vangenes* of gevangenis.

Vetbosbilk. Ongetwijfeld is deze perceelsnaam gevormd met een bestaand toponiem *Vetbos*, dat echter niet als zodanig is geattesteerd. Hoewel *vet* in de tegenwoordige bouwlandterminologie op een gunstige hoedanigheid wijst, nl. vruchtbaar, veel opbrengend, denken we bij *vetbos* toch eerder aan een andere betekenis van het adjectief, nl. 'slijkerig', en vandaar 'waterziek'. Waarschijnlijk was het bos juist aangeplant om de bodem te ontwateren, iets wat eertijds vaak gebeurde op drassige gronden die men later in cultuur wilde brengen. De *Vetbosbilk* is genoemd naar zijn ligging bij het *Vetbos* of op het vroegere territorium ervan.

Vijverbilken. Drie percelen nabij een of andere vijver, of op een drooggelegde vijverbodem.

Voordbilk. Perceel op het gehucht Voorde.

Voordere Keurs. Het verste uiteinde, gezien vanaf Ro, van het *Keurs*-complex op Maartselare, dat tot aan de Hulsemstraat reikte. (Zie ook ***Voordere bilk***).

Westbroek. perceel aan de westkant van een of ander broekcomplex.

Zevenkotenbilksken. Het in Vlaanderen veel voorkomende toponiem *Zeve(n)kote* had volgens sommigen in oorsprong betrekking op een plaats waar een zevental *koten*, d.w.z. armetierige woningen bijeenstonden. In onze vroegere streektaal was *zevenkot* echter ook een soortnaam voor een overdekte ruimte waarin een zeefinstallatie stond om het water van een beek, rivier en kanaal te zuiveren van blaren en vuilnis. Het bedoelde bilkje lag dus ofwel in een armoedig gehucht dat in de volksmond *"Zeve(n)kote"* werd genoemd, ofwel nabij een *zeve(n)kot* aan een waterloop.

(c) Naar de vorm

Akkerland

Bek(sken). Zowel in de toponymie als in de gewone woordenschat is *bek* een courant woord voor percelen die spits toelopen, zoals de bek van een vogel. We vonden een *"Bek"* in Durmen en een tweede in Beke bij de brug over de Lieve. Op die plaats wordt ook een *"Beksken"* vermeld, dat ofwel identiek is met het tweede *"Bek"*, ofwel een onderdeel ervan aanduidt.

Breed Stuk. Het dimensie-adjectief *breed* heeft verscheidene toepassingen, zodat het in toponiemen voor verschillende interpretaties vatbaar is. Aan de ene kant betekent *breed* zoveel als 'van aanzienlijke breedte, wijd'; in die opvatting zinspelen *breed*-toponiemen op de vorm van het benoemde en staan ze tegenover namen met *lang*, die repelvormige stukken aanduiden. Aan de andere kant kan *breed* ook synoniem zijn van *uitgestrekt* en is het gebruik ervan in terreinnamen eerder geïnspireerd door de grootte van het perceel dan door de vorm.

Brede Geer. Zoals in het vorige toponiem kan *breed* hier zowel op de vorm van het perceel als op zijn uitgestrektheid wijzen. Bovendien wordt het aantal mogelijke interpretaties nog verhoogd door onzekerheid aangaande het statuut van het grondwoord *geer*. Indien dit bij het ontstaan van het toponiem een beschrijvende soortnaam was, dan moet het geheel begrepen worden als 'uitgestrekt of relatief breed perceel met de vorm van een geer' (naar boven schuin toelopend stuk). Het kan echter ook gaan om een onderdeel van een van de Zomergemse akkers die zelf de eigennaam *Geer* (zie hierna) droegen. In dat geval hoeven de *Brede Geer* en de *Lange Geer* (zie verder) op zichzelf geen onregelmatige vorm te hebben gehad.

Driebek. Percelen in bekvorm zijn dikwijls ook driehoekig, vandaar de naam *driebek*, in de toponymie hetzelfde als *driehoek*.

Driehoek. Verscheidene percelen in Zomergem dragen deze doorzichtige naam. We vonden een *Driehoek* in Meirlare aan het Landonkstraatje, een tweede op Daalmen en een **Driehoeksken** in het Meersstraatje tussen Durmen en Ro.

Gansbek. Perceel op de Keurzekens met de vorm van een spits toelopende driehoek, zoals een ganzenbek.

Geer. Het woord *geer*, van het Germaanse *gaiza* 'speer, werpspies', wordt zowel in de gewone woordenschat als in de toponymie veelvuldig toegepast op stukken grond die schuin toelopen of een anderszins onregelmatige vorm hebben. In Zomergem vinden we een *Geer* in de Panthage in Ro en een in Meirlare. Daarnaast ligt er nog een **Geerken** op de Asserixmeers in Ro.

Haak. Haakvormig stuk land.

Haaktebunder. Het eerste deel van de naam is een adjectief, d.m.v. het oude suffix *-te* afgeleid uit het zelfstandig naamwoord *haak* (vergelijk ook *Driehoekte stuk*). Het gaat dus om een haakvormig perceel, oorspronkelijk ter grootte van één bunder.

Herrenterbuik. Als vormaanduidend woord in perceelsnamen slaat *buik* op een bolle of holle kromming in een van de zijden van het perceel. Het voorbepalende *herrenter* is een oude dialectbenaming voor de haagbeuk en verwijst hier naar de omheining of de afzoming van het stuk. Zie voor dit woord ook ***Herrentervang***.

Korte Schoondonk. Perceel op het complex *Schoondonk* in Ro. De bepaling *kort* in veldnamen geeft aan dat het genoemde stuk land opvallend kort is en dus ongeveer vierkant van vorm, in tegenstelling tot repelpercelen, die dikwijls het adjectief *lang* in hun naam hebben. In Zomergem vonden we verder nog de toponiemen **Korte Tweehonderd Roeden** in Huizegaver, **Kort Stuk** met onbekende ligging en **Kort Veld** aan de Haagstraat.

Kromme Kerkweg. Onregelmatige of "kromme" akker, gelegen aan een kerkweg in Ro.

Kromme Vore. De benaming *kromme vore*, letterlijk opgevat "een akker met kromme voren", komt in de terreintoponymie heel veel voor ter aanduiding van een onregelmatig perceel, dat moeilijk te ploegen is.

Lange Bilk. Langwerpig perceel, in tegenstelling tot "korte" stukken, die eerder vierkant zijn. Andere Zomergemse toponiemen met *lang* zijn o.m. **Lang**

Bunder (aan de Kleitstraat in Bauwerwaan en Rijvers), **Lange Durmelare** (repelperceel op het complex *Durmelare* in Durmen), **Lange Es** (perceel op een plaats met de naam *Ten Esse*), **Lange Geer, Lang Gemet, Lang Half Bunderken, Lange Keurs** (op het complex *Keurs* in Maartselare), **Lang Kostersbilksken** (in de Rostraat), **Lange Panne, Lang Stringeland, Lang Stuk** (drie vermeldingen: één perceel ligt aan de Molenwal in de Kruisstraat, het tweede in Beke aan de Lieve en het derde aan het Schaaphannekenstraatje in Hage), **Lange Tweehonderd Roeden** (in Huizegaver bij de *Korte Tweehonderd Roeden*), **Lange Vang** (alias **Taelmans Vang), Lang Veld**.

Streep. Een lang, smal stuk land in de Roost. *Streep* is, naast *reep* en *string*, nog altijd een courant dialectwoord voor een repelperceel. Onze bronnen maken verder melding van de **Strepen** voor een (niet te lokaliseren) complex van vijf percelen.

Stringeland. In het huidige Noord-West-Vlaams is *string* nog een gangbaar woord voor een repelperceel of een akker-, weide- of bospand begrepen tussen twee afwateringsgreppels. Het hier bedoelde land zal bestaan hebben uit een aantal zulke repels. Op dat eigenste land slaat waarschijnlijk ook de naam **Stringen**, die in dezelfde bron geattesteerd wordt.

Grasland

Lang Brielken. Aangezien dit toponiem aan Steenberg gesitueerd wordt, in dezelfde buurt van het *Briel*-complex aan de Daalmstraat, veronderstellen we dat het een langwerpig perceeltje op dat complex aanduidt.

Lange Schoondonk. Langwerpige meers op het complex *Schoondonk*.

Scherpdonk. Niet gelokaliseerde meers, spits toelopend of "scherp" van vorm, ofwel gelegen op een "donk" die in zijn geheel zo'n vorm had.

Akker- of grasland

Korte Voren. Perceel van geringe lengte in vergelijking met de breedte, waar de ploegvoren dus kort waren.

Kromme Bilk. In perceelsnamen betekent *krom* meestal 'met één of meer gebogen zijden', maar stukken land met een anderszins onregelmatige vorm konden ook *krom* genoemd worden. De hier bedoelde bilk lag op het complex *Standaerts*.

Kromme Streep, Rechte Streep. Repelpercelen, waarschijnlijk vlak bij elkaar

gelegen, waarvan het ene aan één of meer zijden een kromming had, terwijl het andere opvallend regelmatig van vorm was.

Lange Geer. Ofwel een *gérend*, d.w.z. spits toelopend perceel dat opvallend lang was in verhouding tot zijn breedte, ofwel een repelvormige kavel van een van de percelen die zelf *Geer* heetten (zie ***Geer***).

Lange Molenwal, Lange Panthage. Langwerpige kavels van resp. het perceel *Molenwal* en op een van de complexen met de naam *Panthage*.

Reep. *Reep*, waarvan het Nederlandse *repel* is afgeleid, duidt percelen aan met een opvallend langgerekte vorm. Het hier bedoelde perceel lag op Meirlare.

Vierkant Bilksken, Vierkante Nederen Bilk. Van deze vierkante percelen was het tweede mogelijk een onderdeel van de *Nederbilk*.

(d) Naar de vroegere toestand of de wijze van ontginning

Akkerland

Berrent. Deze naam voor een stuk land in het Bogaertsbroekstraatje is gevormd uit de stam van het Middelnederlandse werkwoord *bernen* 'branden', vermoedelijk met het oude collectiefsuffix *-t*. De materiële achtergrond van de talloze *berrent-* en *brand*-toponiemen kan van tweeërlei aard zijn. Mogelijk verwijzen ze naar een eertijds veel gebruikte rooiingstechniek, waarbij men boomstronken en natuurlijke vegetatie afbrandde, alvorens de grond om te ploegen. Daarnaast kunnen ze ook betrekking hebben op heide-achtige stukken grond waar het opschietend kreupelhout regelmatig werd afgebrand om beweiding mogelijk te maken. De hier bedoelde *Berrent* was in 1450 al bouwland geworden. Een onderdeel ervan wordt in 1572 *Kleine Berrent* genoemd.
Er wordt in Zomergem nog een tweede *Berrent* gemeld, nl. in Hoetsel, maar over de aard van het terrein op die plaats komen we uit onze attestaties niets te weten. Naar die eigenste plaats verwijst het eerste deel in *Berrentdonk*, een toponiem dat bij toeval niet geattesteerd is vóór 1600, maar in onze verzameling wel vertegenwoordigd wordt door de naam *Berrentdonkbos*.

Biestveld. Akkerland in Spinhout en Ro op een vochtige bodem waar voorheen, d.w.z. vóór de ontginning, biezen opschoten. In alle cultuurlandnamen op *-veld* (ook *Hageveld* en *Hoeveld* b.v.) herinnert dat grondwoord aan de vroegere, woeste aard van het benoemde land.
Het is echter even goed mogelijk dat het *Biestveld* in de nabijheid van het Goed ter Biest lag. In die buurt vinden we nog sporen van een veld.

Bos, Bosselken. Percelen akkerland op gerooide bosgrond. Het *Bosselken* lag in Durmen.

Heerst. Deze naam voor een stuk land in Meirlare is een afleiding, alweer met het bekende *-t*-suffix, van het substantief *hees* (uit het Germaanse *haisia)*, waarop ook Ndl. *heester* teruggaat. Een *heest* was oorspronkelijk een bosje met laagstammige bomen of struikgewas, bepaaldelijk beuken. Het perceel in kwestie zal dus zijn naam hebben geërfd uit de tijd toen daar nog zo'n bosje stond.

Oude Boomgaard. Akker dicht bij een boerderij, waar voorheen een boomgaard lag.

Oude Meers. Perceel akkerland op Spinhout, gewonnen door het scheuren van een meers.

Rot. *Rot* hangt net als *Ro* etymologisch samen met het Middelnederlandse werkwoord *roden*, d.i. 'rooien, verwijderen van bosgewas'. Het hier bedoelde *Rot* was een gerooide plek op Overdam.

Veldeken. Zo heten in ons materiaal drie verschillende percelen. Twee ervan lagen vrij dicht bij elkaar: het ene aan de Rostraat, het andere aan het kruispunt van de Haagstraat en de Spinhoutstraat op de grens van de gehuchten Ro en Hage, dat toen klaarblijkelijk nog als een onderdeel van Nekke werd beschouwd. Die twee *"veldekens"* maakten vóór de ontginning mogelijk deel uit van één en hetzelfde natuurlandcomplex. Een derde *Veldeken* lag aan de Bauwerwaanstraat.

Woestijn. Minstens twee percelen in Zomergem zijn genoemd naar de *woestijn* waaruit ze werden ontgonnen: één ervan ligt in het Molenveld, een ander in Daalmen. Een niet gelokaliseerd perceeltje heet **Woestijntje**.

Grasland

Bedelveken. *Bedelf* slaat in de toponymie meestal op een stuk grond waarvan men de waterhuishouding verbeterd heeft door het te *bedelven*, d.w.z. te voorzien van afwateringsgreppels. Het bedoelde perceeltje lag in Korteboeken.

Nieuwmeers. Meers die pas onlangs werd aangelegd. Ook in de tegenwoordige landbouwterminologie spreekt men nog van *nieuwland, nieuwgras*, enz. om naar de recente oorsprong van het betrokken bouw- of grasland te verwijzen. Zulke namen blijven vaak vast met een perceel verbonden, ook al is hun hoedanigheid al eeuwen dezelfde.

Nieuwe Pootmeers. Meers op het complex *Schurre* in Meirlare, die nog maar pas was aangelegd toen hij die naam kreeg. *Poot* verwijst naar een persoon.

Akker- of grasland

Groot en **Klein Moortelken**. *Mortel* of *moortel* is een nog bekend dialectwoord voor 'slijk, drab, modder'; in de toponymie wordt het veel als moerasnaam geattesteerd. Het is een variant van *moorter*, dat zelf een vroege ontlening is uit Latijn *mortarium*. De Latijnse betekenis van het woord, die trouwens in onze taal eveneens is bewaard, was 'mortelspecie'. Doordat de mortel in het primitieve bouwbedrijf niets anders was dan een mengsel van klei en water, m.a.w. een soort modder, kon het woord gemakkelijk evolueren tot slijk- en moerasbenaming. Misschien heeft daarbij ook de betekenis van het inheemse, Germaanse moeraswoord *mora* (waaruit Ndl. *moer*) enige invloed uitgeoefend. Waarschijnlijk lag er op Zomergem ooit een moeras dat *de Moortel* werd genoemd, en zijn het *Groot* en het *Klein Moortelken* perceeltjes die daar werden aangelegd, nadat de "moortel" was drooggelegd.

Hostijne. Perceel in Dalem, ontgonnen op een voormalig stuk woestijn. Voor de verklaring van de vorm *hostijne*, zie ***Woestijn***. Ook het verkleinwoord **Woestijntje** komt voor als toponiem, maar de ligging ervan is onbekend.

Oude Bos. Perceel of stuk land dat voordien bos was.

Oud Meersbilksken. Omheind perceel genomen uit een voormalige meers.

Rooiken. *Rooiken* is het verkleinwoord van *rode*, een afleiding van het werkwoord *roden* 'verwijderen van bos of struikgewas', waaruit ook de gehuchtnaam *Ro* ontstond. Het *Rooiken* is dus een perceeltje op gerooide grond.

Zompelingen. Deze naam voor een landerij op Stoktevijver bevat het moeraswoord *zomp* of het daarvan afgeleide *zompel*. Het suffix is ofwel *-(e)ling* dat dan als personifiërend opgevat moet worden (zie ***Westerling***), ofwel *-ing* met collectiefbetekenis, als in *watering*. Lag ongetwijfeld op of nabij de zgn. *Zompel*.

(e) Naar de begroeiing erop, errrond of erbij

Akkerland

Appelboom. Akker waarop of waarnaast een appelboom stond. Alleenstaande bomen vormden vroeger belangrijke bakens in het landschap. Dikwijls dienden ze als grensteken tussen rechtsgebieden, parochies, landeigendommen, enz.

Braamvang. Een vang of afgeheind perceel genomen uit natuurland, waar bramen rond staan of waar tijdens de braakperiode bramen opschieten.

Distelbilk. Stuk land waar gemakkelijk distels opschieten.

Eekstuk. Perceel omheind met eiken of gelegen aan een eik, als grensteken of oriëntatiepunt. Ook het toponiem **Eeksken**, dat een plaats aanduidt aan het Kouterstraatje, verwijst ongetwijfeld naar zo'n alleenstaande eik.

Elsken. Perceel aan de Vierweegse op Uitgem, gelegen aan een elzenboom, misschien als grensteken, of waarrond een elzen kanthaag stond. Wellicht gaat het om een van de percelen die een halve eeuw vroeger op diezelfde plaats worden vermeld als *Groot* en *Klein Elsken*.

Hagekouter. Het eerste deel verwijst niet naar het gehucht Hage, want deze kouter lag aan het Rijstraatje op Ten Walle. Voor de verklaring komen de twee Middelnederlandse betekenissen van *haag* in aanmerking, nl. 'bos' en 'haag'. Het toponiem slaat dan op een kouter bij een bos - wat niet onaannemelijk is gezien de lokalisering op het vrij dicht beboste Ten Walle - of op een kouter die met een van zijn zijden aan een haag paalde.

Herrentervang. Een uit het veld genomen en omheind perceel cultuurland, afgezoomd met een haag van wat vandaag nog door sommige oude dialectsprekers *herrenter* wordt genoemd, d.i. haagbeuk. Het woord is een variant van *herent*, dat teruggaat op een Germaanse afleiding van *hirn* 'hagebeuk' met het bekende collectiefsuffix *-t*. Dat gaf in de Vlaamse dialecten aanleiding tot talloze varianten: *kernte, karnte, hernte, herlaar, herleer, herntril, hernter, enz.*

Kakelaar. Onze bronnen spreken van een *Kakelaar* en een *Kakelaarken*. Beide liggen aan het Donkerstraatje en slaan mogelijk op hetzelfde perceel. Vermoedelijk is de naam een afleiding met het personifiërende suffix *-elaar* van het zelfstandig naamwoord *kaak*, dialect *kake*. Vanuit zijn betekenis 'kaak, wang' evolueerde *kaak* tot benaming voor een aardeberm of opgehoogde kant rondom een akker of bos, om te beletten dat het vee er zou binnendringen. Zulke bermen werden met allerlei struiken en laaggroeiend gewas beplant.

Mispelare. Akkercomplex in het zuiden van de wijk Overdam, genoemd naar een mispelaar of mispelboom die daar groeide en wellicht als grensaanduiding of oriëntatiepunt dienst deed.

Pruimstuksken. Mogelijk een perceeltje bij een pruimenboom. Pruimenbomen schijnen vroeger als grensteken geen zeldzaamheid te zijn geweest.

Ofwel was het partijtje afgezoomd met struiken van de een of andere (wilde) pruimensoort. Het valt ook niet uit te sluiten dat het eerste deel de familienaam *Pruym* verbergt.

Rietakker. Vermoedelijk groeide er nogal wat riet naast deze akker.

Sleehage. Akker waarrond of waarlangs een haag van sleedoorn stond, een doornachtige struik die vroeger geliefd was als haaggewas. Soms liet men zo'n alleenstaande struik uitgroeien tot een boom. Aan een dergelijke *sleeboom* herinnert het Zomergemse toponiem **Sleiboom**.

Spellare. Dit akkercomplex in Ro is genoemd naar de witte haagdoorn, die in het Vlaams *spellaar* of *spildoorn* wordt geheten. Mogelijk lag de landerij in kwestie aan een haagdoornstruik of een doornbosje, ofwel stond er een haag van zulke struiken rond of langs.

Grasland

Biesmeerselken. Niet gelokaliseerde meers, begroeid met biezen en dus op zure grond gelegen.

Bunt. De *Bunt* behoort tot hetzelfde meerscomplex in Ro waar we ook de namen *Romeers* en *Asserixmeers* aantreffen. In 1452 slaat de naam *Bunt* op een deel van de Asserixmeers.
Het woord *bunt* is hetzelfde als het eerste deel van het eerder besproken *Bulare*: de plaatselijke dialectvariant van de Germaanse rietbenaming *bon*. De eind-*t* is het collectiefsuffix waarmee plantnamen tot plaatsnamen werden omgevormd. *Bunt* duidt dus in oorsprong een plaats aan waar veel *"bune"* of riet groeit en is daardoor van huize uit een natuurlandbenaming. Al bij de vroegste bewijsplaatsen is de drassige *bunt* blijkbaar voldoende gedraineerd om hem als meersland te exploiteren.

Grijsbunt. Perceel uit de hiervoren behandelde *Bunt* in Ro. Het adjectief *grijs* verwijst naar de opvallend grijsachtige kleur van de grassoorten die er groeiden.

Houtmeers. *Hout* is een oud woord voor 'bos' en is hier wellicht nog in die betekenis gebruikt. In de onmiddellijke omgeving van de meers moeten één of meer bossen hebben gelegen, waarschijnlijk toebehorend aan de heerlijkheid Herzele.

Hulstmeers. Meers nabij een hulstbos (zie ***Hulsem***) of afgezoomd met hulststruiken.

Akker- of grasland

Biesbilken, Biesbilksken. *Bies*, van het Germaanse *beuso*, is een algemeen verspreide verzamelnaam voor verscheidene taaie grassoorten, die op waterrijke bodems gedijen. Onze *biesbilk*-toponiemen duiden dus naar alle waarschijnlijkheid ofwel drassig weiland aan waarop biezen groeiden, ofwel laaggelegen akkerland dat tijdens de braakperiode biezen voortbracht. Aangezien er echter in Zomergem een boerderij *Biestgoed / Goed ter Biezen* gemeld wordt, valt niet uit te sluiten dat het eerste element van het niet gelokaliseerde *Biesbilken* verwijst naar die boerderij, die er dan de eigenaar van geweest zou zijn. Voor het *Biesbilksken* is dat minder waarschijnlijk, want het lag op Ter Straten, dus op grote afstand van het *Biestgoed*, dat immers in de omgeving Spinhout - Ro gesignaleerd wordt.

Burst. De plaatsnaam *burst* is een afleiding met het bekende collectiefsuffix *-t* van de plantnaam *burs*, d.i. de uit het Germaanse *bursa* stammende benaming voor de moerasrozemarijn. Dat heestertje met roestkleurige blaren en schermvormige bloemen gedijde vroeger welig op onze drassige bodems. De Zomergemse toponiemen **Bursbilk** en **Bursland**, waarvan het eerste op Ter Straten blijkt te liggen, duiden ongetwijfeld landerijen aan op of in de onmiddellijke nabijheid van de *Burst*, die zelf aan het Sint-Amandsstraatje wordt gelokaliseerd.

Elskant. Dit perceel is genoemd naar de elzenhaag die errond stond en die vroeger net zoals vandaag *elskant* werd geheten.

Gagelken. De naam van dit perceeltje gaat waarschijnlijk terug tot de tijd voor het werd ontgonnen, want *gagel* is de naam voor een sterkruikend heestergewas (Lat. Myrica gale), dat vooral op heidegrond gedijt. De plant werd vroeger soms gebruikt als vervangmiddel voor hop om bier te brouwen. Van de blaren trok men een koortswerende thee en de takken dienden om er bezems van te binden.

Kleine Klavermeers. Dit perceel moet in oorsprong een meers zijn geweest, waarop klaver was gezaaid als weidegewas. Vergelijk ***Klaverbilksken***.

Nokerbilk. *Noker* is een oud dialectwoord voor de notelaar. Wellicht zinspeelt de naam op een alleenstaande boom nabij het perceel, eerder dan op een omplanting met notelaars.

Vust. *Vust* is de dialectvorm van *vurste*, de oude naam voor de gaspeldoorn, een op heidegrond groeiende, erg stekelige heester. Zoals bij *Gagelken* dateert de naamgeving ongetwijfeld uit de tijd dat de *Vust* nog heide was.

(f) Naar een reliëfkenmerk

Akkerland

Relatief hoog gelegen percelen hebben dikwijls de bepaling *hoog* in hun naam, o.m. **Hoge Akker** (Spinhoutstraat), **Hoge Bek, Hoog Bunder** (Naakt), **Hoge Alfakker, Hoge Eekt** (Hoetselkouter), **Hoge Kerkweg, Hoge Kleemput, Hoog Land, Hoge Lievensbilk** (Uitgem), **Hoge Meerlaar, Hoge Most, Hoog Stuk, Hoge Vang, Hoonakker** (*hoon* is hier een samentrekking van *hogen*). Het frequentst gebruikte adjectief met betekenis 'laag' is in Zomergemse toponiemen *neder*, b.v. **Nederbilk, Nederbroek, Nederbunderkens, Nedere Alfakker, Nedere Kleemput, Nedere Most, Nederstuk, Nedere Vang**.

Voorts zijn naar het reliëf genoemd:

Bodem. Deze naam verschijnt eerst onder de gedaante *boom*. Dat woord mag hier niet vereenzelvigd worden met het huidige Nederlandse woord *boom*, want het is een samentrekking van *bodem*, die trouwens tot op vandaag voorkomt in de dialecten. Percelen met die naam liggen meestal op het laagste gedeelte van een hellend akkercomplex (Van Durme 1988: 75).

Hul. Deze naam voor een perceel op Bauwerwaan, behorend bij het Goed ten Walle, is dezelfde als het West-Vlaamse *hil* en het Engelse *hill* en betekent 'kleine heuvel'. Het stuk land, evenals het niet gelokaliseerde **Hulleken**, moet dus op een verhevenheid hebben gelegen.

Maalakkers. Het element *maal, male* komt in allerlei terreintoponiemen, vijvernamen (b.v. de *Malen* te Aalter) en nederzettingsnamen (b.v. *Male* onder Sint-Kruis bij Brugge, *Watermaal, Wezemaal*) voor. Het gaat meestal terug op het Germaanse *mahlo*, dat oorspronkelijk 'zak' betekent en vandaar ook 'laagte in het landschap, depressie'. De *Maalakkers* moeten dus in of naast zo'n depressie hebben gelegen. (Zie ook ***Maalmeers***).

Maalput. Kern en grondwoord van dit toponiem wijzen op de lage ligging van het benoemde perceel. Mogelijk lag het op het diepste punt van de depressie, waar zich ook de *Maalakkers* bevonden.

Neringe. In deze naam voor een partij land in Meirlare menen wij een samentrekking te zien van het Middelnederlandse *nederinge*, een afleiding van *neder* 'beneden, laag' d.m.v. het suffix *-ing*.
Een *nederinge* was een laagte in het landschap, doorgaans behoorlijk drassig, zoals de bodem in de wijk Meirlare.

Platte Bilk, Plat Bilksken, Plat Stuk. Namen voor opvallend effen percelen zonder enige verhevenheid.

Panne. In de toponymie verwijst *pan*, net zoals *ketel*, dikwijls naar laaggelegen plekken, komvormige inzinkingen in het landschap. De *panne* zal een akker in zo'n depressie geweest zijn.

Ronde Keurs. Partij bouwland op het complex *Keurs* in Maartselare. Bij terreinnamen met het adjectief *rond* moeten we niet zozeer denken aan een perceel met ronde of gebogen zijden, maar wel aan een min of meer bolvormig reliëf. Die bolle vorm kan van nature uit gegeven zijn, b.v. wanneer de akker boven aan een helling ligt of op een kleine verhevenheid, maar akkers kunnen ook een bolvormig uitzicht krijgen wanneer ze jarenlang van het midden uit rond worden geploegd. Op die manier hebben b.v. de akkers in het Waasland hun bekende bolle vorm gekregen.

Grasland

Diepe Meers. *Diep* betekent 'laaggelegen', wat in onze streken altijd neerkomt op 'moerassig en modderig'.

Ketel. Komvormige depressies riepen bij onze voorouders onder meer het beeld op van een ketel of een pan. Vandaar dat beide woorden tot eigennaam werden van laaggelegen stukken land. De hier bedoelde *Ketel* zal dus een meers of een meerscomplex in een drassige laagte geweest zijn.

Neermeers. *Neer* is de samengetrokken vorm van *neder* en betekende vroeger 'beneden, laag, diep'.

Schoot. Etymologisch is *schoot* een afleiding van het werkwoord *schieten* in de betekenis 'zich snel voortbewegen, vooruitspringen'. In de sfeer van het landschap verwijst *schoot* naar een hoger gelegen stuk land dat vooruitspringt in een moerassig terrein. Net zoals *donk* is *schoot* dus van oorsprong een hoogtenaam. Oorspronkelijk schijnen de meeste *"schoten"* bebost te zijn geweest, maar de onze heeft betrekking op een meers in de wijk Durmen, die in 1619 mogelijk in bouwland was omgezet. Of *Hoge Schoot* en *Nederschoot* kavels van die eigenste *"schoot"* in Durmen aanduiden, is ons niet bekend.

Akker- of grasland

Dal. Het woord *dal* duidde vroeger net als nu een laagte aan, dikwijls tussen twee glooiingen. Dit *"dal"* lag aan de Gentweg op het Kleit-complex in Nekke.

Hoge Bilk. Hoewel dit perceel in Uitgem aan de Lieve gelokaliseerd wordt, wat een lage ligging laat veronderstellen, moet het toch hoger hebben gelegen dan het omringende land.

Hoge Kleit, Hoge Roost. Waarschijnlijk het hoogst gelegen deel van resp. de complexen *Kleit* en *Roost*.

Hoge Schoot, Nederschoot. zie ***Schoot***.

Hoge Steenvoorde, Nedere Steenvoorde. percelen gelegen nabij de *Steenvoorde* (zie ***Steenvoordeken***) aan de Spinhoutstraat.

Nederrot. Laaggelegen deel van een *"rot"* of gerooide plaats, mogelijk het zogenaamde *Rot* in Overdam.

(g) Naar de bodemsoort of de bodemgesteldheid

Akkerland

Bol. Als het om cultuurland gaat, heeft *bol* bijna altijd de betekenis van 'moerassig, week, drassig'. Misschien is het woord etymologisch verwant met het West-Vlaamse *bold, bolt,* in Frans-Vlaanderen ook *bouw(t)*, een benaming voor vloeibare mest of gier. De betekenisontwikkeling zou dan te vergelijken zijn met die van *beer*, dat eveneens zowel 'drek' als 'modder' betekent.

Boterpot. In de toponymie kan *boter* wijzen op rijk, vruchtbaar land, kostbaar als boter, maar ook op zware, moeilijk te bewerken grond, zo vet als boter. Welke interpretatie hier van toepassing is, weten we niet, want de ligging van het perceel is ons niet bekend. Alleen constateren we dat elders in het Meetjesland gelokaliseerde *boter*-toponiemen meestal in ongunstige zin geïnterpreteerd moeten worden, aangezien ze doorgaans betrekking hebben op zware, moeilijk te bewerken bodems. Toch blijkt soms de gunstige betekenis van toepassing, b.v. bij het *Boterbilksken* in Lovendegem (Andries 1993: 58). Zie ook ***Boterbilk***.

Dierenkost. Samenkoppeling van het adjectief *diere* 'duur' - met typisch westelijke *ie* (zoals in *vier* 'vuur', *bestieren*, e.d.) met het zelfstandig naamwoord *kost*.
"Dure kost" is een volkse karakterisering voor stukken land die niet deugen, waar je teveel geld, zorg en werk aan moet besteden om er aan de kost te komen. Het naamgevingsmotief is dus hetzelfde als bij andere veel voorkomende toponiemen als *Verloren Kost* en *Broodseinde*.

Gokelbilk. Voor het eerste deel van dit toponiem zien we voorlopig geen andere verklaring dan die van Achiel De Vos voor dezelfde naam in Evergem, nl. als een afleiding van het werkwoord *goochelen*, in het Middelnederlands ook *gokelen* 'toveren'. Een *goochelbilk* of "toverbilk" zou dan een perceel zijn geweest waarvan de opbrengst zo verrassend groot was dat men er toverkrachten aan het werk waande.

Holland. Samenkoppeling van *land* en het adjectief *hol* met betekenis 'laag' en vandaar 'moerassig, drassig'. Het "holle land" in kwestie lag in de Uitgemstraat.

Kleitgat. Perceel bezuiden de Wallestraat op Rijvers of Ten Walle. Zoals in *Molengat* betekent *gat* hier 'toegang' of 'toegangsweg'; het toponiem moet dus eerst een weg of een toegang hebben aangeduid, vermoedelijk naar het complex dat *Kleit* heette; het ging later over op een daar gelegen stuk akkerland. Uit die akkernaam werd dan weer een straatnaam afgeleid voor de weg waarlangs men op dat land kon komen, nl. de *Kleitgatsweg*.

Kwade Bilk. Het adjectief *kwaad*, zoals ook nog in **Kwaad Bunder, Kwade Kouter** en **Kwaad Stuk,** benoemt een veelheid van slechte eigenschappen, o.m. 'schraal, onvruchtbaar', 'vuil, vol onkruid' en 'zwaar, slijkerig en daardoor moeilijk te bewerken'. In de tegenwoordige Meetjeslandse dialecten is de laatstgenoemde toepassing de gebruikelijkste. De *Kwade Bilk* was dus waarschijnlijk een perceel dat niet deugde, omdat het te schraal was, te veel onkruid voortbracht of - waarschijnlijker nog - lastig om bewerken was. Daarnaast blijkt in de toponymie ook een andere, thans verdwenen betekenis van *kwaad* bewaard te zijn, die eveneens in aanmerking dient te worden genomen voor de verklaring van onze *kwaad*-namen. Uit de basisbetekenis 'slecht' heeft *kwaad* ook de betekenis 'gering, onaanzienlijk' ontwikkeld, en vandaar ook 'klein', aanvankelijk wellicht 'klein van waarde' maar later ook zonder denigrerende bijgedachte. *Kwaad* in de zin van 'klein' duikt op in nederzettingsnamen als *Kwaadmechelen* (Limburg) en *Kwaadieper* (Frans-Vlaanderen) en is mogelijk ook in veldnamen bewaard. Percelen met *kwaad* (= klein) in hun naam, zijn dus niet noodzakelijk genoemd naar de hoedanigheid van de grond, maar mogelijk naar hun relatieve grootte.

Mortelstuk. Stuk land met een "*moortel*achtige", d.w.z. slijkerige bodem (zie ***Klein*** en ***Groot Moortelken***), ofwel gelegen op een drooggelegd moeras of vlak bij een nog bestaand moeras.

Polderken. Met deze naam wordt in de zandstreek doorgaans laaggelegen, aangeslibde grond van goede kwaliteit aangeduid. Het hier bedoelde *polderke* zal dus een goed stukje land in het drassige Meirlare geweest zijn.

Grasland

Botermeers. Net als bij het al behandelde *Boterpot* kan *boter* hier zowel op een goede als op een slechte bodemhoedanigheid betrekking hebben. Onze *Botermeers* in Durmen was dus ofwel waterziek, slijkerig of anderszins van weinig waarde, ofwel was het juist een rijk weiland, waar het vee naar hartelust kon grazen en dat dus een hoge opbrengst had.

Schurre. Naam voor twee verschillende meersgebieden: het ene in de wijk Meirlare aan de sloot die uitmondde in de Lieve (de Rechte Waterloop), het andere langs de Oude Kale op de grens van de gehuchten Durmen en Ro. *Schurre* is de dialectvorm van *schorre* (uit het Germaanse *skaurno*), dat verwijst naar aangeslibd land langs een waterloop. Beide "schurren" liggen inderdaad vlak naast een watertje.

Akker- of grasland

Blekbilksken. *Blek* is een afleiding van het Middelnederlandse, nog in de dialecten bekende werkwoord *blekken* 'blinken, schijnen, schitteren'. Evenals *blekkaard* en *blekker* komt *blek* ook vandaag nog voor in de landbouwvaktaal als benaming voor zware, kleverige klei, die na regen dichtslaat en tijdens het opdrogen in de zon ligt te blinken. Dat *blekken* ook voor wit zand werd gebruikt, bewijst de naam "Hoge Blekker" in Koksijde.

Blek-esken. Net als het vorige zal ook dit perceel een kleiige bodem hebben gehad, die bij het opdrogen *"blekte"* in de zon. Gezien de lokalisering *"zuut het meerschstraetken"* zal het *Blek-esken* een deel het complex *Ten Esse* in Ro geweest zijn.

Boterbilk. Zoals gezegd bij *Boterpot* hiervoren, kan *boter* in terreintoponiemen zowel naar goede als naar slechte bodems verwijzen. Aangezien we de ligging van het perceel niet kennen, kunnen we niet uitmaken of de *boterbilk* slijkerig en dus van geringe hoedanigheid was, of juist een vruchtbare akker met een hoge opbrengst of een weide waar het gras opvallend weelderig groeide.

Grote Schorre. Betrekkelijk groot perceel, gelegen op *schorre* of aangeslibde grond langs een waterloop. Die waterloop was mogelijk de Lieve of de voormalige Durme/Kale, maar kan ook een beek geweest zijn.

Keibilk. Perceel met keien in de grond, die bij het ploegen naar boven komen.

Kleie. Stuk land op een kleibodem.

(h) Naar (vroegere) kuilen of putten

De volgende percelen zijn genoemd naar een of andere kuil of put die zich op het ogenblik van de naamgeving of voordien op of nabij dat terrein bevond en die meestal diende voor de winning van bepaalde aardesoorten. Toen alle bruikbare substantie uit de put was bovengehaald, bleef er vaak water in staan.

Akkerland

Aardeputten. Perceel aan of nabij één of meer putten waar een of andere gewaardeerde aardesoort werd bovengehaald.

Kareelput. *Kareel* komt van het Franse *carel, quarel*, dat zelf teruggaat op het Latijnse woord *quadrum* 'vierkante steen'. De *kareel* of kareelsteen was een soort tichelsteen, die uit magere, geelbruine klei in een *kareel*oven werd gebakken. De kuilen waar men zulke klei uitgroef, heetten *kareelput*. Misschien hebben de oudste bewijsplaatsen nog betrekking op de put zelf, maar in 1560 blijkt de naam te zijn overgegaan op het stuk land waarop of waarbij de put gelegen was.

Kleemput(ten). Deel van de Meirlare-akker, waar in één of meer putten *"kleem"*, d.i. klei of leem, werd gewonnen. Zulke leemaarde werd voor verscheidene doeleinden gebruikt, o.m. om kareelstenen te bakken, lemen woningen te bouwen, dorsvloeren te verharden of de bodem van akkers te verbeteren.

Mergelput. Perceel in Overdam. Onder *mergel* wordt gele, vettige klei of leem verstaan, gemengd met koolzure kalk. Die vruchtbare aarde werd uit *mergelputten* opgegraven om er het bouwland mee te verbeteren. Tot in de 16e eeuw was *mergelen* een belangrijke bemestingsmethode.

Putstuk. Landerij tussen het Dorp en Nekke, die later waarschijnlijk in verscheidene stukken verdeeld werd, want in 1608 is er sprake van de *Pitsticken*. Het element *put* kan op tal van zaken slaan: een kuil waar iets werd uitgegraven, een diepte waar water in staat, een gegraven drinkput voor het vee, e.d.

Pycmans Put. Gezien de ligging van dit perceel ten westen van het Dorp, gaat het waarschijnlijk om een van de zogenaamde *Putstukken*, die aan ene *Pyckman* toebehoorden.

Stuk met de put. Net als bij het vorige toponiem kunnen wij enkel gissen naar het soort put waaraan deze perceelsnaam op Spinhout herinnert.

Akker- of grasland

Putbilk. Naam voor een perceel op Spinhout, op dezelfde wijze te verklaren als *Putstuk* hiervoren.

(i) Naar de functie, de bestemming of het gewas dat erop geteeld wordt

Akkerland

Boonakker. De *Boonakker* langs de Uitgemstraat tussen Ro en Durmen komt uit de oudste bewijsplaatsen naar voren als een groot bouwlandcomplex of een landelijk gehucht: 1415 *up Boenacker*, 1452 *up Boemachker*. Omstreeks 1550 slaat het toponiem (ook) op een afzonderlijk perceel. Al in de Middeleeuwen werden in onze streken verscheidene soorten bonen en erwten verbouwd, zowel als veevoeder als voor menselijke consumptie. De teeltwijze bij peulvruchten was nogal gevarieerd. Veelal werden ze gekweekt op kleine, omheinde perceeltjes of "bilken" in de buurt van de boerderij, waar het gewone drieslagstelsel niet van toepassing was. Peulvruchten werden ook als zomervrucht gezaaid op de centrale bouwlandcomplexen, de "akkers" en de "kouters", die onderworpen waren aan een verplichte vruchtafwisseling wintergraan - zomergraan - braak. Naast een **Boonakker** en een **Boonakkerken** vinden we in Zomergem ook een **Boonstuksken** en een **Boonstuk**. Dat laatste werd ook *Tarwestuk* geheten, getuige een bron uit 1546: *het Tarwe Stic alias Boonstic*.

Evenbilk. *Evene*, uit het Latijnse *avena*, is een benaming voor de zwarte haver, die hier destijds veel als zomergraan werd verbouwd, dikwijls als eerste gewas op nieuw ontgonnen landbouwgrond. Evene diende als veevoeder of als grondstof voor bier. In de tijd toen de grondrente nog in natura betaald werd, waren nogal wat landerijen belast met een jaarlijks te leveren hoeveelheid evene. Tot lang daarna bleef het woord *evene* bewaard als benaming voor een soort grondcijns. Zo vermeldt het woordenboek van Stallaert de termen *brouckevene* en *houtevene*, waarmee in de feodale periode specifieke soorten rente werden aangeduid. Toponiemen met het element *evene*, zoals ook ons *Evenbilk* in Langeboeken, zijn dus vatbaar voor twee verklaringen. Ofwel duiden ze percelen aan waarop vroeger evene werd geteeld, ofwel herinneren ze aan het soort rente dat eertijds op die percelen betaald moest worden. Dat laatste geldt b.v. ook voor een toponiem als *Korenschuld* in Lovendegem.

Evenenbroek. Wellicht moeten we in het eerste deel van dit toponiem weer de gewasnaam *evene* herkennen. Het betreft dan een perceel voormalig broekland (op Meirlare bij Schouwbroek) waar evene werd gewonnen, ofwel een stuk land met een evenrente belast.

Ge(e)rst. Stuk land in Ro, vermoedelijk genoemd naar het graangewas *gerst*. Net zoals de toponiemen met *evene* zijn die met *gerst* op twee manieren te verklaren: ofwel verwijst de gewasnaam naar een vroegere teelt, ofwel naar een rente die oorspronkelijk in gerst moest worden betaald. Op te merken valt dat het naamgevingsprocédé bij *Gerst, Geerst* ongewoon is. Andere voorbeelden van gewasnamen die op zichzelf tot cultuurlandnamen versteenden, zijn ons niet bekend: gewoonlijk wordt er een grondwoord aangehecht zoals bij **Gerstbilk(sken)** en **Gerstland**.

Klaverbilksken. Perceel op Steenberg. Klaver, al in de Middeleeuwen, maar vooral sinds de 17e eeuw een geliefd groenvoergewas, werd bij voorkeur op omheinde privé-percelen of "bilken" gekweekt.

Koollochting. *Lochting*, bij ons nog altijd de gewone naam voor de moestuin, heeft al vanouds betrekking op een klein, omheind perceeltje dicht bij de boerderij, waar men op kleine schaal groente en soms ook andere gewassen kweekte. De betekenis was eertijds iets ruimer dan vandaag, want blijkens de toponymie bestonden er naast "koollochtingen" b.v. ook "raaplochtingen". De samenstelling *koollochting* betekent letterlijk 'kolentuin', maar had in de praktijk wellicht betrekking op moestuinen, waar men ook andere groenten kweekte. Zo heet de moestuin in Frans-Vlaanderen tot op vandaag *"de koolhof"*, ook al groeit daar heel wat meer dan kolen. Trouwens, ook het woord *lochting* zelf schijnt in oorsprong een benaming te zijn naar één groentetype, namelijk de lookachtigen, zoals (bies)look, ajuin en prei. Dit is althans de theorie van C. Tavernier-Vereecken (1952), die het woord terugvoert op een samenstelling van *look* en *tuun* 'omheining' en vandaar ook 'omheind stuk grond'.

Korenbilk. In de standaardtaal kennen we *koren* als verzamelnaam voor graangewassen, maar in de dialecten wordt onder het woord meestal de belangrijkste graansoort van de streek verstaan, bij ons ongetwijfeld rogge. De *korenbilk* in kwestie was een perceel waarop rogge werd verbouwd of dat oorspronkelijk belast was met een zekere hoeveelheid rogge. Hetzelfde geldt voor het toponiem **Korenstuk**, dat in Hoetsel gelegen was.

Korenhurst. Het grondwoord van dit in Schipdonk geattesteerde toponiem stamt nog uit de tijd vóór de ontginning, want een *hurst* was een bosje in een waterzieke omgeving, iets wat dus tot het natuurland behoorde. We moeten de naam dan ook begrijpen als "stuk land op een gerooide hurst, waar koren wordt verbouwd of dat met een korenrente belast was".

Loofbilk. Zowel *rapen* als *loof* zijn inheemse benamingen voor het bekende knolgewas. De meeste Vlaamse dialecten kennen nu nog beide woorden. Men

spreekt van *rapen*, als men in de eerste plaats denkt aan de knol, die al in de Middeleeuwen tot voedsel voor mens en dier diende. Het woord *loof* zinspeelt eerder op de bladeren, vanouds gewaardeerd als groenvoer voor het vee. Ten slotte was ook het zaad van de raapplant van grote economische waarde, omdat men er olie uit perste, voor consumptie en als brandstof in olielampen.
Ook in de Zomergemse toponymie treffen we beide gewasbenamingen aan, want naast de *Loofbilk* vonden we nog een **Raapbilksken** (met onbekende ligging) en een **Raapstuksken** (in Daalmen).

Raechtingkouter, alias **Raechtiendekouter**. Benaming voor de latere *Dorpskouter* ten oosten van de kerk of voor een gedeelte ervan. Het eerste deel is een variant van *rochting*, vandaag in het Waasland nog altijd het gewone dialectwoord voor 'rapen': men spreekt daar van *rochting zaaien, rochting dunnen*, enz. Nu schijnt dat woord op zijn beurt terug te gaan op een samenstelling van hetzelfde type als in *lochting*, nl. een combinatie van een gewasnaam met het woord *tuun*, dat door klemtoonverzwakking zijn juiste etymologische vorm verloor en in de volksmond gelijkgemaakt werd met het achtervoegsel *-ing*.
De raapbenaming achter het element *roch* is ongetwijfeld identiek met het Middelnederlandse *roof, rove*, een Germaans erfwoord voor de raap, dat van dezelfde grondvorm afstamt als het Duitse woord *Rübe* 'raap, knol'. Hoewel het woord *roof* al sedert jaar en dag moet optornen tegen het veel ruimer verspreide Latijnse leenwoord *raap* (< *rapa*), worden er vandaag nog steeds een aantal nazaten van aangetroffen, verspreid over de Nederlandse dialecten, o.m. *ruuf, roof, reuf*. De klankovergang *f* > *ch*, die tot *rochting* leidde, heeft vermoedelijk plaatsgevonden binnen de medeklinker-verbinding *ft* van een ouder *ro(o)fting*: binnen die combinatie heeft de genoemde wisseling zich wel meer voorgedaan in ons taalgebied, b.v. *graft* 'sloot' (uit het werkwoord *graven*) > *gracht*, *heft* 'handvat' > *hecht*, e.d. Ten slotte kan de lange *aa* in de Zomergemse attestaties op jongere hypercorrectie berusten: toen men niet langer vertrouwd was met het woordbeeld van *rochting*, ging men misschien een etymologische *aa* veronderstellen achter de dialectisch gerekte *o*, naar analogie van woorden als *vlaag, paal* en ook *raap*, die in de streektaal immers eveneens met een donkere klinker worden uitgesproken.
Wat de betekenis van het toponiem betreft, staan we hier weer voor dezelfde twee mogelijke interpretaties als bij andere toponiemen met een voorbepalende gewasnaam: een "kouter" of een deel van "*de Kouter*" waarop hetzij rapen geteeld werden, hetzij oorspronkelijk een in rapen te betalen rente rustte. Gezien de variant *Raechtiendekouter*, waarin het woord *tiende* verwijst naar een soort belasting, gaat onze voorkeur naar de tweede mogelijkheid.

Tarwebilksken, Tarwestuk (op Meirlare)**, Tarwestuksken**. Percelen bestemd voor de tarweteelt of belast met een tarwerente. Hoewel tot na de

Middeleeuwen niet tarwe, maar rogge in onze streek het gewone broodgraan was, werd toch al vroeg ook tarwe verbouwd voor tarwebrood. Voor dit kostbare (winter)graan zocht men de vruchtbaarste plekken uit. Misschien gaat de naam *Tarwebilksken* nog terug tot de tijd dat het gewas op aparte, omheinde percelen werd verbouwd volgens een eigen vruchtwisselingssysteem.

Vitsenbilksken. *Vitsen* is de streektaalbenaming voor het voedergewas *wikke*, een op linzen gelijkende peulvrucht, die als groenvoeder werd gekweekt en soms op kunstmatige weiden werd ingezaaid. Na de Middeleeuwen moesten vitsen ten dele het veld ruimen voor klaver, maar helemaal weg was het gewas nooit, ook vandaag nog niet.

Vlasmoortel. Het grondwoord verwijst nog naar de aard van het terrein vóór de ontginning: het was toen een *"moortel"*, d.w.z. een moeras of een erg drassige plek. Klaarblijkelijk werd de bodem er zodanig verbeterd, dat het perceel geschikt werd bevonden voor de teelt van vlas.

Wortelbeksken. Een bekvormig, dus driehoekig perceeltje, bestemd voor de teelt van wortels.

Grasland

Madeland. *Made* en *mede* zijn afgeleid van het Germaanse *mædwo*, zelf gevormd uit de voorloper van het werkwoord *maaien*, en nog bewaard in het Engelse *meadow*. In de Nederlanden slaat *made / mede* doorgaans op alluviaal hooiland in poldergebieden en langs waterlopen. Die verklaring komt goed in aanmerking voor ons *Madeland*, dat immers *"up de Lieve"* gesitueerd wordt. Wel moeten we opmerken dat de variant *made* in het Meetjesland maar heel zelden voorkomt (zie ook Van de Woestijne 1994: 98 e.v.). De gewone vorm is *mede*, zoals in de West-Vlaamse polders.

Gemene Wullocht. Het grondwoord slaat op de ligging in het complex *Wullocht*; met *gemene* wordt aangegeven dat het om gemeenschapsgrond ging.

Hooibilk, Hooistuk. Graslandpercelen die gehooid werden.

Kalverbilk. Omheind stuk graasland op Zomergem-Boven, voor kalveren en eventueel ook ander jongvee. Weiden voor jonge runderen lagen doorgaans dicht bij de boerderij.

Paardenbilk, Paardenweide, Paardenbilksken. Omheinde weiden voor paarden. Ook paardenweiden lagen meestal dicht bij de hoeve.

Veebilk. Het woord *vee* is vandaag in het Meetjeslands geen autochtoon dialectwoord, maar dat het ooit anders is geweest, bewijzen toponiemen als *Veebilk, Veevoorde* en *Veeput* in Zomergem en *Veemeerselken* in Hansbeke. Net als nu had *vee* in het Middelnederlands betrekking op tamme dieren die door de mens tot zijn economisch voordeel worden gekweekt. Wellicht had ook toen het woord vaak betrekking op hoornvee. Al naargelang *vee* hier in algemene of specifiekere zin is bedoeld, kan de samenstelling *veebilk* worden opgevat als een synoniem voor graasweide of als een benaming voor weiland waar hoornvee graasde, in tegenstelling tot b.v. paarden- en varkensweiden.

Zomerwee. We betwijfelen of *wee* hier al de betekenis draagt die vandaag gemeengoed is, nl. 'perceel weiland'. Die toepassing schijnt bij ons immers pas in de 17e eeuw in zwang te zijn gekomen, terwijl ons toponiem zeker ouder is dan 1543, wanneer het voor het eerst in een bron opduikt. Wellicht moet *wee* worden opgevat in de abstractere zin van 'weiderecht' en gaat het om een gebied (aan het Sint-Martensstraatje) waar de omwonenden tijdens het zomerseizoen hun vee mochten weiden.

(j) Naar de uitgestrektheid of de relatieve grootte

In Zomergem golden de maten van het burggraafschap Gent. De meest gebruikte vlaktematen waren, tot voor kort nóg trouwens, het *bunder*, het *gemet* en de *roede*. Een (vierkante) roede is 14,85 vierkante meter. Een gemet is 300 roeden of ongeveer 45 are. Een bunder heeft een oppervlakte van 900 roeden, d.w.z. 3 gemeten of 1 ha, 33 a, 67 ca. De volgende perceelsnamen zijn naar hun grootte genoemd: **Elfhonderd Roeden** (Spinhout), **Gemet, Half Gemet, Half Bunder** (Langeboeken), **Helft van Vijf Gemeten, Honderd Roeden, Negen Gemeten, Tien Gemeten, Twee Gemeten** (Lamveld), **Vier Gemeten, Vijf Bunder, Vijf Gemeten** (Stoktevijver), **Vijfhonderd Roeden**, **Zes Gemeten** (Ten Walle), **Zeven Gemeten**.

Naar de relatieve grootte wordt heel vaak verwezen met de voorbepalende adjectieven *groot* en *klein*, o.m. **Grootakker** (Nekke), **Grote Bilk** (Stoktevijver), **Grote Bulaarbilk** (Bulare), **Grote Bunt** (Ro), **Grote Durme** (Durmen), **Grote Elsbilk**, **Groot Elseken, Grote Elst(je)**, **Grote Kalverbilk**, **Grote Keurs**, **Grote Krekelhul, Grote Kromme Vore, Grote Kwade Bilk, Groot Lang Stuk, Groot Madeland, Grote Mulare** (Ro), **Grote Schoondonk** (Korteboeken), **Grote Schorre, Grote Stevensbilk, Groot Stringeland, Groot Stuk** (Moerstraat), **Grote Vang** (Spinhoutstraat), **Groot Veld** (Ro), **Groot Vijverstuk, Klein Beerken, Kleine Berrent** (Stoktevijver), **Klein Bunder, Klein Bruggestuksken, Kleine Durme, Klein Durmelaarken** (Durmenlare), **Klein Eeksken, Klein Eekstuk, Klein Elseken, Klein Elstje, Klein Geerken,**

Klein Gemet (Geetdam), **Kleine Heerst, Klein Keurzeken, Kleine Kleemput, Klein Kleitje, Klein Kouterken** (tussen Nekke en de Oliemolen), **Kleine Kromme Vore, Klein Kwaad Bilksken, Klein Madeland, Klein Molenkouterken, Kleine Schoondonk** (Korteboeken), **Klein Schurreken, Klein Stevensbilksken**.

Veel percelen werden door verkaveling in tweeën verdeeld. Daarvan getuigen toponiemen met *half / halve* als bepaling, o.m. **Halve Bilk, Halve Boonakker, Halve Schoondonk, Half Vangsken.**

Bunder. Zo heetten minstens twee Zomergemse landerijen. De ene lag op Beke, de andere, die ook bewaard is in het toponiem *Bunderdammeken*, moet gesitueerd worden in de buurt van het Donderbroek op het gehucht Spinhout nabij de grens met Ro.

Bunderken(s). Eén, resp. verscheidene kleine percelen ontstaan door verkaveling van een stuk land dat *Bunder* heette.

Elf Bedden (Spinhout), **Vijf Bedden**. Percelen, bestaande uit resp. elf en vijf "bedden", d.w.z. langwerpige akkerpanden die afzonderlijk werden geploegd.

Grote Geer, Kleine Geer. Percelen, het eerste uitgestrekt en het tweede klein, met spits toelopende of anderszins onregelmatige vorm (zie ***Geer***), ofwel twee kavels op een van de landerijen met de eigennaam *Geer*. Zie ook ***Lange Geer***, ***Brede Geer***.

Groot Rot, Klein Rot. Dat deze niet gelokaliseerde percelen onderverdelingen waren van het *Rot* in Overdam, is mogelijk, maar niet zeker, want in een ooit zo bosrijke plaats als Zomergem ligt een aanzienlijk deel van het cultuurland op *"roden"* of gerooide plekken.

Halve Kleit. De helft van een vroeger perceel dat zelf *Kleit* heette.

Kleine Est. *Est*, afgeleid van *es* met het collectiefsuffix *-t*, betekent 'essenbos'; het verschijnt in Zomergem ook op zichzelf als toponiem en verder in *Hoge Est*. Het ligt voor de hand de akkernaam *Kleine Est* te verklaren als 'relatief klein perceel op de grond van een gerooid essenbos'. We zouden hiertegen geen voorbehoud maken, ware het niet dat het bedoelde land gelokaliseerd wordt *tusschen Meerlare ende Beke up de Lieve*, m.a.w. op ongeveer dezelfde plaats als het eerder behandelde *Heerst*, dat *te merrelaer met den nort hende up de Lieve* heet te liggen. Het zou toch wel erg toevallig zijn, mocht er eertijds op die eigenste plaats in Meirlare zowel een "est" als een "heerst" hebben gelegen.

Veeleer komt het ons voor dat *est* hier een variant is van *heerst* en dat *Kleine Est* identiek is met het eveneens geattesteerde, maar niet gelokaliseerde **Kleine Heerst**.

Kleine Stokt. *Stokt* is gevormd uit het zelfstandig naamwoord *stok*, dat in het Middelnederlands o.m. 'boomstam' betekende, en het ons al bekende collectief-suffix *-t*. *Stokt* is dus van huize uit een bosbenaming, meer bepaald voor hoogstambos in tegenstelling tot b.v. een hakbos of *"houw"*. In onze bronnen blijkt de *Kleine Stokt* echter geen bos meer te zijn, maar een perceeltje bouwland in de Wijdemeers.

Kleine Wedage. *Wede* is een dialectische wisselvorm van *wijde* (zoals mogelijk in *Wijdemeers*), *wide, wiedauw* 'teenwilg'. *Wedage/weethage* was dus in oorsprong de naam van een haag en ging naderhand over op een klein perceel dat erdoor omsloten werd of eraan grensde.

Vierendeel. Deel van de Asserixmeers in Ro, ter grootte van een *vierendeel*, d.i. een kwart van een bunder of ca. 225 vierkante roeden.

Vijf Stringen. Perceel bestaande uit vijf "stringen" of smalle panden, begrepen tussen afwateringsgreppels.

(k) Naar het juridisch statuut

Akkerland

Bijleve. Perceel in Spinhout. *Bijleve* (of *bijleving*) is een term uit het middeleeuwse huwelijksrecht. Bij het overlijden van een der echtgenoten kreeg de partner het levenslange vruchtgebruik over de helft van de onroerende goederen die tijdens het huwelijk verworven waren; de kinderen kregen de andere helft (Thoen 1988: 28). Deze akker was wellicht het voorwerp van zo'n regeling.

Kapoenstuk(sken). Perceeltje in de Boldreef, waarvoor als rente één of meer *kapoenen* of gesneden hanen aan de rentehouder geleverd moesten worden.

Leentje. Klein stukje land in Hoetsel dat in leen werd gehouden.

Schoftland. Perceel in Stoktevijver. *Schoftland* is een variant van *Schoofland*, d.i. land dat behalve de tienden als rente ook nog de zogenaamde zesde schoof moest opbrengen.

Schotland. *Schot* is de naam voor een aloude grondrente.

Akker- of grasland

Honderdpond. Tot de vele munteenheden die in het middeleeuwse Vlaanderen gangbaar waren, behoorden ook verscheidene soorten ponden, waaronder het Vlaamse *pond* (*pont vlaemsch*) en het Parijse *pond* (*pont parisis*). Het hier bedoelde land in Huizegaver werd mogelijk ooit verkocht voor een bedrag van honderd pond. *Pond* komt echter ook voor in de benaming *pondgeld* voor een belasting, die onder meer betaald moest worden bij verhuring en verkoping van onroerend goed. Vandaar dat de naam ook kan zinspelen op de belasting die naar aanleiding van de verkoop betaald moest worden.

(l) Andere benoemingsmotieven

Alfakker. Het eerste deel van dit toponiem zal wel iets anders zijn dan de plaatselijke, *h*-loze variant van het adjectief *half*, want in dat geval zouden we een verbogen vorm verwachten, zoals in *halve bilk* e.d. Waarschijnlijk gaat het om de *"alf"*, een figuur uit de magische wereld van het volkse bijgeloof, die ook wel *alverman* wordt genoemd. Voor onze Germaanse voorouders was die alf een geest van het licht, maar in de Middeleeuwen werd hij door toedoen van de Kerk gedegradeerd tot een soort duivel. Toponiemen met *alf*, een oude vormvariant van het Nederlandse woord *elf*, en met de vrouwelijke tegenhanger ervan, *alvinne*, komen we in Vlaanderen wel vaker tegen. In het naburige Hansbeke b.v. kennen we een *Alvengoed* en een *Alvinnenberg*. Zulke toponiemen wijzen dus plaatsen aan waarvan het volk geloofde dat er zich *alven* ophielden. Misschien is de sleutel tot een beter begrip van het naamgevingsmotief te vinden in de aloude, maar in onze streektaal nog altijd levende uitdrukking *van den alf verleid zijn*, d.w.z. ergens verloren lopen, ronddwalen zonder de rechte weg terug te vinden, wat in het volksgeloof aan de kwade kracht van de alf werd toegeschreven. Overbekend in onze sagenschat is het verhaal van de late herbergklant die alleen en bij nacht huiswaarts keert langs veld- en kerkwegen en, *van den alf verleid*, tot aan het ochtendgloren moet ronddwalen over akkers en meersen, zonder ook maar een stap dichter bij zijn huis te komen. Verwijzen onze *alf*-toponiemen wellicht naar afgelegen, duistere, vaak in mist gehulde plaatsen, waar men in de donkerte gemakkelijk het spoor bijster raakte en de alf vrij spel had om de voorbijgangers te kwellen met zijn duivelse streken?

(m) Benoemingsmotief onzeker

Akkerland

Doorn. Perceel aan het Molengat op Zomergem-Boven, gelegen nabij een doornstruik of een doornbosje, ofwel omgeven met een doornhaag.

Doorndonk. Dit perceel, gelegen op een *donk* in Meirlare, heeft mogelijk zijn naam geërfd uit de tijd vóór de ontginning, toen die plaats nog met doornstruiken begroeid was. De samenstelling kan echter ook verwijzen naar een stuk land op een donk nabij een doornstruik of omplant met een doornhaag. Die laatste interpretatie kan ook gelden voor het toponiem **Doornstuk**.

Grote Elst, alias **Groot Elstje / Klein Elstje**. Beide toponiemen, die we hiervoren al onder (j) hebben vermeld, slaan op bijeenliggende percelen aan de Lieve tussen Beke en Meirlare. Ze zijn onderscheidend benoemd naar hun relatieve grootte en hebben als kernbestanddeel het woord *elst*, dat van de boomnaam *els* is afgeleid met behulp van het bekende *-t*-suffix, en 'veelheid van elzen', dus 'elzenbos' betekent. Minder duidelijk is het historisch-topografische verband tussen de *"elst"* die de naamgevers heeft geïnspireerd en de twee bouwlandkavels die ernaar genoemd zijn. Misschien liggen die wel op een gerooid elzenbos, dat voordien de *Elst* werd genoemd, maar ook de nabijheid van een nog bestaand elzenbos komt als verklaring in aanmerking.

Hemelrijk. Waarschijnlijk zijn de talloze *hemelrijk*-toponiemen op meer dan één oorsprong terug te voeren. Een aantal ervan berust stellig op volkse vervorming van *hemerik* (uit *hem* + *-erik*), waarin *hem* via umlaut teruggaat op *ham*, 'bocht in een waterloop' en vandaar ook 'land gelegen in zo'n bocht' (zie ook ***Hammehul***). Het achtervoegsel *-erik*, dat normaal persoonsnamen met een ongunstige bijklank vormt (b.v. *dommerik, stouterik*), wordt in de plaatsnaamgeving ook personifiërend gebruikt ter aanduiding van stukken grond met slechte eigenschappen, b.v. *rotterik, dieperik* (voor laaggelegen, waterzieke gronden), *drogerik* (voor erg droog en daardoor weinig gewaardeerd land), enz. Daarnaast blijken percelen met de naam *hemelrijk* meermaals te vinden in de buurt van een stuk land dat *de hel(le)* heet. Dat laatste toponiem stamt van het werkwoord *helden* 'hellen, buigen' en betekent dus zoveel als 'helling, stuk land dat afhelt'. Op den duur echter werd het verband tussen het toponiem en het werkwoord ondoorzichtig en vatten de mensen *helle* op als 'de hel, het oord der verdoemenis'. In contrast daarmee werden belendende percelen dan op speelshumoristische wijze met de naam *hemelrijk* bedacht.

Welk naamgevingsmotief er achter het Zomergemse *Hemelrijk* schuilt, zal wellicht nooit met zekerheid achterhaald kunnen worden. Voor geen van beide theorieën beschikken we over enige feitelijke aanwijzing, maar geen van beide valt a priori uit te sluiten. Een *helle*-toponiem, als mogelijke tegenhanger van *hemelrijk*, komt in onze verzameling niet voor, maar dat sluit nog niet uit dat er ooit een perceel met die naam heeft bestaan. Aan de andere kant attesteren we van *hemelrijk* ook geen vormvarianten die in de richting van een ouder en oorspronkelijker *hemerik* wijzen. Wel blijkt de *hemerik*-hypothese goed te

verzoenen met de ligging van het perceel in Stoktevijver. Aangezien dat gehucht bespoeld werd door een belangrijke beek, waaraan de gehuchtnaam *Beke* herinnert, bevond zich daar ongetwijfeld ook cultuurland dat in aanmerking kwam om *hemerik* te worden genoemd.

Kromme Vijver. Stuk land op een plaats in Spinhout waar voordien een vijver lag. Zoals bij tal van complexe toponiemen waarvan het grondwoord naar de vroegere toestand van het terrein verwijst, weten we niet of de bepaling betrekking heeft op de oorspronkelijke naamdrager - hier dus een vijver - dan wel op het land waaraan die zijn naam gaf. Dezelfde vraag rijst bij de eveneens geattesteerde perceelsnaam **Kleine Kromme Vijver**.

Mostje(s), Moststuk. Niet gelokaliseerde percelen, genoemd naar hun bodem, die *mossig* was in de Middelnederlandse zin van het woord, nl. moerassig (zie ***Ter Most***), ofwel naar hun ligging op het complex *Ter Most*.

Paddenbilksken. Gesteld dat het eerste deel van dit toponiem de diernaam *pad(de)* is, rijst de vraag in welke zin die diertjes kenmerkend geweest kunnen zijn voor het "bilksken" in kwestie in de Roost. Misschien grensde het wel aan een sloot met een opvallend groot paddenbestand, dat bij regenachtig weer te voorschijn kwam en op het perceeltje rondkroop. Een andere mogelijkheid is dat *padden* ontleend is aan of geërfd van een bestaand beek- of vijvertoponiem. Water- en moerasnamen met *padde* en *puit* zijn goed vertegenwoordigd in de Vlaamse toponymie (b.v. *Paddenpoel, Paddengat, Paddenbroek, Puidengracht, Puidenbroek*) en mogelijk bestond er ook in Zomergem ooit een plaatsnaam van dat type. Dan nog kan de samenstelling *Paddenbilksken* op twee manieren zijn ontstaan: door samenvoeging van het grondwoord met een deel van een bestaand toponiem (b.v. *Paddenbeek*) of door verkorting van een oorspronkelijk drieledige naam met het bestaande water- of moerastoponiem in zijn geheel als voorbepaling, b.v. *Paddenbeekbilksken* > *Paddenbilksken*. Beide procédés, ontlening en verkorting, zijn namelijk heel courant bij plaatsnaamgeving.

Riest. De naam is een oude afleiding met het lokaliserende collectiefsuffix *-t* van het woord *rijs*, Middelnederlands *ries,* dat 'rijshout, laag struikgewas' betekent. Net als bij het toponiem *Doorndonk* weten we niet of het perceel *riest* is genoemd, omdat het omgeven was met struikgewas of aan een rijsbosje grensde, dan wel of het zijn naam heeft overgeërfd uit een vroegere fase, toen op die plek nog geen akkerland was, maar wel een rijsbosje of "riest". Onze voorkeur gaat uit naar die laatste mogelijkheid, omdat toponiemen van het type plant- of gewasnaam + *-t*-suffix erg oud zijn en meestal opklimmen tot de periode vóór de ontginning, b.v. *bunt, biest, varent, elst, eekt,* enz.

Schout. Deze naam voor een stuk land in Durmen kan op twee manieren verklaard worden. Ten eerste kan hij verwijzen naar de voormalige bezitter of pachter, die het beroep van schout (politie-ambtenaar onder het Ancien Regime) uitoefende ofwel *Schout* als familie- of bijnaam had. In de tweede plaats valt als etymologisch uitgangspunt de vorm *schoud* te overwegen, zoals in het veel voorkomende toponiem *schou(d)broek*. Dit *schoud*, met varianten *schild* en *scheld*, is van huize uit een rietbenaming, ten nauwste verwant met het Engelse *shalder* 'gele iris en aanverwante lissoorten'. Het variantentrio *schoud - scheld - schild* evolueerde toponymisch van plantnaam tot plaatsnaam, eerst voor met riet begroeide grond en vervolgens voor vochtig laagland in het algemeen. In dit perspectief lijkt het aannemelijk dat het bedoelde perceel in oorsprong een meers was, eerder dan bouwland.

Spadestuk. Als dit perceel op *Boekenakker* zo genoemd is, omdat zijn vorm aan een spadeblad deed denken, moeten we *spade* als de naam van het bekende voorwerp opvatten. *Spade* kan echter ook een afleiding zijn van het werkwoord *spaden*, dat zoveel betekende als 'met de spade werken, spitten'. Het zou dan om een stuk land gaan dat met de spade werd omgewerkt in plaats van met de ploeg. Ten slotte kende het Middelnederlands een woord *spade*, afkomstig van datzelfde werkwoord, met een heel specifieke betekenis, nl. 'het weghalen van aarde en zoden, o.m. ter herstelling van een dijk'. Van stukken land die daarvoor gereserveerd waren, zei men dat ze onderworpen waren aan *"de spade"*. Mogelijk gold dat ook voor ons *Spadestuk*.

Veldakker. Uit de aard van de attestaties valt af te leiden dat de *Veldakker* een uitgestrekt complex was: *in velt acker* 1376, *Veltackere* 1552. Aangezien we dat complex voorlopig niet kunnen lokaliseren, blijft ook de interpretatie van het bepalende bestanddeel *veld-* onzeker. Mogelijk verwijst het naar de vroegere toestand van het terrein, namelijk woeste grond, die in de late Middeleeuwen tot bouwland werd gemaakt, maar de naamgeving kan ook berusten op de ligging van de akker nabij een van de Zomergemse "velden".

Vijverstuk. Waarschijnlijk een perceel nabij een vijver, maar mogelijk ook een akker op het terrein van een drooggelegde vijver.

Watervore. Voor dit toponiem, dat een stuk land in Uitgem aanduidt, zijn verscheidene verklaringen denkbaar. *Veure* is de gewestelijke vorm van het woord *voor / vore*; de samenstelling *watervore* betekent letterlijk 'een ploegvoor waarin water blijft staan'. In dat licht zou het hier bedoelde perceel zo genoemd kunnen zijn, omdat er vanwege zijn drassige bodem na het ploegen altijd water in de voren stond. In de landbouwvaktaal wordt *watervore* echter vanouds in een specifiekere zin gebruikt voor een afwateringsgreppel door of

rondom geploegd land. Waarschijnlijker was de *Watervore* een perceel waarop zulke greppels waren gegraven om de bodem te draineren. Een laatste mogelijkheid is dat het zijn naam erfde van een waterloopje dat erlangs liep.

Werf. *Werf* is een oude Vlaamse benaming voor de waterwilg. Percelen die *werf* heten, kunnen dus zo genoemd zijn, omdat ze met waterwilgen omplant waren of aan een alleenstaande waterwilg grensden. In de toponymie komt echter ook een bestanddeel *werf* voor met een heel andere etymologische oorsprong, nl. van het werkwoord *werrelen*, dat 'draaien' betekent en waarop ook de Vlaamse benaming voor de (gebogen) steel van de pik, de *werf* of *wervel*, teruggaat. Tot dezelfde woordfamilie behoren ook *wervelen* en het eerste deel van *wervelwind*. In die optiek moet de perceelsnaam *werf* begrepen worden als 'stuk land met één of meer draaiende, d.i. gebogen zijden'.

Grasland

Berrentmeers. Voor het benoemingsmotief achter dit niet gelokaliseerde toponiem komen drie mogelijkheden in aanmerking. Het kan gaan om een meers op voormalig natuurland dat door *bernen* of branden (zie ***Berrent***) werd gerooid, of er werd op de meers regelmatig struikgewas afgebrand omwille van de beweiding. Indien het eerste deel echter zelf een vaste plaatsnaam is, dan zinspeelt de naam eerder op de ligging van de meers op of nabij een van de Zomergemse *Berrent*-complexen.

Hagemeers. Een stuk grasland in het gehucht *Hage*, ofwel een met een haag omringde meers.

Heerstmeers. Volgens Gysseling is *heerst* de ontronde vorm van *hurst* en *horst*, dat afstamt van het Germaanse *hursti* 'beboste opduiking in moerassig terrein'. De bedoelde meers lag ofwel bij een "heerst" ofwel op een een gerooide "heerst" of misschien zelfs bij de ***Hurst*** (zie aldaar).

Houwmeers. Meers gelegen aan een "houw" of hakbos, mogelijk de *Houw* op Spinhout, tenzij het hier zou gaan om een door dialectische assimilatie ontstane vervorming van *Oude meers*, waarin het eerste deel naderhand geherinterpreteerd werd als *houw*: *ou(w)e meers* > *ouwmeers* > *houwmeers*.

Hullemeerselken. Klein perceeltje op een hoogte of *"hul"* (zie ***hulle***), tenzij het genoemd is naar zijn ligging op of nabij een van de plaatsen *Hulle* of *Hulleken*.

Putje(s). Meers in een diepte of genoemd naar één of meer putten of kuilen op zijn territorium of in zijn nabijheid.

Wiedauwbarm. De twee delen van deze graslandnaam mogen dan nog zo doorzichtig zijn (*wiedouw* is westelijk Vlaams voor 'teenwilg' en een *barm* is een berm of ophoping), het benoemingsmotief is dat allerminst. Heeft de meers zijn naam geërfd van een met teenwilg beplante berm errond of aan een van zijn zijden? Of betreft het een met teenwilgen omplant stuk grasland uit een groter complex dat voordien al de *Barm* heette? Die naam komt in ieder geval als zodanig voor in de Zomergemse toponymie voor een meersperceel in de Heerstmeers. Alleen nadere gegevens over de ligging van beide percelen kunnen ons uitsluitsel geven over de topografische verhouding tussen beide *barm*-namen.

Akker- of grasland

Elsbilk. Deze naam voor een perceel op het *Veld* aan de Uitgemstraat mag dan heel gemakkelijk te ontleden zijn als een samenstelling van de boomnaam *els* met *bilk*, het oorspronkelijke benoemingsmotief is minder eenduidig. Het eerste deel kan verwijzen naar een alleenstaande els op of aan de bilk, maar ook naar een omringende elzenhaag. Het is ook mogelijk dat de bilk zich bevindt op de plaats waar voordien een elzenbos stond. En ten slotte blijken *bilk*-toponiemen met een voorbepalende boomnaam soms te verwijzen naar een omheinende aanplanting van elzen, waardoor ze bij de bosnamen thuishoren.

Geenstbilk. Dit toponiem voor een perceel in de Durmstraat bevat mogelijk de familienaam *Geens* of *Genens*. Daarnaast zou het eerste deel ook de dialectvorm kunnen zijn van *ginst*, een oud Latijns leenwoord (< *genista*) voor de brem, dat courant voorkomt in de Vlaamse toponymie. Binnen die etymologische verklaring zijn er nog twee visies op de achterliggende werkelijkheid mogelijk. Met *ginstbilk* en synonieme benamingen (b.v. West-Vlaams *brombilk*) wordt dikwijls een perceel graasland bedoeld met natuurlijk opgeschoten of aangeplante bremstruiken als weidegewas. Op zulke bilken werden vooral schapen, soms ook andere hoevedieren, gehouden. Daarnaast kan het perceel ook genoemd zijn naar bremstruiken die eromheen stonden of naar een aanpalend brembosje. In dat laatste geval hoeft het niet per se om weiland te gaan.

Houwbilk. Perceel in Hoetsel bij de *Berg* en het *Naaktbos*. Het element *houw*, dat 'hakbos' betekent, herinnert mogelijk aan zo'n bos in de onmiddellijke nabijheid van de bilk. Net als bij *Elsbilk* echter komen nog twee andere mogelijkheden in aanmerking: *houw* kan ten eerste verwijzen naar de vroegere aard van het terrein (een hakbos), ten tweede werd onder *houwbilk* misschien een met hakhout begroeide "bilk" verstaan. In dat laatste geval is de samenstelling synoniem met het enkelvoudige *houw* en hoort ons toponiem bij de bosnamen thuis.

Lindenboom. Perceel op Zomergem-Boven, genoemd naar een alleenstaande linde, vermoedelijk als grensboom.

Prieelken. In 1551 wordt dit perceel omschreven als *een bilksken* aan de weg van Zomergem naar Ronsele. *Prieel* is ontleend aan het Oudfranse *prayel*, dat zelf teruggaat op het Latijnse *pratellum* 'kleine weide'. In het Middelnederlands evolueerde de betekenis van 'weide bij het huis' over 'grasland met bomen (en eventueel bloemperken)' tot zowel 'boomgaard' als 'lusthof, bloementuin'. Uit dat laatste ontwikkelde zich in jongere tijd de thans in de standaardtaal gangbare toepassing 'tuinhuisje'. Ons *prieelken* kan dus in oorsprong een huisweide zijn geweest, maar ook een boomgaard of zelfs een bloementuin dicht bij een woning.

Varentbilk, Varenthul. *Varent*, net als *biest, bunt* e.a. van een plantnaam afgeleid met het bekende *-t*-suffix, betekent 'plaats waar veel varens staan' en is op zichzelf bijzonder sterk vertegenwoordigd in de Vlaamse toponymie. Daarom vermoeden we dat er ook in Zomergem een plaats heeft bestaan die de *Varent* heette en waar de hier bedoelde percelen naar genoemd zijn. We zijn dan ook geneigd de namen *Varentbilk* en *Varenthul* te interpreteren als 'bilk, resp. *hul* of hoogte, gelegen bij de *Varent* of anders op een plaats waar voordien een varenbos was'.

Vuilbilksken. In de toponymie slaat *vuil* meestal op modderige plaatsen of bodems die gemakkelijk onkruid voortbrengen. Of het hier echter om een "vuil bilksken" gaat, is niet honderd procent zeker. Het eerste deel zou immers ontleend kunnen zijn aan de waternaam *Vuilbeke*, in welk geval we het "bilkske" in de buurt van de zo genoemde beek moeten zoeken, nl. op Spinhout.

Weerbek. Bij het grondwoord kan gedacht worden aan een bekvormig stuk land, maar gezien de lokalisatie van het perceel *"tusschen Beke ende Staectenvive[re]"* gaat het vermoedelijk om een onderdeel van het eerder besproken perceel, de ***Bek*** (zie aldaar), dat immers in diezelfde buurt blijkt te liggen. Voor het eerste deel komen in principe alle bij het toponiem *Weerdam* opgesomde betekenissen in aanmerking van het woord *weer* als soortnaam in de vroegere streektaal. Evenmin onmogelijk is dat *weer* hier ontleend is aan het toponiem ***Weerdam*** (zie aldaar). Zekerheid hieromtrent hebben we echter niet, want de ligging van de *Weerdam* is ons niet bekend.

Wijdemeers. Als het eerste deel van dit niet gelokaliseerde toponiem het adjectief *wijd* is, in de betekenis 'breed, uitgestrekt', dan gaat het om een brede, uitgestrekte meers. *Wijde* kan echter ook een variant zijn van ouder *wide*, een westelijke benaming voor de teenwilg, een vanouds inheemse wilgensoort

waaruit wissen of *wijmen* werden gesneden om manden of ander vlechtwerk te vervaardigen. Teenwilgen vinden we dikwijls als afzomend houtgewas langs of rond akkers en weiden, maar ze werden ook in bosjes op waterzieke gronden aangeplant. Bij de interpretatie van *wijde* als boomnaam moeten we ons de *Wijdemeers* voorstellen als een stuk land dat geheel of ten dele omplant was met teenwilgen of waarop men teenwilgen had aangeplant.

Witte Dries. In deze naam voor een stuk land in het Baarstraatje is het eerste deel mogelijk de verbogen vorm van *wit* en dan verwijst het naar de kleur van de wilde vegetatie die tijdens de braakperiode op deze dries opschiet. Daarnaast valt niet uit te sluiten dat de bepaling op een persoonsnaam teruggaat: *[de] Witte* of *Witten*.

6.2.2 BENOEMINGSMOTIEVEN VOOR BOSSEN

Heel wat oorspronkelijke bosnamen bleken bij hun vroegste attestatie in onze bronnen al geen bebost terrein (meer) aan te duiden, maar een gehucht, een complex, een akker of een stuk weiland. Voorbeelden zijn *Boekhout, Eekt, Elst, Est, Heerst, Hoetsel, Houw, Spenhout*. Sommige bostoponiemen zijn enkel overgeleverd als bepalend bestanddeel van andere terreinnamen, b.v. *Beesbos[bilk]* en *Vetbos[bilk]*. Al die toponiemen hebben we dan ook behandeld in die rubrieken waar ze op grond van de aangeduide werkelijkheid thuishoren. Hieronder bespreken we de namen die in de archiefstukken duidelijk op bossen slaan, alsook een aantal toponiemen die etymologisch bosnamen zijn, maar waarvan de aard van de benoemde werkelijkheid ons door de bronnen niet onthuld wordt.

(a) Naar de eigenaar, de pachter of een aangelande

Babbaerts Bos(selken) (zie ook ***Joris Babbaerts Bilksken*** en ***Gheerolf Babbaerts Achteren Keurs***), **Hooricx Bos**, **Pauwels Bos** (Rijvers), **Teerlyncx Bos, 's Vos Bos** (Rijvers), **Vosseytbos**.

(b) Naar de ligging

Berrentbos, Berrentdonkbos. Aangezien beide toponiemen gelokaliseerd worden op dezelfde plaats, nl. in het gehucht Hoetsel bij de *Berrent* (zie aldaar) en de *Berggaver*, vermoeden we dat het varianten van dezelfde naam zijn. De *Berrent* zal eerst zijn naam hebben doorgegeven aan een daar gelegen verhevenheid, de *Berrentdonk*, die vervolgens als motief gold voor de benoeming van een bos in die buurt, het *Berrentdonkbos*. Doordat samenstellingen van meer dan twee woorden in het Nederlands vrij ongewoon zijn, hebben drie- of meerledige

toponiemen de neiging in de volksmond te verkorten tot tweeledige namen. *Berrentbos* is ongetwijfeld een product van deze verkortingstendens.

Donkbos. Dit bos, dat zich over Ro en Durmen uitstrekte, is genoemd naar een zandige opduiking of "donk" in het laaggelegen gebied langs de Durme/Kale.

Doornbosselken. Oorspronkelijk moet dit toponiem een bosje van doornstruiken hebben aangeduid, ofwel een bosje op het complex *Doorntje*. Het voorzetsel *up* in het excerpt *up doorrenboschelkijn*, laat vermoeden dat het perceel toentertijd (1560) geen bos meer was.

Heibos. Bos op een stuk heideland in Ter Straten.

Hemelrijkbos. Bos op of aan het complex ***Hemelrijk*** (zie aldaar).

Keursbos(sen). Bossen in het *Keurs*-complex op Maartselare.

Kukelbergbos. Bos op of bij de *Kukelberg* aan de Bauwerwaanstraat.

Meirlarebosselken. Bosje op de wijk Meirlare.

Naaktbos. Bos in Hoetsel op of nabij het complex *de **Naakt*** (zie aldaar).

Rijversbos, Robosselken, Roostbos. Bossen respectievelijk in de gehuchten *Rijvers* en *Ro* en op de complexen de *Roost* en de *Sikkel* (Langeboeken).

Straatbos. Een bos gelegen aan een straat of, waarschijnlijker, op het gehucht *Ter Straten.*

Woestijnhaag. Waarschijnlijk een *"haag"* of bosje op de heerlijkheid van Woestijne in Hoetsel.

(c) Naar de vorm

Bijl, Hapken. Percelen worden dikwijls genoemd naar voorwerpen waarvan de vorm de waarnemer opvalt als gelijkend op die van het land, b.v. een bijl, een vogelbek, een haak, een (trapeziumvormige) egge, een pastoorshoed. In Vlaanderen zijn *bijl* en zijn westelijk synoniem *happe* ruim verspreide benamingen voor stukken land in L-vorm. De Zomergemse toponymie bevat niet alleen de nog gebruikelijke benaming *bijl*, maar ook de verkleinvorm van *happe*, een woord dat al geruime tijd uit de gewone Meetjeslandse woordenschat verdwenen is, maar nog voortleeft in West- en Frans-Vlaanderen.

(d) Naar de begroeiing

Een erg voor de hand liggend naamgevingsmotief voor bossen is de boomsoort die er groeit. Tot de oudste bosnamen van dit type behoren de afleidingen van een boomnaam (of eventueel een andere gewasnaam) met het bekende collectiefsuffix *-t*, zoals te Zomergem **Eekt, Elst, Est** en **Heerst**. Daarnaast vinden we ook toponymische samenstellingen als **Braambos, Eekbos, Esbosselken**. Met uitzondering van *Esbosselken* en misschien ook *Elst*, duidt geen van die toponiemen (nog) bos aan op het ogenblik van hun vermelding in de archiefstukken.

(e) Naar de bodemgesteldheid

Droge Boom. Bos met een opvallend droge bodem. Indien dit toponiem ontleend is in de boerderijnaam *ten Drogen Boom*, dan moet het in Stoktevijver gezocht worden.

(f) Naar de functie of de bestemming

Warande. Oorspronkelijk was een *warande* een bos dat aan de heer was voorbehouden voor de jacht. Later werd onder het woord ook een lusthof, een boomgaard of een park verstaan. Mogelijk verwijst de oudste attestatie van de Zomergemse *Warande*, nabij de korenmolen, nog naar een afgesloten privé-jachtterrein van een heer. In 1525 slaat de naam al op een *"stedekin"* of kleine boerderij en zowat een eeuw later op een stuk akkerland.

(g) Naar een anekdote

Kalangebos. Als term uit de middeleeuwse rechtspraak betekende *Calange* 'eis, aanspraak' en ook 'onrechtmatige eis of inbezitneming'. Daaruit ontwikkelde zich de toepassing 'twist, ruzie'. Het bewuste bos - gelegen in de Wallestraat - werd wellicht ooit door iemand ten onrechte opgeëist of in bezit genomen, waardoor het de inzet van een juridisch geschil werd.

(h) Benoemingsmotief onzeker

Geetbos. Bos tussen Spinhout en Ro.
In de Middeleeuwen stonden veel bossen open voor begrazing, vooral door kleinvee. Het toponiem herinnert dus mogelijk aan de geiten die in het bos mochten weiden.
Een andere mogelijkheid is dat het bepalende bestanddeel ontleend is aan een ander *geet*-toponiem in diezelfde buurt, b.v. *Geetbrug*.

Kraaistuk. Gezien het grondwoord moet *Kraaistuk* een perceelsnaam geweest zijn, vermoedelijk akkerland, maar in 1535 is het een bos. Volgens Van Durme (1988: 395) gaat achter veel *kraai*-toponiemen een oude gerechtsplaats schuil, want de kraai is het symbool bij uitstek van dood en verderf. Zeker als plaatsen met zo'n naam ver van het centrum verwijderd liggen, zoals de *Kraaienaard* in Velzeke en het *Kraaienbos* op de grens tussen Lovendegem en Merendree (Andries 1993: 73), kan het om voormalige galgenvelden gaan. De ligging van het Zomergemse *Kraaistuk* is ons echter onbekend, zodat twee andere verklaringen evenzeer overweging verdienen. In de eerste plaats kan *kraai* verwijzen naar de aanwezigheid van kraaien op het perceel; ten tweede verbergt de bepaling misschien de bij- of familienaam *[de] Craeye*.

Kuipenbos. Misschien is dit niet gelokaliseerde bos zo genoemd, omdat het in een komvormige diepte lag, die de gedachte aan een kuip of vat opriep. Of was het een bos waar bomen werden gekweekt ten behoeve van het kuipersbedrijf?

Vinkenbos. Ook voor de naam van dit niet nader te lokaliseren bos komen theoretisch verscheidene verklaringen in aanmerking. Als het eerste deel de naam is van het bekende zangvogeltje, dan gaat het om een bos waar veel vinken huisden en eventueel gevangen werden. In het Middelnederlands was *vinke* echter ook een benaming voor een soort lichte turf; van dat woord, dat etymologisch verwant zou zijn met *ven* en *veen*, is de nederzettingsnaam *Vinkt* afgeleid. Ons bos zou dan genoemd kunnen zijn naar zijn venige, turfachtige bodem. Eveneens denkbaar is dat het element *vinken-* een vervormde variant is van de plantnaam die in de huidige Vlaamse dialecten o.m. *vinkoorde* en *vinkoorn* luidt en waaronder thans voornamelijk de liguster wordt verstaan, maar vroeger ook de maagdenpalm. In die optiek verwijst het toponiem dus naar de begroeiing van het bos met een van de genoemde soorten, die allebei sinds lang in onze streken gedijen. De liguster wordt tegenwoordig vooral in hagen aangeplant, maar vroeger werd hij ook als boom gekweekt omwille van zijn taaie twijgen, die zich uitstekend leenden om tot fijn mandenwerk te worden vervlochten. Ten slotte moeten we, zoals meestal bij duistere toponiemen, rekening houden met de mogelijkheid dat het toponiem aan een voormalige bezitter of pachter herinnert, een zekere *Vincke*.

's Vos Bos. In dit bos op Rijvers huisden misschien vossen, maar het zal waarschijnlijk hebben toebehoord aan ene *[de] Vos*.

6.2.3 NAMEN VOOR ONONTGONNEN GROND

De Zomergemse toponymie bevat een hele reeks oorspronkelijke natuurlandnamen, maar de grote meerderheid daarvan heeft in onze bronnen al betrekking

op ontgonnen grond, akkerland, weiland of cultuurbos. Zulke namen duiden dikwijls grotere gehelen aan, waarbinnen een bepaald perceel gelokaliseerd wordt. Alles wijst erop dat er in het Zomergem van de 15e-16e eeuw nog maar weinig 'velden', 'heiden' en 'broeken', in de oorspronkelijke zin van het woord, waren overgebleven. In een aantal gevallen echter laten de bronnen twijfel bestaan over de aard van het terrein bij de vroegste vermelding van een toponiem. Excerpten als 1579 *binnen der prochien van Zomerghem in den brouck*, 1409 *'t velt overdam*, 1445 *daerment heet up thoeghe velt*, laten ons volkomen in het ongewisse omtrent de landschappelijke werkelijkheid achter de namen *broek, veld* en *hoog veld*.

In deze rubriek bespreken we enkele toponiemen voor landschappelijke gehelen die in de periode waaruit onze bronnen stammen, mogelijk nog ten dele onontgonnen waren.

Diepenbroek. Opmerkelijk laag of *diep* gelegen complex broekland in de wijk Vellare. Het *Diepenbroek* strekte zich uit tot over de grens met Lovendegem, waar zich het *Goed te Diepenbroek* bevond.

Hoeveld. Veldcomplex in het noordoosten van Zomergem bij het Goed te Rapenburg. Het *Hoeveld*, dat zich ook ten dele op Waarschoot uitstrekte, gaf al vroeg zijn naam aan een boerderij op die plaats, waarschijnlijk het latere *Goed te Rapenburg*.

Het eerste deel van *hoeveld* is wellicht hetzelfde als in het (onverklaarde) Bellemse toponiem *Hoedonk*; welk woord daarachter schuilgaat, blijft voorlopig een mysterie. Identificatie met *hoeve* lijkt ons uitgesloten, want dat woord is in de Meetjeslandse dialecten nooit gangbaar geweest, noch als boerderijnaam, noch als naam voor een oppervlaktemaat.

Een mogelijk aanknopingspunt biedt de spellingvorm *hoenvelt* uit 1347. Gesteld dat *hoen-* etymologisch oorspronkelijker is dan *hoe-*, dan valt het te verbinden met het Germaanse *hunu* of *huna*, dat 'honingkleurig' betekende en overgeleverd werd in toponymiemen als *hone-, hoen(e)-, hoonveld*. In die veronderstelling zou ons *hoeveld* dus een stuk natuurland zijn geweest, dat begroeid was met een honingkleurig gewas, een vergelijkbaar benoemingsmotief als bij *Keurs*. Dat er in de Vlaamse toponymie nogal wat *"hoonvelden"* blijken voor te komen, maakt het verleidelijk om ook ons toponiem daarbij onder te brengen, maar hoe we de talrijke *n*-loze grafieën - zoals *hoeveld* en *hoveld* - moeten verklaren, blijft onduidelijk.

Ten slotte zouden we in de *oe* van *hoe-* de weergave kunnen zien van de oude westelijke uitspraak van de scherplange *oo* en het geheel opvatten als een variant van *hoogveld*, waaruit de *g* door zwakke articulatie is weggevallen. Die verklaring achten we echter weinig plausibel, want de schrijfwijze *hoe-* is bij geen enkel ander Zomergems toponiem met *hoog* terug te vinden.

Huizegaver. Dit voormalig moerasgebied strekt zich uit aan beide kanten van de grens tussen Zomergem en Lovendegem. Het Zomergemse deel ervan bestrijkt het zuiden van de wijk Langeboeken. Voor het eerste deel is voorlopig geen afdoende verklaring voorhanden. Zoals Andries (1993: 71) opmerkt, is het weinig waarschijnlijk dat daar het woord *huis* achter schuilgaat, want de moerassige "gavers" lagen juist ver van de bewoning verwijderd. Misschien moet eerder gedacht worden aan een Germaanse persoonsnaam als *Huso*, die aan een vroegere eigenaar herinnert. Een andere Zomergemse *gaver*-naam die naar alle waarschijnlijkheid een persoonsnaam bevat, is *Hoevelsgaver*.

Kattenbroek. Op het gehucht ten Walle en misschien ook ten dele op Rijvers strekte zich het *Kattenbroek* uit, een drassig gebied, dat ten dele met bos was beplant, getuige het toponiem *Panthage*.
Kat(te) is een intrigerend toponymisch bestanddeel met een heel ruime verbreiding in de Nederlanden. Ook in de Meetjeslandse toponymie komt het voor. Lovendegem b.v. kent net als Zomergem een *Kattenbroek*. Verder is *Katteschoot* de naam van een laaggelegen gebied in Hansbeke en van twee vijvers in Bellem. Of het Eeklose *Kattelare* hetzelfde woord bevat, is niet zeker.
Over de etymologie van *kat* en aanverwanten zijn al heel wat verklaringen voorgesteld, maar het laatste woord over deze kwestie is nog lang niet gezegd. Gysseling (1953: 84) bracht *kat*-toponiemen in verband met de vroegere aanwezigheid van wilde katten in onze streken. De namen met *kat* zouden dan qua motief vergelijkbaar zijn met o.m. *hond-*, *wolf-* en *vos*-toponiemen.
Eerder had Lindemans (1932: 71-84) een heel andere verklaring voorgesteld. In zijn visie is *kat* een oude wisselvorm van *kade* in de betekenis 'aarden verhoging, dam'.
Het valt inderdaad niet te ontkennen dat veel *kat*-toponiemen te vinden zijn op betrekkelijk hoog gelegen plaatsen. Dergelijke toponiemen hebben trouwens zelf dikwijls een hoogtebenaming als grondwoord, b.v. *Kattenberg* (o.m. in Gent) en *Catsberg* (onder Godewaarsvelde in Frans-Vlaanderen). Dat was al vroeger opgemerkt door Des Marez (1931: 143 e.v.), die echter weer een andere etymologische hypothese verdedigt: *kat* zou teruggaan op een Middelnederlands *katte*, een benaming voor een soort stormram, die bij uitbreiding ook toegepast werd op allerlei versterkingen en verdedigingsconstructies. Doordat zulke bolwerken zich meestal op hoger gelegen plaatsen bevonden, raakte de benaming *kat* in de toponymie geassocieerd met het begrip 'hoogte'.
Aan de topografische bevindingen van Lindemans en Des Marez valt uiteraard niet te tornen. Iedereen kan ze op het terrein gaan verifiëren. Tegen hun etymologische theorieën echter valt wel een en ander in te brengen. Het belangrijkste bezwaar lijkt ons dat de *kat*-toponiemen stellig al bestonden, voor de Franse leenwoorden *kade* 'opworp' (uit Frans *quai*) en *katte* (uit Frans *chat*) 'stormram' het Middelnederlands binnenkwamen.

Enkele Duitse toponymisten vonden nog een ander kenmerk dat veel plaatsen met een *kat*-naam gemeenschappelijk hebben: hun ligging aan krommingen in een weg of een waterloop. De benoeming met *kat* zou dan berusten op de gelijkenis tussen dergelijke bochten en de manier waarop een kat haar rug kromt als ze zich bedreigd voelt. Die verklaring lijkt ons op zijn zachtst gezegd wat vergezocht: we kunnen moeilijk geloven dat zo'n occasioneel gedragskenmerk van de kat tot naamsoverdracht zou hebben geleid. Katten worden immers maar uitzonderlijk in die houding waargenomen; alleen als ze in het nauw gedreven zijn. Nog afgezien daarvan, kan deze verklaring hoe dan ook niet worden ingeroepen voor de vele *kat*-toponiemen die niét aan bochtige wegen of waterlopen lagen.

Zoveel is nu wel duidelijk geworden, dat geen van de bovenstaande hypotheses ons veel wijzer maakt omtrent het benoemingsmotief achter ons Zomergemse *Kattenbroek*. Integendeel, naarmate ons Meetjeslands project vordert en er almaar meer *kat*-namen gevonden worden op laaggelegen, waterzieke plaatsen, komt de theorie dat in *kat-* een hoogtenaam schuilt, nadrukkelijker op de helling te staan. Overigens werd die hypothese al in twijfel getrokken naar aanleiding van de Bellemse *"Katteschoten"*, die toch bezwaarlijk naar hun hoge ligging genoemd kunnen zijn (Devos 1992: 52-53).
Misschien moet de sleutel tot het raadsel gezocht worden in het vormverwante toponymische element *kaa(t)s*, dat onder een waaier van varianten (*kaats, kaas, kats, kaars, kasj*) wordt aangetroffen in talloze waternamen en moerastoponiemen alsook in namen voor straten, boerderijen, enz., alle in een waterzieke omgeving. *Kaa(t)s* is een oud woord voor 'modder', dat voor zover wij weten geen nazaten kent in de Nederlandse dialecten van vandaag. Wel leeft het onder de gedaante *Katsch* nog voort in de Rijnlandse dialecten, waar het verschillende met slijk verwante dingen aanduidt, zoals slijm, snot en bietenpulp (Dittmaier 1955: 24).
De eerste Meetjeslandse bewijsplaats kwam aan het licht in het onderzoek over de toponymie van Aalter. Daar troffen we onder meer de naam *Kaatsschoot* aan, die door M. Devos in de bovenstaande zin werd verklaard (Devos 1991: 70). Nu we dankzij de studies over Bellem, Lovendegem en Hansbeke ook de toponymische vormen *Kattenbroek* en *Kattenschoot* hebben leren kennen, zijn we geneigd te geloven dat het geheimzinnige *katten-* niets anders is dan een variant van het element *kaats* zoals in de Aalterse plaatsnaam. In ieder geval verdient de relatie *kat - kaats* nader onderzocht te worden.

Kerrebroek. In onze bron wordt het *Kerrebroek* niet gelokaliseerd, maar het zou wel eens een grenstoponiem met Hansbeke kunnen zijn. Op het aan Zomergem palende gehucht Hamme stond namelijk een boerderijtje met de naam *Kerrebroekgoedeken* (Luyssaert 1995: 21).

Volgens Lindemans (1935: 21) is *ker(re)-* een oude benaming voor de teenwilg. Het woord zou verwant zijn met Middelnederlands *kaar*, een benaming voor verscheidene soorten gevlochten voorwerpen. Een *Kerrebroek* was dus een stuk broekland waarop men wilgen had geplant, wellicht om de bodem te ontwateren.

7 HEUVELS EN HOOGTEN

7.1 KERNBESTANDDELEN IN HOOGTENAMEN

Zoals overal in het Meetjesland heten de Zomergemse heuvels en hoogten meestal **berg** of **hul**. Van die twee heeft *berg* het ruimste toepassingsbereik. Het duidt niet alleen heuvels aan die naar de normen van het vlakke land hoog genoemd mogen worden, b.v. in Zomergem de **Berg** in de wijk Bauwerwaan, maar ook in gebieden waar ternauwernood reliëfverschillen waar te nemen zijn, kunnen de kleinste verhevenheden *berg* genoemd worden, ook als die midden in een depressie liggen. Zo maken onze bronnen melding van *"bergen"* in de laaggelegen en vrijwel vlakke gehuchten Durmen, Stoktevijver, Overdam en Voorde.
Hul, hetzelfde woord als West-Vlaams *hil* en Engels *hill*, slaat bij voorkeur op heuvels van bescheiden hoogte.
Eén enkele plaats - in Meirlare - wordt vanwege haar hogere ligging kortweg **'t Hoge** genoemd.
Tot de categorie van de hoogte-namen zijn ook **donk** en **schoot** te rekenen, twee oude woorden voor natuurlijke verheffingen van de bodem op moerassig terrein.
Mot(t)e en **wal** ten slotte zijn namen voor kunstmatige heuveltjes waarop een gebouw staat.

7.2 BENOEMINGSMOTIEVEN VOOR HOOGTENAMEN

(a) Naar de bezitter, de pachter of een aangelande

Colpaertsberg. Hoogte in Rijvers, genoemd naar ene *Colpaert*.

Geetsberg. In deze naam voor een hoogte aan de Moerstraat is *Geets-*, waarnaast als variant ook *Geers* voorkomt, de geassimileerde vorm van *Geerts*, zelf de genitiefvorm van *Geert* (uit *Geeraart*).

Loppensberg. Deze naam voor een hoogte nabij de Oliemolen op Zomergem-Kouter is bij de oudste attestatie al tot perceelsnaam geëvolueerd. *Loppen* komt van de voornaam *Loppin*, zelf een vleivorm van *Lodebert*.

Willem Nijsynsberg. Ook dit - niet gelokaliseerde - hoogtetoponiem is ons alleen als perceelsnaam bekend. De familienaam *Nijsyn* gaat terug op de voornaam *Denijs*.

(b) Naar de vorm

Lange Berg. Waarschijnlijk slaat dit toponiem op een lange helling in de buurt van de grens met Ronsele, die men op moest, als men zich naar Eeklo begaf.

(c) Andere (en onzekere) benoemingsmotieven

Hammehul. Of het eerste deel de naam is van het Hansbeekse gehucht Hamme, valt helaas niet uit te maken, want noch van de *Hammehul* zelf, noch van het complex waarin de bron dit toponiem situeert (*Wijdemeers*), is ons de ligging bekend. Als *Hamme* de gehuchtnaam is, dan mogen we niet uitsluiten dat de genoemde "hul" op Hansbeke lag, wat echter vrij onwaarschijnlijk is, daar het toponiem enkel in Zomergemse bronnen voorkomt. Net als bij het eerder besproken *Hammevoorde* zou bij *Hammehul* de naamgeving geïnspireerd kunnen zijn op de ligging nabij of op de grens met het Hansbeekse gehucht.
Hamme- hoeft echter niet per se op een bestaand toponiem terug te gaan. Ooit behoorde het tot de gewone woordenschat in de betekenis 'kromming, bocht in een rivier' en vandaar 'land dat in zo'n bocht gelegen is'. Beide toepassingen hebben aanleiding gegeven tot talrijke *ham(me)*-toponiemen in Vlaanderen en elders in ons taalgebied. In die visie zou *hammehul* omschreven kunnen worden als een hoogte in de bocht van een waterloop.

Krekelhul. Naam voor een hoogte en een stuk bouwland op een *Veld*-complex tussen Spinhout en Ro. Het toponymische bestanddeel *krekel* kent een ruime geografische verbreiding, en de namen waarin het voorkomt, hebben betrekking op de meest verschillende fenomenen: gehuchten, akkers, weiden, bossen, hoogten, wegen, waterlopen, boerderijen, enz. Hoewel de betekenis van *krekel* sinds lang de aandacht van toponymisten gaande houdt, is het probleem nog altijd niet geklaard. Wij volstaan hier met een beknopte weergave van de belangrijkste hypotheses. Voor een uitgebreide bespreking verwijzen we naar een bijdrage van F. Goeminne (1996) in het tijdschrift *Naamkunde*.
1. *Krekel* is de naam van het bekende insect, dat een eentonig, ratelend geluid voortbrengt. De *"krekel"*-plaatsen zijn zo genoemd, omdat er opvallend vaak krekels werden waargenomen.
2. *Krekel* komt van het werkwoord *krekelen*, dat een variant is van *krakélen*, d.i. 'twisten, ruzie maken'. *Krekel-* behoort tezamen met *krakeel-, kijf-, strijd-* en *kalange-* tot de groep van toponymische bestanddelen die eraan herinneren dat het genoemde ooit het voorwerp was van een conflict, een (juridisch) geschil.

3. *Krekel* heeft betrekking op het krekelspel, een bij ons eertijds beoefende variant van het Engels cricket. Terreinnamen met *krekel* duiden plaatsen aan waar dit spel werd gespeeld.

Lange Geetsberg. Waarschijnlijk duidt dit toponiem geen aparte berg aan naast de *Geetsberg*, maar wel die kant van de berg waar de helling het langst was. We kunnen echter niet uitsluiten dat *Langhe Gheetsberg* in het unieke citaat een stuk cultuurland aanduidt. In dat geval kan *lang* betrekking hebben op de vorm van dat perceel eerder dan op de hoogte ervan.

Hoge Berg / Nedere Berg. Bij deze niet gelokaliseerde toponiemen rijst hetzelfde interpretatieprobleem als bij *Lange Geetsberg*. Beide namen verschijnen in twee bronnen uit dezelfde periode (resp. 1531 en 1535). De oudste vermelding laat in het midden of het op dat ogenblik nog om hoogtenamen gaat of om cultuurlandnamen. Maar vier jaar later blijken ze allebei *een stic(k) [landts]* aan te duiden, wat laat vermoeden dat het ook in 1531 al het geval was. Het ligt o.i. voor de hand dat de adjectieven *hoge* en *nedere* betrekking hebben op dat land en gebruikt zijn om een hoger en een lager perceel van één en dezelfde "berg" onderscheidend te benoemen.

Kukelberg. Het eerste deel is wellicht hetzelfde als in de nederzettingsnamen *Koekelare* en *Koekelberg* (zie b.v. de variant *Coeckelberge* in het citaat van 1589), waaraan Gysseling een Indo-europees woord *kukanos* ten grondslag legt. Van dat woord zijn in de gewone woordenschat kennelijk geen nazaten meer te vinden, tenzij misschien het Oostvlaamse *hukkel, hukkeling*, een nog gangbare benaming voor de kleine hooiopper waarin men op het veld het hooi voorlopig samensteekt. De oorspronkelijke betekenis van *kukanos* zou 'hoog' en/of 'heuvel' zijn geweest, wat leidt tot een interpretatie van ons toponiem als 'hoge berg' of tot de tautologische omschrijving 'heuvelberg'. De precisering 'hoog' past wel bij de topografische situatie, want de *Kukelberg* bevindt zich aan de Bauwerwaanstraat in het heuvelachtigste deel van Zomergem.

Vaecx Hul. Hoogte aan de Schipdonkdreef, genoemd naar iemand met de bij- of achternaam naam *Vaeck*.

Vissendonk. Hoger gelegen plaats in het moerassige Schouwbroek. In het eerste deel herkennen we *visse*, de plaatselijke benaming voor de bunzing, die teruggaat op het Franse *fitsau*. "Donken" blijken wel meer genoemd te zijn naar wilde dieren die er huisden, b.v. *Hazendonk* in Lovendegem.

Vossenberg. Deze niet gelokaliseerde hoogte is genoemd naar de vossen die er huisden, of naar een bezitter of pachter met de naam *[de] Vos*.

Zwartendonk. Donk aan de Korteboekenstraat, genoemd naar de donkere kleur van de aarde of van de begroeiing.

8 STROMEND EN STILSTAAND WATER

8.1 KANALEN EN RIVIEREN

LEIKEN

Leiken is de samentrekking van een ouder *leedekin*, het verkleinwoord van *leed* of *lede*, dat al in het Germaans was afgeleid van de voorloper van het werkwoord *leiden* (Vlaams *le(d)en*) dat 'leiden, (af)voeren' betekent. Een *lede* of *lee* is dus een kanaal waarlangs water wordt afgevoerd. Het woord is alomtegenwoordig in de Vlaamse toponymie, waar het vrijwel altijd door mensenhand gegraven waterlopen aanduidt.
In Zomergem treffen we één *"Lede"* aan en twee *"Ledekens"*, waarvan alleen het tweede in de bronnen ook als *Leiken* verschijnt. Dit *Leiken* was een belangrijk afwateringskanaal met een bijna drie kilometer lange loop door de moerassige gronden van Roost en Schouwbroek en verder noordwaarts tot aan de Lieve.

LIEVE

De *Lieve*, vandaag een kleine, onbevaarbare waterloop, was ooit een van de belangrijkste wateraders in de streek. Ze werd tussen 1251 en 1269 door de Gentenaars gegraven tussen Gent en Damme, dat toen al de zeehaven van Brugge was geworden.
De Lieve vloeit van de grens met Waarschoot dwars door de noordoostelijke "kop" van Zomergem, over de gehuchten Beke en Stoktevijver, waar telkens een brug over het water lag, de **Bekebrug** en de **Stoktevijverbrug.** Hoewel de Lieve over haar hele loop het werk van mensen is, zijn toch heel wat natuurlijke waterlopen in haar bedding opgegaan. Dat lot onderging in Zomergem de prehistorische *becca* of *beek*, waaraan de wijk Beke haar naam ontleende.
Het economische belang van de *Lieve* voor het interregionale verkeer liep in de late Middeleeuwen gestaag terug, naarmate het Zwin verder verzandde; ten slotte konden ook in Damme geen zeeschepen meer aanmeren. Toch bleef de *Lieve* nog eeuwenlang in de plaatselijke scheepvaart een rol spelen.
De naam *Lieve* heeft volgens Gysseling (1978: 3-4) dezelfde etymologische oorsprong als *Leie*. Beide zouden stammen van een voor-Germaans woord *leiwa*, afgeleid van de Indo-europese wortel *lei* met de vermoedelijke betekenis 'slijmerig, glibberig, glad'.

DURME, KALE(NE) en OUDE KALE(NE)

Kale of *Kalene* is een andere naam voor de *Durme*, het riviertje waarvan we de loop hebben beschreven bij de verklaring van de wijknaam *Durmen*. Eeuwenlang vormde de Durme/Kale de grens tussen Hansbeke en Zomergem. De naam *Kale*, net als *Durme* van voor-Germaanse origine, zou teruggaan op een Belgisch substraatwoord *(a)kal* 'schitterend' en dus etymologisch 'helder, schitterend water' betekenen.
De historische evolutie in het gebruik van de namen *Durme* en *Kale* is, althans voor Zomergem, moeilijk te reconstrueren. Uit de chronologie van de archivalische vermeldingen, zowel in ons materiaal als in bronnen uit andere Meetjeslandse dorpen waar het riviertje passeert, valt duidelijk op te maken dat in onze streek *Durme* de oudste benaming is. De vroegst bekende bewijsplaats is een passage in een Hansbeeks document uit 1242 (Luyssaert 1995: 71). In Zomergem duikt het toponiem weliswaar pas voor het eerst op in 1390, maar het blijkt dan wel al te zijn overgedragen op een landerijencomplex: *ter dormen*.
Ook elders leende de Durme haar naam aan belendende wijken of buurten, o.m. in Aalter (*ten dorme* en *dormenhoek* 1513), Merendree (*te duermen* 1428), Vinderhoute (*in de dorme* 1376).

Van de *Kale* wordt voor het eerst gewag gemaakt in 1376 in een bron uit Merendree. Kort daarop duikt het toponiem in Hansbeke (1410) en Lovendegem (1413) op; nog wat later verschijnt het in Vinderhoute (1494) en in de 16e eeuw ten slotte ook in Aalter en Bellem. Niet alleen de latere vermelding laat veronderstellen dat *Kale* later in gebruik is gekomen dan *Durme*, ook de constatering dat we de naam *Kale* niet terugvinden in oude gehuchtnamen, wijst in dezelfde richting. Mag daaruit besloten worden dat *Durme* als riviernaam vanaf de 13e eeuw geleidelijk aan door *Kale* is verdrongen? Voor dorpen als Bellem en Hansbeke wellicht wel, maar wat Zomergem betreft, dient zich uit de archiefstukken een enigszins ander scenario aan.
In ons materiaal komt *Kale* maar één keer voor, en dan nog behoorlijk laat (1615). Wel wordt vanaf 1438 geregeld gewag gemaakt van de *Oude Kale*, d.i. de grote, noordelijke meander ter hoogte van de wijken Schipdonk en Ro, die men in de loop van de 14e eeuw heeft afgesneden door een nieuw, recht verbindingskanaal te graven. Die doorsteek wordt in de Hansbeekse bronnen eerst *Leie* en daarna *Nieuwe Kale* geheten (Luyssaert 1995: 73). Naast *Oude Kale* blijft in de Zomergemse bronnen echter nog een hele tijd - tot omstreeks 1570 - ook *Durme* gebruikelijk als waternaam.

Uit de combinatie van die historische bevindingen dringen zich vanzelf een aantal vragen op. Ten eerste: laat de introductie van de naam *Oude Kale* voor de afgesneden bocht niet vermoeden dat vóór die ingreep de hele loop van de

rivier *Kale* werd genoemd? De suggestie lijkt logisch, maar wordt voor Zomergem niet door de bronnen gesteund: die brengen als oude naam alleen *Durme* aan het licht. Het lijkt er veeleer op dat *Oude Kale* ontstaan is als tegenhanger van *Nieuwe Kale*, de naam voor de doorsteek die op Hansbeeks grondgebied werd gegraven en vanuit Hansbeke werd benoemd.
Een tweede vraag betreft de werkelijkheid achter de Zomergemse toponiemen *Durme* en *Oude Kale* ten tijde van hun coëxistentie. Werd onder het laatste alleen de afgesneden meander verstaan? Of ging de naam over op de hele Zomergemse loop van het riviertje? Zo'n toepassingsverruiming vindt enige steun in de historische bewijsplaatsen, want in 1615 wordt de *Oude Kale* gesignaleerd in het gehucht Durmen, dus zeker voorbij de oostelijke monding van de *Nieuwe Kale* in de oude stroombedding.

Onze (voorlopige) hypothese omtrent de verhouding *Durme - Kale - Oude Kale* komt samengevat op het volgende neer. Het bewuste riviertje werd in Zomergem over zijn gehele loop *Durme* genoemd tot op het ogenblik dat de Schipdonkse bocht ervan werd doorgestoken. Toen kwam onder invloed van de naam *Nieuwe Kale* ook *Oude Kale* in zwang, eerst voor de doorgestoken bocht, later voor de hele Zomergemse bedding. Met die toepassingsverruiming van *Oude Kale* raakte het oorspronkelijke *Durme* in onbruik, maar het duurde nog een hele tijd vóór die naam definitief verdween. Aangezien hij nog omstreeks 1570 als waternaam geattesteerd wordt, valt niet uit te sluiten dat hij pas voorgoed van het toneel verdween, toen de hele bedding van de historische Durme, op de afgesneden meander na, in het kanaal Gent-Brugge werd opgenomen.

Toen in dat kanaal ook de zogenaamde *Nieuwe Kale* werd geïntegreerd, restte van het oorspronkelijke riviertje alleen nog de eigenlijke *Oude Kale*, t.w. de bocht op de historische scheiding van Zomergem en Hansbeke. Die kon nu zonder gevaar voor verwarring ook kortweg de *Kale* worden genoemd, zoals een alleenstaande, late attestatie in ons materiaal getuigt. Dat die enkelvoudige naam *Kale* in de Zomergemse volkstaal terug zou gaan op een middeleeuwse traditie, vindt dus geen steun in onze bronnen. En ook dat is intrigerend, want in alle aanpalende plaatsen (Lovendegem, Merendree, Hansbeke en Bellem) is de oude naam *Durme* tijdens de Middeleeuwen wél door *Kale* afgelost.

8.2 BEKEN EN SLOTEN

8.2.1 KERNBESTANDDELEN IN BEEK- EN SLOOTNAMEN

Beek, van het Germaanse *baki*, is in de hele zandstreek de gewone benaming voor een betrekkelijk smalle, natuurlijke waterloop. In Zomergem is het woord als zodanig toponymisch overgeleverd in de wijknaam *Beke*.

Het eerder besproken **lede**, met verkleinvormen *ledeken* en *leiken*, slaat doorgaans op gegraven of gekanaliseerde waterlopen van enige betekenis. Naast het *Leiken* in Schouwbroek, dat naar de normen van vroeger tot de grotere kanalen te rekenen valt, kent Zomergem nog een **Lede** op Stoktevijver en een **Ledeken** in Durmen.
Kleinere gedolven afwateringssloten worden in Zomergem net als overal elders in Vlaanderen **gracht** genoemd. Het woord werd al in de Germaanse tijd afgeleid van het werkwoord *graven* en evolueerde in het Nederlands van *graft* tot *gracht*, zoals *luft* tot *lucht* en *kraft* tot *kracht*.

8.2.2 ENKELE BEEK- EN SLOOTNAMEN

Boekense Beek, Grote Boekenbeek. Beide namen duiden de beek aan die van het Leiken via het Roost-complex en de wijk Korteboeken naar de Lieve vloeit. Ze is genoemd naar de oude naam van de onverdeelde wijk *Boekhout*, alias *Boeken*.

Daalgracht. Deze sloot tussen Ter Straten en Daalmen is genoemd naar het *dal* dat in de gehuchtnaam *Daalmen* is bewaard. De naam is pas laat geattesteerd en blijkt dan al tot perceelsnaam te zijn geëvolueerd.

Hartgracht. Naam voor een sloot die via *'t Harde* in Ro naar de Oude Kale liep.

Lange Beek, Lambeek. Beek die door Schoondonk (Ro) vloeit en verder oostwaarts naar de wijk Vellare, waar ze via het Drapstraatje de grens met Lovendegem overschrijdt. De *Lange Beek* was inderdaad opmerkelijk lang. Van Lovendegem liep ze verder over Sleidinge (en werd er ook *Sleins Vaardeken* genoemd) naar Terdonk, waar ze in de Sassevaart (nu het kanaal Gent-Terneuzen) uitmondde.
Door de zwakke articulatie van de *ng* in de plaatselijke uitspraak van het adjectief *lange* (in het tegenwoordige dialect *laaë*), werd de naam vervormd tot *lambeek*. Al vroeg ging het toponiem over op een uitgestrekt landerijencomplex aan beide kanten van de grens Zomergem-Lovendegem (zie Andries 1993: 76).

Leengracht. Volgens Ryckaert (1969: 280) lag deze kleine waterloop op de scheiding van twee percelen in Meirlare en markeerde hij de grens van een *leen*. Later ging de naam over op het aanpalende perceel.

Lompenbeek. In het eerste deel van deze naam voor een beek op Stoktevijver herkennen we het oude dialectwoord *lompe*, nu nog in West-Vlaanderen bekend als benaming voor zowel het kikvorsjong als voor de aalkwab, d.i. een palingachtige riviervis die ook puitaal of kwabaal wordt genoemd.

Middelgracht. In ons materiaal slaat dit toponiem op een stuk land in Spinhout, maar oorspronkelijk moet het een sloot hebben aangeduid die centraal lag in een systeem van afwateringskanalen of - meer nog - in een complex van landerijen. Vaak spreken onze bronnen over *een stic met eenen middelgracht*.

Rapenburggracht. Ofwel gaat het hier om de gracht rondom het Goed van Rapenberg, ofwel om het waterloopje dat later ook de *Boswaterloop* is genoemd en dat vanuit Waarschoot het gehucht Rapenburg bespoelt.

Schoondonkbeek. Beek in het Schoondonk-complex in Ro.

Sturtenbeek. In deze niet gelokaliseerde beeknaam stamt het eerste deel ofwel van het werkwoord *sturten*, hetzelfde woord als Ndl. *storten*, ofwel van het daarvan afgeleide zelfstandig naamwoord *sturt(e)*. Voor het werkwoord moet wellicht niet worden gedacht aan de Nederlandse betekenis 'met kracht naar beneden vallen', want die lijkt ons in de westelijke dialecten niet inheems. Wel kent westelijk Vlaanderen *sturten* in de zin van 'vuilnis storten' en 'modder uit een waterloop baggeren met de bedoeling die elders neer te gooien'. De eerste toepassing lijkt ons voor een *sturtenbeek* weinig waarschijnlijk, want waarom zou men vuilnis storten in de bedding van een beek? De tweede verschaft ons wel een aannemelijke verklaring, nl. dat het om een beek zou gaan die geregeld werd uitgebaggerd.

Vanggracht. Waarschijnlijk vloeide deze sloot door of langs een van de landerijen met de naam *Vang,* vanwaar zijn naam.

Veste. In dit toponiem op Beke herkennen we het Middelnederlandse woord *veste*, waaronder een ringgracht werd verstaan ter beveiliging van een kasteel of een hoeve. Waarschijnlijk is de Zomergemse *Veste* in oorsprong zo'n ringgracht rondom een belangrijke hofstede en werd hij later opgenomen in de loop van een sloot.

Vlietgracht. Deze gracht loopt door Langeboeken en verder door de Huizegaver tot in Lovendegem. Het eerste deel van het toponiem mag wellicht niet vereenzelvigd worden met de waterloop-benaming *vliet*, een typisch polderwoord, dat in de binnenlandse dialecten onbekend was. Ons inziens is *vliet* de stam van het werkwoord *vlieten* 'traag stromen', zodat de betekenis van het geheel omschreven kan worden als 'traagvloeiende sloot'.

Vuilbeek. Kleine beek in de wijk Uitgem. In de toponymie slaat *vuil* doorgaans op plaatsen waar veel onkruid groeit of waar de bodem erg slijkerig is. De *Vuilbeek* was dus wellicht een vuile, slijkerige beek door modderig terrein.

Wulfsbeek. Deze beek, waarvan de naam in onze bron al tot akkertoponiem is geëvolueerd, moet gezocht worden in de buurt van Meirlare-Stoktevijver, want het land dat haar naam erfde ligt aan de Lieve. Dat het eerste deel de persoonsnaam *[de] Wulf* zou zijn, lijkt ons weinig waarschijnlijk, aangezien natuurlijke waterlopen maar zelden naar personen worden genoemd. We denken eerder aan de boomnaam *wilg, wulg*, die in de Vlaamse toponymie immers heel courant onder de gedaante *wulf* verschijnt. Als die verklaring klopt, dan is de beek genoemd naar de bomen die erlangs stonden.

8.3 VIJVERS, POELEN EN PUTTEN

8.3.1 KERNBESTANDDELEN

De Meetjeslandse toponymie is rijk aan **vijver**-namen. Het woord gaat terug op het Latijnse *vivarium* en werd via de Oudfranse vorm *vivier* in onze taal ontleend. Sporadisch vinden we ook namen op **plas**, een inheems woord dat al vanouds 'waterplas' betekent.
Verder hebben in Zomergem enkele toponiemen het grondwoord **poel**, dat volgens Gysseling (1978: 24) van voor-Germaanse (Belgische) oorsprong is en op dezelfde wortel teruggaat als het Latijnse *palus* 'moeras, poel'.
Ten slotte treffen we in onze verzameling ook een hele reeks **put**-toponiemen aan. Die hebben echter niet allemaal betrekking op vijvers of plassen. *Put* is immers van oudsher een heel algemene benaming, die op erg verschillende zaken wordt toegepast: natuurlijke en kunstmatige vijvers, gegraven of geboorde putten voor drinkwater voor mens en dier, kuilen en groeven waar zand, mergel, leem, turf enz. worden bovengehaald. Bovendien kan elke inzinking in het landschap, al dan niet met water gevuld, *put* worden genoemd.

Veel vijvers en poelen waren niet zonder enig economisch nut. Als ze 's zomers droog lagen, kon de met gras begroeide bodem gehooid worden of door het vee afgegraasd. Natuurlijke vijvers werden soms uitgediept en afgedamd ten behoeve van de visteelt. Vanwege die nuttige bestemming werden vijvers en poelen vaak net als akkers en weiden verpacht, verleend, verkocht of vercijnsd, wat verklaart dat ze niet zelden naar een persoon genoemd zijn.

8.3.2 ENKELE NAMEN VAN VIJVERS EN PUTTEN

Baesenvijver. In de 16e-eeuwse bron waarin hij vermeld wordt, duidt deze oorspronkelijke vijvernaam al cultuurland aan. Als het om een oudere variant gaat van het door Ryckaert (1969: 280) na 1700 geattesteerde *Baesekens Vijver*, dan moet het toponiem kennelijk op Meirlare gelokaliseerd worden. Het eerste deel van de samenstelling is de persoonsnaam *Baes* of *Baesen*.

Baets' Put. Ook deze naam voor een put tussen Beke en Stoktevijver moet al vroeg op de omgeving zijn overgegaan, getuige het citaat uit 1324: *in steden die men heet baetspit*. Taalkundig is het toponiem een doorzichtige samenstelling met de persoonsnaam *[de] Baets*; naar de aard van de benoemde werkelijkheid hebben we echter het raden.
Hetzelfde kan worden gezegd van andere Zomergemse *put*-namen die zoals **Beatrisenput** (in Spinhout) en **Pycmans Put** (op Ten Walle) een persoonsnaam bevatten of samengesteld zijn met een bestaande plaatsnaam, b.v. **Boonakkerput** (in Durmen of Ro) en **Woestijnput** (op een van de Zomergemse *"woestijnen"*).

Grote Vijver. Vijver in Nekke en/of Bauwerwaan.

Keizers Plas. Vijver in Meirlare, genoemd naar ene *[de] Keizer*.

Lange Poel. Vijver in Langeboeken, waarschijnlijk genoemd naar zijn langgerekte vorm.

Vuilbekeplas. Vijver in Uitgem die verbonden was met de daar stromende *Vuilbeek*.

BIBLIOGRAFIE

Aalter = *Meetjeslandse Plaatsnamen van vóór 1600. Deel II: Het Houtland - Band 1: AALTER*. Bijeengezant door Achiel De Vos en Luc Stockman, verklaard door dr. Magda Devos. Uitgegeven door de Stichting Achiel De Vos. Maldegem.

Andries, G. (1993) = Lovendegem.

Bellem = *Meetjeslandse Toponiemen tot 1600. Deel II: Het Houtland - Band 2: BELLEM*. Bijeengezant door Achiel De Vos en Luc Stockman en verklaard door dr. Magda Devos. Uitgegeven door de Stichting Achiel De Vos. zp.

Billiet, R. (1973): "Toponymie van Edingen" [vervolg]. In: *Eigen Schoon en De Brabander* 56, blz. 383-403.

Carnoy, A. (1948): *Origines des noms des communes de Belgique, y compris les noms des rivières et principaux hameaux.* Louvain. 2 delen.

Debrabandere, F. (1993): *Woordenboek van de familienamen in België en Noord-Frankrijk*. Brussel. 2 delen.

De Flou, K. (1914): *Woordenboek der toponymie van Westelijk Vlaanderen, Vlaamsch Artesië, het Land van den Hoek, de graafschappen Guines en Boulogne, en een gedeelte van het graafschap Ponthieu.* Gent. 18 delen.

De Potter, F. en Brouckaert, J. (1864): *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen*, 1e reeks: Arr. Gent, 8. Gent

Des Marez, G. (1931): "De Catte en de Verloren Cost" In: *Isidoor Teirlinck Album*. Brussel.

Devos, Magda (1991a): *Bouwlandtermen in de Vlaamse dialecten. Spreidings- en betekenisgeschiedenis*. Werken van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie - Vlaamse afdeling, nr. 16. Tongeren

Devos, M. (1991b) = Aalter

Devos, M. (1992) = Bellem

Dittmaier, H. (1955): *Das Apa-Problem. Untersuchung eines westeuropäischen Flußnamentypus*, Leuven.

Dittmaier, H. (1963): *Rheinische Flurnamen*. Bonn.

Eeklo = *Meetjeslandse Toponiemen tot 1600. Deel IV: De Keuren van Eeklo-Lembeke en Kaprijke - Band 1: EEKLO*. Bijeengezant door Achiel De Vos en Luc Stockman, aangevuld en verklaard door lic. Paul Van de Woestijne. Uitgegeven door de Stichting Achiel De Vos. zp.

Förstemann, E. (1967): *Altdeutsches Namenbuch. Zweiter Band: Orts- und sonstige geographische Namen. Herausgegeben von Hermann Jellinghaus*. Bonn 1913. München 1967: 2e druk.

Goeminne, F. (1996): "Insektnamen in toponiemen". In: *Naamkunde* 28, blz. 157-182.

Gysseling, M. (1950): *Toponymie van Oudenburg*. Tongeren.

Gysseling, M. (1953): "Enkele Oudnederlandse woorden in het Frans" In: *Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam* 29, blz. 81-84.

Gysseling, M. (1954): *Gent's* [sic] *vroegste geschiedenis in de spiegel van zijn plaatsnamen*. Antwerpen, Brussel, Gent, Leuven.

Gysseling, M. (1956): "Zomergems oudste namen" In: *Appeltjes van het Meetjesland* 7, blz. 13-17.

Gysseling, M. (1960): *Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*. Tongeren. 2 delen.

Gysseling, M. (1975): "Enkele Belgische leenwoorden in de toponymie" In: *Naamkunde* 7, blz. 1-6.

Gysseling, M. (1978): "Inleiding tot de toponymie, vooral van Oost-Vlaanderen" In: *Naamkunde* 10, blz. 1-24.

Gysseling, M. (1980): "Speurtocht in het vroege verleden van Gent en omgeving" In: *Naamkunde* 12, blz. 180-194.

Gysseling, M. (1984): "Oude toponiemen te Deinze" In: *Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze en van het Land aan Leie en Schelde* 51, p. 7-20.

Hansbeke = *Meetjeslandse Toponiemen tot 1600. Deel III: Het Gentse - Band 1: HANSBEKE.* Bijeengezant door Achiel De Vos en Luc Stockman, aangevuld en verklaard door lic. Jan Luyssaert. Uitgegeven door de Stichting Achiel De Vos. zp.

Hoebeke, M. (1956): "Bruwaen onder Bevere" In: *Album Edgard Blancquaert.* Tongeren. blz. 431-436.

Ledeganck, K.L. (1878): *Het Burgslot van Zomergem.* Voorrede, Gent.

Lindemans, J. (1932): "Kat, kade" In: *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie* 6, blz. 71-84.

Lindemans, J. (1935): "Plaatsnamen uit het Aalstersche. De heerlijkheid Kerrebroek" In: *Mededeelingen uitgegeven door de Vlaamsche Toponymische Vereeniging te Leuven* 11, blz. 11-26.

Lindemans J. (1936): *Brabantsche Plaatsnamen. VI. Beert.* Toponymica II-6. Leuven, Brussel.

Lovendegem = *Meetjeslandse Toponiemen tot 1600. Deel III: Het Gentse - Band 2: LOVENDEGEM.* Bijeengezant door Achiel De Vos en Luc Stockman, aangevuld en verklaard door lic. Geert Andries. Uitgegeven door de Stichting Achiel De Vos. zp.

Luyssaert, J. (1995) = Hansbeke.

MWB = E. Verwijs en J. Verdam: *Middelnederlandsch Woordenboek.* 's-Gravenhage 1885-1929. 9 delen.

Rutgeers, A. (1934): *Vlaamsche Uithangborden en Gevelsteenen.* Brussel.

Ryckaert, M. (1967): "De Zomergemse straatnamen vóór 1800" In: *Appeltjes van het Meetjesland* 18, blz. 278-295.

Ryckaert, M. (1969): "Het kultuurlandschap van Zomergem in de voorbije eeuwen, geschetst door een brok toponymie" In: *Appeltjes van het Meetjesland* 20 (1969), blz. 260-289.

Stallaert, K. (1890-1977): *Glossarium van verouderde rechtstermen, kunstwoorden en andere uitdrukkingen uit Vlaamsche, Brabantsche en Limburgsche oorkonden.* Leiden. 3 delen.

Tavernier-Vereecken, C. (1952): "De etymologie van **lochting**" In: *Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam* 28, blz. 81-84.

Thoen, E. (1988): *Landbouweconomie en bevolking in Vlaanderen gedurende de late Middeleeuwen en het begin van de Moderne Tijden. Testregio: de kasselrijen van Oudenaarde en Aalst (eind 13e en 1e helft 14e eeuw),* Gent, Belgisch Centrum voor Landelijke Geschiedenis. 2 delen.

Vandermaesen, M., Ryckaert M. en Coornaert M. (1979): "De Witte Kaproenen". In: *Cultureel Jaarboek van de Provincie Oost-Vlaanderen.* Bijdragen. Nieuwe Reeks, nr. 10. Gent.

Van de Woestijne 1994 = Eeklo

Van Durme, L. (1998): "Dries, in Zuid-Oost-Vlaanderen en elders" In: *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie* 70 (1998) [ter perse]

Van Durme, L. (1986-91): *Toponymie van Velzeke-Ruddershove en Bochoute.* Gent, Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde. Deel I (1986), Deel II-1 (1988), Deel II-2 (1991).

Van Passen, R. (1962): *Toponymie van Kontich en Lint.* Gent, Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde.

Verstraete, D. (1949): "Oude wegen in het Meetjesland". In: *Appeltjes van het Meetjesland* 1, blz. 49-57.

Verstraete, D. (1950): "Nog over oude wegen in het Meetjesland" In: *Appeltjes van het Meetjesland* 2 (1950), blz. 13-20.

WNT = *Woordenboek der Nederlandsche Taal.* 's-Gravenhage, Leiden 1863 -.

KLEINE VERKLARENDE WOORDENLIJST

alluviale grond: grond door aanslibbing ontstaan.

archivalia: archiefstukken.

areaal: gebied waarin b.v. een bepaald gewas voorkomt.
akkerareaal, bosareaal: totale oppervlakte akkers en bossen in een bepaald gebied.

assimilatie: aanpassing, hier aan een volgende of voorafgaande klank (bv. korrel uit kornel, aambeeld uit aanbeeld).

attesteren: bevestigen met een bewijsplaats uit een document (een **attestatie**).

collectiefsuffix: achtervoegsel dat bij een woord gevoegd, er een verzamelnaam mee vormt (b.v. *-te* in gebergte, gevogelte).

dentaal: medeklinker die tegen de tanden wordt gevormd (**t** en **d**).

diftongering: het vormen van een tweeklank uit een klinker (b.v. **ij** uit **i**, **ui** uit **u**).

diminutief-suffix: achtervoegsel waarmee we een verkleinwoord maken (bv. **-je**, **-tje**, **-pje**, **-ke**).

domaniale grond: grond die tot het eigen domein van de heer behoort.

etymologie: taalwetenschap die de oorsprong van de woorden bestudeert. Wie dat doet, is een **etymoloog**.
etymologisch: wat de oorsprong van het woord betreft.

excerperen: een deeltje uit een geschrift (met een of ander doel) noteren. Dat deeltje is een **excerpt**.

feodaliteit: leenstelsel, waarbij een leenman aan zijn leenheer bepaalde verplichtingen had. Een **feodale maatschappij** was een maatschappij waarin dat systeem gebruikelijk was, een **feodale band** een juridische band tussen leenheer en leenman.

genus: grammaticaal "geslacht" van een woord (hij-woord, zij-woord of het-woord).

Germaans: de gemeenschappelijke moedertaal van een aantal West- en Noord-Europese talen (o.a. Duits, Nederlands, Engels, Noors, Zweeds, enz.) zoals die vóór enkele duizenden jaren werd gesproken.

hypercorrect: foutief uitgesproken of geschreven uit vrees voor onjuistheid (b.v. als iemand die in zijn dialect de **h** niet aanblaast, zou zeggen: Ik heb de **h**eer u **h**uit te nodigen).

Indo-europees: de gemeenschappelijke moedertaal van bijna alle Europese en een aantal Aziatische talen, zoals die vele duizenden jaren geleden zou gesproken zijn.

lemma: trefwoord, titelwoord in een woordenboek of woordenlijst, hier in de alfabetische lijst met toponiemen en excerpten.
lemmatiseren: als trefwoord opnemen.

Middelnederlands: de vorm van onze taal tussen de 12e en de 15e eeuw.

novaaltiende: tiende (= soort belasting) die men betaalde op nieuw ontgonnen land.

ommeloper: soort landboek waarin de percelen niet per eigenaar, maar geografisch, d.w.z. perceel na (aanpalend) perceel, worden beschreven.

patroniem: eigennaam die naar de naam van de vader is gevormd (b.v. Adriaensen uit Adriaan). Een **metroniem** is gevormd naar de naam van de moeder (b.v. Callens uit Calle = Katelijne).

personifiëren: als een persoon voorstellen.

substantiveren: een substantief (zelfstandig naamwoord) maken van een ander soort woord (b.v. **het kwade** uit kwaad).

substraattaal: taal die in een bepaald gebied nog als onderlaag wordt gebruikt, terwijl een andere taal al als algemene taal in dat gebied wordt gesproken (b.v. Keltisch als de boventaal al Oudnederlands is). Een **substraatwoord** is een woord uit die substraattaal. In ons geval is de substraattaal een onbekende taal die men gemakshalve Belgisch noemt.

suffix: achtervoegsel, woorddeel waarmee men afleidingen maakt; b.v. -ig (hand**ig**), -lijk (eer**lijk**), -es (baron**es**), enz.

tautologie: woordgroep die een herhaling inhoudt (b.v. ik was blij en verheugd). Vandaar: een **tautologische** uitdrukking.

topografie: nauwkeurige beschrijving van het uitzicht van een landstreek of terrein. Vandaar **topografisch**: plaatsbeschrijvend.

verhoofdinge: soort landboek waarin de percelen per eigenaar of gebruiker worden beschreven.

volksetymologie: vervorming van vreemde of onbekende woorden, zodat ze op bekende woorden uit de eigen taal gaan lijken (b.v. ledikant uit lit-de-camp, Plezante Vest [in Gent] voor Blaisantvest).

INDEX

Aardeputten 111
Achtere Keurs 94
Achterste Asselingmeers 92
Achterste Bilk/Stuk 87
Achterste Brielkens 70
Achterste Bunder/Hul/Panthage 94
akker 66
Alfakker 119
Ammansmeers 85
Appelboom 102
Asserixmeers 85
Baarstraatje 49
Bachten der Blauwerie 95
Bachten Hoeke 92
Bachten Neese Moeien 85, **92**
Baesenvijver 141
Baetsput 142
Baeyaert 82
Barme 93
Bauwens Bilk 69
Bauwerwaan 12
Bauwerwaanstraat 42
Beatrisenput 142
Bedelveken 101
beek 138
Beek(sken) 88
Beerken 26
Beertelarenmeers 85
Beesbosbilk 95
Bek(sken) 97
Beke 14
Bekebrug 136
Bekemolen 61
Bekestraat 42
Bellemstraat(je) 42
berg 133
Berg 133
Berggaver **27**, 73
Berrent 100
Berrent(donk)bos 126
Berrentmeers 123
Bets Oos Bilk 86
Beyens Broek 70
Biesbilk(sk)en 105
Biesekens Dries 72
Biesmeerselken 104
Biestveld 100
Biezekens Dries 85
Bijl 127
Bijleve 118
bilk 68
Bleekstede 60
Blekbilksken 110
Blek-esken 110
Bodem 106
Boekenakker 66, **88**
Boekense Beek 139
Boekenstraat 42
Boekhout 14
Bogaertbroekstraatje 42
Bol 108
Boldreef 50
Boonakker(ken), Boonstuk(sken) 112
Boonakkerput 142
Boordeken 88
bos 69
Bos(selken) (land) 101
Boterbilk 110
Botermeers 110
Boterpot 108
Boven 15
Boven Bultincxstede 88
Braambos 128
Braamvang 103
Brandins Bilk 69
Brede Geer 97
Breed Stuk 97
briel 69
Briel 70
broek 70
Broek 70
Broekstraat(je) 42
Bruggestraatje 43
Bruggestuk 88
Brugse Heerweg 43
Bulare 27
Bunder, Bunderken(s) 117
Bunderdammeken 95

Bunt 104
Burne 88
Bursbilk 105
Bursland 105
Burst 105
Busermeers 85
Daalgracht 139
Daalmen 15
Daalmstraat 43
Dal 107
dam 41
Dammeken 88
Deckers Bilk 69
Deebinsmeers 86
Diepe Meers 107
Diepenbroek 130
Dierenkost 108
Distelbilk 103
Donderbroek 70, **86**
donk 71
Donkbos 127
Donkerstraatje 52
Doorgang 88
Doorn 119
Doornbosselken 127
Doorndonk 120
Doornstuk 120
Doorntje 27
Dorpskouter 76
Dosweg 50
Doxveld 79
Draaiboomstuk 88
Drapstraatje 50
dreef 41
Driebek 97
Driehoek 98
Driehoeksken 98
Drie Koningen 62
dries 71
Dries 72
Droge Boom 128
Duifhuis 60
Durme 137
Durmelare 27
Durmelarestraat 43
Durmen 15
Durmenbilk 93
Durmenmeers 78, **93**
Durmstraat 43
Dwarsbunder 88
Dwarsstraatje 43
Eekbos 128
Eeklobilk 88
Eekstuk 103
Eekt **28**, 128
Eerste Driebilk/Keysersstuk 88
Elf Bedden 117
Elsbilk 124
Elskant 105
Elsken 103
Elst 128
Engel 62
Esbosselken 128
Est 128
etting 72
Ettinge 72
Evenbilk 68, **112**
Evenenbroek 112
Fonteinbilken 95
Fierens Bilksken 69
Fiers Akker 68
Gagelken 105
Galgenmeers 93
Galgenstuk 89
Gansbek 98
gaver 73
Gavers 73
Geenstbilk 124
Geerken 98
Geetbos 128
Geetdamstraat 43
Geetsberg 133
Geer(ken) 98
Gemene Wullocht 115
Gentse Voetweg 44
Gentweg 44
Ge(e)rst 113
Gerstbilk 68
Gerstbilk(sken) 113
Gerstland 113
Gjains Stuk 83
goed 55

Goed ter Biest 58
Goed van Diepenborre 59
Goed ten Drogen Boom 60
Goed ter Heie 59
Goed te Hertsberge 58
Goed te Hoetsel 58
Goed ter Meers 58
Goed te Staaktevijver 58
Goed te Vaarnewijk 59
Gokelbilk 109
gracht 139
's Graven Kinderland 83
's Graven Langelare 83
Grielen Hoose 87
Grijsbunt 104
Groene Weg 51
Groot Moortelken 102
Groot Rot 117
Grootvrouwenkeurzeken 83
Grote (Berg, Bilk, enz.) 116
Grote Boekenbeek 139
Grote Elst, Groot Elstje 120
Grote Geer 117
Grote Schorre 110
Grote Straat 51
Grote Vijver 142
Guldestede 62
Haak 98
Haaktebunder 98
Hage 15
Hagekouter 103
Hagemeers 123
Hagestraat 44
Hageveld 89
Halve Kleit 117
Hameldonk 87
Hammehul 134
Hammevoorde 90, **28**
Hapken 127
Harijsmeers/Herricxmeers 86
't Harde 28
Hartgracht 139
Hauwenhof 59
Heerst **101**, 128
Heerstmeers 123
Heerstmeerskouter 89
Heerstraat/Heerweg 51
Heerzekenskamer 58
Heet 74
Heibos 127
heide 74
Heide 74
Heidenuitvang 78, **86**
Heilige-Geeststuk 84
Heiling 84
Heils Loeten Bilk 87
Heins van Adegem 84
Hellingdonk 29
Hemelrijk 120
Hemelrijkbos 127
Hendrik Valke Bilksken 69
Herremans Broek 70
Herrenterbuik 98
Herrentervang 103
Hoek 1 17
Hoek(sken) 29
Hoekakker 66, **89**
Hoekbilk 89
Hoekmeers 93
Hoekstraat 44
Hoetsel 17
Hoetselakker 66, 67, 77, **89**
Hoetselkouter 67, 77, **89**
Hoetsellinde 29
Hoetselstraat 44
Hoeveld 58, 130
Hoeveldstraatje 44
hof 55
Hofakker, Hofstuk 89
hofstede 56
Hoge (Akker, Bek, enz.) 106
Hoge Berg 135
Hoge Bilk 108
Hoge Kleit 108
Hoge Meerlaar 89
Hoge Roost 108
Hoge Schoot 108
Hoge Steenvoorde 108
't Hole 30
Holland 109
Holleweg 52
Honderdpond 119

Hooibilk, Hooistuk 115
Hostijne 102
Houtmeers 104
Houwbilk 124
Houwmeers 123
Huik 62
Huizegaver 73, **131**
hul 133
Hul, Hulleken 106
Hullemeerselken 123
Hulsem 17
Hulsembilk 89
Hulsemmeers 78, **93**
Hulsemstraat 44
Hulstmeers 104
Hurst 30
Huthof 59
Jacopsgoed 59
Jonkherenstuk 84
Jonkvrouwenmeers 86
Kakelaar 103
Kalangebos 128
Kalangedreef 44
Kale(ne) 137
Kalendonk 89
Kalverbilk 115
Kalverbilksken 68
Kapelhof 59
Kapoenstuk(sken) 118
Kareelput 111
Kattenbroek 70, **131**
Keibilk 110
Keizers Plas 142
Keizerstraat 48
Kerkstraat 44
Kerkweg 89
Kerkweg 44
Kerrebroek 132
Ketel 107
Keurs 30
Keursbos(sen) 127
Keursmeers 93
Klaverbilksken 68, **113**
Kleemput(ten) 111
Kleie 110
Klein (Beerken, Berrent, enz.) 116
Klein Elstje 120
Klein Moortelken 102
Klein Rot 117
Kleine Est 117
Kleine Geer 117
Kleine Heerst 118
Kleine Klavermeers 105
Kleine Kromme Vijver 121
Kleine Stokt 118
Kleine Wedage 118
Kleit 31
Kleitgat 109
Kleitgatsweg 45
Kleitstraat 45
Klok 63
Colpaertsberg 133
's Conincx Auweg 48
Koollochting 113
Korenbilk 113
Korenhurst 113
Korenstuk 113
Korteboeken 18
Korteboekenstraat 45
Korte Schoondonk 98
Korte Tweehonderd Roeden 98
Korte Voren 99
Kort Veld 98
Kort Stuk 98
kouter 74
Kouter 76
Kouterstraatje 45
Kraaistuk 129
Crauwelsdam 49
Crauwels Straatje 49
Krekelhul 134
Kromme Bilk 99
Kromme Kerkweg 98
Kromme Streep 99
Kromme Vijver 121
Kromme Vore 98
Kroon 63
Kruisstraat 18
Kruisstuk 89
Kuipenbos 129
Kukelberg 135
Kukelbergbos 127

Kukelbergstraat 45
Kwade Bilk 109
Kwaad Bunder 109
Kwaad Stuk 109
Kwade Kouter 109
laar 77
Lambeek 139
Lambeke 31
land 77
Landonk 71, **31**
Landonkstraat 45
Lang Brielken 99
Lange Beek 139
Lange Berg 134
Lange Bilk 98
Lang Bunder 98
Lang Gemet 99
Lang Half Bunderken 99
Lang Kostersbilksken 99
Lang Stringeland 99
Lang Stuk 99
Lang Veld 99
Langeboeken 18
Langeboekenstraat 45
Lange Durmelare 99
Lange Es 99
Lange Geer 99, **121**
Lange Geetsberg 135
Lange Keurs 99
Langelare 31
Langelarebilk 95
Lange Molenwal 100
Lange Panne 99
Lange Panthage 100
Lange Poel 142
Lange Schoondonk 99
Lange Tweehonderd Roeden 99
Lange Vang 99
Lapschure 89
lede 139
Lede(ken) 139
Leengracht 139
Leentje 118
Leibilk 89
Leiken 136
Lelie 63
Lepelare Langelare 84
Lieve (land) 89
Lieve (kanaal) 136
Lijkweg/Lijkstraat 50
Lindenboom 125
Lompenbeek 139
Lompenbeke(meers) 93
Loofbilk 68, **113**
Loppensberg 133
Maagdenland 84
Maalakkers 106
Maalmeers 93
Maalput 106
Maartselare 31
Madeland 115
Marieënstraatje 49
meers 77
Meersbilk(sken) 89
Meersdam 93
Meerselken aan 't Hof 93
Meersgat 89
Meersstraatje 45
Meirlare 19
Meirlareakker 66, **89**
Meirlarebosselken 127
Meirlarekerkweg 45
Meirlarestraat(je) 45
Mergelput 111
Merte 63
Middelakker, Middelstringen 89
Middelgracht 140
Middelmeers 93
Mispelare 103
mo(t)te 133
Moerstraat 45
Molenakkers 76, 77, **90**
Molenbilk(en) 90
Molengat 32
Molenkouter 76, 77, **90**
Molenwal 90
Molenpasbilk 95
Molenstraat(je), Molenweg 46
Molenwalbilksken 96
Mortelstuk 109
Mortierkens 87
Mostje(s), Moststuk 121

Motje 90
Mulare 32
Munksmeers 86
Naakt 33
Naaktbos 127
Nauverstraat 53
Nedere (Alfakker, enz.) 106
Nedere Berg 135
Nedere Steenvoorde 108
Nederrot 108
Nederschoondonkdries 96
Nederschoot 108
Neermeers 107
Neesenveldbilk 87
Nekke 19
Nekkebilk 90
Nekkestraat 46
Neringe 106
Nestevoorde 33
Neven Alaert Slocx 96
Nieuwe Pootmeers 102
Nieuwmeers 101
Nokerbilk 105
Oliemolen 61
Onze (Lieve) Vrouwenweg 49
Oostakker 90
Oostbilk 60
Oostmeers 93
Oostwinkelmeers 93
Oud Meersbilksken 102
Oude Boomgaard 101
Oude Bos (land) 102
Oudegoede 61
Oude Kale(ne) 137
Oude Meers 101
Overdam 20
Overdamstraat 46
Overdurmen 34
Paardenbilk 77, **115**
Paardenbilksken 69, **115**
Paardendreef 50
Paardenstal (terreinnaam) 96
Paardenweide 115
Paddenbilksken 121
Panne 107
Panthage 34
Papenbilk, -broek, -stuk 84
Paradijsstraat 53
Pas, Pasbilksken 90
Pier Oomsbilk 84
Platte Bilk(sken), Plat Stuk 107
poel 141
Polderken 109
Prieelken 125
Pruimstuksken 103
put 141
Putbilk 112
Putje(s) 123
Putstuk 111
Pycmans Put 111, 142
Raapbilksken 68, 114
Raapstuksken 114
Raechtingkouter 76, **114**
Rapenburg 34
Rapenburggracht 140
Rechte Gentweg/Heerweg 46
Rechte Streep 99
Reep 100
Riest 121
Rietakker 104
Rijmeers 93
Rijstraatje 46
Rijvers 20
Rijversbos(selken) 127
Rijversdreef 46
Rijverslinde 36
Rijversmeers(en) 78, **94**
Rijweg 47
Ro 20
Roelefsstraatje 49
Romeers(en) 78, **94**
Ronde Keurs 107
Rooiken 102
Roost 36
Roostbos 127
Roostmeers 94
Rostraat 47
Rot 101
Sals Akker 68
Sangelken 87
Schaak 63
Schaapbilksken 77

Schaaphannekenstraatje 47
Scheenseinde 87
Scheetskouter 90
Scherpdonk 99
Schiers Akker 68
Schipdonk 20
Schipdonkakker 66, 77, **90**
Schipdonkdreef 47
Schipdonkkouter 77
Schoftland 118
Schoondonk **36**, 71
Schoondonkbeek 140
Schoondonkstraatje 47
Schoonvrouwenbilk 87
Schoot 107
Schotland 118
Schoufierstraatje 49
Schout 122
Schouwbroek 20
Schouwbroekdam, -straatje 47
Schrenes/Scheers Langelare 84
Schurre 110
Schurremeers 94
Schuthof 60
Schuurbilk 90
Ser Beuwijns Broek 84
Sikkel 37
Sint-Amandsweg 49
Sint-Martensstraatje 49
Sint-Martensweg 49
Slaakt 37
Slaaktstraatje 47
Slagmeers 94
Sleehage 104
Sleiboom 104
Spadestuk 122
Spellare 104
Spenhout 20
Spenhoutakker 66, 77, **90**
Spenhoutkouter 77, **90**
Spenhoutstraatbilken 90
Spinhoutstraat 47
Spitaaldreef 47
Standaerts 37
stede 56
Steenvoorde(ken) 96
Stoktevijver 20
Stoktevijverbrug 136
straat 41
Straatbos 127
Streep 99
Streepstraat 47
Stringeland 99
stuk 78
Stuk met de dreef 91
Stuk met de put 111
Sturtenbeek 140
Suucaertakker 68
Taelmans Vang 99
Tarwebilk 68
Tarwebilksken, Tarwestuk 114
Ten Esse 28
Ten Walle 25
Ter Most 32
Ter Straten 23
Tussenste Langelare 96
Tweede Driebilk/Keysersstuk 88
Tussenste Bilk 96
Tussenste Veldeken 96
Tussenste Woestijne 96
Uitgem 24
Uitgemstraat 47
Uitvang 78
Vaecx Hul 135
vang 78
Vangenesbilk 96
Vanggracht 140
Varentbilk, Varenthul 125
Varvewijsstraatje 49
Veebilk 116
Veenakkerken 91
veld 79
Veld 79
Veldakker 122
Veldakkerken 91
Veldeken 48, **101**
Vellare 24
Vellarestraat 47
Verloren Kost 60
Veste 140
Vestende 91
Vestje 91

Vetbosbilk 96
Vierendeel 118
Vierkant Bilksken 100
Vierkante Nederen Bilk 100
Vierschaar 37
Vierweegschede 38
Vijf Bedden 117
Vijf Eiken 25
Vijf Stringen 118
vijver 141
Vijverbilken 96
Vijverstuk 122
Vinkenbos 129
Vissendonk 71, **135**
Vissendonkstraatje 47
Vitsenbilksken 69, **115**
Vlaakt 38
Vlasmoortel 115
Vlietgracht 140
Voor de Houw 91
Voordakker 66, **91**
Voordbilk 96
Voorde 25
Voordeken 91
Voordere Bilk 91
Voordere Keurs 96
Voorste Bilkske 91
Voorstraat 48
Vorenste Achtelingmeers 94
Vorenste Brielkens 70
Vossenberg 135
Vossenbos 129
Vossenhole(n) 38
Vrijlatengoed 61
Vuilbeek 140
Vuilbeeksken (weiland) 94
Vuilbekeplas 142
Vuilbekestraat 48
Vuilbilksken 125
Vust 105
wal 133
Wallebilk(en) 92
Walleken(s) 92
Wallenbroek 70, **94**
Wallestraat 48
Warande 128
Watergang(sken) (land) 92
Watervore 122
Wauters Akker 68
Wedage 38
Wedagestraatje 48
Weerbek 125
Weerdam 54
weg, wegel 41
Weideken 72
Were/Werre 55
Werf 123
Westbroek 97
Westerling 38
Westmeers 94
Weststraat (land) 92
Wiedauwbarm 124
Wijdemeers 125
Wijngaard 64
Willaerts Dries 72
Willem Nijsynsberg 134
Winkelare 39
Witte Dries 72, **126**
Wittenhuize 61
woestijn 80
Woestijn 80, **101**
Woestijnhaag 127
Woestijnput 142
Woestijnstraat 48
Woestijntje 101, 102
Wortelbeksken 115
Wulfsbeek 141
Wullocht 39
Zevenkotenbilksken 97
Zomergem 11
Zomergemkouter 67, 76
Zomergem-Molen 61
Zomerwee 72, **116**
Zompel 39
Zompelingen 102
Zompelsdreef 48
Zompelstuk 92
Zoutweg 51
Zwaan 64
Zwartendonk 136

GLOSSARIUM

Aanwijzingen

- Het lemma volgt de huidige spellingregels, behalve bij plaatsnamen die met een persoonsnaam beginnen en bij enkele vormen van onduidelijke oorsprong.
- Als een naam tot op de dag van vandaag nog gebruikt wordt, is voor de huidige spelling gekozen.
- In het dialect van Zomergem eindigen bijna alle vrouwelijke substantieven en ook enkele mannelijke op -e. Die dialectische vorm is vaak onverbrekelijk met de plaatsnaam verbonden en is bewust als dusdanig behouden. B.v. Krone, Mane, Zwane. Dat geldt echter niet voor namen op -straat en evenmin voor namen die eindigen op doffe e + -l, -n, -r (bv. Hoetselakker).
- Om dezelfde reden worden diminutieven op -ken ongewijzigd gelemmatiseerd, tenzij die vorm in het huidige dialect niet meer mogelijk is.
- Op het lemma volgen alle in de archiefstukken gevonden attestaties, chronologisch geordend en telkens gevolgd door de bron (zie de afkortingen hierna) en de bladzijde of het blad (recto/verso).
- Er is ons geen "ommeloper" van Zomergem bekend. De landboeken die in het Rijksarchief te Gent bewaard worden, zijn allemaal "verhoofdingen", waarin de percelen per eigenaar gerangschikt zijn. Een lokalisatie van de meeste namen is niet exact mogelijk. Bij die namen, waarvan we met (min of meer) zekerheid weten, waar ze te vinden zijn, vindt u tussen < > een letter-cijfercombinatie, die verwijst naar de losse kaart. Wijken, gehuchten en straten vindt u dezelfde kaart.
- In een aantal excerpten is ook de context opgenomen, waar die voor een beter begrip van de aard of de ligging van het toponiem van belang kan zijn.
- In de meeste teksten overheerst een schrijfwijze met kleine beginletter. Als in dezelfde bron vormen met kleine letter en hoofdletter naast elkaar voorkomen, hebben wij alleen de meest gebruikelijke opgenomen.
- In de lijst zijn toponiemen met groot, klein, lang, kort, krom e.d. alfabetisch volgens het tweede woord gerangschikt. Zo komt Grote Roost vóór Groot Rot.
- Afkortingen worden opgelost volgens de spelling die in het bewuste document gebruikelijk is. In twijfelgevallen wordt de aanvulling tussen haakjes geplaatst.
- Hoewel het de bedoeling is, alleen attestaties tot het begin van de 17e eeuw op te nemen, zijn ook enkele latere vormen overgenomen.
- In verscheidene bronnen komen veel verschrijvingen en fouten voor. Als met zekerheid kon aangetoond worden dat de afwijkende vorm hetzelfde perceel noemt, hebben we hem zonder meer bij de correcte vorm ondergebracht en hem van een * voorzien. Was dat niet het geval, dan wordt hij afzonderlijk gelemmatiseerd.
- Bij namen die zeer frekwent in de bronnen voorkomen, zijn slechts een paar excerpten per bron opgenomen.
- Van een aantal toponiemen is het niet zeker of ze in Zomergem liggen. Enkele oude bronnen hebben betrekking op het hele Ambacht Zomergem, dat oorspronkelijk ook Oostwinkel, Ronsele en Waarschoot omvatte. We hebben ze toch opgenomen. Mogelijk blijkt uit later onderzoek dat enkele namen in een van die andere gemeenten thuishoren. Uit onze excerpten valt dat nu niet op te maken. Verder zijn er ook een aantal belangrijke grenstoponiemen.

Gebruikte afkortingen

Archiefbronnen:

Aanw.	:	Aanwinsten (RAB)
AB	:	Abdij Bijloke (SAG)
ADL	**:**	**Archives départementales Lille**
ADr	:	Abdij Drongen (RAG)
AF	:	Algemeen Familiefonds (RAG)
AM	:	Ambacht Maldegem (RAG)
AOE	:	Abdij Oosteeklo
AR	:	Armrekening
ARA	**:**	**Algemeen Rijksarchief Brussel**
AvM	*:*	*Appeltjes van het Meetjesland (Jaarboeken)*
AZD	:	Abdij Zoetendale (RAG)
BG	:	Bisdom Gent (RAG) **
Bo	:	Boekhoute (RAG)
Cart.	:	Cartularium
DF	:	Della Faille (RAG)
EB	:	Elisabethbegijnhof (RAG)
Ev	:	Evergem (RAG)
FH	:	Familiefonds Handboeken (SAG)
GB	:	Groot Begijnhof (SAG)
GY-CM	*:*	*Gysseling, Corpus van Middelnederlandse teksten*
GY-TW	*:*	*Gysseling, Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland*
GY+Ko-DB	*:*	*Gysseling & Koch, Diplomata Belgica ante annum millesimum centesimum scripta*
Ha	:	Hansbeke
HAK	:	Kapittelarchief Harelbeke (RAK)
K/SMG	:	Kerkarchief Sint-Michiels, Gent (RAG)
K/SPG	:	Kerkarchief O.L.Vrouw Sint-Pieyters, Gent (RAG)
K/WS	:	Kerkarchief Waarschoot (RAG)
KAD	**:**	**Kathedraalarchief Doornik**
KP	:	Kaarten en plans (RAG)
KR	:	Kerkrekening
LT	:	Liber Traditionum
LvdW	:	Land van de Woestijne (RAG)
MB	:	Morel de Boucle (SAG)
Me	:	Merendree (RAG)
NB	:	Nieuwenbos (RAG)
P/Ha	**:**	**Pastoriearchief Hansbeke**
PWS	:	Priorij Waarschoot (RAG)
RAB	**:**	**Rijksarchief Brugge**
RAD	**:**	**Rijksarchief Doornik**
RAG	**:**	**Rijksarchief Gent**
RAK	**:**	**Rijksarchief Kortrijk**

RG	:	Rijke Gasthuis (RAG)
RK	:	Rekenkamer (ARA)
Ro	:	Ronsele (RAG)
RR	:	Rolrekeningen (ARA)
RSA	:	Raad van State en Audiëntie (ARA)
Rtb.	:	Renteboek
RvVl	:	Raad van Vlaanderen (RAG)
SAE	**:**	**Stadsarchief Eeklo**
SAG	**:**	**Stadsarchief Gent**
SB	:	Sint-Baafs (RAG) **
SB/K	:	Sint-Baafs, reeks K (RAG) **
SB/R	:	Sint-Baafs, reeks R (RAG) **
SJG	:	Sint-Jacobsgodshuis (SAG)
SJKG	**:**	**Archief Sint-Jakobskerk Gent**
SJHB	**:**	**Archief Sint-Janshospitaal Brugge**
SP	:	Sint-Pieters (RAG)
StVl	:	Staten van Vlaanderen (RAG)
SV	:	Sint-Veerlekapittel (RAG)
U	:	Ursel (RAG)
Vi	:	Vinderhoute (RAG)
Vo	:	Volders (SAG)
VS	:	Vreemde Steden (SAG)
WH	:	Wenemaershospitaal (SAG)
WK	:	Wetachtige Kamer (ARA & RAG)
WS	:	Waarschoot (RAG)
Zo	:	Zomergem (RAG)
28/	:	Penningkohieren (SAG)
301/	:	Jaarregisters van de Keure (SAG)
330/	:	Registers van Gedele (Wezenboeken) (SAG)

Andere afkortingen:

ca.	:	circa
Cart.	:	cartularium
Div	:	diverse stukken
g./G.	:	gemet, gemeten (oppervlaktemaat)
ghen.	:	ghenaem(p)t
i.a.s.	:	in ander schrift (latere toevoegingen)
i.m.	:	in de marge
i.v.	:	bij het woord ...
kart.	:	karton (map)
kop.	:	kopie
leg	:	legger
(N)	:	naam van de eigenaar of gebruiker
Ndl.	:	Nederlands
O	:	oorkonde
oml	:	om(me)loper

r	:	recto (na het nummer van een blad)
r./R.	:	roede (oppervlaktemaat)
rek.	:	rekening
v	:	verso (na het nummer van een blad)
16e	:	16e eeuw
—	:	zelfde tekst als het vorige excerpt
*	:	corrupte spelling of vergissing van de scribent
**	:	Onlangs zijn het archief van het Bisdom Gent en dat van Sint-Baafs opnieuw geordend. In het glossarium vindt u de oude nummering.

ZOMERGEMSE PLAATSNAMEN

AARDEPUTTEN: de *eerde putten*, **1505**, SAG-301/69, 10r; --, **1528**, SAG-301/84, 87v.

ACHTELINGMEERS/ASSELINGMEERS/ASSERIXMEERS <C6>: in *asselis m(er)sch*, **1450**, SAG-330/24, 564r; *assericx mersch*, **1452**, SAG-VS 117, 3r, 4v ev; *assericxmersch*, id, 5v; *asserich*, id, 7v; *asserichx mersch*, id, 7r/v, 8r; *asserics meersch*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 6r; *assericx meersch*, id, 4v, 5v; *astrics meersch*, id, 4v, 5r/v; *assericx meersch*, **1478**, SAG-MB 10, 1r; In *asschericx mersch*, **1497**, SAG-VS 117, 11r; een ghemet lants *assericx merchs*, **1510**, SAG-VS 117, 16v; *assericx mersch*, **1525**, SAG-VS 117, 5r, 18r; *asserricx mersch*, id, 3r, 6r, 15r; *asseuricx mersch*, id, 4v; *asricx mersch*, id, 6r; (meersch) ... *asselinc*, id, 18r; *ascheli(n)ghe(n) mersch*, id, 15r; *assericx meerschs*, **1551**, RAG-Zo 248, 25r; *asselinckmeersch*, **1554**, SAG-VS 118, 55r; de *asscherick meersch*, **1560**, RAG-Zo 230, 3v; boven *asselinck meersch* / hoofdende up de *asscherick meersch*, **1575**, SAG-FH 377, 1v; d*asselynckmersch*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 1r; op den *achtelynck mersch*, id, 1r; Inden *hachtelynck meirsch*, id, 8r; een partye ghenaemt *hasselynck mersch*, **1611**, RAG-Zo 422, 24v.
Zie ook *ACHTERSTE & VOORSTE ACHTELINGMEERS*.

ACHTERE KEURS <E5>: gheerolf babbaerts *achteren cuers*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 21v.

ACHTERSTE ACHTELING-/ASSELINGMEERS <C6>: een partye Lants ghenaempt de *achterste achtelynck meirsch*, vjC xxxiv r., **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 10v; *achterste hasselynck mersch*, **1611**, RAG-Zo 422, 24v.

ACHTERSTE BILK <F4>: den *achtersten beelck* in somerghem, **1598**, RAG-WS 397, 78r; een stuck Lants ... ghenaemt den *achtersten bulck*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.96; den *achtersten bulc*, id, kaart.

ACHTERSTE BRIELKENS <C3?>: de drij *achterste brielkins*, **1551**, RAG-Zo 248, 17v.

ACHTERSTE BUNDER <G2>: iii ghemeten landts ghenaemt t*achterste bundere* metten oosthende ant straetken dat loopt van beke naer rapenburch, **1574**, RAG-Ro 5, 82r; d*achterste bundere*, **1589**, RAG-Ro 6, 74r.

ACHTERSTE HUL <B3>: (an)den *achtersten hul*, **1606**, RAG-Zo 398, 4v, 7v; Inde *achterste hulle*, **1615**, RAG-Vi 228, 175r.

ACHTERSTE PANTHAGE <D6>: de *achterste panthage*, **1613**, RAG-Zo 398, 7r.

ACHTERSTE SCHEUTEVANG <B6>: een alf bunder gheheeten den *achtersten schuetevanck* (i.m. spennaut straete), **1560**, RAG-Zo 230, 88v; den *achtersten schuetevanck* (i.m. spennaut strate ende tzutters houck), **1575**, SAG-FH 377, 18r.

ACHTERSTE STUK: dat men heet t*achterste stick* neffens den grooten enden cleenen bayaert, **1523**, RAG-RvVl 958, 58v; t*acherste steick*, **1543**, RAG-RvVl 964, 340r.

ACHTERSTE STUKSKEN: het *achterste sticxken*, **1541**, RAG-Bo 406, 10r.

ACHTERSTE TUCKSCHAAP <G4>: den *achtersten tuchschaep*, **1568**, RAG-RG, O; een bilcxken ghenaempt den *achtersten tuchschap*, **1597**, RAG-Ro 28, 7r; den *achtersten tuckschaep*, **1600**, RAG-Ro, O.

ACHTERSTE VELD <B6-B7>: datmen heet t*achterste velt* (i.m. in spennaut), **1560**, RAG-Zo 230, 122r.

AKKER 1 <G5>: up den *ack(ere),* **1497**, SAG-VS 117, 47r, 51v, 52r; up den *ackere*, **1502**, SAG-VS 117, 41r/v, 42r ev; te langheboucken Inden *ackere*, **1554**, SAG-VS 118, 111r, 115r; up den *ackere*, id, 111r, 128r, 132r.

AKKER 2 <G2>: daer ment heet up den *ackere*, **1456**, SAG-330/27, 147r; den *ackere* daer naer in *Wyssendonc, **1543**, RAG-RvVl 964, 339v.

AKKERKEN <F6>: viijC r. eerven ghenaemt t*ackerkin*, **1483**, SAG-330/36, 297r; int *ackerkin*, **1510**, SAG-VS 117, 39r; --, **1551**, RAG-Zo 248, 20r; iiij G. gheheeten het *ackerken*, **1554**, SAG-VS 118, 79r; In t*ackerken*, id, 12r; ghenaempt t*ackerkin* ... oost de drapstrate, **1572**, ARA-RK 45207, 28r; daerment heedt up t*ackerken* al in de prochie van zomerghem, **1578**, SAG-AB 298, 10r; een partije van lande ghenaempt het *ackerken*, **1600**, SAG-330/124-II, 35r; int *ackerkijn*, **1611**, RAG-Zo 422, 2v, 87r.

AKKERSTRAATJE: *ackerstraetkin*, **1439**, SAG-301/35, 62r.

ALAERTS (CLERCX) LAND/STUK: neffens *alaerds clercx lande*, **1452**, SAG-VS 117, 9r; up *alaerts stycht*, **1456**, SAG-330/27, 147r; neffens *alaerts stic*, **1502**, SAG-VS 117, 36r, 38v; *alaerds stic*, id, 36v.

ALFAKKER <F4>: up den waterganc die loept te beke waert ... inden *alfacke(re)*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 8v; den *alfackere*, **1499**, SAG-WH 270, 13r.
Zie ook *HOGE & NEDERE ALFAKKER.*

AMELDONK(SKEN) <G3-H3>: gheerolf *hameldoncx*, **1452**, SAG-VS 117, 4r; mergrieten *ameldoncx*, **1478**, SAG-MB 10, 17r; Inden *hameldonck*, **1606**, RAG-Zo 243, 58v; het *hameldoncxken* in somerghem up de Eerlyckhede van beke, **1611**, RAG-Zo 423, 15r; --, **1616**, RAG-Zo 423, 7v; lants daerment noemt den *Ameldonck* genaemt den muelebilck west het muelestraetgen, **1626**, RAG-RG 25-B, 17r; twee ghemeten Landts daerment noempt den *Ameldoncq* ghenaempt den *mielebilck w. het meulenstraetgen, **1626**, RAG-RvVl 989, 291v.

's AMMANS MEERS: in s*a(m)mans mersch*, **1452**, SAG-VS 117, 13v, 14r, 15r; s*a(m)mers mersch*, **1525**, SAG-VS 117, 30r; in s*amers mersch*, id, 30r.

APPELBOOM: tzelve styck ghenaemt den *appelboom*, **1606**, RAG-Zo 243, 42r.

ARENTSTUK: 1/2 bunder lants heet *arens stic*, **1452**, SAG-VS 117, 3v; een stic landt gheeten et *arent stic*, **1525**, SAG-VS 117, 4r; een stick landts genaempt het *Aerentstick* gr. iiijC liiij r., **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 10r.

ASSERICXMEERS: zie *ACHTELINGMEERS*.

BAARSTRAAT(JE) 1 <B3>: by *baerstraetkin* hoefdende up de cleytstrate, ca.**1470**, SAG-VS 117, 30r; *baers straetkene*, id, 14r; by *baerstraetkine*, **1479**, RAG-Ro 13, 11r, 22r; *barestraetkin*, **1510**, SAG-VS 117, 19v; upde *barestrate(n)* ende potstaken, id, 35v; *bae(re) strate*, **1516**, SAG-VS 119 AR, 3v; *barestraete*, **1554**, SAG-VS 118, 2r.

BAARSTRAAT 2 <B3>: een streepkin ghenaemt **barnstraetkin*, **1529**, KAD-405, 107r; van eenen sticke landts dat men heet *bae(re) strate*, **1531**, SAG-VS 119 AR, 4r; een stick landts gheheeten de *bae(re) strate*, **1536**, SAG-VS 119 AR, 3v; vanden lande ande *bae(re) strate*, **1539/1542**, SAG-VS 119 AR, 3v; vanden lande ande cleitstrate gheheeten de *barij strate*, **1549/1553**, SAG-VS 119 AR, 3r; van Lande ande cleyt strate gheheeten de *barijstrate*, **1555**, SAG-VS 119 AR, 4r.
Zie ook *KLEINE BAARSTRAAT*.

BABBAERTS BOS(SELKEN): het *babbaerts bosschelken*, **1609**, SAG-330/129-II, 87r; bosch ghenaemt *babbaerts bosch*, **1611**, RAG-Zo 422, 18v, 87r.
Zie ook *JORIS BABBAERTS BILK(SKEN)*.

BACHTEN DER BLAUWERIE: een bundere Lants ende xxxix Roeden gheheeten *bachten der blauwerie*, **1554**, SAG-VS 118, 133r.

BACHTEN HOEKE <G4>: een leen iiij bunre mersche(n) dat men heet *bachte(n) houke* dwelke men haut van den huus van gave(re), **1378**, SAG-330/6, 199v; iiii bunder ... ende et heet dleen *bachten houke* boven bulaere ligghende, **1481**, RAG-Vi 227, 9v; ter plaetsen daerment heet *bachten houcke* ofte binen Bulare, **1616**, RAG-Vi 228, 95r.
Zie ook *HOEK 3*.

BACHTEN COERTINS <D7>: mersschen bachten *coertiins*, **1452**, SAG-VS 117, 24r, 25r; mersschen daerment heet bachten *coertiins* by scipdonc dreve, id, 24v.

BACHTEN MOLEN <D5>: *bachten muelen*, **1554**, SAG-VS 118, 65r.

BACHTEN NEESE MOEIEN: gheheeten beertelaren meerschs ofte *bachte neese moeyen*, **1551**, RAG-Zo 248, 28v.

BACHTEN 's PAUWS: *bachten spaus*, **1497/1502**, SAG-VS 117, 41v.

BACHTEN WALLE <B3>: *bachten walle*, **1546**, SAG-301/100, 133v; --, **1611**, RAG-Zo 422, 39r.

BAES' BILKSKEN: zynen Lande gheheeten *baesbilcxken*, groot ontrent ijC roeden, **1554**, SAG-VS 118, 167r.

BAESENVIJVER <E3>: j G. gheheeten *baesen vivere* gheleghen jnden cautere, **1554**, SAG-VS 118, 105r.

BAETS' PUT <F2>: jnt ambochte van zomerghem ligghende tusschen beke ende den staectenvivere an beden siden van der leden in steden die men heet *baetspit*, **1324**, SAG-WH O.22; int ambocht van zomerghem tusschen beke ende den staecten vivere an de noortside up de leede van *baetspitte*, **1324**, SAG-WH O.24.

BAEYAERTS STUK: zes hondert vyftich roeden Lants ghenaemt het *baeyaerts stuck*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.78.
Zie ook *GROTE & KLEINE BAEYAERT*.

BARME <D5?>: xxx Roeden gheheeten de *baerme* Inde erstmeersch, **1554**, SAG-VS 118, 43r.

BAUWENS/BEYENS BILK <D5>: ijC xxxvij roeden gheheeten *beyens bilck* ghelant oost de muelestraete, **1554**, SAG-VS 118, 62r; een stick gheleghen In *beyens bilck* ... oost de straete, id, 96r; Gheheeten *beyens bilck* ... oost de straete, id, 108r; in *beùùens bilck* ... oost het muelestraetken, id, 99r; jn *bennens/beuuens bilck* ... oost het muelestraetken, id, 108r; jn **bennaicx bilcx*, **1560**, RAG-Bo 407, 38v; in *beyens bilck*, **1611**, RAG-Zo 422, 39v; een partije Lants ghenaemt *bauwens bilck*, id, 106r; in **bennens bilck* ... oost de Vulbeck strate, id, 43v.

BAUWENS/BEYENS BROEK <E-F 2-3>: een bundre Landts ghenaempt t*bueuwens brouck* Ligghende Inde meerlaere strate, **1555**, SAE-1009, 328r.
Zie ook *SER BAUWENS BROEK*.

BAUWERWAAN <B4-C4>: Ghiselin de *bederwane*, **1282**, RAG-SP, O; Boidin de *Boderwan*, **1295**, RAG-SB/R 31d, 60r; Segher van *Bederwaen*, **1370**, SJKG-647, 13r; *bueyderwaen*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 13r; *beyerwaen*, id, 16v; *beyderwaen*, **1479**, RAG-Ro 13, passim; daerment heet ter *bruwaen*, **1483**, SAG-330/36, 297r; daer ment heedt ten **bunderen walle*, **1503**, SAG-330/42, 350r; te *beyewaen*, **1510**, SAG-VS 117, 6r; bunderwalle ofte *beyd(er)waen*, **1528**, SAG-301/84, 87v; *beuderwane*, **1551**, RAG-Zo 248, 6r; *beuderwaen*, id, 1r, 13v; --, **1553**, RAG-Ro 4, 1r, 2r ev; *beyderwan, id, 8r; bauherwaene*, **1574**, RAG-Ro 5, 1r; *Beuerwaene*, id, 58r; *beyerwaene*, id, 8r, 16r; *beurwaene*, **1589**, RAG-Ro 6, 3r; *beyerwaene*, id, 52r; --, **1597**, SAG-VS 119 KR, 2v.

BAUWERWAANSTRAAT <B4-C4>: de *buerewae(n) strate*, **1456**, SAG-330/27, 348r; de cleyt strate ofte *buerewaenstrate*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 28v; *buerewaenstrate*, id, 22r; de *beyderwaen straete*, **1479**, RAG-Ro 13, 1v, 16r ev; *bruwaen strate*, **1483**, SAG-330/36, 297r; neffens der *buerewaen straete*, **1496**, SAG-330/40, 300r; *beyerwaen strate*, **1510**, SAG-VS 117, 24r; *beuyerwaenstrate*, id, 34r; *beyderwaenstrate*, **1529**, KAD-405, 107v, 108v; lancx der *Beyderwaenstraete*, id, 107r, 108r; de *beruwaen*

strate, **1532**, SAG-330/51, 86r; ande *buerewaen strate*, **1546**, SAG-VS 119 AR, 3r; *beuwerwaen strate*, **1553**, RAG-Ro 4, 2r, 41r; de *beyerwaenstrate*, **1572**, ARA-RK 45207, 21v; de *Beuerwaen straete*, **1574**, RAG-Ro 5, 3r, 22r ev; *Beuwerwaen straete*, id, 3r; te *beyer waene straete*, **1589**, RAG-Ro 6, 3r; *beyerwaen strate*, **1595**, SAG-330/116, 116r; *beyerwaenstraete*, **1595**, SAG-330/117, 142r; --, **1597**, SAG-330/119, 123v; de *beyerwan straete*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v; de *bruwaen strate*, **1616**, RAG-Vi 228, 100r; *beyerwaen strate*, **1625**, RAG-Zo 423, 16v.

BEATRISENPUT: zie *TRISEN PUT*.

BEDELVEKEN <G3-G4>: twee hondert Roeden ghenaemt d*bedelvekin*, **1504**, SAG-330/43, 13v; ijC Roeden ghenaemt t*bedelveken* ... over de strate jn curtebouckent naer beke, **1606**, RAG-Zo 243, 48v.

BEEKSKEN <B6-B7>: ijC roen lants gheheeten t*beecxkijn* (i.m. spennaut), **1560**, RAG-Zo 230, 27r.

BEERKEN <B6>: up *beerkin*, **1478**, SAG-MB 10, 6v; upt *beerkin* up scuete vanc neffens straetkin, id, 6v; up spennout ten *beerkine*, id, 18r: up *sprenhout daerment heedt de *beerkin*, **1494**, SAG-330/40, 34r; t*beerkijn*, **1560**, RAG-Zo 230, 29v.
Zie ook *KLEIN BEERKEN*.

BEERTELARENMEERS: gheheeten *beertelaren meerschs* ofte bachte neese moeyen, **1551**, RAG-Zo 248, 28v.

BEESBOSBILK: gheheeten den *beesbosch bilck*, **1611**, RAG-Zo 422, 84r.

BEIAARD: zie *GROTE & KLEINE BAEYAERT*.

BEIERWAAN(-): zie *BAUWERWAAN(-)*.

BEK 1 <G2>: te beke in den *bec*, **1447**, RAG-K/SMG 385, 5v; den *becq*, **1504**, SAG-330/43, 13v; een stic landts ... ghenaempt den *bec* ... beke te brugghe, **1540**, RAG-RvVl 963, 333v; meersch ghenaemt den **bac*, **1579**, SAG-330/96-II, 263r.

BEK 2 <E7>: ghenaemt den *becq* ... by de durmt, **1572**, ARA-RK 45207, 61r.

BEK 3 <F4>: den *Becq*, **1613**, RAG-Zo 231, kaart.

BEKE 1 <G3-H3>: *beke*, **1291** kop.**1410**, RAG-AZD, O; *beke*, **1324**, SAG-WH, O.22 & 24; te *Beke*, **1327**, RAG-AF 4280; *beke*, **1339**, SAG-WH 267, 6v; --, **1347**, RAG-RG, O; --, **1359**, RAG-K/SMG, O; te *b*eke Inde prochie van zomerghem, **1404**, SAG-330/13, 73r; *beke*, **1405**, SAG-330/13, 189r; --, **1445**, SAG-330/23, 238r; --, **1447**, RAG-K/SMG 385, 2r, 5r/v; daerment heet te *beke*, **1456**, SAG-330/27, 348r; up den waterganc die loept te *beke* waert, ca.**1470**, SAG-VS 117, 8v; (by) *beke*, id, 9v, 10r, 13v; tusschen meerlare ende *beke* up de lieve, id, 9v; daermen heet ten *beke*, **1472**, SAG-301/52, 17r;

te *beke*, **1479**, RAG-Ro 13, 51r; bij de plaetsche gheheeten ter *beke*, **1481**, SAG-330/35, 404r; tusschen *beke* ende zomerghem, **1481**, SAG-330/36, 4v; te *beke* binnen de prochie van zomerghem, **1487**, SAG-301/59, 163v; *beke*, **1495**, SAG-301/63, 73r; --, **1496**, SAG-330/40, 300r; --, **1499**, SAG-WH 270, 15v; --, **1504**, SAG-330/43, 13v; --, **1509**, SAG-330/44, 31r; tusschen *beke* ende voerde, **1510**, SAG-VS 117, 5v; *beke*, id, 7r ev; --, **1531**, SAG-301/87, 24r; --, **1540**, RAG-RvVl 963, 333r/v; --, **1553**, RAG-Ro 4, 76r, 82r; den wyck van *beke*, **1571**, SAG-28/83/355, 1r, 35r, 43r/v ev; te *beke* ... noordwest schaubrouckstraetkin, **1572**, ARA-RK 45197, 7v; te *beke* ... zuudt de ghendtsche lieve, **1572**, ARA-RK 45207, 37v; *beke*, id, 19r, 42v, 55r; ter *beke*, id, 48r; te *beke*, **1574**, RAG-Ro 5, 77r, 78r ev; *Beke*, **1577**, SAG-28/83/355, 4r; *beke*, **1594/1597/1598/1599/1601**, SAG-VS 119 AR, 1v; --, **1600**, RAG-RG, O.

BEKE 2 <G3>: tender *beke*, **1452**, SAG-VS 117, 2v; up de *Beke*, **1478**, SAG-MB 10, 23v, 24r.

BEKE 3: ijC r. lants gheheeten de *beke* up trijsepit (i.m.spennaut), **1560**, RAG-Zo 230, 28v; up de *beke*, **1575**, SAG-FH 377, 13r.

BEKEBRUGGE <G2>: van *beke der* [lees: ter] *brugghen* te meerlare, **1499**, SAG-WH 270, 20r; in zomerghem an de Lieve bij *beke brugghe*, **1537**, RAG-RvVl 962, 292r; **beke te brugghe*, **1540**, RAG-RvVl 963, 333v; an de *brugghe ter beke*, **1543**, RAG-RvVl 964, 339v; van Lovendeghem naer *bekebrugge* / te *beke brugghe*, **1564**, SAG-VS 117, los blad.

BEKEMOLEN <G2>: te *beke biider muelene*, **1499**, SAG-WH 270, 15v; *beke muelene*, **1504**, SAG-330/43, 13v; --, **1571**, SAG-330/89, 76r; *becke muelene*, **1606**, RAG-Zo 243, 34r; by *becke muelene* up den berch, **1625**, RAG-Zo 423, 15v.

BEKESTRAAT <G3>: de *bekestraete*, **1571**, SAG-330/89, 76r.

BEKSKEN <G2>: ijC roeden lants gheheeten *becxkin*, **1478**, SAG-MB 10, 6r; een sticxkin zaylandts ghenaempt t*becxkin* ... in zomerghem an de Lieve bij beke brugghe, **1537**, RAG-RvVl 962, 292r; zaylandts ghenaempt t*becxken* an de lieve, **1552**, RAG-RvVl 969, 427v; een ghemet gheheeten t*becxken* ... tcortestick es naest ghelandt ant noorthende ... metter oostsyde ande groote gracht, **1574**, RAG-Ro 5, 97r; dheen ghenaemt het *Becxken*, **1611**, RAG-Zo 422, 115v.

BELLEMSTRAAT <A6-B6>: oost spenhaultstrate ... noordt *bellemstrate*, **1572**, ARA-RK 45207, 29r.

BELLEMSTRAATJE <A5-B5>: oost t*bellem straetken*, **1586**, RAG-Me 65, 12v.

BERG 1 <H4>: den *berch*, **1478**, SAG-MB 10, 26v, 27r; zekere *berch* bi bulaer, id, 29v; vC r. lants ligghende in zomerghem gheheeten den *berch* te voorde, **1541**, SAE-1009, 166r; in somerghem den *berch* noort de strate die naer de voorde loopt, **1598**, RAG-WS 397, 46v; in Somerghem ghenaemt den *berch*, id, 50r.

BERG 2 <E6>: ghenaempt den *berch* ... ten durmen ... zuudtoost doude calene ... noordt tmeerschstraetkin, **1572**, ARA-RK 45207, 26r.

BERG 3 <B5>: ijC roeden lants upden *beerch*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 21v; by den *berghe* hoefdende ande wostine, id, 29r; upden *berch*, **1497**, SAG-VS 117, 60v, 62r; een ghemet lants daermen heet den *berch* ende den hau belc bachten hoetzele, **1510**, SAG-VS 117, 30v; den *berch* ende den hau beelc, id, 31r; byden *berghe*, **1516/1531/1536/1539**, SAG-VS 119 AR, 3r/2v/3r; byde ij *b(er)ghen*, id, 3r; by den *beerghe*, **1546**, SAG-VS 119 AR, 2v; den *berge*, **1548**, SAG-VS 119 AR, 3r; den *berghe*, **1549**, SAG-VS 119 AR, 2v; neven/neffens den *berghe*, **1553/1555**, SAG-VS 119 AR, 4v/3v; neffens den *berghe*, **1559**, SAG-VS 119 AR, 2r; neffens den *berchs*, **1581**, SAG-VS 119 AR, 2v.

BERG 4: den *berch*, **1441**, SAG-330/22, 338v; anden *berch*, **1476**, RAG-Zo 282bis, 3v; den *berch*, **1534**, RAG-RvVl 961, 266r; --, **1551**, RAG-Zo 248, 1r; twee partcheelen ... daerment heet inden *berch*, id, 10r, 11r; tderde stick gheheeten den *beerch*, **1554**, SAG-VS 118, 155r; van Lande ... een stick gheheeten den *berch*, id, 161r; den *berch*, **1576**, SAG-330/94, 110r; in somerghem ghenaemt den *berch*, **1598**, RAG-WS 397, 45r; den *beerch*, **1626**, RAG-RG 25-B, 17r.

BERG: zie ook *GROTE, HOGE, LANGE, NEDERE BERG*.

BERGGAVER <B6>: een bundre lants gheheeten ten ij plecken in *berchghavere*, **1478**, SAG-MB 10, 11r; *berghavere*, id, 2r, 6r; *beergavere*, **1485**, SAG-330/37, 141r; *bergavere*, **1560**, RAG-Zo 230, 53r; bachten *berghaver* ... oost de spennynck straete, id, 9v.

BERRENDELARE: upt heersceep van *berrendenlare* ... bi beke an de noert zyde van schoudebruker damme, **1359**, RAG-K/SMG, O; theerscep vanden *berrendelare*, **1377**, RAG-EB, O; --, **1385 & 1387**, RAG-EB, O; tgoedt te scoubrouch ... onder theerscip ... geheeten theerscap van *berrendelaere* jn steden diemen heet de beke an de noortzyde van scoude brouc damme, **1447**, RAG-K/SMG 385, 3v; therscip van den *Berrendelare*, **1467**, RAG-K/WS 35, 9v; heerscip vanden *berendelare*, **1510**, SAG-VS 117, 18r; et *berrende laersche*, **1573**, RAG-Ro 71, 7r; *Berrendelaere*, **1574**, RAG-Ro 5, 0r; up der Eerlychede van ... *berrendelare*, **1625**, RAG-Zo 423, 16v.

BERRENT 1 <E1>: jn steden die men heet de *berrent*, **1326**, RAG-SB, O; een stick lants datmen heet de *berrent*, **1450**, SAG-330/24, 564r; een stic lants es gheheeten de *berrent*, ca.**1470**, RAG-VS 117, 13v; een stic lants dat men heet de *berrent*, **1510**, SAG-VS 117, 15v; een stic lants neffens dat men heet bogaerts brouc straetkin dat men heet den *berrent*, id, 26v.
Zie ook *KLEINE BERRENT*.

BERRENT 2 <B5>: up den *berrent*, **1559**, SAG-330/76, 270r; de *berrent*, **1576**, SAG-330/94, 110r; *Berrent*, **1615**, SAG-330/132-II, 24r; --, **1616**, SAG-330/133, 23r.

BERRENTBOS <B5>: in bergavere gheheeten *berre(n)nenbosch*, **1560**, RAG-Zo 230, 53r; diemen heedt den *berrenbosch*, **1569**, ARA-RSA 618/15, 91v; vijC r. bosch dat

men heedt den *berrenbosch*, **1571**, SAG-28/25/106, 53v; *berrenbosch*, **1572**, SAG-28/25/106, 53v; noort *bernenbosch* (i.m. oetsele) **1575**, SAG-FH 377, 15v.

BERRENTDONKBOS <B5>: *berredonc bosch*, **1494**, SAG-330/40, 34r; bosch in den *berrincdonc bosch*, **1524**, SAG-330/48, 216v; *berredonck busch* bij bergavere (i.m. spennaut strate & oetselstrate), **1560**, RAG-Zo 230, 53v.

BERRENTMEERS <B5?>: partije gheheeten den *berne meersch*, **1608**, SAG-330/129-II, 30r.

BETS OOS BILK <D5>: iiijC xxv Roeden gheheeten den *bets oos bilck*, noort de guldestede van zomerghem, **1554**, SAG-VS 118, 65r.

BETTE FIERENS STUKSKEN: het tweede stuck lants ghenaemt *Bette Fierens stucxken* groot dry hondert lxxxv roeden, **1613**, RAG-Zo 231, nr.92; *bette fierens sticcken*, id, kaart.

BETTE VERDONCKX BILK: een paertije mersch genaempt *bette verdonckx bilck*, **1616** kop.**1682**, RAG-WK 221, 36v, 63r.

BIEMEERS <E5>: in *biemersch*, **1348**, SAG-WH 263, 5v; merschs in *biemerschs*, **1414**, SAG-WH 268, 8v; te hulsem ... metten zuuthende ande *byemeersch*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 11r; inde *biemersch*, **1497**, SAG-VS 117, 4v; --, **1502**, SAG-VS 117, 5v; inde *biemerchs*, **1510**, SAG-VS 117, 29r; *biemeerch*, id, 39v; in den *biemeersch* te somerghem, **1551**, SAG-86/6/5, 55r; *biemeersch*, **1554**, SAG-VS 118, 21r, 37r; *biemersch*, **1611**, RAG-Zo 422, 13; --, **1625**, RAG-Zo 423, 11r.

BIERMANS HOFSTEDE <E3>: dat men hedt *biermans ofstede* ... noort de merelaer strate, **1573**, RAG-Ro 71.

BIESBILKEN <D4-E4>: de *biesbulcken*, **1531**, SAG-301/86, 74r.

BIESBILKSKEN <D4-E4>: twee *biesebulcxkins*, **1535**, SAG-330/53, 180r; aen t*biesbilcxken*, **1554**, SAG-VS 118, 22r; ter Straten ghenaempt *t*biesbalcxken*, **1572**, ARA-RK 45207, 103v; het *biesbilcxken*, **1611**, RAG-Zo 422, 39v, 42v.

BIESINGENDRIES <D5>: ande *biesinghen driesch*, **1497**, SAG-VS 117, 12v; den *byesynghe(n) dries*, **1502**, SAG-VS 117, 9r; gheleghen oick byder muelene gheheeten *biesekens dries*, **1554**, SAG-VS 118, 84r.

BIESMEERSELKEN: de deux cens verges de terre nomme le *biesmerschelken*, **1556**, ARA-RK 7399, 48v.

BIESTGOED / GOED TER BIES(T) <B6>: een goet ... datmen heet t*ghoet ter bies*, **1403**, SAG-330/12, 309r; In *bies goed* Inde vors. prochie van zomerghem, **1419**, SAG-330/17, 42v; van den goede dat men heet t*biest goed*, **1433**, SAG-330/20, 308v;

diversche plecken van lande ligghende te rode ende heet *bies goedt*, **1452**, SAG-VS 117, 2r; diversche plecken van lande ligghende te roede ende heet *biest goet*, **1525**, SAG-VS 117, 6r; het *biest goet* ... an de west zyde et goet ten heye, id, 8r; *biest goet*, id, 9r, 15r; in spennaut in *biest ghoet*, **1560**, RAG-Zo 230, 94v; een ghemet in *bies ghoet* (i.m. spennaut, id, 94r; *bies goet*, **1575**, SAG-FH 377, 15v, 20r.

BIESTVELD <B6>: tvierendeel ghemet ghenaempt *biestvelt*, **1525**, SAG-VS 117, 6r; in *byestvelt*, id, 8r; landts ghenaemt *biestvelt*, id, 13r; een partije Lants ghenaempt het *biesvelt*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 3v, 7r.

BIJLE: een alf bunder bosch gheheeten de *bilene*, **1456**, SAG-330/27, 348r; een alf bundere de *bijle*, **1496**, SAG-330/40, 300r; tstic dat men noumt de *bijle*, **1505**, SAG-301/69, 10r; de *bijle*, **1528**, SAG-301/84, 87v; een styck groot vC lxxij 1/2 r. ghenaemt de *bijle*, **1606**, RAG-Zo 243, 5v; een paertije Lants ghenaempt de *bijlle*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 27v.

BIJLEVE <C6>: up de *bileve*, **1478**, SAG-MB 10, 26v; ijC l roen gheheeten de *bijleve* metten oost hende up de spennaut strate, **1560**, RAG-Zo 230, 43r; up de *bijleve*, id, 74v, 76v, 138v; ijC L roen lants ligghende up de *byleve* hoofdende up de spennaut strate, **1575**, SAG-FH 377, 21r; ijC roen ligghende up de *byleve* metten oosthende up de spennaut strate, id, 21v; vier hondert roeden lants gheheeten de *bileve* up spennaut, **1579**, SAG-330/96-II, 259v.

BILK <D7>: zyn mersch inden *belc*, **1525**, SAG-VS 117, 49r; inde mersch ende inden *belc* mynsheeren van zom(er)ghem goedt van scipdonc, id, 51r; een paertije Lants genaempt den *bilck* daer den wech over loopt, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 29r.

BILKSKEN <B5>: j ghemet lants ... datmen heet *beelcxkiin* neffens datmen heet slocx stic, **1452**, SAG-VS 117, 8v; ijCl roen lants gheheeten t*belcxkin* metten pitte gheleghen van daer men gaet toesele te bellem waert, **1510**, SAG-VS 117, 23r; dat men heet het *belcxkin* neffens slocx ste up langhelae(re) belc, **1525**, SAG-VS 117, 9r.
Zie ook *HOOG, KROM, LANG BILKSKEN*.

BILKSKEN BIJ JOOS DE NEVE <E7>: Inden wijc van durmen deene ghenaempt het *bilcxken bij Joos de neven*, **1595**, SAG-330/116, 116r; het *bilcxken bij Joos de neve*, **1597**, SAG-330/119, 123v.

BLAUWERIE: zie *BACHTEN BLAUWERIE*.

BLEEKSTEDE: een stic ... datmen heedt de *bleec stede* ende es nu eenen bogaert, **1531**, SAG-301/86, 24r; een ghemet gheleghen oest anden bogaerd ... wylent ghenaemt de *bleecstede*, **1579**, SAG-330/96-II, 258v; de *bleeckstede*, id, 260r; de *bleec stede*, **1604**, SAG-330/126, 69v; een stic lands ande oude singhele dat men heet de *bleecstede*, **1540**, RAG-RvVl 963, 333r; het *bleeck stedeken*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 50r.

BLEKBILKSKEN: ghenaemt het *bleck bilcxken*, **1611**, RAG-Zo 422, 17r, 106v.

BLEK-ESKEN <E7>: een ghemet gheheeten het *bleckhesseken* .... zuut het meerschstraetken, **1554**, SAG-VS 118, 129r.

BODEM <E5>: lants up de *bodom* an scruters lant, id, 12r; tenden hulsem metten eenen hende up *boem*, id; inden *boem*, **1497**, SAG-VS 117, 41v; --, **1502**, SAG-VS 117, 41v; up den *bodin*, **1510**, SAG-VS 117, 7v, 12r; up *boem*, id, 12r; een stick gheheeten den *boom*, **1554**, SAG-VS 118, 145r; hendende up den *boom*, id, 126r.

BOEKEN/BOEKHOUT <G-H 4-5>: in *buuchout*, **1328**, SAG-WH 263, 6r; in loco dicto *bochout*, **1359**, RAD-Cart.74, 39r; gheleghen in *bochout*, **1376**, SAG-330/6, 81v; in *buuchout*, **1414**, SAG-WH 268, 9v; ter stede daerment heet up *bouchout*, **1443**, SAG-330/23, 211r; upt *bouchaut*, **1447**, RAG-K/SMG 385, 1v; te zomerghem in een gheleede dat men noomt *bouchout*, **1448**, SAG-301/39-II, 109r; daerment heedt up t*boucheet*, **1455**, SAG-330/27, 135v; te *bochout* waert, **1499**, SAG-WH 270, 15v; in *bouchaut*, **1510**, SAG-VS 117, 4v; *bouckene*, **1529**, KAD-405, 109r; tusschen beede (de) *boucken*, **1554**, SAG-VS 118, 142r, 163r; Inden hoop van *boucken*, **1571**, SAG-28/83/355, 43v.
Zie ook *KORTEBOEKEN, LANGEBOEKEN, NEDERBOEKEN.*

BOEKENAKKER/BOEKHOUTAKKER <F5>: up *bouchout acker*, **1409**, SAG-330/14, 109v; tenden *bouchautackere*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 26v; lande gheheeten *bouckenackere* ... zuut het donckerstraetken, **1554**, SAG-VS 118, 147r; lande gheleghen up *bouckenackere*, id, 143r; In den *boucken ackere*, **1625**, RAG-Zo 423, 14v.

BOEKENSE BEKE / BOEKHOUTS BEKE <F5-G4>: neffens der *bouchouts beke*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 10v; de *bouckentsche becke*, **1497**, SAG-VS 117, 35r; de *bouckens ghebeke*, **1510**, SAG-VS 117, 3v; de *bouckensche beke*, **1531**, SAG-VS 119 AR, 2r; de **bouckenghe beke*, **1536**, SAG-VS 119 AR, 2r; de *bouckensschebeke*, **1554**, SAG-VS 118, 125r, 139r ev; lants gheleghen te *bouckensschebeke* aen tdoorenken, id, 150r; de *boucheessche beke*, **1602**, SAG-330/125, 85r.
Zie ook *GROTE BOEKENBEKE.*

BOEKENSTRAAT: (lants) de *Bouckestrate*, **1534**, SAG-301/88, 190r.
Zie ook *KORTEBOEKENSTRAAT, LANGEBOEKENSTRAAT.*

BOGAERTS BROEKSTRAATJE <E1>: *bogaerts brouc straetkin*, **1510**, SAG-VS 117, 26v; bij tstaeck te vivere ... west ... t*boghaert brouckstraetkin*, **1572**, ARA-RK 45207, 39v; *boghaert brouckstraetkin*, id, 78r.

BOGAERTS STEDE <C6>: een partije lants genaempt de *boghaerts stede*, n. de rostraete, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 20r.

BOGAERTS VANG <C6>: in/up *bogaerts vanc*, **1478**, SAG-MB 10, 10v, 23v; in *bogaert vanc*, **1508**, SAG-330/43, 365r; *boghaerts vanck*, **1560**, RAG-Zo 230, 113r; *boghaerts vanck* hoofdende up schoondonck straetkijn metten west hende (i.m. Roo str. & spennautstrate), id, 83v; *bogaerts vanck* hoofdende up schoondonc straetkin, **1575**, SAG-FH 377, 16v; up *bogaerts vanck*, id, 12v.

BOL: ijCL r. gheheeten het *bol*, **1554**, SAG-VS 118, 111r; vier sticken Lants te weten een stick gheheeten t*bol*, id, 155r.
Zie ook *OUDE BOLLE*.

BOLDREVE <F6>: het cappoen stick ... n.o. de *boldreve*, **1554**, SAG-VS 118, 122r.

BOLLAERT <F5>: twee ghemeten landts thoverdam gheheeten den *bollaert*, **1551**, RAG-Zo 248, 2r, 15r, 31v.

BOLLAERTS BILK <E5>: een ghemet lants thulsem gheheeten *bollaerts bilc*, **1551**, RAG-Zo 248, 5r; gheleghen up *bollaerts bilck* ... noort het straetken, **1554**, SAG-VS 118, 101r; ghenaemt *bollaerts bilck* ... noort het cauterstraetken dat naer de holy muelen loopt, **1611**, RAG-Zo 422, 27v.

BOLLEBILK: zie *BOTERBILK*.

BOOM: zie *BODEM*.

BOOMGAARD: zie *OUDE BOOMGAARD*.

BOONAKKER <C6-D6>: up *boenacker* in somerghem, **1415**, SAG-330/15, 311r; een stic lants ... gheleghen up *boenachker*, **1452**, SAG-VS 117, 10r; *boonackere*, **1497/1502**, SAG-VS 117, 13v/10v; --, **1504**, ARA-RK 1091, 90r; *boenachkere*, **1525**, SAG-VS 117, 6r, 12r, 20r; lants up *boenackere*, id, 20r; *boonackere*, **1550**, ARA-RK 7396, 35v; --, **1554**, SAG-VS 118, 48r, 52r; *boenackere*, id, 44r, 82r ev; jn *boenackere* ... zuut de wullocht meersch, id, 70r; een stic Landts ghenaempt den *boonackere*, **1601**, SAG-330/125, 32v, 33r; een partije lant ghenaempt den *boonackere*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 1v, 16v; *boonacker*, **1611**, RAG-Zo 422, 31r, 42v, 82r.
Zie ook *HALVE BOONAKKER*.

BOONAKKERKEN <C6-D6>: t*boen ackerkin*, **1435**, SAG-301/33, 125r; *t*beenackerkin*, **1441**, SAG-301/36, 122r.

BOONAKKERPUT <C6-D6>: den *boonackerput*, **1601**, SAG-330/125, 32r, 33r.

BOONINS DREVE <C4 of B3>: bij *boenins dreve*, **1553**, RAG-Ro 4, 41r; an *Boenyns dreve*, **1574**, RAG-Ro 5, 2r; te beyerwaene tusschen beede de straeten by *boonyns dreve*, id, 16r; *Boonyns dreve*, id, 13r, 37r; by *boonyns dreve* commende metten westhende ande beuerwaen straete, id, 42r; genamt de *boenins dreve*, **1589**, RAG-Ro 6, 3r.

BOONSTEDE: een ghemet L Roeden ghenaemt *boenstede*, **1611**, RAG-Zo 422, 112r.

BOONSTUK(SKEN): het tarwe stic alias *boonstic*, **1546**, SAG-301/100, 133v; het *boonsticxken* in somerghem, **1598**, RAG-WS 397, 53r.

BOORDEKEN: een partye Lants ghenaemt het *boordeken*, **1611**, RAG-Zo 422, 131v.

BOS <F4>: gheheete de *busch*, na **1497**, SAG-VS 117, 15/4v; den *bosch*, **1554**, SAG-VS 118, 78r; twee sticx In somerghem ghenaemt den *bosch*, **1598**, RAG-WS 397, 74v; eenen bulck ghenaempt den *bosch*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.103; den *boschs*, id, kaart.

BOSSELKEN <E7>: C lvij R. ... ghenaemt t*bosschelken* thenden den Langhen sticke, **1554**, SAG-VS 118, 143r: ghenaempt t*bosschelkin* in den durme, **1572**, ARA-RK 45207, 116r.
Zie ook *HOOG BOSSELKEN*.

BOTERBILK: Inden *boter belc*, **1516/1536**, SAG-VS 119 AR, 3v; anden *boter belc*, **1539/1542**, SAG-VS 117 AR, 3v; *boterbilc*, **1546**, SAG-VS 119 AR, 3r; *boterbelck*, **1548**, SAG-VS 119 AR, 3v; v ghemeten ende een alf lants Inden *boterbelck*, **1549**, SAG-VS 119 AR, 3r; *boter belck*, **1553**, SAG-VS 119 AR, 5r; *boterbilck*, **1555**, SAG-VS 119, AR, 4r; **bolre bilck*, **1559**, SAG-VS 117 AR, 2v; **bollebilck*, **1581/1594/1597/1598**, SAG-VS 119 AR, 3r; *boterbilck*, **1599/1601**, SAG-VS 119 AR, 3r; Inden *boterbilck*, **1606**, RAG-Zo 243, 29r, 43v.

BOTERMEERS <E7>: de *bueter mersch* ... up de zuutwest zijde van durmen meersch, **1595**, SAG-330/116, 115v.

BOTERPOT: ijC roeden lants gheheeten den *boterpot*, **1606**, RAG-Zo 243-II, 7v.

BOUSCHAERT: an den *boushaert*, **1577**, SAG-330/95, 55v; twee sticken lants ... ghenaempt den *bouschaert*, **1577**, RAG-RvVl 981, 338r.

BOVEN: zie *ZOMERGEM-BOVEN*.

BOVEN BULTYNCX STEDE: een styck lant gheheeten *Boven bultyncx stede*, **1606**, RAG-Zo 243, 55v.

BRAAMBOS: Inden/anden *braembusch*, **1497**, SAG-VS 117, 52v, 59r; huten *braembussche*, id, 62r/v; gheheeten den *braembosch*, **1554**, SAG-VS 118, 124r; van zynen lande ... Inden *braembosch*, id, 114r; zynen Lande ... den *braembosch*, id, 151r, 159r, 167r; zynen lande bosch zynde ... ghenaemt den *braembosch*, id, 157r.

BRAAMBROEK: inden *braembrouck* up spapenmersch, **1606**, RAG-Zo 243, 26v.

BRAAMVANG <B6-C6>: iiijC roeden lants dat men heet den *braem vanc*, **1478**, SAG-MB 10, 24r; In den *braemvanck* neffens et alf vangheskijn (i.m. tusschen Roo & spennaut), **1560**, RAG-Zo 230, 36r.

BRAAMVELD: lants gheheeten *braemvelt*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 3v; ijC roen lants dat men heet *brams velt*, **1510**, SAG-VS 117, 15v; een partije lants ghenaempt het *braemvelt*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 4r.

BRAEMS HOEK: In *Braemshouck*, **1615**, SAG-330/132-II, 27v.

BRAND <G4>: tote(n) *brande*, **1339**, SAG-WH 267, 4r; --, **1414**, SAG-WH 268, 9v; up de curte bouchaut straete datmen heet den *brant*, **1456**, SAG-WH O.115; van zynen Lande ... ghenaempt den *brant*, **1554**, SAG-VS 118, 138r; boven *brande*, id, 139r; bosch ghenaempt den *brant*, **1559**, SAG-330/76, 270r; --, **1576**, SAG-330/94, 110r.
Zie ook *HOGE BRAND*.

BRANDINS BILK: de driedeel van *brandiins beelke*, **1452**, SAG-VS 117, 4v, 5r; neffens *brandins belct*, **1476**, RAG-Zo 282bis, 3v.

BRANDINS STEDE: lants es gheheeten *brandyns stede*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 4r.
Zie ook *KLEINE BRANDINSSTEDE*.

BRANDINS STUK: een stede die men heet *brandyns stic*, **1510**, SAG-VS 117, 16r.

BRANDVANG <B6-C6>: ter plaetsen daerment nompt *brantsvanc*, **1450**, SAG-330/24, 564r; Inden *brant vanc*, **1478**, SAG-MB 10, 8r, 22r; *brantvanc*, id, 21v; in (den) *brantvanck*, **1560**, RAG-Zo 230, 101v, 102v; een half ghemet inden *brantvanck* ghenaempt troo busschelken (i.m. by den vossenholen), **1575**, SAG-FH 377, 3v; x roen gheleghen in *brantvanck*, id, 3v.

BREDE GEER <C6>: den *breeden gheer*, **1478**, SAG-MB 10, 1v, 24r: -- (i.m. spennaut), **1560**, RAG-Zo 230, 114v; gheheeten den *breeden gheer*, id, 3v; iiijC roen gheheeten den *breeden gheer* (i.m. boven asselinck meersch), **1575**, SAG-FH 377, 1v; den *breeden gheer*, id, 13r.

BREED STUK <D3-E3>: *breede stic*, **1378**, RAG-EB, O; een stic lants by den gheetamme hoefdende up tgheeta(m)straetkiin ende heet t*breede stic*, **1452**, SAG-VS 117, 12v; lants gheheeten t*breede*, **1510**, SAG-VS 117, 3v; een stic lants by den gheethamme hoefdende up tghetham straetkin ende heet et *breede stic*, **1525**, SAG-VS 117, 28r.

BRIAERDE: ond(er) *briaerde*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 15v; Eerlycheden van *breaerde*, **1625**, RAG-Zo 423, 16v.

BRIEL 1 <E4>: Inden *briel*, **1456**, SAG-330/27, 348r; up den *briel*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 3v; *briel*, **1496**, SAG-330/40, 300r; --, **1510**, SAG-VS 117, 16r; een stic landts gheheeten den *briel*, **1532**, SAG-330/51, 86r; vC r. ghenaemt den *briel*, **1543**, SAG-330/61, 12r; iiijC lvj roeden ghenaemt den *briel* ... oost sheeren straete, **1554**, SAG-VS 118, 66r; den *briel*, **1565**, SAG-330/83, 36r; den *briel* ... zuudt de dalemstrate, **1572**, ARA-RK 45207, 20r.

BRIEL 2 <C7>: meersch ... ghenaemt den *Briel* streckende zuut doude calene, **1615**, RAG-Vi 228, 174v.

BRIEL(KEN) <C3>: C L roeden gheheeten t*brielken* ... noort den waterganck, **1554**, SAG-VS 118, 63r; an steenberch lancxt ten *brielken*, **1567**, RAG-AM 625, 22r;

ghenaemt den *briel* beneden steenberch, **1611**, RAG-Zo 422, 61r; ghenaemt het *brielken*, id, 67r.
Zie ook *ACHTERSTE & VOORSTE BRIELKENS, LANG BRIELKEN.*

BROEK <F2>: up de lieve in den *brouc*, **1339**, SAG-WH 267, 4r; binnen der prochien van zomerghem in den *brouch*, **1386**, RAG-EB, O; de *brouc*, **1409**, SAG-330/14, 109v; in den *brouc*, **1412**, SAG-301/21-II, 38r; up de lieve in den *brouc*, **1499**, SAG-WH 270, 14v; ij ghemete lants ende een half daer men heet de *brouc*, **1510**, SAG-VS 117, 32r; inden *brouck*, **1572**, ARA-RK 45207, 23r; beneden *brouc*, **1579**, SAG-330/96-II, 263r.

BROEKELING: Lande Inde *brouckelinck*, **1554**, SAG-VS 118, 132r; een partije lants ghenaemt het *brouckelynck*, **1625**, RAG-Zo 423, 14v.

BROEKSTRAAT(JE) <E1>: de *broucstraete*, **1540**, RAG-RvVl 963, 333v; t*brouckstraetkin*, **1572**, ARA-RK 45207, 23v; tstaeck te vivere ... zuudt t*brouckstraetkin*, id, 37v; het *brouckstraetken*, **1606**, RAG-Zo 398, 36r.
Zie ook *BOGAERTS BROEKSTRAATJE.*

BROESSENBROEK: een buunre mersch ... in *broesschenbrouc*, **1397**, SAG-330/11, 15r; an *broesschen brouc*, **1481**, RAG-Vi 227, 8r.

BROUWERIJ <C5>: de stede ten hecke daer de *brauwerie* up ghestaen heeft ... Lancx den waterghanck west ende noort de heerstraete, **1560**, RAG-Zo 230, 81r; de stede ten hecke daer de *Brauwere* up ghestaen heeft, **1575**, SAG-FH 377, 16r.

BRUGGESTRAATJE: up t*brugghe straetkin*, **1532**, SAG-330/51, 86r.

BRUGGESTUK <E7>: lants ... up noerthende van langhe dormelare ande *brugghe stoc*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 19r; *d*burstic*, **1497**, SAG-VS 117, 13v; t*brucstic*, **1502**, SAG-VS 117, 10v; gheheeten het *brugghestuck*, **1554**, SAG-VS 118, 32r, 59r; het *brugghestick*, id, 59r; ghenaemt het *brugghestyck*, **1611**, RAG-Zo 422, 40r.
Zie ook *KLEIN BRUGGESTUKSKEN.*

BRUGSE HEERWEG/BRUGGEWEG <B4-C5>: daer den *brughschen herwech* over gaet, **1550**, RAG-NB 8, 24r; west den *herwech van brugghe*, **1554**, SAG-VS 118, 3r, 10r; (tstraetken) den *Brugghewech*, **1574**, RAG-RG 5, 97r, 98r; up *den heerwech naer brugghe*, **1579**, SAG-330/96-II, 263r; tstraetken den *brugghewech*, **1589**, RAG-Ro 6, 90r; te necke up den *brugghewech*, **1597**, SAG-VS 119 KR, 1v.

BUEKELIJNS BILK: *buekelijns buelc*, **1376**, SAG-330/6, 29v.

BULAER(T)S <H4>: twee sticken ... ghenaemt de *bulaers*, **1598**, RAG-WS 398, 50v.

BULAERTS BILK <H4>: eenen buelc gheheeten *bulaerts beelc*, **1439**, SAG-330/22, 109r.
Zie ook *GROTE BULAARBILK.*

BULARE <H4>: marie van *bulaer*, **1370**, SJKG 647, 17r; voer *pulaer* / te *bulaer* an de strate, **1378**, SAG-WH 263, 23r; daerment heet up *spollaer*, **1450**, SAG-330/24, 564r; *bulaer*, **1466**, SAG-330/30, 189r; --, **1478**, SAG-MB 10, 29v, 30r; vC r. in somerghem gheheeten *bulare*, **1491**, SAG-330/39, 95r; up *pulaer*, **1499**, SAG-WH 270, 54v, 59v, 60r; *pulaer*, **1511**, SAG-WH 285; *Bulaere*, **1572** kop.**1606**, RAG-DF 228, kart.38, 24r; *bulaere*, **1572**, ARA-RK 45183, 83v, 85v; --, **1572**, ARA-RK 45207, 58v, 59r, 62v; --, **1616**, RAG-Zo 423, 7r.

BULARESCHOOT <H4>: een ghemet lants ... bij Willems wilden merschs die men heet *bijlaerscoet*, **1338**, RAG-SV, O.

BULARESTRAAT <H3-H4>: de *bulare strate* die loopt van Lovendeghem naer bekebrugge / deen helft vande voorseide *bulaere strate* tot de Lieve daerment heet te beke brugghe es Somerghem ende dandere zyde waerschot, **1564**, SAG-VS 117, los blad.

BULTINCX BILK <E5>: daer den kercwech due(re) gaet van zomerghem boven naer de kerke ende heet *bultincx belc*, **1525**, SAG-VS 117, 41r; *bultijncx belck*, **1560**, RAG-Zo 230, 130r; *bultincx bilck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 36v, 42v.

BULTINCX STEDE <E5>: an *bultins stede*, **1406**, RAG-AF 6247, rol; gheheeten *bultijns stede*, **1543**, RAG-Bo 406, 53r.
Zie ook *BOVEN BULTINCX STEDE*.

BULTINCX STUK <E5>: t*bultijncx stic*, **1439**, SAG-330/22, 109r.

BUNDER <E2>: int *bunde(re)*, **1452**, SAG-VS 117, 3r; in dat men heet t*bunde(re)*, id, 8v; et *bunde(re)*, **1502**, SAG-VS 117, 2r; int *bunde(re)*, **1525**, SAG-VS 117, 2r; het *bunder* ... oosthendende an de Lieve, **1598**, RAG-WS 397, 54r; het *bunder*, **1598**, RAG-WS 397, 55r.
Zie ook *ACHTERSTE, HOOG & KLEIN BUNDER*.

BUNDERDAMMEKEN(S) <B6>: ijC r. in donderbrouck ghenaempt t*bunder da(m)meken* (i.m. spennaut straete), **1560**, RAG-Zo 230, 43v, 51v; de *bunderdammekijns*, id, 51v, 126r.

BUNDERKEN(S): gheheeten *bunde(r)kin*, **1525**, SAG-VS 117, 13r; gheheeten de *bunderkens*, **1554**, SAG-VS 118, 9r; een partije lant ghenaempt het *bunderken*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 22v, 74r; de *bunderkens*, **1611**, RAG-Zo 422, 8v.
Zie ook *HALF BUNDERKEN, NEDERBUNDERKENS*.

BUNDERSTUK: vC r. lants es gheheeten t*bunderstic*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 11v.

BUNT <C6>: van der *buent* in asserich, **1452**, SAG-VS 117, 7v; een plecke lants die men heet de *buent*, id, 9r; een plecke landts die men heet den *buent*, **1525**, SAG-VS 117, 15r.
Zie ook *GRIJSBUNT, GROTE BUNT*.

BURNE: lant ... gheheeten den *burne*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 3r; tenden *buerne*, id, 28v; tenden den *burne*, **1510**, SAG-VS 117, 17r; up de *buerene*, id, 40r; tenden *burrene*, **1516/1536**, SAG-VS 119 AR, 2v; tenden *burren*, **1531/1539/1542**, SAG-VS 119 AR, 2v; tenden *bueren*, **1546**, SAG-VS 119 AR, 2r.

BURSBILK <E4>: een stic lants datmen heet den *bursbelc* ... ter straten, **1510**, SAG-VS 117, 6r.

BURSLAND: *burs lant*, **1510**, SAG-VS 117, 10v.

BURST: een plecke lants gheheeten den *burst* hoefdende metten west hende up sent amants wech, **1510**, SAG-VS 117, 15v; Inde *burst*, id, 10v, 15v; vC L roeden gheheeten de *beust*, **1554**, SAG-VS 118, 70r; nu gheheeten de *bust*, **1611**, RAG-Zo 422, 24v; vC L r. nu gheheeten de *buust*, id, 123v.

BUSER(MEERS): in Zomerghem bij den *buser*, **1447**, RAG-K/SMG 385, 7r; een ghemet lxxv r. mersch gheheeten den *busere*, **1456**, SAG-330/27, 348r; mersschen dwelcke men eedt den *buusere*, **1496**, SAG-330/40, 300r; daerment eedt **tusers meersch*, **1529**, SAG-330/50, 111r; ghenaempt den *buusermeersch*, **1602**, SAG-330/125, 85r.

BUSERS MATE: ou mestier de zoumerghien en le *mate busers*, **1283**, ADL-B 1561, 101r.

BUSSESTUK: een parseel ghenaemt t*busse stic*, **1530**, RAG-RvVl 960, 15r.

DAALGRACHT: het een genaempt het Cauterken ende dander de *daelgracht*, **1606** kop.**1638**, RAG-WK 221, 20v.

DAALMEN <D4-E4>: te *Dalem*, **1338**, RAG-SV, O; --, **1373**, SAG-301/4, 28r; --, **1406**, RAG-AF 6247, rol; --, **1452**, SAG-VS 117, 13r, 20r/v, 21r; daer ment heet te *Daelhem*, **1456**, SAG-330/27, 348r; te *Dalem*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 11r, 16r; --, **1473**, ARA-RK 1090, 221r; --, **1479**, RAG-Ro 13, 9r, 38r ev; te *Daelhem*, **1496**, SAG-330/40, 300r; ten *Dallem*, **1504**, ARA-RK 1091, 103v; *Dalem*, id, 97v, 100r; *dalem*, **1510**, SAG-VS 117, 8r, 32v; *dalen*, **1525**, SAG-VS 117, 24r, 28r ev; te *Dalem*, **1529**, KAD-405, 107r/v, 108r; te *Dalen*, **1531**, SAG-301/87, 24r; te *Dalem*, **1536**, RAG-Ro 71; --, **1546**, SAG-301/100, 133v; *Dallem*, **1553**, RAG-Ro 4, 1r; te *Daelem*, **1558**, RAG-BG B 2698, 9v; te *Dalem*, **1560**, RAG-Bo 406, 38v; --, **1572**, ARA-RK 45207, 29v, 72r/v; te *Dalem* oost de Ghendtsche Lieve, id, 73v; te *Dalem*, **1572**, ARA-RK 45207-II, 1r; te *Daelem*, id, 37r; --, **1572** kop.**1606**, RAG-DF 228, kart.38/4, 1v; te *dalemme*, **1574**, RAG-Ro 5, 86r; de meullen te *daelmen*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 34r; *daelmen*, **1606**, RAG-Zo 398, 38v; *dalem*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.64.

DAALMSTRAAT <E4>: de *Dalemstrate*, **1504**, ARA-RK 1091, 103v; de *dalem strate*, **1510**, SAG-VS 117, 2v; de *Dalmstrate*, **1535**, SAG-330/53, 180r; *Dalemstrate*, **1553**, RAG-Ro 4, 51r; --, **1572**, ARA-RK 45207, 20r, 27r; de *Dalemstraete*, **1574**, RAG-Ro

5, 16r, 68r; de *Dalemstrate*, **1589**, RAG-Ro 6, 11r; de *Daelmstraete*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 60r; *dalem strate*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.64 & 67.

DAELMANS VANG: den Langhen vanck die men heet *daelmans vanck* (i.m. spennaut straete), **1560**, RAG-Zo 230, 15v.

DAL <C4>: iiijC r. erven gheheeten *tal*, **1483**, SAG-330/36, 297r; het *dal*, **1541**, RAG-Bo 406, 10r; het *dal* in den cleyt west de heerstrate, **1611**, RAG-Zo 422, 5v.

DAMMEKEN: een stick gheheeten *dammeken*, **1523**, RAG-RvVl 958, 58v; In de beelcke daerneffens [de Rechte strepe] gheheeten t*da(m)meken* zuut up de lieve oost anden cleenen bayaert, **1543**, RAG-RvVl 964, 340r; t*dammeken*, **1571**, RAG-Ro 5, 81r. Zie ook *BUNDERDAMMEKEN(S), GOOSENDAMMEKEN*.

DANEELS BILK: partye lant gen. *daneelsbilck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 2v.

DAUERBOS <B5>: het straetken dat loopt van Roo naer den *dauerbosch*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v; Int gheweste te hoesele ... Int ghehuchte daerment heet anden dauerbos, id. (Kan telkens ook *daverbosch* gelezen worden.)

DECKERS BILK <B6>: vC roen Lants gheheeten *deckers belck* (i.m. spennaut), **1560**, RAG-Zo 230, 90v; --, **1575**, SAG-FH 377, 18v.

DEEBINS MEERS: up *deebins meersch*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 7v.

DERDE HELLINGDONK: den *derde hellincdonc*, **1531**, SAG-301/87, 24r; den *derden hellincdonck*, **1540**, RAG-RvVl 963, 333r.

DIEPE MEERS: meersch gheheeten de *diepmeersch*, **1575**, RAG-Bo 406, 8v; Inde *diepe mersch*, **1606**, RAG-Zo 243, 35v.

DIEPENBORRE (GOED ten -): tgoed dat men heet ten *diepenborre*, **1385**, RAG-EB, O; dat men heedt den *diepenborre*, **1450**, RAG-EB, O.

DIEPENBROEK <F6>: een alf bunder meerschen gheleghen in *diepenbrouc* ... metten oest hende up mekeldom ende metten anderen upt drapstraetkin, **1510**, SAG-VS 117, 39r.

DIERENKOST <F4>: ghenaempt den *dierencost* ... up meerlaere, **1572**, ARA-RK 45207, 70v; den *dierencost* ... oost tleedekin van myn heere van zomerghem ... west schaubrouckstraetkin, id, 95r.

DISTELBILK: een stic lants heet den *destelbelct*, **1476**, RAG-Zo 282bis, 8v.

DOBBELAEREGOED <B3>: xiij ghemete bussch ... gheleghen te beyderwaen tusschen beede den straeten gheheeten et s*dobbelaere(n) goet*, **1479**, RAG-Ro 13, 1v; xiiij busch te kuckelberghe gheheeten t*sdobbelaeren goet*, id, 17v; ten Dulle boeme ... (N) ant

suuthende met t*sdobbelaeren goede*, id, 17r; lans te beuderwaen tusschen beede de straten gheheeten ets *dobbelare ghoedt*, **1553**, RAG-Ro 4, 1r; xiiii ghemete bos te kuekelberghe gheheeten et *dobbelaren ghoedt*, id, 26r; ets *dobbelare ghoet*, id, 25r; tusschen bauherwaene ende de wallestraete gheheeten *Dobbelaren goedt*, **1574**, RAG-Ro 5, 1r; *Dobbelaere(n) goet*, id, 26r, 34r; --, **1589**, RAG-Ro 6, 2r, 23r; *dobbela(e)ren goet*, **1606**, RAG-Zo 398, 22v, 23r.

DOMMELING: zie *KROM DOMMELING*.

DONDERS BROEK <B6>: In *donders brouc*, **1478**, SAG-MB 10, 10r: in **dandes brouc*, id, 14v; *danders brouc*, id, 15r; *denderbrouc*, id, 7v; In *donderbrouck* tusschen belle(m) ende Roo ande vierweechschee, **1560**, RAG-Zo 230, 33v; in *donderbrouck*, id, 43v, 51v; up *dondersbrouck*, **1615**, SAG-330/132-II, 27v.

DONDERS BROEKSKEN <B6>: in *donders brouckine*, **1478**, SAG-MB 10, 10r; *donders brouchkin*, id, 8r; in *donderbrouckelkin*, id, 11r; Int *donderbroucxkijn* ende upt nieu velt (i.m.tenden roo byden keer vander strate ende ant doorren bosschelkyn), **1560**, RAG-Zo 230, 35v; *donderbroucxkijn*, id, 51v.

's DONDERS (HOF)STEDE <E3-F3>: gheheeten *sdonders stede*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 6v; een alf ghemet lants dat men heet *sdonders ofstede*, **1510**, SAG-VS 117, 19r.

DONDERSTEEN <E3-F3>: haer goed gheleghen ende streckende ten *dondersteene*, **1517**, SAG-301/74-II, 73r; *dondersteen*, **1606**, RAG-Zo 398, 40v.

DONK: zie *HOGE DONK*.

DONKBOS <C6>: den *donckbosch*, **1576**, SAG-330/93, 210v; anden *donckbosch* te Ro ofte Raeskens meersch, **1608**, SAG-330/129-II, 30r; eene meersch ... Inden *dombost* zuut doude calene, **1615**, RAG-Zo 228, 174r; o. het schoondonck straetken w. den spenhaut ackere n. den *dombosch*, **1619**, RAG-RvVl 988, 401r.

DONKERSTRAATJE <F6>: t*doncker straettgin*, **1551**, RAG-Zo 248, 13r, 15v; het *donckerstraetken*, **1554**, SAG-VS 118, 111r ev; toverda(m)me ... west het *doncker-straetken*, id, 135r; te Overdam ant *doncker straenten*, **1573**, RAG-Ro 71, 22r; het *doncker straetken*, **1611**, RAG-Zo 423, 14v; *donckerstratken*, **1622**, RAG-Zo 423, 11v.

DOORGANG <C6>: den *duerganc*, **1450**, SAG-330/24, 564r; lants heet den *duerganc*, **1478**, SAG-MB 10, 24v; den *duerghanc* hoofdende up assericx meersch, id, 1r; den *duerganc*, **1497**, SAG-VS 117, 10v; een alf bunder Lants gheheeten den *duerghanck*, **1560**, RAG-Zo 230, 2v; den *duerghanck*, id, 118v, 119r; een half bunder lants gheheeten den *duerganc* hoofdende up de asscherick meersch (i.m. tusschen roo ende haghe), **1575**, SAG-FH 377, 1v.

DOORN <D5>: een stic lants ende es gheheeten den *doorne*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 24r; een stick ghenampt den *dooren*, **1543**, RAG-RvVl 964, 339v; iiijC lxx roeden

gheheeten ten *doorne*, **1554**, SAG-VS 118, 40r; hueren lande gheheeten ten *doorne* aen tmuelegat, id, 97r; Lants ghenaemt den *doorne*, **1611**, RAG-Zo 422, 27v, 81r.

DOORNBOSSELKEN <C6>: *doorrenboschelkijn*, **1560**, RAG-Zo 230, 35v, 117r; *doorne busschelkijn* ... metten zuuthende up de Roo straete, id, 42v.

DOORNDONK <F3>: den *doerendonc* gheleghen bacheten meerelare hoefdende up meerelare bosschelkin, **1510**, SAG-VS 117, 6r; een alf bunders Lants ghenaemdt den *dorendonck*, **1573**, RAG-Ro 7, 5r.

DOORNSTUK: een ghemet lants datmen heet t*doerenstic*, **1476**, RAG-Zo 282bis, 3r.

DOORNTJE <F5>: ten *doerekin* ende toverdam, **1551**, SAG-Vo 5, 55r; te bouckensschebeke aen t*doorenken*, **1554**, SAG-VS 118, 150r; ten *doorenkin* toverdam ... zuudtwest toverdamstraetkin, **1572**, ARA-RK 45207, 26r; toverdam ... teghen over et *dorentgen*, **1589**, RAG-Ro 6, 82r.

DOSWEG: den *doswech*, **1611**, RAG-Zo 422, 2v, 128r.

DOX VELD <B6>: up ijC l roeden daerment heet *dox velt*, **1478**, SAG-MB 10, 14r, 16v; *dox velt*, id, 17r; I bundere lants gheheeten *dochs velt*, id, 16v; ijC l roen daerment heet up *doxvelt* ... metten noordt hende up spennaut straete, **1560**, RAG-Zo 230, 67v; een alf bunder lants gheheeten *doxvelt*, id, 80v; (up de zuijt zijde van spennaut straete ... ghenaempt) *doxvelt*, id, 104bis/v, 122v; tenden *doxvelde*, id, 68v; een ghemet gheleghen up de zuutzyde van spennaut strate ... ghenaempt *doxvelt*, **1575**, SAG-FH 377, 9v; een half bundere lants gheheeten *doxvelt* (i.m. spennaut strate ende Roostrate), id, 15v; up *doxvelt* (i.m. spennaut strate ende necke strate), id, 7v; tenden *doxvelde*, id, 8r.

DRAAIBOOMSTUK: een paertye genaempt het *drayboom stick*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 40v, 70r.

DRAPSTRAAT(JE) <F6>: in diepenbrouc ... upt *drapstraetkin*, **1510**, SAG-VS 117, 39r; van Lambeke ... lancxst de *drapstrate* ... tot up den drie houck ... ende voorts deur Durmen strate naer de steenen Brugghe van Merendre, **1564**, SAG-VS 117, los blad; te durmt ... zuudt de *drapstrate*, **1572**, ARA-RK 45207, 60r; de *drapstrate*, id, 28r, 84v; de *drapstrate* loopende naer de Lambeke, **1606**, RAG-Zo 398, 38r.

DREVE 1 <G4>: een ghemet gheheeten de *dreve* loopende van Langheboucken te curteboucken ... zuut de Langheboucken straete ... noort de curtenboucken straete, **1554**, SAG-VS 118, 136r.
Zie ook *KLEIN DREEFKEN*.

DREVE 2 <B6>: Inde dreve up tryssenput, **1560**, RAG-Zo 230, 32r; een alf ghemet Lants daerment heet In de *dreve* (i.a.s. ghenaempt tryssepit), id, 128bis/r.

DRIEBEK: neffens/metten den *drybecq*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.97.

DRIEBILK: zie *EERSTE & TWEEDE DRIEBILK*.

DRIEHOEK 1 <F4>: een stic lants gheheeten den *drie houc* gheleghen binnen den ambochte van zomerghem, **1446**, SAG-330/23, 333r; upten *driehouc*, **1476**, RAG-Zo 282bis, 10v; den *drien houc*, **1531**, SAG-301/87, 24r; den *drien houc*, **1540**, RAG-RvVl 963, 333r; een parcheel landts te meerelaere gheheeten den *drije houck*, **1574**, RAG-Ro 5, 92r; de *drie houck*, **1576**, SAG-330/94, 110r; den *dryehouck*, **1589**, RAG-Ro 6, 84r; een paertije Lants ghenaempt den *drijhouck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 24v; iijC xv lants ghenaempt den *drij hoeck* commende oost an de Landonckstraete, **1613**, RAG-Zo 231, nr.99.

DRIEHOEK 2 <E3>: een styck lants gheheeten den *drijhock*, **1553**, RAG-Ro 4, 88r; den *driehouck*, **1559**, SAG-330/76, 270r; ghenaempt den *dryhouck* ... te dalem oost de ghendtsche lieve ... noordt de ghendtsche lieve, **1572**, ARA-RK 45207, 73v; den *dryehouck*, **1573**, RAG-Ro 71.

DRIEHOEK 3 <F6>: van Lambeke ... lancxst de drapstrate ... Ende van daer tot up den *drie houck* ... ende voorts deur Durmen strate naer de steenen Brugghe van Merendre, **1564**, SAG-VS 117, los blad.

DRIEHOEKBILK: twee ghemete lants gheheeten den *drijhouck bilck* hoofdende metter noortsijde up de oostwynckel meerschs, **1551**, RAG-Zo 248, 16r.

DRIEHOEKSKEN <E6>: een partije Lants ghenaemt het *drij houcxken* ... zuut de strate loopende van durmen naer Roo, **1611**, RAG-Zo 422, 46r.

DRIEHOEKTE STUK: iiijC Roeden lands datmen heet *driehoucte stic*, **1414**, SAG-WH 268, 8r.

DRIE KONINGEN <D-E 4-5>: In de prochye van zomerghem up zijn herberghe gheheeten de *drie coninghen* ... groot drie bundere, **1478**, SAG-301/54-III, 132r; la maison et pourprinse des *trois roix* a zomerghem, **1548**, ARA-RK 7395, 18r; nommé les *troix roix*, **1550**, ARA-RK 7396, 33v; les *trois roys*, **1552**, ARA-RK 7397, 45r; --, **1554**, ARA-RK 7398, 77v; het schaeck tsomerghem boven ... zuutoost Lauwereins de costere met zyn hofstede ghenaemt de *drij conyn(ghen)*, **1611**, RAG-Zo 422, 57r.

DRIEMAALPUT: upt velt up datmen heet den *driemaelpit*, **1452**, SAG-VS 117, 4v; (et biest goet) ... eerst een stic eet *Drymaelpit*, **1525**, SAG-VS 117, 6r; een partije Lant genaempt den *drijmaelput* gr. vijC xxiij r., **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 9v.

DRIEMAALPUTJE: een partije lants genaempt het *drijmaelputgen*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 7v, 9v.

DRIES <C6>: up *driesch* mersch an scoendonc, **1452**, SAG-VS 117, 10r; up *dries* ende mersch up scoendonc, **1525**, SAG-VS 117, 20r.
Zie ook *VOSHOLEDRIES, NEDERSCHOONDONKDRIES, SCHOUWERDRIES*.

DRIESELKEN <G4>: up *driesschelkin* an standaerts, **1525**, SAG-VS 117, 22r; up *driesschelkin* tenden crommen belke, id.

DROGE BOOM <D3>: bosch ... gheheeten den *droghen boem*, **1456**, SAG-330/27, 348r.
Zie ook *GOED ten DROGEN BOOM*.

DUBBELE KANT: ghenaempt den *dobbelen cant*, **1572**, ARA-RK 45207, 84v.

DUIFHUIS <C5>: te necke ten *duufhuusse*, **1560**, RAG-Zo 230, 8v.

DURMELAARKEN <E7>: een stycxken lant gheheeten het *durmelaerken*, **1606**, RAG-Zo 243, 59v.
Zie ook *KLEIN DURMELAARKEN*.

DURMELARE <E7>: up *dormelare*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 19r/v; up zyn *dormelaer*, id, 19v; *duermelare*, id, 29v; *durmelaere*, **1497**, SAG-VS 117, 60v, 62v; *durmelare*, **1502**, SAG-VS 117, 8r; *duermelare*, **1510**, SAG-VS 117, 29r, 33v; up *duermelaere*, **1554**, SAG-VS 118, 139r, 149r, 151r; inden *duermelaere*, id, 161r; Inden *durmelare*, **1611**, RAG-Zo 423, 22v.
Zie ook *HOGE DURMELE, LANGE DURMELARE*.

DURMELARESTRAAT(JE) <D7>: de *dormelare strate*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 19r; up der **dumelem straetkin*, **1510**, SAG-VS 117, 3r.

DURME/DURMEN <E6-E7>: eenen boeghaert met lande ende merschen xiij ghemete groet ...dat men heed t(er) *dorme(n)*, **1390**, SAG-330/9, 100r; ter plaetsen daer ment heet ter *duermen*, **1458**, SAG-330/28, 164r; bachten *doormen*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 13v; ter *duerme* waert, **1479**, RAG-Ro 13, 54r; tusschen der *duermen* ende der cruustrate, **1504**, SAG-330/43, 13v; te(r) *Duermen*, **1510**, SAG-VS 117, 16v, 17r ev; tusschen hulsem ende der *Duermen*, id, 15r; ter *Duermen* waert, id, 15r; by der *Duermen*, id, 34r; t(er) *dueremen*, **1516**, SAG-VS 119 AR, 2r; ter *durme*, **1529**, KAD-405, 108v; ter *durmen*, id, 107r; toter *durmen*, id, 107v, 108v; te *Duermen*, **1531**, SAG-VS 119 AR, 2r; byder *Duermen*, id, 3r; ter *durme*, **1534**, RAG-RvVl 961, 266r; ten *duermen*, **1536/1539**, SAG-VS 119 AR, 1r/2r; ten *dueremen*, **1542**, SAG-VS 119 AR, 2r; te *durmen*, **1543**, SAG-330/61, 12r; --, **1546**, SAG-VS 119 AR, 2r; ter *duermen*, **1548/1549**, SAG-VS 119 AR, 2r; te *durmen*, **1550**, ARA-RK 7396, 35r; een ghemet lants ter *duermen*, **1551**, RAG-Zo 248, 15r; van heutghem naer der *durmen*, **1553**, RAG-Ro 4, 82r, 89r; mersschen ter *duermen*, **1553/1555**, SAG-VS 119 AR, 3r/2r; te *dueremen*, **1554**, SAG-VS 118, 127r, 132r, 136r; te *duerme*, id, 113r; te *duermen*, id, 123r, 124r, 159r; ou lieu nommé *durmen*, **1554**, ARA-RK 7398, 69v; pres de *duermen*, id, 77v; bij den *durme*, **1557**, SAG-330/75, 222v; ter *durme*, **1559**, SAG-330/76, 270v; te *durmen*, **1559**, RAG-AM 624, 115r; *durmen*, **1559**, SAG-VS 117 AR, 1v, 2v; daerment heet ten *durmen*, **1567**, RAG-AM 625, 22r; tusschen den **drome* ende cruustraete, **1571**, SAG-330/89, 76v; den wyck van *durmen*, **1571**, SAG-28/83/355, 9r; *durmen*, id, 35v, 52v, 73v; in den *durme*, **1572**, ARA-RK 45207, 116r; ten *durme*, id, 115v; ten *durmen* ... zuudtoost

doude calene ... noordt tmeerschstraetkin, id, 26r; te *durmen*, id, 65r; te *duermen*, id, 117v; te *durmt* ... zuudt doude calene, id, 19r; *durmt*, id, 26v, 27r, 60r ev; ten *durmen*, **1572**, ARA-RK 45207-II, 22r; ter *durmen*, **1576**, SAG-330/94, 105v; *durmen*, **1577**, SAG-28/83/355, 9r; te *durmen* beneden somerghem, **1579**, SAG-330/96-II, 260v; ontrent *duurmen*, **1581**, SAG-VS 119 AR, 3r; *durmen*, id, 1v; --, **1594**, SAG-VS 119 AR, 3r; *duermen*, id, 2v; van *durmen* naer zomerghem boven, **1595**, SAG-330/116, 115v; --, **1597**, SAG-330/119, 123v; *duermen*, **1597/1598**, SAG-VS 119 AR, 2v; *durmen*, **1597/1598/1599/1601**, SAG-VS 119 AR, 3r; --, **1606**, RAG-Vi 398, 38r; --, **1606**, RAG-Zo 398, 38r/v; --, **1611**, RAG-Zo 422, 27r, 46r ev; --, **1613**, RAG-Zo 231, nr.51; --, **1616/1619**, RAG-Zo 423, 5r/11r.
Zie ook *GROTE DURME, KLEINE DURME.*

DURMENBILK: een stick Lants ghenaemt den *durmen bilck*, **1586**, RAG-Me 65, 13r.

DURMENBRUGGE: naer *durme brugghe*, **1529**, KAD-405, 108v; by de *durmbrugghe* oost tleedekin, **1572**, ARA-RK 45207, 32r; *durmen brugghe*, **1595**, SAG-330/116, 116r.

DURM(EN)MEERS(EN) <E7>: ijC r. mersschen ... gheheeten de *dueremmersch*, **1450**, SAG-330/24, 564r; de *duere(m)mesch*, **1452**, SAG-330/24, 25r; in de *durrem mersch* by scipdonc, **1452**, SAG-VS 117, 25v; de *Dueremmesch*, id, 25r; inde *due(r)re(m) mersch*, **1525**, SAG-VS 117, 51r; de *duerre(m)sche meersch*, **1554**, SAG-VS 118, 154r; de *durmssche meersch*, **1572**, ARA-RK 45207, 116v; den *durmen meersch*, **1595**, SAG-330/116, 116r; *durmmeersschen*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.43 & 76.

DURMSTRAAT <E5-E6>: van Lambeke ... lancxst de drapstrate ... tot up den drie houck ... ende voorts deur *Durmen strate* naer de steenen Brugghe van Merendre ... van daer up dander zyde vander *durme strate* westwaert lancxst de oude calene, **1564**, SAG-VS 117, los blad; te durmt oost de *durmstrate* zuudt doude calene, **1572**, ARA-RK 45207, 60v; de *durmstrate*, id, 103v, 104r; --, **1611**, RAG-Zo 422, 26v; de *durmstrate* die loopt van Roo naer durmen, **1616**, RAG-Zo 423, 5r.

DWARSBUNDER <C5>: *dweesbundere*, **1478**, SAG-MB 10, 20v; *dwees bundre*, id, 4v; *dweesbunder*, id, 11v, 21v; twee ghemeten lants ende heet *dwesbun(dre)*, id, 4v; *dwees bunder*, **1560**, RAG-Zo 230, 20v, 97r, 131r; een stick Landts ghenaempt *dwees bunder* ant zuijt hende de haechstraete, id, 101r; *dweesbunder*, **1575**, SAG-FH 377, 3v; *dweesbunderen* metten noorthende up den waterganck (i.m. spennaut), id, 14r.

DWARSSTRAATJE <G5>: inden huusghavere ... hoefdende up *dweers straetkin*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 29r.

EEKBOS: haren bus te kuekelberghe tusschen beede de straten endende up den *heecbus*, **1553**, RAG-Ro 4, 23r; een paertije genaempt den *eekbosch* n. (N) met het bleeckstedeken, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 50r.

EEKLOBILK: twee stucken Lants deen gheheeten den *eeckelo bilck*, **1554**, SAG-VS 118, 58r; een partye Lants ghenaemt den *eeclo bilck*, **1611**, RAG-Zo 422, 130v.

EEKSKEN <E5>: ten *eecskene* ... zuut het cauterstraetken, **1554**, SAG-VS 118, 64r.
Zie ook *KLEIN EEKSKEN*.

EEKSTUK(SKEN): gheheeten het *eecstic*, **1485**, SAG-330/37, 141r; up *heecsticxkin*, **1502**, SAG-VS 117, 24v; zynen lande gheheeten het *eeckstick* ... zuut sheeren straete, **1554**, SAG-VS 118, 154r, 168r.
Zie ook *KLEIN EEKSTUK*.

EEKT: up de *heect*, **1543**, RAG-Bo 406, 53r; datmen heedt de *heect*, **1551**, RAG-Zo 248, 22v.
Zie ook *HOGE EEKT*.

EERSTE DRIEBILK: twee paertyen lant wesende den eersten ende tweeden *drijbilck* nw. de straete, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 62r.

EERSTE HELLINGDONK: den *eersten hellincdonc*, **1531**, SAG-301/87, 24r; --, **1540**, RAG-RvVl 963, 333r.

EERSTE KEYSERSSTUK <F3>: een stuck Lants ... inden meerlaer acker ghenaemt het *eerste keysers stuck*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.76; *1e keijsers stuick*, id, kaart.

ELF BEDDEN <B6>: up spennaut voor den hau ghenaempt *xi bedden*, **1560**, RAG-Zo 230, 17v.

ELF HONDERD ROEDEN <G3>: Inde *xjC hondert* (sic) *roeden*, **1606**, RAG-Zo 243, 52r; in de *hellyf hondert roeden* up schaubrouck, id, 37r; --, **1616**, RAG-Zo 423, 9v; --, **1625**, RAG-Zo 423, 19r.

ELSBEKSKEN: t*helsbecxken*, **1528**, SAG-301/84, 87v.

ELSBILK <D6>: den *helsbeelc* up tvelt, **1452**, SAG-VS 117, 4v; Inden *helsbelc/ helsbeelc*, **1497**, SAG-VS 117, 31r; Inden *helsbelc*, **1502**, SAG-VS 117, 26r; den *hels belc*, **1525**, SAG-VS 117, 10r; up den *hels belcke*, 19r; inden *helsbilck*, **1554**, SAG-VS 118, 72r, 106r; den *helsbilck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 6v; ghenaemt den *helsbilck* oost de huutghem strate, **1611**, RAG-Zo 422, 55v.
Zie ook *GROTE ELSBILK, KLEINE ELSBILK*.

ELSBRAAM: den *elsbraem*, **1439**, SAG-301/35, 62v.

ELSKANT: van eenen bilcke gheheeten den *helscant*, **1606**, RAG-Zo 243, 5r.

ELSKEN <B6>: een styck ghenaemt het *helseken* ande vierwechschede, **1611**, RAG-Zo 422, 41v.
Zie ook *GROOT & KLEIN ELSKEN*.

ELST: zie *GROTE ELST*.

ENGEL <D-E 4-5>: gheheeten ... Inden *ynghel*, **1444**, SAG-301/88, 64v.

ERMENTRUDENSTUK <G3>: in vissendonc dat men heet *erm(en)truden stic*, **1332**, RAG-SV, O.

ERRELBOUTS BROEK: theerscep van den berrendelare ... dwelke stic lants dat men heet *errelbouts bruuc*, **1385**, RAG-EB, O.

ESBOSSELKEN: tmael merschelkin ant *hesch bosschelkin*, **1435**, SAG-301/33, 125r; --, **1441**, SAG-301/36, 122r.

(ten) ESSE 1 <D7>: zyn lant te rode daerment heet ten *essche*, **1452**, SAG-VS 117, 23r; ten *essche/hessche*, id, 24r; bij scipdonc ten *essche*, id, 25r; ijC roeden lants dat men heet ten *essche* an scipdonc dreve, id, 24v; dlant daer ment heet ten *herssche* ... an de west zyde et goet van schipdonck, **1525**, SAG-VS 117, 48r; by scipdonc ten *herssche*, id, 49r; iiijC roeden lants ten *herssche*, id, 49r; ten *heerssche* an scipdonc dreve, id, 51r.

(ten) ESSE 2 <B3>: ten walle ghenaempt ten *hesch* ... zuudt de wallestrate, **1472**, ARA-RK 45207, 62r; een partije Landts ghenaempt den *hesch*, **1601**, SAG-330/125, 32r, 33r; den *hesch*, **1606**, RAG-Zo 243, 17r; een partije Lants In cattenbrouck genaemt den *heesch* groot iijC roeden, **1606**, RAG-Zo 398, 3r; een paertije Lans genaempt de *hesch*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 30v; ten *hessche*, id, 24r.

ES(SE): zie *LANGE ES, VOORSTE ESSE*.

EST: de *hest*, **1615**, RAG-Vi 228, 175r.
Zie ook *HOGE & KLEINE EST, NEDEREST*.

ETTINGE(N) 1 <E7>: daer ment heet Inde *ettinghe*, **1504**, SAG-330/43, 13v; een stick gheheeten de *hettinghe*, **1543**, RAG-RvVl 964, 340r; inde *hettynghe* ... oost de durmstrate zuudt doude calene, **1572**, ARA-RK 45207, 103v; inde *hettynghe*, **1572**, ARA-RK 45207, 104r; gheheeten de *hettynghen*, **1611**, RAG-Zo 422, 35r.

ETTINGE 2 <E7>: twee ghemete lants gheheeten de *hettinghe*, **1452**, SAG-VS 117, 10v; iiijC roen lants die men heet de *hettinghe* hoefdende metten zuuthende up scip donc, **1510**, SAG-VS 117, 23v; inde *hettinghe* hoefdende metten west hende upt straetkin alzomen gaet van duerme(n) te over dam waert, id, 39r; int *hettinghe*, **1525**, SAG-VS 117, 23r; de *hettinghe*, id, 22r; inden *hettynck*, **1549**, SAG-VS 119 AR, 1r; gheheeten de *hettinghe*, **1554**, SAG-VS 118, 85r; van hueren lande ... gheleghen *bachter ettinghen* ... west het donckerstraetken, id, 111r; *bachter ettinghe*, id, 157r.

EVENBILK <G5>: iiijC xxxv roeden gheheeten den *even bilck*, **1554**, SAG-VS 118, 65r; den *evenbilc*, **1602**, SAG-330/125, 85r; een paertije Lants genaempt den *Even bilck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 29r, 75v.

EVENBILKSKEN <G5>: partycken ghen. het *hevenbilcxken*, **1611**, RAG-Zo 422, 33r.

EVENENBROEK <F4>: van eender plecke van lande datmen heet den *evenen brouch* gheleghen daerment heet te meerlare neffens den straetkine by scoubrouch, ca.**1470**, SAG-VS 117, 30r; den *hevenen brouch* te merlae(re), **1479**, RAG-Ro 13, 55r; vj ghemete landts gheheeten den *heevenen brouc*, **1531/1536**, SAG-VS 119 AR, 3r; een bunder landts te meerelare dat men heet den *evenenbrouck* streckende metter oostsyde lancx de dreve die Loopt van meerelare naer scaubrouck, **1574**, RAG-Ro 5, 87r.

EVERAERTS BUNDER: een stic datmen heedt *everaerts bunder*, **1531**, SAG-301/87, 24r; een stic ... dat men heet *everaerts bunder*, **1540**, RAG-RvVl 963, 333r.

FIERENS BILKSKEN <F3>: *fierens bulcxken*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.84 & kaart. Zie ook *BETTE FIERENS STUKSKEN, HEIL FIERENS MEERS.*

FIERS AKKER: een bundere ende xl roeden gheheeten in *fiers ackere*, **1478**, SAG-MB 10, 4r-v; in *fiers ackere*, id, 5v; een ghemet ijC roeden lants up *fiers ackere*, id, 12v.

FOCX HUL(LEN) <C7-D7>: twee paertijen Lant ghenaempt de *focxhullen* bij Schipdonck drefve, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 35r; up sijnen lande genaempt den *focx hul*, id, 23v, 68r.

FONTEINBILKEN <C3>: ses ghemeten Lants te walle genaemt de *fonteyn bilcken* zuijt de walle straete, **1606**, RAG-Zo 398, 2r; *fonteyn bilcken*, id, 3r

FRANSKENS STUK <G4>: een stic by standaert mersch neffens *franskiins stic*, **1452**, SAG-VS 117, 12v.

GAGELKEN: een stic lants gheheeten t*ghaghelkin*, **1510**, SAG-VS 117, 22r.

GALGENMEERS: de *galge mers*, **1573**, RAG-Ro 71, 12r.

GALGENSTUK(KEN) <C5>: vier ghemeten lands in twee sticken deen gheheeten t*galghestic* ende dander tlanghe bundre, **1456**, SAG-330/27, 348r; int *galghe stic*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 28r; iiC R. erven gheheeten t*galghenstic*, **1483**, SAG-330/36, 297r; t*ghalghen stic*, **1494/1496**, SAG-330/40, 34r/300r; up de noortzyde vanden *galghesticke*, **1529**, KAD-405, 108r; totten *galghestick*, id, 108v; de *galghesticxs*, **1554**, SAG-VS 118, 6r; zeker plecke van Lande ghenaemt het *galghestyck* bij der necke, **1606**, RAG-Zo 243-II, 3v; --, **1606**, RAG-Zo 35r-v; int *galghestijck*, **1611**, RAG-Zo 422, 3v.

GANSBEK <C7>: den *gans bec*, **1435**, SAG-301/33, 132r; een stic lants dat men heet den *gansbech*, **1452**, SAG-VS 117, 1v; up kuersekiin gheleghen *gansbech* ende up tvelt, id, 2v; een stic landts gheheeten **ghansberch*, **1525**, SAG-VS 117, 3r; up den *gansbecke*, id, 3r; *gansebeck*, **1606** kop.**1682**, RAG5WK 221, 2r; den *gansebeck*, **1611**, RAG-Zo 422, 48v; --, **1616**, RAG-Zo 423, 13v.

GANSBILK: zie *GJANIS BILK(SKEN).*
GAT: zie *HOLDEGAT, KLEITGAT, MEERSGAT, MOLENGAT, SLOOFGAT.*

GAVER(S)E: upt heerscip van *gavere(n)*, **1510**, SAG-VS 117, 15r; den welcken waterloop scheet t*gaversche* van Somerghem / de selve strate gheheel in Somerghem met een gracht up de zuutzyde scheedende t*gaversche*, **1564**, SAG-VS 117, los blad.

GAVERS <A6>: int gescheet van bellem ende zomerghem heet in den *gavers*, **1504**, ARA-RK 1091, 75v.

GEER 1 <C6>: de *gheer*, **1435**, SAG-301/33, 125r; in een plaetsse die men heet up de *gheer*, **1441**, SAG-330/22, 338v; de *gheer* ande panthaghe, **1441**, SAG-301/36, 122r; gheheeten den *gheer*, **1450**, SAG-330/24, 564r; den *gheer*, **1560**, RAG-Zo 230, 1r; iiijC roen lants up den *gheer* (i.m. spennaut), **1575**, SAG-FH 377, 1r; een partye Lants ... genaemt den *gheer*, **1619**, RAG-Zo 423, 12v.

GEER 2 <F3>: vj ghemete lants up de lieve bachten meerelare dat men heet den *gheer*, **1510**, SAG-VS 117, 27r; den *gheer*, **1541**, RAG-Bo 406, 10r; Een ander stuck groot lx Roeden gheheeten de *gheer*, **1554**, SAG-VS 118, 56r.

GEER: zie ook *BREDE, LANGE, GROTE & KLEINE GEER*.

GEERKEN <C6>: 1/2 bunder van den *gheerkine* ... hoofdende up assericx meersch, **1478**, SAG-MB 10, 1r; vanden *gheerkene*, id, 1r, 25r; xxv roeden gheheeten *gheerkin*, id, 12r; een stick Lants gheheeten t*gheerkijn* metten oosthende upt straetkijn dat comt van steghelaren stick, **1560**, RAG-Zo 230, 4r.
Zie ook *KLEIN GEERKEN*.

GEETBOS: eenen busch gheheeten de *gheet busch* (i.m. spennaut str. & Roo str.), **1560**, RAG-Zo 230, 52v.

GEETBRUGGE <B6>: te *gheetbrugghe*, **1428**, SAG-330/19, 174v; een stic lants dat men heet de *gheete brugghe*, **1478**, SAG-MB 10, 3v; de *gheet brugghe*, id, 7r; een stick lants datmen heet de *gheetbrugghe* ... neffens Jans meersch, **1560**, RAG-Zo 230, 15r; de *gheetbrugghe*, id, 31r, 58r ev; gheheeten de *gheet brugghe* up de spennaut strate naest Roo (i.m. spennaut), id, 85v; --, **1575**, SAG-FH 377, 17r; ij ghemeten ende L roen datmen heet de *gheet brugghe*, id, 5r.

GEETDAMME <D4>: int ambacht van zom(er)ghem bi den *gheet dam(me)*, **1332**, SAG-WH O.36; an den *gheetdam*, **1332**, SAG-WH O.37; *gheetdamme*, **1348**, SAG-WH O.65; --, **1348**, SAG-WH 263, 4v, 6r; daer men gaet ten *gheetda(m)me* waert, **1412**, SAG-301/21-II, 38r; by den *gheetdamme*, **1414**, SAG-WH 268, 7v, 15v; by den *gheeta(m)me* hoefdende up tgheeta(m)straetkiin, **1452**, SAG-VS 117, 12v; *gheetdamme*, **1499**, SAG-WH 270, 12v; *gheetha(m)me*, **1525**, SAG-VS 117, 28r; een paertije ghenaempt de **geertdam* ... suyt het *geerdamstraetgen, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 77v; een stuck lants ghenaempt den *geetdam*, **1624**, SAG-330/137, 67r.

GEETDAMSTRAATJE <D3-E3>: in t*gheetda(m)straetkin*, **1451**, SAG-301/41, 120r; by den gheeta(m)me hoefdende up t*gheeta(m)straetkiin*, **1452**, SAG-VS 117, 12v; up

t*gheetamstraetk(iin)*, id, 14r, 15v, 16v; by der lieven metten zuuthende upt t*gheetam straetk(iin)* ... te Dalem, id, 16r; Inde mulenstraete met der suut syde neven t*gheetdam straetkin*, **1479**, RAG-Ro 13, 45r; t*gheetdamme straetkin*, **1492-1506**, SAG-WH 284, 9v; upt hende van den *gheetdam straetkine*, **1499**, SAG-WH 270, 12v; t*gheetdam straetkin*, id, 59r; bij den *gheetdamme straetkin*, **1511**, SAG-WH 285; t*gheethamstraetkin*, **1525**, SAG-VS 117, 26r; *gheetham straetkin*, id, 31r; t*ghetham straetkin*, id, 28r; t*geethan straetkin*, id, 32r, 34r; et *gheetdam straetkyn*, **1553**, RAG-Ro 4, 68r; het *getdam straeyten*, **1573**, RAG-Ro 71, 4r; vant *gheetam straetkin*, **1574**, RAG-Ro 5, 31r; t*gheetdamstraetken*, id, 71r, 90r; *gheetdamstraetgen*, **1589**, RAG-Ro 6, 63r; t*geetdam straetgen*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 28r, 29v; het *geetdamstraetken*, **1624**, SAG-330/137, 67r.

GEETS: voor *gheets*, **1497**, SAG-VS 117, 17r; voor s*cheets*, id, 8v; voor ts*gheets*, id, 16v; up t*gheets*, na **1497**, SAG-VS 117, 15/3r; voor *gheets*, **1502**, SAG-VS 117, 23v; ligghende voor ts*gheets*, **1554**, SAG-VS 118, 71r.

GEETSBERG <F6>: vC roeden lants) up *gheets berch*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 17r, 19r; up *gheets berch* metten oosthende up de moerstrate, id, 19v; up *gheets beerch*, id, 17v, 22r; een stick landts gheheeten de **gheersberch*, **1534**, RAG-RvVl 961, 266r.
Zie ook *LANGE GEETSBERG*.

GEMENE WULLOCHT <C6>: in de *ghemeene Wullocht*, **1611**, RAG-Zo 422, 37v.

GEMET: ijC l roen nu ghenaemt het *ghemet*, **1611**, RAG-Zo 422, 106v.
Zie ook *KLEIN & LANG GEMET*.

GENTSE LIEVE: zie *LIEVE*.

GENTSE VOETWEG: den *ghentschen voetwech*, **1611**, RAG-Zo 422, 128r.

GENTWEG <C5-B4>: tusschen den ecke ende zomerghem upden *ghentwech*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 13v; den *ghent wech*, na **1497**, SAG-VS 117, 15/4v; den *ghendt wech*, **1510**, SAG-VS 117, 7r, 8v; den *ghentwech*, **1529**, KAD-405, 107v; lancx den *ghentweghe*, id, 108r; den *ghendtwech*, **1551**, RAG-Zo 248, 7v; den *ghentwech*, **1553**, RAG-Ro 4, 87r; --, **1554**, SAG-VS 118, 36r; den *ghendtwech*, **1574**, RAG-Ro 5, 92r, 93r; lancx den *ghendtweghe*, id; den *gentwech*, **1589**, RAG-Ro 6, 85r.
Zie ook *RECHTE GENTWEG*.

GERSTBILK(SKEN): den *ghersbulc*, **1531**, SAG-301/86, 74r; een bulcxken gheheeten *gheerts bulcxken*, **1535**, SAG-330/53, 180r; een paertijken Lants ghenaempt het *gersse bilcxken* z.w. de straete, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 46r.

GERSTE <C6>: datmen heet de *gherste*, **1452**, SAG-VS 117, 5r; de *gherste*, id, 5v; tdlandt dat men heet de *gheerste*, **1525**, SAG-VS 117, 14r; de *gheerste*, **1559**, SAG-330/76, 270r; de *gheerst*, **1576**, SAG-330/94, 110r; een partije lants ghenaempt de *geirste* n. de rostraete, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 5v.

GERSTLAND: by p(ieter)e paus int **ghertlant*, **1525**, SAG-VS 117, 31r; by p(ieter)e paus int **ghestlant*, id, 31r; het *gheerste landt*, id, 34r; paertije ghenaempt het *gerste Lant*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 70r.

GHEENENS BILK <E5>: *ghenins belc*, na **1497**, SAG-VS 117, 15/2v; vC roen lants *gheenyns beelc* ... metten oest hende up hulsem strate, **1510**, SAG-VS 117, 14r; *gheenen belck*, **1611**, RAG-Zo 422, 27v.

GHEENS(T)BILK <C5>: den *gheenst beelc*, **1497**, SAG-VS 117, 53r; den *gheenstbeelc*, **1502**, SAG-VS 117, 43r; ij 1/2 g. gheheeten den *gheeninsbilck* oost de straete, **1554**, SAG-VS 118, 75r; een ghemet gheheeten den *gheensbilck* ... noortwest de Roestmeersch, id, 133r; vC roen ghenaempt den *gheensbilck*, **1560**, RAG-Zo 230, 78r; up steevoordekijn ... datmen nu heet de *gheensbelck*, id, 93r; de maelmeersch ... dat zij heeten de *gheesbelck*, id, 97v; -- (i.m. an haechstrate), **1575**, SAG-FH 377, 14r; iiijC roen up steenvoordeken streckende metter westzyde up spennaut strate dat men nu heet de *ghensbelck*, id, 19v; den *ghensbilck*, id, 21v; den *gheeninstbilck* o. de strate van somerghem boven naer durmen, **1611**, RAG-Zo 422, 98r.

GHEENS(T)BILKSKEN <E5>: ts*gheenst beilcxkin*, **1499**, SAG-WH 270, 59v; t*gheenst bulcxkin* In wullocht, **1497**, SAG-VS 117, 14r; t*gheensbeelcxkin*, **1502**, SAG-VS 117, 10v; ijC xx roeden gheheeten het *gheensbilcken*, **1554**, SAG-VS 118, 65r; t*gheens bilcxken*, **1595**, SAG-330/116, 115v; ghenaempt t*ghentsbilcxken*, **1602**, SAG-330/125, 85r; gheheeten het *gynsbilcken*, **1611**, RAG-Zo 422, 84v.

GHEERAERTS EKE: eene partye van lande ghenaempt *Gheeraerts Heecke*, **1621**, RAG-U 183/17, 1v.

GHEEROFS EKE: ghemet gheheeten *gheerofs heeke*, **1543**, RAG-Bo 406, 53r.

GHENAUESTUKSKEN <F3>: in den meerlaerackere ... ghenaemt het *ghenauestucxken*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.89; t'*ghenaue stuicxken*, id, kaart.

GIJS' STEDE(KEN): upde *ghystede*, **1554**, SAG-VS 118, 56r; een alf ghemet ghenaemt *gijsstedeken*, **1616**, RAG-Zo 423, 13v.

GILLESTEDE <C6>: een partije Lants te ro ghenaempt de *Gille stede*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 23v.

GJANIS BILK(SKEN): een sticxkiin lants gheheeten *gjanis beelcxkiin* (i.m. i.a.s. gansbeelcxkin), **1452**, SAG-VS 117, 13v; een stic lants dat men heet den *gansbelc*, **1525**, SAG-VS 117, 5r.

GJANIS STUK: neffen **gjains stic*, **1476**, RAG-Zo 282bis, 8r.

GLORIENS 's WIELMAKERS HOFSTEDE: lants ... dat men heet *glorien swielmakers hofstede*, **1378**, RAG-EB, O.

GOED ter BIEST: zie *BIESTGOED*.

GOED ten DIEPENBORRE: zie *DIEPENBORRE*.

GOED ten DROGEN BOOM <D3>: haer behuuste *Goedt* ghenaemt *ten drooghen boome*, **1512**, SAG-301/72, 15r; bachten den goede ghenaempt t*goedt vanden drooghen boome*, **1529**, KAD-405, 108r; *goed ten droeghen boome*, **1529**, SAG-301/84, 131v; t*goet* ende stede gheleghen Int ambachte van zomerghem ghenaemt *ten drooghen boome*, **1531**, SAG-301/86, 74r; van eenen behuusden goede in zomerghem ... ghenaempt t*goet ten drooghen boome*, **1536**, SAG-330/54, 38r; t*goedt van den droegen boeme*, **1573**, RAG-Ro 71, 5r; *goedt ten drooghen boome*, **1574**, RAG-Ro 5, 31r; t*goedt ten drooghen boome* by ryvers tusschen beede de straeten, id, 90r; *goedt ten droeghen boeme*, **1589**, RAG-Ro 6, 28r; t*goet ten droghen boome*, **1619**, RAG-Zo 423, 10v.

GOED ter HEIE <D6>: vanden goede diemen heet t*goed ter heyden* ligghende jnde prochie van zomerghem, **1428**, SAG-330/13, 288r; den *goede* gheheeten *te heye* ligghende inde prochie van zomerghem, id, 288v; *goet ten heye* in de prochie van zomerghem, **1435**, SAG-301/33, 125r; Jacops *goed* gheheeten *ter heyden*, **1441**, SAG-301/36, 122r; t*goet ten heye* ligghende te rode, **1452**, SAG-VS 117, 2r; neffens den *neye goede*, id, 2v; van een goede gheleghen binnen de prochie van zomerghem gheheeten t*goet ten heye*, **1467**, SAG-301/49, 93v; int scurre neffens den *goede ter heyen* pootmeersch, ca.**1470**, SAG-VS 117, 8r; van den *goede ten neye*, **1491**, SAG-330/39, 199v; t*goedt ter heye* binnen der prochie van somerghem, **1500**, SAG-330/41, 356r; t*goet ten heye*, **1525**, SAG-VS 117, 8r; et *goet ten heye*, id, 8r, 10r ev; vanden *goede ten heyen* ligghende te Rode, id, 8r; up boe(n)achke(re) ... an de suut west syde t*goet ten heye*, id, 6r; t*goedt ter heye*, **1536**, SAG-301/90, 231r; huerlieder behuust pachtgoet ghenaempt t*goedt ter heyen*, **1547**, RAG-RvV1966, 207v; neffens den *ghoede ten heije*, **1560**, RAG-Zo 230, 127r; jo. Phil. Allegambe, heere van Chisoing, ... van sijn goet te ro genaempt van oudts t*goet ter heyen*, **1606** kop.1678, RAG-WK 221, 17r.

GOED ten HEKKE <C5>: een pachtgoed gheheeten t*goed te hecke*, **1456**, SAG-330/27, 348r; een goed gheheeten t*goet ten hecke*, **1496**, SAG-330/40, 300r; een pachtgoet ... ghenaempt t*goet ten hecke*, **1539**, SAG-330/57, 3v; een behuust pacht goedt ... gheheeten t*goedt ten hecke*, **1562**, SAG-330/79, 136v.
Zie ook *NEKKE*.

GOED te HERTSBERGE <E1>: goed te staectevivere in de prochie van zomerghem dat men heet t*goet thersberghe* xx bunre groot lettel min ofte meer, **1357**, SAG-330/2, 120r; ten ghestaecten vivere dat men heet **bertsberghe*, **1406**, RAG-AF 6247, rol; den *goede* ten ghestaecten vivere dat men heet *hertsberghe* in die prochie van zomerghem, **1407**, RAG-AF 6247, rol; een goed behuust gheheeten t*goed te hertsberghe*, **1479**, SAG-330/35, 66v; t*ghoet te eersberghe*, **1485**, RAG-K/WS 27, 6v; t*goet te eertsberghe* te staectevivere, **1503**, RAG-K/WS 64, 4r; t*goet te heertsberghe* ligghende te staectevyvere, **1571**, RAG-K/WS 28, 27v; by tstaeck te vivere ghenaempt t*goet te hersberghe* ... west de ghendtsche lieve, **1572**, ARA-RK 45207, 112v; t*goet te heertsberghe*, **1599**, RAG-K/WS 29, 24v.

GOED te HOETSEL <B5>: een behuusde hofstede ... ghenaempt t*goet toetsele*, **1586**, SAG-330/105, 165v; pachtgoet ghenaempt t*goet thoetsele*, **1597**, SAG-330/119, 123v.

GOED op HOEVELD <G2>: t*goet* dat men heet *hoevelt*, **1327**, SAG-WH, O.25; T*goet up hoevelt* drie en twintich bundere groet in de prochie van zomerghem ende in waerscoet ... ten keere hute ... ende ande westside leecht tgoet van rapen buerch ende ande oestside tgoet ten Walle, **1426**, SAG-WH O.103; --, **1456**, SAG-WH O.124; een onbehuust pachtgoet gheleghen Inde voors. Prochie van Waerschoot, Zomerghem ende daeromtrent beghinnende Int gheweste daerment eedt *oovelt*, **1586**, SAG-330/105, 165v.

GOED te LANGEBOEKEN <G5>: een onbehuust pachtgoet ... Inde voorn. prochie van zomerghem Lovendeghem ende Ronssele ghenaempt t*goet te langeboucken*, **1586**, SAG-330/105, 165v.

GOED te MEERLARE <F3>: t*goet* dat men eet *up meerlare*, **1403**, RAG-EB, O; haer *goed up merlaer*, **1403**, RAG-EB, O; haerlieder *goed* gheheeten *te meerelaer*, **1433**, SAG-301/32, 111r; *goet* gheheeten *te meerlaer*, **1442**, RAG-EB, O; een behuust pachtgoedt ghenaempt t*goedt te meerlaer*, **1587**, SAG-GB 6, 24r.

GOED ter MEERS <F3>: haerlieder *goed* dat men eedt *t(er) mersch*, **1387**, SAG-301/11, 2v; t*goet ter meerschs*, **1502**, SAG-330/42, 258r; een pachtgoet ghenaempt t*goedt ter meersch* gheleghen ... daerment heet thoetsele, **1539**, SAG-330/57, 3r; toetzele Int t*goedt ter meersch*, **1562**, SAG-330/79, 136v.

GOED te RAPENBURG <F2>: haer *goed te rapenborch* gheleghen in de prochie van zomerghem, **1412**, SAG-301/21-II, 38r; t*goed te Rape(n)borch* in de prochie van somerghem, **1420**, SAG-301/26, 26r; t*goet van rapenbuerch*, **1426**, SAG-WH O.103; --, **1456**, SAG-WH O.124; t*goedt te rapenbuerch*, **1452**, SAG-VS 117, 12v, 13v; t*goet van rapenbuerch*, id, 11v; een *goet* gheheeten *Rapenborch*, **1474**, SAG-301/52-II, 141r; den *goede te rapenborch*, **1476**, RAG-Zo 282bis, 11r; t*goet te Rapenbuerch*, **1499**, SAG-WH 270, 28v; t*goet van Rapenbuerch*, id, 13v; t*goet van rapenbuerch*, **1525**, SAG-VS 117, 26r; t*goet te rapenbuerch*, id, 28r, 30r; et *goet van rapenbuerc*, id, 26r; staende in onser vrauwen ommeganc Int *goed te Rapenboorch* binnen Waerschoot, **1529**, SAG-301/85, 78r; behuust pachtgoet ghenampt t*goet te Rapenborgh* ... binnen waerschoot ende zomerghem, **1534**, RAG-RvVl 961, 142r; heurl. pacht*goed te Rapenburch* gheleghen in de prochie van zomerghem ende waerschot, **1557**, RAG-RvVl 972, 90v; tstaeck te viver oost ende zuudt t*goet te rapenburch* west de ghendtsche lieve, **1572**, ARA-RK 45207, 70r; ande weststrate ... zuudt t*goet te rapenburch* west tgoet van zoetendale, id, 5v; t*goet van rapenburch*, **1595**, SAG-330/117, 132r; t*goet van Rapenburch*, **1599**, RAG-K/WS 29, 30v; --, **1605**, SAG-330/127, 22v; het *goet van Rapenborch*, **1609**, RAG-K/WS 29, 7r.

GOED te RIJVIS <B3>: ziin goet te zomerghem gheheeten t*goet te Rijnvichs*, **1446**, SAG-301/38-II, 81r; bij *Rivisch goede*, **1456**, SAG-330/27, 348r; een pachtgoet ... t*goet te Rivisch*, **1481**, SAG-330/35, 104r; bij *Rijvisch goede*, **1496**, SAG-330/40, 300r; *ghoedt van Ryvyrs*, **1553**, RAG-Ro 4, 22r, 32r; et *goedt van ryvers*, **1574**, RAG-Ro 5,

22r; leengoet ghenaempt *Rijvisch*, **1586**, RAG-RvVl 984, 82r; et *Goet van Ryvers*, **1589**, RAG-Ro 6, 19r; by *Ryvers pachtgoet*, **1594**, SAG-VS 119 AR, 3r.

GOED/HOF van SCHIPDONK: zie *SCHIPDONK*.

GOED te SCHOUWBROEK <G3>: t*goed* dat men heed *te scobrouc* / van den *goede te scobrouc*, **1387**, SAG-330/8, 173v; een goed ... gheheeten t*hof te scaubrouc*, **1446**, SAG-330/24, 28r; zijn goedt jn somerghem gheheeten t*goedt te scoubrouch*, **1447**, RAG-K/SMG 385, 3v; t*goet te scaubroucx* gheleghen in de prochie van zomerghem, **1460**, RAG-SB/K 8029; in t*goed te scaubrouc*, **1471**, SAG-330/32, 102r; een pacht*goed* ... ghenaemt *scaubrouch*, **1527**, RAG-RvVl 959, 30r; *goet* ghenaemt *scaubroec*, **1531**, SAG-301/87, 24r; t*goet* ghenaemt *scaubrouc*, **1534**, SAG-301/88, 190r; zijn pacht*goedt* ghenaempt *scaubrouc*, **1540**, RAG-RvVl 963, 333r; t*goet scaubrouck*, **1552**, RAG-RvVl 969, 427v; t*goet van scaubrouck*, **1574**, RAG-Ro 5, 86r.

GOED te STAAKTEVIJVER <E1>: *goed te staectevivere* in de prochie van zomerghem dat men heet tgoet thersberghe xx bunre groot lettel min ofte meer, **1357**, SAG-330/2, 120r; den *goede ten ghestaecten vivere* dat men heet hertsberghe in die prochie van zomerghem, **1407**, RAG-AF 6247, rol; behuust pachtgoedt ghenaemt t*goet tstaect te vivere*, **1554**, SAG-301/107, 42v.
Zie ook *STOKTEVIJVER*.

GOED (HOF) te VAARNEWIJK <E3>: voor t*hof te vaernewijc*, **1407**, RAG-AF 6247, rol; t*goed te Vaernewijc* ende ander lant daer omtrent gheleghen in somerghem, **1446**, SAG-301/39, 54r; t*hof van vaernewyc* / achter den wal te *vaernewyc*, **1446**, SAG-330/24, 28r; t*hof te Vaernewijc*, **1457**, SAG-330/27, 523v; t*hof te vaernewijc*, **1462**, SAG-330/29, 247v; haer *goet te varewycke*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 10v; haer *goet te varewyke*, id, 16r; zijn *goet te vaerwyck* bij Dalem, **1504**, ARA-RK 1091, 100r.
(willem van vaernewyc, **1387**, SAG-301/11, 2v)

GOED ten WALLE <C4>: de *walle*, **1295**, RAG-SB/R 31d, 10v; t*goed ten Walle*, **1339**, WH 267, 6r; t*goet ten Walle*, **1426/1456**, SAG-WH O.103/124; van den *goede ten walle* **1469**, SAG-301/50-II, 27r; huerl. *stede ten Walle*, **1505**, SAG-301/69, 10r; *goedt* oft stede *ten Walle*, **1528**, SAG-301/84, 87v; zeker pachtgoet ghenaempt t*goet ten Walle*, **1585**, SAG-330/103, 261v; een audt onbehuust pachtgoet ghenaempt t*goet te wallekin* / totten goede hiervooren ghenaempt *wallekin*, **1586**, SAG-330/105, 165v; t*goet ten walle*, **1595**, SAG-330/116, 115r; t*goet te Walleken*, **1597**, SAG-330/119, 123r; t*goet te Walle*, **1606**, RAG-Zo 398, 3v; vanden *pachtgoede te walle*, id.

GOED te ZOMPEL <E1>: Int *goed te somple* neffens den goede te Rapenburch, **1476**, RAG-Zo 282bis, 11r; dlant ende goet datmen heet *sompels goet*, id, 10r; t*sompelgoed* naest ghelant, **1505**, SAG-330/43, 26r; t*zompel goet*, **1536**, SAG-330/54, 91r.

GOESINS MEERS <E3>: ij ghemete lants ... de *goesins meersch* ande westzyde ... metten noorthende ande meerlaere strate, ca.**1470**, SAG-VS 117, 11r; daerment noemt merlae(re) gheheeten de *goesins meersch*, **1474**, RAG-SV, O.

GOKELBILK/GOOCHELBILK: Inden *gokelbilck*, **1554**, SAG-VS 118, 46r; een paertije Lant ghenaempt den *googelbilck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 45r.

GOOSENDAMMEKEN: van zynen Lande gheheeten *goosen dammeken* ... oost de straete, **1554**, SAG-VS 118, 167r.

GRAVENBILKSKEN: lants gheheeten *grave belcxkin*, **1525**, SAG-VS 117, 30r.

's GRAVEN KINDERENLAND <F5>: een ghemet lant es gheheeten t*schravenkinderen lant*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 5v; ij ghemeten lants gheheeten t*sgraven kynd(eren) lant* ... metten oestzyde up den ghendt wech tusschen der crusstraten ende lauwers manout, **1510**, SAG-VS 117, 8v; deel van *scravenkinderen lant* ... up heerscip vanden berendelare, id, 18r.

's GRAVEN LANGELARE: een partije lant genaempt *sgraven *langhenaere*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 14r.

's GRAVEN MEERS(ELKEN) <B6>: ghenaemt *sgraven meersch*, **1491**, SAG-330/39, 95r; in *sgraven merschelkin*, **1560**, RAG-Zo 230, 89r; ligghende in *sgraven mersschelken* (i.m. spennaut strate ende Bellem), **1575**, SAG-FH 377, 18r.

's GRAVENS / 's GRAAFKENS STEDE(KEN) <C5>: ten ecke bachten *sgraefkins stede*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 28r; een sticxken lants daer men heet het *sgrafkin stedekin* ... by den hecke, **1510**, SAG-VS 117, 36r; bachten et t*sraven steedekin*, **1516**, SAG-VS 119 AR, 2r; een ghemet landts gheheeten t*gsraven stede*, **1525**, SAG-VS 117, 17r; t*sraven stedekin* up de oostzyde van scipdonc dreve, id, 48r; *scrave steekin*, **1531**, SAG-VS 119 AR, 2v; het *sraven steeckin*, **1536**, SAG-VS 119 AR, 2v; t*sraven steekin*, **1539**, SAG-VS 119 AR, 2r; t*sraven stedeken*, **1542**, SAG-VS 119 AR, 2r; *sgraven stedekin*, **1546**, SAG-VS 119 AR, 2r; t*sraven stedekin*, **1548**, SAG-VS 119 AR, 2r; int *grave stedekin*, **1548**, ARA-RK 7395, 19r; *scraven stedekin*, **1549**, SAG-VS 119 AR, 1v; t*scraven stedeken*, **1553**, SAG-VS 119 AR, 3v; *sgraven stedeken*, **1554**, SAG-VS 118, 17r, 18r; --, **1555**, SAG-VS 119 AR, 2v; t*sgraven stedeken*, **1559/1581**, SAG-VS 119 AR, 1v/2r; *sgraven stedeken*, **1586**, SAG-VS 119 AR, 1r; t*sgraeven stedeken*, **1594/1597/1598/1599/1601**, SAG-VS 119 AR, 2r; *sgraven stedeken*, **1611**, RAG-Zo 422, 11r.

GRIELEN (HOOSE) <D5>: een sticxkiin lants neffens de muelenstrate daerment heet te *grielen osen*, **1452**, SAG-VS 117, 15v; een sticxken lants gheleghen neffens de moelestrate daerment heet te *grielen*, **1525**, SAG-VS 117, 25r; hondert roeden gheheeten de *grielhoose*, **1546**, SAG-301/100, 133v.

GRIETKEN SMETS STEDEKEN <G4>: jC R. genaemt *griekin smets stedeken* w. de Cortebroeckstraete, **1626**, RAG-RG 25, 17r; ghenaempt *grietkin smets stedeken* west de Cortebrouckstraete, **1626**, RAG-RvVl 989, 291r.

GRIJPSTUK <C5>: aende veste gheheeten het *grypstick*, **1554**, SAG-VS 118, 86r; Inden haechcautere ghenaemt het *gripstyck* an de Veste, **1611**, RAG-Zo 422, 49r.

GRIJSBUNT: ghenaempt den *grysbant* ... inde romeersch, **1572**, ARA-RK 45207, 25v; een partieken mersch ... Inde *grynsbuent*, **1619**, RAG-Zo 423, 13v.

GROENE WEG <E5>: anden *groenen wech*, **1456**, SAG-330/27, 348r; --, **1496**, SAG-330/40, 300r; anden *groenen wech* ter haeghe, **1497**, SAG-VS 117, 22v; anden *groenen wech* ter haghe, **1502**, SAG-VS 117, 26r; aenden *groenen wech* gaende naer de muelene, **1554**, SAG-VS 118, 40r; den *groenen wech*, id, 48r; In de muelecautere nevens den *groenen wech*, **1595**, SAG-330/116, 116r; neffens den *groenen wech*, **1597**, SAG-330/119, 123v; den *groenen waghewech*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v; ghenaemt den *groenen wech*, **1611**, RAG-Zo 422, 79v, 88v.

GROOTAKKER <C5>: daerment heet *groot ackere*, **1448**, SAG-301/39-II, 94r; *groot ackere*, **1503**, SAG-301/67-III, 56v; ijC roen lants In eene jeghenoode gheheeten ten hecke ... es gheheeten *groet hackere*, **1510**, SAG-VS 117, 28r; *groot ackere*, **1529**, KAD-405, 107r, 108v; --, **1551**, RAG-Zo 248, 29r; gheleghen daerment heet In *grootackere* bachten muelen, **1554**, SAG-VS 118, 65r; *grootackere*, **1565**, SAG-330/83, 36r; --, **1579**, SAG-330/96-II, 263r; --, **1611**, RAG-Zo 422, 66r, 93v.

GROTE BAEYAERT: den *grooten* ende cleenen *bayaert*, **1523**, RAG-RvVl 958, 58v; anden *grooten* ende cleenen *beyart*, **1543**, RAG-RvVl 964, 340r.

GROTE BERG: up de noort houck vanden *grooten berch*, **1551**, RAG-Zo 248, 12r; zynen lande gheheeten den *grooten berch*, **1554**, SAG-VS 118, 161r.

GROTE BILK <G2>: in den *groeten beelc*, **1347**, RAG-RG, O; te staectevivere Inden *groten buelc*, **1445**, SAG-330/23, 230r; lants ... in den *groeten beelc* up hoevelt, **1452**, SAG-VS 117, 13r; twee ghemeten lants up hoevelt an de oestzijde van den *groeten beelcke*, id, 13r; den *grooten belcke*, **1476**, RAG-Zo 282bis, 3v; vanden *groten belke*, **1525**, SAG-VS 117, 29r; een bunder lants ghenaemt den *grooten bilc*, **1530**, RAG-RvVl 960, 15r; den *grooten buelc*, **1531**, SAG-301/86, 74r; den *grooten bilck*, **1543**, RAG-Bo 406, 53r; den *grooten beelck* in somerghen, **1598**, RAG-WS 397, 78r; den *grooten bilck*, **1611**, RAG-Zo 422, 69r.

GROTE BOEKENBEKE <F5-G4>: up stertendonc hoefdende up de *groote bouchaut beke*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 27r.

GROTE BULAARBILK <H4>: up bulare Inden *grooten bulaer bilck*, **1616**, RAG-Zo 423, 7r.

GROTE BUNT <C6>: jnden *grooten bunt*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 18v.

GROTE DURME: een stick Landts ghenaempt den *grooten durme*, **1595**, SAG-330/116, 116r; --, **1597**, SAG-330/119, 123r.

GROTE ELSBILK: een andere partije ghenaemt den *grooten helsbilck*, oost sacharias van hulle met zijnen cleenen helsbilck, **1611**, RAG-Zo 422, 33r.

GROOT ELSKEN <D5>: het noorthende de straete van heutghem, het zuuthende het cleen helseken ... ende heet t*groot helseken*, **1554**, SAG-VS 118, 68r.

GROTE ELST <G3>: vijf ghemeten lants gheheeten den *groeten helst* hoofdende metten noorthende up de lieve, **1499**, SAG-WH 270, 55v; vijf ghemeten landts ghenaemt den *grooten hest* in zomerghem up de lieve daerment gaet van beke der brugghen te meerlare, id, 20r.

GROOT ELSTJE: derde stick gheheeten t*groote helstken*, **1559**, SAG-330/76, 270r; t*groote elskin*, **1576**, SAG-330/94, 110r.

GROTE GEER: een partije ghenaemdt den *grooten gheer*, **1573**, RAG-Ro 71, 7r.

GROOT GEMET: een stic lants datmen heet t*groote ghemet* hoofdende metten zuuthende up wercmans sticxken, **1476**, RAG-Zo 282bis, 10v.

GROTE GRACHT: datmen heet de *grote gracht*, **1452**, SAG-VS 117, 2r; de *groete gracht*, id, 5r/v; --, **1525**, SAG-VS 117, 14r, 16r; een stic lants gheheeten de *groete gracht*, id, 18r; de *groot gracht*, **1559**, SAG-330/76, 270r; de *groote gracht*, **1574**, RAG-Ro 5, 96r, 97r; --, **1576**, SAG-330/94, 110r; --, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 6r, 9r.

GROTE HANEL <E5>: ijC roen lants ant west hende vanden straetkyne daermen comt van neste voerde te hulsem waert ende den *groeten* ende den cleynen *hanel*, **1510**, SAG-VS 117, 9v.

GROTE HELLINGDONK: den *grooten hellendonck*, **1625**, RAG-Zo 423, 16v.

GROOT HOEVELD <G2>: het *groot hoevelt*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 41r.

GROTE KALVERBILK: heet den *groeten calverbeelc*, **1452**, SAG-VS 117, 18r.

GROTE KEURS <C7>: den *grooten curs*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 7v, 11r.

GROTE KREKELHUL: een partije Lants genaempt den *grooten crekelhul*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 2r.

GROTE KROMME VORE <B7>: ij g. ijC roeden ... ghenaemt de *groote cromme weure*, **1554**, SAG-VS 118, 69r; ghenaempt de *groote cromme vore*, **1559**, SAG-330/76, 270r; --, **1576**, SAG-330/94, 110r.

GROTE KWADE BILK: met haeren *grooten quaen bilck*, **1611**, RAG-Zo 422, 86v.

GROOT LANG STUK <E6>: een stic lants dat men heet t*groote langhe stic* hoefdende upten driehouc, **1476**, RAG-Zo 282bis, 10v.

GROOT MAARBELKEN: zie *GROOT MOORTELKEN*.

GROOT MADELAND: een paertije Lant ghenaempt het *groot madelant*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 32v.

GROOT MOORTELKEN: tgroot ende cleen **maerbelken*, **1559**, SAG-330/76, 270r; t*groot* ende cleen *moortelken*, **1576**, SAG-330/94, 110r.

GROTE MULARE <C5>: n. & o. den *grooten mullaere*, **1611**, RAG-Zo 422, 97r.

GROTE ROOST <F4>: een paertije Lant ghenaempt den *grooten roost*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 57r.

GROOT ROT <F5?>: t*groette Rot*, **1435**, SAG-301/33, 125r; t*groete Roe*, **1441**, SAG-301/36, 122r; *groote Root*, **1571**, SAG-330/89, 58v; het *groot rot*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 4r; *groote root*, **1611**, RAG-Zo 422, 42r.

GROTE SCHOONDONK <G4>: (lants up) t*groete scoendonc*, **1452**, SAG-VS 117, 15v, 16r; --, **1525**, SAG-VS 117, 26r; een plecke lants gheheeten up t*groette scoendonc*, id, 25r; up *groete scoendonc*, id, 25r; twee paertijen Lant ghenaempt den *grooten* ende cleenen *schoondonck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 55r.

GROTE SCHORRE/SCHURRE: t*groette scorre*, **1435**, SAG-301/33, 125r; --, **1441**, SAG-301/36, 122r; een paertye Lant ghenaempt het *groot schurre*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 33v.

GROTE STEVENSBILK <F4>: 735 roeden Lants ghenaempt den *grooten stevens bulck*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.87; den *grooten stevens bulcq*, id, kaart.

GROTE STRAAT <H4>: up de *groote strate*, **1414**, SAG-WH 268, 7v.

GROOT STRINGELAND: een stic landts gheheeten *groote stringhelandt*, **1535**, SAG-330/53, 179r.

GROOT STUK <F6>: iiijC ende lx roeden lants es gheheeten t*groete stic* ... gheheeten de xij bunde(re)n, ca.**1470**, SAG-VS 117, 11v; lants ... gheheeten t*groete stic* hoefdende metten zuuthende up de strate daer men gaet vander crustraten ter duermen waert upt heerscip van gaveren, **1510**, SAG-VS 117, 15r; vijf ghemeten lants ghenaempt het *groote styck*, **1606**, RAG-Zo 243, 8v.

GROTE VANG <B6>: 800 r. l. ... ghenaempt den *grooten vanc* n. & w. de spennestraete, **1600**, SAG-330/124-II, 35v.

GROOT VELD <C6>: upt *grootte velt*, **1560**, RAG-Zo 230, 123v; een partye lants ghenaempt het *grootvelt* noort dasselynck mersch, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 1r.

GROTE VIJVER <B4>: Inden *grooten vijvere* naest den ghentwech, **1551**, RAG-Ro 248, 9r, 14r.

GROOT VIJVERSTUK <B4>: ijC Roeden lants gheheeten t*groote viverstick*, **1554**, SAG-VS 118, 142r.

GROTE WEDAGE: Inde *groote wedaghe*, **1499**, SAG-330/41, 293r.

GROTE WEG <B4>: den *groeten wech* bachten hoetzele, **1510**, SAG-VS 117, 21v.

GROTE WIJNGAARD <C5>: lant gheleghen ten hecke upt heerscip ... gheheeten den *groeten wyngaert*, **1510**, SAG-VS 117, 4v; van den *grooten wyngaerde*, **1529**, KAD-405, 108r.

GROTE WOESTIJNE <B5>: ghen. de *groote hostyne*, **1572**, ARA-RK 45207, 27r.

GROOTKENS STEDE 1 <D5>: zynen lande ghenaemt *grootkens stede*, **1554**, SAG-VS 118, 31r, 103r; ghenaemt *grootkens stede* noort de strate die loop van huutghem naer necke, **1611**, RAG-Zo 422, 50r.

GROOTKENS STEDE 2 <G3>: *grootkins ste* met een cleen sticxken noort an west het vissendonck straetkin loopende lancx de spittael dreve, **1598**, RAG-WS 397, 53r.

GROOTVROUWENKEURZEKEN <C7>: een bunder lants heet *groetvrauwen cursekiin*, **1452**, SAG-VS 117, 1v; een stic lants ... heet *groetvrauwen cursekiin*, id, 2r.

GULDESTEDE (VAN ONZE LIEVE VROUW) <E5>: straetkin dat loebt vand(en) *ghuldehuusse(?)* naer de kercke, **1525**, SAG-VS 117, 41r; oost de *gulde stede* van onser vrauwen tzomerghem, **1554**, SAG-VS 118, 38r; tzomerghem boven ... oost de *gulde stede*, id, 60r; noort de *guldestede* van zomerghem, id, 65r; de *guldestede* van onser lieve vrauwen tsomerghem, **1611**, RAG-Zo 422, 96r, 97v.

HAAK <F4>: up Roest inden *haec*, **1497**, SAG-VS 117, 47r; gheheeten den *haeck*, **1554**, SAG-VS 118, 138r, 146r; hueren/zynen lande gheheeten den *haeck*, id, 144r/158r; een stic landts ghenaempt den *haecq*, **1602**, SAG-330/125, 85r; een partije Lants ghenaemt den *haeck*, **1611**, RAG-Zo 423, 19v.

HAAKTEBUNDER <E4>: up t*haecte bundere*, **1546**, SAG-301/100, 133v; het *haectebunder*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.24; --, id, kaart; het *aectebunder*, id, 23?.

HAGE <C5>: Arnout de haghe, 3e kw.**13e**, RAG-SP 10, 15r; ter *haghe*, **1441**, SAG-330/22, 338v; anden wech die comt van der *haghe* tzomerghem ter kercken waert, ca.**1470**, SAG-VS 117, 12v; ter *haghen*, **1478**, SAG-MB 10, 2v, 3v ev; ter *haghe*, id, 1r, 16v; ter *haeghe*, **1497**, SAG-VS 117, 22v; ter *haghe*, id, 3r; --, **1502**, SAG-VS 117, 3v, 14v ev; te *haghe*, **1510**, SAG-VS 117, 32v; vander *haghe*, id, 14v; *ter haghe*, **1560**, RAG-Zo 230, 1v, 46v; ter *haeghe*, id, 14v; den wyck van *haghe* ende necke, **1571**, SAG-28/83/355, 17r, 60r, 75r; tussschen roo ende *haghe*, **1575**, SAG-FH 377, 1v; tusschen Roo ende *haeghe*, id, 11v; ter *haghe*, id, 1r, 12r; int quaertier van *haghe*, **1602**, SAG-330/125, 85r; achter *haeghe*, **1611**, RAG-Bo 422, 71v.

HAGEKOUTER <C3>: inden *haeghecautere* oost het Rystraetken, **1554**, SAG-VS 118, 32r; up *aechtcautere*, **1595**, SAG-330/116, 115v; up den *haechcautere*, **1611**, RAG-Zo 422, 21r, 32v ev.

HAGEMEERS: Inde *haechmeerschs*, **1551**, RAG-Zo 248, 28v.

HAGESTRAAT <C5>: tenden der *aechstraten*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 2r/v; byder *haghe straten*, **1478**, SAG-MB 10, 16r; tenden der *haghe strate*, **1510**, SAG-VS 117, 23r; *haghe strate*, **1551**, RAG-Zo 248, 29r; *haech straete / haechstraete*, **1560**, RAG-Zo 230, 11r, 14v ev; *haechstrate*, **1575**, SAG-FH 377, 3v, 4r ev; up den houck van de *haechstrate*, **1611**, RAG-Zo 422, 49r, 52v.

HAGESTUK: iiijC lants gheheeten *haghe stick*, **1574**, RAG-Ro 5, 77r; --, **1589**, RAG-Ro 6, 63r.

HAGEVELD <C5>: der *haghen velt*, **1478**, SAG-MB 10, 15v; een ghemet lants ... ghenaempt *haeghe velt*, **1560**, RAG-Zo 230, 56r; een ghemet lants ... ghenaempt *haeghe velt*, **1575**, SAG-FH 377, 4r.

HAGIK <D5>: up t*haic*, na **1497**, SAG-VS 117, 15/1v; in den *haic*, **1502**, SAG-VS 117, 41r; vC roeden heet den *hayck*, **1554**, SAG-VS 118, 68r; ghenaempt de *hachicht* up zomerghem cautere, **1559**, SAG-330/76, 270r; In den cautere ... stick ghenaempt de *haghick*, id, 270v; den *hahict*, **1576**, SAG-330/94, 110r.

HALF BUNDER <G5>: den *alven bundere*, **1525**, SAG-VS 117, 26r; van eenen sticke lants neffens den langhen sticke in samers meersch et *alven bundere*, id, 30r; een stuck ghenaemt t*half bundere*, **1554**, SAG-VS 118, 81r; een partije landt ghenaemt den evenbilck voortijts t*alf bundere*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 75v; een partije Lants ghenaemt het *alf bundere* ... in de Langhebouckent, **1616**, RAG-Zo 423, 14v.

HALF BUNDERKEN <G3>: een partye die men heet et *alf bunderken*, **1573**, RAG-Ro 71, 10r; een alf bunder Landts te meerrelare ghenaempt het *alf bunderken* ... noortwest tgoet van scaubrouck, **1574**, RAG-Ro 5, 86r; het *alf bunderken*, **1589**, RAG-Ro 6, 78r. Zie ook *LANG HALF BUNDERKEN*.

HALF GEMET <C5>: een plaetsse die men heedt up t*half ghemet*, **1441**, SAG-330/22, 338v; een partije Lants ghenaemt het *alf ghemet* up den houck van de haech strate ... oost de strate loopende naer necke, **1611**, RAG-Zo 422, 49r.

HALF VANGSKEN <B6>: et *alfvangheskijn*, **1560**, RAG-Zo 230, 36r.

HALMEERS <B6>: de *halmeersch*, **1560**, RAG-Zo 230, 60r; een ghemet lants gheleghen up spennaut ... hoofdende up de *halmeersch*, **1575**, SAG-FH 377, 5v.

HALVE BILK: een partije lants genaempt den *alfven bilck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 5r.

HALVE BOONAKKER <D6>: een partije ghenaemt den *alfven boonnackere*, **1611**, RAG-Zo 422, 47r.

HALVE KLEIT <C4>: ghenaemt den *alfven cleyt*, **1611**, RAG-Zo 422, 8v.

HALVE SCHOONDONK <C6-D6>: een partije landts ghenaemt den *alfven schoondonck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 74v.

HAMELDONK(SKEN): zie *AMELDONK(SKEN)*.

HAMERS BROEK: daer ment heet In *hamersbrouc*, **1456**, SAG-330/27, 348r; daerment eedt In d*hamersbrouc*, **1496**, SAG-330/40, 300r; In *a(m)myns brouck ... hammens brouck*, **1551**, RAG-Zo 248, 22v.

HAMME te VOORDE / HAMMEVOORT <C7>: bi *hamme de voert*, **1478**, SAG-MB 10, 5v; by *hamme*, id, 13v; een ghemet lants ... gheheeten t*amme voort* ofte tpas, **1560**, RAG-Zo 230, 44v; up spennaut t*hamme byde voort*, **1560**, RAG-Zo 230, 137r; lancxst de oude calene tot up de spenhout strate by *hamme te voorde*, **1564**, SAG-VS 117, los blad; t*ammevoort* ofte pas, nu ghenaemt het pasbilckxken, ca.**1600**, RAG-Zo 230, 44v. Zie ook *VOORDE & VOORT*.

HAMMEHUL: een stic lants in de wijde mersch heet den *ham(me)hul*, **1452**, SAG-VS 117, 23r; een stic lant Inde wyde mersch ende heet den *hane(n) huul*, **1525**, SAG-VS 117, 47r.

HANEL: zie *GROTE & KLEINE HANEL*.

HANNENBILK <E5>: In *hanne(n) beelc*, **1497**, SAG-VS 117, 29r; *annenbeelc* te hulseme, **1502**, SAG-VS 117, 9v; *hannen beelc*, id, 24v; lant dat men heet *hannen belc* ... metten weest hende upt straetkin byden houcxkene, **1510**, SAG-VS 117, 2r; *annen belc*, id; in *shanen bulcxken*, **1520**, SAG-330/47, 173v; zynen lande gheleghen te hulsen gheheeten *hannen bilck*, **1554**, SAG-VS 118, 61r; In *hanne bilcke*, id, 33r; den **manen beelck* in somerghem, **1598**, RAG-WS 397, 74v; vC roeden gheleghen te hulsem gheheeten *hannen bilck*, **1611**, RAG-Zo 422, 99v.

HAPKEN: tselve bosschelken gheheeten t*hapken*, **1546**, SAG-301/100, 133v.

HARDE <C7>: int *arde*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 16v; in hole ende int *harde*, id, 18v; in *harde*, id, 22v; t*harde*, id, 27v; Inde *harde* ende jnt hoolle, **1510**, SAG-VS 117, 8v.

HARIJS MEERS: zie *HERRICX MEERS*.

HARICX STUK: een stic lants gheheeten *haricx stic*, **1525**, SAG-VS 117, 5r.

HARTGRACHT <C6>: in de romersschen ... zuudt doude calene ... noordt de *hartgracht*, **1572**, ARA-RK 45207, 100r.

HAUWENHOF: zie *OUDENHOF*.

HEEREBAUTS TEMMERS: een parcheel ghenaemt *heerebautstemmers*, **1543**, SAG-330/61, 12r.

HEERST <F2-F3>: lants gheleghen te merrelaer met den nort hende up de Lieve ghenaemt d*herst* groot ontrent vijf ghemeten, **1573**, RAG-Ro 71, ??
Zie ook *KLEINE HEERST*.

HEERSTMEERS: up/in *herristmersch*, **1497**, SAG-VS 117, 17r; *herrist mersch*, id, 23v; In de *heerristmersch*, na **1497**, SAG-VS 117, 15/1r; Inde *heerryst mersch*, id, 15/2r; Inde *heerist mersch*, id, 15/2v; *heernst mersch*, id, 15/3r; *heernustmersch*, id, 15/1v; *heernustmersch*, id, 15/1r; Inde *erstmeersch*, **1554**, SAG-VS 118, 43r; twee sticken deen ghenaemt de *heerstmeersch* groot een half bundere, id, 102r; Inde *heerstmeersch*, id, 56r, 71r; Inde *herstmeersch*, id, 94r; Inde *herrestmeersch*, id, 86r, 87r, 100r; de **hebrustmersch*, **1611**, RAG-Zo 422, 65v; de *herustmersch*, id, 29r, 34r ev; de *heruustmersch*, **1625**, RAG-Zo 423, 15r.

HEERSTMEERSKOUTER: 1 g. gheheeten den *herrestmeersch cautere*, **1554**, SAG-VS 118, 100r.

HEERSTRAAT / HEERWEG <B4-C4>: up den *herwech*, na **1497**, SAG-VS 117, 15/4r; in piemant pit ... met den west hende up de *hee(r) strate*, **1525**, SAG-VS 117, 42r; de *herstraete*, **1554**, SAG-VS 118, 2r, 7r ev; west den *herwech*, id, 4r, 7r; gheleghen bij Rijvis ... west den *Herwech*, id, 7r; inde Cleyt ... west den *Herwech*, id, 11r; ten hecke ... noordt de *heerstraete*, **1560**, RAG-Zo 230, 81v; ten necke ... west de *oelselstrate ende noordt den *herwech*, **1572**, ARA-RK 45207, 33v; bij necke ... zuudt de *heerstrate*, id, 50r; ten necke oost de clytstrate zuudt den *heerwech*, id, 55v; dheelft vande stede ten hecke ... noort de *heerstrate*, **1575**, SAG-FH 377, 16r; in den cleyt west de *heerstrate*, **1611**, RAG-Zo 422, 5v.
Zie ook *BRUGSE HEERWEG, RECHTE HEERWEG*.

HEERZEKENS KAMER: ghenaempt *heerzekins Camere*, **1572**, ARA-RK 45207, 55r.

HEET: iiijC roen lants gheleghen upt *heet*, **1510**, SAG-VS 117, 21r; ghenaempt t*heet*, **1537**, SAG-301/91, 226r; een stick ghenaempt het *heet*, **1615**, SAG-330/132-II, 27v.

HEIBOS: hofstede an den *heyboschs*, **1541-1553**, SAG-GB 3, 2v; ter straten ... west den *heyboschs*, **1572**, ARA-RK 45207, 54v; ijC R(oeden) Lants anden *eyboschs*, **1594/1597/1598/1599/1601**, SAG-VS 119 AR, 2v.

HEI(D)E <B6>: iiijC roen gheheeten de *heie* ... noordt spennaut straete, **1560**, RAG-Zo 230, 51r, 140r.

HEIDENVIJFHOEK <E7>: lxxx roen lants by der duermen ... neffens der *heyd(en) wyfhouc*, **1510**, SAG-VS 117, 34r.

HEIDENUITVANG: een ghemet meersschen in de *heyen huutvanc* ... Dhoer Jans vander heyen es ghelant an beede zyde, **1510**, SAG-VS 117, 4r.

HEILENBILK <E4>: j ghemet heet *heylen beelc*, **1452**, SAG-VS 117, 18v; een stic lants tusschen *heylen beelke* ende den erweghe ter straten, id, 19v; up *heylins beelc*, **1497**, SAG-VS 117, 23v; *heylen belc*, **1525**, SAG-VS 117, 38r; tusschen **hellen belke* ende den herweghe, id, 38r.

HEIL FIERENS MEERS: een stick gheheeten *heilfierins meersch*, **1543**, RAG-RvVl 964, 340r.

HEILIGE-GEESTSTEDEKEN: *thelich gheest stedeken*, **1594/1597/1598**, SAG-VS 119 AR, 2r; *thelichgheest stedeken*, **1599/1601**, SAG-VS 119 AR, 2r.

HEILIGEGEESTSTUK <F5>: twee ghemeten ghenaemt het *heylich gheest stick* oost den heylighen gheest van zomerghem zuut comende upde bouckenssche beke, **1554**, SAG-VS 118, 163r.

HEILING <E6>: te *heylins*, **1497**, SAG-VS 117, 22v; --, **1502**, SAG-VS 117, 26r; het zuuthende de straete van heutghem ende heet den *heylinck*, **1554**, SAG-VS 118, 68r; een stick ghenaempt de *heylinghe*, **1559**, SAG-330/76, 270r; de *heilinghe*, **1576**, SAG-330/94, 110r; een ander partije ghenaemt den *heylynck*, **1611**, RAG-Zo 422, 32v.

HEILS LOETEN BILK: *heysloete(n) beelc*, **1497**, SAG-VS 117, 47r, 52r; *heylsloete(n) beelc*, **1502**, SAG-VS 117, 41r, 42r; **heins soeten bilck*, **1554**, SAG-VS 118, 130r.

HEIMANS STUK: ij hondert roeden gheheeten *heimans stic*, **1478**, SAG-MB 10, 16r; *heymans stic*, id, 21r; *heimans stick*, **1560**, RAG-Zo 230, 79r, 98v, 120v.

HEINDRIC GRANGANS STEDE: dat men heet *h(eindri)c grangans stede*, **1497**, SAG-VS 117, 41v; dat men heet *h(eindri)c ganga(n)s stede*, **1502**, SAG-VS 117, 41v.

HEINDRIC VALKE BILKSKEN: jn *h(eindri)c valke beelkine*, **1497**, SAG-VS 117, 47r; in *h(eindri)c valcke(n) belckine*, **1502**, SAG-VS 117, 41r.

HEINDRICX STEDE: bachten *heindricx stede*, **1452**, SAG-VS 117, 24v.

HEINENBRUGGE <G5>: een ghemet L roeden gheheeten *heynen brugghe* ... hendende up tlanghestick straetken, **1554**, SAG-VS 118, 130r.

HEINS SOETEN BILK: zie *HEILS LOETEN BILK*.

HEINS VAN ADEGEM <E2>: een plecke lants datmen heet te *heyns van adeghem* by der lieven metten zuuthende up tgheetam straetkiin, **1452**, SAG-VS 117, 16v; een plecke lants gheleghen up de lieve ende heet te *heyns van adeghem*, id, 11v; in *Eyns van Ayghem*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 8r; een plecke lants gheleghen up de lieve ende heet te

heyns van hadeghem, **1525**, SAG-VS 117, 23r, 26r; een plecke lants gheheeten te *heyns van haedeghem* by der lieve hoefdende up tgheethan straetkin ende heet wille plasscaerts stic, id, 32r; een paertije Lants genaemt den *heyns van haeghem* ... s. het geetdamstraetgen, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 55v, 65r.

HEIPUT: een ghemet ... ghenaemt den *heypijt*, **1483**, SAG-330/36, 297r.

(ten) HEKKE: zie *NEKKE*.

HELBESTUK: 245 r. ... gheheeten t*helbestic*, **1456**, SAG-330/27, 348r; ijC xlv r. ghenaemt t*hebbe stic*, **1496**, SAG-330/40, 300r.

HELFT VAN VIJF GEMETEN: twee ghemete en alf landts ... ghenaemdt de *helft van vijf ghemete*, **1573**, RAG-Ro 71, 9r.

HELLE(KEN) <G3>: neffens den *ellekine*, **1452**, SAG-VS 117, 12v; bachten scoubr(ouck) ende heet de *helle*, **1497**, SAG-VS 117, 49v.

HELLENBILK: zie *HEILENBILK*.

HELLINGDONK: te *hellincdonc*, **1447**, RAG-K/SMG 385, 5r.
Zie ook *GROTE, KLEINE, EERSTE, TWEEDE & DERDE HELLINGDONK*.

HEMELRIJK <E2>: een half ghemet lants gheleghen te staecttevivere in een stic dat men heet *hemelryke*, **1510**, SAG-VS 117, 5v; up *hemelrycke*, **1606**, RAG-Zo 243-II, 4r; op *hemeryck* te staeck te vivere ... noortoost het brouckstraetken, **1606**, RAG-Zo 398, 36r; een stuck landts ghenaempt *hemelrycke*, **1624**, SAG-330/137, 67r.

HEMELRIJKBOS <E2>: ghenaempt *hemeryck bosch*, **1572**, ARA-RK 45207, 31r.

HENINBILK: gheheeten den *heninbilck*, **1611**, RAG-Zo 422, 83v.

HEPSCHOOT: een alf bunder lants in *hepscoet*, **1510**, SAG-VS 117, 25r; in *hepscoet*, id, 23v; ij ghemete lants ... gheleghen in **heye scoet*, id, 23v; t*hepschoot*, **1572**, ARA-RK 45207, 23r, 24v, 25r.

HEPSCHOOTSTUK: ghenaempt t*hepschootstick*, **1572**, ARA-RK 45207, 24r.

HERBOUTS <E6>: vC roeden lants diemen heet *heerbouts* tenden gheleghen tusschen hulsem ende der duermen, **1510**, SAG-VS 117, 15r; ijC roen lants jn *heerebouts*, id, 16r.

HERMANS TEMMERE: iiijC l roen gheheeten *Hermans Temmere*, **1606**, RAG-Zo 243, 59r, 61r.

HERREMANS BROEK/BUNDER: een ghemedt Landts ghenaemdt *herremans bunder* oft *herremans brouck*, **1573**, RAG-Ro 71, 3r.

HERRENTERBUIK: vC roeden lants gheheeten den **heerrenterbuuck* (doorstreept; corr. spellaere), **1560**, RAG-Zo 230, 116r.

HERRENTERVANG: een ghemet gheheeten den *herrenter vanc*, **1478**, SAG-MB 10, 17r; daerment heet den *herrenter vanc*, id, 24r.

HERRICX MEERS: up herricx mersch, **1497**, SAG-VS 117, 12v; *herricx mersch*, **1502**, SAG-VS 117, 9v; eenen meersch ghenaempt de **harijsmeersch*, **1564**, SAE-1010, 82r; daerment heet de *herrysmeesch*, **1586**, SAG-330/105, 165r.

HERZELE: mijns heere beernaerds van *heerzele* binnen den ambachte van zomerghem, **1359**, RAG-K/SMG, O; m. daneels heerscip van *hersele*, **1412**, SAG-330/15, 64r; hoofdende up *heerzele*, **1504**, ARA-RK 1091, 98r; tleenhof van *heerzele*, id, 88r; theerschap van *heerzele*, **1551**, RAG-Zo 248, 19r; la seignourie de *Herzeele*, **1556**, ARA-RK 7399, 53r; *Hersele*, **1571**, SAG-28/83/355, 80v; heerlichede van *herzele*, **1572**, ARA-RK 45207, 117v.

HEUWIJNSMEERS: een partije Lants genaempt d'*heeuwens meersch*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 12v; *heuwyns meersch*, **1611**, RAG-Zo 422, 48v.

HEYLSTIJL <E5?>: een paertye lant ghenaempt den *heylstijl* daer de kerckwech overloopt, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 51r.

HILTEBRUGGE <F5>: bij der *hildebrugghen*, **1447**, RAG-K/SMG 385, 1v; vC roen lants up de *hiltebrugghe*, **1510**, SAG-VS 117, 4r; ande *hilt brugghe* byden ghendt wech, id, 7r; tusschen hoverdam ende de crustraten aldaer men hover gaet te ghende waert gheheeten de *heelt brugghe*, **1553**, RAG-Ro 4, 89r; ij ghemeten Landts ghenaemt de *heltbrugghe* daer den genschen wech over gaet, **1589**, RAG-Ro 6, 86r.
Zie ook *KWADE & RAUWE HILTEBRUGGE*.

HOEK 1 <E5>: een ghemet lants ... in den *houc*, **1452**, SAG-VS 117, 9r; in den *houc*, id, 10v; te somerghem boven by der vierscaeren up den *houc*, **1525**, SAG-VS 117, 41r; inden *houc*, id, 24r.

HOEK 2 <E3>: huten *houc* van meerelare, **1510**, SAG-VS 117, 28r; huuten selven *houc*, id, 28r/v; jn *houc*, id, 11v, 12r.

HOEK 3 <G4>: Inden *houck*, **1552**, ARA-RK 7397, 43v; --, **1554**, SAG-VS 118, 43r, 116r, 135r; Inden *houck* te curteboucke, id, 118r; inden *houck* te cortebouckcn, id, 157r.

HOEKAKKER: in den *houc acker*, **1376**, SAG-330/6, 81v; daer ment heet Inden *houcackere*, **1456**, SAG-330/27, 348r; Inden *houchacker*, **1496**, SAG-330/40, 300r; jnden *houchackere*, **1510**, SAG-VS 117, 13r.

HOEKBILK: een partye Lants ghenaemt den *houck bilck* noortoost den wech van ghent naer brugghe, **1611**, RAG-Zo 422, 128v.

HOEKMEERS <H4>: de *houc mersch*, **1378**, SAG-WH 263, 23r; inde *houcmeersch*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 25v, 26r; In de *houcmeersch* hoefdende an pulaer, **1499**, SAG-WH 270, 54v; up pulaer in de *houc meersch*, id, 60r; den *houc mersch*, **1504**, SAG-330/43, 13v; cxx r. meersch gheheeten den *houckmersch*, **1541**, SAE-1009, 166r; upde *houckmeersch*, **1554**, SAG-VS 118, 126r; den tuckscaep west de *houckmeersch*, id, 159r; de *houck meerschs*, **1568**, RAG-RG, O; den *houck meerschs*, **1571**, SAG-330/89, 76v; d*houckmeersch*, **1572** kop.**1606**, RAG-DF 228, kart.38, 24r; te bulaere ... noordt de *houckmeersch*, **1572**, ARA-RK 45207, 58v; d*houckmeersch*, id, 15r; de *houck meesch*, **1575**, RAG-RG, O; *houckmersch*, **1600**, RAG-RG, O; --, **1606**, RAG-Zo 243, 1r, 36r; *houckmeersch*, **1616**, RAG-Vi 228, 95v; *houckmersch*, **1626**, RAG-RG 25-B, 17r; *houckmeersch*, **1626**, RAG-RvVl 989, 291r.

HOEKSKEN 1 <F5>: heedt ten *houcxkine*, **1504**, SAG-330/43, 13v; den *houcxkine*, **1510**, SAG-VS 117, 10v; byden *houcxkene*, id, 2r; onder de heerlichede van Simoen Borluut daerment eedt ter cruustraten ghenaemt t*oucxkin*, **1526**, SAG-301/81, 99r.

HOEK(SKEN) 2 <E5>: tulseme ten *houcke*, **1572**, ARA-RK 45207, 34r; te hulsem datmen heet t*houcxken*, **1574**, RAG-Ro 5, 84r; t*houcxken*, id, 89r.

HOEKSTRAAT <G4>: up de *houc strate* ande wulghe(n), **1510**, SAG-VS 117, 34v; gheleghen Inden houck ... noortwest de *houckstraete*, **1554**, SAG-VS 118, 116r.

HOETSEL <B5>: Hudeslo, **989/990** kop.midden **11e**, RAG-SB/LT, 83^{bis}r/v [GY-TW, 501]; --, **1038**, GY+KO-DB, 197; veteris decime de **hokele*, **1236**, KAD-Cart.D, 209v, 210r; willem van *hoetsele*, **1357**, RAG-AOE, O; de mersch te *oedsele*, **1396**, SAG-330/10, 238v; ter stede daerment heet t*oetcele*, **1426**, SAG-330/19, 11r; in de prochie van somerghem ter stede daerment heet t*oetzele*, **1429**, SAG-330/19, 259r; *hoetzele*, **1447**, RAG-K/SMG 385, 2r; te *hoetsele*, **1452**, SAG-VS 117, 21r; t*hoetsele*, id, 8v, 21r; *oetsele*, **1456**, SAG-330/27, 348r; te *hoetzele* up theerscip van der woestine, ca.**1470**, SAG-VS 117, 16v; **oetysele*, id, 11v; *oetsele*, id, 28v; *hoetsele*, **1479**, RAG-Ro 13, 54r; --, **1488**, SAG-330/38, 116r; **oesterzele*, **1496**, SAG-330/40, 300r; t*oetsele*, **1510**, SAG-VS 117, 22r/v, 31r, 35v, 36r; **toesele*, id, 23r; *hoetzele*, id, 21v, 30v; t*ootsele*, **1517**, SAG-301/74-II, 137r; t*oetsele*, **1525**, SAG-VS 117, 40r; *hoesele*, id, 35r, 40r; **hoestele*, id, 43r; *hoetsele*, id, 35r, 43r; --, **1529**, KAD-405, 108v; *oetsel*, id, 107v; t*oetsele*, **1531,** SAG-VS 119 AR, 1v; *hoetsele*, **1532**, SAG-330/51, 86r; *hoetzele*, **1551**, RAG-Zo 248, 23r; *hoetsel*, **1560**, RAG-Zo 230, 4v; *hoetsele*, **1560**, RAG-Bo 406, 38r; t*oetzele*, **1562**, SAG-330/79, 136v; den wyck van *hoetzele*, **1571**, SAG-28/83/355, 20v; *hoetsele*, id, 37r, 60v, 76r; Inden hoop van *hoetsele*, id, 41v; t*oetsele*, **1572**, ARA-RK 45207, 56v, 62r, 105r; *oetsele*, **1575**, SAG-FH 377, 15v; *oessel*, **1576**, SAG-330/93, 210v; t*hoessele*, **1597**, SAG-VS 117 KR, 1v; Int gheweste te *hoesele*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v; t*oetsele*, **1602**, SAG-330/125, 85r; t*hoetsele*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 15v; in eene jeghenoode ghenaemt *hoetsele* **1616**, RAG-Vi 228, 102r.
Zie ook *GOED te HOETSEL*.

HOETSELAKKER <B5>: daermendt heet *oetsselacke(re)*, **1448**, SAG-301/39-II, 94r; *hoetsele acke(re)*, **1505**, SAg-330/43, 26r; *oetsele acker*, **1525**, SAG-301/81, 35r;

oetselackere, **1529**, KAD-Cart.405, 107v, 108v; *hoetselackere*, id, 108v; een Rote Thiende In *hoetselackere*, **1571**, SAG-28/83/355, 41v; int ghehuchte ghenaemt *hoetselackere*, **1616**, RAG-Vi 228, 100r.

HOETSELKOUTER <B5>: naest *hoetsele coutere*, **1532**, SAG-330/51, 86r; an *hoetsel cauter*, **1559**, RAG-AM 624, 114v; *hoetsel cautere*, **1567**, RAG-AM 625, 21v; *hoetssele cautere*, **1594/1597/1598/1599/1601**, SAG-VS 119 AR, 1v; --, **1597**, SAG-VS 117 KR, 2v; *hoesele cautere*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v.

HOETSELLINDE <B5>: loopende naer *oetsellinde*, **1529**, KAD-405, 107v.

HOETSELSTRAAT <B5>: de *oetsel strate*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 28v; d*hoetselstrate*, **1551**, RAG-Zo 248, 26v; *oetselstrate*, **1560**, RAG-Zo 230, 47v, 51v; *hoetselstrate*, **1572**, ARA-RK 45207, 105r; ten necke ... noordt **oelsselstrate*, id, 33v; ten necke ... west de **oelselstrate* ende noordt den herwech, id, 33v; *hoetselstrate*, **1597**, SAG-330/119, 123v; *hoeselstraete*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v; *hoetselstraete*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 15v, 25v, 61r; *hoetselstrate*, **1616**, RAG-Vi 228, 100r.

HOEVELD <G2>: tgoet dat men heet *hoevelt*, **1327**, SAG-WH, O.25; up *hoenvelt*, **1347**, SAG-WH O.63; een bunder lants up daerment heet *hoevelt* ... hoofdende up tgoet van rapenbuerch, **1452**, SAG-VS 117, 11v; *hoevelt*, id, 13r; --, **1454**, SAG-WH 271, 11v; --, **1476**, RAG-Zo 282bis, 8v; --, **1505**, SAG-330/43, 26r; --, **1525**, SAG-VS 117, 26r, 27r, 29r; up *oevelt*, id, 27r; een bunder lants dat men heet *hoevelt*, id, 26r; daerment noempt up *hoevelt*, **1536**, SAG-330/54, 91r; Int gheweste daerment eedt *oovelt*, **1586**, SAG-330/105, 165v; een paertije Lants ghenaempt het *hoevelt* o. tgoet van Rapenburch, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 41r.
Zie ook *GROOT HOEVELD*.

HOEVELDSTRAATJE <G2>: tusschen *hoevelt straetkin* ende vissendonc straetkin, **1499**, SAG-WH 270, 19v; up *oevelt straetkin*, **1525**, SAG-VS 117, 27r.

HOEVELS GAVER: te zomerghem jn een gheleede dat men noemt *hoevels gavere*, **1448**, SAG-301/39-II, 104v.

HOFAKKER: den *hofacker*, **1528**, SAG-301/84, 87v.

HOFSTEDE <E5>: een ghemet lants datmen heet de *ofstede* neffens den straetkine dat loep van boven ter kerken waert, **1452**, SAG-VS 117, 22r; een ghemet lants dat men heet de *hofstede* neffens den straetkin dat loept van boven ter kerke waert, **1525**, SAG-VS 117, 44r; gheheeten de *hofstede*, **1554**, SAG-VS 118, 62r, 107r; een partije ghenaemt de *hofstede*, **1611**, RAG-Zo 422, 41r.

HOFSTEDEKEN <G5>: int crom dommelinck ... gheheeten het *hofstedeken* Inde huusegaver, **1606**, RAG-Zo 243, 29v.

HOFSTUK: t*hofstyck*, **1528**, SAG-301/84, 87v.

HOF van den DURMEN <E7>: daerment heedt de *houve van den durmen*, **1536**, SAG-301/90, 231r; inde *hove vanden durmen*, **1557**, SAG-VS 117, 59r/v; inde *houve vanden duerrem*, id, 64v.

HOGE <E3>: jnt *hoeghe*, **1516/1531/1536/1539/1542**, SAG-VS 119 AR, 2r; Int *hooghe*, **1546/1548**, SAG-VS 119 AR, 2r; Int hole *hoghe*, **1549**, SAG-VS 119 AR, 1v; Int ole *hooghe*, **1553**, SAG-VS 119 AR, 3r; Int thole *hooghe*, **1555**, SAG-VS 119 AR, 2r; te meerlaere ghenaempt t*hooghe*, **1572**, ARA-RK 45207, 2r; up t*hooghe*, id, 103v, 104r; ghenaempt het *hooghe*, **1597**, SAG-VS 117 KR, 2v; t*hooghe*, **1602**, SAG-330/125, 85v; van lande hendende upt *hooghe*, **1606**, RAG-Zo 243-II, 7r.

HOGE AKKER: den *hooghen ackere*, **1615**, RAG-Vi 228, 174v.

HOGE BEK: vC roeden lants datmen heet den *hooghen beck*, **1606**, RAG-Zo 243, 21r.

HOGE BERG: den *hooghen berch*, **1531**, SAG-301/86, 74r; een stic landts gheheeten den *hooghen beerch*, **1535**, SAG-330/53, 179r; den *hooghen berch*, **1551**, RAG-Zo 248, 6v.

HOGE BILK <D5>: den *hoeghen beelc*, **1435**, SAG-301/33, 132r; den *hoeghen beelc*, **1497**, SAG-VS 117, 41v; vanden *hoeghen beelcke*, id, 60v; den *hoeghen belc*, id, 15/2v; den *hoghen beelc*, **1502**, SAG-VS 117, 41v; t*hoeghe belcxkin*, **1525**, SAG-VS 117, 32r; C roeden ... ende heet den *hooghen bilck*, **1554**, SAG-VS 118, 68r; Inden *hooghen bilck*, id, 114r, 146r; van haeren bilcke gheheeten den *hooghen bilck*, id, 149r; een partie ghenaempt den *hooghen bilc* ligghende anden hooghen Lieven bilc theutghem, **1559**, SAG-330/76, 270r; den *hooghen bilc*, **1576**, SAG-330/94, 110r; een partye ghenaemt den *hooghen bilck*, **1611**, RAG-Zo 422, 33v.

HOOG BOSSELKEN: t*hooghe bosschelkin*, **1551**, RAG-Zo 248, 19v.

HOGE BRAND <D5>: de heltscede vanden *hoghen brande*, **1499**, SAG-WH 268, 15v.

HOOG BUNDER: vC roeden lants es gheheeten t*ooghe bunde(re)* gheleghen boven der naet, ca.**1470**, SAG-VS 117, 14r.

HOGE DONK: de *hooghdonct*, **1504**, SAG-330/43, 13v; Inde *hooghe donck*, **1606**, RAG-Zo 243, 13v, 41v; d*hooghe donck*, **1611**, RAG-Zo 423, 27v.

HOGE DRIES <E6>: een partye Lant genaempt *hooghendries* west het meerschstraetgen, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 12v.

HOGE DURMELE: gheleghen ten *hooghen duermele* ... west ende noort de straete, **1554**, SAG-VS 118, 144r.

HOGE EEKT <B5>: een stick van vijC r. ... gheleghen an hoetsel cauter gheheeten de *hooghe heect*, **1559**, RAG-AM 624, 114v; een partye landts ligghende an hoetsel cautere ghenaempt de *hooghe heecte*, **1567**, RAG-AM 625, 21v.

HOGE EST <C7>: de *hooghe hest* over de calene, **1615**, RAG-Vi 228, 174v.

HOGE HALFAKKER <F4>: den *hooghen alf acker*, **1504**, SAG-330/43, 13v; hondert viftich Roeden gheheeten den *hooghen alf ackere*, **1523**, RAG-RvVl 958, 59r.

HOGE HUL(LE) <E7>: ter duermen bij den *hooghen hulle*, **1551**, RAG-Zo 248, 15r.

HOGE KERKWEG: een stic lants gheheeten den *ooghen keercwech* groet viijC roeden, ca.**1470**, SAG-VS 117, 5v.

HOGE KLEEMPUT <F3>: vyf hondert roeden Lants ghenaempt den *hooghen cleemputte*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.81; den *hooghen cleemputte*, id, kaart.

HOGE KLEIT <C4>: Inde *hoghe cleyt*, **1502**, SAG-VS 117, 20r.

HOOG LAND: een haudt bundere ... gheheeten t*ooghe landt*, **1532**, SAG-330/51, 86r.

HOGE LIEVENBILK <D6>: een ander stick ghenaempt den *hooghen Lieven bilck*, **1559**, SAG-330/76, 270r; den *Lieven hooghen belck* ... neffens den ghoede ten heije, **1560**, RAG-Zo 230, 127r; den *hooghen Lieven bilck*, **1576**, SAG-330/94, 110r; --, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 4r, 7r.

HOGE MEERLAAR <E3>: een alf ghemet lants gheleghen upt *hoeghe *meerlaet* hoefdende up den waterganc, **1510**, SAG-VS 117, 37r.

HOGE MEERS: datmen heet d*hooghe meerschs*, **1551**, RAG-Zo 248, 29v.

HOOG MOERKEN <E3>: drie bunder lants te meerlare ter plecken daerment heet t*ooghe moerkin* neffens den waterganc, ca.**1470**, SAG-VS 117, 14r.

HOGE MOST <C6?>: twee parcheelen ... teen ghenaempt de *hooghemost* groot ijC roeden ghelant up de zuutzyde de wullochtmeersch, **1554**, SAG-VS 118, 32r; den *hooghen most*, **1601**, SAG-330/125, 32r, 33r.

HOGE ROOST <F4>: (Lants) up *hooghe Roost*, **1554**, SAG-VS 118, 122r, 137r, 144r; een andere partije ghenaempt den *hoghen Roost*, **1602**, SAG-330/125, 85v.

HOGE SCHOONDONK <C6-D6>: inden *hooghe scoendonc*, **1505**, SAG-330/43, 26r; Int *hooghe schoondonck*, **1536**, SAG-330/54, 91r.

HOGE SCHOOT: den belc die men heet *hoech scoet*, **1435**, SAG-301/33, 125r; twee ghemeten ... ghenaemt den *hoogen schoet*, **1494**, SAG-330/40, 34r; een ghemet lants gheleghen up den *hoeghen scoet*, **1510**, SAG-VS 117, 29v.

HOGE SLAGE: iijC x r. ghenaempt de *hoochslaeghe*, **1615**, SAG-330/132-II, 23v; ande *hoochslaeghe*, **1616**, SAG-330/133, 23r.

HOGE STEENVOORDE: up de *hoeghe steenvoort*, **1478**, SAG-MB 10, 15v.

HOOG STUK: dat men nompt t*hooghstic*, **1450**, SAG-330/24, 564r; zynen lande gheheeten het *hoochstick*, **1554**, SAG-VS 118, 31r, 103r; t*hooghestick*, id, 85r; Gheheeten het *Hooghestick*, id, 85r; het *hooghestyck*, **1611**, RAG-Zo 422, 35v, 51v.

HOGE VANG <C6>: daerment heet up den *hoghenvanc*, **1450**, SAG-330/24, 564r; neffens den *hoeghen vanc*, **1478**, SAG-MB 10, 10v; van den *hoghen vanghe*, id, 24r; van den *hoeghen vanghe*, id, 26r; den *hooghen vanck* (i.m. spennaut), **1560**, RAG-Zo 230, 45r, 135r; den *hooghen vanck* ... Ligghende neffens den neren vanck, id, 126v; twee ghemeten Lants ghenaemt den *hooghen vanck*, **1586**, RAG-Me 65, 13r.

HOOG VELD: daerment heet up t*hoeghe velt*, **1445**, SAG-330/23, 238r; gheheeten de *hooghevelde* Rijns, **1535**, SAG-330/53, 180r.

HOGE VELDEKENS: den *hooghen veldekins*, **1531**, SAG-301/86, 74r.

HOGE WOESTIJNE <B5>: de *hooghe woestine*, **1456**, SAG-330/27, 348r; de *hooghe wostijne*, **1496**, SAG-330/40, 300r.

HOGE ZULLE: de helft van de *hooghe sulle*, **1611**, RAG-Zo 423, 24v.

HOGENARDENSTUK: een ghemet lants dat men heet het *hoeghenarde(n) stic*, **1510**, SAG-VS 117, 30r.

HOKELE: zie *HOETSEL*.

HOLDEGAT: (240) roeden Lants ... jnden middelacker ghenaempt het *holdegadt*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.13.

HOLE <C7>: int *hole* ende int harde, ca.**1470**, SAG-VS 117, 18v; inden cuers ende int *hole*, id, 21r; meersch int *hole*, id, 22r; meersch int *hoole*, id, 22v; inde harde ende int *hoolle*, **1510**, SAG-VS 117, 8v, endende ant *ole*, **1531**, SAG-VS 119 AR, 1v; Int *hole* hooghe, **1549**, SAG-VS 119 AR, 1v; Int *ole* hooghe, **1553**, SAG-VS 119 AR, 3r; Int t*hole* hooghe, **1555**, SAG-VS 119 AR, 2r.

HOLLAND <D6>: van zynen sticke gheheeten *hollant*, **1554**, SAG-VS 118, 82r; van zynnen stycke gheheeten *hollant* zuut de huutghem strate, **1611**, RAG-Zo 422, 55r.

HOLLE WEG: tusschen den *olewech* ende trytgret straetkin, **1510**, SAG-VS 117, 17v; up den *holen wech*, id, 9v; thenden *holen weghe*, **1532**, SAG-330/51, 86r; aenden *hollewech*, **1554**, SAG-VS 118, 50r; boven *holeweghe*, **1579**, SAG-330/96-II, 263r; *holywech*, **1597**, SAG-VS 119 KR, 3r; den *hollen wech*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.8, 11 ev.

HONDERD POND <G5>: twee hondert Roen datmen heet de *hondert pont* Inden huusegaver, **1606**, RAG-Zo 243, 47v.

HONDERD ROEDEN <D5>: ghenaempt de *C roeden*, **1559**, SAG-330/76, 270r; up somerghem cautere ghenampt de *hondert roeden*, **1576**, SAG-330/94, 110r.

HONDSBROEK: een ghemet lands ... gheheeten d*ondsbrouc*, **1467**, SAG-330/30, 236r.

HOOIBILK: Inden *hoybilck*, **1606**, RAG-Zo 243, 38r.

HOOISTUK: het *hooystick*, **1598**, RAG-WS 397, 143v.

HOONAKKER: daerment heet up den *hoonacker*, **1450**, SAG-330/24, 564r.

HOORICX BOS: bochs gheheeten *hoericx bochs*, **1510**, SAG-VS 117, 30v.

HOORICX STEDE <B4>: iiijC roeden busch gheleghen by buerewaenstrate *oericxstede* es gheleghen ande westzyde, ca.**1470**, SAG-VS 117, 22r; *hoerycx stede*, **1510**, SAG-VS 117, 30v; *horicx stede*, **1541**, RAG-Bo 406, 10r; vier ghemeten boschs te beuderwane gheheet(en) *ooricx stede*, **1551**, RAG-Zo 248, 6r; *oorixstede*, **1572**, ARA-RK 45207-II, 22r; *ooricx stede*, **1572** kop.**1606**, RAG-DF 228, kart.38, 35v; –, **1573**, RAG-Ro 71.

HOOTSELAAR: ghenaemt den *hootselaer*, **1508**, SAG-330/43, 365r.

HOPPIERKEN <F2>: een paertije Lants genaempt het *hopierken* o. tgoet van rapenburch, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 39v; het *ophierken*, id, 40r.

HOSTIJNE: zie *WOESTIJNE*.

HOUTMEERS: Inde *houtm(er)sch*, **1439**, SAG-330/22, 109r; in de *houtmeersch* hoofdende up heerzele, **1504**, ARA-RK 1091, 98r.

HOUUERMEERS?: Inde *houuer mersch*, **1516**, SAG-VS 119 AR, 3v; Inde *ouuer mersch*, **1531/1536**, SAG-VS 119 AR, 3v; inde *houuer meersch*, **1539**, SAG-VS 119 AR, 3v; Inde *houuer mersch*, **1542/1548**, SAG-VS 119 AR, 3v; Inde *houer meersch*, **1546**, SAG-VS 119 AR, 3r; inde *houuer merchs*, **1549**, SAG-VS 119 AR, 2v; up d*houuer meerschs*, **1551**, RAG-Zo 248, 20r/v; Inde *houuer mersch*, **1553**, SAG-VS 119 AR, 4v; Inde *houuer meersch*, **1555**, SAG-VS 119, 3v; inde *houuer mersch*, **1559**, SAG-VS 119 AR, 2v; inde *hoúúer meerschs*, **1581/1594**, SAG-VS 119 AR, 2v/3r; *hoúúermeersch*, **1597/1598**, SAG-VS 119 AR, 3r; *hoúúermerschs*, **1599/1601**, SAG-VS 119 AR, 3r; Inde *houuersch mersch*, **1606**, RAG-Zo 398, 42r; *houuermerchs*, **1622**, RAG-Zo 423, 8r.

HOUW <B6>: ij ghemetten lants gheeten den *hau*, **1510**, SAG-VS 117, 9v; ijC roen up spennaut hoofdende metten west hende up spennaut straete gheheeten den *hau*, **1560**, RAG-Zo 230, 70v; up den *hau*, id, 88r; ijC roen *hau* up de zuutzyde / up spennaut ... hoofdende up den *hau*, **1575**, SAG-FH 377, 18r.
Zie ook *VOOR DEN HOUW*.

HOUWBILK <B4>: een ghemet lants inden *haubeelc* gheleghen ieghen den naetbosch overe, ca.**1470**, SAG-VS 117, 21r; een stic lants gheheeten den *haubeelc* gheleghen inde cleyt, id, 7v; haerlieder *haubeelc* gheleghen ieghen den vivere overe ter naetwaert, id, 21r; den *haubeelc*, **1510**, SAG-VS 117, 31r, 36r; daermen heet den berch ende den *hau belc* gheleghen bachten hoetzele, id, 30v; een ghemet lants dat men heet den *haubelc*, id, 35v; een alf ghemet gheheeten den *haubilc*, **1532**, SAG-330/51, 86r; alf ghemet inden *aubilck*, **1551**, RAG-Zo 248, 7r; gheheeten den *haubilc*, id, 8v, 15r.

HOUWMEERS <B6>: up de(n) *haumeersch*, **1560**, RAG-Zo 230, 23v, 63v ev; de *hau meersschen*, id, 75r; neffens de noortzyde vander veebilcke ... metten westhende up de *haumeersch* (i.m. spennaut), **1575**, SAG-FH 377, 6v; de *haumeersch*, id, 16v, 18v, 21r.

HOVELSE BEK: oostwaert an onse lieve vrauwe straetkin dat men heet den *hovelschen becke*, **1543**, RAG-RvVl 964, 340r.

HUIK: binnen der prochien van zomerghem in steeden die men heet den **huuc*, **1341**, RAG-K/SPG I Da 2.

HUIKERKEN: een ander paertije ghenaempt het *huyckerken*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 48r.

HUIZEGAVER <G5-H5>: inden *huusgave(re)* ... hoefdende up dweers straetkin, ca.**1470**, SAG-VS 117, 29r; Inden *huusgave(re)*, **1516/1531/1536/1539**, SAG-VS 119 AR, 2v, 3r; *huusgaver*, **1542**, SAG-VS 119 AR, 3r; *huusgavere*, **1543**, RAG-RvVl 964, 340r; --, **1546**, SAG-VS 119 AR, 2v; *husgavere*, **1548**, SAG-VS 119 AR, 2v; *huusghaver*, **1549/1553/1555**, SAG-VS 119 AR, 2r/4r/3r; te Langheboucken ... west/zuut den *huusgavere*, **1554**, SAG-VS 118, 112r/136r; den *huusgavere*, id, 113r; inde *huusghavere*, **1559**, SAG-VS 117 AR, 2r; inde *huusgavere*, **1572**, ARA-RK 45183, 64v, 66v; inde *huusegavers*, id, 64r; inde *huusgavers*, id, 62v, 63r/v; --, **1572**, ARA-RK 45207, 86r; inde *huusegavere*, **1572**, ARA-RK 45197, 67r; in *huusgavere* binnen der prochie van zomerghem, **1578**, RAG-RvVl 981, 351v; *huuysghaevere*, **1581**, SAG-VS 119 AR, 2r; Inden *huusghaevere*, **1581/1594/1597/1598/1599/1601**, SAG-VS 119 AR, 2r/2v; inden *huusghaevers*, **1594**, SAG-VS 119 KR, 2v; In den *huuse gaver*, **1606**, RAG-Zo 243, 15r; Inden *huusegaver*, id, 36r.

HUIZEGAVERMEERS <G5-H5>: dat de prochie van Somerghem ende Lovendeghem … gescheeden zyn gheweest ende blyven gescheeden vande vellare strate deur den *huusgaver meersch*, **1564**, SAG-VS 117, los blad.

HUL <B3-C3>: een stic lants gheheeten den *hul*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 12r; up den *hul*, **1502**, SAG-VS 117, 37v; daerment eedt den *hul* up steenberch, **1505**, SAG-301/69, 10r; synen bus ... te beuderwaen gheheeten den *hul*, **1553**, RAG-Ro 4, 56r; --, **1574**, RAG-Ro 5, 58r; lant en bors gheleghen te beyerwaene ghenaemt den *hul*, **1589**, RAG-Ro 6, 52r; de partye lants genaemt den *hul* uyt tgoet te Walle, **1606**, RAG-Zo 398, 3v; een stuck Lants ghenaemt den *hul* ... z.w. (N) metten achtersten bulck, **1613**, RAG-Zo 231, nr.95. Zie ook *ACHTERSTE HUL, HOGE HUL, KREKELHUL.*

HULLEBILK: daerment heedt den *huelbuelc*, **1505**, SAG-301/69, 10r; de *huelbeelcx*, **1528**, SAG-301/84, 87r; een styck Commende an stickin bachte(r) schuere ghenoemdt den *hullebilck* met het heesch bilcxken, **1573**, SAG-VS 119 Rek, 60r; den *huellebilck* west mette partije genaempt de groote gracht, **1606** kop.**1628**, RAG-WK 221, 6r; den *hullebilck*, id, 6v, 7v.

HULLEBILKSKEN: ghenaemt het *hullebilcxken*, **1606**, RAG-Zo 243, 32r; --, **1611**, RAG-Zo 422, 29v.

HULLEBOS: eenen bosch ghenaempt de *hulle bosch*, **1573**, SAG-VS 119 Rek, 63r.

HULLEKEN: t*hulleken*, **1497**, SAG-VS 117, 13r; t*hullekin*, **1502**, SAG-VS 117, 10r; een half ghemet gheheeten het *hulleken* ... noort het straetken, **1554**, SAG-VS 118, 113r; t*hulleken*, **1559**, SAG-330/76, 270r; t*hullekin*, **1576**, SAG-330/94, 110r; een partie Landts ghenaempt het *hulleken*, **1595**, SAG-330/116, 115v; een stic Landts ghenaempt t*hulleken*, **1602**, SAG-330/125, 85r; het *Hulleken*, **1611**, RAG-Zo 422, 30r.

HULLEMEERSELKEN: t*hulle merschelken*, **1497**, SAG-VS 117, 13r; t*hulle mersschelkin*, **1502**, SAG-VS 117, 9v.

HULLEN <B3-C3>:twee partijen Lants neffens elckanderen (4g.) genaemt de *hullen* den waterganck die Somerghem ende ronsele scheet noortoost ... de panthaghen zuut, **1606**, RAG-Zo 398, 4v.

HULSEM <E5>: in de prochie van zomerghem bij *hulsem*, **1403**, SAG-330/12, 303r; bachten *hulssem* up de cautere, **1444**, SAG-330/23, 194v; daerment heet te *hulsem*, **1456**, SAG-330/27, 348r; *hulsem*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 10v, 11r; --, **1479**, RAG-Ro 13, 53r; *huelschem*, **1496**, SAG-330/40, 300r; *hulsemme*, **1497**, SAG-VS 117, 23r; *hulsem*, id, 16v, 18r, 23r; --, **1502**, SAG-VS 117, 14r; *hulseme*, id, 9v; t*ulsem*, **1502**, ARA-WK 3312, O; --, **1504**, ARA-RK 1091, 92v; *hulsem*, **1510**, SAG-VS 117, 2v, 9v, 12r; tusschen *hulsem* ende der Duermen, id, 15r; t*ulsem*, **1530**, ARA-WK 3317bis, O; t*hulsem*, **1551**, RAG-Zo 248, 2r, 4r; te *hulsem*, **1553**, RAG-Ro 4, 84r; beneden der muelene by *hulsene*, **1554**, SAG-VS 118, 97r; *hulsen*, id, 61r; t*hulsen*, id, 46r, 75r; t*huelsene*, id, 75r; *hulsene*, id, 92r; daerment heedt *hulsem*, **1564**, SAE-1010, 82r; *hulssem*, **1564**, SAG-VS 119 Rek.1559-1561, 5r; *ulseme*, **1572**, ARA-RK 45207, 33r; t*ulseme* ten houcke, id, 34r; inde *hulseme*, id, 32v; *hulsem*, **1574**, RAG-Ro 5, 84r; *hulsene*, id, 89r; *hulsen*, **1586**, SAG-330/105, 165r; *hulsem*, **1589**, RAG-Ro 6, 76r; *hulsene*, **1595**, SAG-330/116, 115v; *hulsem*, **1597**, SAG-330/119, 123r; tgheweste van *hulsene*, **1602**, SAG-330/125, 85r; *hulsem*, **1611**, RAG-Zo 422, 87r; *hulsen*, **1613**, RAG-Zo 231, 50.

HULSEMBILK <E5>: up een bunder ende xC roeden lants datmen heet *hulsembilck* hoofdende metten hoosthende up de hulsem strate, **1606**, RAG-Zo 243, 64v.

HULSEMMEERS <E5>: Inde *hulsem mersch*, **1497**, SAG-VS 117, 12v, 17r, 19v; *hulsenemersch*, **1502**, SAG-VS 117, 9v; de *hulsem mersch*, id, 14r, 18r; d*hulsem*

meerschs, **1551**, RAG-Zo 248, 2r; Inde *hulsen meersch*, **1554**, SAG-VS 118, 101r; *hulsemmersch*, **1611**, RAG-Zo 422, 30r, 107r.

HULSEMSTRAAT(JE) <E5>: *hulsem strate*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 19v, 21v; *hulsem strate*, **1510**, SAG-VS 117, 13v, 14r; d*hulsem strate*, **1551**, RAG-Zo 248, 2r; Gheleghen In *hulsen straete*, **1554**, SAG-VS 118, 35r; *ulsemstrate*, **1572**, ARA-RK 45207, 33r; *hulsem straete*, **1574**, RAG-Ro 5, 84r; Inde *hulsen straete*, **1586**, SAG-330/105, 165r; an de *hulsene strate* in zomerghem alzoo men gaet van durmen naer zomerghem boven, **1595**, SAG-330/116, 115v; *hulsene straete*, **1597**, SAG-330/119, 123r; *hulsem strate*, **1606**, RAG-Zo 243, 64v; --, **1611**, RAG-Zo 422, 28r, 107r; het *hulsen straetken*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.44-50.

HULSTMEERS: een bundere lants gheheeten de *hulstmeersch*, **1554**, SAG-VS 118, 36r; in de **heurlstmeersch*, **1595**, SAG-330/116, 116r; Inden *huernst meersch*, id; --, **1597**, SAG-330/119, 123v; in den *hulstmeers*, id, 123r.

HURST <D5>: up de *huerst*, **1456**, SAG-330/27, 348r; de *hurst*, **1496**, SAG-330/40, 300r; d*hurst*, **1510**, SAG-VS 117, 19r; de *hurst*, **1551**, RAG-Zo 248, 2r, 4r; iiijC xxj roeden gheheeten de *hust*, **1554**, SAG-VS 118, 84r; een partije ghenaemt de *hurst* zuut de strate van somerghem boven naer necke, **1611**, RAG-Zo 422, 102r.

HUTGOED <D6>: Jacops goed dat men heet t*hut goed*, **1435**, SAG-301/33, 132r.

HUUSSIJNS BILKEN/BILKSKEN <E5>: een stick landts te hulsene by thoucxken gheheeten *huussyns bulcken*, **1574**, RAG-Ro 5, 89r; --, **1589**, RAG-Ro 6, 82r.

JACOB: een stick ghenaemt den *Jacop* in somerghem, **1598**, RAG-WS 397, 55r.

JACOBS GOED <D6>: *Jacops goed* dat men heet thut goed, **1435**, SAG-301/33, 132r; *Jacops goed* gheheeten ter heyden, **1441**, SAG-301/36, 122r.

JAGERMEERS <E5-F5>: ten velde ... metten noorthende up de *jagher meersch*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 1v; In de *jagher mersch*, **1489**, SAG-330/38, 140v; up den *jaghermeersch*, **1504**, ARA-RK 1091, 89v; een offste te nestevoerde ... metten oest zyde ande *Jagher merchs*, **1510**, SAG-VS 117, 38r; een meersschekin Ieghen de *Jaghermerch* over, id, 5r; Inden *jaghermeersch*, **1532**, SAG-330/51, 86r; de *Jagher m(er)sch*, **1543**, SAG-330/61, 12r; Inde *Jaghermersch*, **1565**, SAG-330/83, 36r; *Jaghermeersch*, **1579**, SAG-330/96-II, 263r; een bosch ... Inden *Jaghers meersch*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.43; *Jaghers meersch*, id, nr.41 & 42.

JANNINS STUK: j ghemet ... gheheeten *Janins stic* streckende an Wedaghe straetkin, **1505**, SAG-330/43, 26r; een ghemet landts gheheeten *Jannijns stic* an dweehaghen straetken, **1536**, SAG-330/54, 91r.

JANS JAEGERS BILKSKEN <G3>: een beelcxken lans ghenaemt *Jans Jaegers beelsken* ... et hoost hende Wissendonck straetken, **1553**, RAG-Ro 4, 69v.

JANS MEERS <B6>: neffens/tenden *Jans Meersch*, **1478**, SAG-MB 10, 3v, 4r, 5v; *Jans mersch*, id, 8v; *Jans meersch*, **1560**, RAG-Zo 230, 15r, 18r ev; dat men heedt *Jansmersch*, **1569**, ARA-RSA 618/15, 91v; --, **1571**, SAG-28/25/106, 53v; metten oosthende up *Jans meersch* ende metten westhende up spennaut, **1575**, SAG-FH 377, 6r; *Jans meersch*, id, 5v, 6v ev; *Jans mersch*, **1625**, RAG-Zo 423, 10r.

JANS VAN DER DONKBILK <E3>: te merrelare waert ende teen heet den reep het dander *Jans vander doncx bulck*, **1574**, RAG-Ro 5, 80r.

's JONKHEREN STUKKEN: heet t*sioncheeren sticken*, **1478**, SAG-MB 10, 21r.

JONKVROUWENMEERS <D7>: eene mersch ... ghenaemt *Joncvrauwen meersch* zuut doude calene west de spenhoutstraete noordt den hooghen ackere, **1615**, RAG-Vi 228, 174v.

JOORKEN/JORIS BABBAERTS BILK(SKEN): *Joorken babbaerts bilxken*, **1595**, SAG-330/116, 115v; ghenamt *Jorijs *balbaerts bilck*, **1611**, RAG-Zo 422, 85v.

JOOS ALAERTS HOEK <D5>: *Joes allaertshouck*, **1554**, SAG-VS 118, 81r; In *Joes alaerts houck*, id, 45r; twee ghem. cauter Landts ... ghenaempt *Joos alaerts houck* oost den muelne wech, **1564**, SAE-1010, 82r; ij ghemete ghenaemt *Joos Alaerts houck*, **1611**, RAG-Zo 422, 89r.

JOOS BOSSCHAERT STUK: ijC roeden gheheeten *Joes bosschaert stuck* gheleghen byd(er) muelene ... oost de Ryestraete noort de waterloop, **1554**, SAG-VS 118, 54r.

JOOS GHEENENS BILKSKEN <G3>: ghenaemt *Joos ghenijns beelcxken* noort Vissendonck straete, **1598**, RAG-WS 397, 54v.

JORIS' BILK: den *Jooris bilck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 7r; een partije Lants wijlent ghenaemt spapen bilck ende nu *Joorys bilck*, **1611**, RAG-Zo 422, 31v.

JORIS MEIERS BILKSKEN <B6>: een stick lants gheheeten *Joorijs meiers belcxkijn*, **1560**, RAG-Zo 230, 99v; een stuck lants gheheeten *Jooris meyers bulcxken* groot een ghemet (i.m. spennaut), **1575**, SAG-FH 377, 3r.

JOSEPS KEURS <C7>: de partije ghenaempt den *Jooseps kurs* groot ontrent vjC R, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 8v.

KAAKSE MEERSEN: twee ghemeten meersch ghenaempt de *caecsche meersschen*, **1610**, SAG-330/130-II, 43v.

KAKELAAR(KEN) <E6-F6>: een stick ghenaempt den *kakelaere*, **1534**, RAG-RvVl 961, 266r; van zynen Lande gheheeten het *kakelaerken* groot iiijC roeden, **1554**, SAG-VS 118, 161r; een partye Lants ant donckerstratken in somerghem ghenaemt t*cakelaerken*, **1622**, RAG-Zo 423, 11v.

KALANGEBOS <B3>: Inden *calaingen bosch*, **1532**, SAG-330/51, 86r; den *caelae(gne)bosch*, **1573**, SAG-VS 119 Rek, 62r; de *callainge bosch* ... de partije ghenaempt den modaert west, **1606**, RAG-Zo 398, 24r; *callainge bosch*, id, 5v, 6r, 20r.

KALANGEDREVE <B3>: de *callainge drefve*, **1606**, RAG-Zo 398, 6v.

KALE(NE) <B7-D7>: de *calene*, **1615**, RAG-Vi 228, 174v.
Zie ook *OUDE KALE(NE)*.

CALLE HEYNDRICKX STUK: een paertije Lants ghen. *Calle heijnderickx stick*, **1604** kop.**1682**, RAG-WK 221, 28r.

CALLENBILKSKEN <C6>: eenen bosch gheheeten neffens *callen belschkin*, **1478**, SAG-MB 10, 11r; *callen belschkin*, id, 10v; *callen belcxkijn* (i.m. Roo strate), **1560**, RAG-Zo 230, 46r.

KALVERBILK <E5>: de heelt van eenen *calverbelke*, **1510**, SAG-VS 117, 40r; zyn stede gheheeten de *calverbelc* ... hoefdende up straetkin dat loept van zomerghem boven naer de kerke, **1525**, SAG-VS 117, 37r; iiijC R. lants gheheeten den *calverbelct*, **1551**, RAG-Zo 248, 2r; iiijC L Roeden Gheheeten den *calverbilck*, **1554**, SAG-VS 118, 108r; upden *calverbilck*, id, 95r; maison et heritaige nomme *calverbilck*, **1556**, ARA-RK 7399, 48r; bors ghenaemdt den *calverbilc* comende met den west hende up de beyerwaen straete, **1589**, RAG-Ro 6, 36r; een styck landts gheheeten smuncx mersch ende es nu den *calverbilck* groot drij ghemete, **1606**, RAG-Zo 243, 67r; een partije Lants ghenaemt den mispelaere wijlent ghenaemt den *Calver bilck*, **1611**, RAG-Zo 422, 66v.

KANDELARENSTUK: een alf bunder lants ... datmen heet *kandelaren stic* Ieghen de made lant over up de lieve, **1510**, SAG-VS 117, 7r.

KAPELHOF <C5>: van der stede ten hecke dat men heet *cappel hof*, **1478**, SAG-MB 10, 12v; *cappel hof*, id, 8r, 12r, 24v ev; een ghemet of daer ontrent ghenaempt t*cappelof* metten oost hende up de haech straete (i.m. spennaut, **1560**, RAG-Zo 230, 95v; een ghemet ... ghenaempt t*cappelof* metten oosthende up de haechstrate, **1575**, SAG-FH 377, 20v; een partije ghenaemt het *Cappelhof*, **1611**, RAG-Zo 423, 27r.

KAPOENSTUK(KEN) <F6>: t*cappoen stic* een alf ghemet, **1409**, SAG-330/14, 109v; twee parcheelen landts gheheeten t*cappoen stick*, **1534**, RAG-RvVl 961, 266r; het andere stick gheheeten het *cappoen stick* ... noortoost de boldreve noortwest sheeren straete, **1554**, SAG-VS 118, 122r; (Lants gheheeten) het *cappoenstick*, id, 162r, 168r; de *cappoen sticken*, id, 164r.

KAPPELING(E) <B7>: een ghemet lants ghenaempt de *cappelijnghe* (i.m. spennaut ackere & Roo straete), **1560**, RAG-Zo 230, 11r; de *cappelijnghe*, id, 130v; een ghemet bosch ghenaemt de *cappelynghe*, **1606**, RAG-Zo 243, 35r; t*capelynck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 5v; het *cappelynck*, **1615**, SAG-330/132-II, 24r: --, **1616**, SAG-330/133, 23r.

KARDINAAL <F3>: (740) roeden Lants, wesende eenen bulck ghenaempt den *Cardinael* ... noort (N) metten cleemput, **1613**, RAG-Zo 231, nr.79; metten *Cardinael*, id, nr.78 & 80; den *Cardinael*, id, kaart.

KAREELPUT: den *correel pitte*, **1435**, SAG-301/33, 125r; den *quareelput*, **1441**, SAG-301/36, 122r; een stic ghenaemt den *coreelput*, **1560**, RAG-Zo 420.

KATTENBROEK <B3>: willem van *catten brouck*, **1510**, RAG-VS 117 Rek, 2v; In *cattenbrouck*, **1571**, SAG-28/83/355, 43v; In *cattenbrouc*, **1573**, SAG-VS 119 Rek, 62r; in *Cattenbrouck*, **1606**, RAG-Zo 398, 3v, 4r ev; in *Cattenbrouck* op cleytgats wech, id, 19r.

CAUSMEETS STEDEKEN <D6>: inde slaect ende es gheheeten *causmeets stedekin*, **1551**, RAG-Zo 248, 24v.

KEIBILK: zijnen grooten bilck achter zijn voornoemde stede ... ghenaemt den *Keybilck*, **1611**, RAG-Zo 422, 57r, 115v.

's KEIZERS BILKSKENS: twee partcheelen lants gheheeten t*skeysers bilcxkins*, **1551**, RAG-Zo 248, 18r.

's KEIZERS HUL <F2>: an t*keysers hul*, **1414**, SAG-WH 268, 8v; an t*skeysers hul*, **1499**, SAG-WH 270, 13v; ghenaempt *keysers hul* ... tstaeck te viver oost ende zuudt tgoet te rapenburch west de ghendtsche lieve, **1572**, ARA-RK 45207, 70r.

KEIZERS PLAS <F3>: an *Keysers plais* te merrelaer, **1573**, RAG-Ro 71, 22r.

's KEIZERS STEDE <C5>: up *skeysers stede* ant cappelhof, **1478**, SAG-MB 10, 25r.

KEIZERSTRAAT: de cleyten Inden stijnen ... zuyt streckende up de *keyserstraete*, **1600**, SAG-330/124-II, 35r.

's KEIZERS STUK(KEN) <F3>: *skeysers stick*, **1572**, ARA-RK 45207, 113v; ghenaempt *skeysers stick* te meerlaere ... west tmeerlaerestraetkin, id, 113v; genaemt *keysers stic* ... met den nort hende up et merrelaer stratken, **1589**, RAG-Ro 6, 72r; beede de *keysers stucken*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.78.
Zie ook *EERSTE & TWEEDE KEIZERSSTUK*.

KERKSTRAAT <D4>: De *keerckstrate*, **1571**, SAG-28/83/355, 63r; ter straten ... zuudt de *kerckstrate*, **1572**, ARA-RK 45207, 55v; de *kerckstrate*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.7, 8, 56 & 63.

KERKWEG 1 <E5>: datmen heet tvelt an den *kercwech*, **1452**, SAG-VS 117, 4v; den beelc achter de stede daer den *kerwech* duer gaet, id, 19r; den *kerchwech* vander lieden vander haghe, **1510**, SAG-VS 117, 14v; daer den ***k**ercwech* duere gaet van zomerghem boven naer de kerke, **1525**, SAG-VS 117, 41r; den *kercwech*, **1574**, RAG-Ro 5, 6r;

nevens den *kercweghe*, id, 92r; den *kerwech*, id, 62r; neffens den *kerckwech* die compt van Merlaere, **1613**, RAG-Zo 231, nr.22.

KERKWEG 2 <G5>: de *kercwech*, **1497**, SAG-VS 117, 8v; de(n) *kercwech*, na **1497**, SAG-VS 117, 15/2r, 15/4v; de helt vanden *kercwech*, id, 15/2v; den *kercwech*, **1502**, SAG-VS 117, 12v, 45r; een stick lants gheheeten den *kerckwech* (vijC lxxx Roeden) ... metten noortoosthende up tlanghestick straetken, **1554**, SAG-VS 118, 143r; iiijC Roeden gheheeten den *kerckwech* ... west scaephanneken straetken, id, 146r; twee partijen lants dheene ghenaemt den *kerckwech* ende dandere den grooten bilck, **1611**, RAG-Zo 422, 69r.
Zie ook *HOGE & KROMME KERKWEG.*

KERREBROEK: een bunder lants gheeheeten *kerebrouc*, **1510**, SAG-VS 117, 22r.

KETEL: meersch Inden *kethele*, **1577**, SAG-330/95, 55v.

KEURS <C7>: eenen sticke lants gheheeten den *cuers*, **1445**, SAG-330/23, 238r; een stic lants dat men heet den *kuers*, **1452**, SAG-VS 117, 1v; inden *cuers*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 19r, 20r, 21r; inden *kuers*, id, 17r/v, 18r; den *cuers*, **1478**, SAG-MB 10, 14r, 16v, 17r; merchscen gheheeten den *kurss*, **1510**, SAG-VS 117, 6v; den *kuers*, id, 6v; den *keurs*, **1525**, SAG-VS 117, 3r, 4v, 6r; den *kuers*, id, 5r; an de *cuers*, **1546**, SAG-301/100, 133v; zynen lande gheheeten de *kuers*, **1554**, SAG-VS 118, 54r; Inde *cuers*, **1560**, RAG-Zo 230, 67r; Inden *kues*, id, 82v; –, **1575**, SAG-FH 377, 15v, 16r; *cuers*, id, 7v; --, **1604**, SAG-330/126, 84r; een partije Lants ghenaemt den *kuers*, **1616**, RAG-Zo 423, 14r.
Zie ook *ACHTEREN KEURS, JOSEPS KEURS, GROTE & LANGE KEURS.*

KEURSBOS(SEN) <C7>: den *keusbosch*, **1572**, ARA-RK 45207, 1r, 23v; partie ... ghenaempt den *kuersbusch*, **1574**, RAG-AM 626, 58r: ghenaempt den *kuesbusch*, **1575**, RAG-AM 626, 94v; int ghehuchte ghenaempt *kuers bosschen*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v; in *cuers bosch*, **1601**, SAG-330/125, 32r, 33r.

KEURSMEERSEN <C7>: ghenaempt wesende de *kuersmeersch*, **1537**, SAG-301/91, 226r; den *keusmeersch*, **1572**, ARA-RK 45207, 24r; de *keurzemeersch*, id, 48v; *kuesch mersch*, **1574**, SAG-28/7/31, 36v; de *cuers mersschen*, **1577**, SAG-28/7/31, 29v.

KEURZEKEN(S) <C7>: Int *kuersekin*, **1435**, SAG-301/33, 132r; t*cursekiin* an den gansbech, **1452**, SAG-VS 117, 1v; vC roeden lants neffens sauwestine heetende de *cursekiins*, id, 5v; de *cursekiins*, id, 5v; *kuersekiin*, id, 2v, 6v ev; een plecke lants ... heetende de *kuersekiins*, id, 3v; een ghemet lants gheeten het *kuersekin*, **1524**, SAG-330/48, 216v; de *cuersekins*, **1525**, SAG-VS 117, 16r; et *kuesekin*, id, 17r; een plecke lans ... heet de *kuesekins*, id, 11r; neffens sauwe styne ende heet de *kuesekins*, id, 16r; een partije Lants genaempt het *kusseken*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 9r.
Zie ook *GROOTVROUWENKEURZEKEN, KLEIN KEURZEKEN.*

CLAEYS' BILK <F5>: een stick landt gheheeten *claeys bilck* ... metten suuthende up dhoverdamstrate, **1551**, RAG-Zo 248, 3r.

KLAVERBILK(SKEN) <C3>: nu ghenaemt het *claverbilcxken* up steenberch, **1611**, RAG-Zo 422, 58v; een partije lants nu ghenaempt den *claverbilck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 9r.

KLAVERMEERS: zie *KLEINE KLAVERMEERS*.

KLAVERSTUK: int *claver stic*, **1476**, RAG-Zo 282bis, 2v.

KLEEMPUT(TEN) <F3>: gheheeten de *cleenput*, **1489**, SAG-330/38, 140v; landts te merrelar ghenaemdt den *clempit*, **1573**, RAG-Ro 71, 18r; in merlaere ackere daerment noempt de *cleemputten*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.82; *cleemputten*, id, nr.80 & 82; metten *cleemput*, id, nr.79; de *cleemputte*, id, kaart.
Zie ook *HOGE, KLEINE & NEDERE KLEEMPUT*.

KLEIE: daerment heet in de *cleye*, **1483**, SAG-330/36, 297r; viijC lxiiij r. diemen eedt de *cleye*, **1496**, SAG-330/40, 300r.

KLEINE BAARSTRAAT <B3>: vier C roen lants ... gheheeten de *cleen barestrate*, **1510**, SAG-VS 117, 39v.

KLEIN BEERKEN: ijC lants dat men heet t*cleen berreken*, **1615**, SAG-330/132-II, 23v; --, **1616**, SAG-330/133, 23r.

KLEINE BAEYAERT: den grooten enden *cleenen bayaert*, **1523**, RAG-RvVl 958, 58v; anden grooten enden *cleenen beyart*, **1543**, RAG-RvVl 964, 340r.

KLEINE BERRENT <E2>: ghenaempt den *cleenen berrent* ... bij tstaeck te vivere ... west tboghaert brouckstraetkin, **1572**, ARA-RK 45207, 39v.

KLEINE BRANDINSSTEDE: *cleen brandins stede*, **1435**, SAG-301/33, 125r.

KLEIN BRUGGESTUKSKEN: het *cleene bruggesticken*, **1601**, SAG-330/125, 32r, 33r; een partycken lants ghenaemt het *cleen brugghe stycxken*, **1611**, RAG-Zo 422, 47r.

KLEIN BUNDER: int *cleene bunde(re)*, **1502**, SAG-VS 117, 24r.

KLEIN DREEFKEN: het *cleen drefken* groot lx Roeden, **1554**, SAG-VS 118, 78r.

KLEINE DURME: een parcheel Landts ghenaempt den *cleenen dorme*, **1595**, SAG-330/116, 116r; den *cleenen durme*, **1597**, SAG-330/119, 123v.

KLEIN DURMELAARKEN <E7>: zynen lande gheheeten het *cleen duermelaerken*, **1554**, SAG-VS 118, 161r.

KLEIN EEKSKEN: drie viventwintich roeden lants ghenampt het *cleen eectekin*, **1576**, SAG-330/93, 211r; ghenaempt het *cleen eexken*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v.

KLEIN EEKSTUK: *cleen heecstic* ijC roeden, 1409, SAG-330/14, 109v.

KLEINE ELSBILK: sacharias van hulle met zynnen *cleenen helsbilck*, **1611**, RAG-Zo 422, 33r.

KLEIN ELSKEN: ijC lxiij R. ... het noorthende (N) met tgroot helseken ... Ende heet het *cleen helseken*, **1554**, SAG-VS 118, 68r; *cleen helstken*, **1559**, SAG-330/76, 270r.

KLEINE EST <F2>: twee ghemeten lants gheheeten de *cleen est* ligghende tusschen meerlare ende beke up de lieve, ca.**1470**, SAG-VS 117, 9v.

KLEIN(E) GEER(KEN): daerment nompt t*cleen gheerkin*, **1450**, SAG-330/24, 564r; upt *cleen gheerkin*, **1478**, SAG-MB 10, 24v; twee ghemet Landts genaemdt den *clennen gheer* comende met den nort hende an den grooten gheer, **1573**, RAG-Ro 71, 7r.

KLEIN GEMET <D3>: een stic lants datmen heet t*cleene ghemet*, **1476**, RAG-Zo 282bis, 11r; een ghemet lants gheheeten t*cleen ghemet* ligghende bij den gheetdamme, **1499**, SAG-WH 270, 12v.

KLEINE HANEL <E5>: te hulsem waert ... den groeten ende den *cleynen hanel*, **1510**, SAG-VS 117, 9v.

KLEINE HEERST: jnde *cleene eerst*, **1510**, SAG-VS 117, 5v.

KLEINE HELLINGDONK <F4>: den *cleenen hellendonck* ant schauburch stratken, **1625**, RAG-Zo 423, 16v.

KLEIN KEURZEKEN <C7>: 1/2 bunder lants int *cleene cursek(iin)*, **1452**, SAG-VS 117, 6r; int *cleen kuesekin*, **1525**, SAG-VS 117, 17r.

KLEINE KLAVERMEERS: *t*cleene claverhuus* ... den *cleenen clavermeersch*, **1601**, SAG-330/125, 32r, 33r.

KLEINE KLEEMPUT <F3>: een half ghemet gheheeten den *cleenen cleenput*, **1489**, SAG-330/33, 140v.

KLEIN KLEITJE: een stick gheheeten het *cleen cleytken*, **1560**, RAG-Bo 406, 38v; het *cleen cleytken*, **1611**, RAG-Zo 422, 2r.

KLEIN KOUTERKEN <D5>: up de Waterveure Int *cleen cauterkijn* gaende van necke naer de muelene van somerghem, **1611**, RAG-Zo 422, 34v.
Zie ook *KLEIN MOLENKOUTERKEN*.

KLEINE KROMME VIJVER: de *cleene cromme vyvere*, **1559**, SAG-330/76, 270r.

KLEINE KROMME VORE <B7>: de *cleene cromme veure*, **1576**, SAG-330/94, 110r.

KLEIN KWAAD BILKSKEN <C5>: up veltackere nu ghenaemt het *cleen quaen bilcxken*, **1611**, RAG-Zo 422, 86v.

KLEIN MADELAND: het *cleyn madelant*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 32v, 33r.

KLEIN MOLENKOUTERKEN <D5>: int *cleen muelencauterkyn*, **1611**, RAG-Zo 422, 60r.

KLEIN MOORTELKEN: tgroot ende cleen **maerbelken*, **1559**, SAG-330/76, 270r; tgroot ende *cleen moortelken*, **1576**, SAG-330/94, 110r.

KLEINE MULARE <C5>: iiijC r. den *cleenen mullaere* ... up *mullenstraetkin n. ende o. den grooten mullaere, **1611**, RAG-Zo 422, 97r.

KLEIN ROT <F5?>: t*cleene Root*, **1571**, SAG-330/89, 58v; het derde styck het *cleen root*, **1611**, RAG-Zo 422, 42r.

KLEIN SCHEUTEVANGSKEN <B6>: jn *clein scuetevangheskijn* (i.m. spennaut), **1560**, RAG-Zo 230, 30v.

KLEINE SCHOONDONK <C6-D6>: t*cleen scoendonc*, **1435**, SAG-301/33, 132r; *cleenen scoendonc*, **1452**, SAG-VS 117, 16r; inde *cleenen scoendonc*, **1525**, SAG-VS 117, 35r; een paertye Lants ghen. de *cleenen schoon donck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 28v; twee paertijen Lant ghen. den grooten ende *cleenen schoondonck*, id, 55r.

KLEIN(E) SCHURRE(KEN): in *cleen schore*, **1572**, ARA-RK 45207, 28r; een paertijken Lant ghenaempt het *cleyn schurreken*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 33r, 37r.

KLEIN STEVENSBILKSKEN <F3>: een hondert tweentsestich roeden lants ghenaempt t*cleen stevens bulcxken*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.86; t*cleen stevens bulcxken*, id, kaart.

KLEINE STOKT: een plecke lants in de wydemersch heet de *cleene stoecht* (i.m. *cleyne stoochte*), **1452**, SAG-VS 117, 14v; een plecke lants gheleghen inde wyde merche ende heet de *cleene stoect*, **1525**, SAG-VS 117, 33r.

KLEIN STUKSKEN: up den gheenst beelc mits t*cleene sticxken*, **1497**, SAG-VS 117, 52r; t*cleene sticxkin*, **1502**, SAG-VS 117, 43r.

KLEIN VELDEKEN: et *cleen veldekin*, **1525**, SAG-VS 117, 9r; een p. l. genaempt het *Cleyn veldeken*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 7r.

KLEINE VOSHOLEDRIES <B6-C6>: de *cleene voshole driesch*, **1435**, SAG-301/33, 132r.

KLEINE WEDAGE: daermen heedt Inde *cleyn Wedaghe*, **1499**, SAG-330/41, 293r; een paertije Lants ghen. de *cleene weethaeghe*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 27r.

KLEINE WOESTIJNE <B5>: ghen. de *cleen hostyne*, **1572**, ARA-RK 45207, 26v.

KLEIT(EN) <B3-C4>: in loco dicto *cleit*, **1359**, RAD-Cart.74, 39r; lands gheheeten de *cleit*, **1456**, SAG-330/27, 348r; inde *cleyt*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 7v; inde *cleyt*, **1497**, SAG-VS 117, 1r; --, **1502**, SAG-VS 117, 2r, 25v; lants gheleghen *jnde cleyt*, **1510**, SAG-VS 117, 22v; inde *clieyt*, id, 22v; van der *cleyten*, **1529**, KAD-405, 108r; de *cleyt*, **1554**, SAG-VS 118, 1r, 11r; iij G. gheheeten de *cleyt* zuut de straete, id, 34r; drie ghemeten ghenaempt de *cleyten*, **1576**, SAG-330/93, 210v; een partije ghenaempt de *cleyten* Inden stijnen ... zuyt streckende op de keyserstraete / een partije ghenaempt de *cleyte* gheleghen in vyf sticken, **1600**, SAG-330/124-II, 35r; de *Cleyten*, id, 35r; een stic Landts ghenaempt het **cleynken* ... noort de cleytstraete, **1602**, SAG-330/125, 85; iij ghemete gheheeten van hauden tijde den *cleyt*, **1611**, RAG-Zo 422, 136r; den *cleyt*, id, 1r, 61v; daerment noempt de *Clyten* metten oosthende commende an de Lyckstrate, **1613**, RAG-Zo 231, nr.57; de *Clyten*, id, nr.58, 59 & 60.
Zie ook *HOGE KLEIT*.

KLEITGAT <B3>: een partye Lants ghenaemt het *cleytgat* ... zuut walle strate, **1606**, RAG-Zo 398, 20r; *cleytgat*, id, 22r

KLEITGATSWEG <B3>: in Cattenbrouck op *cleytgats wech*, **1606**, RAG-Zo 398, 19r.

KLEITJE: een partycken Lants ghenaemt het *cleytken*, **1611**, RAG-Zo 423, 25r.
Zie ook *KLEIN KLEITJE*.

KLEITSTRAAT <B3-C4>: de *cleyt strate* ofte buerewaenstrate, ca.**1470**, SAG-VS 117, 28v; de *cleyt strate*, id, 7v, 16v, 30r; lants inde ostine metten west ende inde *cleye strate*, **1510**, SAG-VS 117, 19v; ande *cleit strate*, **1548/1549/1553**, SAG-VS 119 AR, 3v/3r/5r; de *cleystraete*, **1554**, SAG-VS 118, 2r, 4r, 11r ev; *cleyt strate*, **1555/1559**, SAG-VS 119 AR, 3v/2v; te ryvisch oost de wallestrate ... west de *clytstrate*, **1572**, ARA-RK 45207, 42v; ten necke oost de *clytstrate* zuudt den heerwech, id, 55v; *clytstrate*, **1572**, ARA-RK 45207-II, 21v; *cleytstraete*, **1574**, RAG-Ro 5, 32r; --, **1581/1586**, SAG-VS 119 AR, 3r/2r; --, **1589**, RAG-Ro 6, 28r; *cleystraete*, **1594/1599**, SAG-VS 119 AR, 3r; *cleytstraete*, **1597/1598**, SAG-VS 119 AR, 3r; --, **1602**, SAG-330/125, 85r; --, **1611**, RAG-Zo 422, 1r; *cleyt strate*, id, 5r.

's CLERCX STEDE: voer *alaerts clercx stede*, **1525**, SAG-VS 117, 7r; ijC L Roeden gheheeten *sclercx stede* zuutwest sheeren straete, **1554**, SAG-VS 118, 130r.

CLERCX STUK <D3-E3>: een stic lants gheheeten *clercx stic* hoefdende up tgheetam straetk(iin), **1452**, SAG-VS 117, 14r; een stic lant es gheheeten *clerchx stic* hoefdende up gheetham straetkin, **1525**, SAG-VS 117, 31r.

CLEYNAERTS BILKSKEN: een stic lants gheleghen bachten *cleynaerts belcxkin*, **1510**, SAG-VS 117, 18v.

CLINCKAERT: bachten *clinck(aerts)*, **1497**, SAG-VS 11752r; bachten *clinckaert*, id,

64v; bachten *clinckaerts*, **1502**, SAG-VS 117, 42v; een ghemet gheheeten den *clinckaert*, **1554**, SAG-VS 118, 133r; den *clinckaert*, id, 111r.

KLOKKE <D-E 4-5>: zijn hofstede tsomerghem boven ghenaemt de *clocke* ... oost de gulde stede ... west de strate, **1611**, RAG-Zo 422, 97v.

KLOPHEKKENBILK: hondert lxxvj roeden Lants ghenaempt den *clophecken bulck*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.2.

COLENDONK <F4>: up *colmendonc* tusschen nestevoerde ende lancdonc, ca.**1470**, SAG-VS 117, 27v; viijC Roen landts gheheeten *colendonc*, **1516**, SAG-VS 119 AR, 2r; *coolendonc*, **1531**, SAG-VS 119 AR, 2r; *colendonc*, **1536/1539**, SAG-VS 119 AR, 2r; *collendonc*, **1542**, SAG-VS 119 AR, 2r; *coolendonck*, **1546**, SAG-VS 119 AR, 2r; *colendonc*, **1548**, SAG-VS 119 AR, 2r; *colendonck*, **1549**, SAG-VS 119 AR, 1v; --, **1553/1555**, SAG-VS 119 AR, 3r/2v; --, **1559/1581/1594**, SAG-VS 119 AR, 1v/2r; de *colendoncken*, **1597/1598/1599/1601**, SAG-VS 119 AR, 2r; een stuck lants ghenaemt den **Calendonck*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.90; In *Calendonck*, id, nr.91; *Calendonc*, id, kaart.

COLINS BILK <C5>: datmen heedt *coolyns bilc* hoofdende metten suuthende te necke upt strate, **1551**, RAG-Zo 248, 26r.

COLPAERTS BERG <D4>: te Ryvisch an *colpaerts berch*, **1476**, RAG-Zo 282bis, 4r, 5r; zekere partien van lande by ryvers ... metten westhende upde beuerwaen straete ende upden *colpaertsberch* et goedt van ryvers es ghelandt ande noort ende oostsyde, **1574**, RAG-Ro 5, 22r; zeker plecke van lande ... daerment heet *colpaerts berch*, id, 32r; anden *colpaertsberch*, id, 6r; daerment heedt Rijvers comende an *colpaerts berch*, **1589**, RAG-Ro 6, 6r; *colpaerts berch*, **1611**, RAG-Zo 422, 8r.

KOMMELING: up t(en) *commelijn*, **1376**, SAG-330/6, 81v; daerment heedt t*commelinc*, **1455**, SAG-330/27, 135v; huerl(ieder) lande gheheeten het *commelinck*, **1554**, SAG-VS 118, 119r.

's CONINCX AUWEG <G6>: een ghemet Landts by der cruustraeten up de zuut syde vander moerstraete gheheeten t*sconincx auwech*, **1574**, RAG-Ro 5, 98r; --?, **1589**, RAG-Ro 6, 90r.

's CONINCX STEDE <C5>: vijC roeden lants ... gheheeten *sconinx stede*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 12v; in de voors. *sconincx stede*, id, 13r; *sconyncx stede*, id, 6v; --, **1478**, SAG-MB 10, 14v, 16r; *sconi(n)cx stede*, id, 10r; *sconixstede*, id, 3r; (ijC r. lants ghenaempt) *sconijncxs stede*, **1560**, RAG-Zo 230, 7v, 69r, 78v; twee ghem(eten) in *sconincx stede* hoofdende up den waterganck (i.m. te necke ende haechstrate), **1575**, SAG-FH 377, 8r; *sconincx stede*, id, 14r, 15r.

KOOLLOCHTING: ghenaempt den *coollochtynck*, **1572**, ARA-RK 45207, 99v; een groote partije ghenaemt den *collochtynck*, **1604**, RAG-Zo 243, 54v.

COPPELINE: een ghemet ... ende heet de *Coppeline*, **1478**, SAG-MB 10, 2v.

COPPIN MAES' BILK: *coppin maes belc*, **1435**, SAG-301/33, 125r; *coppin maes buelc*, **1441**, SAG-301/36, 122r.

COPPIN STENBECX STUKKEN <E4>: een belcx lants gheheeten *coppin stenbecx sticken* groot iiijC roeden daer den wec overe gaet van zomerghem naer me(r)laer hoefdende up den waterganc, **1525**, SAG-VS 117, 32r.

KORENBILKSKEN: een paertye lants alsnu ghenaempt het *Coorebilcxken*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 40r.

KORENHURST <C7>: iiijC roen merschen by scypdonc datmen heet *coo(re) hust*, **1510**, SAG-VS 117, 14r.

KORENMOLEN <D5-E5>: ande *coore(n)muelene*, **1497**, SAG-VS 117, 31r; ande *coorne muelene*, id, 22v; --, **1502**, SAG-VS 117, 26r; de *coerre muelene*, id, 39r; een stedekin by de *coerre muelene*, **1525**, SAG-VS 117, 39r; west de *coorenmuelene*, **1554**, SAG-VS 118, 49r; aen de *coorenmuelene* tzomerghem ... lancxst den wech naer heutghem, id, 71r; byder muelene ... west (N) ende de zelve *coorenmuelene*, id, 73r; pachters vande *coorne wyntmuelene* staende tzomergheem upde coutre, **1564**, SAG-VS 119 Rek. 1559-1561, 2r.

KORENSTUK <B5>: iiijC roen lants dat men heet het *coere(n) stic* gheleghen toetsele, **1510**, SAG-VS 117, 35v; het *coeren stic*, id, 36r.

KORTE BEEK <B6>: een alf bunder Lants ghenaempt de *curte beke* (i.m. spennaut), **1560**, RAG-Zo 230, 107r; --, **1575**, SAG-FH 377, 10v.

KORTE BEURZEKENS: gheleghen in twee sticxkens deen aen dandere gheheeten de *curteborskens*, **1554**, SAG-VS 118, 104r; twee stycxkens gheheeten de *curte borskens*, **1611**, RAG-Zo 422, 101r.

KORTE BILK: een bundere ghenaemt den *coorten belc*, **1530**, RAG-RvVl 960, 15r.

KORTEBOEKEN <F-G 3-4>: daerment heet *curteboechaut*, **1456**, SAG-WH, O.115; *curte bouchout*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 1r; *curte bochout*, **1499**, SAG-WH 270, 14r; *curte bouchaut*, **1510**, SAG-VS 117, 8r, 12v, 37v; up t*corte bockaut*, **1524**, SAG-301/80, 65r; In *curte bouckent*, **1531**, SAG-VS 119 AR, 3v; *curteboucken*, **1548**, ARA-RK 7395, 18r; --, **1554**, SAG-VS 118, 70r, 110r ev; *curteboucke*, id, 118r; *cortebouckcn*, id, 156r; Overdam bij *Corte *Bouckel*, 1560, SAG-86/6/5, 80r; den wijck van *curteboucken*, **1571**, SAG-28/83/355, 3v; *Curtebouckent*, id, 35v, 47v; *Curtenbouckent*, id, 73r; ten *curtenboucken*, **1572**, ARA-RK 45207-II, 37v; --, **1572**, kop.**1606**, RAG-DF 228, kart.38, 59r; de *cortebouckcn*, **1598**, RAG-WS 397, 59v; Int gheweste van *curtebouckent*, **1603**, RAG-Ev 227, 107r; *Curtebouckent*, **1606**, RAG-Zo 398, 37v; *curtebouckent*, **1606**, RAG-Zo 243, 57v; --, **1611**, RAG-Zo 422, 62v; --, **1611**, RAG-Zo 423, 32r; den

wech commende van *cortebouckent* naer het reeustroo, **1613**, RAG-Zo 231, nr.19; den voetwich van *Corte bouckent*, id, kaart.

KORTEBOEKENSTRAAT <G-H 3-4>: de *curte bouchaut straete*, **1456**, SAG-WH, O.115; de *curte bochautstrate* / de *curtebouck straete*, **1552**, RAG-RvVl 969, 427v; de *curteboucken straete*, **1554**, SAG-VS 118, 70r, 120r ev; *curtenbouckenstraete*, id, 136r; de *curte bouchaut straete*, **1571**, SAG-330/89, 76v; de straete gheseyt t*curte bouchaut*, id, 76v; de *curteboucstrate*, **1572**, ARA-RK 45207, 87v; de *curtebouckent strate*, **1598**, RAG-WS 397, 60r; de *curtebouckent strate*, **1606**, RAG-Zo 243, 31r; *curte bouckent strate*, **1611**, RAG-Zo 422, 62v; --, **1611**, RAG-Zo 423, 5v; --, **1616**, RAG-Zo 423, 5v; de **Cortebroeckstraete*, **1626**, RAG-RG 25, 17r; de *Cortebouckstraete*, **1626**, RAG-RvVl 989, 291r.

KORTE SCHOONDONK <C6-D6>: up de *curte scoendonc*, **1525**, SAG-VS 117, 11r; eene partye van lande gheheeten den *curten schoondonck*, **1602** kop.**1682**, RAG-WK 71v.

KORT STUK: twee ghemeten landts ... dat men heet t*curtestick*, **1574**, RAG-Ro 5, 91r; een gheheel sticklandts ghenaemt t*cortestick* nevens tstraetken den Brugghewech, id, 97r; t*curtestick*, **1589**, RAG-Ro 6, 83r, 89r.

KORTE TWEEHONDERD ROEDEN <G5>: in den huuse gaver gheheeten de *curte ijC Roeden*, **1606**, RAG-Zo 243, 15r.

KORT VELD <C5>: up t*curtevelt*, **1452**, SAG-VS 117, 4v; int *curte velt*, **1478**, SAG-MB 10, 12r; vijC roen Lants ghenaempt t*corte velt*, **1560**, SAG-330/50, 56v; vijC roen lants ghenaempt t*cortevelt* (i.m. tenden haechstrate), **1575**, SAG-FH 377, 4r.

KORTE VOREN: *curte veuren*, **1611**, RAG-Zo 422, 21r, 28v, 61v.

's COSTERS BILKEN: ghenaempt *scosters bilcken* toverdurmen, **1572**, ARA-RK 45207, 56r.
Zie ook *LANG COSTERSBILKSKEN*.

COTSBILK: in *cots bilck*, **1606**, RAG-Zo 243, 50r.

KOUTER 1 <D5>: de *cautere* te somerghem, **1450**, SAG-330/24, 564r; beneden den muelen up de *cautere* te zomerghem, **1462**, SAG-330/29, 248r; de *cautere*, **1497**, SAG-VS 117, 19r; --, na **1497**, SAG-VS 117, 15/1r & 2r; den *cautere*, **1502**, SAG-VS 117, 13v; de/den *cautere*, **1525**, SAG-VS 117, 38r; zomerghem *cautere*, **1546**, SAG-301/100, 133v; le *coulture* de Somerghem, **1548**, ARA-RK 7395, 18v; le *Coultre* prez deutghem, **1550**, ARA-RK 7396, 35v; upden *cautere*, **1554**, SAG-VS 118, 34r, 37r ev; up den *cautere* aenden waterganck, id, 46r; upden *cautere* oost het straetken vand(er) muelene, id, 51r; up den *cautere* achter muelestraetken, id, 74r; sur le *Coultre* audit Zomerghem, **1554**, ARA-RK 7398, 74r; sur le *Coutre*, **1556**, ARA-RK 7399, 51r; upde *coutre*, **1564**, SAG-VS 119 Rek.1559-1561, 2r; inden *cautere*, **1597**, SAG-VS 117 AR,

1v; up den *cautere* ande holy muelene, **1611**, RAG-Zo 422, 116v; *cauter*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.12 & 38; upden *Cautere*, id, nr.40.

KOUTER 2 <C3>: Inden *cauter*, **1496**, SAG-330/40, 300r; noort den *cauter*, **1551**, RAG-Zo 248, 21v; up steenberch ... west hendende upden *cautere*, **1554**, SAG-VS 118, 85r; van het Rijve naer den *cauter*, **1564**, SAE-1010, 82r.

KOUTERKEN <C6>: de partije ... ghenaempt het *Cauterken* suut de rostraete, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 17v, 20v; het een ghenaempt het *Cauterken*, id.
Zie ook *KLEIN (MOLEN)KOUTERKEN*.

KOUTERSTRAATJE <E6>: zuut het *cauterstraetken*, **1554**, SAG-VS 118, 64r; Inden wyck van durmen ... noortwest het *cauter stratken*, **1611**, RAG-Zo 422, 26v; het *cauterstraetken*, id, 27v.

KRAAISTUK: t*crayen stic*, **1531**, SAG-301/86, 74r; een half ghemet bosch gheheeten t*craeye stick*, **1535**, SAG-330/53, 180r.

KRANESTEDE(KEN) <C6>: ijC roeden heet *crane(n)stedek(iin)*, **1452**, SAG-VS 117, 3v; heet *crane(n)stede*, id, 6r; j ghemet lants heet *crane(n) stede*, id, 7r; een partije genaempt de *Cranestede* n. de rostraete, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 19v; de *Craenstede*, **1615**, SAG-330/132-II, 23v; --, **1616**, SAG-330/133, 23r.

KRAPSTUKSKEN <C6>: t*crapsticxk(iin)* hoefdende up assericx mersch, **1452**, SAG-VS 117, 3r; t*crapsticxk(iin)*, id, 3v, 4v; aen t*crabesticxken*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 1r, 9v.

CRAUWELS <G2>: een ghemet lants ligghende by beke up de lieve up *crauwels*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 13v.

CRAUWELS DAM <G2>: van *crauwels damme* te beke waert, **1447**, RAG-K/SMG 385, 5v; an *crauwels dam*, **1456**, SAG-330/27, 348r; --, **1496**, SAG-330/40, 300r; up de lieve jegens over *crauwels dam*, **1573**, RAG-Ro 71, 19r; jegens over *crauwen dam* met den zuyt west hende up de Lieve, id, 21r.

CRAUWELSDAMSTUK <G2>: *crauwelsdam stic*, **1523**, RAG-RvVl 958, 58v; up den noort kant van *crauwelsdam stick*, **1543**, RAG-RvVl 964, 340r.

CRAUWELS MEERS <G2>: meersch gheheeten de *crauwels meersch*, **1486**, SAG-330/37, 302r; an *crauwels meersch*, **1499**, SAG-WH 270, 59v; drij ghemeten en half ghenaemt *crauuelmeersch*, **1616**, RAG-Vi 228, 97r.

CRAUWELS STRAATJE <G2?>: an *crauwels straetkin*, **1469**, SAG-330/31, 46r; *craewels straken*, **1480**, SAG-330/35, 240r.

KREKELARE: den *crekelare*, **1525**, SAG-VS 117, 3r.

KREKELHUL(LEKEN) <G5>: *krekel hul / *knekel hul*, **1435**, SAG-301/33, 132r; een beelxk(iin) up den *krekenhul*, **1452**, SAG-VS 117, 1v; 1/2 bunder lants dat men heet den *krekenhul*, id, 5r; up den *kreken hul*, **1525**, SAG-VS 117, 1r, 5r; den *kreken hul* up velt, id, 9r; een stic landts gheheeten den *kreken huul*, id, 3r; iijC roen Landts ghenaemt het *krekelhulleken* z. spennaut straete, **1560**, RAG-Zo 230, 104bis/r; den *crekelhul* (i.m. spennaut strate & Roo), id, 136r; lant genaempt den *crekelhul*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 21r; het *crekelhulleken*, id, 5v, 19r; den *krekelhul*, **1611**, RAG-Zo 423, 31r.

KROMME BILK <F3>: dat men heet den *crommen beelc*, **1452**, SAG-VS 117, 11r; tenden den *crommen beelke*, id, 11r; den *crommen belc*, **1525**, SAG-VS 117, 22r; tenden *crommen belke*, id, 22r; den *crommenbilck*, **1551**, RAG-Zo 248, 19r; een ghemet ghenaempt den *crommen bilck* ... west (N) metten Cardinael oost (N) mette cleemputten, **1613**, RAG-Zo 231, nr.80; den *crommen bulck*, id, nr.98; den *crommen bilck*, id, kaart.

KROM BILKSKEN: lande gheheeten het *cromme bilcxken*, **1554**, SAG-VS 118, 154r.

KROM DOMMELING: up *comdommelynck*, **1606**, RAG-Zo 243, 2r; Int *crom dommelinck*, id, 25v, 29v, 68r.

KROMME HOFSTEDE: noort ... ande *cromme hofstede*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.84.

KROMME KERKWEG <D6>: 2 g. gheleghen te Roo gheheeten den *crommen kerckwech*, **1554**, SAG-VS 118, 95r; den *Crommen kerckwech*, id, 108r; --, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 7r; een partije Lants ghenaemt den *crommen kerckwech*, **1611**, RAG-Zo 422, 31v, 69r.

KROMME STREPE: de *cromme strepe*, **1523**, RAG-RvVl 958, 58v; daer neffens dat men heet de *cromme stripe*, **1543**, RAG-RvVl 964, 339v.

KROM STUK(SKEN): tenden/neffens den *crommen sticke*, **1452**, SAG-VS 117, 10v/20r; t*cromme stick* neffens lompenbeke, id, 11r; t*cromme stick*, id, 19v; tenden den *crommen sticke*, **1525**, SAG-VS 117, 22r, 42r; t*cromme sticxken*, **1533**, SAG-301/88, 129r; *cromme stic* neffens lompenbeke, id, 22r; *crommestic*, id, 42r; In t*cromme stuck*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.85.

KROMME VIJVER <B6>: een partye lants up de oostzyde van spenhaut ghenaempt de *cromme vivere*, **1619**, RAG-RvVl 988, 399v.
Zie ook *KLEINE KROMME VIJVER*.

KROMME VORE(N) <B7>: twelc men eedt de *croom vore*, **1508**, SAG-330/43, 365r; in schiers acker ... metten west hende up de spennynck straete gheheeten de *cromme vueren*, **1560**, RAG-Zo 230, 16v; de *cromme vuerren*, id, 108v; de *cromme voorren*, id, 24r; een half bunder lants gheleghen up spennaut ... (N) die licht tusschen met C roen ghenaempt de *cromme vueren*, **1575**, SAG-FH 377, 11r; een ander partije Lants ghenaemt de *cromme Veure*, **1611**, RAG-Zo 422, 33v.
Zie ook *GROTE & KLEINE KROMME VORE*.

KRONE <D-E 4-5>: tscaec ... de herberghe gheseit de *croone* daerneffens, **1543**, SAG-330/61, 12r; ij G. Lxix Roeden gheheeten de *croone* ... zuut de straete, **1554**, SAG-VS 118, 65r; herberghe gheseit de *croone*, **1579**, SAG-330/96-II, 263r; een stick gheheeten de *croone*, **1595**, SAG-330/116, 115v; een stic landts ... ghenaempt de *croone*, **1602**, SAG-330/125, 85r; sijn behuysde hofstede tsomerghem boven ... van oudts ghenaempt de *croone*, s. & w. de straete, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 41v; de *croone*, **1611**, RAG-Zo 422, 83v.

KRUISE: daerment heet Int *cruce*, **1450**, SAG-330/24, 564r; hondert Roeden ant t*cruce* gheheeten tcruustyck, **1606**, RAG-Zo 243, 34v.

KRUISE VAN SESKIN: 1 ghemet heet t*cruse van seskin*, **1478**, SAG-MB 10, 24r.

KRUISENVANG <B7>: In den *crusen vanc* hoefdende up Jans mersch, **1478**, SAG-MB 10, 8v; *crusen vanc*, id, 21r, 23r; in den *cruussen vanck* (i.m. Roo), **1560**, RAG-Zo 230, 98r; een bunder ... gheheeten *cruussen vanck*, id, 110v; een bundere ... gheheeten *cruussen vanck* ... metter zuutzyde neffens Jans meersch (i.m. spennaut strate ende Roo), **1575**, SAG-FH 377, 12r; inde *cruussen vanck*, id, 14v.

KRUISPLAS: anden *cruus plasch*, **1606**, RAG-Zo 243, 32v.

KRUISSTRAAT <E-G 4-6>: ter *cruustraten*, 1**448**, RAG-K/WS 35, 43r; by der *crustraten*, **1452**, SAG-VS 117, 17v; ter *cruustrate*, **1456**, SAG-330/27, 348r; byder *cruusstraten*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 5r; byder *cruustraten*, id, 24v; bachten der *cruustraeten*, **1483**, SAG-330/36, 403r; *cruustrate*, **1486**, SAG-330/37, 302r; ter *cruusstraten*, **1489**, SAG-330/38, 140v; --, **1494**, SAG-330/40, 34r; --, **1496**, SAG-330/40, 300r; byder *cruustraete*, **1497**, SAG-VS 117, 40v; *cruusstrate*, **1504**, ARA-RK 1091, 36v; *cruustrate*, **1504**, SAG-330/43, 13v; --, **1504**, ARA-WK 3085, 3v; *cruusstrate*, **1504**, ARA-RK 1091, 36v; (ter) *crusstraten*, **1510**, SAG-VS 117, 8v, 11r; ter *crustrate*, id, 2v; vander *crustraten*, id, 15r; byder *cruustraten*, id, 4r; daerment eedt ter *cruustraten*, **1526**, SAG-301/81, 99r; ter *cruustrate*, **1538**, ARA-WK 3090, 5v; een pachtgoet ter *cruustraeten*, **1539**, SAG-330/57, 3v; heerscepe ten *cruusstraten*, **1549**, SAG-330/67, 121v; by den *crustratien*, **1553**, RAG-Ro 4, 90r; ande *crustrakin* aldaer men hover ghaet te ghende waert, id, 89r; *cruustraete*, **1554**, SAG-VS 118, 130r; *cruustraeten*, id, 129r, 136r ev; dung fief nommé te *cruustraten / cruustraeten*, **1554**, ARA-RK 7398, 47v; tusschen den *drome ende *cruusstraete*, **1571**, SAG-330/89, 76v; *cruusstrate*, **1572**, ARA-RK 45183, 87r; *crustrate*, **1573**, RAG-Ro 71, 11r; byder *cruustraeten*, **1574**, RAG-Ro 5, 98r; *cruustrate*, **1576**, SAG-330/94, 112v; de *Cruystraete*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 49v; *Cruustrate*, **1611**, RAG-Zo 422, 19v; --, **1625**, RAG-Zo 423, 15r.

KRUISSTUK: int *cruus stic* gheleghen te voerde, ca.**1470**, SAG-VS 117, 8r; hondert Roeden ant tcruce gheheeten t*cruustyck*, **1606**, RAG-Zo 243, 34v; een stuck Lants ... ghenaempt het *cruysstuck* ... neffens de meerlaerstrate, **1613**, RAG-Zo 231, nr.104.

KUIPENBOS: twee g. bosch gheheeten den *cuupen bosch*, **1527**, SAG-330/49, 171r.

KUKELBERG <B3>: daer ment heet te *cuekelsberghe* xiiij ghemet bosch, **1444**, SAG-330/23, 194v; te *kuckelberghe* streckende lancx der vlaemincstrae(te)n, **1479**, RAG-Ro 13, 2v; te *kuckelberghe* tusschen beede den straeten, id, 16r; te *kuckelberghe*, id, 3r, 12v, 23v; up *cuckelberghe*, **1496**, SAG-330/40, 300r; *kuekelberghe*, **1553**, RAG-Ro 4, 3r ev; *cueckelberghe*, id, 3r; *cuekelberghe*, **1571**, SAE-1010, 193r; oost *keukelberghe* ... west de beyerwaenstrate, **1572**, ARA-RK 45207, 21v; *cueckelberghe*, **1574**, RAG-Ro 5, 1r, 38r ev; *kueckelberch*, id, 38r; *cuekelbergh*, id, 34r; *cuekelbergh*, **1589**, RAG-Ro 6, 2r, 36r; *coeckelberge*, id, 4r.

KUKELBERGBOS <B3>: *cuekelberghe bosch*, **1456**, SAG-330/27, 348r.

KUKELBERGSTRAAT <B3>: de *cuekelberghe strate*, **1456**, SAG-330/27, 348r; de *kuckelberch straete*, **1479**, RAG-Ro 13, 27v; de *cuckelberchstrate*, **1496**, SAG-330/40, 300r.

KWADE BILK <A5>: une piece de terre nommez den *quaeden bilck*, **1548**, ARA-RK 7395, 18r; een stick Lants gheheeten den *quaen belck* ... metter noordt zijde an wijnckelaere, **1560**, RAG-Zo 230, 100r; thien hondert R. Landts ghenaempt den *quaden bilck*, **1564**, SAE-1010, 82r; een half buender Lants ligghende in Somerghem genaemt den *quaden Bulck*, **1571**, SAG-28/7/31, 63r; den *quaden bulck*, **1574**, SAG-28/7/31, 39v; een stuck lants gheheeten den *quaen bilck* ... metter noortzyde an wynckelaere (i.m. by de hauwe meersch), **1575**, SAG-FH 377, 3r; den *quaen bilck* ligghende in Somerghem, **1577**, SAG-28/7/31, 31r; een stic genaemt den *quaen bilc*, id, 32v; een partye ghenaempt den *quaden bilc*, **1595**, SAG-330/116, 115v; den *quaden bilck*, **1602**, SAG-330/125, 85r; den *quaen belck*, **1611**, RAG-Zo 423, 17r.
Zie ook *KLEIN KWAAD BILKSKEN*.

KWAAD BUNDER <D4-E4>: t*quae bundere*, **1546**, SAG-301/100, 133v; het *quade bunder*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.22 & 23; t*quade bunder*, id, kaart.

KWADE HIELEBRUGGE: *quade hielebrugghe*, **1620**, SAG-330/135-II, 14r; *quaede hielebrugghe*, id, 26r.
Zie ook *HILTEBRUGGE*.

KWADE KOUTER <C3>: iiijC L roeden gheheeten den *quaeden cautere*, **1554**, SAG-VS 118, 46r; ghenaempt den *quaden cautere*, **1595**, SAG-330/116, 116r; --, **1597**, SAG-330/119, 123v; iiijC l roeden gheleghen Inden haechcautere nu ghenaemt den *quaden cautere* oost up den rijwech, **1611**, RAG-Zo 422, 90r.

KWAAD STUK: t*quaede stick*, **1571**, SAG-330/89, 58v.

KWAAD STUKSKEN: het *quastycxken*, **1611**, RAG-Zo 422, 42r.

KWAGILLESTUK: een alf ghemet ghenaempt t*quagille stick* oost spennaut straete, **1560**, RAG-Zo 230, 26r; *quagillis stick*, id, 48r/v, 49r/v, 50r/v; *quaegeelle stick*, id, 121r, 139v.

LAATSCHAP: leen ... gheheeten t*laedtscip*, **1502**, ARA-WK 3310, O; heerlichede ... t*laetscip*, **1504**, ARA-RK 1091, 91r; t*laetscip*, **1551**, ARA-WK 3322, O; heerscepe van *t*Laexsche*, **1574**, RAG-Ro 5, 1r.

LAEYAERTS STUK <F3>: zes hondert vyftich roeden Lants ghenaemt het *Laeyaerts stuck* ande zuutwestsyde ghelant beede de keysers stucken ... oost (N) metten Cardinael, **1613**, RAG-Zo 231, nr.78; het *Laeyaerts stuic*, id, kaart.

LAMBEKE <F6-G6>: j ghemet lants up datmen heet de *langhe beke* in tselve stic neffens scoendonc, **1452**, SAG-VS 117, 11r; de *langhe beke*, **1560**, RAG-Zo 230, 105r; vande selve waterganck ... lancxst eenen gracht tot up den gheweste gheseyt *Lambeke* / van *Lambeke* lancxst de drapstrate, **1564**, SAG-VS 117, los blad; de *langhe beke*, **1575**, SAG-FH 377, 10r; de *lambeke*, **1606**, RAG-Zo 398, 38r; In de *Lambecke*, **1622**, RAG-Zo 423, 14v.

LAMVELD <E3>: eenen ackere diemen heedt *lamvelt* upt hende van den gheetdam straetkine commende an tgoet van minen heere van Raveschot, **1499**, SAG-WH 270, 12v; in **lanvelt*, **1505**, SAG-330/43, 26r; t*lamvelt*, **1536**, SAG-330/54, 91r.

LANDEKENPOEL: up *landekin poel*, **1497**, SAG-VS 117, 23v; CL roeden Gheheeten t*landekepoel* ... west de herstraete, **1554**, SAG-VS 118, 74r; *Landekepoel*, id, 51r; L Roeden ... es ghenaemt t*landeken poel*, id, 68r; ghenaempt *Landeken poel*, **1559**, SAG-330/76, 270r; *Landekins poel*, **1576**, SAG-330/94, 110r; een partije ghenaemt *Landeken Poel*, **1611**, RAG-Zo 422, 22r, 32v, 69v; *Landeken Poel*, **1611**, RAG-Zo 423, 25v.

LANDONK <F4>: *langhedonc*, **1349**, SJHB, O.586; --, **1350**, SJHB, O.596; Jan van *Lancdonc*, **1359**, RAG-K/SMG, O; te/up *landonc*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 5r, 26v, 27v; derriere *lanc donc*, **1473**, ARA-RK 1090, 35v; *lamdonc*, **1473**, ARA-RK 1089, 41v; daerment heet *landonc*, **1484**, SAG-330/36, 488r; *landonc*, **1504**, ARA-RK 1091, 89v, 102r; --, **1510**, SAG-VS 117, 3r, 5r, 31v; --, **1531**, SAG-VS 119 AR, 1v; *landonck*, **1558**, RAG-BG B2092, 16r; in eene jeghenoote ghenaemt *landonckes*, **1565**, RAG-AM 624, 229v; *landonck*, **1572**, ARA-RK 45207, 65v, 78v, 79r; tusschen *Landonck* ende merrelare, **1574**, RAG-Ro 5, 82r; *lantdonck*, **1575**, RAG-AM 626, 92r; *landonck*, **1578**, RAG-AM 626, 159r; --, **1589**, RAG-Ro 6, 75r.

LANDONKSTRAAT <F4>: noordt de *landonckstrate*, **1572**, ARA-RK 45207, 78v, 79r; ande *Landonckstrate* ... zuutoost Jacob van Landoncx bulck, **1613**, RAG-Zo 231, nr.99; *landonck strate*, id, kaart.

LANGAERTS BILK: styck lants gheheeten *langaerdts bilck*, **1606**, RAG-Zo 243, 66v.

LANGE BEKE: zie *LAMBEKE*.

LANGE BERG: daerment heet Inde *langhe beerch*, **1485**, SAG-330/37, 141r; an den *langhen beerch* alsoemen over den zelven beerch gaat te Eekeloe waert, **1499**, SAG-WH 270, 56v.

LANGE BILK: ij ghemete heet den *langhen beelc*, **1452**, SAG-VS 117, 6r; den *langhen belc*, **1478**, SAG-MB 10, 8r; een parcheel van lande datmen heedt den *langhen beelc* daer de wech overloopt, **1531**, SAG-301/87, 24r; een parcheel van lande dat men heet den *Langhen beelc* daer den wech overloopt naer beke, **1540**, RAG-RvVl 963, 333v; den *Langhen belck* (i.m. Necke strate & haech strate), **1560**, RAG-Zo 230, 36v; de *Langebilck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 15r; de *langhebilck*, id, 19v; met haer *langhen bilck*, **1611**, RAG-Zo 422, 26r, 131r; *langhen bilck*, **1615**, SAG-330/132-II, 27v.

LANGE BILKEN: beede de *langhe bylcken*, **1573**, SAG-VS 119 Rek, 60v.

LANG BILKSKEN <D4>: t*langhe beelcxken*, **1528**, SAG-301/84, 87v; et *Langhe bilcxken*, **1573**, RAG-Ro 71, 16r; een stick ghenaempt het *Langhe bijlcxkin*, **1573**, SAG-VS 119 Rek, 60v; het *Langhe bilcxken* an de stede ... (somerghem boven), **1611**, RAG-Zo 422, 115v; het *Langhebilcxken*, id, 42v, 107v; --, **1611**, RAG-Zo 423, 27r.

LANGEBOEKEN <G-H 4-5>: vijf ghemeten ... gheheeten t*lancbouckent*, **1466**, SAG-330/30, 189r; *langhe bouchout*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 7r, 9v, 12r/v; daerment heet achter d*langhe bockent*, **1489**, SAG-330/38, 140v; *langhe bouchaut*, **1510**, SAG-VS 117, 7v, 11r, 13r/v; *langhe bouckent*, id, 4r; *langheboucken*, **1552**, ARA-RK 7397, 43v, 48r; *Langhe boucken*, **1554**, ARA-RK 7398, 70r, 76v; te *langheboucken* Inden ackere, **1554**, SAG-VS 118, 111r, 115r; *Langheboucken*, id, 111r, 112r ev; **Langhebroucken*, **1554**, ARA-RK 7398, 70r; daerment heedt t*langhe bouchoudt*, **1568**, SAG-330/86, 59v; den wyck van *langhebouckent*, **1571**, SAG-28/83/355, 6r; *langhebouckent*, id, 43r/v, 44v ev; een Rote Thiende Inden *langhen bouckent*, id, 43r; ghewest van *langhebouckent*, **1603**, RAG-Ev 227, 107r; *Langhebouckent*, **1616/1619**, RAG-Zo 423, 14v/11v.

LANGEBOEKENSTRAAT <G-H 4-5>: ande zuutzyde vander *langher bouchout strate*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 2r; metten noorthende upde *langhe boucken straete*, **1554**, SAG-VS 118, 115r; *Langheboucken straete*, id, 134r, 136r; *Langhe boucke straete*, **1571**, SAG-330/89, 76r; *Langhe bouchaut strate*, **1606**, RAG-Zo 243, 29r.

LANG BRIELKEN <C3>: an steenberch ... *langhe brielken*, **1559**, RAG-AM 624, 115r.

LANG BUNDER <D4>: vier ghemeten lands in twee sticken deen gheheeten tgalghestic ende dander t*langhe bundere*, **1456**, SAG-330/27, 348r; een ghemet bosch bij rivisch ... in een alf bundere bosch gheheeten t*langhe bundere* ... oefdende up de cleyt strate ofte buerewaen, ca.**1470**, SAG-VS 117, 28v; t*langhe bundere*, **1496**, SAG-330/40, 300r.

LANGE DONK: zie *LANDONK*.

LANGE DURMELARE <E7>: up noerthende van *langhe dormelare* ande brugghe stoc, ca.**1470**, SAG-VS 117, 19r; Lande gheleghen upden *Langhen duermelaere*, **1554**, SAG-VS 118, 124r; Inden *langhen duermelaere*, id, 155r; Lande gheheeten *langhen duermelaere*, id, 167r; een stic Landts ghenaempt den *Langhen durmelaere*, **1601**, SAG-330/125, 32r, 33r.

LANGE ES <D7>: een paertije Lants ghenaempt den *Langhen hesch* suyt schipdonck drefve, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 31r.

LANGE GEER: dheelt van den *langhen gheere* up de lieve, **1505**, SAG-330/43, 26r; de heelft van den *langhen gheere*, **1536**, SAG-330/54, 91r.

LANGE GEETSBERG: lants up *langhe gheets beerch*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 18r.

LANG GEMET <F3-F4>: het *langhe ghemet*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.24; het *langhe gemet*, id, kaart.

LANG HALF BUNDERKEN: t*langhe alf bunderkin*, **1546**, SAG-301/100, 134r.

LANGE KEURS <C7>: een partije lants genaempt den *langhen kurs*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 7v.

LANG COSTERSBILKSKEN <D6>: een partije Lants ghenaemt het *Langhe costers bilcxken* zuutoost de roe strate naer durmen, **1611**, RAG-Zo 422, 37r.

LANGELARE <C6>: up *langhelare*, **1435**, SAG-330/33, 132r; lants dat men heet de *langhelae(re)*, **1452**, SAG-VS 117, 1v, 4r; *langhelae(re)*, id, 3r/v, 4r; eenen beelc heet *langhelae(re)*, id, 3r; up *langhelaer* neffens den neye goede, id, 2v; datmen heet *langhelaer*, id, 3v; t*langhelaerkiin*, id, 4r; *langhelare*, **1494**, SAG-330/40, 34r; daerment heedt thenden **Wanghelare*, id, 34r; een stic lants dat men heet de *langhelae(re)*, **1525**, SAG-VS 117, 1r; landts gheheeten *langhelaere*, id, 13r; *langhelae(re)*, id, 6r, 7r ev; den *langhelare*, id, 19r; d*langhelaerkin*, id, 13r; den **langhaere*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 7v; een partije Lant genaempt den **Langhenaere*, id, 10r; een partije ghenaempt den **Langhenhaert*, id, 17v, 72r; het *Langhelaereken*, **1611**, RAG-Zo 423, 31r.
Zie ook *'s GRAVEN LANGELARE, LEPELARE LANGELARE, SCHREENS/SCHEERS LANGELARE & TUSSENSTE LANGELARE.*

LANGELAREBILK: datmen heet *langhelaers beelc* tender beke, **1452**, SAG-VS 117, 2v; *langhelaerbeelc*, id, 5v; *langhelae(re) belc*, **1525**, SAG-VS 117, 9r, 16r.

LANGE MOLENWAL: een half ghemet gheheeten den *Langhen muelewal* ... hendende up tstraetken, **1554**, SAG-VS 118, 148r.

LANGE PANNE: een partye ghenaempt de *Langhe panne*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.23?.

LANG PANTHAAGSKEN: t*langhe panthaegsken*, **1528**, SAG-301/84, 87v.

LANGE POEL <G4>: jn bouchaut hoefdende up den *langhe poele*, **1510**, SAG-VS 117, 4v; te langheboucken daerment heet ten *Langhe poel*, **1554**, SAG-VS 118, 142r.

LANGE SCHOONDONK <C6-D6>: een partije ghenaemt den *langhen schoondonck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 73v.

LANG STRINGELAND: een stick daerneven [groote stringhelandt] gheheeten t*langhe strynghelandt*, **1535**, SAG-330/53, 179r.

LANG STUK 1 <G5>: t*langhe stic*, **1414**, SAG-WH 268, 15v; een stic lants gheheeten t*langhe stic*, **1445**, SAG-330/23, 238r; neffens den *langhensticke*, **1452**, SAG-VS 117, 13v, 14r; en stic lants datmen heet t*langhestic* neffens sa(m)mans mersch, id, 13v; een ghemet lants ... up t*langhe stic* neven den muelen wal byder cruustraten, ca.**1470**, SAG-VS 117, 24v.

LANG STUK 2: te beke ander noertsijde vander lieven gheheeten t*langhe stic*, **1479**, RAG-Ro 13, 51r; d*langhe stic*, **1497**, SAG-VS 117, 35r, 47r; upt *langhe stic*, **1502**, SAG-VS 117, 41r; neffens den *langhen sticke* in samers mersch, **1525**, SAG-VS 117, 30r; dat men heet t*langhe stick* de lieve an deen zijde, **1543**, RAG-RvVl 964, 340r; t*langhe stic*, **1546**, SAG-301/100, 134r; het *langhe styck*, **1553**, RAG-Ro 4, 77r; een ghemet gheheeten het *langhestick* ... oost de bouckensschebeke, **1554**, SAG-VS 118, 125r; hondert roeden lants gheheeten t*langhe stick*, id, 133r; t*langhestick*, id, 143r.

LANG STUK 3 <G3>: ijC R. lants gheheeten het *langhe stick* ... zuut het scaephanneken straetken, **1554**, SAG-VS 118, 150r; CL roeden gheheeten t*langhe stuck*, id, 41r; Int *langhestick*, id, 118r; (lants) gheheeten t*langhestick*, id, 133r, 143r, 163r; thenden den *langhen sticke*, id, 143r; eene partie ghenaempt t*langhe stick*, **1571**, SAG-330/89, 58v; ghenaempt t*langhe stick*, **1572**, ARA-RK 45207, 22v; een partye lants te beke ande noortsyde vande lieve gheheeten t*langhe stick*, **1574**, RAG-Ro 5, 82r; een paertije Lants genaempt het *Langhestick*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 49r; een styck Lants ... achter haeghe ghenaemt het *langhe styck*, **1611**, RAG-Zo 422, 71v; het *langhe stic*, **1620**, SAG-330/135-II, 61v.

LANG STUKSKEN: een stic lants dat men heet t*langhe sticxken*, **1525**, SAG-VS 117, 30r; t*langhe sticxkin* of bilcxkin, **1577**, SAG-330/95, 55v.

LANGESTUKSTRAATJE <G5>: het *langhestick straetken*, **1554**, SAG-VS 118, 111r; t*langhestick straetken*, id, 130r, 143r.

LANGE TWEEHONDERD ROEDEN <G5>: twee hondert Roeden Inden huusegaver ende heeten de *Langhe twee hondert Roen*, **1606**, RAG-Zo 243, 36r.

LANGE VANG: den *langhen vanc*, **1478**, SAG-MB 10, 3v; den *Langhen vanck* die men heet daelmans vanck (i.m. spennaut str.), **1560**, RAG-Zo 230, 15v.

LANG VELD: een stic Lants ... heet *lancvelt*, **1476**, RAG-Zo 282bis, 9r.

LAPSCHURE: *lapscuere* ij ghemeten rogghe stoppelen, **1435**, SAG-301/33, 132r; ijC r Lants gheheeten t*lapschuerken* (i.m. spennaut straete), **1560**, RAG-Zo 230, 44r.

LAUWERS VRIESEN STUKSKEN: *lauwers vriesen sticxken*, **1523**, RAG-RvVl 958, 58v; dat men heet *Lauwer vriest *stricken*, **1543**, RAG-RvVl 964, 340r.

LEDE/LEE <E2>: in steden die men heet ten staecten vivere hoofdende an de *leede* streckende up den viver, **1326**, RAG-SB, O; over *lee* te staect ten vivere, **1456**, SAG-330/27, 348r; te Staecte vivere over *leede*, **1496**, SAG-330/40, 300r.

LEDEKEN 1 <E7>: by de durmbrugghe oost t*leedekin*, **1572**, ARA-RK 45207, 32r.

LEDEKEN 2: zie LEIKEN.

LEENGRACHT: aen de *leengracht*, **1546**, SAG-301/100, 134r.

LEENTJE <B5>: een sticxkiin lants ... thoetsele ende es gheheeten t*leenkiin*, **1452**, SAG-VS 117, 8v; een sticken lant ... toetsele ende es gheheeten et *leenkin*, **1525**, SAG-VS 117, 40r; an de oestzyde het *leenkin*, id, 40r; een partije lants genaempt het *leentgen*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 11r; een partijken lant ghenaempt het *leentgen*, id, 23r; een cleen partijken lant genaempt het *leentgen* suyt de hoetselstraete, id, 25v.

LEERNUSTBILKSKEN: daer men heet *leernust Bulcxken*, **1533**, SAG-301/88, 129r.

LEIBILK: een partije Lant ghenaempt den *Leybilck* noort de Ghentse Lieve, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 37r.

LEIE: de l*eye*, **1554**, SAG-301/107, 43r; metten oost hende up de spennaut straete ende metten westhende up de *leye*, **1560**, RAG-Zo 230, 23r.

LEIKEN <F2-F4>: t*leedekin*, **1406**, RAG-AF 6247, rol; oost t*leedekin* ... west tschaubrouckstraetkin, **1572**, ARA-RK 45207, 78r; t*leedekin* van mynheere van zomerghem, id, 95r; by schaubrouckstraetkin oost mynheere van zomerghems *lekin*, id, 76v; myn heere van zomerghems *leykin*, id, 76v, 78v; bij schaubrouck ... zuudt myns heeren van zomerghem *leykin*, id, 78r; het *leykin* commende uuyt der liefve, id, 114r.

LEINS VOORDEKEN: *leinsvoordeken*, **1508**, SAG-330/43, 365r.

LELIE <D-E 4-5>: een heerbeerghe staende tsomerghem boven ghenaempt de *Lelije*, **1571**, SAG-28/83/355, 38v; hofstede ... up zomerghem boven ghenaempt de **leye*, **1572**, ARA-RK 45207, 108v; van zijnder hofstede tzomerghem boven ghenaemt de *Lelye* ... n.o. de guldestede van onser Lieve vrauwen tsomerghem z. w. & n. de strate n. de guldestede, **1611**, RAG-Zo 422, 96r.

LENEN: drie beelke lants ziin gheheeten de *leene*, **1452**, SAG-VS 117, 2v.

LEPELARE LANGELARE: een stic lants gheheeten *lepelae(re) langhelae(re)*, **1452**, SAG-VS 117, 2v; up *lepelaere langhelaere*, id, 4v, 5v; --, **1525**, SAG-VS 117, 9r; eet *leeppelare langhelare*, id, 8r.

LIEVE 1 <E2-G2>: up de *lieve*, toter *lieven*, **1332**, RAG-SV, O; an beeden ziden van der *lieven*, **1339**, SAG-WH 267, 4r; de *lieve*, **1406**, RAG-AF 6247, rol; --, **1433**, SAG-

330/20, 308v; --, **1452**, SAG-VS 117, 11v; by der *lieven*, id, 16r; by der *lieven*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 10r; de *lieve*, id, 9v, 13v; van der *lieven*, **1479**, RAG-Ro 13, 51r; *lieve*, **1499**, SAG-WH 270, 14v, 20r ev; --, **1504/1505**, SAG-330/43, 13v/26r; --, **1510**, SAG-VS 117, 7r, 8v ev; --, **1523**, RAG-RvVl 958, 58v, 59r; --, **1525**, SAG-VS 117, 23r, 26r; byder *lieve*, id, 32r; an de *Lieve* bij beke brugghe, **1537**, RAG-RvVl 962, 292r; de *lieve*, **1543**, RAG-RvVl 964, 340r; --, **1552**, RAG-RvVl 969, 427v; tot de *Lieve* daerment heet te beke brugghe, **1564**, SAG-VS 117, los blad; in somerghem up de *lieve*, **1569**, ARA-RSA 618/15, 20r; van meerelaere naer de *Lieve*, **1571**, SAG-330/89, 76r; tstaeck te viver(e) ... west de ghendtsche *lieve*, **1572**, ARA-RK 45207, 34r, 70r, 112v; uuyt der *liefve*, id, 114r; te beke ... zuudt de ghendtsche *lieve*, id, 37v; *lieve*, **1573**, RAG-Ro 71, 19r, 21r; --, **1574**, RAG-Ro 5, 77r, 78r; de ghendtsche *lieve*, id, 16r; --, **1589**, RAG-Ro 6, 14r; de *Lieve*, **1598**, RAG-WS 397, 58v; --, **1606**, RAG-Zo 398, 44r; de *Ghentse Lieve*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 37r; de *lieve*, id, 9v.

LIEVE 2: dry belcxkins lants zyn gheheeten de *lieve* hoefdende up de strate voer alaerts clercx stede, **1525**, SAG-VS 117, 7r.

LIJKWEG / LIJKSTRAAT <D4 & D5>: anden *Lyckwech*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.21; de clyten metten oosthende ... an de *Lyckstrate*, id, nr.57; de *Lyckstrate*, id, 59 & 64; anden *Lyckwech*, id, nr.60; den *Lijck wech*, id, kaart.

LINDE <E7>: ter durmen bij der *Linde*, **1576**, SAG-330/94, 110v.

LINDEBOOM <D-E 4-5>: ijC roeden van haere hofstede beneden zomerghem boven nu ghenaemt den *Lyndeboom* zuut ende noortwest de strate, **1611**, RAG-Zo 422, 118r.

LOCHTINGBILKSKEN: *lochtynckbilcxken*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 6v.

LOLLAARD <E4>: zeker plecke van erfgronde gheleghen in raechtinc gheheeten den *lollaert*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 30r; (sceynse) vanden *lollaert*, **1516**, SAG-VS 119 AR, 3v; van eender plecke van lande ghenaemt Den *lollaert*, **1531**, SAG-VS 119 AR, 4r; *lollaert*, **1536/1539**, SAG-VS 119 AR, 3v; --, **1542/1546/1548/1549**, SAG-VS 119 AR, 3r/3v; --, **1553/1555**, SAG-VS 119 AR, 5r/4r; --, **1559**, SAG-VS 119 AR, 2v; --, **1581/1594/1597/1598**, SAG-VS 119 AR, 3r; *lollaerts*, **1599/1601**, SAG-VS 119 AR, 3r.

LOMPENBEKE(MEERS) <E2>: an *lompenbeke*, **1406**, RAG-AF 6247, rol; merssche in *lompenbeke*, **1417** kop.**1450**, SJKG-657, 110r; een meersch gheheeten *lompebeke*, **1446**, SAG-330/23, 333r; *lompenbeke*, **1452**, SAG-VS 117, 10v, 11r; *lompenbeke mersch* by staechteviv(ere), id, 12r; een meersch ende es gheheeten *lompenbeke*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 24r; *lompenbeke mersch*, **1525**, SAG-VS 117, 27r; *lompenbeke*, id, 22r; --, **1546**, SAG-301/100, 133v; de *lompenbeke meerschen*, **1594**, SAG-VS 119 AR, 3v; de *lompenbeke meersschen*, **1597**, SAG-VS 119 AR, 3v; een paertije ettynghe genaempt de *Lompenbecke* n. & w. de straete, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 63v.

LOOFBILK: vierhondert Lv Roeden Lants ghenaempt den *loofbulck*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.94.

's LOOFS STUK: up s*loefs stic*, **1497**, SAG-VS 117, 47r; --, **1502**, SAG-VS 117, 41r.

LOPPENS BERG: deerste stuck gheheeten *loppins berch* groot vC v roeden ghelant noort de oliemuelene, **1554**, SAG-VS 118, 77r; zynen lande gheheeten *Loppins berch* ... noort de oliemuelene van zomerghem, id, 78r; vC l r. van hauts ghenaemt *Loppens berch* up den cautere ande holy muelene, **1611**, RAG-Zo 422, 116v.

MAAGDENLAND <E2>: inden *maegden lant* by staectevivere, ca.**1470**, SAG-VS 117, 6r; up de lieve bij den *maechden lant*, **1550**, RAG-Bo 406, 218r.

MAAIKEN BOGAERTS STEDE: een ghemet lants ... gheheeten *maeyken boegaerts stede*, **1458**, SAG-330/28, 164r; een stic landt ghenaemt *maykin bogaerts stede*, **1494**, SAG-330/40, 34r.

MAALAKKERS: de *maelackers*, **1595**, SAG-330/116, 115v.

MAALMEERS <C5>: in een plaetse die men heet de *mael meersch*, **1441**, SAG-330/22, 338v; inde *maelmeersch*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 4r, 5v; *maelmeersch*, **1478**, SAG-MB 10, 20r/v, 23v; de *Maelmersch*, id, 20r; inde *maelmeersch* metten zuijt hende up de haech straete ende metten noordt hende up sconijncx stede, **1560**, RAG-Zo 230, 96v; de *maelmeersch*, id, 112v; vijC roen datmen heet de *maelmeersch* ... noort de kinderen van (N) dat zy heeten de gheesbelck (i.m. an haechstrate), **1575**, SAG-FH 377, 14r; up de *maelmeersch*, id, 12v; in de *mael meersch* ... hoofdende metten zuuthende up de haechstrate ende metten noorthende up sconincx stede, id, 14r.

MAALMEERSELKEN <C5>: t*mael merschelkin* ant hesch bosschelkin, **1435**, SAG-301/33, 125r; d*maelmeersschelkin*, **1441**, SAG-301/36, 122r.

MAARTSELARE <C7>: te somerghem daer ment heet up *maertselaer*, **1444**, SAG-330/23, 194v; *maertselaere*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 18v; *maertselare*, id, 22v; **maerrelare*, id, 28r; *maertselare*, **1510**, SAG-VS 117, 37v; *maesselae(re)*, **1516**, SAG-VS 119 AR, 2r; *maetselare*, **1531**, SAG-VS 119 AR, 2v; *maesselare*, **1536/1539/1542**, SAG-VS 119 AR, 2r; *maertselare*, **1546/1549**, SAG-VS 119 AR, 1v; stick lants gheheeten *maetselare*, **1551**, RAG-Zo 248, 13r, 17r; *maertselare*, **1553/1555**, SAG-VS 119 AR, 3v/2v; *maertselaere*, **1559**, SAG-VS 119 AR, 1v; *maertsselaere*, **1581/1594/1598/1601**, SAG-VS 119 AR, 2r; *maertselaere*, **1597/1599**, SAG-VS 119 AR, 2r.

MAARTSELARESTRAATJE <C7>: het Rieken ... zw. het *maertselaere straetken*, na **1554**, SAG-VS 118, 140r.

MADELAND <F2>: jeghen de *made lant* over up de lieve, **1510**, SAG-VS 117, 7r; by de *maedelande*, **1525**, SAG-VS 117, 23r.
Zie ook *GROOT & KLEIN MADELAND*.

MAGERE TWEE GEMETEN <B3>: den bosch ghenaempt de *maghere twee ghemeten* gheleghen In cattenbrouc, **1573**, SAG-VS 119 Rek, 62r.

MALEM: *Malhem*, **1216**, GY-TW, 654.

MANENBILK: zie *HANNENBILK*.

MARIEÈNSTRAATJE: In *marienstraetkin*, **1478**, SAG-MB 10, 22v; *ver marien straetkin*, id, 22v.

MARTENS MEERS: merschen in *martins mersch*, **1530**, RAG-RvVl 960, 15r.

MARTENS STUK: gheleghen up *marten stick*, **1554**, SAG-VS 118, 94r.

MATTENEYE: den leene ende heerlichede van *Matteneye*, **1585**, ARA-WK 3326, O.

MATTESTUK: ant *matte styck*, **1611**, RAG-Zo 422, 26v, 27r, 124v.

MEER VAN GENTSTUK <F3>: ghenaempt *meer van ghendt stick* oost meerlaerestraetkin, **1572**, ARA-RK 45207, 105v.

MEERS 1 <C7>: in de *mersch* by scipdonc, **1452**, SAG-VS 117, 25v; neffens/an de *mersch*, id, 11v, 14v, 15v; van de(r) *merchs*, **1510**, SAG-VS 117, 20v; de *mersch* neven den waterganghe, **1525**, SAG-VS 117, 32r; neffent den *mersch*, id, 25r; inde *mersch*, id, 32r; inde *mersch* by scipdonc, id, 51r; inde *mersch* ende inden belc myns heeren van zomerghem goedt van scipdonc, id, 51r; de *meersch*, **1554**, SAG-VS 118, 130r.

MEERS 2 <F2>: een ghemet lants gheleghen neven daermen heet de *mersch*, **1479**, RAG-Ro 13, 6v; twee ghemeten gheheeten de *mers*, **1553**, RAG-Ro 4, 16r; twee ghemeten Landts te staeck te vivere gheheeten de *meerschen* ... commende metten noortoosthende up de ghendtsche lieve, **1574**, RAG-Ro 5, 16r; --, **1589**, RAG-Ro 6, 14r; een paertije Lants genaempt de *mersch* vC r., **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 51r.

MEERSBILK: gheheeten den *meerschbilc*, **1560**, RAG-Bo 406, 38r; een ghemet Lants ghenaemt de *meersbilck*, **1586**, RAG-Me 65, 12v; een paertije Lants ghenaempt den *merschbilc*k (2 g), **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 29v; een partije Lants ghenaemt den *merschilck*, **1611**, RAG-Zo 423, 20r.

MEERSBILKSKEN: een stickin lants gheheeten grave belcxkin (i.a.s. gheheeten t*merschen beelcxkin*), **1525**, SAG-VS 117, 30r; vijC roen Lants gheheeten Int *meersch belcxken*, **1560**, RAG-Zo 230, 99r.

MEERSDAM: iiijC R. meersch ghenaempt den *meerschdam*, **1602**, SAG-330/125, 85r.

MEERSELKEN 1 <C6>: tlant gheheeten t*merschelkiin* onder scoendonc, **1452**, SAG-VS 117, 8r; Gheheeten het *meersschelken*, **1554**, SAG-VS 118, 108v; een ghemet gheheeten t*meersschelken*, id, 137r; te ro ghenaemt het *meerschelkin*, **1572**, ARA-RK 45207, 116r; t*meerschelken*, **1602**, SAG-330/125, 85v; gheheeten het *meersschelken*, **1611**, RAG-Zo 422, 84v.

MEERSELKEN 2 <G4>: t*merschelkiin* an standaerts, **1452**, SAG-VS 117, 11r; int *mersscelkin*, **1502**, SAG-VS 117, 36r; int *mersschelkin*, id, 38v.

MEERSELKEN 1 of 2: lants gheheeten de *mersschelken*, **1575**, SAG-FH 377, 14v;

MEERSELKEN AAN HET HOF: iijC xx roeden gheheeten het *meersschelken aen thof*, **1554**, SAG-VS 118, 66r.

MEERSGAT: twee ghemeten lants gheheeten het *meersgat* noort sheeren straete, **1554**, SAG-VS 118, 162r; een ghemet lants gheheeten t*mersgat*, **1606**, RAG-Zo 243, 46v.

's MEERSMANS STEDE: de helft van eender stede gheheeten *smersmans stede*, **1606**, RAG-Zo 243, 24r.

MEERSSTRAATJE <E6-E7>: (te duermen ...) zuut het *meerschstraetken*, **1554**, SAG-VS 118, 123r, 129r; het *meerstraetken*, id, 147r, 159r; (ten durmen ... zuudtoost doude calene...) noordt t*meerschstraetkin*, **1572**, ARA-RK 45207, 26r, 59v; het *meerschstraetkin*, id, 27v; *meersch straetken*, **1595**, SAG-330/116, 116r; t*meersch straetkin*, **1597**, SAG-330/119, 123v; *meerschstraetgen*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 13r.

MEERSSTUKSKEN: een paertijken Landts ghenaempt het *mersch sticxken*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 27v.

MEESTER JANS STEDE <F4>: in *meester Jans stede* ... metten noortwesthende ande dreve van schaubrouck, **1613**, RAG-Zo 231, nr.101 & 102.

MEEUS' STEDE <B4>: een ghemet bochs gheheeten *meeus stede* hoefdende metten suut hoest hende up de beyerwaen strate, **1510**, SAG-VS 117, 24r.

MEIRLARE <E-F 3-4>: *Merlaer*, **1328**, RAG-SV, O; up *merlare*, **1371**, RAG-EB, O; *merlaer*, **1377/1378/1380**, RAG-EB, O; *meerlaer*, **1403**, SAG-330/12, 303r; *meerlare*, **1403**, RAG-EB, O; *merlaer*, **1403**, SAG-301/17, 59v; *meerelaer*, **1433**, SAG-330/20, 308v; --, **1433**, SAG-301/32, 111r; te *meerlaer*, **1433/1442**, RAG-EB, O; *merlaer*, **1447**, RAG-K/SMG 385, 2; *meerlaer*, **1449**, RAG-EB, O; van den stratkine dat van dalem loept te *m(er)laer* waert, **1452**, SAG-VS 117, 21r; *meerlaer*, **1456**, SAG-330/27, 348r; tusschen *meerlare* ende beke up de lieve, ca.**1470**, SAG-VS 117, 9v; *meerlare*, id, 13r, 14r ev; *merlae(re)*, **1474**, RAG-SV, O; *maerlaer*, **1476**, SAG-301/53, 86r; *merlae(re)*, **1479**, RAG-Ro 13, 55r; *meerlare*, **1484**, SAG-330/36, 488r; --, **1484**, SAG-330/37, 22v; *meerlaert*, **1489**, SAG-330/38, 140v; *meerlaer*, **1496**, SAG-330/40, 300r; *meerlare*, **1499**, SAG-WH 270, 20r; een jeghenode gheheeten te *meerlare*, **1504**, ARA-RK 1091, 89r; *meerelare*, **1510**, SAG-VS 117, 6r, 7v ev; *meerlare*, id, 9r; **meelare*, id, 29v; *merlaer*, **1525**, SAG-VS 117, 32r; *merleere*, id, 33r; *meerelaer*, **1529**, KAD-405, 109r; *Merela(re)*, **1531**, SAG-VS 119 AR, 2r; **meerelaen*, **1532**, SAG-330/51, 86r; *meerlae(r)*, **1533**, RAG-RvVl1961, 93r; *meerlaer*, **1540**, RAG-RvVl1963, 333r; *merrelare*, **1553**, RAG-Ro 4, 76r; *meerlaere*, **1559**, SAG-330/76, 271r; (den wyck van) *Meerlare*, **1571**, SAG-28/83/355, 29v, 39v ev; (drij Roten thiende) Inden hoop van *meerlare*, id,

40r, 41v; *meerelaere*, **1571**, SAG-330/89, 76r; *meerlaere*, **1572**, ARA-RK 45207, 1v, 2r ev; *meerlaer*, **1573**, RAG-Ro 71, 16r; *merrelar*, id, 18r; *merrelaer*, id, 16r, *22r; merrelare*, **1574**, RAG-Ro 5, 80r, 81r; *merrelaere*, id, 84r; *meerelare*, id, 87r; *meerelere*, **1586**, SAG-330/105, 165v; van *meerelaere*, **1595**, SAG-330/116, 115v; *merrelaere*, **1606**, RAG-Zo 398, 37r, 39v; *Merlaere*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.22; *meerlaere*, id, 105, 106 & kaart; *merrelaere*, **1625**, RAG-Zo 423, 17v.
Zie ook *GOED te MEIRLARE, HOGE MEERLAAR.*

MEIRLAREAKKER <F2>: In *merrelaer acker*, **1573**, RAG-Ro 71, 3r; *meerlaere ackere*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.74; jnden *meerlaer(e) acker(e)*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.71, 74-76 & 89; *merlaere ackere*, id, nr.82.

MEIRLAREBOSSELKEN <E3>: bacheten meerelare hoefdende up *meerelare bosschelkin*, **1510**, SAG-VS 117, 6r.

MEIRLAREKERKWEG <E4>: de *merelaer keercwech*, **1532**, SAG-330/51, 86r; van eenen sticke Landts gheheeten den *merlaenschen kercwech*, **1546**, SAG-301/100, 133v.

MEIRLARESTRAAT(JE) <E3-F3>: d*merlaer stratkyn*, **1378**, RAG-EB, O; t*merlaerstraetken*, **1380**, RAG-EB, O; van der *m(er)laer strate*, **1452**, SAG-VS 117, 13r, 14v; *meerlaerts straetken*, **1457**, SAG-330/27, 523v; *meerlaers straetkin*, **1446**, SAG-330/24, 28r; *merlaerts straetkin*, **1462**, SAG-330/29, 248r; de *meerlare strate*, **1467**, RAG-K/WS 35, 9v; ande *meerlaere strate*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 11r; *meerlarestrate*, id, 17r; *meerlaerstrate*, **1503**, RAG-K/WS 64, 26r; *me(r)lae(re) strate*, **1525**, SAG-VS 117, 28r, 31r; *meerlaere strate*, **1555**, SAE-1009, 328r; ant *meerelaen straetken*, **1560**, RAG-Bo 406, 38r; *meerlaerestrate*, **1572**, ARA-RK 45207, 27r, 36r; *meerlaerstrate*, id, 1v; t*meerlaere straetkin*, id, 17r, 71r/v; *merrelaer straete*, **1573**, RAG-Ro 71, 6r; *merelaer strate*, id, ??; *merrelaere straete*, **1574**, RAG-Ro 5, 84r; *meerelarestraete*, id, 83r; --, **1589**, RAG-Ro 6, 72r; *merrelaer stratken*, id, 72r; *meirlaer straete*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 68v; *meerlaerstrate*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.104; het *Meerlaerstraetken*, **1621**, RAG-U 183/17, 1v.

MEKELDOM <F6>: in diepenbrouc hoefdende metten oest hende up *mekeldom* ende metten anderen upt drapstraetkin, **1510**, SAG-VS 117, 39r.

MELEWEDE: up de *meleweede* ande noordzijde vander dreve, **1546**, SAG-301/100, 133v.

MERGELPUT <F5>: upden *merghelpit*, **1554**, SAG-VS 118, 62r; --, **1611**, RAG-Zo 422, 127v; In *merghelpit*, **1625**, RAG-Zo 423, 14v.

MERRYSOONS BILK <D4 of E3>: een bunder lants hoefdende up tgheetham straetkin ... ende heet *merresoes belc*, **1525**, SAG-VS 117, 26r; een stick ... ghenaemt *merrysoos beelck*, **1598**, RAG-WS 397, 58v; *Merrysens beelck*, id, 102v.

MERTE <D-E 4-5>: een herberghe gheheeten de *m(er)te*, **1478**, SAG-330/34, 94r.

‘s MESDAEGHS BILKSKEN: *smesdaeghs beelcxkin*, **1502**, SAG-VS 117, 36r, 38v.

MEYERS BILK: partye ... ghenaemt *Meyers Bilck*, **1611**, RAG-Zo 422, 15v.

MIDDELAKKER: daerment nompt *middelacker*, **1448**, SAG-301/39-II, 94r; *middelackere*, **1497**, SAG-VS 117, 17v; --, **1502**, SAG-VS 117, 12r; --, **1503**, SAG-301/67-II, 50v; --, **1529**, KAD-405, 107r, 108r; –, **1532**, SAG-330/51, 86r; een alf Rote thiende Inden hoop van *middelacker*, **1571**, SAG-28/83/355, 40r; *middelackere*, id, 41v, 42v ev; *middelacker*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.13 & 14; *middelackere*, id, nr.20.

MIDDELGRACHT <B6>: dlant gheheeten doudemersch ende *middelgracht*, **1435**, SAG-301/33, 125r; ijC roeden lants up de *middelgracht*, **1478**, SAG-MB 10, 3r; de *middelgracht*, id, 6r, 9r ev; --, **1560**, RAG-Zo 230, 12r, 41r ev; een alf bunder ghenaempt de *middelgracht* ... hoofdende metten west hende up de hau meersschen, id, 75r; een half bundere ghenaempt de *middel gracht* ... metten westhende up de hau meersch (i.m. spennaut), **1575**, SAG-FH 377, 21r.

MIDDELMEERS <C5>: up de *middel meersch*, ca.**1350**, SAG-WH 263, 5r; --, **1414**, SAG-WH 268, 8r; vand(e) *myddel merchs*, 1510, SAG-VS 117, 30r; daerment heedt de *middel meerschs*, **1551**, RAG-Zo 248, 28r, 29r; *middelmersch*, **1606**, RAG-Zo 243, 17r; --, **1611**, RAG-Zo 422, 24v; *middel meirsch*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 8r.

MIDDELSTRINGEN: de *middelstringhen*, **1554**, SAG-301/107, 43r.

MIL: een stick ... ghenaempt de *mil*, **1571**, SAG-330/89, 76r.

MILLEBEKE: een styck Lant datmen heet den *millebeke*, **1606**, RAG-Zo 243, 19v.

MILLIK <G3>: te becke ghenaemt den *millyck*, **1625**, RAG-Zo 423, 18v.

MISPELARE <F6>: up *mispelare*, **1497**, SAG-VS 117, 16v; j stic winnende lants gheheeten den *mespelare*, **1517**, SAG-301/74, 137r; een partije Lants ghenaemt den *mispelaere* wijlent ghenaemt den Calver bilck, **1611**, RAG-Zo 422, 66v.

MODAERT <C3?>: een partije Lants ghenaemt den *modaert* groot ij ghemete zuut de walle straete, **1606**, RAG-Zo 398, 20r; den *modaert*, id, 22r, 24r.

MOENENS BILK: *moenens Bylcke*, **1528**, SAG-301/84, 87v.

MOENENS VANG <B6>: *moenins vanc*, **1478**, SAG-MB 10, 15v; een alf ghemet ende xij roen gheheeten *moenijns vanck*, **1560**, RAG-Zo 230, 74r; In *moenijns vanck*, id, 90r; een half ghemet ende xij roen gheheeten *moenyns vanck* (i.m. spennaut strate Bellem), **1575**, SAG-FH 377, 2v; een half bundere ende xiiij roen besloten in *moenins vanck* streckende west ande streep strate (i.m. bellem ende spennaut strate), id, 18v.

MOERKEN: zie *HOOG MOERKEN*.

MOERPUT <G4>: een ghemet lants (i.a.s. den *moerpit*) ... tusschen beede de boucken, **1554**, SAG-VS 118, 163r.

MOERSTRAAT <F6>: de *moerstrate*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 19v; --, **1504**, SAG-330/43, 13v; --, **1553**, RAG-Ro 4, 94r, 95r; *moerstraete*, **1554**, SAG-VS 118, 149r; --, **1574**, RAG-Ro 5, 94r; *moerstrate*, **1589**, RAG-Ro 6, 86r.

MOLENAKKER(S) <D5>: een rote thiende In *muelen ackere*, **1571**, SAG-28/83/355, 41v; Inden hoop van *muelenackere*, id, 43v; ghenaempt de *muelenackers*, **1602**, SAG-330/125, 80r.

MOLENBILK(EN) <G3>: de drie *molebulcken*, **1531**, SAG-301/86, 74r; een styck Lants genaemt den *mullebilck* noort de muelenstrate, **1606**, RAG-Zo 398, 32r; twee ghemete Lants gheleghen tusschen der veste ende becke muelene ende es ghenaemt den *muelenbilck*, **1606**, RAG-Zo 243, 34r; lants daerment noemt den Ameldonck ghenaemt den *muelebilck* west het muelestraetgen, **1626**, RAG-RG 25B, 17r; twee ghemeten Landts daerment noempt den Ameldoncq ghenaempt den **mielebilck* w. het muelenstraetgen, **1626**, RAG-RvVl 989, 291v.

MOLENBOOMGAARD: ande noort zyde van den *meullen boghaerde*, **1452**, SAG-VS 117, 12v.

MOLENGAT <B5>: up d*muelegat*, **1497**, SAG-VS 117, 17r, 22v; up *muelegat* / het *muele gaet*, id, 25r; t*muele(n)gat*, na **1497**, SAG-VS 117, 15/1r; up den houc vanden *muele gate*, id, 15/3v; up *muelegat*, **1502**, SAG-VS 117, 26r; aen t*muelegat* ... west de straete naer de muelene, **1554**, SAG-VS 118, 63r; iiijC lj roeden van hueren lande gheheeten het *muelegat* oost ende zuut de straete, id, 73r; t*muelegat*, id, 97r; nu ghenaemt het *muelengat* oost de strate van somerghem boven naer durmen, **1611**, RAG-Zo 422, 27r, 81r, 119r.

MOLENKOUTER <D5>: Inden *muelecautere*, **1554**, SAG-VS 118, 33r, 44r ev; de *muele cautere*, **1595**, SAG-330/116, 116r; *muelen cautere*, id; --, **1597**, SAG-330/119, 123v; den *muelencauter(e)*, **1611**, RAG-Zo 422, 26r, 53v, 96r; --, **1625**, RAG-Zo 423, 15r.
Zie ook KLEIN (MOLEN)KOUTERKEN.

MOLENPAS <D5>: an Somerghem cautere bij het *muelenpas*, **1611**, RAG-Zo 422, 79r.

MOLENPASBILK <D5>: In *muelepas bilck*, **1551**, RAG-Zo 248, 20r.

MOLENSTRAAT <C3>: de *muelenstrate*, **1452**, SAG-VS 117, 15v; ter *muelenstraten*, id, 16r, 17v; ter plecken daer ment heedt ter *muelenstrate*, **1489**, SAG-330/38, 170r; de *muelne strate*, **1505**, SAG-330/43, 26r; de **moelestrate*, **1525**, SAG-VS 117, 25r; de *muelestrate*, **1536**, SAG-330/54, 91r; up den Rywech oost de *muelestraete*, **1554**, SAG-VS 118, 51r; *muelestraete*, id, 57r, 62r; *muelenstrate*, **1606**, RAG-Zo 398, 32r; *meullestraete*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 61v.

MOLENSTRAATJE 1 <D5>: te heytghem neven t*muelen straetkin*, **1479**, RAG-Ro 13, 54v; *muelen straetken*, **1551**, RAG-Zo 248, 24v; te heutghem ... up de vierweechscheede lancx den *muelenstrakyne*, **1553**, RAG-Ro 4, 82r; west het *muelestraetken* ende noort de herstraete, **1554**, SAG-VS 118, 19r; theutghem aende vierweegsche ... noort het *muelestraetken*, id, 95r; *muelestraetken*, id, 53r, 69r, 98r ev; het *straetken vand(er) muelene* upden cautere, id, 51r; *muelen straetken*, **1595**, SAG-330/116, 116r; het *meulestraetkin*, **1597**, SAG-330/119, 123v; *muelenstratken*, **1611**, RAG-Zo 422, 12r.

MOLENSTRAATJE 2 <C3>: Inde *muelenstraete*, **1479**, RAG-Ro 13, 45r; up tstenbeerch ...west het *muelestraetken*, **1554**, SAG-VS 118, 43r; pier ooms bulck west t*muelenstraetkin*, **1595**, SAG-330/117, 142r.

MOLENSTRAATJE 3 <H3>: te beke ... zuudt t*meulenstraetkin*, **1572**, ARA-RK 45207, 66v; *muelenstraetgen*, **1626**, RAG-RG 25, 17r; --, **1626**, RAG-RvVl 989, 291v.

MOLENSTUK <D5>: up den muelencautere over dhelft vant *muelenstyck*, **1611**, RAG-Zo 422, 38v; het *mullenstyck*, id, 96v.

MOLENVELD <C3>: int *muelevelt*, **1615**, SAG-330/132-II, 24r; *muelenvelt*, **1616**, SAG-330/133, 23r.

MOLENWAL 1 <G5>: te *muelen walle*, **1452**, SAG-VS 117, 17v; tlanghe stic neven den *muelen wal* byder cruustraten, ca.**1470**, SAG-VS 117, 24v; de *muelenwal*, **1502**, SAG-VS 117, 41r.
Zie ook *LANGE MOLENWAL*.

MOLENWAL 2 <D5-E5>: aen de oliemuelen tzomerghem boven ghelant oost de *muelewal*, **1554**, SAG-VS 118, 39r; een stick gheheeten den *muelewal* groot iiijC roeden zuutwest de straete, id, 118r; zynen Lande ... gheheeten den *muelewal*, id, 126r.

MOLENWEG <C3>: den *muelen wech*, **1497**, SAG-VS 117, 12v; den *muelenwech*, **1502**, SAG-VS 117, 9v; den *muelenwech* streckende ande muelne strate, **1505**, SAG-330/43, 26r; den *molenwech*, **1510**, SAG-VS 117, 9v; den *muelenwech*, **1536**, SAG-330/54, 91r; den *muelnewech*, **1564**, SAE-1010, 82r.

MOORTELKEN: zie *KLEIN MOORTELKEN*.

MORTELSTUK: een stic gheheeten t*mortelstic*, **1485**, SAG-330/37, 141r.

MORTIERKENS: metten *moertierkins*, **1531**, SAG-301/86, 74r; twee *mortierkins* gr. 1/2 gh., **1535**, SAG-330/53, 180r.

(ter) MOST <D7>: ant leen gheheeten ter *most*, **1435**, SAG-301/33, 125r; dleen gheheeten ter *most*, **1441**, SAG-301/36, 122r; ter *moost*, **1504**, ARA-RK 1091, 92r; ghenaemt tLeen ter *most*, **1548**, RAG-Zo 418; daerment heet ter *most*, **1560**, RAG-Zo 420.
Zie ook *HOGE MOST*.

MOSTJE(S) <D7?>: een stucxken gheheeten het *mosken*, **1554**, SAG-VS 118, 78r; de partyckens lants ghenaemt de *mostkens*, **1611**, RAG-Zo 422, 25v; het *mostken*, id, 114v.

MOSTSTUK <D7?>: gheleghen Int *moststick*, **1554**, SAG-VS 118, 90r; een partije ghenaemt het *mosstyck*, **1611**, RAG-Zo 422, 46v.

MOTJE <C3>: een sticxken lants gheleghen neffens ryvers bochs gheeten d*mottekin*, **1510**, SAG-VS 117, 36r; ghen. het *motken* ofte walleken, **1602**, SAG-330/125, 85r.

MOYAERTS BILKEN <B6>: twee bilcken gheheeten de *moyaerts bilcken* ... zuut het scaephanneken straetken, **1554**, SAG-VS 118, 138r.

MULARE <C5-D5>: dat men heet *mulaere*, **1497**, SAG-VS 117, 19r; *mulaer*, id, 30r; *mulaere*, na **1497**, SAG-VS 117, 15/3r; *muellaere*, id, 15/2v; *mulaer*, **1502**, SAG-VS 117, 13v, 25r; een alf bundere lants gheheeten *mulare*, **1532**, SAG-330/51, 86r; (tzomerghem boven thenden) *muelaere*, **1554**, SAG-VS 118, 55r, 67r.
Zie ook *GROTE & KLEINE MULARE*.

MUNKS MEERS: een alf bundre *meersch* gheheeten den *muenc* Inden buzere, **1456**, SAG-330/27, 348r; Int *smuncx mersch*, **1606**, RAG-Zo 243, 42r, 67r.

MUZELAARKEN(S): ijC lx roeden gheheeten de *mueselaerkens*, **1554**, SAG-VS 118, 66r; gheheeten de *mueselaercken*, **1611**, RAG-Zo 422, 85v.

NAAKT <C4>: gheleghen boven der *naet*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 14r; haerlieder haubeelc, gheleghen ieghen den vivere overe ter *naet*waert, id, 21r; bacten der *naect*, **1485**, SAG-330/37, 141r; inden *naect*, **1532**, SAG-330/51, 86r; vanden lande Inden *naeckt*, **1597**, VS 117 KR, 2r; daer ment heet Inden *naect*, **1600**, SAG-330/124-II, 35r.

NAAKTBOS <C4>: gheleghen ieghen den *naetbosch* overe, ca.**1470**, SAG-VS 117, 21r; *naecbosch*, **1517**, SAG-301/74-II, 137r: In *naectbosch*, **1532**, SAG-330/51, 86r.

NAUVERSTRAAT: ter *nauverstraten*, **1572**, ARA-RK 45207, 64v.

NECKAERTS HOEK: *neckaerts houck*, **1598**, RAG-WS 397, 72v, 78r.

NEDERE ALFAKKER <F4>: bij scaubroec straetkin den *neren alfackere*, **1499**, SAG-WH 270, 13r; den *nedren alf acker*, **1504**, SAG-330/43, 13v; tweehondert Roeden ghenaemt den *neeren alf ackere*, **1523**, RAG-RvVl 958, 59r.

NEDERE BERG: den *nederberch*, **1531**, SAG-301/86, 74r; een stick gheheeten den *neeren beerch*, **1535**, SAG-330/53, 179r.

NEDERE BILK: den *nederbilck*, **1554**, SAG-VS 118, 78r; den viercanten *nederbilck*, id, 78r; een stick Landts dat men heedt den *neren bilck*, **1573**, RAG-Ro 71, 8r; den *nederen bilck*, **1606**, RAG-Zo 243, 30v; --, **1611**, RAG-Zo 422, 114r.

NEDERBILKSKENS: twee bilcxkens Lants gheheeten de *nederbilcxkens*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 80v.

NEDERBOEKEN <F4>: a *nederboucken*, **1552**, ARA-RK 7397, 48r.

NEDERBROEK <E3>: j G L Roeden Gheheeten den *nederbrouck*, **1554**, SAG-VS 118, 86r; Inden *nederen broucke*, **1554**, SAG-VS 118, 60r; Inden *nederbrouck*, id, 60r; Landts te merrelaer datmen hedt den *neeren brouck*, **1611**, RAG-Zo 422, 51r, 133v; *neeren brouck*, **1616**, RAG-Zo 423, 12r.

NEDERBUNDERKENS: metten *neren bundekins*, **1499**, SAG-WH 270, 36v.

NEDEREST <C7>: de *nederhe(r)st* ... achter de calene, **1615**, RAG-Vi 228, 174v.

NEDERE KLEEMPUT <F3>: (760) r. Lants ghenaemt den *neren cleemputte* ... noortwest den crommen bulck, **1613**, RAG-Zo 231, nr.98; den *neeren cleemput*, id, kaart.

NE(D)ERMEERS: meersch ghenaempt den *neermeersch*, **1615**, SAG-330/132-II, 23v; ghenaemt den *Neermeersch* ... (an de hoochslaeghe), **1616**, SAG-330/133, 23r.

NEDERE MOST <C6>: gheheeten de *ned(eren) most* ... zuutoost de wullochtmeersch, **1554**, SAG-VS 118, 47r: den *neren moest*, id, 45r; Inden *neeren most* ... zuutwest an strate die loopt van huutghem naer durmen, **1611**, RAG-Zo 422, 25v.

NEDER ROT: t*neder Rot*, **1435**, SAG-301/33, 125r; d*neder roe*, **1441**, SAG-301/36, 122r.

NEDERE ROOST <F4>: (Lande) gheheeten *neder Roost*, **1554**, SAG-VS 118, 120r, 144r: een partije Landts ... ghen. den *neren Roost*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 71v.

NEDERSCHOONDONK <C6>: in t*neder schoondonck*, **1536**, SAG-330/54, 91r. (Ro)

NEDERSCHOONDONKDRIES <C6>: *neder scoendonc driesch*, **1435**, SAG-301/33, 132r.

NEDERSCHOOT: den belc die men heet *neder scoet*, **1435**, SAG-301/33, 125r.

NEDERSCHOUT: den mersch gheheeten de *nederscout*, **1415**, SAG-301/23, 71r.

NEDER STEENTJE: up *neder steenkin*, na **1497**, SAG-VS 117, 15/2r, 15/3r;

NEDERE STEENVOORDE <B6>: Inden nederen *steenvoert*, **1478**, SAG-MB 10, 15v.

NEDERSTUK: zeker plecke van Lande ... gheheeten het *neder Stijck*, **1606**, RAG-Zo 398, 40r; *Nederstyck*, **1606**, RAG-Zo 243-II, 7r; zecker plecke van lande hendende opt hooge gheheeten het *nederstijck*, **1606**, RAG-Zo 398, 40r.

NEDERE VANG <C6>: den *nederen vanc* hoefdende up tnieu velt, **1478**, SAG-MB 10, 4r; den *nederen vanc*, id, 8r, 24r; nevens den *neren vanck* (i.m. bij den keer vander straten ant doorren bosschelkijn), **1560**, RAG-Zo 230, 37r; den *neren vanck* (i.m. spennaut), id, 19r, 116v.

NEDERVOORDE <H4>: te *nedervoorde*, **1572**, ARA-RK 45207-II, 44v.

NEESENVELDBILK: up de Oostwynckel meerschs ende heedt *neesen velt bilck*, **1551**, RAG-Zo 248, 15r.

's NEESKINS MEERS: in *sneskins mersch*, **1508**, SAG-330/43, 365r.

NEGEN GEMETEN: tstic dat men heet de *ix ghemete*, **1435**, SAG-301/33, 125r: --, **1441**, SAG-301/36, 122r.

NEKKE <C5>: ten *hecke*, **1452**, SAG-VS 117, 4r, 8r; daerment heedt ten *hecke*, **1456**, SAG-330/27, 348r; daerment heet ten *necke*, **1465**, SAG-VS 119, O; ten *hecke*, ca. **1470**, SAG-VS 117, 2v; ten *ecke*, id, 14v; den *ecke*, id, 13v; le fief ten *hecke*, **1473**, ARA-RK 1090, 35r; ten *hecke*, **1476**, SAG-330/33, 174v; ten *heckene* van zomerghem, **1478**, SAG-MB 10, 23r; *hecke*, id, 5r; de stede ten *hecke*, id, 7v, 12r; ten *hecke* up den waterganc, id, 16v; vander stede ten *hecke* dat men heet cappel hof, id, 12v; daer ment heet ten *ecke*, **1483**, SAG-330/36, 297r; ten *hecke*, **1496**, SAG-330/40, 300r; stick te *necke*, na **1497**, SAG-VS 117, 15/2r; de stede an *hecken*, id, 15/1r; ten *hecke*, **1505**, SAG-330/43, 26r; --, **1510**, SAG-VS 117, 4v, 14r ev; *hecke*, id, 19v, 20r; den *hecke*, id, 28v, 36r; heerl. ten *necke*, **1516**, SAG-WH O.170; ten *hecke*, ten *ecke*, **1525**, SAG-VS 117, 40r; steedekin ten **eecke*, id, 13r; naer den *hecken*, **1529**, KAD-405, 108v; tot by den *heckene*, id, 108 r; van durmen naer *necke*, id, 107r; *necke*, id, 108v; ten *necken*, id, 107v; naer den *necken*, id, 107v, 108v; tsomerghem int ghehuchte daerment eedt te *necke*, **1531**, SAG-330/50, 339v; te *necke*, **1531**, SAG-VS 119 AR, 1v; ten *hecke*, **1532**, SAG-330/51, 86r; te *necke*, **1543**, SAG-330/61, 12r; --, **1551**, RAG-Zo 248, 22v; ten *hecke* by Ryvis, **1554**, SAG-VS 118, 1r; naer den *hecke*, **1555**, ARA-WK 3106, O; *necke*, **1559**, RAG-AM 624, 114v; --, **1560**, RAG-Zo 230, 4v, 8v ev; ten *hecke*, id, 34r, 57r ev; *Necke*, **1571**, SAG-28/83/355, 17r, 60r, 75r; ten *necke* ... noordt *oelsselstrate, **1572**, ARA-RK 45207, 33v; ten *necke*, id, 50r; ten *necke* oost de clytstrate zuudt den heerwech, id, 55v; *hecke*, **1572**, ARA-RK 45207-II, 21v; --, **1572** kop.**1606**, RAG-DF 228, kart.38, 35v; *necke*, **1575**, SAG-FH 377, 8r, 12r ev; *hecke*, id, 4v, 16r; --, **1576**, SAG-330/93, 210v; *necke*, id; --, **1579**, SAG-330/96-II, 263r; --, **1600**, SAG-330/124-II, 35r; --, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 14v; --, **1606**, RAG-Zo 243-II, 3v; --, **1610**, SAG-330/130-II, 43v; *Necke*, **1611**, RAG-Zo 422, 1r.

NEKKEBILK <C5>: een stick Lants ghenaemt den *necken bilck* z. de strate, **1585**, RAG-Vi 55, 50v.

NEKKESTRAAT <C5>: de *necke straete*, **1560**, RAG-Zo 230, 35r; *necke straete*, id, 55r, 129v; de *strate ten hecke*, **1575**, SAG-FH 377, 15r; *necke strate*, id, 7v; *necke straete*, **1600**, SAG-330/124-II, 35r.

NEPESTUKSKEN: het *nepe sticxken*, **1598**, RAG-WS 397, 55r; *nepe sticxken*, id, 56r.

NERINGE <F3>: dat men heet de *nerynghe*, **1553**, RAG-Ro 4, 86r; een partije Landt die men heedt de *neringhe*, **1573**, RAG-Ro 71, 10r; een meerder partije Lants ghenaemt de *neerynck* te merrelaere, **1625**, RAG-Zo 423, 17v.

NESTEVOORDE <E5-F5>: tusschen *nestevoerde* ende lancdonc, ca.**1470**, SAG-VS 117, 27v; te *nest te voerde*, **1497**, SAG-VS 117, 24r; te *nestevoerde*, **1510**, SAG-VS 117, 38r; ant west hende vanden straetkyn daermen comt van *neste voerde* te hulsem waert, id, 9v; van dalem naer *neste voorde*, **1529**, KAD-405, 107r; *neste voorde*, id, 107v.

NEVEN ALAERTS SLOCX: daerment nompt *neven alaerts slocx*, **1450**, SAG-330/24, 564r.

NEYE PANTHAGE: tsticxken dat men heet *neye panthaghe*, **1435**, SAG-301/33, 125r.

NIEUWE GRACHT: lancx der *nieuwer gracht*, **1532**, SAG-330/51, 86r.

NIEUWMEERS: een ghemet gheheeten den *nieumeersch* tsomerghem, **1560**, RAG-Bo 406, 38r; landts ghenaempt de *nieumeersch*, **1580**, SAG-330/98, 101r.

NIEUWE POOTMEERS <F3-G3>: een alfbunder meersch gheleghen in scurre neffens der *nyeuwe poot meersch*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 8r.

NIEUW VELD <B6>: den nederen vanc hoofdende up *tnieu velt*, **1478**, SAG-MB 10, 4r: t*nieu velt*, id, 8r/v; een ghemet lants gheheeten *tnieu velt* hofdende up de west zyde van spenhaut strate, **1510**, SAG-VS 117, 17v; t*nieu velt*, **1560**, RAG-Zo 230, 19r, 35v ev; upt velt (i.m. *nieuvelt*), **1575**, SAG-FH 377, 3v, 9r.

NOKERBILK: Inden *nokerbeelc*, **1456**, SAG-330/27, 147r.

OLIEMOLEN <D5>: renten van der *hoelmuelene*, **1452**, SAG-VS 117, 18r; ande *holye muele(ne)*, **1497**, SAG-VS 117, 16v; ande *holyemuelene*, **1502**, SAG-VS 117, 23r; byder *olimuelene*, **1510**, SAG-VS 117, 35r; rente vand(er) *holymuelene* te zom(er)ghem, **1525**, SAG-VS 117, 37r; aende *oliemuelene* tzomerghem boven ghelant oost de muelewal, **1554**, SAG-VS 118, 39r; beneden der *oliemuelene*, id, 42r, 45r; noort de *oliemuelene*, id, 77r, 78r; byden *oliemuelene*, id, 82r; pachter vande *olye muelene* metten huuseken daer neffens staende ... upde coutre, **1564**, SAG-VS 119 Rek.1559-1561, 2r; by der *olyemuelene*, **1597**, SAG-VS 117 KR, 2v; de *holy muelene*, **1611**, RAG-Zo 422, 28r, 98r, 116v; de *holy muelen*, id, 27v.

OLIEMOLENSTUKSKEN <D5>: een styck lants datmen heet de *holy muelene sticxken*, **1606**, RAG-Zo 243, 23v.

ONDERMARKSKEN: upt *ondermaercxken* groot ontrent een hondert xxx roen, **1606**, RAG-Zo 243, 50r.

ONZE MOYEN STEDEKEN: t*onse moyen stedeken*, **1559**, SAG-330/76, 270v.

ONZE (LIEVE) VROUWENSTRAATJE / -WEG: *onse lieve vrauwe straetkin*, **1543**, RAG-RvVl 964, 340r; *onse(n) vrouwen wech*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.25-32, 35 & 36.

OOSTAKKER <B4>: xC roen lants inden *hoeshackere* commende up den groeten wech bachten hoetzele, **1510**, SAG-VS 117, 21v.

OOSTBILK <B5>: zijn huusinghe ende ofstede die men heet de *oestbeelc* up theerscip van der wostinen, ca.**1470**, SAG-VS 117, 2v.

OOSTHOEK: Inden *oesthouc*, **1476**, RAG-Zo 282bis, 11r.

OOSTMEERS <B4>: ijC r. mersch datmen heet de *hoost mersch*, **1485**, SAG-330/37, 141r; *oestmerchs*, **1510**, SAG-VS 117, 20r/v; een stick gheheeten den *oost meersch*, **1560**, RAG-Bo 406, 38r; toetsele Inden *oostmeersch*, **1602**, SAG-330/125, 85r.

OOSTWINKELMEERS: de *Oostwynckel meerschs*, **1551**, RAG-Zo 248, 15r.

OOSTZIJDE <B6>: lants ... gheheeten de *oost zijde*, **1560**, RAG-Zo 230, 31v, 138r; gheheeten *oost zijde* hendende up de Raessche meersch, id, 90r; d*oost zijde* (hoofdende up Jans meersch), id, 59r, 86v; ij ghemeten lants up spennaut gheheeten de *oostzyde* hendende up de raessche meersch metten oost ende metten westhende up spennaut strate, **1575**, SAG-FH 377, 19r; d*oostzyde* (hoofdende up Jans meersch), id, 5v, 7r.

OP 'T VELD <C5>: vijC roen landts gheheeten *up tvelt* metten noorthende op j straete spennaut strate, **1575**, SAG-FH 377, 1r;

OUDE BOLLE: een behuusde hofstede van hauts ghenaemt d*aude bolle* ... ontrent Lx roeden, **1616**, RAG-Zo 423, 13r.

OUDE BOOMGAARD: een stic ghenaemt den *ouden bogaert* achter de schuere, **1531**, SAG-301/87, 24r; een stic ghenaempt den *ouden bogaert*, **1540**, RAG-RvVl 963, 333r.

OUDE BOS: bachten / besiden den *houden bossche*, **1412**, SAG-301/21-II, 38r.

OUDE GOED <G3>: dat men heet het *Audegoede* te beke up de noortoostsyde van de Lieve, **1574**, RAG-Ro 5, 67r; --, **1589**, RAG-Ro 6, 68r.

OUDE KALE(NE) <B7-D7>: van der *ouder caelne*, **1438**, SAG-301/35, 15r; an de *haude calene*, **1452**, SAG-VS 117, 25r; an d*oude cale(ne)*, **1525**, SAG-VS 117, 51r; vander durme strate westwaert lancxst de *oude calene* tot up de spenhout strate by hamme te voorde, **1564**, SAG-VS 117, los blad; inde romeerschen ... zuudt d*oude calene*, **1572**, ARA-RK 45207, 1v; ten durmen ... zuutoost d*oude calene* ... noordt tmeerschstraetkin, id, 26r; te durmt ... zuudt d*oude calene*, id, 19r, 60v; d*oude calene*, id, 25r, 33v; --, **1615**, RAG-Vi 228, 174v; --, **1616**, RAG-Vi 228, 175r.

OUDE MEERS(EN) <A5>: Inden *hauden meersch*, **1415**, SAG-330/15, 311r; dlant gheheeten d*oudemersch*, **1435**, SAG-301/33, 125r; --, **1441**, SAG-301/36, 122r; meerssche Inde *oudemersch*, **1477**, SAG-330/34, 33r; in d*aude meersch*, **1478**, SAG-MB 10, 7v; d*aude mersch*, id, 18v; de *oude meerschen*, **1494**, SAG-330/40, 34r; d*oude meersch* (i.m. d*hauwe meersch*), **1560**, RAG-Zo 230, 34r; d*aude meersch*, id, 75v; *hauwe meersch*, id, 100r; de *haude meersschen*, **1571**, SAG-330/89, 58v; d*aúde meersch*, **1575**, SAG-FH 377, 21r; een ghemet in d*aude meersch* oost (N) met haeren steenvoordekins, id, 2v; een stuck lants gheheeten den quaen bilck ... metter noortzyde an wynckelaere (i.m. by de *hauwe meersch*), id, 3r; een stick lants ghenaempt de *audemeersch*, **1586**, RAG-Me 65, 12v; Inde *oude mersch*, **1606**, RAG-Zo 243, 9r; inde *oude mersch*, **1611**, RAG-Zo 422, 41v; de twee ghenaemt de *haude mersschen*, id, 41v.

OUDEMEERSBILKEN <A5>: vijC roeden lants gheleghen in d*aude meers belckine*, **1478**, SAG-MB 10, 21r; in d*aude mers belckine*, id, 21r.

OUDENHOF <E5>: de prochipapen up *hauwe(n)hof*, **1497**, SAG-VS 117, 23r; de prochiepape up *hauwenhof*, **1502**, SAG-VS 117, 13r, 17v; C roen lants gheheten *houdenof* hoefdende metten noert hende up den holen wech, **1510**, SAG-VS 117, 9v; hondert roen lans gheheeten *haudenof*, id, 39v.

OVERDAM <F5>: de stede *overdam*, **1409**, SAG-330/14, 109v; t*overdam*, **1447**, RAG-K/SMG 385, 4v; te *overdam*, **1456**, SAG-330/27, 348r; t*overdam*, **1479**, RAG-Ro 13, 55r; *overdam*, **1496**, SAG-330/40, 300r; --, **1497**, SAG-VS 117, 59v; --, **1504**, ARA-RK 1091, 88v; --, **1505**, RAG-NB, O; upt straetkin alzomen gaet van duermen te *over dam*, **1510**, SAG-VS 117, 39r; te *over dam*, id, 5r, 27v, 39r; *over *Dan*, id, 5r; *Overdam*, **1550**, RAG-NB 8, 24r; t*overdam*, **1551**, SAG-Vo 5, 55r; landts t*hoverdam*, **1551**, RAG-Zo 248, 2r, 3v ev; *overdamme*, **1552**, ARA-RK 7397, 45v; *hoverdam*, **1553**, RAG-Ro 4, 83r, 89r; t*overdamme* up trot, **1554**, SAG-VS 118, 119r; t*overdamme*, id, 122r, 127r; zynen Lande t*overdamme* ... zuut/west het donckerstraetken, id, 135r; *overdam*, **1560**, SAG-86/6/5, 76r; t*overdam*, **1572**, ARA-RK 45207, 26r; *overdam*, **1573**, RAG-Ro 71, 12r; --, **1574**, RAG-Ro 5, 90r, 93r; --, **1589**, RAG-Ro 6, 82r; t*overdam*, **1606**, RAG-Zo 398, 39r; *Overdamme*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.43.

OVERDAMSTRAAT(JE) <F5>: d*hoverdamstrate*, **1551**, RAG-Zo 248, 3r; t*overdamstraetkin*, **1572**, ARA-RK 45207, 26r; d'*overdam straete*, **1589**, RAG-Ro 6, 82r.

OVERDURMEN: daer ment heedt *over duerme*, **1486**, SAG-330/37, 302r; t*overdurmen*, **1572**, ARA-RK 45207, 56r.

PAARDENBILK <F2>: den *paerden buelc*, **1439**, SAG-301/35, 62v; vijC roeden lants datmen heet den *p(aer)den beelc* ... tsompelgoed naest ghelant, **1452**, SAG-VS 117, 10v; den *paerden beelc*, **1505**, SAG-330/43, 26r; den *p(er)denbuelc*, **1505**, SAG-301/69, 10r; den *perdebelc*, **1525**, SAG-VS 117, 22r; den *peerdenbeelc*, **1528**, SAG-301/84, 87v; *peerde bilck*, **1536**, SAG-330/54, 92r; den *peerdebilck*, **1554**, SAG-VS 118, 36r; ung bonnier de terre nomme *peerdenbilck* gisant sur le vrijlaetscap au dict zomerghem,

1556, ARA-RK 7399, 51v; een stijck daer neffens (Lange Bilksken) ghenaempt den *peerden bijlck*, **1573**, SAG-VS 119 Rek, 60v; den *peerdebulc*, **1595**, SAG-330/117, 142r; den *perdenbilck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 39v, 44v; meersch ghenaemt de *peerde bilcken*, **1607**, SAG-330/129, 41v; een partije ghenaemt den *peerdebilck*, **1611**, RAG-Zo 422, 105v; --, **1616**, RAG-Zo 423, 9v.

PAARDENBILKSKEN <F2>: een stic (i.a.s. de *peerdebeelcxkin*) ... hoefdende up tgoet te rapenbuerch, **1525**, SAG-VS 117, 30r.

PAARDENDREVE: mersch genaemt de *peerde dreve*, **1626**, RAG-RG 25B, 17v; (200 r.) lants ghenaempt de *peerde dreve*, **1626**, RAG-RvVl 989, 291v.

PAARDENMEERS: ij stycken nu ghenaemt de *peerdemersch*, **1600**, RAG-RG, O; mersch genaemt den *peerdemersch*, **1626**, RAG-RG 25-B, 17v; mersch ghenaempt den *peerdemersch*, **1626**, RAG-RvVl 989, 291v.

PAARDENSTAL <D-E 4-5>: teghen over tscaeck ghenaempt den *peertstal*, **1543**, SAG-330/61, 12r; --, **1579**, SAG-330/96-II, 263r; tpaertijken genaempt den *pertstal*, **1600** kop.**1682**, RAG-WK 221, 42r.

PADDENBILKSKEN <F4>: hondert Roeden gheheeten het *paddebilcxken*, **1554**, SAG-VS 118, 138r; een paertijken lant ghenaempt het *paddebilcxken* bij roost, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 26r.

PANNE <D4-E4>: vijf hondert Roeden landts gheheeten de *panne*, **1532**, SAG-330/51, 86r; vC roeden lants gheheeten de *panne*, **1613**, RAG-Zo 231, nr. 23?; de *Panne*, id, kaart.
Zie ook *LANGE PANNE*.

PANTHAGE 1 <D6>: de gheer an de *panthaghe*, **1435**, SAG-301/33, 125r; --, **1441**, SAG-301/36, 122r; Inde *panthaghe*, **1494**, SAG-330/40, 34r; een ghemet lants dat men heet de *panthaghe* ... oost et goet ten heye, **1525**, SAG-VS 117, 47r; inde *panthaghe*, **1528**, SAG-301/84, 87v.

PANTHAGE 2 <B3>: een stick ghenaempt de *Panthaghe* ... west de walle straete, **1573**, SAG-VS 119 Rek, 62r; de *panthaeghe*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 31r, 42v; iiij partijen Lants ... te walle in cattenbrouck genaemt de *Panthaghen*, **1606**, RAG-Zo 398, 4r; de *panthaghen*, id, 4v, 19v.

PANTHAGE 1 of 2: *panthaghe*, **1611**, RAG-Zo 422, 45v, 127r.
Zie ook *ACHTERSTE & NEYE PANTHAGE, LANG PANTHAAGSKEN*.

PANTHAGESTUK: t*panthaeghstyck*, **1528**, SAG-301/84, 87r.

's PAPEN BILK(EN): une mesure de terre nomme *spapenbilck*, **1554**, ARA-RK 7398, 77v; *spapenbilck*, id, 108r; lande gheheeten *spapen bilcken*, **1554**, SAG-VS 118, 39r,

84r; *spapenbilcken*, id, 40r; een stick lants ghenampt *papenbilck*, **1576**, SAG-330/93, 210v; een stic Landts ghenaempt *spapenbilc*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v; een partije Lants wijlent ghenaemt *spapen bilck* ende nu Joorys bilck, **1611**, RAG-Zo 422, 31v.

's PAPEN BROEK: viijC xxxij Roeden ghenaemt *spapenbrouc*, **1504**, SAG-330/43, 13v; een partije Lants ... ghenaemt *spapen brouck*, **1611**, RAG-Zo 423, 29r.

's PAPEN MEERS(EN): *spapen meersch* ende es gheheeten de westmeersch, ca.**1470**, SAG-VS 117, 5r; *spapenmeersch*, id, 26v; *spapen mersch*, **1516**, SAG-VS 119 AR, 3r; merschen gheeten et *spapen mersch*, **1531**, SAG-VS 119 AR, 3v; Int *spapen mersch*, **1536/1542**, SAG-VS 119 AR, 3r; *spapen meersch*, **1539/1546**, SAG-VS 119 AR, 3r; *spapen mers*, **1548**, SAG-VS 119 AR, 3r; *spapen merchs*, **1549**, SAG-VS 119 AR, 2v; *spapen mersch*, **1553**, SAG-VS 119 AR, 4v; *spapen meersch*, **1555**, SAG-VS 119 AR, 3v; *spapenmersch*, **1559**, SAG-VS 119 AR, 2r; *spaepen meersschen*, **1581**, SAG-VS 119 AR, 12; inde *paepen meerschs*, **1594/1598**, SAG-VS 119 AR, 3r; *paepen meersschen*, **1597/1599/1601**, SAG-VS 119 AR, 3r; *spapen mersch*, **1606**, RAG-Zo 243, 2r, 26v.

PAPENSTUK: datmen heedt et *paepen stick*, **1573**, RAG-Ro 71, 15r.

PARADIJSSTRAAT <G2?>: de *paradijse straete*, **1608**, SAG-330/129-II, 30r.

PARADIJSSTUK <G2?>: xC roeden lants gheheeten t*paradijs styck*, **1606**, RAG-Zo 243, 16r.

PAS(BILKSKEN): een ghemet lants ... gheheeten tammevoort ofte t*pas*, **1560**, RAG-Zo 230, 44v; viijC lxxx roen voor pauwels bosch gheheeten t*pas*, id, 136v; gheheeten tammevoort ofte *pas*, nu ghenaemt het pasbilckxken, ca.**1600**, RAG-Zo 230, 44v; *pas*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 5v; een stic landts ghenaempt het **pars*, **1620**, SAG-330/135-II, 26r.

PAUWELS BOS: een ghemet lants gheheeten den vanc voor *pauwels bosch*, **1478**, SAG-MB 10, 10v; voor *pauwels bosch*, id, 1r, 25r, 26r; voor *pauwels bosch* gheheeten tpas ... metten wets hende up spennaut straete, **1560**, RAG-Zo 230, 136v.

PAUWELS WILST STEE <F5>: een bunder Lants gheleghen te Overdam jeghens over datmen heedt *pauwels wilst ste*, **1573**, RAG-Ro 71, 12r.

PAUWS BILK(SKEN) <E6>: *spaubeelcxkin*, **1497**, SAG-VS 117, 42v; *spausbeelcxkin*, **1502**, SAG-VS 117, 45r; ter duermen bij den hooghen hulle gheheeten *paus bilc*, **1551**, RAG-Zo 248, 15v.
Zie ook *BACHTEN 's PAUWS, PIETER PAUWS (STEDEKEN)*.

PAUWS STUK: *spaeus stic* ij ghemete, **1409**, SAG-330/14, 109v; een ghemet lants gheheeten t*spaus stick* an de suutzijde vander straten, **1551**, RAG-Zo 248, 18r.

PERRIK: dander ghenaempt den *perrick*, **1580**, SAG-330/98, 101r.

PHILIPS STUK <E3>: ij ghemeten lants dat men heet *ph(ilip)s styc* gheleghen te meerelare ande noert zyde vander straten, **1510**, SAG-VS 117, 7v.

PIER HEINS STEDE <C5>: *piereins stede* ter haeghe, **1560**, RAG-Zo 230, 11v; *pier heins stede*, id, 140r.

PIERMANS PUT: zie *PYCMANS PUT*.

PIER OOMS BILK: een stick landts ghenaempt *pier ooms bulck* west tmuelenstraetkin, **1595**, SAG-330/117, 142r.

PIETER PAUWS: j ghemet lants ... ende heet bij *Pieter spaeus*, **1452**, SAG-VS 117, 14r; j plecke lants an de hoest zyde van pieter spaus stedekine heet te *pieter spaeus*, id, 15r; een plecke lants gheheeten by *pieter spaeus*, id; een plecke lant ... ande oestzyde van p(ieter)e paus stede ende heet te *p(ieter)e paus* ... datmen heet het gheerste landt ende scot landt, **1525**, SAG-VS 117, 34r; een plecke lants by *p(ieter)e paus* int *ghertlant, id, 31r; een ghemet lants ande oestzyde van p(ieter)e paus stedekin ende heet by *p(ieter)e paus* ghestlant, id, 31r.

PIETER PAUWS STEDEKEN: dat men heet *pieters spaeus stedek(in)*, **1452**, SAG-VS 117, 13r; van *pieter spaeus stedekine*, id, 15r; dat men heet *p(ieter)e paus stede*, **1525**, SAG-VS 117, 26r; *p(ieter)e paus stedekin*, id, 31r; *pier paus stede*, id, 29r; *p(ieter)e paus stede*, id, 34r.

PIETER STALPAERTS STEDE: tenden *pieter stalpaert stede*, **1452**, SAG-VS 117, 10r; datmen heet *p(ieter)e stalpaerts stede*, **1525**, SAG-VS 117, 23r.

PIETER VAN LAERESTUK <F4>: viijC roen Landts ande noortwestsyde vander lieve zuut tschaubrouckstraetken ghenaemt *pieter van laren stick*, **1574**, RAG-Ro 5, 78r; --, **1589**, RAG-Ro 6, 70r.

PIETER WIJNS STEDE: een partye van Lande ghenaemt *Pieter wyns stede*, **1606**, RAG-Zo 398, 36v; een partije landt ghenaemt de *pieter wijns stede*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 75r; zecker plecke van Lande gheheeten *Pieter Weins stede*, **1606**, RAG-Zo 243-II, 4v.

PIETER WILLE(M) GEMET <F3>: een ghemet Landts ghenaemt *Pieter Wille ghemedt*, **1573**, RAG-Ro 71, 18r; een ghemet viftich roen landts te meerelare ghenaempt *pieter willem ghemet*, **1574**, RAG-Ro 5, 103r; --, **1589**, RAG-Ro 6, 95r.

PIE(TE)R WILLEMS STUKSKEN <B6>: zynen lande gheheeten *pier willem sticxken* groot ontrent een ghemet xxx R. ... noort het scaephanneken straetken, **1554**, SAG-VS 118, 128r.

PIETERS BILK <B5>: twee C roen lants gheheeten *pieters belc* gheleghen toetsele, **1510**, SAG-VS 117, 22r.

PLATTE BILK(SKEN) <D-E 4?>: t*platte belcxken*, **1528**, SAG-301/84, 87v; een partye Lant ... op dander helft de meullen te daelmen gen. den *plaetdenbilck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 34r.

PLATTE SCHURE: een meersch gheheeten de *platte schuere*, **1571**, SAG-330/89, 58v; tveldekin ... west de *platte schuere*, **1572**, ARA-RK 45207, 31r.

PLAT STUK: ghenaemt *platte stycke*, **1606**, RAG-Zo 243-II, 3r.

POEL: ten *poel*, **1376**, SAG-330/6, 81v; ter stede daer ment heet den *poel*, **1443**, SAG-330/23, 211r; --, **1455**, SAG-330/27, 135v.
Zie ook *LANGE POEL, LANDEKENPOEL.*

POLDERKEN <E3>: ghenaempt t*polderken* ... het Meerlaerstraetken west, **1621**, RAG-U 183/17, 1v.

POORTERS BILK <B-C 3-4?>: een alf ghemet lants in *poerters beelc* hoefdende an de cleytstrate, ca.**1470**, SAG-VS 117, 16v; *poortijns bilck*, **1551**, RAG-Zo 248, 6v, 9v.

POOTMEERS <F3>: tselve voors(eyde) alfbunder int scurre neffens den goede ter heyen *pootmeersch*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 8r.
Zie ook *NIEUWE POOTMEERS.*

POOTSTUK: een alf bunder daermen heet t*poetstic*, **1510**, SAG-VS 117, 31v.

POTTERS BILK: eenen buelc diemen heet *potters beelc*, **1419**, SAG-330/17, 42v.

PRAETLAND: ijCl roeden lants ... datmen heet t*praetlant*, **1452**, SAG-VS 117, 9r; lants ... heet *praetlant*, id, 10v; van den *praetlande*, id, 9r/v; *praetlant*, **1525**, SAG-VS 117, 21r; een ghemet lants ... ende heet *praet lant*, id, 22r.

PRIEELKEN: een bilcxkin gheheeten t*prieelkin* daer den wech noeschs hover loopt van somerghem na ronsele west een straettgin oft wagenwech, **1551**, RAG-Zo 248, 21r.

PRIESTERAGE: over de *priesteraghe* ant kerchof, **1452**, SAG-VS 117, 18v.

PRUIMSTUK(SKEN): ijC r. eerven ghenaemt *pruumstickin*, **1483**, SAG-330/36, 297r; het *pruumsticxken*, **1541**, RAG-Bo 406, 10r; ijC roeden lants ... ende heet nu et *prui(m)sticxkin*, **1551**, RAG-Zo 248, 7v; ghenaempt het *pruymstick*, **1621**, RAG-U 183/17, 1v.

PUTBILK <B6>: den *pitbelck* (i.m. spennaut), **1560**, RAG-Zo 230, 106v; --, **1575**, SAG-FH 377, 10v.

PUTJE(S): *pitkyn*, **1510**, SAG-VS 117, 40r; de meersch ghenaempt de *pitkins*, **1559**, SAG-330/76, 270r; --, **1576**, SAG-330/94, 110r.

PUTSTUK(KEN) <C5>: ijC roeden lants ligghende int *pit stic* tusschen den ecke ende zomerghem upden ghentwech, ca.**1470**, SAG-VS 117, 13v; een ghemet ende xxxij roeden erven ghenaemt het *pijtstic*, **1483**, SAG-330/36, 297r; de heelt van eenen sticke lants gheheeten *spitstic* gheleghen up den wech tusschen steemberch ende hecke, **1510**, SAG-VS 117, 19v, 20r; het *putstick*, **1554**, SAG-VS 118, 73r; de *pitsticken*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v; nu ghenaemt het *pitstyck*, **1611**, RAG-Zo 422, 66v, 126r.

PYCMANS PUT <D5>: in *pycmans pyt*, **1452**, SAG-VS 117, 22r/v; in *pycmans pit*, id, 22r; neffens westerlinc hoefdende metten zuuthende up *pycmans pit*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 27r; lants in *piemant pit* ... met den west hende up de hee(r) strate, **1525**, SAG-VS 117, 42r; in *piemant pit*, id, 44r; in *pietman pit*, id, 45r; ghenaempt den *piermanspit*, **1594**, SAG-VS 117 KR, 3r; een paertije Lants ghenaempt den *piermans pudt*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 40v, 53r, 62r.

PYFEROENS MEERS <C5>: In *pyferoens mersch* tstic neffens mulaer, **1497**, SAG-VS 117, 30r; In *pyferoens mersch* stic neffens mulaer, **1502**, SAG-VS 117, 25r.

RAAPBILKSKEN: het *Raepbeelcxken*, **1598**, RAG-WS 397, 56r.

RAAPSTUKSKEN <D4>: datmen heet t*raepsticken*, **1525**, SAG-VS 117, 12r.

RAECHTING/RAECHTIENDE <E4>: in *raechtinc*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 30r; de *raect thiende*, **1529**, KAD-405, 108r; (ses Roten thienden diemen heet) *Raectiende*, **1571**, SAG-28/83/355, 40r, 43v; *Raecthiende*, id, 40r.

RAECHTINGKOUTER/RAECHTIENDEKOUTER <E4>: up den *Raechtinc coutere*, **1546**, SAG-301/100, 133v; lants ... opden *Raecthiende cauter*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.23.

RAECHUT: een bunder landts ... gheheeten *Raechut* noort van zomerghem keercke, **1532**, SAG-330/51, 86r; in Somergem up de *rache*, **1574**, SAG-28/7/31, 50v.

RAESKENS MEERS <C6>: viii bundre heet *Raeskins mersch*, **1481**, RAG-Vi 227, 6r; *raeskins mersch*, **1525**, SAG-VS 117, 11r, 13r; in *raeskyn merschen*, **1564,** P/Ha-KR 1563; neffens *raeskins mersch* ... zuutwest et schondonc straetkin, id, 15r; *raeskins mersch* ant scoendonck straetkin, id, 13r; ghenaempt *raeskins meersch* ... te ro, **1572**, ARA-RK 45207, 30v; an den donckbosch te Ro ofte *Raeskens meersch*, **1608**, SAG-330/129-II, 30r.

RAESSCHE MEERS(EN) <B6>: in spennaut hendende up *Raessche meerschen*, **1560**, RAG-Zo 230, 65v; de *Raessche meersch*, id, 86v, 92r; ij ghemeten lants up spennaut gheheeten de oostzyde hendende up de *raessche meersch*, **1575**, SAG-FH 377, 19r; *Raesch meersch*, id, 7r; de *Raessche meersch*, id, 17r; Inde voorn. Roo ter plaetsen daerment heet de *rassche meersschen* oost het straetken dat loopt van Roo naer den dauerbosch, **1600**, SAG-330/124-II, 35v.

RAPENBURG <F2>: *Rapenborch*, **1414**, SAG-WH 268, 9r, 15v; *Rapenbuerch*, **1499**, SAG-WH 270, 13v; straetken dat loopt van beke naer *rapenburch*, **1574**, RAG-Ro 5, 82r; --, **1589**, RAG-Ro 6, 74r.
Zie ook *GOED te RAPENBURG*.

RAPENBURGGRACHT <F2>: up *Rapenborch gracht*, **1414**, SAG-WH 268, 9r.

RAUWE HILTEBRUGGE: het stic Landts ... ghenaempt de *Rauwe* ende quade *hielebrugghe*, **1620**, SAG-330/135-II, 14r; de *Rauwe* ende quaede *hielebrugghe*, id, 26r.

REBBILKSKEN: ghenaempt t*rebbulcxkin*, **1572**, ARA-RK 45207, 56r.

RECHTE GENTWEG/HEERWEG <B4-G6>: naer den *rechten ghentwech*, 1529, KAD-405, 108r; up den *rechten herwech*, id, 108r; totten *rechten herweghe*, id, 108v; den *Rechten Wech* naer ghendt, **1543**, RAG-RvVl 964, 340r; den *rechten ghendtwech* naer brugghe, **1551**, SAG-86/6/5, 55r.

RECHTE STREPE: dat men heet de *Rechte strepe* ... an de west zijde vanden grooten beyart, **1543**, RAG-RvVl 964, 340r.

REEP <E3>: den *Rep*, **1573**, RAG-Ro 71, 3r; te merrelare waert ende teen heedt den *reep*, **1574**, RAG-Ro 5, 80r.

REEUWSTRO: den wech die Leet van het *Reeustroo* naer de kercke van Zomerghem, **1613**, RAG-Zo 231, nr.10; het *reeustro*, id, nr.18 & 19.

REU: daerment zeeght den *Reu*, **1505**, SAG-301/69, 10r.

RIE(DE)KEN <E6>: t *Rieken*, **1497**, SAG-VS 117, 10r; dat men heet et t*rykin*, na **1497**, SAG-VS 117, 15/4r; up et ryken ende up den herwech, id, 15/4r; up et rieykin, id, 15/4v; int *riedekyn* hoeffdende metten zuut hende up den waterganc, **1510**, SAG-VS 117, 38v; ij g. lx Roeden gheheeten t*ryken*, **1554**, SAG-VS 118, 33r; hueren Lande gheheeten het *Ryken* ... oost het donckerstraetken, id, 140r; het *Rieken* ... zw het maertselaere straetken, na **1554**, SAG-VS 118, 140r; dhelft vant *rijcken* jn scheets cautere, **1611**, RAG-Zo 422, 73v; --, **1622**, RAG-Zo 423, 11v.

RIEST: Inde *Ryest*, na **1497**, SAG-VS 117, 15/2v; j G. van haeren lande upde *Ryest*, **1554**, SAG-VS 118, 79r; een stick lants gheheeten de *Ryst* groot C xviij roeden, id, 95r; upden *Ryst*, id, 97r; Gheheeten den *Ryst*, id, 108r; een ghemet ghenaempt den *Riest*, **1602**, SAG-330/125, 85r; de *riest*, **1611**, RAG-Zo 422, 32r, 65v.

RIETAKKER: ijC roeden lants gheleghen in *rietackere*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 14v; ijC xxv roen lants gheleghen up den d*riethackere*, **1510**, SAG-VS 117, 21r.

RIETGRACHTSTRAATJE <E5?>: tusschen den olewech ende *t*rytgret straetkin*, **1510**, SAG-VS 117, 17v.

RIJCKAERTS VANG: In *ricaerts vanc*, **1478**, SAG-MB 10, 8v.

RIJKE BERGEN: vyf partyen ... ghenaemt de *rijckeberghen*, **1611**, RAG-Zo 423, 14r.

RIJMEERS: terdendel van eenen bossche gheleghen up *rymerchs* hoefdende up de beuyerwaenstrate vijC roen lants, **1510**, SAG-VS 117, 34r.

RIJSTRAAT(JE) <C3>: up steenberghe ... west het *Rystraetken*, **1554**, SAG-VS 118, 35r; het *Rystraetken*, id, 32r, 39r ev; t*rystraetken*, id, 80r, 86r; byder muelene ... oost de *Ryestraete* noort de waterloop, id, 54r; het *ryststraetken*, **1595**, SAG-330/116, 116r; het *rijstraetken*, **1597**, SAG-330/119, 123v.

RIJVERS/RIJVIS <D4>: daerment heet *Riinvisch*, **1441**, SAG-330/22, 338v; by *rivisch*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 28v, 29r; jeghen *ryvijsch* overe, id, 21v; theerschip van *Ryvisch*, **1476**, RAG-Zo 282bis, 2r; *Ryvisch*, id, 2r, 4r; *ryvysch*, **1479**, RAG-Ro 13, 9r; *Rijvisch*, **1496**, SAG-330/40, 300r; theerscip te *Rivisch*, **1502**, ARA-WK 3311, O; --, **1504**, ARA-RK 1091, 91r; *Rijvisch*, **1520**, ARA-WK 3314, O; *ryvisch*, **1529**, KAD-405, 107r, 108r, 108r/v; --, **1530**, ARA-WK 3314, O; --, **1531**, SAG-VS 119 AR, 3r; *Ryvisch*, **1536/1539**, SAG-VS 119 AR, 2v; --, **1541**, RAG-Bo 406, 10r; *Rijvisch*, **1549**, SAG-VS 119 AR, 2v; de strate die loopt vander kercke naer *rijvischs*, **1551**, RAG-Zo 248, 2v; ten hecke by *Ryvis*, **1554**, SAG-VS 118, 1r; *ryvis*, id, 7r, 32r; van het **Rijve* naer den cautere, **1564**, SAE-1010, 82r; te *ryvisch* ... zuudt de dalemstrate, **1572**, ARA-RK 45207, 80v; *ryvisch*, id, 18r/v; *rijvisch*, id, 42v; *rivisch*, id, 42v, 50v; *rijvers*, **1573**, RAG-Ro 71, 5r; *ryvers*, **1574**, RAG-Ro 5, 6r, 22r ev; *Rivisch*, **1576**, SAG-330/96, 211r; leengoet ghenaempt *Rijvisch*, **1586**, RAG-RvVl 984, 82r; *Rijvers*, **1589**, RAG-Ro 6, 6r; *Ryvers* pachtgoet, **1594**, SAG-VS 119 AR, 3r; *Rivis*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v; *rivisch*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 30r; *Rivisch*, **1611**, RAG-Zo 422, 137r; *Ruyvers*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.61 & 63; *rivisch*, **1619**, RAG-Zo 423, 9v.
Zie ook *GOED te RIJVIS*.

RIJVERSBOS <D4>: neffens *ryvers bochs*, **1510**, SAG-VS 117, 36r.

RIJVERSDREVE <C4>: voer *Ryvisch dreve*, **1539**, SAG-VS 119 AR, 4r; *Ryvis dreve*, **1554**, SAG-VS 118, 13r; *Rivisch drefve*, **1611**, RAG-Zo 422, 1r.

RIJVERSHEKKEN <D4>: voor *ryvis hecken*, **1529**, KAD-405, 107v.

RIJVERSLINDE <C4>: naer *ryvisch linde*, **1529**, KAD-405, 108v.

RIJVERSMEERS(EN) <D4>: jnde scurre de *riivismeersch* gheleghen an de zuutzyde, ca.**1470**, SAG-VS 117, 17r; een haut bunder lants gheleghen by dalem ende heet *Ryvisch mersch*, **1525**, SAG-VS 117, 33r; twee paertijen Lants ghenaempt de *rijvischmersschen*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 34r.

RIJWEG 1 <C3?>: up de *Rywech*, **1497**, SAG-VS 117, 19r; up den *Rywech*, **1502**, SAG-VS 117, 13v; aenden waterganck up den *Rywech*, **1554**, SAG-VS 118, 46r; up den

rywech oost de muelestraete, id, 51r; den *Rywech*, id, 41r; west de *Ryders wech*, id, 62r; ande muelene het stick by den *Rywech*, **1565**, SAG-330/83, 36r; den *rijwech*, **1611**, RAG-Zo 422, 58v; het straetken ghenaemt den *Rywech*, **1611**, RAG-Zo 422, 103v.

RIJWEG 2: 200 r. landts ... gheheeten den *reywech*, **1595**, SAG-330/116, 116r; --, **1597**, SAG-330/119, 123v.

RO <B6-D6>: *Rod*, 3e kwart **13e**, RAG-SP 10, 15r; zesse buunre lands licghende inde prochie van zomerghem ter stede dat men heet te *roden* in eenen beilc zestien buunre groot, **1354**, SAG-301/1, 117r; daerment heet te *Roden*, **1421**, ARA-WK 3306, O; te *roede*, **1452**, SAG-VS 117, 5r, 8v; *rode*, id, 2r, 4r ev; *roo*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 4r, 9r; *roe*, **1510**, SAG-VS 117, 17v; --, **1525**, SAG-VS 117, 1r, 9r, 14r; *roede*, id, 4r/v, 6r ev; *rode*, id, 4r, 5r ev; *Roo*, **1554**, SAG-VS 118, 95r; --, **1560**, RAG-Zo 230, 4r, 33v, 98r; *roo*, **1567**, RAG-AM 625, 21v; (den wyck van) *Ro*, **1571**, SAG-28/83/355, 14r, 36r, 56r; *Roo*, **1571**, SAG-28/7/31, 36v; te *ro* ... west de spennestrate, **1572**, ARA-RK 45207, 22v; tgheweste van *ro*, id, 27v; te *Ro*, id, 30r; te *ro* ... zuudt doude calene, id, 33v; *Roo*, **1575**, SAG-FH 377, 11v, 12r ev; *Ro*, **1577**, SAG-28/83/355, 14r; *roe*, **1595**, SAG-330/116, 116r; *Ro*, **1597**, SAG-VS 119 KR, 1v; *Roo*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v; Int gheweste ghenaempt *Ro*, **1601**, SAG-330/125, 10v; *ro*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 17r, 23v, 67v; *Roo*, **1607**, SAG-330/129, 41v; *Ro*, **1608**, SAG-330/129-II, 41v, 30r; --, **1610**, SAG-330/130-II, 43v; *Roo*, **1611**, RAG-Zo 422, 46r; --, **1615**, SAG-330/132-II, 24r; --, **1616**, SAG-330/133, 23r; --, **1616**, RAG-Zo 423, 5r.

ROBOSSELKEN <B6>: up sauwestine ende *roede bossch(el)kiin*, **1452**, SAG-VS 117, 4r; gheheeten t*roedebosschel(kiin)*, id, 7r; eet *roe *buusselinc* ... et oest ende ant schondonc straetkin, **1525**, SAG-VS 117, 8r; Inden brantvanck ghenaempt t*roobusselyck* (i.m.) bij den vossenhoollen, **1560**, RAG-Zo 230, 101v; een half ghemet inden brantvanck ghenaempt t*roo busschelken* (i.m. by de vossenholen), **1575**, SAG-FH 377, 3v; een partije lant genaempt het **robustelinck* o. het meirsch straetgen, **1606** kop. **1682**, RAG-WK 221, 13r; t*roobosschelken*, **1615**, SAG-330/132-II, 27v.

ROELOFS STRAATJE: over *roelefs straetkin* jn steden die men heet de berrent, **1326**, RAG-SB, O.

ROKEGEM: *Brochingahim* (lees: *Hrochingahim*), **737** kop.**941**, GY-TW, 855; *Hrokingahem*, **814**-ca.**820** kop.**941**, id; *Rockingim, Rokkingim*, **814**-ca.**820** kop.midden **11e**, id; *Rokengem*, **1167** & **1187**, id; *Rochenghem*, **1172**, id; ave van *rokeghe(m)*, **1360**, RAG-SB/R 34, 42v.

ROMEERS(EN) <C7>: vande roestrate tot up de *roe mersch*, **1525**, SAG-VS 117, 11r; in de *romeerschen* ... zuudt doude calene, **1572**, ARA-RK 45207, 1v; inde *romeerschen*, id, 63v; inde *romeersch*, id, 25v, 26r, 57r; inde *romerschen*, id, 30v; inde *romersch*, id, 55r, 57r; inde *romeesschen*, id, 63v; in de *Romeersch*, **1572** kop.**1606**, RAG-DF 228, kart.38, 57v; Inden *Roomeersch* Int ghehuchte daerment heet anden dauerbos, **1600**, SAG-330/124-II, 35v; in *Roomeersch*, **1601**, SAG-330/125, 32r, 33r; Inden *romeersch*, **1604**, SAG-330/126, 84r; den *Roomeersch*, **1615**, SAG-330/132-II, 27v.

RONDE KEURS <C7>: een partije Lants genaempt den *ronden Curs*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 11v.

ROND VELD: een partije lants ghenaempt het *ront velt* s. den helsbilck ende hullebilck, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 6v, 7v.

ROOD ROT: t*root* t*rot*, **1551**, RAG-Zo 248, 4v.

ROOIKEN: hondert roeden lants int *roykin*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 1v; dat men heet t*Rudekin*, **1497**, SAG-VS 117, 9r; t*rudekin* In middelackere, id, 17v; up t*rudekin* in middelackere, **1502**, SAG-VS 117, 12r; dat men heet t*rudekin*, id, 25r; t*rooken*, **1554**, SAG-VS 118, 131r; iijC xCvj r. ghenaempt het *roeyken*, **1615**, SAG-330/132-II, 24r; het *Royken*, **1616**, SAG-330/133, 23r.

ROOST <F4-F5>: up *roest* steenscult lant, **1452**, SAG-VS 117, 21v; in de *roest*, **1456**, SAG-330/27, 147r; up *Roest* inden haec, **1497**, SAG-VS 117, 47r; *Roest*, id, 41v, 52r, 64v; up *Roest* inden haec, **1502**, SAG-VS 117, 41r; *Roest*, id, 41v, 42r/v; *roest*, **1510**, SAG-VS 117, 8r; daerment heedt *Roost*, **1517**, SAG-301/74-II, 73r; *roest*, **1525**, SAG-VS 117, 43r, 44r, 45r; up *roeste* stenschult lant, id, 44r; sur *Roest*, **1552**, ARA-RK 7397, 44r; bosch gheleghen up *Roost* groot ijC r. ... het zuutoosthende het langhestick straetken, **1554**, SAG-VS 118, 111r; lande gheheeten *Roost*, id, 120r; up *Roost*, id, 152r, 161r; *roost*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 26r, 57v; --, **1622**, RAG-Zo 423, 14v.
Zie ook *HOGE ROOST*.

ROOSTBOS <F4-F5>: up *Roostbosch*, **1554**, SAG-VS 118, 143r.

ROOSTMEERS <F4-F5>: de *Roestmeersch*, **1554**, SAG-VS 118, 133r, 165r; Inde *roostmeersch* ... hendende up den sickelbosch, id, 148r.

ROSTIJNE: zie *WOESTIJNE 1*.

ROSTRAAT <B6-D6>: *Rode(n) straetkin*, **1409**, SAG-330/14, 109v; vande *roestrate* tot up de roe mersch, **1525**, SAG-VS 117, 11r; de *Roostraete*, **1554**, SAG-VS 118, 93r; de *Roo straete*, **1560**, RAG-Zo 230, 11r, 42v; *rostrate*, **1572**, ARA-RK 45207, 18v, 24r, 89r; *Roostrate*, **1575**, SAG-FH 377, 4r, 13v ev; *roe strate*, **1595**, SAG-330/116, 116r; *roestraete*, **1597**, SAG-330/119, 123v; *rostraete*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 2v, 5v, 9r ev; *roe strate* naer durmen, **1611**, RAG-Zo 422, 37r.

ROT <F5>: up t*Rot*, **1497**, SAG-VS 117, 52r; upt *roet*, **1502**, SAG-VS 117, 42v; parcheel ... ghezeit t*Rot*, **1517**, SAG-301/74-II, 137r; upt *rot*, **1551**, RAG-Zo 248, 7v; een stick lants gheheeten t*Rot*, **1554**, SAG-VS 118, 139r; ijC Roeden Lants gheleghen Inden middele van eenen bilcke gheheeten t*Rot*, id, 151r; lande gheleghen toverdamme up t*rot*, id, 119r; zynen Lande gheheeten t*Rot*, id, 158r.
Zie ook *GROOT, KLEIN & ROOD ROT, NEDERROT*.

RUTKEN: een partije Lants ghenaemt het *Rutken*, **1611**, RAG-Zo 423, 23v.

RUTSAERTS BILK <D5>: j g. gheheeten *Rutsaerts bilck* oost de straete van heutghem, **1554**, SAG-VS 118, 60r; ghenaemt *ruutsaert bilck* oost de strate loopende van huutghem naer necke, **1611**, RAG-Zo 422, 51r.

RUTSAERTS VANG: an *rutsaerts vanc*, **1478**, SAG-MB 10, 4r; een ghemet in *Rutsaerts vanck* metter west zijde up spennaut acker up de zuudts. den vincken bosch, **1560**, RAG-Zo 230, 17r.

SARENBILK: neffens *saeren beelcke*, **1502**, SAG-VS 117, 42r; neffens *saren beelcke*, id, 43r.

SALS AKKER <E1>: een plecke lants by dat men heet sompels neffens by den *santberghe ende heet *sals hackere*, **1452**, SAG-VS 117, 12v; tusschen sompels dreve ende *sals hachkere*, id, 12v; *sals achke(re)*, **1525**, SAG-VS 117, 27r.

SANGELKEN: t*sanghelkin*, **1478**, SAG-MB 10, 25v.

SANDERIENEN (STUK) <C6>: een ghemet lants ... gheheeten t*sandryen* hoefdende up de strate te roede, **1452**, SAG-VS 117, 4r; te rode daerment heet t*sandryen stic*, id, 6v.

SANDERIENEN HOFSTEDE <C6>: gheheeten t*sande(r)yne(n) hofstede* up de strate te rode, **1525**, SAG-VS 117, 11r.

SAUWESTIJNE <C6>: daerment heet up t*sauuestine*, **1450**, SAG-330/24, 564r; up *sauwestine* ende roede bossche(l)kiin, **1452**, SAG-VS 117, 4r; lants up *sauwestine*, id, 5v, 6v, 7r; j ghemet datmen heet *sauwestine*, id, 5r; neffens *sauwestine*, id, 5v; *sauestyne*, **1525**, SAG-VS 117, 15r, 16r; dat men heet *sauestyne*, id, 14r; neffens *sauwe styne*, id, 16r; *sauweststyne*, id, 16r, 17r; de *saugustinen*, **1559**, SAG-330/76, 270r; een partije lant gen. *schauwestijne* groot vC lxxx r., **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 11v.
Zie ook *VOORSTE SAUWESTIJNE*.

SCAPHAYNE STEDE: van *scaphayne stede*, **1525**, SAG-VS 117, 41r.

SCHAAK <D-E 4-5>: sijn huus ende stede ... es gheheeten t*scaec*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 11v; Int *scaec* te zoemerghem, **1498**, RAG-RvVl 7514, 272r; een behuusde stede een eerbeerghe wesende ghenaemt t*scaeck* gheleghen tzomerghem boven, **1532**, SAG-330/51, 86r; van eender herberghe ... ghenaemdt t*scaec* ... de herberghe gheseit de croone daerneffens ter eender zijde, **1543**, SAG-330/61, 12r; de hofstede te zomerghem boven ghenaempt *scaeck*, **1565**, SAG-330/83, 36r; de behuusde hofstede ghenaemt t*scaec*, **1579**, SAG-330/96-II, 263r; zijn hofstede tsomerghem boven ghenaemt het *schaeck* ... oost de strate ... zuutoost (N) met zyn hofstede ghenaemt de drij conyn(ghen), **1611**, RAG-Zo 422, 57r.

SCHAAPHANNEKENSTRAATJE <B6>: west het *straetken* ghenaemt *scaephanneken*, **1554**, SAG-VS 118, 132r; *scaephanneken straetken*, id, 128r, 138r ev.

SCHAAPHANNEKENSTUKSKEN: en la paroiche de zomerghem joindant west au chemin allant de gand a bruges nomme *scaephameken sticxken*, **1552**, ARA-RK 7397, 4r; **scaephameken sticxken*, 1556, ARA-RK 7399, 3v; *schaephanneken sticken*, **1558**, ARA-RK 7400, 3v.

SCHAAPSTUK <E4>: *scaeps stic*, **1407**, RAG-AF 6247; een ghemet ... gheheeten *t*saepstic*, **1456**, SAG-330/27, 348r; een ghemet lxxxj r. lants diemen eedt t*scaeps stic*, **1496**, SAG-330/40, 300r; upt *scaepstic*, **1510**, SAG-VS 117, 7r; 346 roeden Lants ghenaempt het *schaepstuck*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.69.

SCHACHTBILK: in *schacht bilck*, **1606**, RAG-Zo 243, 6v.

SCHANKEN/SCHAUKEN: gheheeten up tsteenken of *schanken/schauken*?, **1554**, SAG-VS 118, 101r.

SCHAPER JANS STEDEKEN: voor *scaper jans stedeken* ... noortwest tlanghe stickstraetken, **1554**, SAG-VS 118, 130r.

SCHEENS EINDE <G4>: in curte bouchout daerment heet *scheens hende*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 1r; een bunder lants bachten *sceenshende* ... metten zuuthende neffens der bouchouts beke, id, 10v; stede ... gheheeten t*scheens hende*, **1499**, SAG-WH 270, 14r.

SCHEERS BUNDER <C6>: *sceerisbunde(re)*, **1452**, SAG-VS 117, 6r/v; *sceerbunde(re)*, **1525**, SAG-VS 117, 17r; *scheersbunde(re)*, id, 16r; *schersbunde(re)*, id, 17r; hueren lande ghenaemt het *sceersbundere*, **1554**, SAG-VS 118, 52r; *scheirs bunder*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 8v, 13r.

SCHEERS LANGELARE <C6>: *screnels langhe lare*, **1435**, SAG-301/33, 132r; een stic lants datmen heet *screms langhelae(re)*, **1452**, SAG-VS 117, 1v; *sceerislanghelae(re)* hoefdende up sceerisbunde(re), id, 6v; dat men heet *screnes langhelae(re)*, **1502**, SAG-VS 117, 2r; *scherslanghelae(re)* hoefdende up schersbundere, **1525**, SAG-VS 117, 17r.

SCHEETS KOUTER(KEN) <E6-F6>: in *scheetscautere*, **1554**, SAG-VS 118, 64r, 88r; t*schertcautere*, **1595**, SAG-330/116, 115v; het *scheercauterken*, **1602**, SAG-330/125, 85r; *scheets cautere*, **1611**, RAG-Zo 422, 62v, 73v ev.

SCHERPDONK: in den mersch diemen eedt de *scerpdonc*, **1415**, SAG-301/23, 71r.

SCHEUTEVANG <B6>: in *scuetevanc* C roeden, **1412**, SAG-330/15, 20r; ij ghemete lants die men heet *scutevanc* neffens de spennoutstrate, **1478**, SAG-MB 10, 2r; *scutevanc*, id, 2v, 3v; *scuete(n) vanc*, id, 4v, 6r/v ev; up spennout in *scueten vanc*, id, 18r; *scuete vanc*, id, 6v; *scuten vanc*, id, 13r; ijC r. heetende *scuete vanc*, **1508**, SAG-330/43, 365r; *Scute(n) Vanc*, **1510**, SAG-MB 10, 13r; ij ghemete lants diemen heet *scuetevanck* neffens de spennynck straete oost de *spennaut straete*, **1560**, RAG-Zo 230, 9r, 63r; *scheutevanck*, id, 10v, 16r ev; ij ghemeten lants ghenaempt *schuetevanck* (i.m. Roo ende Bellem), **1575**, SAG-FH 377, 3r; voor/in *schuetevanck*, id, 2v, 6v ev; een stick

lants ghenaemt den *scheutevanck* 400 r., **1587**, RAG-Me 65, 14v; *schuttevanck* ande spennautstrate, **1611**, RAG-Zo 423, 25r.
Zie ook *ACHTERSTE SCHEUTEVANG*.

SCHEUTEVANGSKEN <B6>: ijC r. gheheeten *scuetevangheskijn* ... metten west hende up de spennaut straete, **1560**, RAG-Zo 230, 29r.
Zie ook *KLEIN SCHEUTEVANGSKEN*.

SCHEUTEVANGSTRAATJE <B6>: neven *sceutevanc straetkin*, **1412**, SAG-330/15, 20r; **schuevanck straetkijn*, **1560**, RAG-Zo 230, 64v, 128v; **scuevanck straetkin*, **1575**, SAG-FH 377, 7r.

SCHEUTEVELD <B6?>: In *scueten velt*, **1478**, SAG-MB 10, 25v.

SCHIELENVANG <B6>: een stic landts ghenaempt *schielen vancke* o. de voorn. spennestraete, **1600**, SAG-330/124-II, 35v.

SCHIERS AKKER <B6>: in *schiers acker* (metten west hende up de spennynck straete), **1560**, RAG-Zo 230, 16v, 24v.

SCHIJ(T)HAGE: lands ... gheheeten de *scyhaghe*, **1483**, SAG-330/36, 297r.

SCHIPDONK <C7-D7>: *scipdonc*, **1452**, SAG-VS 117, 25r/v; te *scipdonc*, **1456**, SAG-330/27, 348r; lostel de *scipdonc*, **1463**, ARA-RK 7389, 4v, 7r; une nouvelle maison a *scipdonc*, **1464**, ARA-RK 7390, 8v; *scipdonc*, id, 5v; censier de *scipdoncq*, **1470**, ARA-RK 7391, 4v; *scipdonc*, **1472**, ARA-RK 7393, 4v; sa seigneurie de *scipdonc*, **1473**, ARA-RK 1090, 35r; ghehouden vanden hove van *scepdonc*, **1484**, SAG-330/36, 488r; van zijnen hove t*scipdonc*, **1496**, SAG-330/40, 300r; van synen hove van *scipdonc*, **1504**, SAG-330/53, 13r; *scip donc*, **1510**, SAG-VS 117, 23v; merschen by *scypdonc*, id, 14r; myns heeren van zomerghem goedt van *scipdonc*, **1525**, SAG-VS 117, 51r; et goet van *schipdonck*, id, 48r, 49r; goet van *schipdonc*, id, 49r, 50r; vanden hove van *scipdonc*, id, 41r; *scipdonc*, id, 49r, 50r, 51r; *Scipdonck*, **1529**, KAD-405, 108v; van synen hove van *scipdonc*, **1530**, SAG-301/86, 108r; heerlichede van *scipdonck*, **1532**, SAG-330/51, 86r; *scipdonck*, **1548**, ARA-RK 7395, 17r; --, **1552**, ARA-RK 7397, 39r, 49r; --, **1554**, ARA-RK 7398, 62v; *schipdonck*, **1556**, ARA-RK 7399, 45r; landen ende pachtgoet gheheeten *scipdonck*, **1561**, VS 117, los stuk, 1v; t*scepdonck*, id, 1r; van den hove van *scipdonck*, **1562**, SAG-330/79, 136v; pachtgoede ende hofstede ... ghenaemt *schipdonck*, **1564**, SAG-VS 119 Rek.1559-1561, 2r; vanden hove van *schipdonc(k)*, **1586**, SAG-330/105, 165r; het goet van *schipdonck*, **1607**, SAG-330/129, 41v; pachtgoede te *schipdonck*, **1616**, SAG-330/132-II, 127r.

SCHIPDONKAKKER <D7>: in *schipdonck ackere*, **1572**, ARA-RK 45207, 73r; --, **1607**, SAG-330/129, 41v.

SCHIPDONKDREVE; <D7>: *scipdonc dreve*, **1452**, SAG-VS 117, 24r/v; --, **1525**, SAG-VS 117, 48r, 49r, 50r; *scipdonck dreve*, id, 49r; de *schipdonc dreve*, id, 49r, 51r;

ande *dreve van schypdonc*, id, 50r; *scipdonckdreve*, **1550**, ARA-RK 7396, 32r; *schipdoncx dreve*, **1580**, ARA-WK 3325, O; --, ca.**1580**, RAG-Zo 420; *schipdonck dreve*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 24r; *schipdonck drefve*, id, 31r, 35r; --, **1611**, RAG-Zo 422, 42v; --, **1616**, RAG-Zo 423, 13v.

SCHO(O)FLAND <F2>: gheheeten het *schoeflant*, **1554**, SAG-VS 118, 111r; een partije Lants ghenaemt het *schoflant* te staeckte vivre, **1625**, RAG-Zo 423, 17r.

SCHOONDONK <C6>: *scoendonc*, **1435**, SAG-301/33, 132r; ter stede daer ment heet up *scoondonc*, **1450**, SAG-330/24, 564r; up de *scoendonghe*, **1452**, SAG-VS 117, 1v; *scoendonc*, id, 1v, 3r ev; --, ca.**1470**, SAG-VS 117, 7v; daer ment heedt in *schoondonc*, **1499**, SAG-330/41, 293r; *scoendonc*, **1502**, SAG-VS 117, 1r, 2r; *scoen donc*, **1510**, SAG-VS 117, 15v; Inde *scoondonc*, **1524**, SAG-330/48, 216v; *schondonch*, **1525**, SAG-VS 117, 7r; *scondonc*, id, 11r, 25r; *scoendonc*, id, 11r, 13r ev; *scoedonc*, id, 7r; een paertije Lant ghenaempt den *schoondonck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 50r, 73r.
Zie ook *HOGE, KLEINE, KORTE & LANGE SCHOONDONK*.

SCHOONDONKBEKE <C6>: in de *scoendonc beke*, **1452**, SAG-VS 117, 5v; Inde *scoendonc beeke*, **1525**, SAG-VS 117, 16r; een partije meirsch ende bosch ghenaempt de *schoondonckbeke*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 19r; *schoondonck beke*, **1615**, SAG-330/132-II, 27v.

SCHOONDONKSKEN <C6>: een partije Lants ghenaempt het *schoondoncxken*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 21v.

SCHOONDONKSTRAATJE <C6>: ant *scoendonck straetkin*, **1525**, SAG-VS 117, 13r; *scondonc straetkin*, id, 13r; *schondonc straetkin*, id, 2r, 8r, 15r; *schoondonck straetkijn*, **1560**, RAG-Zo 230, 83v; *schoondonc straetkin*, **1575**, SAG-FH 377, 16v; *schoondonck straetken*, **1619**, RAG-RvVl 988, 401r.

SCHOONVROUWENBILK: *scoenvrauwen beilc*, **1499**, SAG-WH 270, 14r.

SCHOOT <E6>: een stic lants ... gheheeten den *scoot*, **1466**, SAG-330/30, 161r; een ghemet mers ghenaempt den *scoet*, **1536**, SAG-301/90, 231r; haeren lande gheleghen te dueremen groot ontrent een half bundere ghenaemt de *schoot*, **1554**, SAG-VS 118, 136r; Inden *schoot*, id, 148r; partije Lants ... te durmen ghenaemt den *schoot*, **1619**, RAG-Zo 423, 11v.
Zie ook *HOGE SCHOOT & NEDERSCHOOT*.

SCHOTLAND: heet het gheerste Landt ende *scot landt*, **1525**, SAG-VS 117, 34r.

SCHOUDEKEN/SCHOUTJE: up *scoudekin*, **1452**, SAG-VS 117, 7v; --, **1525**, SAG-VS 117, 18r; ghenaemt het **stautken*, **1611**, RAG-Zo 422, 75r.

SCHOUT <E6>: j bundere lants gheheeten de *scaut*, **1450**, SAG-330/24, 564r; een stic lants datmen heet de *scout*, **1452**, SAG-VS 117, 1v; de *scout*, id, 2v, 3r; de west/hoest

zyde vande(r) *scout*, id, 7v, 8r, 10r; Int *scaut*, **1497**, SAG-VS 117, 52v; --, **1502**, SAG-VS 117, 42v; een stic lants gheleghen jn den *scaut* te Duermen, **1510**, SAG-VS 117, 16v; lants gheleghen Inde *scaut* ter Duermen, id, 16v, 17r ev; een stic landts dat men heet de *scaut*, **1525**, SAG-VS 117, 4r, 5r; een plecke lants gheheeten de *scaut*, id, 10r; de *schout*, id, 11r; up de oestzijde vanden **sout*, id, 10r; een stick ghenaemt de *schaut* groot iiijC xxiiij Roeden, **1554**, SAG-VS 118, 122r; gheheeten de *schaut* ... noort de straete, id, 136r; de partije lant ... ghenaempt den *schaut*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 12r.

SCHOUTKENS STEDE <C5>: t*scautken Stede* te Zomerghem, **1543**, SAG-330/61, 12r; *schautkens stede* te necke, **1611**, RAG-Zo 422, 65r.

SCHOUWBROEK <F-G 3-4>: *Scoudebruch*, **1216**, RAG-SB, O [GY-TW, 901]; goisin van *scoubroec*, **1287**, GY-CM, 1248; *Scoudbroc*, **1295**, RAG-SB/R 31d, 10v; tusschen mire vrouwen van *scoudebrouc* ende beke, **1328**, SAG-WH O.30; *Scoubruch*, **1332**, RAG-SV, O; miere vrouwen van *scoutbrouc*, **1339**, SAG-WH 267, 6v; *Scoudenbrouc*, **1356**, SAG-330/2, 28v; te meerlare neffens den straetkine by *scoubrouch*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 30r; binnen den ambochte van zomerghem zom onder theerscip meesters pieters vanden Haute gheheeten theerscip van *scaubrouc*, **1497**, SAG-301/64-II, 23r; bachten *scoub(rouck)*, **1497**, SAG-VS 117, 49v; in meerlae(re) bij *scaubrouc*, **1533**, RAG-RvVl 961, 93r; *scau broucx*, **1542**, SAG-330/60, 22v; inde heerlichede van *schoubrouc*, **1546**, RAG-AM 623, 60v; *schaubroucq*, **1554**, RAG-AM 624, 17v; *schoubrouck*, id, 17v; --, **1557**, RAG-AM 624, 62v; *schaubrouck*, id, 52v; *schaubroeck*, **1571**, RAG-Bo 407, 211r; t*schaubrouck*, **1572**, ARA-RK 45207, 30v; *schaubrouck*, id, 78r; *scaubrouck*, **1574**, RAG-Ro 5, 87r; *schaubroeck*, **1598**, RAG-WS 397, 59.

SCHOUWBROEKDAM <F4-G3>: anden huuc van *scoudbruker damme*, **1307**, SAG-SJG O.3; an *scoubruch dam*, **1332**, RAG-SV, O; an de noert zijde van *schoudebruker damme*, **1359**, RAG-K/SMG, O; *scoude brouc damme*, **1447**, RAG-K/SMG 385, 3v.

SCHOUWBROEKDREVE <G3>: *schaubroucx dreve* (570 r.), **1598**, RAG-WS 397, 59v; ande *dreve van schaubrouck*, **1613**, RAG-Zo 231, 101 & 102.

SCHOUWBROEKSTRAATJE <F4>: *scaubrouc straetkin*, **1499**, SAG-WH 270, 13r, 55v; *scaubrouck straetken*, **1523**, RAG-RvVl 958, 59r; --, **1543**, RAG-RvVl 964, 340r; *scaubrock straetkyn*, **1553**, RAG-Ro 4, 74r; **scauburch straetkin*, **1571**, SAG-330/89, 76r; t*schaubrouckstraetkin*, **1572**, ARA-RK 45207, 30v, 78r; *schaubrouckstraetkin*, id, 76v, 95r; --, **1572**, ARA-RK 45197, 7v; et *Schaubrouck straeyten*, **1573**, RAG-Ro 71, 20r; t*schaubrouckstraetken*, **1574**, RAG-Ro 5, 78r; *scaubrouckstraetken*, id, 79r; *scaubrouc straeytgen*, **1589**, RAG-Ro 6, 70r; *schaubrouckstraetken*, **1598**, RAG-WS 397, 60r; ant *schauburch stratken*, **1625**, RAG-Zo 423, 16v.

SCHOUWERDRIES: den *scauwer driesch*, **1435**, SAG-301/33, 132r.

SCHREIWATERS BILK: lants gheheeten *screiwaters belck*, **1560**, RAG-Zo 230, 125r.

SCHRENES LANGELARE: zie *SCHEERS LANGELARE*.

SCHRUTERS LAND <G5>: lant jn langhe bouchaut dat men heet *scruters lant*, **1510**, SAG-VS 117, 13v; lants up den bodom an *scruters lant*, id, 12r.

SCHURRE 1 <F3-G3>: een stic lants gheheeten t*scurre* an de zuut zyde van der m(er)laer strate an den waterghanc, **1452**, SAG-VS 117, 14v; t*scurre*, id, 13r; *t*surre*, id, 21r; int *scurre* neffens den goede ter heyen pootmeersch, ca.**1470**, SAG-VS 117, 8r; meersch gheleghen in *scurre* neffens der nyeuwe poot meersch, id, 8r; ij ghemete lants an de meerlarestrate ... inde *scurre* de riivischmeersch gheleghen an de zuutzyde, id, 17r; een stic lants gheheeten et *schurre* ande zuutzyde vander me(r)lae(re) strate, **1525**, SAG-VS 117, 31r; eet *schurre*, id, 33r; by dalem ande noort zyde van de me(r)lae(re) strate Ieghens dat men heet het *schure*, id, 28r; upt *schurre*, **1542**, SAG-330/61, 12r; meersch Int *schurre*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v; Int *schurre*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 17r; --, **1610**, SAG-330/130-II, 43v; –, **1611**, RAG-Zo 423, 22r.

SCHURRE 2 <D7>: een bosschelkin ghenaempt t*schurre*, **1572**, ARA-RK 45207, 17v; meersch ... ghenaempt t*schurre*, id, 107v; t*schurre*, id, 32r, 55v, 57v; te ro int *schurre*, id, 107r; in *t*surre* ... zuudt doude calene, id, 25r; in *schorre*, id, 29r; noordt tstraetkin loopende naer t*schore*, id, 31v; t*schore*, id, 37v, 38v, 54v; te durmt in *schore* ... zuudt doude calene ... noordt tmeerschstraetkin, id, 59v; *schurre*, **1579**, SAG-330/96-II, 263r; te durmen Inde *schurre* ande schipgracht, **1619**, RAG-Zo 423, 11r.

SCHURRE: zie ook *GROTE SCHURRE, KLEIN SCHURREKEN*.

SCHURREMEERS <D7>: te ro ... west de *schoremeersch*, **1572**, ARA-RK 45207, 89v.

SCHUTHOF <D4>: upte stede ... gheheeten t*schuthof* te Ryvisch, **1476**, RAG-Zo 282bis, 2r.

SCHUURBILK: ijC l roeden landts ande noortsyde van martyn tspotters stede gheheeten den *schuerbilck*, **1551**, RAG-Zo 248, 1v.

SCOUFIERS STRAATJE: int ambacht van zomerghem an *scoufiers straetken* toter lieven, **1332**, RAG-SV, O.

SEEKERS BILK: vC roeden lants gheheeten t*seekers bulc*, **1478**, SAG-MB 10, 18v.

SER BAUWENS/BOUWIJNS BROEK <E-F 2-3>: een stic lants gheheeten *ser bouwijns brouc*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 32r; een stic lants ... in *serbeeuhins brouc*, **1499**, SAG-WH 270, 55v; v ghemete lants in *serbeuwyns brouc* hoefdende metten noort hende up de lieve, **1510**, SAG-VS 117, 8v.

SIETS: la len appelle t*siets*, **1473**, ARA-RK 1090, 36v.

SIKKEL <G5>: gisante sur la *zickele*, **1554**, ARA-RK 7398, 68v; soubz ladicte *zickele*, id, 70v; gisans soubz la *sickele* en *Langhebroucken, id, 70r; soubz ladicte *sickele*, id, 70v, 71r; la *zickele*, **1556**, ARA-RK 7399, 51v.

SIKKELBOS <G5>: Inde roostmeersch ... hendende up den *sickelbosch*, **1554**, SAG-VS 118, 148r.

SIMOEN TERLINCKS STUK: *zymoen terlinc stic*, **1409**, SAG-330/14, 109v.

SINT-AMANDSWEG: *S(en)te amans wech*, **1497**, SAG-VS 117, 8v, 23r; *sente amans wech*, **1502**, SAG-VS 117, 13v; *sent amants wech*, **1510**, SAG-VS 117, 15v.

SINT-MARTENSWEG/-STRAATJE <B4>: lancx *sinte martinsweghe*, **1529**, KAD-405, 107v; an *sente martijns wech*, **1551**, RAG-Zo 248, 1r, 8r, 14v; noort *s(in)te martens straetken*, **1600**, SAG-330/124-II, 35r.

SLAAKT <B6>: inde *slaect*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 3r; in de *slaecht*, **1478**, SAG-MB 10, 20r; up de *slaegt*, id, 19 r; inde *slaect*, **1483**, SAG-330/36, 297r; --, **1497**, SAG-VS 117, 4r; *slaecht*, **1502**, SAG-VS 117, 5r; *slaect*, **1551**, RAG-Zo 248, 22r; --, **1554**, SAG-VS 118, 17r; upde *slaect* (i.m. de spennaut straete), **1560**, RAG-Zo 230, 91r/v; een alf bunder Int dwees bunder ghenaempt de *slaeckt* commende up de haech straete), 131r; up de *slaeck* metten westhende up de spennaut strate, **1575**, SAG-FH 377, 19r; *slaect*, **1611**, RAG-Zo 422, 11r.

SLAAKTJE: tghemet in *slaecthen*, **1534**, SAG-301/88, 129r.

SLAAKTSTRAATJE <B6>: *slaect straetkijn*, **1560**, RAG-Zo 230, 95r, 96r; oost het *slaect straetkin* noort spennaut strate, **1575**, SAG-FH 377, 20v.

SLAGE <C6>: een ghemet lants upt *welt dat men heet *slaghe*, **1510**, SAG-VS 117, 19r; inde *slaghe*, id, 38v.
Zie ook *HOGE SLAGE*.

SLAG(E)MEERS <C6>: inden *slaghemerchs*, **1559**, RAG-AM 624, 114v; een half ghemet meersch ... te roo … ghenaempt de *slach meersch*, **1567**, RAG-AM 625, 21v.

SLANGERE BEKE: in *slanghere beke*, **1505**, SAG-330/43, 26r.

SLEEHAGE <E5>: twee beelcken lants gheheeten de *sleehaghe*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 21v; acht ghemeten eerven ghenaemt de *sleehaghe*, **1504**, SAG-330/43, 13v; de *sleehaghe*, **1606**, RAG-Zo 243, 56r.

SLEIBOOM: lants gheheeten den *sleyboom*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 3v; up den *slychtboem*, id, 8v.

SLOCX STEDE <B6>: neffens *alaerds slocx stede*, **1452**, SAG-VS 117, 7v; neffens *slocx ste* up langhelae(re) belc, **1525**, SAG-VS 117, 9r; een partije lant genaempt de *slockxstede* n. de rostraete, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 15v; lants ghenaempt *slox stede*, **1619**, RAG-RvVl 988, 401v.
Zie ook *NEVEN ALAERTS SLOCX*.

SLOCX STUK: iiijC roeden lants datmen heet *slocx stic*, **1452**, SAG-VS 117, 7r; *slocx stic*, id, 4r, 6v, 8r; iiijC roeden landts dat men heet *sloecx stic*, **1525**, SAG-VS 117, 16r; *sloecx stic*, id, 17r; een partije lants ghenaempt het *slockstick*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 19r; ghenaempt t*slock stick*, **1615**, SAG-330/132-II, 27v.

SLOOFGAT <G5>: lande gheheeten het *sloefgat* groot twee ghemeten oost de dreve, **1554**, SAG-VS 118, 123r; lande groot ontrent een half ghemet gheheeten t*sloefgat*, id, 134r; een behuusde stede te Langheboucken ... gheleghen up *sloefgat*, id, 125r; haeren lande ... gheheeten *sloefgat*, id, 153r.

SOETEYNS BILK: ij g. lants gheheeten *soeteyns beelc*, **1510**, SAG-VS 117, 4v.

SOMERS HOFSTEDE <F4>: datmen heet den crommen bilck up *somers hofstede*, **1452**, SAG-VS 117, 11r; dat men heet *zomers hofstede*, **1525**, SAG-VS 117, 22r.

SOMERS MEERS: in *somers mersch*, **1525**, SAG-VS 117, 25r.

SPADESTUK <G4>: *spadestic*, **1359**, RAD-Cart.74, 39r; t*spadestic* tenden bouchautackere, ca.**1470**, SAG-VS 117, 26v; een stic lants gheeten *spade stic*, **1510**, SAG-VS 117, 27v; eenen ghemet landts gheheeten et *spaestick*, **1536**, SAG-VS 119 AR, 1r; t*spastick*, **1551**, RAG-Zo 248, 16v.

SPELLARE <B6>: up *spellaere* ... metten noordt hende up spennau straete, **1560**, RAG-Zo 230, 105v; ghenaempt den *spellaere*, **1572**, ARA-RK 45207, 61r; *spellaere*, id, 99r; up *spellaere* ... metten noorthende up spennaut strate, **1575**, SAG-FH 377, 10r.

SPENHOUT <B6>: in loco qui dicitur *spenhout*, **1236** kop.ca.**1300**, KAD-Cart.D, 210r; *spe(n)haut*, **1412**, SAG-330/15, 20r; *spennout*, **1478**, SAG-MB 10, 4r, 5r/v ev; up *spennout* In scueten vanc, id, 18r; **sprenhout*, **1494**, SAG-330/40, 34r; *spenhoudt*, **1519**, SAG-301/76, 41v; --, **1524**, SAG-330/48, 216v; *spennaut*, **1560**, RAG-Zo 230, 8v, 17v ev; *spennaut*, **1569**, ARA-RSA 618/15, 30v, 33r, 74v; --, **1571**, SAG-28/25/106, 46r, 75r; *spennaudt*, id, 69v, 78r; een ghemet lants ghenaemt het *spennaut*, **1571**, SAG-28/7/31, 45r; (een alf rote) thiende In *spennaut*, **1571**, SAG-28/83/355, 41v, 43r; up *spenhault*, **1572**, ARA-RK 45207, 86r; *Spenhault*, id, 99v, 109v; *spennaut*, **1572**, SAG-28/25/106, 21r, 66v, 68v ev; --, **1574**, SAG-28/7/31, 44r; --, **1575**, SAG-FH 377, 1r, 2r/v, 3r ev; --, **1577**, SAG-28/25/106, 43r; een stic ghenaemdt het *spennaudt* groot twee hondert roeden, **1577**, SAG-28/7/31, 33r; up *spennaut*, **1579**, SAG-330/96-II, 259v; den hau up *spenhaudt*, **1632**, P/Ha-Rtb.1624-29, 29r.
Nu *SPINHOUT*.

SPENHOUTAKKER <B7>: In *spennout ackere*, **1478**, SAG-MB 10, 5v; *spennootackere*, **1508**, SAG-330/43, 365r; *spennautackere*, **1529**, KAD-405, 108v; *spennaut acker*, **1560**, RAG-Zo 230, 17r; *spenhautackere*, **1610**, SAG-330/130-II, 43v; *spenhaut ackere*, **1619**, RAG-RvVl 988, 401r.

SPENHOUTKOUTER <B7>: in *spennaut cauter*, **1560**, RAG-Zo 230, 26v.

SPENHOUTSTRAAT <C5-B7>: de *spenhaut strate*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 2r/v; *spenhout strate*, id, 8v; *spennoutstrate*, **1478**, SAG-MB 10, 2r, 5r, 11v; *spenhautstrate*, **1510**, SAG-VS 117, 17v; *spennestrate*, id, 20v; *spennaut strate*, id, 17v; *spennestraete*, **1537**, SAG-301/91, 226r; *spennaut straete*, **1560**, RAG-Zo 230, 6v, 16v ev; *spennijnck straete*, id, 9v, 16v, 95r; lancxt de oude calene tot up de *spenhoutstrate*, **1564**, SAG-VS 117, los blad; de *spennestrate*, **1572**, ARA-RK 45207, 18v, 22v, 30r; *spenhaultstrate*, id, 29r, 86r, 99r; *spennaut strate*, **1575**, SAG-FH 377, 1r, 2r/v ev; *spennestraete/ *pennestraete*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v; **spensmetz strate*, **1602**, SAG-330/125, 85r; *spenhautestrate*, **1610**, SAG-330/130-II, 43v; *spennautstraete*, **1611**, RAG-Zo 423, 17v; *spenhaut straete*, **1615**, RAG-Vi 228, 174v; **penacker straetken*, **1615**, SAG-330/132-II, 27v; **sperhaudt straete*, **1622**, SAG-330/136-II, 43r.

SPENHOUTSTRAATBILKEN: een partije landts ... in vijf sticken groot zes ghemeten ghenaempt de *spennestraete bilcken* ende de pitsticken hendende up de *pennestraete, **1600**, SAG-330/124-II, 35v.

SPIJKERS STEDE: hofstede ... die men heet *spikers stede*, **1407**, RAG-AF 6247, rol.

STAAKTEVIJVER (-): zie *STOKTEVIJVER* (-).

STALPAERTS BILKSKEN: ijCL Roeden gheheeten *stalpaert bilcxken* ... zuutwest sheeren straete, **1554**, SAG-VS 118, 143r.

STANDAERTS <G4>: in *standers*, **1407**, RAG-AF 6247, rol; mersschen in *standaerts*, **1452**, SAG-VS 117, 15r; (v)an *standaerts*, id, 11r, 12r; *standers*, id, 10v; —, **1505**, SAG-330/43, 26r; inde *Stand(aerts)*, **1510**, SAG-VS 117, 6v; an/by/in *Standaerts*, **1525**, SAG-VS 117, 22r, 23r ev; de mersch jn *standaert*, **1546**, SAG-301/100, 133v.

STANDAERTS MEERS: in *standaerts mersch*, **1452**, SAG-VS 117, 2r, 14r, 15r; *standaerts mersch* an lompenbeke, id, 10v; *standaert mersch*, id, 12v; *standaerts mersch* by staechte(n) vyve(re), **1525**, SAG-VS 117, 21r; *standaerts mersch*, id, 30r, 34r; *standarts mersch*, id, 30r; in zijn goet ... hettynghe ghenaemt Jan *Standaerts mersch*, **1616**, RAG-Zo 423, 8v.

STEDE <D6>: een ghemet ligchende In *stede*, **1478**, SAG-MB 10, 1v; de *stede* groot iiijC r., **1505**, SAG-301/69, 10r; half bundere de *stede*, **1525**, SAG-VS 117, 10r; up de *stede*, id, 10r; ghenaempt de *stede*, **1572**, ARA-RK 45207, 62r; een partye Lants genaempt de *stede* n.o. de rostraete, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 2v; ghenaemt de *stede*, **1616**, RAG-Zo 423, 14r.

STEDEKEN 1 <D6>: te ro ghenaempt t*stedekin*, **1572**, ARA-RK 45207, 65v; het *stedeken* n. de rostraete, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 5r.

STEDEKEN 2 <F3>: een partye landts ghenaemdt et *stedeken* ... ooc te meerlaer, **1573**, RAG-Ro 71, 16r.

STEENBERG <C3>: up den *steenberch*, **1456**, SAG-330/27, 348r; --, **1496**, SAG-330/40, 300r; *steenberch*, **1497**, SAG-VS 117, 16v, 22r, 24v; --, **1502**, SAG-VS 117, 19r, 23r, 26r; den hul up *steenbeerch*, **1505**, SAG-301/69, 10r; *steemberch*, **1510**, SAG-VS 117, 19v, 20r; sur **steenbeke*, **1548**, ARA-RK 7395, 18v; up *steenberghe*, **1554**, SAG-VS 118, 51r, 84r; up t*stenbeerch* ... west het muelestraetken, id, 43r; up *steenberch* ... hendende upden cautere, id, 85r; *steenberch*, id, 48r, 66r ev; --, **1559**, RAG-AM 624, 115r; --, **1565**, SAG-330/83, 36v; --, **1611**, RAG-Zo 422, 58v.
Grenstoponiem. De eigenlijke Steenberg ligt op Ronsele.

STEENTJE <E5>: *steenkyn*, **1497**, SAG-VS 117, 16v; *steenkin*, id, 28v, 31r; --, **1502**, SAG-VS 117, 14v; byd(er) muelene up *steenken*, **1554**, SAG-VS 118, 49r; gheheeten up t*steenken* of schanken/schauken?, id, 101r; up *steenken* ... zuutwest de oliemuelene, id, 71r; stuck gheheeten het *steenken*, id, 77r; *tsteenken*, id, 46r; een stick gheleghen up *steenken*, id, 98r; de partije ghenaempt het *steentken*, **1595**, SAG-330/116, 115v; het *steenken*, **1597**, SAG-330/119, 123v; upt *steentken*, **1611**, RAG-Zo 422, 90v, 104r.

STEENVOORDE <B6>: ghenaemdt *steenvoordt* ... oost de spennestrate, **1572**, ARA-RK 45207, 59v.
Zie ook *HOGE & NEDERE STEENVOORDE.*

STEENVOORDEKEN(S) <B6>: ijC xviij roeden gheheeten *steenvoerdekin*, **1478**, SAG-MB 10, 3r; xxv roeden lants up *steenvoerdekin*, id, 3r; gheheeten *steenvoordekijn*, **1560**, RAG-Zo 230, 10v; *steenvoordeken* (an schuetevanck), id, 12v, 69v; *steevoordekijn*, id, 93r; *steenvoordekens*, id, 73r; in daude meersch oost (N) met haeren *steenvoordekins*, **1575**, SAG-FH 377, 2v; *steenvoordeken* an schuetevanck, id, 8v; up *steenvoordeken* streckende metter westzyde up spennaut strate, id, 19v.

STEGELARENSTUK <C5>: *steghelaren stick*, **1560**, RAG-Zo 230, 4r; iiijC roen lants tenden haech straete gheheeten **steppelaeren stick*, id, 117v; ghenampt *stechelaeren stick*, **1576**, SAG-330/93, 210v; een stic Landts ghenaempt t*stichelaeren stic*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v.

STERTENDONK <G4>: up *stertendonc* hoefdende up de groote bouchaut beke, ca.**1470**, SAG-VS 117, 27r; een ghemet ende lviij roen lants datmen heet *stertendonc* hoefdende up de bouckens ghebeke, **1510**, SAG-VS 117, 3v; *stertendonck*, id, 10v.

STEVENS STUK: een alf ghemets lants ligghende inde widemeersch es gheheeten *stevijn stickin*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 3r; *steevins stic*, **1525**, SAG-VS 117, 23r.

STEYAERTS <C5>: in den beelc bij *steuyaerts*, **1452**, SAG-VS 117, 22r; inden belc by *steyaerts*, **1525**, SAG-VS 117, 42r; up tveldeken hoofdende up *steyaerts* hammys? broucken by der haechstrate (i.m. spennautstrate necke), **1575**, SAG-FH 377, 15r.

STIJLBOS: den *stylbosch* ... west den caelae(gne)bosch (413r), **1573**, SAG-VS 119 Rek, 62r; een stick bosch ghenaempt oock den *stylbosch* (775r), id; den *stilbosch*, **1606**, RAG-Zo 398, 9v, 19v ev.

STIJLKENS STEDE <F5>: ter cruusstraten gheheeten *stijlkins stede*, **1489**, SAG-330/38, 140v.

STIJNE(N): de cleyten Inden *stijnen*, **1600**, SAG-330/124-II, 35r; een partije landts genaempt de *stijne* groot ontrent drij gemete, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 13v.

STOCKARTS LAND: een half buunre lants lettel meer iof min dat men heet *stockarts lant*, **1326**, RAG-SB, O.

STOFFELIJNBILK <F2>: (-) *stoffelijn beelck* suut de Lieve, **1598**, RAG-WS 397, 58v.

STOKT: zie *KLEINE STOKT*.

STOKTEVIJVER <E-F 1-2>: tusschen beke ende den *staectenvivere*, **1324**, SAG-WH O.22 & 23; ten *staecten vivere* hoofdende an de leede, streckende up den viver, **1326**, RAG-SB, O; ten *staecten vivere*, **1329**, SAG-400/2, 233v; ten *staecten vyvere*, **1338**, RAG-SV, O; goed te *staectevivere* inde prochie van zomerghem dat men heet tgoet thersberghe xx bunre groot lettel min ofte meer, **1357**, SAG-330/2, 120r; juxta locum appellatum *staectemme* (lees: *staectevivre*), **1359**, RAD-Cart.74, 39r; ten *ghestaecten vivere*, **1359**, SAG-330/2, 256v; te *staecken vivere* waert, **1388**, SAG-330/8, 246v; ten *ghestaecten vivere*, **1407**, RAG-AF 6247, rol; te *staec ten vivere* up de lieve, id; *staecten vivere*, **1436**, SAG-330/21, 254v; --, **1445**, SAG-330/23, 238r; *staectevivere*, id, 230r; *staechteviv(ere)*, **1452**, SAG-VS 117, 12r; *staect te vivere*, **1456**, SAG-330/27, 348r; *staecx te vivere*, id, 180r; *staec te vivere*, **1457**, SAG-330/27, 523v; --, **1462**, SAG-330/29, 248r; daerment heet te *stake te vivere*, **1468**, SAG-330/30, 347v; *staectevive(re)*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 6r; tusschen beke ende *staecte vive(re)*, id, 10r; *staec te vive(re)*, **1476**, RAG-Zo 282bis, 7r; te *staectevyvere*, **1479**, RAG-Ro 13, 11r; *staectevivere*, **1485**, RAG-K/WS 27, 3v; te *staecte vivere* over leede, **1496**, SAG-330/40, 300r; *staectevivere*, **1503**, RAG-K/WS 64, 4r, 28r; te *staecttevivere*, **1510**, SAG-VS 117, 5v; *staechte(n) vyve(re)*, **1525**, SAG-VS 117, 21r; *staect ten vivere*, **1531**, SAG-301/87, 24r; *staeck vivere*, **1547**, RAG-Ro 71, 4v; *staeck te vijvere*, **1553**, SAG-330/70, 177r; *staectevyver*, **1553**, RAG-Ro 4, 16r; t*staecte vivere*, **1560**, RAG-Bo 406, 38r; *staeck te vivere*, **1571**, RAG-Bo 407, 211r; den wyck van *staectevyver*, **1571**, SAG-28/83/355, 39r; *Staectevijver*, id, 66v, 77r; te *staectevyve(re)*, **1571**, RAG-K/WS 28, 27v; t*staeck te viver(e)* ... west de ghendtsche lieve, **1572**, ARA-RK 45207, 11r, 70r, 112v; t*staeck te vivere*, id, 8v, 10v ev; *staeck te vivere*, **1574**, RAG-Ro 5, 16r; *stactevivere*, **1589**, RAG-Ro 6, 14r; *staecte vijve(re)*, **1598**, RAG-WS 397, 120r; *staectevijvere*, **1599**, RAG-K/WS 29, 24v; *staeck te viv(e)re*, **1606**, RAG-Zo 398, 36r, 39r; *stoctevyver*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.41; *Staeckte Vivre*, **1616**, RAG-Vi 228, 103r; *staeckte vijvere*, **1624**, SAG-330/137, 67r; *staeckte vivre*, **1625**, RAG-Zo 423, 17r.
Zie ook *GOED te STAAKTEVIJVER*.

STOKTEVIJVERBRUGGE <E2>: tot **stoeke te vijvers brugghe*, **1529**, KAD-405, 110r.

STOUTJE: ghenaemt het *stautken*, **1611**, RAG-Zo 422, 75r.

STRAATBOS: een partije bosch ghenaemt den *straetbosch*, **1622**, RAG-Zo 423, 10v.

STRAATJE: in loco dicto *straekine*, **1359**, RAD-Cart.74, 39r.

(ter) STRATEN <D4-E4>: de *straten*, **1264** kop.**14e**, RAG-ADr 6, 31r; --, **1264** kop.**15e**, RAG-ADr 7, 74r; een plecke lants ter *straten*, **1452**, SAG-VS 117, 19v, 21v; zyn/haer stede ter *straten*, id, 20r; daerment heedt ter *strate*, **1456**, SAG-330/27, 348v; zyn stede ter *straten*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 7r; --, **1510**, SAG-VS 117, 6r, 36v; up *straten* daer ment heet boven, **1525**, SAG-VS 117, 41r; ter *straten*, id, 42r, 45r; ter *strate*, id, 45r; noort de voetwech vander kercken naer der *straten*, id, 43r; daer den wech duere gaet vander kerken naer der *straten*, id, 45r; stede ter *straten*, **1532**, SAG-330/51, 86r; ter *straeten*, **1554**, SAG-VS 118, 34r; een haudt ghemet commende ter *straten*, **1571**, SAG-28/25/106, 60v; brouclant commende ter *straten*, **1572**, SAG-28/25/106, 55r; ter *straten* ... zuudt de kerckstrate, **1572**, ARA-RK 45207, 55v; ter *straten*, id, 17v, 50v, 54v; de heerelicheyt *ter straten*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.62.

STREEPSTRAAT <B6>: ande *streep straete*, **1560**, RAG-Zo 230, 90r; in moenins vanck streckende west ande *streep strate* (i.m. bellem ende spennaut strate), **1575**, SAG-FH 377, 18v.

STREPE <F5>: heet de *strepe*, **1452**, SAG-VS 117, 20r; up de *strepe*, **1456**, SAG-330/27, 348r; --, **1496**, SAG-330/40, 300r; een alf bundre teenen sticke ghenaemt de *strepe*, **1504**, SAG-330/43, 13v; neffens der *strepe*, **1525**, SAG-VS 117, 45r; busch ende mersch in roest int sompe(l) gheheeten de *streppe*, id, 44r; de *strepe*, **1528**, SAG-301/84, 87v; xjC Roeden gheheeten de *strepe*, **1606**, RAG-Zo 243, 8v; hondert roeden Lants ghenaempt de *strepe*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.88.
Zie ook *KROMME & RECHTE STREPE*.

STREPEN: vyf sticken ... gheheeten de *streepen*, **1554**, SAG-VS 118, 148r.

STRINGELAND: een plecke lants ... in datmen heet *stringhe lant*, **1452**, SAG-VS 117, 10v; een plecke lants ... In dat men eet *strynghelant*, **1525**, SAG-VS 117, 24r; *strynghelant*, **1531**, SAG-301/86, 74r.
Zie ook *GROOT & LANG STRINGELAND*.

STRINGEN: Lande vanden heere van Somerghem ghenaempt de *stringhen*, **1465**, SAG-VS 117, O; de voors. *stringhen*, **1531**, SAG-301/87, 24r.

STUK MET DE DREVE <E4>: iiijC roen gheheeten het *stick metter dreve*, de drefve commende ter straten, **1606**, RAG-Zo 343, 38v.

STUK MET DE PUT <B6>: iiijC r. Lants up spennaut ghenaempt *stick metten pitte*, **1560**, RAG-Zo 230, 40r; een sticx landts genaempt t*stick metten put*, **1632**, P/Ha-Rtb.1624-29, 10v.

STUKKEN: in de *sticken*, **1528**, SAG-301/84, 87v.

STUKSKEN AAN HET STRAATJE: een sticxken gheheeten t*sticxken an tstraetken*, **1546**, SAG-301/100, 133v.

STURTENBEKE: up *sturtenbeke*, **1497**, SAG-VS 117, 51v, 52r; --, **1502**, SAG-VS 117, 42r; --, **1554**, SAG-VS 118, 114r, 125r, 131r ev; *sturtebeke*, id, 117r.

SUUCAERTS AKKER: ijC roeden daer ment heet *suucaerts ackere*, **1478**, SAG-MB 10, 13v; In *suux ackere*, id, 16r.

TAELMANS LAND: iiij ghemeten lants datmen *taelmans lant* heet ... an de oostzijde neffens de Lieve, **1606**, RAG-Zo 243, 9v.

TARWEBILK(SKEN): den *taerwebeelc*, **1452**, SAG-VS 117, 11r; het *taruwen bulcxken*, **1533**, SAG-301/88, 129r; Gheheeten de *taerwe bilcxken*, **1554**, SAG-VS 118, 107r.

TARWESTUK <E3>: het *tarwe stic* alias boonstic, **1546**, SAG-301/100, 133v; te merrelare waert ... tderde heet *taruwestick*, **1574**, RAG-Ro 5, 80r; een styck ghenaemt het *tarwe styck*, **1611**, RAG-Zo 422, 44r; --, **1616**, RAG-Zo 423, 11r.

TARWESTUKSKEN: *tarwe sticxken*, **1606**, RAG-Zo 243, 65v; ghenaemt het *tarwe stycxken*, **1611**, RAG-Zo 422, 45v.

TEERLING: dat men heet den *terlync*, **1525**, SAG-VS 117, 24r.

TEERLYNCX BOS: *teerlyncx bosch*, **1529**, KAD-405, 108v.

TIEN GEMETEN <D5>: up den voors. cautere [zomerghem cautere] ghenaempt de *thien ghemeten*, **1546**, SAG-301/100, 133v; --, **1554**, SAG-301/107, 43r.

TIERENS BILK: een paertije Lants genaempt *tierens bilck* iiijC r., **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 51v.

TOREKENS MEERSELKEN: een paertije Lants genaempt *toorekens messelken*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 32v.

TRAECHBILK: Inden *traechbulck*, **1574**, RAG-Ro 5, 92r; --, **1589**, RAG-Ro 6, 84r, 89r.

TRISEN MOEIEN STEDEKEN: up *trysen moeyen steekin*, **1525**, SAG-VS 117, 14r.

TRISENPUT/BEATRISENPUT <B6>: De heleghe gheest van hansbeke lxxv roeden heet *betrisen pit*, **1478**, SAG-MB 10, 14r; up *Trisen Pyt*, id, 5v; *trijsenpit / trisen pit*, **1560**, RAG-Zo 230, 25v; *tryssepit*, id, 68r, 128bis/r; *tryssenpit*, id, 32r; es tstick daer den *trijsse pit* in licht ... metten oost hende up de spennaut straete, id, 65v; es tstick daer den *trissepit* in licht, **1575**, SAG-FH 377, 7v; an *tryssepit* metten oosthende up spennaut strate, id, 8r.

TUCKSCHAAP <G4?>: lants ligghende in **tuckschaeck* ... hendende upde houckmeersch, **1554**, SAG-VS 118, 126r; gheheeten den *tuckscaep* west de houckmeersch, id, 159r; vier ghemeten ... gheheeten de *tuckscapen*, id, 128r; up de houckmeerschs ... een styck lants ghenaempt den *tuchschap*, **1568**, RAG-RG, O; een styck landts ghenaempt den *tuchschap*, **1597**, RAG-RG 28, 7r; *tuckschap*, **1600**, RAG-RG, O; een alf ghemet Lants inden *tuuckschap*, **1616**, RAG-Zo 423, 14r; lants ghenaemt de *tuck schapen* oost den houckmersch, **1626**, RAG-RG 25-B, 17r; drij ghemeten lants ghenaempt de *Tuckschaepen*, **1626**, RvVl 989, 291v.
Zie ook *ACHTERSTE TUKSCHAAP*.

TUSSENSTE BILK: het *tusschenste bilck*, **1606**, RAG-Zo 243, 25r.

TUSSENSTE LANGELARE <C6>: den *tusschensten langhelaere*, **1452**, SAG-VS 117, 1v; --, **1525**, SAG-VS 117, 7r.

TUSSENSTE VELDEKEN: twee C R. lants up *tusschenste veldekin*, **1525**, SAG-VS 117, 19r.

TUSSENSTE WOESTIJNE: de *tuusschende ostyne*, **1525**, SAG-VS 117, 8r.

TWAALF BUNDEREN <F6>: gheleghen onder mijnder vrauwen van gavere up theerscip vanden *xij bunde(re)n*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 5r; de *xij bunderen*, id, 5v, 11v; ghenaemt de *xij bunderen*, **1496**, SAG-330/40, 300r; onder de heerlichede van gavere daerment eedt de *twalef bunde(re)n* tusschen der duermen ende der cruustrate metten noorthende an de moerstrate, **1504**, SAG-330/43, 13v; onder de heerlichede mijns heeren van vinderhoute ghenaemt de *xij bunderen*, **1530**, RAG-RvVl 960, 15r.

TWEE GEMETEN <E3>: daermen heet up de *ij ghemete*, **1450**, SAG-330/24, 562r; de *twee ghemeten*, **1505**, SAG-330/43, 26r; up den bosch totte *ij ghemete*, **1525**, SAG-VS 117, 45r; In tlamvelt ghenaempt de *twee ghemeten*, **1536**, SAG-330/54, 91r; eene paertije lants ghenaempt de *twee ghemete*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 27r.

TWEEDE DRIEBILK: twee paertyen Lant wesende den eersten ende *tweeden drijbilck* nw. de straete, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 62r.

TWEEDE HELLINGDONK: den *tweetsten hellincdonc*, **1531**, SAG-301/87, 24r; --, **1540**, RAG-RvVl 963, 333r.

TWEEDE KEYSERSSTUK <F3>: een stuck lants ... ghenaempt het *tweede keysers stuck*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.77; het *ij^e keysers stuick*, id, kaart.

TWEEHONDERD ROEDEN: zie *KORTE & LANGE TWEEHONDERD ROEDEN*.

UITGEM <D5-D6>: te *heuytghem*, **1452**, SAG-VS 117, 20v; daerment heedt te *hueytghem*, **1456**, SAG-330/27, 348r; *heuytghem*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 6r; t*heuytghem*, id, 6v; te *heytghem* neven tmuelen straetken, **1479**, RAG-Ro 13, 54v; van *heutghem* ter

duerme waert, id, 54r; ter plaetsen ghenaemt *hueytghem*, **1496**, SAG-330/40, 300r; *theutghem*, na **1497**, SAG-VS 117, 15/3r; de stede *theuutghem*, id, 15/1r; *heytghem*, **1510**, SAG-VS 117, 14r; *hueytg(h)em*, id, 13v; *huutghem*, id; *hutghem*, id, 15r; *heutghem*, **1525**, SAG-VS 117, 43r; sur le coultre prez d*eutghem*, **1550**, ARA-RK 7396, 35v; van hulse(m) naer *huytghem*, **1551**, RAG-Zo 248, 4r; *heutghem*, **1552**, ARA-RK 7397, 45v; van *heutghem* naer der durmen, **1553**, RAG-Ro 4, 82r; t*heutghem* beneden der muelene, **1554**, SAG-VS 118, 36r; aende coorenmuelene tzomerghem streckende lancxst den wech naer *heutghem*, id, 71r; de straete van *heutghem*, id, 60r; upden waeghewech naer *heutghem*, id, 81r; t*heutghem*, id, 59r, 75r, 95r; ter plaetsen ghenaempt *heutghem*, **1559**, SAG-330/76, 270r; t*heutghem*, id; *uuetghem*, **1560**, RAG-Zo 230, 57r; --, **1575**, SAG-FH 377, 4v; Int ghehuechte ghenampt t*eytghem*, **1576**, SAG-330/93, 212r; t*eutghem*, **1576**, SAG-330/94, 110r; *uuteghem*, id; van Roo naer d*uutgen*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v; **vuytghem*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 18r; van *vutghem* naer roo, **1611**, RAG-Zo 422, 19r; van *huutghem* naer necke, id, 51r; (t)*huutghem*, id, 25r/v; te *hutgem*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.51.

UITGEMSTRAAT <C5-D6>: de *straete van heutghem*, **1554**, SAG-VS 118, 60r, 68r; de *huutghem strate*, **1611**, RAG-Zo 422, 24r, 55v.

UITVANG 1 <G6>: in den *huutvanc*, **1376**, SAG-330/6, 81v; iacentem in den *huutfanc* ter cruustraten, **1448**, RAG-K/WS 35, 43r; een stic lants gheleghen bachten langhe bouchout ... commende metten zuuthende up den *huutfanc*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 12v; meersschen gheleghen inden *huutvanc*, id, 29r; den *huutvanc*, **1497**, SAG-VS 117, 52r; --, **1502**, SAG-VS 117, 42v.

UITVANG 2 <F6>: Inden *huutvanc*, **1516**, SAG-VS 119 AR, 1v; Inden *huutvanc* te Duermen, **1531**, SAG-VS 119 AR, 2r; den *huutvanc*, **1539**, SAG-VS 119 AR, 1v; mersschen Inden *huutvanc*, **1542**, SAG-VS 119 AR, 1v; Inden *huutfanck*, **1546**, SAG-VS 119 AR, 1v; jnden *hutfanck*, **1548**, SAG-VS 119 AR, 1v; Inden *uutvanck*, **1553/1555**, SAG-VS 119 AR, 2v/2r; twee ghemeten lants gheheeten den *uutfanck* ... zuutoost de meersch, **1554**, SAG-VS 118, 130r; in den *huutfanc*, **1559**, SAG-VS 119 AR, 1v; een stuck lants ghenaempt den *uutvanck*, **1564**, SAG-VS 117, los blad; een alfbundere mersch in den *uuytvanck* te durmen ... zuut de drapstrate loopende naer lambeke **1606**, RAG-Zo 398, 38r; mersch Inden *uutfanck* te durmen, **1606**, RAG-Zo 243-II, 5v; meersch ... in de durmmeersschen ghenaemt den *Uutganck*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.43.

VAANTJE: jnt *vaentken*, **1615**, SAG-330/132-II, 27v.

VAARNEWIJK: zie *GOED te VAARNEWIJK*.

VAECX HUL <D7>: mersschen up *vaecx hul*, **1452**, SAG-VS 117, 24v, 25v; *vaecx hul*, **1525**, SAG-VS 117, 50r; in *vaecx hul* hende(nde) up scipdonc dreve, id, 49r; neffens *vaecx*, id, 50r.

VANG 1 <E3>: een bunder lants heet den *vanc* hoofdende up tgheetam straetk(iin), **1452**, SAG-VS 117, 15v; eenen beilc ghenaemt den *vanc* metten westhende an crauwels

meersch, **1499**, SAG-WH 270, 59v; een bundere lants heet men den *vanc* hoefdende up gheethan straetkin, **1525**, SAG-VS 117, 34r; iiijC L r. ... in zomerghem gheheeten den *vanck*, **1541**, SAE-1009, 166r; een stick landts ... ghenaempt den *vanck*, **1572** kop.**1606**, RAG-DF 228, kart.38, 70r.

VANG 2 <H4>: te voorde ghenaempt den *vanck*, **1572**, ARA-RK 45197, 15v; den *vanck*, **1572**, ARA-RK 45207, 68r; den *vanck* ... te nedervoorde, **1572**, ARA-RK 45207-II, 44v; saylant ghenampt den *vanck*, **1576**, SAG-330/93, 211r; in somerghem ghenamt den *vanck* ... oost de strate, **1598**, RAG-WS 397, 35r; de *vanck*, id, 45r, 47v.

VANG 3 <D4>: een ghemet lants gheheeten den *vanc* voor pauwels bosch ghestrect neffens de strate, **1478**, SAG-MB 10, 10v; Inden *vanc*, id, 11r, 22r.

VANG 4 <B6-C6>: (een ghemet lants gheheeten) den *vanck*, **1560**, RAG-Zo 230, 44v, 103v ev; metten *vanck* (i.m. Roostr. & spennautstrate), id, 83r; --, **1575**, SAG-FH 377, 16r; vCl roen gheheeten den *vanck*, id, 13r; een half ghemet lants in den *vanck* (i.m. spennaut), id, 9r; den *vanck*, **1610**, SAG-330/130-II, 43v.

VANGENESBILK <C5>: daerment heet ten ecke ghenaemt den *vanghenesbeelc*, **1483**, SAG-330/36, 297r.

VANGGRACHT: lancxt der *vanckgracht*, **1560**, RAG-Zo 230, 39r.

VANGSKEN <B6>: Int *vangheskin*, **1478**, SAG-MB 10, 11r; ijC r. gheheeten t*vangheskijn* ... metten zuijt hende up Jans meersch, **1560**, RAG-Zo 230, 39r; t*vangheskijn*, id, 45r ev; ghenaempt *vangheskyn* (i.m. spennaut), **1575**, SAG-FH 377, 13v.

VARENTBILK <B6>: eenen alfven ghemete ghenaempt den *varent belck* (i.m. spennaut), **1560**, RAG-Zo 230, 13v; viijC Roeden gheheeten den *Varentbilck*, **1606**, RAG-Zo 243, 20r.

VARENTHUL: neffens den *varenthul*, **1606**, RAG-Zo 243, 25v.

VAREWIJK: zie *GOED te VAARNEWIJK*.

VARVEWIJSSTRAATJE: een wallekin bachten *varvewys straetkin*, **1510**, SAG-VS 117, 2v.

VASSENHOUT: t*vassenhaut*, **1615**, SAG-330/132-II, 27v.

VATENBILK: een stic lants gheheeten *vaten beelc*, id, 17r; den *votenbeelc*, id, 18r.

VEEBILK <B6>: hondert roeden lants up de middelgracht ende heet den *vee belc*, **1478**, SAG-MB 10, 22r; van den *veebeelke*, id, 4v; dat men heet *Veebelc*, id, 4v; Inden *veebelc*, id, 13v; inden *veebelck*, **1560**, RAG-Zo 230, 104r, 121r/v; de *veebilcke*, ca.**1600**, RAG-Zo 230, 48v; ijC roen lants neffens de noortzyde vander *veebilcke* hendende metten

westhende up de haumeersch (i.m. spennaut), **1575**, SAG-FH 377, 6v; inden *veebelck*, id, 9r; een stic landts ghenaempt den *Veebulc*, **1601**, SAG-330/125, 10v.

VEEPUT <B6>: ijC r. lants ghenaempt de *veepit* (i.m. spennaut strate), **1560**, RAG-Zo 230, 19v.

VEEVOORDE: mersche ... lighende te *veevoirde*, **1376**, SAG-330/6, 29v.

VELD 1 <C5>: up t*velt*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 2r, 3v; twee ghemeten lants tenden der aechstraten gheheeten t*velt*, id, 2r; up t*velt* tenden der aechstrate ande noortzyde de spenhautstrate, id, 2v; ten *velde*, id, 1v; vijC roeden lants gheheeten up t*velt*, **1478**, SAG-MB 10, 1r; een ghemet ende lx roeden dat men heet t*felt*, id, 2r; t*felt*, id, 12r; up t*velt*, id, 14v, 20r ev; iiijC roen lants gheheeten t*velt* gheleghen tenden der haghe strate, **1510**, SAG-VS 117, 23r; int *velt*, **1525**, SAG-VS 117, 5r; et *velt*, id, 8r; up t*velt*, id, 9r; (vijC roeden lants gheheeten) upt *velt*, **1560**, RAG-Zo 230, 2r, 95r, 102r; iiij ghemeten lants gheleghen daerment heet up t*velt* hoofdende metten noorthende up de *spennick strate ende streckende metter oostzyde lancx slaect straetkin, **1575**, SAG-FH 377, 20r; up t*velt* (i.m. spennaut strate rostrate), id,4r; t*velt* (i.m. nieuvelt), id, 3v, 9r; t*velt* (i.m. tusschen Roo ende haeghe), id, 11v; vC r. ghenaempt t*velt* In *spensmetz strate, **1602**, SAG-330/125, 85r; een p. lants genaempt het *velt*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 4v.
Zie ook *HOOG, KORT & LANG VELD*.

VELD 2 <F5>: t*velt* overdam, **1409**, SAG-330/14, 109v; t*velt*, **1452**, SAG-VS 117, 2v, 4v; datmen heet t*velt*, id, 4v.

VELD 3 <C4>: ten *velde*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 1v; bij den *velde* commende up de *beyderwaen straete*, **1479**, RAG-Ro 13, 1v; te beuwerwaen strate byden *velde*, **1553**, RAG-Ro 4, 2r.

VELDAKKER <C5?>: in *velt acker*, **1376**, SAG-330/6, 29v; dat men heet *velt ackere*, **1497**, SAG-VS 117, 12v; *veltackere*, id, 28v; --, **1502**, SAG-VS 117, 9r, 18r, 23v; *veltackere*, **1548**, ARA-RK 7395, 19r; --, **1552**, ARA-RK 7397, 46v; --, **1554**, ARA-RK 7398, 73v; --, **1554**, SAG-VS 118, 43r, 46r ev; up t*veltackere*, id, 66r; hondert Roeden landts ... ghenaempt t*veltacker*, **1564**, SAE-1010, 82r; *Veltacker*, **1595**, SAG-330/116, 115v; *Veltackere*, **1611**, RAG-Zo 422, 83r, 86v.

VELDAKKERKEN <C5?>: deerste partije ghenaempt t*veltackerken*, **1602**, SAG-330/125, 85r; een partije lants ghen. van hauts het *veltackerkijn*, **1611**, RAG-Zo 422, 135v.

VELDBILK: een paertije Lants genaempt den *veltebilck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 28v, 43v, 55r.

VELDEKEN 1 <C5-C6>: t*veldekin* ande Vyf houc, **1435**, SAG-301/33, 125r; t*veldekin* anden vyfhouc, **1441**, SAG-301/36, 122r; t*feldekin* by der haghe straten, **1478**, SAG-MB 10, 16r; *veldekin*, id, 3r, 23r, 25v; --, **1525**, SAG-VS 117, 19r; een ghemet landts gheheeten t*veldekin*, id, 4r; een stick Landts ghenaempt t*veldekin*, **1559**, SAG-330/76,

270r; ghenaempt t*veldekin* ... in tgheweste van ro ... noordt den wulloc, **1572**, ARA-RK 45207, 27v; t*veldekin* ... west de platte schuere, id, 31r; een ghemet up t*veldeken* ... by der haechstrate (i.m. spennautstrate necke), **1575**, SAG-FH 377, 15r; t*veldekin*, **1576**, SAG-330/94, 110r; een partie landts ghenaempt t*Veldeken* Inde roe strate, **1595**, SAG-330/116, 116r; *veldeken* inde roestraete, **1597**, SAG-330/119, 123v; het *veldeken* ende het Crabesticxken, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 9v; een stick landts dryehouck wesende ghenaemt t*veldeken*, **1616**, RAG-Vi 228, 95v.
Zie ook *KLEIN & TUSSENSTE VELDEKEN, HOGE VELDEKENS.*

VELDEKEN 2 <B3>: vyf ghemeten Landts ghenaemt t*veldeken* ... zuut der Beyerwaenstraete, **1595**, SAG-330/117, 142r.

VELDEN: de *Velden*, **1531**, SAG-301/86, 74r.

VELLARE <G6>: *Vellaer*, **1375**, RAG-SP 462, 29r; somerghem ... ter stede daerment heet up *vellare*, **1443**, SAG-330/23, 211r; daerment heedt up *vellare*, **1455**, SAG-330/27, 135v; *vellare*, **1525**, SAG-VS 117, 41r; --, **1529**, KAD-405, 107v; up *vellare* / den eerwech van *vellare* ter rechter handt, **1564**, SAG-VS 117, los blad.

VELLARESTRAAT(JE) <G6>: naer *vellare straetkin*, **1529**, KAD-405, 107v; een straetken ghenaempt **Wellaere straetken* / van tvoorseide *vellaer straetken* / gescheeden van de *vellare strate*, **1564**, SAG-VS 117, los blad.

VERBERNDE STEDE: een partije landts ghenaempt de *verberende stede*, **1604**, SAG-330/126, 84r; lant gen. de *verberende stede* iiijC r., **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 14r.

VEREECKE <G5>: lande gheheeten de *veereecke* groot ijC L Roeden ... zuut den huusgavere, **1554**, SAG-VS 118, 113r; huerl(ieder) Lande gheheeten de *vereecke*, id, 122r.

VERGLORIENSTUK: in *verglorien stic*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 29v.

VERLOREN KOST: zijn erfve ghenoemt den *verloren cost*, **1613**, RAG-Zo 231.

VERMABENSTUK: **vermaken stic*, **1435**, SAG-301/33, 132r; een stic lants datmen heet *vermaben stic*, **1452**, SAG-VS 117, 1v; --, **1525**, SAG-VS 117, 1r.

VERMAELESTUK: een partije Lants genaempt het *Vermaelestick*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 10v.

VERMERGELKEN: een partije Lants ghenaemt nu het *vermerghelken*, **1611**, RAG-Zo 422, 50r.

VESTE <G2>: te beke biider muelene an de strate daermen gaet te bochout waert up de gracht gheheeten de *veste*, **1499**, SAG-WH 270, 15v; de *veste*, **1525**, SAG-VS 117, 17r; --, **1554**, SAG-VS 118, 40r, 72r ev; huerlieder lande upde *veste* ... noort de straete, id, 40r; gheheeten de *veste* ... west de straete, id, 96r; an de *veste*, **1611**, RAG-Zo 422, 49r.

VESTJE <G2>: een partycken Lants ghenaemt het *vestken* groot ijC roeden, **1616**, RAG-Zo 423, 12r.

VETBOSBILK(SKEN): *vetbosch bilck*, **1595**, SAG-330/116, 115v; het eerste ghenaempt t*vetbosbilcxken*, **1602**, SAG-330/125, 85r.

VIER GEMETEN: een stic die men heet de *iiii Ghemete*, **1435**, SAG-301/33, 125r; een stic lants dat men heet de *viere ghemete*, **1441**, SAG-301/36, 122r; een stic lants dat men heet de *iiii Ghemete*, **1445**, SAG-330/23, 238r; stic daer de wech over loopt gheheeten de *vier ghemete* ende es bevonden groot vier ghemeten xCij Roeden, **1531**, SAG-301/87, 24r; gheheeten de *vier ghemeten*, **1540**, RAG-RvVl 963, 333r; in de voors. cautere ghenaempt de *vier ghemeten*, **1546**, SAG-301/100, 133v; stick Landts ghenaempt de *vier ghemeten*, **1565**, SAG-VS 117, O; de *vier ghemeten*, **1572**, ARA-RK 45207, 110r; een paertije Lant ghenaempt de *vier gem(eten)* suyt op de Gentsche Lieve, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 48r.

VIERENDEEL <C6>: datmen heet in t*vierendeel*, **1450**, SAG-330/24, 564r; ijC roeden up scoendonc in stic datmen heet t*viere(n)deel*, **1452**, SAG-VS 117, 7v: stic ... gheheeten t*viere(n)deel*, id, 8r, 10r.

VIERENDEEL BUNDERS: ijC xxv roeden gheheeten t*vierendeel bunders*, **1554**, SAG-VS 118, 104r.

VIERKANTE BILK: j stic lants gheheeten den *viercanten beelc*, **1445**, SAG-330/23, 238r; een stic lants heet den *viercanten belct*, **1476**, RAG-Zo 282bis, 8r.

VIERKANTE BILKSKEN: *viercante beelcxkin*, **1497**, SAG-VS 117, 28v; t*viercante beelcxkin*, **1502**, SAG-VS 117, 24r; ghenaemt het *viercante bilcxken*, **1611**, RAG-Zo 422, 121v.

VIERKANTE NEDERE BILK: den *viercanten nederbilck*, **1554**, SAG-VS 118, 78r; den *viercanten nederen bilck*, **1611**, RAG-Zo 422, 114r.

VIERSCHARE <E5>: zyn stede boven by der *vierscaren*, **1452**, SAG-VS 117, 8r; byder *vierscaren*, **1497**, SAG-VS 117, 14v; een behuusde stede gheleghen ter *vierscaren*, **1510**, SAG-VS 117, 5v; te somerghem boven by de *vierscaeren* up den houc, **1525**, SAG-VS 117, 41r; een stede boven by de *vierscaerren*, id, 40r; ter *vierschare*, **1551**, RAG-Zo 248, 20v; een styck Lants gheheeten de *vierschaere*, **1606**, RAG-Zo 398, 40r; --, **1606**, RAG-Zo 243-II, 7r.

VIERWEEGSE/VIERWEEGSCHEDE 1 <D5>: den zuuthende vander *vierweechschee* te huutghem, **1510**, SAG-VS 117, 13v; te heytghem ande *iiij weechschede*, id, 14r; te heutghem ... up de *vierweechscheede*, **1553**, RAG-Ro 4, 82r; theutghem aende *vierweegsche* ... noort het muelestraetken, **1554**, SAG-VS 118, 95r; aende *vierweegheschee*, id, 62r; an de *Vierwechschede* oost sheerenstrate w. & n. de strate commende van roe naer de muelen, **1611**, RAG-Zo 422, 23r; ande *vierwechschede*, id, 41v.

VIERWEEGSE/VIERWEEGSCHEDE 2 <B6>: tusschen bellem ende roo ande *vierweechschee*, **1560**, RAG-Zo 230, 33v.

VIJF BEDDEN: xxxij Roeden gheheeten de *vyf bedden*, **1554**, SAG-VS 118, 100r.

VIJF BUNDER: iiijC roen landts gheleghen upt *v bund(ere)*, **1510**, SAG-VS 117, 21r.

VIJF EKEN <G3-H3>: te becke jeghens over de *vijf heecken*, **1619**, RAG-Zo 423, 12v.

VIJF GEMETEN <F2>: een stic lants heet de *vyfghemete*, **1452**, SAG-VS 117, 23v; een stic lants eet de *vijfghemete* ant goet van Jan adorene, **1525**, SAG-VS 117, 48r; an de *vijf ghemeten*, **1554**, SAG-301/107, 43r; ghenaempt de *vyf ghemeten* ... noordt de ghendtsche lieve, **1572**, ARA-RK 45207, 72r.

VIJFHOEK <C5>: tveldekin an de *Vyf houc* / den *Vijfhouc*, **1435**, SAG-301/33, 125r; tveldekin anden *Vyfhouc*, **1441**, SAG-301/36, 122r.

VIJFHONDERD ROEDEN <D4-E4>: tenden den *vC Roeden*, **1483**, SAG-330/36, 297r; de *vyf hondert Roen*, **1613**, RAG-Zo 231, kaart.

VIJF STRINGEN: de voors. *stringhen*, **1531**, SAG-301/87, 24r; de *vyf stringhen* up de leye, **1554**, SAG-301/107, 43r.

VIJVERBILKEN: de drie *viverbilcken*, **1554**, SAG-301/107, 43r.

VIJVERKEN(S) <D4>: j ander stic ghenaemt t*Viverkin*, **1517**, SAG-301/74, 137r; boven den *vyverkins*, **1532**, SAG-330/51, 86r; bij den somerghemschen dycke daer de *vyverkins* in staen, **1551**, RAG-Zo 248, 5r, 8v, 9v.
Zie ook *KROMME VIJVER*.

VIJVERMANS STEDE: een plaetsse die men heet *Vivermans stede*, **1441**, SAG-330/22, 338v.

VIJVERSTUK: een partije Lants genaemt het *Vyverstick*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 17v.

VINKENBOS: de *vincken bosch*, **1560**, RAG-Zo 230, 17r; *vijncken bosch*, id, 17v; *vyncken bosch*, **1619**, RAG-Zo 423, 16v.

VISSENDONK <G2-G3>: in *vissendonc*, **1332**, RAG-SV, O; --, **1456**, SAG-330/27, 348r; --, **1496**, SAG-330/40, 300r; *vijssendonck*, **1503**, RAG-K/WS 64, 17r; *vyssendonc*, **1510**, SAG-VS 117, 9v; een stic lants daerment heet *vissendonc*, id, 13r; daerment heet in **Wyssendonc*, **1543**, RAG-RvVl 964, 339v.

VISSENDONKSTRAATJE <G3>: tusschen hoevelt straetkin ende *vissendonc straetkin*, **1499**, SAG-WH 270, 19v; **Wissendonck straetken*, **1553**, RAG-Ro 4, 98v; *vissendonck*

straten, **1573**, RAG-Ro 71, 21r; het *vissendonck straetkin*, **1598**, RAG-WS 397, 53r; *Vissendonck straete*, id, 54v; ande noortzijde van de Lieve ant *vissendonck straetken*, **1611**, RAG-Zo 423, 16v.

VITSENBILK(SKEN) <B6>: den *vitsen belc*, **1435**, SAG-301/33, 125r; gheheeten den *vitchebilc*, **1551**, RAG-Zo 248, 19r; ijC xxxiij roen datmen heet t*vitsbelcxkijn*, **1560**, RAG-Zo 230, 106r; ijC xxxiij roen dat men heet t*vitsebelcxken* (i.m. spennaut), **1575**, SAG-FH 377, 10v.

VITSENSTUK: twee ghemeten lants ende es gheheeten t*fitse stic* gheleghen onder mijnder vrauwen van gavere up theerscip van den xiij bunderen, ca.**1470**, SAG-VS 117, 5r; het *Vitsen stic* zuudt van everaerts bunder, **1531**, SAG-301/87, 24r; het *Vitsenstic*, **1540**, RAG-RvVl 963, 333r.

VLAAKT <C6>: den heelt vander *vlaecht*, **1478**, SAG-MB 10, 26r; iiijC roen gheheeten de *vlaeckt* (tusschen Roo en Haghe), **1560**, RAG-Zo 230, 4r, 135v; iiijC roen gheheeten de *vlaecke* (i.m. tussschen roo ende haghe), **1575**, SAG-FH 377, 1v; *vlaeckt*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 8r; *Vlaeckt*, **1611**, RAG-Zo 422, 24v.

VLASMOORTEL: den *Vlasmoertele*, **1435**, SAG-301/33, 125r; de *Vlasmoertere* thenden den quareelputte, **1441**, SAG-301/36, 122r; een stich ghenaempt den *Vlasch moortele*, **1560**, RAG-Zo 420; een stic ghenaempt den *Vlasch moortele*, **1580**, ARA-WK 3325, O; den *Vlasmortele*, **1585**, ARA-WK 3326, O; --, **1609**, ARA-WK 3328, O.

VLIET(GRACHT) <G5>: oost het straetken gheheeten de weerre zuut de *vlietgracht*, **1554**, SAG-VS 118, 121r; up den *vliet* n.o. het straetken gheheeten de weerre, id, 131r.

VONTEBILK <D5>: westerliinc an de *vontebeelc*, **1452**, SAG-VS 117, 19v; wersterlinc up den *voten beelc*, **1510**, SAG-VS 117, 18r; weste(r)linc ande *vontebelc*, **1525**, SAG-VS 117, 41r.

VOOR DE HOUW <B6>: voor den *hau*, **1478**, SAG-MB 10, 5v, 6v, 26v; in scueten vanc voor den *hau*, id, 6v; up v hondert roeden lants dat men heet voor den *hau*, id, 13r, 26v; voer den *haude*, id, 4r; vC roen Landts in spennaut datmen heet *voor den hau* oost hendende up de spennaut straete, **1560**, RAG-Zo 230, 62r; voor den *hau*, id, 17v, 107v; in spennaut datmen heet voor den *hau*, **1575**, SAG-FH 377, 6r; voor den *hau*, id, 8v, 11r.

VOORDAKKER <H3>: up *voort ackere*, **1494**, SAG-330/40, 34r; een bunder lants up *voert hackere*, **1510**, SAG-VS 117, 16r; ghenaempt den *voordeackere*, **1572**, ARA-RK 45207, 89v; ghenaemt den *voortackere* metten drayboom zuut de strate, **1606**, RAG-Zo 243, 59v; --, **1611**, RAG-Zo 422, 36v.

VOORDBILK <B6>: ghenaempt den *voort belck*, **1560**, RAG-Zo 230, 87v; een ghemet ande voort hoofdende up de spennaut strate metten oosthende (i.m. ghenampt den *voortbelck*), **1575**, SAG-FH 377, 17v; een ghemet ghenaemt den *voortbilck*, **1616**, RAG-Zo 423, 9v.

VOORDE <H3-H4>: int cruus stic te *voerde*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 8r; te *voerde*, **1491**, SAG-330/39, 95r; daerment heedt te *voerde*, **1499**, SAG-WH 270, 59v; up de kuere daerment eedt te *voorde*, **1504**, SAG-330/43, 13v; tusschen beke ende *voerde*, **1510**, SAG-VS 117, 5v; te *voerde* up pulaer, **1511**, SAG-WH 285; te *voorde*, **1572**, ARA-RK 45197, 15v; --, **1572**, ARA-RK 45207, 110v, 111r.
Zie ook *HAMME te VOORDE, HAMMEVOORT, NEDERVOORDE, NESTEVOORDE, STEENVOORDE, VEEVOORDE.*

VOORDEKEN: dandere stuck gheheeten t*voordeken*, **1554**, SAG-VS 118, 58r.

VOORDERE BILK: een stic lants es gheheeten den *voerderen belc*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 5v; hueren bilck gheheeten den *voorderenbilck*, **1554**, SAG-VS 118, 99r; vijC L Roeden gheheeten den *voorderen bilck*, id, 107r.

VOORDERE KEURS <E5>: vanden *voerderen cuers* bestreckende toet up de hulsem strate hoefdende up gheerolf babbaerts achteren kuers, ca.**1470**, SAG-VS 117, 21v.

VOORSTE ACHTELING-/ASSELINGMEERS <C6>: *voorenste achtelynck meirsch*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 10v.

VOORSTE BILK(SKEN): dandere stick gheheeten t*voorste bilcxken* groot een ghemet, **1554**, SAG-VS 118, 102r; het *voorste belck*, **1606**, RAG-Zo 243, 25r; een partije lant genaempt den *voorensten bilck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 14v.

VOORSTE BRIELKENS: de drije *voorenste brielkins*, **1551**, RAG-Zo 248, 17v.

VOORSTE ESSE: j ghmet lxxix roeden lants ... ten *voertsten essche*, **1452**, SAG-VS 117, 24r; te *voersten erssche*, **1525**, SAG-VS 117, 49r.

VOORSTE SAUWESTIJNE <C6>: een partije ghenaempt de *voorenste schauwestyne*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 12r.

VOORSTE WOESTIJNE <B5>: de *voerste ostyne*, **1525**, SAG-VS 117, 9r.

VOORSTRAAT <D6>: haer lant datmen heet de *voerstraete* an de oest zyde van den straetkijne dat loept van heutghem ter duerme waert, **1479**, RAG-Ro 13, 54r; de *voorstrate*, **1497**, SAG-VS 117, 13v; de *voorstrate*, **1502**, SAG-VS 117, 10r, 23r; upde *voorstraete*, **1554**, SAG-VS 118, 106r; huerlieder lande te *voorstraete*, id, 89r; de *voorstrate*, **1611**, RAG-Zo 422, 24r, 43r, 101r.

VOORSTUKSKEN: ghenaemt t*voorsticxken* groot ijC r., **1554**, SAG-VS 118, 47r.

VOORT: ande *voort*, **1580**, RAG-Zo 230, 87v; ande *voort* hoofdende up de spennaut strate, **1575**, SAG-FH 377, 17v.

VORE: zie *KORTE VOREN, (KLEINE) KROMME VORE, WATERVORE.*

VOSBILK <B5>: In de ostine ... van Willem de Vos ende heedt nu *Vos bilc*, **1551**, RAG-Zo 248, 27v.

's VOS BOS <D4>: ghenaempt *svosbosch*, **1572**, ARA-RK 45207, 18r; te ryvisch ghenaempt *svosbosch*, id, 18v.

VOSHOLEDRIES <B6-C6>: de *voshole driesch*, **1435**, SAG-301/33, 132r.
Zie ook *KLEINE VOSHOLEDRIES*.

VOSSENBERG: ter plaetsen daerment heet up den *vossenbeerch*, **1458**, SAG-330/28, 164r.

VOSSENHOL(EN) <B6-C6>: biden *vossenhole*, **1478**, SAG-MB 10, 9v; by den *vossenholen*, id, 9v, 18r; vyftich Roeden lands gheheeten de *Vosholen*, **1505**, SAG-330/43, 26r; daer ment heet inde *vossenollen*, **1524**, SAG-330/48, 216v; *vossenholle*, **1530**, ARA-RK 13661, 198r; byden *Vossenhole* (i.m. doornenbosschelkijn), **1560**, RAG-Zo 230, 42r; inde *Vossehoollen*, id, 86r; bij den *vossenhoollen*, id, 101v; te *vossenhole* ... zuudt de rostrate ... noordt de spennestrate, **1572**, ARA-RK 45207, 18v; t*vossenhol* ... te ro, id, 56v; t*vossenhol*, id, 18v; bosch ... ghenaemt de *vossenholen*, **1574**, RAG-Ro 5, 45r; inde *vossenholle*, **1575**, SAG-FH 377, 17r; de *vossenholen*, id, 3v; --, **1589**, RAG-Ro 6, 41r; zeven ghemeten ghenaempt de *vosseholen*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v.

VOSVELDEKENS <D4>: een partije Lants ghenaemt de *vos veldekens* an rivisch, **1619**, RAG-Zo 423, 9v.

VRIJLAATSCHAP: een leen ghehouden van gode van hemelrike gheheeten t*vrye laetscip*, **1456**, ARA-WK 3307, O; heerlichede vanden *vrijlaetschippe* ligghende Int ambacht van zomerghem, **1525**, SAG-VS 117, 21r; ende es *vrylaetschip*, id, 2r; sur le *vrijlaetscap*, **1554**, ARA-RK 7398, 72r; sur ledit *vrylaetscip*, id, 72r; sur le *vrijlaetscap*, **1556**, ARA-RK 7399, 51v.

VRIJLATENGOED <E3>: up t*vrilatengoedt* ghenomen huter straten een plecke lants ter muelenstraten, **1452**, SAG-VS 117, 17r; up t*vrijlaten goet*, **1525**, SAG-VS 117, 33r; t*vrijlate goet* te Dalem, id.

VROUWENMEERSELKEN: In t*frauen merschelkin*, **1478**, SAG-MB 10, 18v.

VUILBEEKSKEN: <D5> het mersschelken ghenaemt het *vulbecxken*, **1611**, RAG-Zo 422, 42v.

VUILBEKE(N) <D5-D6>: ij ghemete erven ghenaemt de **Wullebeke*, **1483**, SAG5330/36, 297r; up *vuulbeeke*, **1554**, SAG-VS 118, 33r; up/Inde *vuelebeke*, id, 44r, 51r; dat men heet de **walle becke* streckende lancx het scaubrouck straeytgen / dander helft van de **wallebecke*, **1589**, RAG-Ro 6, 70r; twee partijen van lande ghenaempt de **Willebeken*, **1600**, SAG-330/124-II, 35r; de *Vulbeke*, **1611**, RAG-Zo 422, 40r; een partije Lants ghenaemt de *Vuilbeke*, **1611**, RAG-Zo 422, 40r.

VUILBEKEPLAS <D6>: thueghem ... anden *Vulbeck plasch*, **1611**, RAG-Zo 422, 22v.

VUILBEKESTRAAT <D6>: de *vulbeck strate*, **1611**, RAG-Zo 422, 40r; de *Vulbeke strate*, id, 43v.

VUIL BILKSKEN: den vlasmortele met t*vulbilcxkin*, **1585**, ARA-WK 3326, O; met t*vulbilcxke*, **1609**, ARA-WK 3328, O;

VURST: de *vust*, **1497**, SAG-VS 117, 8r; up de *vust*, **1502**, SAG-VS 117, 10r, 23r.

WALLE (ten) <B-C 2-3>: daerment heet te *walle*, **1460**, SAG-330/28, 401r; een stede gheheeten te *Walle* in de prochie van zomerghem, **1461**, SAG-330/29, 178r; een ghemet lants tenden *walle*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 24r; gheleghen te *walle* gheheeten tforeest, id, 28r; ten *walle*, **1472**, ARA-RK 45207, 62r; ter plaetsen daer ment noumt ten *Walle*, **1503**, SAG-330/42, 330r; leen ... gheheeten ten *walle*, **1504**, ARA-RK 1091, 37r; huerl. stede ten *walle*, **1510**, SAG-301/71, 109v; den waterganghe te *walle*, **1529**, KAD-405, 108r; daerment heedt ten *Walle*, **1543**, SAG-330/60, 140r; te *walle*, **1560**, RAG-Bo 406, 38v; ten *walle* ... zuudt de wallestrate, **1572**, ARA-RK 45207, 62r; te *walle*, **1606**, RAG-Zo 398, 2r; --, **1616**, RAG-Zo 423, 15v.

WALLEBILK(EN) <B3>: eenen sticke lands ghenaemt de *walbulck*, **1529**, KAD-405, 108r; de zes *Wallebulcken*, **1531**, SAG-301/86, 74r; noch vyf *wallebilcken*, **1535**, SAG-330/53, 179r.

WALLEKEN(S) 1 <G4>: jn curtebouchaut ... hoefdende metten noort hende up t*wallekin*, **1510**, SAG-VS 117, 12v; jnt *wallekin*, **1527**, SAG-330/49, 171r; eenen behuusden goede ghenaemt t*wallekin*, **1536**, SAG-330/54, 265r; de hofstede ghenaempt het *Walleken*, **1595**, SAG-330/116, 115v; een partije landts ghenaempt de *wallekens*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v; daerment nompt t*walleken*, **1602**, SAG-330/125, 85r.

WALLEKEN 2 <C3>: ghen. het motken ofte *walleken*, **1602**, SAG-330/125, 85r.

WALLENBROEK: zie *WALSBROEK*.

WALLEPUTBOSSELKEN: *Wallepuette bosschelkin*, **1531**, SAG-301/86, 74r.

WALLESTRAAT <C4-B2>: ten walle ghenaempt ten hesch ... zuudt de *wallestrate*, **1472**, ARA-RK 45207, 62r; daerment heet de **Vallestrate* ande bruwaen strate, **1483**, SAG-330/36, 297r; de *Walle strate*, **1528**, SAG-301/84, 87v; de *Wal strate*, **1535**, SAG-330/53, 180r; *walle straete*, **1567**, RAG-AM 625, 21v; te ryvisch oost de *wallestrate* ... west de clytstrate, **1572**, ARA-RK 45207, 42v; ten walle ... zuudt de *wallestrate*, id, 62r; *wallestrate*, id, 38r; de Panthaghe ... west de *walle straete*, **1573**, SAG-VS 119 Rek, 62r; tusschen de *Wallestrate* ende de beyerwaen strate, **1595**, SAG-330/116, 116r; tusschen de *Wallestraete* ende de beyerwaenstraete, **1597**, SAG-330/119, 123v; de *walle straete*, **1606**, RAG-Zo 398, 1r, 2r ev; *wallestrate*, id, 20r.

WALSBROEK <B5>: twee ghemeten ... gheheeten *Walsbrouc*, **1467**, SAG-330/30, 236r; neffens den *wallenbrouc*, **1560**, RAG-Bo 406, 38v; Inden *Walsbrouc*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v.

WANGELARE: zie *LANGELARE*.

WARANDE <D5-E5>: ande *warande*, **1497**, SAG-VS 117, 12v, 22v, 31r; --, **1502**, SAG-VS 117, 9r, 26r; een stedekin by de coerre muelene gheheeten de *werande* daer men gaet van zomerghe(m) nade muelene, **1525**, SAG-VS 117, 39r; een partije Lants ghenaemt de *Warrande*, **1611**, RAG-Zo 422, 135v; --, **1611**, RAG-Zo 423, 21r.

WARENBILKEN: ghenaemt t*ware(n) bylcken*, **1528**, SAG-301/84, 87v.

WATERGANG(SKEN) <F3>: den *waterganc*, **1497**, SAG-VS 117, 17r, 19r ev; een partije Landts ghenaempt den *Waterganck* Inden wyck van meerelaere, **1595**, SAG-330/116, 115v; een partycken Lants ghen. het *Watergancxken*, **1616**, RAG-Zo 423, 8r.

WATERSTEDE <E6>: zynen lande gheheeten de *waterstede* te duermen ... noort het meerstraetken, **1554**, SAG-VS 118, 159r.

WATERVORE <D5>: up de *watervoore(n)*, **1502**, SAG-VS 117, 10r, 26r; vC roeden gheheeten de *waterveure* ... west den waterganck, **1554**, SAG-VS 118, 42r; een stuck lants gheheeten de *waterveure*, id, 48r; upde *waterveure*, id, 61r; de *Waterveure* Int cleen cauterkijn, **1611**, RAG-Zo 422, 34v, 91v.

WAUTERS AKKER <C6>: In langhelaere daerment eedt *Wauters ackere*, **1494**, SAG-330/40, 34r; ij G. L roeden gheheeten *wauters ackere*, **1554**, SAG-VS 118, 55r.

WEDAGE: in de *Wedaghe* in de prochie van zomerghem, **1348**, SAG-WH 263, 6v; in de *weedaghe*, **1407**, RAG-AF 6247, rol; in de *Wedaghe*, **1414**, SAG-WH 268, 10v; up de *wedaghe*, **1505**, SAG-330/43, 26r; up de *weede haeghe*, **1536**, SAG-330/54, 91r; syn landt boven de *weeddaeghe*, **1632**, P/Ha-Rtb.1624-29, 28r.
Zie ook *GROTE/KLEINE WEDAGE*.

WEDAGESTRAATJE: an *Wedaghe straetkin*, **1505**, SAG-330/43, 26r; an d*wee haghen straetken*, **1536**, SAG-330/54, 91r.

WEERBEK <F2>: een stic lants ligghende tusschen beke ende staecte vive(re) byder lieven es gheheeten den *werbec*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 10r; inden *weerbec*, id, 10r.

WEERDAM <G5?>: up den *Weerdam*, **1606**, RAG-Zo 243, 47r.

WEEURYNSMEERS: de *weeuryns meersch*, **1525**, SAG-VS 117, 9r.

WEIDEKEN <C6>: een stic dat men heet *Weedekin*, **1435**, SAG-301/33, 125r; d*weedekin*, **1441**, SAG-301/36, 122r; in t*wedekiin*, **1452**, SAG-VS 117, 5v; een

belcxkin gheheeten et *weykin*, **1525**, SAG-VS 117, 6r; een alf ghemet lants gheheeten et *wyekin*, id, 4r; up *weedekin*, id, 16r; een partijken lant genaempt het *Weecken* z. de rostraete, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 15r, 72v.

WEMAERS WINKEL: In *Wemaers Wynckele*, **1551**, RAG-Zo 248, 27r; een stic Landts ghenaempt den *wewaerts wynckele*, **1600**, SAG-330/124-II, 35r.

WERF: in den *weerf*, **1491**, SAG-330/39, 95r; vyfhondert Roeden ghenaemt de *Weerf*, **1504**, SAG-330/43, 13v; in somerghem ghenaemt den *werf*, **1598**, RAG-WS 397, 46v; een partie lants ghenaemt den *Werf*, **1619**, RAG-Zo 423, 14v.

WERKMANS STUKSKEN: een stic lants datmen heet *Wercmans sticxken*, **1476**, RAG-Zo 282bis, 9v; neffens *Wercmans sticxkin*, id, 11r;

WERRE/WERE <G5>: lande te langheboucken groot een ghemet oost het tstraetken gheheeten de *werre* zuut de vlietgracht, **1554**, SAG-VS 118, 121r; iiijC Roeden Lants upden vliet noortoost het straetken gheheeten de *weerre*, id, 131r; een behuusde stede te Langheboucken groot ontrent vijC Roeden noortoost het straetken gheheeten de *weerre*, id, 126r; een partije Lants ... ghenaemt de *Werre* te Langhebouckent, **1619**, RAG-Zo 423, 11v; de *Weerre*, **1626**, RAG-RvVl 989, 291v.

WERSBILK: ten hende vanden praetlande neffens den *wersbeelke*, **1452**, SAG-VS 117, 9r.

WESTBROEK: den *Westbrouc* ijC roeden, **1409**, SAG-330/14, 109v.

WESTENDE: ijC L roeden lants gheheeten t*vesthende* zuut het straetken, **1554**, SAG-VS 118, 156r.

WESTERLING(EN) <D4-D5>: een plecke lants heet *westerliinc* an de vontebeelc, **1452**, SAG-VS 117, 19v; neffens *westerlinc* hoefdende metten zuuthende up pytmans pit, ca.**1470**, SAG-VS 117, 27r; een stic lant dat men heet *wersterlinc* up den voten beelc, **1510**, SAG-VS 117, 18r; neven *weste(r)linc*, **1516**, SAG-VS 119 AR, 2r; een plecke lants ... ende heet *weste(r)linc* ande vontebelc noort et straetkin dat loebt vander kerken naer der strate(n), **1525**, SAG-VS 117, 41r; neven et *westerlinc*, **1531**, SAG-VS 119 AR, 2r; *weste(r)linc*, **1536**, SAG-VS 119 AR, 2r; *weest(er)linc*, **1539**, SAG-VS 119 AR, 2r; het *weestelinck*, **1542**, SAG-VS 119 AR, 2r; t*westerlinc*, **1546**, SAG-VS 119 AR, 2r; t*westelinck*, **1548**, SAG-VS 119 AR, 2r; *twesterlynck*, **1549**, SAG-VS 119 AR, 1v; t*westerlynck*, **1553**, SAG-VS 119 AR, 3r; d*westerlijnck*, **1555**, SAG-VS 119 AR, 2r; neffens *Westerlynck*, **1559**, SAG-VS 119 AR, 1v; t*westelynck*, **1581**, SAG-VS 119 AR, 1v; thenden t*weestelynck*, **1594**, SAG-VS 117 AR, 1v; het *westtelynck*, **1597**, SAG-VS 119 AR, 1v; t*westelynck*, **1598**, SAG-VS 119 AR, 1v; t*weesstelynck*, **1599**, SAG-VS 119 AR, 1v; t*wesstelynck*, **1601**, SAG-VS 119 AR, 1v; een paertije Lant ghenaempt het *Westelinck*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 53r; int *Westelinck*, id, 61r; daerment noempt de *westerlynghen*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.54.
Nu *WESTELING*.

WESTMEERS: spapen meersch ende es gheheeten de *west meersch*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 5r.

WESTSTRAAT <C5>: te haghe int stic datmen heet de *westrate*, **1510**, SAG-VS 117, 32v.

WIEDAUWBARM: een partije mersch ghenaempt den *wedau baerme*, **1619**, RAG-RvVl 988, 401v.

WIJDEMEERS: iiijC roeden lants in de *wyde mersch* hoefdende up den waterghanc, **1452**, SAG-VS 117, 14v; in de *wyde mersch*, id, 23r; inde *widemeersch*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 3r; ou lon appelle *wijdemersch*, **1473**, ARA-RK 1090, 37r; in de *wyde mersch*, **1525**, SAG-VS 117, 34r, 47r; in de *wyde merche*, id, 33r.

WIJNGAARD <C5>: een stede ... gheheeten den *wiingaert* streckende lancx met der oestsiide neven de straete aldaermen trecht van ghent te brugghewaert, **1465**, SAG-VS 119, O; syn stede ten hecke ende een stede daer neffens diemen heet den *wyngaert*, **1510**, SAG-VS 117, 25v.

WILG(EN) <G4>: ij ghemete onder de *VVlghe*, **1478**, SAG-MB 10, 5r; up de houcstrate ande *wulghe(n)*, **1510**, SAG-VS 117, 34v; over de *wulghe*, **1560**, RAG-Zo 230, 21r.

WILLAERTS BILK: *Willaerts belc*, **1435**, SAG-330/33, 125r; In *Willaert beelc*, **1441**, SAG-301/36, 122r; een stick landts ghenaempt *Willaerts bilck*, **1607**, SAG-330/129, 41v; een styck Lants ... ghenaemt *Willaerts bilck*, **1616**, RAG-Zo 423, 12v.

WILLAERTS DRIES: In *Willaerts driesch*, **1415**, SAG-330/15, 311r; een stic lants gheheeten *willaerts Driechs*, **1510**, SAG-VS 117, 18r; gheheeten *wullaert driesch* groot ijC l roeden, **1554**, SAG-VS 118, 32r; *Wullaers driesch*, **1595**, SAG-330/116, 115v; een partije landts ghenaempt den **Wulledriesch*, **1602**, SAG-330/125, 85r; gheheeten *Wullaers driesch*, **1611**, RAG-Zo 422, 65r.

WILLEM NIJSYNS BERG: vC l roeden lants gheheeten *W(ille)m Nijsyns berch*, **1551**, RAG-Zo 248, 9r.

WILLEM PLASSCHAERTS STUK <E3>: up tgeethan straetken ende heet *wille plasscaerts stic*, **1525**, SAG-VS 117, 32r.

WILLEM RAES'/ROTES GEMET: een ander stic datmen heedt *Willem Rotes ghemet*, **1531**, SAG-301/87, 24r; een ander stic dat men heet *W(ille)m Raes ghemet*, **1540**, RAG-RvVl 963, 333r.

WILLEMS STEDE: landts ... ghenampt *Willems stede*, **1576**, SAG-330/93, 210v.

WINKEL: te *wincle* in somerghem, **1371**, RAG-K/SMG 387; in Somerghem up den *Wynckele*, **1574**, SAG-28/7/31, 39v.

WINKELARE <A5>: an *wijnckelaere*, **1560**, RAG-Zo 230, 100r; inden *wynckelaere*, **1572**, ARA-RK 45207, 24v; inde *wynckelaers* ... noordt straetkin, id, 90v; ghenaempt den **winghenaere*, **1572**, ARA-RK 45207, 25v; den quaen bilck ... metter noortzyde an *wynckelaere* (i.m. by de hauwe meersch), **1575**, SAG-FH 377, 3r; *Winckelaere*, **1577**, SAG-28/7/31, 31v; een ghemet lants ghenaemt de *Winckelare* ... oost tbellem straetken, **1586**, RAG-Me 65, 12v; *Wynckelaercken*, **1611**, RAG-Zo 423, 17v.

WITTE DRIES <B3>: den *witten driesch*, **1456**, SAG-330/27, 348r; --, **1496**, SAG-330/40, 300r; tween C roen lants up barestraetkin ... gheheeten *witten driechs*, **1510**, SAG-VS 117, 19v; daerment heedt den *witten drieschs* ... up doostyne haghe, **1551**, RAG-Zo 248, 22r.

WIT HUIS <C5>: ten necken ten *witten huuse*, **1529**, KAD-405, 107v; totten zelven *witten huuse*, id, 108r; byden *witten huusse*, **1560**, RAG-Zo 230, 110r; ten hecke bij den *Witten huuse* tsomerghem, **1576**, SAG-330/93, 211r; gront ... metter hofstede ghenaemt den *Witten huuse*, **1611**, RAG-Zo 423, 17r.

WOESTIJNE 1 <B5>: een stic lants groet xC xxxiij roeden ende heet de *wostine*, **1452**, SAG-VS 117, 3v; lants gheleghen up de *wostine* van alaerd boghaerde, id, 6v; j ghemet lants ... up de *ostijne*, id, 12r; een plecke lants up de *wostine*, id, 5v, 12r; de *wostine*, ca.**1470**, SAG-VS 117, 7v, 8r ev; naest der *woestinen*, id, 16r; up theerscip van der *wostinen*, id, 2v, 17r; naest der *wostinen*, id, 17r; daerment heet in de *Rostijne* / ter *ostijnen*, **1483**, SAG-330/36, 297r; lants ... jnde *ostine*, **1510**, SAG-VS 117, 18v, 19v; inde *wostine*, id, 11v; lants ... Inde *wostyne*, id, 12r; een stic landts gheheeten de *ostyne*, **1525**, SAG-VS 117, 4r; *ostyne*, id, 17r, 25r; de dreve vander *ostyne*, id, 28r; d*ostine*, id, 4v, 9r; d*oostinne*, id, 4v; een stic lants ... heet de *hosstyne*, id, 5r; hup de *wosstyne*, id, 16r; de *osstyne*, id, 17r, 27r, 28r; een parcheel van lande ghenaemt de *oestijne*, **1531**, SAG-301/87, 24r; --, **1540**, RAG-RvVl 963, 333r; Inde *oostyne*, **1551**, RAG-Zo 248, 21v; de *ostine*, id, 27v; drij parcheelen ghenampt de *Wostijnen*, **1576**, SAG-330/93, 210v; heerl. van der *wostijnen*, id, 212r; een partije lants ghenaempt de *rostijne*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 16v; 18v; een partijken Lants ghenaempt de *rostijne*, id, 3v, 7r; twee paertijen Lant .. ghenaemt de *rostijnen*, id, 31v; *rostijntgen*, id, 6v.
Zie ook *VOORSTE, HOGE, GROTE, KLEINE & TUSSENSTE WOESTIJNE.*

WOESTIJNE 2 <C3>: drij ghemeten ghenaempt de *hostijne* ligghende jnt muelevelt, **1615**, SAG-330/132-II, 24r; de *hostijne* jnt muelenvelt, **1616**, SAG-330/133, 23r.

WOESTIJNE 3 <D4>: ghenaempt de *hostijne* ... te dalem, **1572**, ARA-RK 45207, 72v; achter het hovenbuer van de hofstede ghenaemt de *hosstynne*, **1611**, RAG-Zo 422, 36v.

WOESTIJNHAGE: d*oostijne haghe*, **1551**, RAG-Zo 248, 22r.

WOESTIJNPUT <B5>: Inden *oosty(ne) pit*, **1551**, RAG-Zo 248, 24v.

WOESTIJNSTRAAT(JE) <B5>: ande *Wostiinstrate*, **1456**, SAG-330/27, 260r; et *osstijn straeyken*, **1573**, RAG-Ro 71, 3r.

WOESTIJNTJE: C roen lants jn *wostinkin*, **1510**, SAG-VS 117, 39v.

WORTELBEKSKEN: ghenaemt t*wortelbecxken*, **1611**, RAG-Zo 422, 91r.

WULFSBEKE: drie sticken lands up de zyde vande lieve naer ghendt datmen heet de *Wulfsbeke*, **1523**, RAG-RvVl 958, 59r.

WULGE: zie *WILGE*.
WULLAERTS –: zie *WILLAERTS* –.
WULLEBEKE: zie *VUILBEKE*.
WULLEDRIES: zie *WILLAERTS DRIES*.

WULLOCHT <C6>: in *Wullocht*, **1435**, SAG-301/33, 125r; --, **1441**, SAG-301/36, 122r; up *wullocht*, **1497**, SAG-VS 117, 13r, 14r ev; in *vullocht*, **1502**, SAG-VS 117, 10v; *vulluch*, id, 24v; *wulloct*, **1504**, ARA-RK 1091, 90r; --, **1508**, SAG-330/43, 365r; *wullocht*, **1550**, ARA-RK 7396, 35v; --, **1552**, ARA-RK 7397, 44v; --, **1554**, SAG-VS 118, 35r, 39r ev; een ettinghe gheheeten *wullocht*, id, 92r; Cxxxiij Roeden ... Ende es ghenaemt *wullocht*, id, 68r; *wulloch*, id, 41r, 52r; *Willoc*, **1559**, SAG-330/76, 270r; in tgheweste van ro ... noort den *wulloc*, **1572**, ARA-RK 45207, 27v; *wulhoc*, id, 65r; *Willoc*, **1576**, SAG-330/94, 110r; *Wulhocht*, **1595**, SAG-330/116, 116v; --, **1597**, SAG-330/119, 123r; int gheweste daerment noompt **Willebocht*, **1600**, SAG-330/124-II, 35v; *Wullocht*, **1611**, RAG-Zo 422, 24r, 31r, 70r.
Zie ook *GEMENE WULLOCHT*.

WULLOCHTETTINGE <C6>: een *ettinghe* gheheeten *wullocht*, **1554**, SAG-VS 118, 92r; inde *Wulloch ettynghe*, **1611**, RAG-Zo 422, 37v.

WULLOCHTMEERS <C6>: *wullocht mersch*, **1497**, SAG-VS 117, 28v, 29r; *vullocht mersch*, **1502**, SAG-VS 117, 9r, 10v ev; de *wullochtmeersch*, **1554**, SAG-VS 118, 32r, 47r, 70r; de *Wuloctmeersch*, **1602**, SAG-330/125, 85r; *Wullochtmeersch*, **1611**, RAG-Zo 422, 71v.

YSENBAERTS STEDE: *ysenbaerts stede*, **1505**, SAG-301/69, 10r; *ysebaerts stede*, **1528**, SAG-301/84, 87v.

ZANDPUT <B3>: den *sanput*, **1528**, SAG-301/84, 87v.

ZAVELPUT <F5>: tlanghe alf bunderkin daer den *zavelput* licht, **1546**, SAG-301/100, 134r; een stick lants ghenaempt den *zavelput*, **1613**, RAG-Zo 231, nr.35.

ZES GEMETEN: jeghen over de *zes ghemeten*, **1531**, SAG-301/87, 24r; een parcheel van lande ghenaemt de *zes ghemeten* bachten walle an de dreve die naer beke loopt, **1531**, SAG-301/87, 24r: een parcheel van lande ghenaempt de *zes ghemeten* bachten walle commende metten noordthende ande dreve die naer beke loopt, **1540**, RAG-RvVl 963, 333v; up zomerghem cautere de heelft van eenen sticke ghenaemt de *zes ghemeten*, **1546**, SAG-301/100, 133v.

ZEVEN GEMETEN: de *zeven ghemeten*, **1533**, SAG-301/88, 129r; --, **1554**, SAG-301/107, 43r.

ZEVENKOTE <F4>: *zevecotte*, **1613**, RAG-Zo 231, kaart.

ZEVENKOTENBILKSKEN <F4>: ijC xxv roeden gheheeten het *zevencoten bilcxken*, **1554**, SAG-VS 118, 104r; ghenaemt van hauts het **zemtoetbilcxken*, **1611**, RAG-Zo 422, 28v.

ZIJE <G3>: in somerghem de *sije* noort vissendonck straetkin, **1598**, RAG-WS 397, 54r; de *sije*, **1598**, RAG-WS 397, 54r.

ZOMERGEM: *Sumaringahem*, **9e** kop.**941**, GY-TW, 1103; *Sumeringehem*, **964/966/1038**, id; *Sumeringem*, ca.**1060**, RAG-SB/LT, 58r; *Somerengem*, **1122**, RAG-SP, O [GY-TW, 1103]; *Somergem*, **1122**, RAG-SB, O [GY-TW, 1103]; *Sumergem*, **1130**, GY-TW, 1103; *Subrenghin*, **1135**, GY-TW, 1103; *Sobringehem*, **1139**, id; *Sumerighem*, **1157**, id; *Someringem, Somerghem*, **1163**, id; *Somergem, Somerighem, Someringhem, Somregem*, **1164**, id; *Sommargem*, **1165**, id; *Subrenghin*, **1166**, id; *Somargem, Somergem*, **1167**, id; *Subrenghin*, **1168**, id; *Somergem*, **1171**, KAD-Cart.C, 21r; *Somerghem*, **1171**, KAD-Cart.D, 19v, 20r; *Somerenghem*, **1172**, GY-TW, 1103; *Sumringhem*, **1183**, id; *Som(er)ghiem*, **1190**, KAD-Cart.D, 4r; *Subrenghiem*, **1190**, KAD-Cart.C, 31v [GY-TW, 1103]; *Somerghem*, **1195**, GY-TW, 1103; *Sobrengehien*, **4e kwart 12e**, id; *zom(er)ghem*, **1201**, KAD-Cart.D, 202r; *Somergem*, **1204**, GY-TW, 1103; *Sumbergem*, **1207**, id; *Somerghem*, **1208**, id; *Somergem*, **1213**, id; *Somerghem*, **1216 & 1223**, id; *zomerghem*, **1235**, KAD-Cart.D, 208v; --, **1236**, RAG-SP, O; --, **1236**, KAD-Cart.D, 205r; --, **1237**, RAG-AZD, O; *somerghem*, **1237** kop.**14e**, RAG-ADr 6, 35r/v, 36r; --, **1237** kop.**15e**, RAG-ADr 7, 81r, 82r/v; --, **1237**, RAG-ADr 2, O; --, **1242**, KAD-Cart.D, 82r; *Zomerghem*, **1243**, KAD-Cart.D, 206r, 207r; --, **1244**, KAD-Cart.D, 207v; --, **1251**, SJHB, O.44; *somerghem*, **1251** kop.**15e**, RAG-ADr 7, 44r; --, **1253**, RAG-RG, O; *somergem*, **1255**, RAG-RG, O; *Zoemerghem*, **1258**, RAG-RG, O; Balduinis de *someringhem*, **1262**, ADL-B 1561, 16r; *someringhem*, **1265**, ADL-B 1561, 21v; *zomerghem*, **1270**, GY-CM, 168/172; *somerghem*, **1271**, KAD-Cart.D, 19v, 20 r; --, **1277**, SJHB, O.64; --, **1277**, GY-CM, 350; *zomerghem*, **1278**, KAD-Cart.D, 272v; --, **1280**, RAK-HAK 2499, O; *zoumerghien*, **1283**, ADL-B 1561, 101v; *zomergh(em)*, **1285**, KAD-Cart.D, 310r/v; *zomergheem*, **1286**, GY-CM, 1122; *zomerghem*, id; --, **1287**, GY-CM, 1238, 1239; *somerghem*, **1287**, GY-CM, 1240, 1241; *somergheem*, id; *zomergheem*, **1288**, SJHB-Rek.12B; *zomerghem*, **1288**, GY-CM, 1312, 1316; *somerghem*, **1289**, SJHB, doos varia, rol; *zomergheem*, **1292/1293**, GY-CM, 1829/1862, 1879; --, **1294**, GY-CM, 1996; *zomerghem*, **1293-94**, GY-CM, 2108; --, **1294**, GY-CM, 2023, 2123, 2124, 2135, 2137; *zoemeringhem, zoemerghem*, **1294**, ARA-RR 534; *zomerghem*, id; --, **1294**, SJHB-O.222; --, **1295**, ARA-RR 535; --, **1295**, RAG-SB/R 31d, 10v; *zomergheem*, **1295**, GY-CM, 2242, 2243, 2244; *zomerghem*, **1296**, GY-CM, 2288, 2297, 2300, 2301, 2343; *zomergheem*, **1296/1297**, GY-CM, 2331/2391; *somerghem*, **1297**, GY-CM, 2452; *zomerghem*, **1297**, GY-CM, 2389, 2465; --, **1297**, RAG-AOE, O; *zomergheem*, **1300**, GY-CM, 2804; *somergheem*, **1300**, GY-CM, 2804, 2805; *zomerghem*, **1300**, GY-CM, 2805, 2806; --, **1305**, ARA-RR 338; *zomerghem*, **1307**,

SJHB-Rek.30B; *zomerghem*, **1307**, SAG-SJG, O.3; --, **1312**, RAG-PWS, O; --, **1314**, RAG-RG, O; --, **1316**, SAG-WH 263, 21v; --, **1317**, RAG-SB/K 8030; --, **1324**, SAG-WH O.22 & 23; --, **1326**, RAG-SB, O; --, **1328**, SAG-WH O.29 & 30; *zomerghem*, **1330-1331**, RAG-StVl 4691, 17v; *zomerghem*, **1331**, ARA-RR 1897; --, **1332**, SAG-WH O.36, 37 & 39; --, **1334**, RAG-WK 88, 29r; --, **1336**, SAG-WH O.44; *zomergheem*, **1339**, SAG-WH 267, 4r; *somergheem*, **1341**, RAB-Aanw.1912, 178r; *zomerghem*, **1341**, RAG-K/SP I Da2; --, **1344**, SAG-WH O.49, 52, 53 & 54; --, **1345**, SAG-WH O.58, 59 & 60; --, **1346**, SAG-WH O.55, 56 & 64; --, **1347**, SAG-WH O.63 & 66; --, **1350/1352**, SAG-330/1, 13r/151r; t*zoemerghem*, **1354**, SAG-330/1, 274r; *zomerghem*, **1354**, SAG-301/1, 117r; --, **1357**, SAG-330/2, 120r; --, **1359**, RAG-K/SMG, O; --, ca.**1360**, RAG-SB/R 43, 40v; --, **1360**, SAG-330/2, 311v; --, **1365**, ARA-RR 339; --, **1369**, SJHB-O.796; --, **1370**, SJKG-647, 16r; --, **1370**, SAG-330/4, 285v; --, **1371**, RAG-RG, O; --, **1371**, RAG-EB, O; --, **1372/1374**, RAG-PWS, O; --, **1375**, ARA-RR 239; t*somerghem*, **1376**, SAG-330/6, 100v; *zomergheem*, **1377**, ARA-RR 349; *zomerghem*, **1377/1380/1385/1387**, RAG-EB, O; *somerghem*, **1385**, RAG-EB, O; *Somerghem*, ca.**1390**, RAG-SB/R 41, 27r; t*somerghem*, **1399**, SAG-330/11, 131r; *somergheem*, **1403**, SJHB-O.951; *sommerghem*, **1409**, SAG-330/14, 109v; *zomergheem*, **1409**, SJHB-O.1001; *somerghem*, **1409**, SJHB-O.1009; --, **1409**, SAG-301/20, 80r; *zomerghem*, **1412**, SAG-330/15, 64r; *somerghem*, **1416**, SAG-330/16, 29r; *zomerghem*, **1419**, SAG-330/17, 42v; --, **1419/1420**, RAG-PWS, O; *somerghem*, **1421**, ARA-WK 3306, O; --, **1426**, SAG-330/19, 35r; *zomerghem*, **1426**, SAG-330/19, 11r; --, **1426**, SAG-301/28-II, 123v; --, **1428**, SAG-301/29-II, 105r; --, **1428**, SAG-330/13, 288v; --, **1431**, RAG-PWS, O; --, **1433**, SAG-WH O.105; --, **1434**, RAG-PWS, O; --, **1435**, SAG-301/33, 125r; *somerghem*, **1436**, SAG-330/21, 254v; --, **1439**, SAG-330/22, 109r; --, **1441**, SAG-330/22, 338v; *zomerghem*, **1443**, SAG-330/23, 71v; --, **1443**, SAG-301/37, 122v; *somerghem*, **1444**, SAG-330/23, 4v; --, **1444**, SAG-301/38, 64v; *zomerghem*, **1445**, SAG-330/23, 238r; --, **1446**, SAG-301/38-II, 81r, 82r; --, **1446**, SAG-330/24, 28r; *somerghem*, **1446**, SAG-301/39, 54r; *zomerghem*, **1447**, RAG-K/SMG 385, 1v; --, **1448**, SAG-301/39-II, 94r, 104v, 109r; *somerghem*, **1449**, SAG-301/40-II, 22v; --, **1450**, SAG-330/24, 583v; *zomerghem*, **1450**, ARA-RK 7835, 1v; --, **1451**, SAG-301/41, 120r; --, **1456**, SAG-WH O.115; --, **1456**, SAG-330/27, 348r; *Somergheem*, ca.**1460**, SJHB-D 4, 105r; *somerghem*, **1463**, ARA-RK 7389, 2r; --, **1464**, ARA-RK 7390, 1r; *zomerghem*, **1465**, ARA-RK 45220, 130r; --, **1465**, SAG-VS 119, 0; --, **1466**, SAG-330/30, 189r; --, **1470**, ARA-RK 7391, 4v; --, ca.**1470**, SAG-VS 117, 13v; --, **1471**, ARA-RK 7392, 1r; *somerghem*, **1471**, SAG-330/32, 102r; *zomerghem*, **1472**, ARA-RK 7393, 1r; *Somerghem*, **1473**, ARA-RK 1090, 220r; *zomerghem*, id, 35r; --, **1481**, SAG-330/36, 4v; --, **1483**, ARA-RK 7837, 1v; t*somerghem*, id, 5v; *somerghem*, **1487**, SAG-301/59, 163v; --, **1495**, SAG-301/63, 73r; *zomerghem*, **1489**, SAG-330/38, 140v; --, **1499**, SAG-WH 270, 12v, 14r, 15v; --, **1504**, ARA-RK 1091, 34v; t*somerghem*, id, 36v; t*zomerghem*, t*somerghem*, **1504**, ARA-WK 3085, O; *zomerghem*, **1504**, SAG-330/43, 13v; --, **1505**, SAG-330/43, 26r; --, **1505**, RAG-NB, O; --, **1509**, SAG-330/44, 31r; --, **1531**, SAG-301/86, 74r; --, **1531**, SAG-301/87, 24r; --, **1531**, ARA-RK 44206, 1r; --, **1536**, ARA-RK 7848, 6r; *somerghem*, id, 3v; --, **1538**, ARA-WK 3090, 5v; --, **1539**, SAG-330/57, 3r/v; **1540**, RAG-AM 622, 71v; --, **1548**, RAG-LvdW 148, 10v; *zomerghem*, **1548**, ARA-RK 7395, 1r; *zoomerghem*, **1554**, ARA-RK 7398, 76v; *zomerghem*, **1559**, RAG-AM 624, 118v; *somerghem*, **1560**, RAG-Bo 407, 38r/v;

t*somerghem*, **1560**, RAG-AM 624, 141r; *zomergheem*, **1564**, SAG-VS 119 Rek.1559-1561, 1r, 2r; *somerghem*, **1569**, ARA-RK 19191, 2r; --, **1569**, ARA-RSA 618/18, 20r; *zomerghem*, **1571**, SAG-28/83/355, 1r, 4r/v ev; *somerghem*, id, 4v, 78v, 80v; *zomerghem*, **157**1, ARA-RK 19193, 2v; --, **1572**, ARA-RK 45197, 7v; --, **1572**, ARA-RK 45207, 8v; --, **1577**, RAG-AM 626, 107v; *somerghem*, id, 107r; t*zomerghem*, **1586**, RAG-RvVl 984, 82r.

ZOMERGEM-AMBACHT: au *mestier de zoumerghien*, **1283**, ADL-B 1561, 101v; *ambachte van zomerghem*, **1307**, SAG-SJG 3; *ambocht van zomerghem*, **1312**, RAG-PWS, O; --, **1324**, SAG-WH O.22 & 23; --, **1326**, RAG-SB, O; *ambacht van zomerghem*, **1328**, SAG-WH O.29; *ambochte van zomerghem*, **1328**, SAG-WH O.30; *ambachte van zomerghem, 1328, RAG-SV, O; ambacht van zomerghem*, **1332**, RAG-SV, O; --, **1332**, SAG-WH O,36; den *ambachte van zomerghem*, **1332**, SAG-WH O.39; *ambacht van zomerghem*, **1336**, SAG-WH O.44; --, **1344**, SAG-WH O.49, 53 & 54; *ambachte van zomerghem*, **1344**, SAG-WH O.52; --, **1345**, SAG-WH O.58, 59 & 60; --, **1346**, SAG-WH O.55, 56 & 64; --, **1347**, SAG-WH O.63 & 66; --, **1349**, SAG-WH O.71; --, **1352**, SAG-330/1, 151r; *Ambochte van zomerghem*, **1372/1378**, RAG-PWS, O; *ambachte van zomerghem*, **1377/1385**, RAG-EB, O; --, **1416**, SAG-WH O.98; *hambachte van zomerghem*, **1419**, RAG-PWS, O; *ambachte van zomerghem*, **1420/1431/1434**, RAG-PWS O; --, **1426**, SAG-WH O.103; binnen den *ambochte van zomerghem*, **1446**, SAG-330/23, 333r; *ambacht van zomerghem*, **1456**, SAG-WH O.115 & 124; *ambocht van zomerghem*, **1499**, SAG-WH 270, 12v; Int *ambacht van zomerghem*, **1525**, SAG-VS 117, 21r; Int *ambachte van zomerghem*, **1531**, SAG-301/86, 74r.

ZOMERGEM-BOVEN <D-E 4-5>: een plecke lants ... gheleghen daerment heet *bove(n)*, **1452**, SAG-VS 117, 19r; den straetkine dat loep van *boven* ter kerken waert, id, 22r; t*somerghem boven*, **1480**, RAG-K/SMG, O; *somerghem boven*, na **1497**, SAG-VS 117, 15/5v; *zomerghem boven*, **1525**, SAG-VS 117, 37r, 41r; tstraetkin dat loebt van *zomerghem boven* naer de muelene, id, 40r; te *somerghem boven* byder vierscaeren, id, 41r; daer ment heet *boven*, id, 39r, 41r; een straetken dat loopt van *boven* ter kerke waert, id, 44r; een stede *boven* by de vierscaerren, id, 40r; *somerghem boven*, **1529**, KAD-405, 107r/v; t*zomerghem boven*, **1532**, SAG-330/51, 86r; --, **1554**, SAG-VS 118, 39r, 77r; *somerghem boven*, **1559**, RAG-AM 624, 114v; *zomerghem boven*, **1565**, SAG-330/83, 36r; t*somerghem boven*, **1567**, RAG-AM 625, 21v; --, **1571**, SAG-28/83/355, 38v; *zomerghem boven*, **1572**, ARA-RK 45207, 108v; *Somerghem boven*, **1579**, SAG-330/96-II, 263r; *zomerghem boven*, **1595**, SAG-330/116, 115v; *Somergem boven*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 37v, 46r; *somerghem boven*, **1611**, RAG-Zo 422, 27r, 98r; *zomerghem boven*, id, 96r, 118r; t*somerghem boven*, **1625**, RAG-Zo 423, 23r, 57r.

ZOMERGEMKOUTER <D5>: *zomerghem cautere*, **1546**, SAG-301/100, 133v; *zomerghem cautere*, **1554**, SAG-VS 118, 58r; --, **1559**, SAG-330/76, 270r; *somerghem cautere*, **1576**, SAG-330/94, 110r; --, **1611**, RAG-Zo 422, 79r.
Zie ook *KOUTER 1 & MOLENKOUTER*.

ZOMERGEMMOLEN <D5>: voor *zomerghem Muelene*, **1532**, SAG-330/51, 86r.
Zie ook *KORENMOLEN* en *OLIEMOLEN*.

ZOMERGEMSE DIJK <D4>: bij den *somerghemschen dycke* dae de vyverkins in staen, **1551**, RAG-Zo 248, 5r.

ZOMERWEE <B4>: de *somerwee*, **1543**, RAG-Bo 406, 53v; ghenampt de *somerwee*, **1576**, SAG-330/93, 210v; een stick Landts ghenaempt de *zomerwee,* ... noort ste martens straetken o. den heerwech die loopt van Ghendt naer Brugghe, **1600**, SAG-330/124-II, 35r.

ZOMPEL 1 <E1>: een plecke lants dat men heet *sompels* neffens by den *santberghe ende heet sals hackere, **1452**, SAG-VS 117, 12v; ten hoesthende van *somple* hoefdende up tgoedt te rapenbuerch, id, 13v; inden *somple*, id, 21r/v; een plecke lants by dat men heet *sompel* neffens den soutweghe ende heet sals achkere, **1525**, SAG-VS 117, 27r; t*sompel*, id, 30r, 44r.

ZOMPEL 2 <F5>: int *sompel* in roest, **1525**, SAG-VS 117, 43r, 44r; Inden *sompele*, **1554**, SAG-VS 118, 148r; bosch inden *sompel*, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 26r; een paertije Lants ghenaempt den *sompele*, id, 59r, 66v.

ZOMPELGOED: zie *GOED te ZOMPEL.*

ZOMPEL(ING)EN <E2>: lant staecktevivre gheheeten de *sompelynghen*, **1606**, RAG-Zo 243-II, 6v; lant te staeck te vivre gheheeten de *sompelen*, **1606**, RAG-Zo 398, 39r.

ZOMPELS DREVE <E1>: tusschen *sompels dreve* ende den sals hachkere, **1452**, SAG-VS 117, 12v.

ZOMPELSTUK <F5>: *so(m)pele stic*, **1452**, SAG-VS 117, 16v; t*sompelstic*, **1525**, SAG-VS 117, 23r; *sompel stic*, id, 31r.

ZOUTWEG <E1-F2>: een plecke lants dat men heet sompels neffens by den **santberghe* ende heet sals hackere, **1452**, SAG-VS 117, 12v; een plecke lants by dat men heet sompel neffens den *soutweghe* ende heet sals achkere, **1525**, SAG-VS 117, 27r; t*sompel*, id, 30r, 44r.

ZULLE: zie *HOGE ZULLE.*

ZWALUWLAND <C4>: gheheeten t*swaluelant*, **1554**, SAG-VS 118, 5r; clx roeden gheleghen voor Rijvis dreve gheheeten t*swaelulant*, id, 13r; het *swalulant* oost de cleyt strate, **1611**, RAG-Zo 422, 5r.

ZWANE <D-E 4-5>: certain maison et heritaige nomme de *zwaene*, **1550**, ARA-RK 7396, 32r; sijn behuysde hofstede ghenaempt de *swaene* tsomerghem boven noort oost de straete, **1606** kop.**1682**, RAG-WK 221, 46r.

ZWA(R)TENDONK <G4>: een plaetse gheheeten *zwartendonc*, **1531**, SAG-301/87, 24r; eene plaetse gheheeten *zwaetendonck*, **1540**, RAG-RvVl 963, 333v; ghenaempt

zwatendonck up de curte bochautstrate, **1552**, RAG-RvVl 969, 427v; zynen Lande groot een ghemet gheheeten t*swaetendonck*, **1554**, SAG-VS 118, 153r; In *swatendonck*, **1606**, RAG-Zo 243, 6r: In *swatendonck* ... up de curtebouckent strate, **1606**, RAG-Zo 243, 31r.

HOVE-TOPONIEMEN

De volgende "namen" komen uit twee renteboeken en worden in geen andere bronnen vermeld. Het is helemaal niet zeker dat het toponiemen zijn. Vermoedelijk gaat het hier om grote hoeven en zijn dit de namen van de eigenaars, bij wie de rente (oorspronkelijk in natura) afgegeven moest worden.

GILLIS SMETS HOVE: in *gillis smets houve*, **1497**, SAG-VS 117, 37r; in *gillis smets hove*, id, 39v; in *gillis smeets hove*, id, 51r; in *gillis smeets houve*, **1502**, SAG-VS 117, 48r.

JACOBS HOVE <D6>: in *Jacobs hove*, **1497**, SAG-VS 117, 34v, 49v; *Jacobs houve*, id, 34v, 35v, 36v; --, **1502**, SAG-VS 117, 39r.

JAN HEYMANS) HOVE VAN DEN POELE: inde *hoeve vanden poele*, **1497**, SAG-VS 117, 36r, 40r; in de *houve vand(en) Poele*, id, 37r; in de *Hove vanden poele*, id, 49v; *Jan Heymans houve vand(en) Poele*, id, 39v, 40r; in *Jan heymans hove*, id, 49v; inde *hove vanden poele*, **1502**, SAG-VS 117, 45r.

JANS VAN MERENDREE HOVE: in *Jan van meerende(re) houve*, **1497**, SAG-VS 117, 37r, 44r; in *Jans van meerendere houve*, id, 39v, 44r, 51r.

LAMMEN TRIJNS HOVE: in *lammyn Tryns houve*, **1497**, SAG-VS 117, 34v, 35r, 36v; in *lammyn Tryns hoeve*, id, 35r; *lammyns Tryns houve*, id, 35v, 38r; *lammyns Tryns hove*, id, 49v; *Lammyns tryns hove*, **1502**, SAG-VS 117, 35r.

SIMOENS HOVE: in *Simoens houve*, **1497**, SAG-VS 117, 34r/v, 35r, 36r; in *simoens hoeve*, id, 34v; in *simoens houve*, **1502**, SAG-VS 117, 30r.

STEVENS HOVE: in *stevyns houve*, **1497**, SAG-VS 117, 34r, 37r; in *stevyns hoeve*, id, 39v; in *stevyns hove*, id, 49v.

SUYDEWINTS HOVE: inde *suidewijst hove*, **1497**, SAG-VS 117, 64v; *suydewints houve*, id, 36v, 39v, 40v; *suydewynts hove*, id, 41r, 49v; in *suywints houve*, id, 37r; *Suydewints houve*, **1502**, SAG-VS 117, 41r.

WESTENDEHOF: in de *houve vand(en) westhende*, **1497**, SAG-VS 117, 43v, 44r; inde *Hove vand(en) Westhende*, id, 52v.

WOUTER BULTINC HOVE: in *wouter bultinc houve*, **1497**, SAG-VS 117, 39r/v, 40v, 41r; in *wouter bultinc hove*, **1502**, SAG-VS 117, 33r.

COLOFON

"Meetjeslandse Toponiemen tot 1600 - Deel IV: Het Ambacht Zomergem - Band 3: Zomergem" is een uitgave van de Stichting Achiel De Vos, p.a. Johan Taeldeman, Bakkerstraat 19, B-9860 Landskouter (Oosterzele).

Omslagontwerp en logo: Luc Verstraete
Toponymische kaart: Kris Mattheeuws en Geert Andries
Eindredactie : Jozef Vandeveire

Druk : Beschutte Werkplaats Nevelland

Voorraadbeheer en verzending:
Walter Notteboom, Noordstraat 196, B-9990 Maldegem